

Handwritten text at the top of the page, including a date and a signature.

Donatus Passerius Rom. sac. Theol. et legum episcopus

NICOLAI *Zaccaria*

VIGELII

DE DREISA

HESSORVM IV

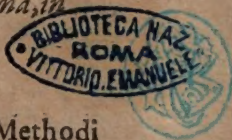
RISCONSULTI

METHODVS VNIVERSI

Iuris Pontificij absolutissima, in

quingz libros distin-

cta:

Nunc demum additionibus Methodi

Iuris controuerſi aucta.

Ex qua patet, in quibus Ius Pontificium cum

Iure Ciuili consentiat, in quibus ab

eo discrepet, illudue di-

stinguat.

—o—o—o—

Cum Cæs. Maieſt. gratia & priuile-

gio ad annos X.

~~BASILEÆ~~

~~U. C. M.~~

~~PER HIERONYMVM~~

~~GEMVSÆVM.~~

1597.

U. C. M.

Handwritten text in Arabic script at the top of the page, including a date and a signature.

THE DUBLIN
LIBRARY

Handwritten text in Arabic script, likely a library inventory or description of the book.

Handwritten text in Arabic script, possibly a title or a reference.

Handwritten text in Arabic script at the bottom of the page.

REVERENDISSI-
MO PRINCIPI AC DO-
mino, Domino Danieli, Archiepiscopo
Moguntino, sacri Romani Imperij
per Germaniam Archicancellario, Prin-
cipi Electori, Domino suo cle-
mentissimo,

NICOLAVS VIGELIVS

I. C. S. D. P.

V M Methodus hæc de-
nuò esset excudenda, Re-
uerendissime Princeps E-
lector, Domine clemen-
tissime, eam recognitam,
& in nonnullis locis emen-
datam, Reuerendissimæ
Celsitudini vestræ dedicandam duxi: tum
quòd Reuerendissima Celsitudo vestra la-
bores meos, quos in Iure excolendo susti-
neo, inter cæteros Imperij ordines sua libe-
ralitate iuuit: tum vt per hanc occasionem
Iurisprudentiæ meæ, quam ij qui in foro ver-
santur, tanquam nouam, & à fori consuetu-
dine

P R A E F A T I O.

dine alienam, Principibus viris suspectam & inuisam reddere conantur, Reuerendissimæ Celsitudini vestræ, tanquam sacri Romani Imperij per Germaniam Archicancellario, rationem aliquam redderem. Neque enim me huius Iurisprudentiæ vtcunque nouæ, & à fori consuetudine alienæ, pœnitet, adde quidem, vteius publico hoc scripto rationē reddere non erubescam. Cum enim Ius ars boni & æqui, perinde ac cæteræ artes, doctrina partim, partim vsu paretur & exercitatione: ita sentio, doctrinam simul & exercitationem Iuris forēsis actionibus, dummodo non vitiosis, debere esse accommodatam. Est enim perabsurdum, artium ac scientiarum studia ab actionibus, quarum artes atq; scientiæ sunt, discrepare. Iam nemini dubium est, actiones forenses, quibus Iuris studia sunt accommodanda, potissimum consistere in argumentis causarum, quæ in iudicia deducuntur, tum inueniendis, tum formandis, tum deniq; dijudicandis: quorum priora duo aduocatorum munera sunt, postremum ad iudicem eiusque assessores spectat. Argumenta autem causarum appello actiones, exceptiones, replicationes, duplicationes, & sic deinceps, quibus iura causarum vtrinq; disputantur. Huiusmodi disputationibus forensibus doctrinam Iuris accommod-

P R A E F A T I O.

commodaui. Siquidem proposito aliquo iure, eius exceptiones, exceptionum replicationes, replicationum duplicationes, & sic deinceps ordine subieci. Quam rationem tam in Ciuili, quàm Pontificio, necnon Controuerso Iure digerendo sum secutus: qua non solum facilem vtriusque Iuris cognitionem, sed & argumentorum forensium inuentionem promptam & expeditam me reddidisse confido. Hac re nihil aduersus fori consuetudinem deliqui: nec credo quenquam omnium qui in foro versantur, tam iniquum, qui hanc meam Iuris docendi rationem duxerit reprehendendam. Quod ad rationem attinet argumentorum formandorum, seu apud iudicem proponendorum, in ea (fateor) à fori consuetudine discrepo: nec enim quid in foro fiat, sed quid fieri debeat, in hac re spectauì. Siquidem consuetudo fori, qua vnum argumentum per decem, viginti vel triginta, interdum plures positiones proponitur, quibus singulis singulariter ab aduersario respondetur, à Dialecticorum, Rhetorum, & veterum Iurisconsultorù præceptis abhorret: ipseque causæ status, ad quem iudici ante omnia in iudicando est respiciendum, ista ponendi ac respondendi ratione inuoluitur, vt difficilius iudici apparere possit. Proinde non sine causa Elector Saxoniae

PRAEFATIO.

hunc morem à suis iudicijs per constitutionem repulit. Nec praua ista consuetudo defendi hoc colore potest, quòd in locum interrogationum, quæ olim in iudicijs erant receptæ, successerit. Siquidem istarum interrogationum longè alia fuit ratio: tunc enim adhibebantur, quando actor dubitabat, an & pro qua parte aduersarius hæres esset, eiusq; rei probatio difficilis erat. In positionibus autem, quibus hodie vtuntur, actor non dubitat, sed asserit verum esse, seq; ad probandum offert. Proinde præstat syllogistica forma vel copiosius argumentum proponere, & aut negando aut distinguendo ad id ab aduersario responderi: hæc enim ratio Dialecticorum, Rhetorum & veterum Iurisconsultorū præceptis consentit, & ad causæ statum iudicem rectà sine longis ambagibus perducit. Superest de argumentis propositis iudicandi ratio, in qua mea Iurisprudencia, veteribus quidem Iurisconsultis non incognita, nostris hominibus noua videtur, estque (vt ingenuè fatear) hoc casu à fori consuetudine seu corruptela potius prorsus aliena. Licet enim omnes fateantur, litis contestationem iudicij fundamentum esse: quid tamen litis contestatio sit, & quomodo lis contestanda, nemo intelligit, & ita in ipso iudicij fundamento aberratur ab omnibus: ex quo

erro-

PRAEFATIO.

errore litium longæuitas & incertitudo, de qua graves hoc seculo querelæ existunt, originem trahit. Impp. Seuerus & Antoninus Augusti : Lis (inquiunt) tunc contestata videtur, cum iudex per narrationem negotij causam audire cœperit. Quorum verborum sensus hic est, Litem contestatam videri, cum per actionem, exceptionem, replicationem, & alia huiusmodi causæ argumenta, in iure vtrinque proposita, iudex id in quo causa consistit, seu statum causæ cognoscere cœperit. nec enim audire causam aliò spectare potest, quam vt iudex statum totius negotij cognoscat. Quo cognito, vel actio, vel exceptio, vel replicatio, vel duplicatio apparebit controuersa: & aut de iure, aut de facto eius lis erit. de qua re aliàs copiosius disserui. Quòd igitur in iudicio actio proponitur, excipitur, replicatur, duplicatur, &c. omne eò pertinet, vt iudici status negotij constare possit. Nec enim iudici, quemadmodum aduocatis, qui argumenta ad causam agendam ac defendendam querunt, ad circumstantias causæ, sed ad causæ statum in iudicando respiciendum: nec causa illi in personis & temporibus, sed in genere vniuerso consideranda, & hypothesis ad thesin reuocanda est. Quod & Cicero testatur his verbis: Omnes

PRAEFATIO.

controuersias ad vniuersi generis vim & naturam referri. item dum ait : Nullam esse causam, in qua id quod in iudicium venit, ex reorum personis, ac non generum ipsorum vniuersa disputatione quærat. Hac ratione vsi veteres Iurisconsulti, non verbosis consilijs, vt nunc fit, sed breuiter de iure soliti sunt respondere, vt ex Pandectis constat. Nec obstat, quòd in suis responsis, quemadmodum Imperatores etiam in suis rescriptis, sæpe certas personas & res nominatim posuerint. Ex hoc enim non conuincitur, eos in respondendo ac rescribendo ad facti speciem, seu ad personas & tempora potius quàm ad genus vniuersum respexisse : cum nihil interfit, vtrum respondeatur, Titium, qui Stichum seruum calendis Martij dare promiserat, Stichum ante calendas Martias sine dolo & culpa Titij mortuo liberatum esse : an sic, Debitorem speciei interitu ipsius rei debitæ liberari, si dolo & culpa caret, nec in mora soluendi fuit : Nec item obstat, quòd iudici interdum à legibus iniungitur, vt pro qualitate personæ & causæ duriores vel humaniores sententiam ferat. hoc enim in ijs causis obtinet, quæ magis ex arbitrio iudicis, quàm ex certa legum authoritate pendent, in quibus litis contestatione opus non est, nec iudex ad statum causæ alligatur. Hæc veteribus Iurif-

PRAEFATIO.

Jurisconsultis non fuerunt incognita, sed hodie noua videntur, & sunt inaudita. Nisi tamen aliquando in vsum reuocentur, frustra delitium longæuitate & incertitudine è iudicijs extirpanda in Comitijs Imperij consultatur. Reddidi breuiter meæ Iurisprudentiæ, quæ in iudicando magis quàm in disputando consistit, rationem: quam ad Reuerendissimam Celsitudinem vestram, tanquam sacri Romani Imperij per Germaniam Archicæcellarium, potissimum perscribere volui, vt Principes Viri, & ij qui penes eos sunt, intelligant, me lucem non subterfugere, & gratiam potius eorum quàm indignationem meis summis laboribus, quos in iure excolendo exhaurio, mereri. Nec dubito, si tali Iurisprudentia iuuentus in scholis instituere-
tur & exerceretur, eam actionibus forensibus magis idoneam euasuram, & tandem euenturum id quod in priore huius Operis præfatione, quæ nunc inter alia mea opuscula extat, promisi, vt progressu temporis tales viri ad iudicia accedant, qui vno anno plures causas vel certiore iudicio expedire queant, quàm nunc decem annis expediuntur. Quod verò ad præsentem Methodum attinet, eam Reuerendissimæ Celsitudini vestræ dedico, in qua omnia quæ in Iure pontificio reperi, fideliter ad suos redegi locos, & cum Iure ci-

PRÆFATIO.

uili contuli: vt facile apparere possit, in quibus pontificium Ius à Iure civili discrepet, in quibus cum eo cōsentiat, illud uē distinguat: de ijs quę à nostris hominibus in controuersiam deducta sunt, liberum cuiq; suum iudicium relinquens. Quemadmodum enim in Iuris civilis Methodo, ita quoq; in hac meum non interposui iudicium: cū hoc mei instituti non esset. Illud autem optandum censeo, vt tantum prudentiæ & iustitiæ civilis studium in animis hominum excitetur, quanta de religione hodie est contentio: tunc enim res humanæ longè melius sese essent habituræ.

AV.

AVTHOR AD LE-
CTOREM.

Habes Lector vniuersi Iuris Pontificij
Methodum, ad eum ferè ordinem,
quem in Digestis Iuris ciuilibus obser-
uauimus, conscriptam: nisi quòd ea quæ de hæ-
reticis habentur, in hac Methodo accusa-
tionibus publicis subieci: & ea quæ de ma-
trimonijs habentur, inter actus ecclesiasti-
cos retuli. Quoniam canones matrimoniũ
inter sacramenta referunt, & eius causas
ecclesiastica iurisdictioni subijciunt. Signũ
autem hoc M. I. C. quod passim occurrit,
Methodum meam Iuris ciuilibus denotat.
Nam diligenter Ius Pontificium cum Iure
ciuili contuli, & si quo in loco ius hoc cum
illo concordat, vel ab eo discrepat, illud uic
distinguit, annotauimus: ideoq; sæpius Metho-
dus mea Iuris ciuilibus hoc signo mihi fuit al-
leganda, quod ut intelligeres, eius te
hoc loco admonendum du-

xi. Vale.

CATA.

CATALOGVS CAPIT- tum huius Methodi.

LIBRI PRIMI DE LEGIBVS, *Magistratibus & iudicijs publicis.*

De Iure & Legibus.	Cap. 1
De exceptionibus aduersus leges.	2
De iuris legumq; diuisionibus ac speciebus.	3
De reſcriptis Principum, & decretalibus epistolis.	4
De Magistratibus.	5
De publicis iudicijs in genere.	6
Quid veniat in iudicia publica, ſeu de pœnis.	7
De excommunicatione.	8
De interdictione eccleſiaſtico.	9
De actibus & adiunctis publicorum iudiciorum.	10
Euentus & conſequentia iudiciorum publicorum reo absoluto.	11
Euentus & conſequentia iud. publicorum reo dam- nato.	12
De pœnæ remiſſione & abſolutione : item Euentus & conſequentia publicorum iudiciorum reo reſtituto & pœna liberato.	13
De adfinibus publicorum iudiciorum & accuſatio- num remedijs.	14
De publicis iudicijs in ſpecie.	15
De Simonia.	16
De hæreſi.	17
De hæreſi in ſpecie.	18
De vſuris.	19

LIBRI SECVNDI DE *iudicijs priuatis.*

Deſcriptio iudiciorum generalis.	Cap. 1.
De iudice.	2
	De po-

De postulantibus & advocatis.	3
De procuratoribus.	4
De auctore & reo, nec non de re litigiosa.	5
De in ius vocando, & vocati contumacia coercenda.	6
De edendo.	7
De dilationibus.	8
De exceptionibus dilatorijs.	9
De reconventionibus.	10
De litis contestatione, de quæ iureiurando ob calumniam dando, & alijs huiusmodi iuramentis.	11
De probationibus.	12
De instrumentis.	13
De testibus.	14
De confessis & interrogationibus in iure faciendis.	15
De iureiurando.	16
De ordine cognitionum & officio iudicis.	17
De appellationibus.	18
De sententia & re iudicata.	19
De executione rei iudicatæ, de quæ expensis litis, & spertulis iudicum ac ministrorum.	20
De compromissis.	21
De transactionibus.	22

LIBRI TERTII DE *re ecclesiastica.*

De ecclesijs in genere.	Cap. 1.
De ecclesia vacante.	2
De clericis & monachis in genere.	3
De clericis & monachis ordinandis	4
De officijs clericorum, quibus non præstitis clericatus amittitur.	5
De privilegijs & rebus clericorum ac monachorum.	6
De præbendis & dignitatibus.	7
De episcopis, alijsq; prælatis.	8
De iurisdictione prælatorum.	9
De electione prælatorum.	10
De prælatis alijsq; personis ecclesiasticis in specie.	11
De rebus ecclesiæ in genere.	12

De deci-

De decimis, primitijs & oblationibus.	13
De iure patronatus.	14
De rebus ecclesiasticis corporalibus in specie.	15

LIBRI QVARTI DE *actibus ecclesiasticis.*

De fide & doctrina Christiana, necnon de concionibus & orationibus.	Cap. I.
De diuinis officijs & sacris myſterijs.	2
De sacramentis.	3
De consecrationibus & benedictionibus.	4
De pœnitentia.	5
De peccatis.	6
De eleemoſynis & ieunio.	7
De ferijs & feſtiuitatibus.	8
De ſepulturis.	9
De voto & iureiurando.	10
De ſponſalibus.	11
De nuptijs.	12
De exceptionibus aduerſus nuptias deſumptis ex perſonis nuptias contrahentium.	13
De reliquis exceptionibus aduerſus nuptias.	14
De replicationibus præcedentium exceptionum generalibus.	15
De iure contracti matrimonij, quod eſt inter virum & vxorem conſtante matrimonio.	16
De actione qua vxor virum, & contrà vir vxorem petit.	17
De ſolutione matrimonij.	18
De actione ad diſſoluendum matrimonium, & matrimonij accusatione.	19
De iure matrimonij ſoluti.	20
De ſecundis nuptijs.	21
De concubinis.	22
De concilijs.	23
De viſitationibus.	24

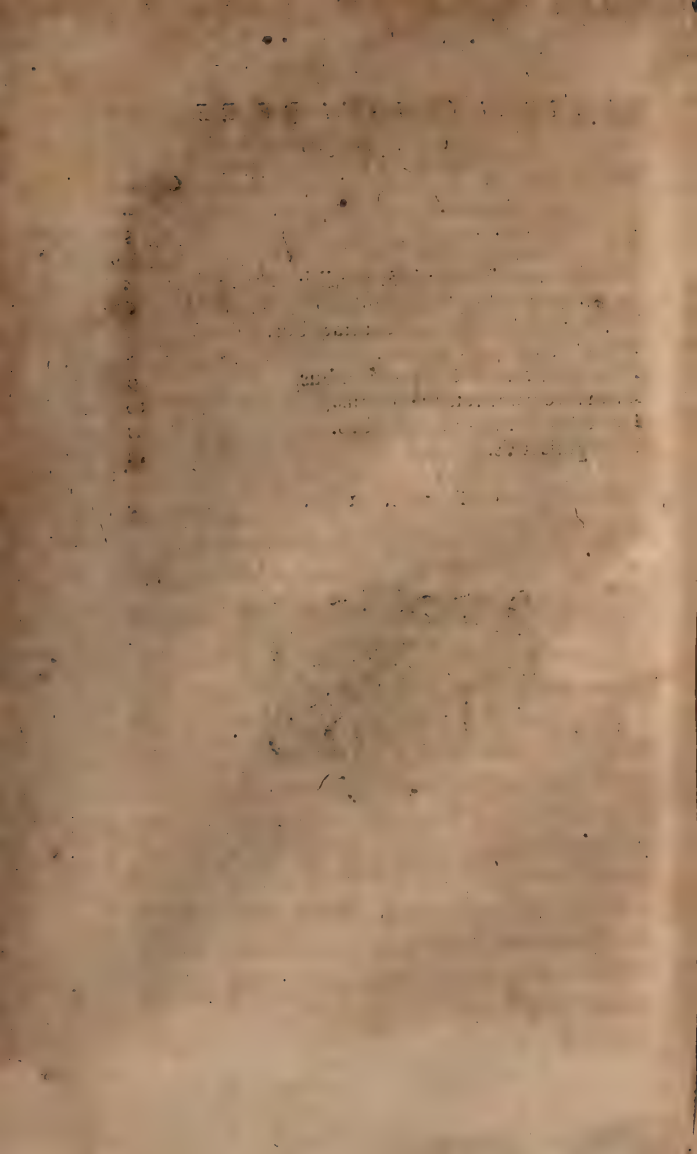
LIBRI QVINTI DE RE.

liquo iure pontificio.

<u>De iure publico.</u>	Cap. 1.
<u>De iure personarum.</u>	2
<u>De rerum iure.</u>	3
<u>De censibus.</u>	4
<u>De causis iuris lucrativis & conditionibus.</u>	5
<u>De obligationibus & actionibus in genere.</u>	6
<u>De contractibus & quasi contractibus.</u>	7
<u>De delictis & quasi delictis.</u>	8
<u>De exceptionibus & liberationibus.</u>	9
<u>De in integrum restitutionibus.</u>	10
<u>De verborum significationibus.</u>	11
<u>De regulis iuris.</u>	12

F I N I S.

METHODI IVRIS

PONTIFICII

LIBER I.

DE LEGIBVS, MAGISTRATIBVS,
& iudicijs publicis.

DE IVRE ET LEGIBVS,
Cap. I.

I. ETYMOLOGIA IVRIS.

*Vs dictum est, quia iustum. c. ius
generale. §. ius autem. distinct. 1.
Aliam etymologiam vide M. l. C.
libro primo, capite 1. quaest. 3.*

II. DIFFERENTIA IVRIS & legis.

*Differunt ius & lex; quemadmodum genus &
species. Lex enim iuris species dicitur d. c. ius gene-
rale, in prin. Rectius tamē dicitur ea differre quem-
admodum continens & contentum: siquidem ius
ars boni & equi continet leges, ut praecepta sunt ar-
tis sua contenta.*

III. ORIGO iuris civilis exponitur distinct. 7. c.
1. cum duobus sequentibus. Concordat M. l. C. d. c.
1. quaest. 5. Iuris Pontificij origo exponitur dist. 15.
c. 1. cum sequente.

2 METHODI IURIS PONT.

IV. SPECIES aliquot legum enumerantur distinct. 2. c. quadam, cum duob. sequentib.

V. RATIO & usus iuris legumq., est coercitio humana audacia & nocendi facultatis. distinct. 4. c. 1. cum sequente. 23. q. 5. c. non frustra.

VI. OFFICIUM legum exponitur distinct. 3. c. privilegia. §. officium, cum sequente. Concordat l. 6. ff. de legib.

VII. DE LEGISLATIONE.

I. Regula: Translato sacerdotio, legis quoque ferenda potestas transfertur. c. translato. 3. de constitutionib. Concordant ea que habentur infra cap. 4. in princ.

II. Regula: Que in legibus ferendis attendenda, definitur dist. 4. c. facta. §. preterea, cum c. sequente. Plura de leglatione vide M. I. C. lib. 1. cap. 2.

VIII. DE LEGVM INTER- pretatione.

I. Regula: Eius est ius interpretandi leges, cuius est & ius ferendi. 25. q. 1. c. ult. §. quanquam. Concordat M. I. C. lib. 1. cap. 2. quest. 5.

II. Regula: Prohibita causa, prohibitus quoque censetur effectus, c. cum quid. 39. de reg. iuris, in 6. c. nam concupiscentiam 4. de constitutionib.

III. Regula: Prohibito effectu, omnis eius causa prohibita censetur. c. cum quid. 84. de reg. iuris, in 6.

IV. Regula: Vbi eadem ratio, ibi idem ius constituendum est, per ea que habentur M. I. C. lib. 1. c. 2. quest. 6. reg. 2. & M. I. R. lib. 1. ca. 1. quest. 1. reg. 5.

Cuius

Cuius exceptio prima hac est : Nisi aliquid contra
ius commune statutum vel introductum sit. hoc e-
nim ad similes casus non est trahendum. c. quæ à iu-
re. 28. de reg. iuris, in 6. l. 14. & l. 39. ff. de legib. Ac-
cedit M. I. R. d. reg. 5. except. 1. Altera exceptio est :
Nisi propter necessitatem aliquid statutum sit : nam
nec hoc ad similes casus trahendum. c. in argumen-
tum. 78. de reg. iuris, in 6. 1. q. 7. c. quod pro remedio.
9. q. 1. c. ordinationes. §. quamvis. c. cum in cunctis.
7. in prin. vers. ea propter. de electione. c. in causis. 19.
in fin. de scientia & re iudicata. l. quæ propter. 122.
ff. de reg. iuris.

V. Regula : Cessante legis ratione, cessat lex. d. c.
quod pro remedio, & d. §. quamvis.

VI. Regula : In re obscura id sequendum, quod
legibus contrarium non est. c. vlt. in fine. distinct. 14.
l. 19. ff. de legib. l. quoties. 67. ff. de reg. iuris.

VII. Regula : In re dubia loci consuetudo est at-
tendenda. l. si de interpretat. 37. cum l. sequente. ff.
de legib. l. semper. 34. ff. de reg. iuris. l. 18. §. optimum
ergo. ff. de instrum. legato. Accedit M. I. R. d. cap. 1.
quæst. 1. reg. 12. Quod si varia sit consuetudo, ea po-
tius attendenda, quæ magis rationabilis est, & ali-
minus præiudicans. c. cum olim. 6. de consuetu-
dine.

VIII. Regula : Leges priores, quamvis abolitæ,
in posterioribus interpretandis adhiberi possunt. l.
non est nouum. 26. cum lege sequente. ff. de legib. c.
fuerunt. §. paulatim. distinct. 7.

4 METHODI IVRIS PONT.

IX. Regula: *Quæ in alicuius favorem constituta sunt, aduersus eum non sunt interpretanda. c. quod ob gratiam. 6. de reg. iuris, in 6. Concordat M. I. C. lib. 1. cap. 2. quest. 6. reg. 7.*

X. Regula: *Beneficium Principis latissimè interpretandum. c. olim. 16. & c. abbate. 25 de verb. significat. c. cum dilecti. 6. de donationibus. l. 3. ff. de constitut. princ. l. 2. C. de bonis vacantibus. Accedit M. I. R. d. quest. 1. reg. 23. Huius regulæ exceptio est in literis super obtinendo beneficio impetratis, c. quamuis. 4. in princ. de prebendis in 6. Cui tamen exceptioni videntur repugnare capitula suprâ proximè proposita.*

XI. Regula: *Cum lex in præteritum quid indulget, in futurum vetat. l. cum lex. 22. ff. de legib. item 1. q. 7. c. quoties à populis. c. exigunt. c. donatum. §. fin.*

XII. Regula: *Cum quid lex permittit, nolens præcipit. Ideoq; non committitur contra legem, si non fiat quod permisit. 31. q. 1. c. hac ratione. §. fi. Cuius exemplum in secundis nuptiis proponitur d. c. hac ratione. in princ. Sed & de regula proposita vide infra cap. prox. except. 9. Hac de regulis interpretandarum legum sint dicta. Plures huiusmodi regulas vide infra lib. prox. cap. 7. & M. I. C. lib. 1. cap. 2. quest. 6. item lib. 2. cap. 24.*

IX. DE LEGVM MUTATIONE,

& iudicio de ijs.

Non est liberum iudicare de legibus, sed oportet iudi-

iudicare secundum eas : nec mutanda aut distinguenda sunt leges à priuatis, vel ijs quibus legum ferendarum potestas non est. dist. 4. c. erit autem. §. fin. cum c. sequente. item c. ne innitaris. §. de constitutionib. 17. q. 4. c. si quis suadente. §. committunt. l. 2. C. de crimine sacrilegij. l. minimè. 23 ff. de l. l. 2. ff. de constitut. principum. Exemplum habetur c. cum omnes. 6. de constitutionibus. Huius regulae exceptio est: Nisi vrgens necessitas, vel euidentis aequitas mutationem aut distinctionem exigat. c. non debet. 8. in princ. de consang. & adf. d. l. 2. & l. et si. 143. ff. de reg. iuris. Sanè sine euidenti aequitate papa Honorius totum Ius ciuile, multis vigilijs excogitatum, reijcere videtur c. super specula. 28. de privilegijs.

X. DE LEGVM CONTEMPTV

& iniusticia.

Legum accidens est iusticia & iniusticia, quarum illa leges obseruat, hac contemnit. Est autem iniusticia duplex. Vna, qua contra expressa legum verba committitur: altera, qua saluis verbis legis, mens eius circumuenitur. Qua posterior species approbatur c. vlt. de reg. iuris, in 6. l. 29. cum l. sequente. ff. de l. l. §. C. eod. tr.

XI. DE ANTIMONIIS. SEV CONTRARIIS legibus conciliandis.

I. Regula, De antimonia concilianda ex causa, tempore & loco, habetur dist. 29. in princ. cum tribus cc. sequentibus. Ex causa concilianda antimonia exemplum proponitur distinct. 30. in princip. distinct.

6 METHODI IURIS PONT.

distinēt. 31. c. si laicus. §. quod autem, cum c. sequente. Ex tempore concilianda antinomia exemplum proponitur distinēt. 31. in princip. cum c. sequente. Ex loco exemplum proponitur distinēt. 31. c. penult. §. si quis igitur.

II. Regula concilianda contrarietatis canonum est, quod eius concilij sententia tenenda est, cuius antiquior & maior est autoritas. distin. 50. c. domino. §. in fine autem. 33. q. 2. c. hoc ipsum. §. in fine autem.

III. Regula habetur dist. 19. c. in canonicis.

IV. Regula habetur distinēt. 20. c. 1. cum c. sequente.

V. Regula habetur II. q. 3. c. qui resistit.

XII. DE LEGVM INSTITVTIONE ac confirmatione.

De hac differitur distinēt. 4. c. in istis temporali-
lib. §. leges.

DE EXCEPTIONIBVS AD- uersus leges. Cap. II.

Regulariter quidem leges obseruanda sunt, & quod contra eas fit, pro iniusto habendum. distinēt. 10. c. de capitulis. c. vides. c. quis autem. c. certum c. vlt. item 25. q. 2. c. cum pie. c. ecclesiastica. o. imperiali. Concordant ea quae proposita sunt paulò superius quest. 9. Accedit M. 1. R. lib. 1. cap. 2. in princip. Planè proposita regula exceptiones haec sunt.

I. Exceptio: Nisi lex ab eo lata sit, qui eius ferenda potestatem non habuit. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur M. I. C. lib. 1 cap 3. except. 1. & M. I. R. d. cap. 2. except. 1. Cuius exemplum habetur c. ecclesia. 10. de constitutionibus. Sed & huius exceptionis replicatio est: Nisi is qui legis ferenda potestatem habebat, legem ab alio latam confirmauerit. Quae replicatio approbatur d. c. ecclesia. 10. vers. nisi ab ecclesia fuerit. & c. cum accessissent. 8. d. 18. de constitut. Plura de huiusmodi confirmatione dicentur alibi.

II. Exceptio: Nisi lex iniqua sit & parum rationabilis. Hac exceptio reprobatur per ea quae proposita sunt supra cap prox. quast. 9. Quibus concordat distinct. 9. c. ego solus, in princ. l. 20. cum l. sequente. ff. de ll. l. 51. §. fin. ff. ad l. Aquiliam. l. prospexit. 12. in prin. ff. qui & a quib. manumissi. l. penult. §. prator quoq. ff. de iusticia & iure. l. 3. §. fin. ff. de supell. legata. Accedit M. I. R. d. cap. 2. except. 4. Planè exceptio proposita admittitur in casu, de quo infra except. prox. item infra cap. prox. de consuetudine. reg. 3. except. 2.

III. Exceptio: Nisi lex iuri diuino vel naturali contraria sit. dist. 8. c. quo iure. §. fin. cum c. sequente. item distinct. 9. in princ. cum c. sequente, & c. ult. l. quae rerum natura. 148. ff. de reg. iuris. Concordat item infra excep. 12. repl. 1. & infra cap. prox. d. reg. 3. except. 1. repl. 1. dupl. 1 & except. 2. dist. 1.

IV. Exceptio: Nisi lex ecclesiastica constitutioni

8 METHODVS IVRIS PONT.

repugnet. 25. q. 1. c. sunt quidam. c. contra. item dist. 9. c. vlt. item distinct. 10. in prin. cum c. sequente. c. non licet. c. certum. c. constitutiones. c. imperium. c. suscipitis. c. quoniam. item distinct. 12. c. scit sancta. vers. si illis canonica. item 1. q. 3. c. sanè. Concor-
dant item ea quæ habentur infra except. 13. Exem-
plum habetur 35. q. 5. c. ad sedem.

V. Exceptio : Nisi contra libertatem vel immu-
nitatem ecclesiæ lex sit lata. c. aduersus. 7. §. quia
verò nec sic. de immunitate ecclesiar. Exemplum
habetur c. statutum. 9. de hæreticis. in 6. Plura de
hac exceptione vide in priuilegijs Ecclesiæ.

VI. Exceptio : Nisi lex contra auctoritatem se-
dis apostolicæ lata sit. c. constitutionem. 2. §. fin. de
verb. signif. in 6.

VII. Exceptio : Nisi exceptio contra legem in-
troducenda causa proposita insit. c. 1. in fin. de rescri-
ptis. Concordat M. 1. C. lib. 1. cap. 3. except. 4. & M. 1.
R d c. 2. exc. 4.

VIII. Exceptio : Nisi lex seu ius sit personale
vel priuilegium : hoc enim ad alios, quàm quorum
priuilegium est, non extenditur, per ea quæ habentur
infra cap. prox. de priuileg. reg. 2.

IX. Exceptio : Nisi consulat, exhortetur vel per-
mittat lex magis quàm præcipiat, hoc enim casu nõ
delinquitur, quamuis aliter quàm lege cautum est
fiat, per ea quæ habentur supra cap. prox. quas. 8.
reg. 2. quibus accedit c. vlt. §. fin. dist. 4. & 14 q. 1. c.
vlt. Exemplum habetur d. q. 1. c. episcopus. §. fin.

X. Ex-

X. Exceptio: Nisi Papa contra legem dispensauerit. distinct. 14. c. 1. §. fin. cum c. sequente. 1. q. 7. c. requiritis. c. dispensationes. Accedit M. I. R. d. cap. 2. excep. 19. Exemplū habetur d. q. 7. c. didici. Sane sex causa, ex quibus contra leges dispensari potest, enumerantur d. c. requiritis, hisce uerbis: Pro tempore, pro persona, intuitu pietatis, uel necessitatis, siue utilitatis, & pro euentu rei. Prioris pro tempore exempla proponuntur d. c. requiritis. §. fin. cum c. sequente. Pro persona exemplum dispensationis proponitur d. q. 7. c. tanta nequitia. Intuitu pietatis exemplum dispensationis habetur d. q. 7. c. si qui uel. Necessitatis intuitu exemplum proponitur d. c. si qui uel. §. necessitatis. & d. q. 7. c. quoties à populis. item 9. q. 1. c. ordinationes. §. quamuis. Utilitatis intuitu dispensationis exemplum habetur 1. q. 7. c. tali coniugio. Pro euentu deniq; rei dispensationis exemplum habetur d. c. tali coniugio. §. fin. cum cc. sequentib. c. donatū. Hac de exēplis proposita exceptionis. Cuius replicatio prima hac est: Nisi nulla ex causis iam enumeratis dispensationi insit: hoc. n. casu dispensatio non valet. d. q. 7. c. si quis episcopus. §. fin. cū. c. sequente. item c. in causis. 19. de sententia & re indicata. Altera replicatio est: Nisi cōtra ius naturale Papa dispensauerit. dist. 13. in prin. Huius duplicatio hac est: Nisi ob maius malum euitandum contra ius naturale dispensatio fiat. d. distinct. 13. in prin. vers. nisi fortè duo mala. item c. duo mala. c. nerui. Huius duplicationis triplicatio est: Nisi duo mala non in

eadē, sed in diuersis personis sint metuenda. dist. 14. in prin. cum c. sequente. Plura de duplicatione proposita vide infra except. 19. Tertia proposita exceptionis replicatio est: Nisi contra praecepta euangelica vel decreta patrum dispensatio facta sit. dist. 14. c. vlt. in fin. 25. q. 1. c. quae ad perpetuam. c. sunt quidam. Quarta replicatio est: Nisi ius alterius dispensatione plurimum laedatur. Quae replicatio approbatur per ea quae habentur infra except. 15. repl. 1. Hac de decima exceptione.

XI. Exceptio: Nisi causa legem praecesserit. c. cognoscentes. 2. & c. vlt. de constitutionibus. Cuius exemplum habetur c. dilectus. 5. vt lite pendente nihil in nouetur. 32. q. 4. c. dixit. Plura de hac exceptione vide M. 1. C. lib. 1. cap. 3. except. 14.

*XII. Exceptio: Nisi lex sit mutata, vel in desuetudinem abierit. distin. 4. c. in istis. §. leges. vers. sicut enim. Accedit M. 1. C. d. cap. 3. except. 17. & M. 1. R. d. cap. 2. except. 17. Cuius exemplum habetur d. §. leges. vers. vnde illud. & d. distin. 4. c. vlt. §. hac et si. item 32. q. 4. c. quis ignoret. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi ius sit naturale. hoc enim alia lege vel consuetudine mutari non potest. c. ius naturale, in fine. distinct. 1. item c. 1. §. naturale. distinct. 5. c. vlt. §. naturale ergo. distinct. 6. c. vlt. in prin. de consuetud. inst. de iure naturali. §. sed naturale. Instit. de legitima adgnator. tutela. §. fin. l. 8. ff. de reg. iuris. l. 2. ff. de usufructu ear. rer. quae usu consum. l. 8. ff. de capite minutis. Concordant ea
qua*

qua habentur *suprà* except. 3. Altera replicatio est: Nisi sacra scriptura sit mutata. *dist.* 9. c. qui nesciat c. noti frater. Contradicit *dist.* 5. c. 1. §. sed cum naturale. Soluitur hac contrarietas per *distinct.* c. vlt. §. his itaq. *dist.* 6. Tertia replicatio videtur: Nisi posterior constitutio legis mutanda nullam faciat mentionem. Sed hac replicatio reprobatur c. 1. vers. quamvis de ipsa. de *constit.* in 6. Quarta replicatio est: Nisi cum lex vel consuetudo alicuius loci esset specialis, posterior lex sit vniuersalis, hac enim speciali alicuius loci legi vel consuetudini non derogat, nisi nominatim eius mentionem faciat. d. c. 1. Cui tamen contradicit l. 3. §. Diuus Hadrianus. ff. de sepulchro violato. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. lib. 1. cap. 3. except. 17.

XIII. Exceptio: Nisi ecclesia vel ecclesiastica persona leges civiles non obseruent. c. quæ in ecclesiasticarum. 7. & c. ecclesiasticus. de *constitut.* 11. q. 1. c. continua. 33. q. 2. c. inter hac. Concordat item *suprà* except. 4. Accedit M. I. R. d. cap. 2. exception. 29. Planè proposita exceptionis replicatio est: Nisi nulla canonica constitutio legibus civilibus repugnet: tunc enim ipsa ecclesiastica persona aequè ac laici obstringuntur. *distinct.* 10. c. lege Imperatorum. 2. §. fin. *distinct.* 12. c. scit sancta. nem de operis noui nunciat. c. 1. §. quia verò. 3. q. 5. c. de accusationib. 6. q. 1. c. nos sequentes.

XIII. Exceptio: Nisi quis aduersus ecclesiasticas personas legibus civilibus non obtemperet.

Repro-

Reprobatur hac exceptio d. c. lege Imperatorum. 2. §. fin. & d. distin. 10. c. si in adiutorium. c. quoniam. vers. & pontifices pro cursu. c. certum est.

XV. Exceptio: Nisi Papa contra leges vel canones fecerit. 25. q. 1. c. vlt. §. his ita respondetur. Huius replicatio est: Nisi facta Papa, quod contra leges vel canones fit, alius sine euidenti ratione plurimum ledatur. d. §. his ita respond. vers. ut priuilegia videlicet. item d. c. vlt. in prin. vsq. ad d. §. his ita. item d. q. 1. in prin. §. fin. cum c. sequente. & d. 25. q. 2. c. postea, in prin. Plura de replicatione proposita vide infra. cap. prox. de priuilegijs, reg. 3. except. 1. Sed & plura de exceptione proposita vide supra except. 4. & except. 10. Sanè exceptio hac, quæ iure Pontificio datur Papæ, iure Ciuili datur Imperatori, l. Princeps. 31. ff. de legibus. Cui contradicit c. iustum, dist. 9. De qua re vide plura M. I. C. lib. 1. cap. 3. excep. 18.

XVI. Exceptio: Nisi spiritu sancto ductus contra leges faciat. 19. q. 2. c. dua sunt.

XVII. Exceptio: Nisi certi alicuius loci lex sit vel consuetudo, nō vniuersalis: hac enim alios, quàm quorum lex est, non ligat. distin. 12. c. illa autem. c. illud breuiter, in fine. Accedit M. I. R. d. cap. 2. excep. 24. Huius replicatio hac est: Nisi metropolis specialem aliquam legem vel consuetudinem obseruet: hanc enim alias ciuitates subiectas sequi par est. d. dist. 12. c. de ijs. item distin. 11. c. nolite. c. palam, & c. vlt. item distin. 12. c. non decet. 2. & c. praeceptis. item l. 1. §. sed etsi qua leges. C. de vetere iure enuncleando.

eleando. Inst. de satisfactionibus. §. fin. Huius replicationis duplicatio est: Nisi consuetudo particularis sit minus rationabilis. d. dist. 12. c. nouit. l. licet is. 12. ff. de officio praesidis.

XVIII. Exceptio: Nisi lex vel consuetudo sit incerta: hac enim neminem ligat. d. distinct. 12. c. illa autem. vers. alia verò qua. & §. fin. Ad hanc exceptionem pertinent opiniones Doctorum controuerse, quarum autoritas probabilis tantum, non necessaria est: ideoq; indifferenter habenda. Huius exceptionis replicatio est. Nisi id quod incertum est, fidei catholica vel bonis moribus repugnet. d. c. illa autem. vers. quod enim neq;.

XIX. Exceptio: Nisi ob grauius delictum euitandum quis legi non paruerit. Hac exceptio approbatur simul & exemplis declaratur distinct. 13. in prin. cum duobus. cc. sequentibus. Aliud exemplum habetur l. si ita vulneratus. 51. §. quod si quis absurdè. ff. ad l. Aquiliam. & l. si seruus. 63. §. quod verò vers. nam licet alioquin. ff. de furtis. Huius replicatio est: Nisi quis legi non paruerit ob grauius delictum non à se, sed ab alio euitandum. distinct. 14. in prin. cum c. sequente.

XX. Exceptio Nisi propter ignorantiam legi non paruerit. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. vt animarum 2 in prin. de constit. in 6. De qua exceptione plura dicentur infra. lib. 5. de exceptione ignorantia generali.

XXI. Exceptio: Nisi extra territorium legulato-

14 METHODI IURIS PONT.

vis legi non paruerit. d. c. vt animarum. §. statuto. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 2. except. 25. Hec de exceptionibus aduersus leges : quarum tamen plures vide infra cap. prox. de iure non scripto, reg. 3. item M. I. C. lib. 1. cap. 3.

DE IURIS LEGVM QVE diuisionibus ac speciebus.

Cap. III.

Hactenus de iure & legibus in genere dictum est: nunc de iisdem in specie est dicendum.

Prima diuisione ius aliud publicum, aliud priuatum dicitur, dist. 1. c. pen. l. 1. §. huius studij. ff. de iustitia & iure. Instit. eod. tit. §. fin. Eadem legum diuisio, sed alia sententia, habetur 19. q. 2. c. due sunt.

Altera diuisione ius diuiditur in naturale, gentium & ciuile, dist. 1. in prin. & c. ius autem. l. 1. §. priuatum. §. de iustitia & iure. Instit. eod. tit. §. fin. Similis diuisio est distinct. 11. c. catholica.

Tertia diuisione ius diuiditur in ius personarum, rerum & actionum, l. 1. ff. de statu hominum. Instit. de iure naturali, gentium & ciuili. §. fin. Ad ius personarum pertinet ius maris & foeminae. Mas autem dicitur ad imaginem Dei creatus, foemina non item. Ideoq; haec velare caput iubetur. 33. q. 5. c. hac imago. c. mulier.

Quarta diuisione ius diuiditur in diuinum & humanum, distinct. 1. c. omnes leges. distin. 8. c. 1.

Quinta diuisione ius diuiditur in scriptum &

non

non scriptum, seu leges & mores, distinct. 1. c. ius generale. De hac diuisione dicetur etiam infra eod. cap. ubi de iure ciuili specialiter agetur, reg. 5. Hactenus diuisiones iuris enumerauimus. Nunc species secunda diuisionis latius persequemur.

DE IVRE NATVRALI.

I. DEFINITIO iuris naturalis habetur dist.

1. c. 1. §. ius naturale. Declaratur hac definitio dist.

6. c. non est peccatum. §. his itaq; responderetur. Alia

iuris naturalis definitio habetur d. distin. 1. c. ius na-

turale. l. 1. §. ius naturale. ff. de iusticia & iure. Inst.

de iure naturali, in princ.

II. SPECIES iuris naturalis est, rerum commu-
nio, dist. 8. in prin. cum c. 1. sequente.

III. DIFFERENTIA iuris naturalis & ciui-

lis habetur ibidem. Sed & alia differentia est, quod

naturale ius vetustius sit, distin. 5. in prin. §. natura-

le. Concordat infra de iure ciuili reg. 3. item, quod

naturale sit dignius. d. §. naturale. & d. c. 1. §. fin.

item, quod naturale sit immutabile, ciuile ius mu-

tabile, de quo dictum supra cap. prox. except. 12.

DE IVRE GENTIVM.

Hoc ius describitur distin. 1. c. ius gentium. item

l. §. fin. cum quatuor legib. sequentib. & l. 9. in

ff. de iusticia & iure. Inst. de iure naturali. §.

autem gentium. Huius species est ius militare, de

quo distin. 1. c. ius militare.

DE IVRE CIVILI.

DEFINITIO iuris ciuilis habetur distin.

1. c. ius

I. c. ius civile. l. 9. ff. de iust. & iure. Instit. de iure naturali. §. ius autem civile.

II. SPECIES iuris civilis est, rerum proprietatis, seu distinctio dominiorum, distinct. 8. in prin. cum c. sequente.

III. DIFFERENTIA iuris civilis & naturalis est, quod civile ius sit posterius. c. ult. §. naturale ergo. distinct. 6. Inst. de rerum diuis. §. singulorum, in fine. Alias differentias vide supra de iure naturali reg. 3.

IV. PROPRIUM ius civile ex vnaquaq, ciuitate appellatur. Inst. de iure naturali. §. sed ius quidem Vnde ius Quiritum appellatur, de quo d. §. sed ius quidem. item dist. 1. c. ult.

V. DIVISIO iuris civilis in scriptum & non scriptum. distin. 1. c. ius generale, in fine. distinct. 11. c. ecclesiasticarum. l. 6. §. fin ff. de iustitia & iure. Inst. de iure naturali. §. constat.

De iure non scripto, seu longa consuetudine.

I. Definitio iuris non scripti habetur distinct. 1. c. mos est. c. consuetudo. in prin. §. vocatur autem. Inst. de iure naturali. §. sine scripto.

II. Diuisio consuetudinis in scriptam & non scriptam, d. c. consuetudo. §. nec differt. & §. cum itaque.

III. Genus. Consuetudo vim legis obtinet. d. c. consuetudo, in princ. item c. cum consuetudinis. 9. de consuetud. item distinct. 11. c. ecclesiasticarum.

c. in

et in his rebus. item distinct. 12. c. scit sancta. c. illud. c. diuturni. c. consuetudo. c. nos consuetudinem. c. quemadmodum. item l. 32. §. inueterata. l. 35. cum lege sequente. ff. de legib. l. 1. & l. 3. C. quae sit longa consuetudo. Instit. de iure naturali. §. ex non scripto. vers. diuturni mores. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 4. de consuetudine, reg. 5. Planè proposita regula exceptio prima haec est: Nisi lex consuetudini contraria existat: hoc enim casu consuetudo cedit legi. d. c. diuturni. vers. nisi legi sint aduersi. item distinct. 11. in prin. cum c. sequente. c. consequens. c. consuetudinis, in prin. item distinct. 12. c. scit sancta. vers. si illis canonica. l. 32. in prin. & l. 33. ff. de legib. l. 2. C. quae sit longa consuetudo. Accedit M. I. R. d. reg. 5. except. 1. Huius exceptionis replicatio prima haec est: Nisi lex consuetudinem praeceperit: tunc enim consuetudo postea secuta praecedentem legem tollit, per ea quae proposita sunt supra cap. prox. exc. 12. in prin. Concordant ea quae habentur M. I. C. lib. 1. cap. 4. de iure non scripto, reg. 2. except. 1. repl. 1. Huius replicationis duplicatio prima haec est: Nisi consuetudo iuri naturali sit contraria: nam hoc ius licet prius, tamen posteriori consuetudine non mutatur, per ea quae d. except. 12. replic. 1. sunt proposita, item per ea quae proponuntur infra except. prox. Altera duplicatio est: Nisi consuetudo rationi non sit consentanea, vel legitime non praescripta. c. ult. in fin. de consuetudine, c. cum causa. 8. de sententia & re iudicata. Accedit M. I. R. d. exception. 1. replic. 1. duplicat. 1.

Plures duplicationes licet colligere ex sequentibus exceptionibus. Quæ enim exceptio consuetudini obijci potest: ea multò magis aduersus replicationem propositam duplicationis vim habet. Hac de prima replicatione. Altera proposita exceptionis replicatio est: Nisi lex vniuersalis sit, consuetudo verò particularis alicuius certi loci: tunc enim, nisi lex nominatim consuetudinem tollat, consuetudo eo loco legi præualet: c. 1. de constitutionibus, in 6. Contradicit l. 3. §. diuus. ff. de sepulchro violato. Sed & contradicere videtur 2. q. 7. c. puto. §. fin. Accedit M. I. R. d. except. 1. repl. 2. Hac de prima exceptione. Altera proposita regula exceptio videtur: Nisi errore, non ratione consuetudo sit introducta. Hac exceptio reprobatur suprà cap. proxim. except. 2. item M. I. C. lib. 1. cap. 4. de iure non scripto, reg. 2. except. 3. Planè si talis sit consuetudo erronea, quæ manifesta veritati & naturali iuri repugnet, ea seruanda non est, per ea quæ proposita sunt suprà cap. prox. except. 12. repl. 1. Quibus concordat distinct. 8. c. veritati. c. si consuetudinem. c. qui contempta. c. frustra. c. consuetudo. c. vltim. Concordat item suprà cap. prox. except. 3. Deinde admittitur exceptio proposita, si lex scripta exter, quamuis anterior: hac enim erronea consuetudini est præponenda, per ea quæ dicta sunt suprà except. prox. repl. 1. duplic. 2. Tertiæ distinctionis loco notandum, quòd consuetudo erronea, quamuis ius faciat, vt est ostensum: tamen à magistratu loci per
aliam

aliam legem sit abroganda, distin. 8. c. mala, distin. 12. c. illa autem, §. fin. c. omnia. Hæc de secunda exceptione. Tertia proposita regula exceptio est: Nisi consuetudo sit contra fidem catholicã, distin. 11. c. consuetudinẽ, distin. 12. c. nos consuetudinẽ, in prin. c. illa vers. quod. n. neq. Quarta exceptio est: Nisi cõsuetudo sit contra disciplinam ecclesiasticã. Quæ exceptio approbatur exẽplo c. cum inter. 5. de consuetudine. Quinta exceptio est: Nisi consuetudo sit cõtra bonos mores. Quæ exceptio elicitur ex d. vers. quod enim neq. cuius exempla proponuntur c. ad audientiam. 3. & c. ex parte. 10. de consuetudine. Sexta exceptio est: Nisi consuetudo ecclesiis sit damnoſa. c. 1. de consuetudine. Cuius exemplum proponitur c. cum terra. 14. de electione. & c. cum causa. 8. de sententia & re iudicata. Hactenus exceptiones aduersus consuetudinem enumerauimus, quarum tamen plures vide M. I. C. lib. 1. cap. 4. de iure non scripto, reg. 2. Sed & exceptiones ex specie consuetudinis, seu ex re, cuius est consuetudo, desumptas, vide passim sub suis generibus: vt de pluralitate beneficiorum c. 1. de consuetudine, in 6. infra lib. 3. cap. 7. reg. 8. except. 8. & sic de alijs.

De Iure scripto, eiusque speciebus.

Species iuris scripti enumerantur distinct. 2. c. Cui concordant ea quæ habentur M. I. C. lib. 1. cap. 4. quas species ordine persequemur.

De lege.

Legis definitio habetur distinct. 2. c. lex est. Instit. de iure naturali. §. scriptum. vers. lex est. Alia definitio habetur distinct. 1. c. lex est. Plures legis definitiones vide M. I. C. lib. 1. cap. 1. quest. 4. Species aliquot legum enumerantur dist. 2. c. quadam, cum duob. sequentibus.

De plebiscito.

Huius definitio habetur distinct. 2. c. plebiscita. Instit. de iure naturali. §. plebiscitum. Plura de hac specie vide M. I. C. lib. 1. cap. 4.

De Senatusconsulto.

Huius definitio habetur distin. 2. c. senatusconsultum. de quo vide plura M. I. C. d. cap. 4.

De constitutionibus Principum.

I. Definitio constitutionis habetur distin. 2. c. constitutio. Instit. de iure naturali. §. sed & quod. l. 1. in prin. ff. de constitut. principum.

II. Genus. Constitutiones vim legis habent. Quae regula ex iam propositis constat. quib. concordat distinct. 8. c. quae contra. vers. generale quippe. Huius regulae exceptiones vide supra cap. prox. item infra cap. prox.

III. Divisio constitutionum in civiles & ecclesiasticas habetur distinct. 3. in prin. Sed & diuiduntur constitutiones in generales & personales, Instit. de iure naturali. §. sed & quod, in fin. l. 1. §. fin. ff. de constitut. prin. Plura de constitutionibus principum vide M. I. C. lib. 1. cap. 4.

De constitutionibus personalibus &
privilegijs.

I. Definitio personalium constitutionum ac privilegiorum habetur distinct. 3. c. regula. §. fin. cum c. sequente. item 25. q. 1. c. vlt. §. cum ergo aliqua vers. privilegia nanq₃.

II. Proprium. Privilegia in exemplum trahi non debent. d. c. vlt. §. item Hieronymus. 26. q. 2. c. non exemplo. item c. privilegium. 7. & 6. quod alicui. 74. de reg. iuris. in 6. c. sanè. 9. de privilegijs. l. 1. §. fin. de constit. prin. l. in omnib. 68. ff. de reg. iuris. l. 2. C. de legib. Exemplū proponitur c. constitutus. 11. §. fin. de concessione prabende. Plura exempla vide infra c. 1. q. 2. reg. 11. Sed & exceptiones huius regula vide infra reg. proxim. except. 11.

III. Regula: Privilegium alicui concessum ei auferendum non est, nec contrà faciendum c. decet. 16. & c. indultum. 17. de reg. iuris. in 6. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 3. de principum placitis. reg. 5. Cuius regula exceptio prima hac est: Nisi privilegium vni concessum alijs plurimum obsit. Hac exceptio approbatur per ea quae proposita sunt supra cap. prox. except. 15. repl. 1. Quibus concordat 25. q. 2. c. de ecclesiasticis. & c. vlt. §. privilegia. M. I. R. d. reg. 5. except. 1. Altera exceptio est: Nisi causa privilegij cesset. d. c. vlt. §. sed obijcitur. in fine. l. generaliter. 40. §. eos tamen clericos. C. de episcopis & clericis. Accedit M. I. R. d. reg. 5. except. 2. Tertia exceptio est: Nisi quis privilegio suo abutatur. c. licet. 18. §. talis

ergo.

ergo, in fine. de regularibus. c. tuarum. 11. §. verum quia. & c. ut privilegia. 24. in princ. vers. quia privilegium. de privilegijs. c. cum illorum. 32. §. fin. & c. contingit. 45. §. verum quia. de sentent. excomm. item 11. q. 3. c. privilegium. 25. q. 2. c. posteaquam. §. fin. c. sic decet. Exemplum habetur d. q. 2. c. denunciamus. Similia exempla vide infra de electionibus. Quarta exceptio est: Nisi privilegiatus alterius privilegio derogat. approbatur exemplo c. dilecti. 4. de privilegijs. Quinta exceptio est: Nisi quis privilegio suo renunciauerit. c. si de terra. 6. §. ult. d. tt. Sexta exceptio est: Nisi quis privilegio suo intra triginta annos usus non sit. d. c. si de terra. 6. in prin. & c. accedentibus. 15. eod. tt. Accedit M. I. R. d. reg. 5. except. 6. Septima exceptio est: Nisi quis unico actu contra suum privilegium fecerit. approbatur exemplo c. cum accessissent. 8. §. fin. de constitut. Plura de hac exceptione vide in glossa d. §. fin. in verbo Contrauenerint. & M. I. R. d. reg. 5. except. 7. Octaua exceptio est: Nisi aliud privilegium postea sit indultum priori contrarium, vel prius à principe rursus sit ablatum. 25. q. 2. c. posteaquam. §. his ita respondetur. item c. penult. §. fin. cum c. sequente. Accedit M. I. R. d. reg. 5. except. 8. Huius replicatio est: Nisi nulla rationabilis causa mutandi vel auferendi privilegij subsit. d. q. 2. in prin. cum sequentibus, vsq. ad c. igitur secundum. item. c. privilegia. c. posteaquam. Concordant item ea quae proposita sunt supra ead. reg. except. 1. Nona exceptio videtur:

Nisi

Nisi instrumentum priuilegij sit amissum. Sed repro-
 probatur c. cum olim. 12. de priuilegijs. Decima ex-
 ceptio est: Nisi idem duas personas sustineat, qua-
 rum vna sit priuilegiata, altera non priuilegiata:
 tunc enim priuilegio non utitur, exemplo c. cum ca-
 pella. 16. de priuilegijs. c. 1. §. in eas. eod. tt. in 6. Vn-
 decima exceptio est: Nisi certa alicui persona vel rei
 priuilegium indultum, ad aliam personam vel rem
 extendatur. Hac exceptio approbatur per ea quæ
 proposita sunt supra reg. prox. Cuius replicatio pri-
 ma hæc est: Nisi per id, quod priuilegium alys dene-
 getur, etiam ij quorum priuilegium est, cōtra suum
 priuilegium ladantur. Quæ replicatio approbatur
 exemplo c. quanto amplius. 26. de priuilegijs. Altera
 replicatio est: Nisi priuilegium indefinitè seu ge-
 neraliter concessum sit: tunc enim ad omnes res,
 quæ sub isto genere vel vniuerso continentur, perti-
 net, exemplo c. quia circa. 22. de priuilegijs. Cuius
 duplicatio est: Nisi aliud in specie vel parte aliqua
 nominatim sit constitutum. c. ex ore. 17. eod. tt. Hæ-
 cenus de constitutionibus personalibus ac priuile-
 gijs sit dictum. De quibus tamen vide plura M. I. C.
 lib. 1. cap. 4.

De canonibus & decretis Pontificum.

- I. Definitio canonis habetur dist. 3. c. 1. cum duob.
 sequentib.
- II. Diuisio canonum habetur d. dist. 3. c. regula. §.
 porro canonum.
- III. Origo canonum & numerus conciliorū expo-
 nitur

24 METHODI IURIS PONT.

nitur distin. 15. in prin. cum c. sequente. distin. 16. c. sexta synodus. cum cc. sequentib. vsq. ad distin. 17.

IV. Genus. Canones & decreta Pontificum vim legis obtinent. c. de constitutione dist. 11. c. hoc vestra. dist. 12. c. ridiculum. item 1. q. 7. c. si quis, in prin. 25. q. 1. c. nulli. c. violatores. c. omne quod. c. prima salus. c. generali. c. omnia. c. hac consona. c. à sanctis. item 25. q. 2. c. amputato. c. si quis dogmata. item l. 6. & l. 12. §. 1. C. de sacrosanctis eccles. Nouel. 6. §. sed etiam sic. Nouell. 83. §. si verò ecclesiasticum. vers. secundū sacras. Nouell. 123. in prin. vers. nam si leges. & Nouell. 131. in prin. Plura de regula proposita dicuntur infra cap. prox. item infra lib. 4. cap. 1. quæst. 1. reg. 1. cum sequentib. item cap. de concilijs.

De responsis prudentum & opinionibus

Doctorum.

I. Definitio horum proponitur distinct. 2. c. responsa. Inst. de iure naturali. §. responsa.

II. Genus. Responsa prudentum olim vim legis habebant, quemadmodum patet ex d. §. responsa. Hodie verò non item, sed probabilem tantum obtinent auctoritatem, non necessariam. dist. 9. c. noli meis. c. negare. c. ego solis. c. noli frater. c. neq. quorumlibet. item distin. 20. in princ. cum c. sequente.

Plura de responsis prudentum vide M. I. C. lib.

1. cap. 4. & M. I. R. lib. 1. cap. 3. de opinionib. Dd. reg. 1.

De rationibus seu regulis iuris.

He quoq³ vim legis habere dicuntur à Gratiano, distinct. 1. c. consuetudo. §. porro. vbi dicit: Si ratione lex consistat, lex erit omne iam quod & ratione constiterit duntaxat. Huius propositionis antecedens falsum est: quia non ratione consistit lex, sed autoritate legislatoris & consensu populi, vt alibi ostensum: & lex etiam parum rationabilis vim suā obtinet, vt suprā dictum. Ergo & consequens erit falsum: de quo aliàs copiosius, vt M. I. R. d. cap. 3. de opinionib. Dd. reg. 7.

De iudicato.

Res iudicata vim legis non habet. l. 13. C. de sententijs & interlocut. Accedit M. I. R. d. cap. de rebus iudicatis, reg. 1. Nisi Imperator sententiam tulerit. l. 11. C. de legib. vel Pontifex Maximus. c. in causis. 19. de sententia & re iudicata. vers. cum in similibus casibus. Plura de regula proposita vide in M. I. C. lib. 1. cap. 4.

DE RESCRIPTIS. PRINCIPUM, & decretalibus epistolis.

Cap. IV.

Rescripta quoq³ Principum vim legis obtinent, & actionem exceptionemve suppeditant tam in causa, in qua rescripta sunt, quàm in alijs similibus, per ea qua habentur M. I. C. lib. 1. cap. 5. in prin. Idem de epistolis decretalibus ca: etur distinct. 9. in princ. cum cc. sequentib. vsque ad c. secundum.

item distinct. 20. in prin. item c. si decreta. Concor-
dant deniq; ea qua habentur suprà cap. prox. de ca-
nonibus. reg. 4. item M. I. R. lib. 1. cap. 4. in prin. Pla-
nè proposita regula exceptiones plures sunt.

I. Exceptio videtur: Nisi decretales epistola in
Corpore iuris Pontificij non contineantur. Quata-
men exceptio reprobatu distinet. 19. in princ. cum
c. sequente. Planè si dubitetur, an sit decretalis epi-
stola, eaq; sit præter ius: exceptioni proposita locus
est. c. pastoralis. 8. de fide instrum.

II. Exceptio: Nisi quid prædecessorum decretis
contrarium sit decretum. dist. 19. c. ita dominus. §.
fin. cum tribus cc. sequentib. 25. q. 1. c. iustitia. c. sa-
ragendum. 25. q. 2. c. si ea. c. institutionis. c. quod ve-
rò. c. decessorum. c. posteaquam, in prin. Concordant
ea qua habentur suprà cap. 2. except. 4. Planè pro-
posita exceptionis replicatio prima hac est: Nisi ex
causa contra decreta prædecessorum Papa dispensa-
uerit, vel privilegium alicui concesserit. Quarepli-
catio approbatur simul & distinguitur suprà ca. 2.
except. 10. Altera replicatio est: Nisi alius decretali
epistola non ledatur. Quareplicatio approbatur per
ea qua proposita sunt d. cap. 2. except. 15.

III. Exceptio: Nisi ab indisciplinato Pontifice
quid sit decretum vel rescriptum. Quare exceptio ap-
probatur exemplo distinct. 19. c. ult.

IV. Exceptio: Nisi excommunicatus rescriptum
impetrauerit. Quare exceptio approbatur c. 1. de re-
scriptis, in 6. Huius replicatio prima hac est: Nisi de
excom-

excommunicationis causa rescriptū impetrauerit. Qua replicatio approbatur d. c. 1. vers. super alio quam excommunicationis articulo. Altera replicatio est: Nisi de appellatione persequenda rescriptū impetrauerit. d. c. 1. vers. appellat. & c. ult. de except.

V. Exceptio: Nisi preces veritate non nitantur, vel quadam non dissimulanda in ipsis fuerint ommissa. 25. q. 2. c. dicenti, in princ. & §. rescripta. vers. mendax enim. & §. prescriptione. item De rescriptis c. ex parte. 2. item De fide instrument. c. quo super. 7. item l. si quis obrepserit. 29. ff. ad l. Cornel. de falsis. l. 2. C. si contra ius. Accedit M. I. R. d. cap. 4. reg. 1. except. 2. Exemplum dissimulationis habetur c. ex parte. 12. vers. in quibus nulla. c. constitutus. 19. c. dilectus. 26. c. postulasti. 27. de rescriptis. item c. cum olim. 12. de sententia & re iudicata. c. oblata. 57. de appellationib. c. bona memoria. 3. de confirmatione vtili. c. super eo. 5. de cohabitatio clericor. Exemplum expressa falsitatis habetur c. ex insinuatione. 37. de rescriptis. Planè proposita exceptionis replicatio prima hac est: Nisi id quod in iure, non in facto consistit, in precibus sit ommissum. Qua replicatio approbatur exemplo d. c. oblata. 57. §. licet igitur. vers. si verò non sit. Altera replicatio est: Nisi id fuerit ommissum, quod intentioni supplicantis iure non potuit esse impedimento. Hac replicatio approbatur exemplo c. ult. de exceptionib. c. super literis. 20. §. inter alios. de rescriptis. Cuius replicationis duplicatio est: Nisi quis dolo malo falsum expresse-

rit, vel verum omiserit. Quae duplicatio approbatur d. c. super literis. 20. §. nos igitur. item d. c. dicenti. §. etsi legibus. & l. 5. C. si contra ius. Tertia replicatio est: Nisi cognitio tantum per rescriptum sit mandata. d. c. vlt. de exceptionibus. & l. 1. C. si contra ius. Quarta replicatio videtur: Nisi executio tantum per rescriptum fuerit mandata. Quae tamen replicatio reprobat d. c. dicenti. §. etsi non cognitio. & l. 4. C. si contra ius. Quinta replicatio est: Nisi non dolo malo, sed per simplicitatem vel ignorantiam falsum expresserit, aut verum omiserit. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur c. super literis. 20. de rescriptis. Accedit M. I. R. d. except. 2. repl. 1. Huius replicationis duplicatio est: Nisi id in precibus positum vel omissum fuerit, quod si in veritate rescribens sciuisset, non rescripsisset. Quae duplicatio approbatur d. c. super literis. vers. si verò per huiusmodi falsitatis. Ex his patet, propositam replicationem tantum locum habere in casu superioris secundae replicationis: ideoq; cum ea concurrere. Sexta replicatio videtur: Nisi iudex nolit preces falsas argui. Quae tamen reprobat 25. q. 2. c. dicenti. §. paniri iubemus. & §. rescripta, in fine. l. 3. C. si contra ius.

VI. Exceptio: Nisi conditio hac, Si preces veritate nitantur: rescripto non sit inserta. d. §. rescripta. & d. c. dicenti. §. vniuersa. l. vlt. in prin. C. de diuersis rescriptis. Contradicit c. ex parte. 2. §. verum quoniam, vers. & in huiusmodi. De rescrip-

rescriptis. Vide M. I. R. d. reg. 1. except. 9.

VII. Exceptio: Nisi dies aut consul rescripto non sit adiectus. d. c. dicenti. §. si qua beneficia. l. 4. C. de diuersis rescriptis.

VIII. Exceptio: Nisi exemplum rescripti, non ipsum rescriptum authenticum fuerit insinuatum. d. c. dicenti. §. sancimus. l. 3. C. d. cc.

IX. Exceptio: Nisi rescriptum manu Principis non fuerit subscriptum. d. §. sancimus. vers. nostra etiam manu subscripta. & d. l. 3.

X. Exceptio: Nisi sine scripto mandatum Principis adferatur, de quo dubitetur. c. cum in iure. 31. de officio delegati. l. vnica. C. de mandatis Principum. De hac exceptione vide M. I. C. lib. 1. cap. 5. quaest. 1. except. 10.

XI. Exceptio: Nisi rescriptum contra ius sit, vel utilitatem publicam. 16. q. 3. c. iubemus. §. rescripta. item 25. q. 1. c. vlt. §. illud verò. §. item constitutio. item 25. q. 2. c. rescripta. c. nec damnosa. c. dicenti, in prin. & §. omnes cuiuscunq. item De fide instru. c. pastoralis. 8. item l. 3. & l. 7. C. de precib. Imp. offerendis. l. vlt. C. si contra ius vel utilit. publ. l. vnica. C. de senatusconsultis. Nouell. 82. §. omnis deniq. Huius exemplum proponitur c. cum teneamur. 6. de praebedis. Planè proposita exceptionis replicatio est: Nisi rescriptum contra ius nemini obsit, & prosit impetrari. d. §. illud verò. vers. nisi fortè aliquid. Cuius exemplum proponitur d. c. cum teneamur. vers. nisi fortè in literis. item c. in nostra. 32. in fin. de rescriptis.

XII. Ex-

XII. Exceptio : Nisi ius alterius per rescriptum sine causa datur, approbatur exemplo c. si propter. 10. de rescriptis. in 6. Accedit M. l. R. d. reg. 1. except. 12. Cuius replicatio est: Nisi exceptiones alie cuius non admittendas esse Papa rescripserit. Quae replicatio videtur approbari c. ex parte. 13. vers. nisi exprimatur. de officio delegati. Contradicit l. 2. C. de precibus Imp. offerendis.

XIII. Exceptio : Nisi idem diversa rescripta eadem de re impetrauerit. Quae exceptio approbatur exemplo c. ex tenore. 16. & in nostra. 32. de rescriptis.

XIIII. Exceptio : Nisi aliud rescriptum in contrarium ab aduersario sit impetratum : hoc enim casu posterius derogat priori. c. bona memoria. 3. de confirmat. utili. c. ceterum. 3. §. si vero in secundis. & c. cum contingat. 24. §. sed si postea. de rescriptis. c. pastoralis. 28. §. praeterea. de officio delegati. Accedit M. l. R. d. reg. 1. except. 16. Huius exceptionis replicatio prima hac est : Nisi in rescripto posteriore non fiat mentio prioris. d. c. bona memoria vers. dummodo nil diceretur de literis confirmationis expresse. item c. ex parte. 2. §. fin. vers. & in literis. item c. ceterum. 3. & c. cum dilecta. 22. in princ. item c. cum contingat. 24. §. si vero ex literarum. & c. capitulum. 30. de rescriptis. item c. ex parte. 12. c. ex literis. 29. de officio delegati. c. ex literis. 2. de dolo & contumacia. c. oblata. 57. §. & alia pars alias. item §. fin. de appellationib. item c. cum olim.

12. de sententia & re iudicata. Accedit M. I. R. d. except. 16. repl. 1. Planè proposita replicationis duplicatio prima hac est: Nisi prior impetrans dolo vel negligentia suo rescripto intra annum non sit usus. c. si autem. 9. c. ex parte. 12. & c. plerunq. 23. de rescriptis. Altera duplicatio est: Nisi rpius rescriptum tacita veritate vel expressa falsitate sit impetratum. d. c. ex parte. 12. vers. in quib. nulla mentio. & c. ceterum. 3. §. fin. eod. tit. Tertia duplicatio est: Nisi prius rescriptum sit generale, posterius speciale: tunc enim posterius in specie expressa derogat generali, quamvis eius mentio facta non sit. c. 1. & c. pastoralis. 14. §. quoniam autem. de rescriptis. Quarta duplicatio est: Nisi prius rescriptum falsum vel vitiosum dicatur, ut merito de vi vel fide eius dubitari possit: tunc enim consulendus est Papa qui rescripsit, suspensa iurisdictione delegati. c. sane. 2. de officio delegati. vel per arbitros lii dirimenda. d. c. pastoralis. 14. in princ. Hac de prima replicatione sint dicta. Altera proposita exceptionis replicatio est: Nisi posterius rescriptum falsum vel vitiosum dicatur, ut merito de vi vel fide eius dubitari possit: tunc enim cognitio utriusq. suspenditur. d. c. pastoralis. 14. in princ. Hac de decimaquarta exceptione sint dicta, de qua tamen plura dicentur j. lib. 3. cap. 7. de prebend. adquir.

XV. Exceptio: Nisi cum aduersus Cisternensem ordinem rescriptum esset impetratum, in eo non fiat ordinis mentio, c. cum ordinem. 6. de rescriptis.

XVI. Exce-

XVI. Exceptio: Nisi rescripto alicui potestas sit data iudicis in causis suis eligendi quem velit. c. ad hac. 10. de rescriptis.

XVII. Exceptio: Nisi rescriptum malè fuerit conceptum, vel non congruum Latina lingua. c. ad audientiam 11. de rescriptis.

XVIII. Exceptio. Nisi alterius nomine sine speciali mandato, vel reuocato mandato rescriptum sit impetratum. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. nonnulli. 28. §. non valent. & c. ex parte. 33. de rescriptis. Accedit M. I. R. d. reg. 1. except. 17.

XIX. Exceptio: Nisi erratum sit in rescripto. approbatur exemplo c. significante. 34. de rescriptis.

XX. Exceptio: Nisi impetrans fraudulenter rescripto abutatur. approbatur simul & exemplis declaratur c. ult. de rescriptis.

XXI. Exceptio: Nisi falsum sit rescriptum. c. super eo. 2. de crimine falsi. Accedit M. I. R. de reg. 1. except. 22.

XXII. Exceptio: Nisi ad diuersos delegatos aduersus eundem, quamuis ex diuersis causis, rescriptum quis impetraverit. c. dispendia. 3. de rescriptis, in 6. & c. vltim. eod. tt. in antiquis. Accedit M. I. R. d. reg. 1. exc. 18. Haecenus exceptiones aduersus rescripta enumerauimus, quarum tamen plures vide infra cap. prox. de iurisdictione, quast. 1. reg. 1. item infra De praeiudiciis, De confirmatione, & in alijs

alijs locis, item sup. cap. 2. item M. I. C. lib. 1. cap. 5.
Nunc reliquos rescriptorum locos persequemur.

II. QVIBVS EX RESCRIPTO actio vel exceptio com- petat?

Rescriptum in communi causa ab vno impetra-
tum, ceteris quoq₃ prodest. l. 1. C. de rescriptis.

III. ADVERSVS QVOS EX RE- scripto actio vel exceptio datur?

I. Regula: Per clausulam rescripti hanc, Qui-
dam alij, non plures quàm quatuor in primo citato-
rio exprimendi conueniri possunt. c. cum in multis.
2. de rescriptis, in 6.

II. Regula: Successoribus eius aduersus quem re-
scriptum impetratum est, illud non nocet. c. signifi-
cauit. 36. de rescriptis. Nisi scientes successerint in
vitium. c. quia. 11. de iudicijs. & ibi Panormitanus.

III. Regula: Si vacante sede capitulo sit man-
datum, episcopus postea electus exequi tenetur. c.
eam te. 7. de rescriptis. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 4.
reg. 2.

IIII. ADIVNCTA ET EVENTVS actionis & exceptionis ex rescri- pto competentis.

I. Regula: Rescripto impetrato, conceditur ei,
aduersus quem impetratum est, exceptionem illi op-
ponere, & causam rationabilem, quare illud obser-
uare non teneatur, allegare. c. si quando. 5. de rescri-
ptis.

ptis. Plures huiusmodi regulas vide M.I.C. lib. 1. cap. 5. quæst. 3.

V. APVD QVEM DE VIRE.

Scripti est disceptandum?

I. Regula: De rescripto absoluendi excommunicatum, si contra concilium fuerit excommunicatus, eiusq. conditione, non excommunicator, sed executores dati cognoscunt. c. ab excommunicato. 41. de rescriptis.

II. Regula: De meritis appellationis non iudex causa principalis, sed cui commissa est appellationis causa, cognoscere debet. c. dilectus. 29. eod. tit.

III. Regula: In questione reuocationis rescriptorum recurritur ad arbitros. c. pastoralis. 14. in prin. de rescriptis. Item hoc casu Papa consulitur. c. sanè. 2. de officio delegati. Hac de rescriptis & decretalibus epistolis sint dicta. Plura de rescriptis vide M.I.C. lib. 1. cap. 5.

DE MAGISTRATIBVS.

Cap. V.

Hactenus de iure & legibus dictum est: nunc de magistratu legum custode dicendum.

I. RATIO magistratus habetur 23. q. 5. c. non frustra. c. principes. c. res autem. c. administratores, in prin. Concordant ea quæ habentur infr.

quæst. 3. reg. 1.

II. DE

II. DE ORDINANDIS MAGI-
stratibus.QVI ET QVALES OR-
dinandi.

I. Regula: De infantibus non ordinandis. c. penul.
de reg. iuris, in 6. Plura de regula proposita vide M.
I. C. lib. 1. cap. 6. quest. 1. reg. 2.

II. Regula: De hæreticis, eorumq; fautoribus,
receptoribus, liberis, &c. cauetur c. quicumq;. 2. §.
hæretici. & c. statutum. 15. de hæreticis, in 6. Plura
de regula proposita vide M. I. C. d. quest. 1. reg. 9.

III. Regula: De iudeis non ordinandis cauetur
17. q. 4. c. nemini, in fine, cum c. sequente. l. 17. C. de
iudeis. Concordant item ea quæ habentur infra
cap. 18. specie 1. reg. 6. Contradicit l. 3. §. fin. ff. de
decurionib.

III. Regula: Ne alicui patriæ suæ administra-
tio committatur, cauetur 17. q. 4. c. si quis suadente.
§. committunt, in fino. l. ult. C. de crimine sacrile-
gij. l. ult. C. de officio Rectoris.

V. Regula: De pœnitibus externis, horumq; co-
gnatis in magistratum vrbis Romæ non eligendis,
cauetur c. fundamenta. 17. de electione, in 6.

ANTECEDENTIA, ADIUNCTA

& consequentia ordina-
tionem.

VI. Regula: De consensu & confirmatione Pa-
pe adhibenda cauetur c. vnico, de maiestate &
obedientia, in extrauag. Ioann. XXI. Idem iuris

olim habebat Imperator. l. 1. in prin. ff. ad l. lul. de ambitu. Nouell. 82. §. si quis verò.

VII. Regula, Ne per seditionem aut ambitum magistratus ordinetur, 1. q. 1. c. principatus.

VIII. Regula, De iureiurando ab ordinato prestando, habetur 1. q. 7. c. sancimus. l. 6. C. ad l. lul. repetundar. Nouell. 8. §. ad eum itaq. De qua re plura dicuntur in accusatione Simonie. Aliud iuramentum de heresi cauenda prescribitur c. vt officium. 11. §. statuimus. de hereticis, in 6. Concordant ea quæ habentur infr. cap. 17. quæst. 4. reg. 4.

III. DE OFFICIO MAGISTRATVS: & actionibus, si contra officium fecerit.

I. Regula: De coercendis delictis cauetur 23. q. 5. c. incestuosi. c. regum. c. non solum. c. non est. c. qui malos. c. sunt quadam. c. rex debet. Concordant item ea quæ habentur supra. eod. cap. in prin.

II. Regula: De ecclesia per magistratum defendenda cauetur d. q. 5. c. dicat. §. fin. cum c. sequente. & c. res autem.

III. Regula: De malis ad bonum cogendis cauetur 23. q. 6. per totum: in cuius fine ponitur obiectio, nimirum c. vlt. §. sed obijcitur. item Solutio ibidem §. his ita.

IIII. Regula: Minor magistratus maiori cedere debet. c. quæ contra. §. fin. distinet. s. c. volentes. 8. de officio delegati. 11. q. 3. c. qui resistit. l. 3.

C. de metatis.

DE ACCVSATIONE EX LEGE

Iulia Repetundarum.

V. Regula: Si à subditis vltra quantitatem legibus definitam magistratus vel in officio positus quid acceperit, aut alio modo contra officium fecerit, accusatio aduersus eū datur. l. q. 1. c. iubemus. c. penul. & vlt. item c. cum ab omni. 10. de vita & honestate clericor. l. 3. l. 6. & l. 7. in prin. ff. ad l. Iul. repetund. l. 4. C. eod. tt. Planè proposita accusationis exceptio prima hac videtur: Nisi is, à quo illicitum accepit, actionem ei remiserit. Sed hac exceptio reprobarur c. statutum. 11. §. si quid autem, de rescriptis, in 6. Altera exceptio est: Nisi esculentum vel potulentū quid acceperit, Hac exceptio approbatur certo modo d. c. statutum. 11. §. insuper vt gratis. Tertia exceptio est: Nisi expensarum nomine acceperit. d. §. insuper. vers. vel nisi cum ipsum prop.

VI. Regula: Quid veniat in accusatione iam dicta, definitur l. q. 1. c. vlt. §. hodie. item l. 7. §. fin ff. ad l. Iul. repetundar. Sed & de simplo restituendo cauetur d. §. si quid autem.

VII. Regula: Euentus proposita accusationis est infamia damnari. d. c. vlt. §. fin. & l. 6. §. hac lege. ff. ad l. Iul. repetundar. Hac de lege Iulia repetundarum, de cuius ramentum accusatione vide plura M. l. C. lib. 1. cap. 7.

VIII. Regula: Si iudex litem suam fecerit, & malè iudicauerit, punitur. c. 1. de sententia & re iudicata. 11. q. 3. c. temerarium. c. si quis dixerit. c. nos

lite. §. fin. cum c. sequente. Concordant item ea quæ habentur infr. cap. 15. VII. quæst. 1. causa 6. Plura de actione proposita vide M. I. C. lib. 1. cap. 7. in fin.

III. DE IURISDICTIONE,

præsertim delegata.

CAUSAE EX QUIBVS IURISDICTIONE

competit.

1. Regula: Si iurisdictio alicui mandata sit, vel delegata, is etiam exercere potest. M. I. R. lib. 1. cap. 5. reg. 46. Cuius regulæ exceptio prima hæc est: Nisi ab eo mandata sit iurisdictio, qui eam non suo iure, sed alieno beneficio habet, puta ipse delegatus iudex: hoc enim casu secundus delegatus iudex iurisditionem exercere non potest. c. cum causam. 62. §. fin. de appellationib. Concordat M. I. C. lib. 1. ca. 8. quæst. 2. except. 2. in princ. M. I. R. d. reg. 46. except. 1. Huius exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi à principe alicui iurisdictio mandata sit: hic enim eam alij delegare non prohibetur. d. §. fin. item c. pastoralis. 28. in princ. de officio delegati. l. si in fine. C. de iudicijs. Accedit M. I. R. d. reg. 46. except. 1. repl. 1. Altera replicatio est: Nisi à Papa alicui iurisdictio mandata sit. nam & hic eam alij delegare potest. c. si pro debilitate. 3. & c. ult. in princ. de officio delegati. Clement. vnica. eod. tit. Huius replicationis duplicatio prima est: Nisi ita iurisdictio à Papa mandata sit, ut eam personaliter exerceat. Quæ duplicatio approbatur simul & distinguitur d. c. ult. §. is autem. Altera duplicatio est: Nisi is cui iurisdictio à

Papa

Papa mandata est, tanquam suspectus fuerit recusatus. Quae duplicatio approbatur simul & distinguitur c. iudex. 5. de officio delegati, in 6. Tertia duplicatio est: Nisi mandatum alicui sit, ut ecclesia de persona idonea provideat. Quae duplicatio approbatur simul & distinguitur c. in cui. 12. d. 11. Quarta duplicatio est: Nisi conservator aliquis alicui a Papa sit datus: hic enim vices suas alteri committere nequit. Quae duplicatio approbatur simul & distinguitur c. hac constitutione. 15. §. vices quoq. d. 12. Quinta duplicatio videtur: Nisi cum duobus iurisdictione a Papa esset mandata, unus ex ijs vices suas alij delegaverit. Hac duplicatio reprobatu r c. quamvis. 6. de officio delegati. Sexta duplicatio est: Nisi causa ita gravis delegata sit a Papa, ut sine delegato commode non possit expediri. c. si pro debilitate. 3. in fine. d. 11. Septima duplicatio videtur: Nisi delegatus Papa non totum negotium alteri commiserit, sed principium saltem, medium, vel finem. Hac duplicatio reprobatu r c. super. 27. in prin. eod. tr. Plures huiusmodi duplicationes vide in exceptionibus sequentibus. Nam ex quibus causis ordinarius delegare iurisdictionem non potest, ex iisdem nec delegatus Papa subdelegare poterit. Hac de secunda replicatione. Tertia proposita exceptionis replicatio est: Nisi per alterutra partem factum sit, ut iudex delegatus die ad procedendum statuto fuerit advocatus: licet enim casu alteri causam subdelegare potest. c. iustoralis. 28. §. cum autem. de officio delegati. Hac prima exceptione.

item distinct. 20. in prin. item c. si decreta. Concor-
dant deniq; ea quæ habentur suprà cap. prox. de ca-
nonibus, reg. 4. item M. I. R. lib. 1. cap. 4. in prin. Pla-
nè proposita regula exceptiones plures sunt.

I. Exceptio videtur: Nisi decretales epistola in
Corpore iuris Pontificij non contineantur. Quæ ta-
men exceptio reprobat distinct. 19. in princ. cum
c. sequente. Planè si dubitetur, an sit decretalis epi-
stola, eaq; sit præter ius: exceptioni proposita locus
est. c. pastoralis. 3. de fide instrum.

II. Exceptio: Nisi quid prædecessorum decretis
contrarium sit decretum. dist. 19. c. ita dominus. §.
fin. cum tribus cc. sequentib. 25. q. 1. c. iustitia. c. sa-
ragendum. 25. q. 2. c. si ea. c. institutionis. c. quod ve-
rò. c. decessorum. c. posteaquam, in prin. Concordant
ea quæ habentur suprà cap. 2. except. 4. Planè pro-
posita exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi ex
causa contra decreta prædecessorum Papa dispensa-
uerit, vel priuilegium alicui concesserit. Quæ repli-
catio approbatur simul & distinguitur suprà ca. 2.
except. 10. Altera replicatio est: Nisi alius decretali
epistola non ladatur. Quæ replicatio approbatur per
ea quæ proposita sunt d. cap. 2. except. 15.

III. Exceptio: Nisi ab indisciplinato Pontifice
quid sit decretum vel rescriptum. Quæ exceptio ap-
probatur exemplo distinct. 19. c. ult.

IV. Exceptio: Nisi excommunicatus rescriptum
impetrauerit. Quæ exceptio approbatur c. 1. de re-
scriptis, in 6. Huius replicatio prima hæc est: Nisi de
excom-

excommunicationis causa rescriptū impetrauerit. Quae replicatio approbatur d. c. 1. vers. super alio quam excommunicationis articulo. Altera replicatio est: Nisi de appellatione persequenda rescriptū impetrauerit. d. c. 1. vers. appellat. & c. vlt. de except.

V. Exceptio: Nisi preces veritate non nitantur, vel quadam non dissimulanda in ipsis fuerint omissa. 25. q. 2. c. dicenti, in princ. & §. rescripta. vers. mendax enim. & §. prescriptione. item De rescriptis c. ex parte. 2. item De fide instrument. c. quo super. 7. item l. si quis obrepserit. 29. ff. ad l. Cornel. de falsis. l. 2. C. si contra ius. Accedit M. I. R. d. cap. 4. reg. 1. except. 2. Exemplum dissimulationis habetur c. ex parte. 12. vers. in quibus nulla. c. constitutus. 19. c. dilectus. 26. c. postulasti. 27. de rescriptis. item c. cum olim. 12. de sententia & re iudicata. c. oblata. 57. de appellationib. c. bona memoria. 3. de confirmatione vtili. c. super eo. 5. de cohabitatio clericor. Exemplum expressa falsitatis habetur c. ex insinuatione. 37. de rescriptis. Planè proposita exceptionis replicatio prima hac est: Nisi id quod in iure, non in facto consistit, in precibus sit omissum. Quae replicatio approbatur exemplo d. c. oblata. 57. §. licet igitur. vers. si verò non sit. Altera replicatio est: Nisi id fuerit omissum, quod intentioni supplicantis iure non potuit esse impedimento. Hac replicatio approbatur exemplo c. vlt. de exceptionib. c. super literis. 20. §. inter alios. de rescriptis. Cuius replicationis duplicatio est: Nisi qui dolo malo falsum expresse-

rit,

rit, vel verum omiserit. Quae duplicatio approbatur d. c. super literis. 20. §. nos igitur. item d. c. dicenti. §. et si legibus. & l. 5. C. si contra ius. Tertia replicatio est: Nisi cognitio tantum per rescriptum sit mandata. d. c. ult. de exceptionibus. & l. 1. C. si contra ius. Quarta replicatio videtur: Nisi executio tantum per rescriptum fuerit mandata. Quae tamen replicatio reprobat d. c. dicenti. §. et si non cognitio. & l. 4. C. si contra ius. Quinta replicatio est: Nisi non dolo malo, sed per simplicitatem vel ignorantiam falsum expresse- rit, aut verum omiserit. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur c. super literis. 20. de rescriptis. Accedit M. I. R. d. except. 2. repl. 1. Huius replicationis duplicatio est: Nisi id in precibus positum vel omissum fuerit, quod si in veritate rescribens sciui- set, non rescripsisset. Quae duplicatio approbatur d. c. super literis. vers. si verò per huiusmodi falsitatis. Ex his patet, propositam replicationem tantum locum habere in casu superioris secundae replicationis: ideoq; cum ea concurrere. Sexta replicatio videtur: Nisi iudex nolit preces falsas argui. Quae tamen reprobat 25. q. 2. c. dicenti. §. puniri iubemus. & §. rescripta, in fine. l. 3. C. si contra ius.

VI. Exceptio: Nisi conditio hac, Si preces veritate nitantur: rescripto non sit inserta. d. §. rescripta. & d. c. dicenti. §. vniuersa. l. ult. in prin. C. de diuersis rescriptis. Contradicit c. ex parte. 2. §. verum quoniam, vers. & in huiusmodi. De rescri-

rescriptis. Vide M. I. R. d. reg. 1. except. 9.

VII. Exceptio: Nisi dies aut consul rescripto non sit adiectus. d. c. dicenti. §. si qua beneficia. l. 4. C. de diuersis rescriptis.

VIII. Exceptio: Nisi exemplum rescripti, non ipsum rescriptum authenticum fuerit insinuatum. d. c. dicenti. §. sancimus. l. 3. C. d. te.

IX. Exceptio: Nisi rescriptum manu Principis non fuerit subscriptum. d. §. sancimus. vers. nostra etiam manu subscripta. & d. l. 3.

X. Exceptio: Nisi sine scripto mandatum Principis adferatur, de quo dubitetur. c. cum in iure. 31. de officio delegati. l. vnica. C. de mandatis Principum. De hac exceptione vide M. I. C. lib. 1. cap. 5. quast. 1. except. 10.

XI. Exceptio: Nisi rescriptum contra ius sit, vel utilitatem publicam. 16. q. 3. c. iubemus. §. rescripta. item 25. q. 1. c. vlt. §. illud verò. §. item constitutio. item 25. q. 2. c. rescripta. c. nec damnosa. c. dicenti. in prin. & §. omnes cuiuscunq. item De fide instru. c. pastoralis. 8. item l. 3. & l. 7. C. de precib. Imp. offerendis. l. vlt. C. si contra ius vel utilit. publ. l. vnica. C. de senatusconsultis. Nouell. 82. §. omnis deniq. Huius exemplum proponitur c. cum teneamur. 6. de prebendis. Planè proposita exceptionis replicatio est: Nisi rescriptum contra ius nemini obsit, & pro sit impetrari. d. §. illud verò. vers. nisi fortè aliquid. Cu ius exemplū proponitur d. c. cum teneamur. ver. nisi fortè in literis. item c. in nostra. 32. in fin. de rescript.

XII. Ex-

XII. Exceptio: Nisi ius alterius per rescriptum sine causa laedatur. approbatur exemplo c. si propter. 10. de rescriptis, in 6. Accedit M. l. R. d. reg. 1. except. 12. Cuius replicatio est: Nisi exceptiones alius cuius non admittendas esse Papa rescripserit. Quae replicatio videtur approbari c. ex parte. 13. vers. nisi exprimatur, de officio delegati. Contradicit l. 2. C. de precibus Imp. offerendis.

XIII. Exceptio: Nisi idem diuersa rescripta eadem de re impetrauerit. Quae exceptio approbatur exemplo c. ex tenore. 16. & in nostra. 32. de rescriptis.

XIIII. Exceptio: Nisi aliud rescriptum in contrarium ab aduersario sit impetratum: hoc enim casu posterius derogat priori. c. bona memoria. 3. de confirmat. utili. c. ceterum. 3. §. si verò in secundis. & c. cum contingat. 24. §. sed si postea. de rescriptis. c. pastoralis. 28. §. praeterea. de officio delegati. Accedit M. l. R. d. reg. 1. except. 16. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi in rescripto posteriore non fiat mentio prioris. d. c. bona memoria vers. dummodo nil diceretur de literis confirmationis expresse. item c. ex parte. 2. §. fin. vers. & in literis. item c. ceterum. 3. & c. cum dilecta. 22. in princ. item c. cum contingat. 24. §. si verò ex literarum. & c. capitulum. 30. de rescriptis. item c. ex parte. 12. c. ex literis. 29. de officio delegati. c. ex literis. 2. de dolo & contumacia. c. oblata. 57. §. & alia pars alias. item §. fin. de appellationib. item c. cum olim.

12. de sententia & re iudicata. Accedit M. I. R. d. except. 16. repl. 1. Planè proposita replicationis duplicatio prima hac est: Nisi prior impetrans dolo vel negligentia suo rescripto intra annum non sit usus. c. si autem. 9. c. ex parte. 12. & c. plerunq³. 23. de rescriptis. Altera duplicatio est: Nisi rpius rescriptum tacita veritate vel expressa falsitate sit impetratum. d. c. ex parte. 12. vers. in quib. nulla mentio. & c. caterum. 3. §. fin. eod. tt. Tertia duplicatio est: Nisi prius rescriptum sit generale, posterius speciale: tunc enim posterius in specie expressa derogat generali, quamvis eius mentio facta non sit. c. 1. & c. pastoralu. 14. §. quoniam autem. de rescriptis. Quarta duplicatio est: Nisi prius rescriptum falsum vel vitiosum dicatur, vt meritò de vi vel fide eius dubitari possit: tunc enim consulendus est Papa qui rescripsit, suspensa iurisdictione delegati. c. sane. 2. de officio delegati. vel per arbitros liti dividenda. d. c. pastoralis. 14. in princ. Hac de prima replicatione sint dicta. Altera proposita exceptionis replicatio est: Nisi posterius rescriptum falsum vel vitiosum dicatur, vt meritò de vi vel fide eius dubitari possit: tunc enim cognitio vtriusq³ suspenditur. d. c. pastoralis. 14. in princ. Hac de decimaquarta exceptione sint dicta, de qua tamen plura dicentur j. lib. 3. cap. 7. de præbend. adquir.

XV. Exceptio: Nisi cum aduersus Cisternensem ordinem rescriptum esset impetratum, in eo nō fiat ordinis mentio, c. cum ordinem. 6. de rescriptis.

XVI. Exce-

XV I. Exceptio: Nisi rescripto alicui potestas sit data iudicis in causis suis eligendi quem velit. c. ad hac. 10. de rescriptis.

XV II. Exceptio: Nisi rescriptum malè fuerit conceptum, vel non congruum Latina lingua. c. ad audientiam 11. de rescriptis.

XV III. Exceptio. Nisi alterius nomine sine speciali mandato, vel reuocato mandato rescriptum sit impetratum. Qua exceptio approbatur simul & distinguitur c. nonnulli. 28. §. non valent. & c. ex parte. 33. de rescriptis. Accedit M. I. R. d. reg. 1. except. 17.

X I X. Exceptio: Nisi erratum sit in rescripto. approbatur exemplo c. significante. 34. de rescriptis.

XX. Exceptio: Nisi impetrans fraudulentè rescripto abutatur. approbatur simul & exemplis declaratur c. vlt. de rescriptis.

XX I. Exceptio: Nisi falsum sit rescriptum, c. super eo. 2. de crimine falsi. Accedit M. I. R. de reg. 1. except. 22.

XX II. Exceptio: Nisi ad diuersos delegatos aduersus eundem, quamuis ex diuersis causis, rescriptum quis impetraverit. c. dispendia. 3. de rescriptis, in 6. & c. vltim. eod. tt. in antiquis. Accedit M. I. R. d. reg. 1. exc. 18. Hac tenus exceptiones aduersus rescripta enumerauimus, quarum tamen plures vide infra cap. prox. de iurisdictione, quæst. 1. reg. 1. item infra De præbendis, De confirmatione, & in alijs

alijs locis. item sup. cap. 2. item M. I. C. lib. 1. cap. 5.
Nunc reliquos rescriptorum locos persequemur.

II. QVIBVS EX RESCRIPTO

actio vel exceptio com-
petat?

Rescriptum in communi causa ab vno impetra-
tum, ceteris quoq₃ prodest. l. 1. C. de rescriptis.

III. ADVERSVS QVOS EX RE-

scripto actio vel exceptio
datur?

I. Regula: Per clausulam rescripti hanc, Qui-
dam alij, non plures quam quatuor in primo citato-
rio exprimendi conueniri possunt. c. cum in multis.
2. de rescriptis, in 6.

II. Regula: Successoribus eius aduersus quem re-
scriptum impetratum est, illud non nocet. c. signifi-
cauit. 36. de rescriptis. Nisi scientes successerint in
virium. x. quia. 11. de iudicijs. & ibi Panormitanus.

III. Regula: Si vacante sede capitulo sit man-
datum, episcopus postea electus exequi tenetur. c.
eam te. 7. de rescriptis. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 4.
reg. 2.

IIII. ADIVNCTA ET EVENTVS

actionis & exceptionis ex rescri-
pto competentis.

I. Regula: Rescripto impetrato, conceditur ei,
aduersus quem impetratum est, exceptionem illi op-
ponere, & causam rationabilem, quare illud obser-
uare non teneatur, allegare. c. si quando. 5. de rescri-
ptis.

ptis. Plures huiusmodi regulas vide M. I. C. lib. 1. cap. 5. quest. 3.

V. APVD QVEM DE VIRE
scripti est disceptan-
dum?

I. Regula: De rescripto absoluendi excommu-
nicatum, si contra concilium fuerit excommunica-
tus, eiusq. conditione, non excommunicator, sed
executores dati cognoscunt. c. ab excommunicato.
41. de rescriptis.

II. Regula: De meritis appellationis non iudex
causa principalis, sed cui commissa est appellatio-
nis causa, cognoscere debet. c. dilectus. 29. eod. tr.

III. Regula: In questione reuocationis rescri-
ptorum recurritur ad arbitros. c. pastoralis. 14. in
prin. de rescriptis. Item hoc casu Papa consulitur.
c. sanè. 2. de officio delegati. Hac de rescriptis & de-
cretalibus epistolis sint dicta. Plura de rescriptis vi-
de M. I. C. lib. 1. cap. 5.

DE MAGISTRATIBVS.

Cap. V.

HActenus de iure & legibus dictum est: nunc de
magistratu legum custode dicendum.

I. RATIO magistratus habetur 23. q. 5. c. non
frustra. c. principes. c. res autem. c. administratores,
in prin. Concordant ea quæ habentur infr.

quest. 3. reg. 1.

II. DE

II. DE ORDINANDIS MAGI- STRATIBUS.

QVI ET QVALES OR- dinandi.

I. Regula, De infantibus non ordinandis. c. penul.
de reg. iuris, in 6. Plura de regula proposita vide M.
I. C. lib. 1. cap. 6. quaest. 1. reg. 2.

II. Regula: De haeticis, eorumq; fautoribus,
receptoribus, liberis, &c. cauetur c. quicumq; 2. §.
haetici. & c. statutum. 15. de haeticis, in 6. Plura
de regula proposita vide M. I. C. d. quaest. 1. reg. 9.

III. Regula: De iudeis non ordinandis cauetur
17. q. 4. c. nemini, in fine, cum c. sequente. l. 17. C. de
iudeis. Concordant item ea quae habentur infra
cap. 18. specie 1. reg. 6. Contradicit l. 3. §. fin. ff. de
decurionib.

III. Regula: Ne alicui patrie suae administra-
tio committatur, cauetur 17. q. 4. c. si quis suadente.
§. committunt, in fine. l. ult. C. de crimine sacrile-
gij. l. ult. C. de officio Rectoris.

V. Regula: De potentibus externis, horumue co-
gnatis in magistratum urbis Romae non eligendis,
cauetur c. fundamenta. 17. de electione, in 6.

ANTECEDENTIA, ADIVNCTA

& consequentia ordina- tionem.

VI. Regula: De consensu & confirmatione Pa-
pa adhibenda cauetur c. unico, de maiortate &
obedientia, in extrauag. Ioann. xxi. Idem iuris

olim habebat Imperator. l. 1. in prin. ff. ad l. lul. de ambitu. Nouell. 82. §. si quis verò.

V II. Regula, Ne per seditionem aut ambitum magistratus ordinetur, 1. q. 1. c. principatus.

V III. Regula, De iureiurando ab ordinato prestando, habetur 1. q. 7. c. sancimus. l. 6. C. ad l. lul. repetundar. Nouell. 8. §. ad eum itaq. De qua re plura dicentur in accusatione Simonia. Aliud iuramentum de heresi cauenda prescribitur c. vt officium. 11. §. statuimus. de hereticis, in 6. Concordant ea quæ habentur infr. cap. 17. quest. 4. reg. 4.

III. DE OFFICIO MAGISTRATVS:

¶ & actionibus, si contra officium fecerit.

I. Regula: De coercendis delictis cauetur 23. q. 5. c. incestuosi. c. regum. c. non solum. c. non est. c. qui malos. c. sunt quedam. c. rex debet. Concordant item ea quæ habentur supra. eod. cap. in prin.

II. Regula: De ecclesia per magistratum defendenda cauetur d. q. 5. c. dicat. §. fin. cum c. sequente. & c. res autem.

III. Regula: De malis ad bonum cogendis cauetur 23. q. 6. per totum: in cuius fine ponitur obiectio, nimirum c. vlt. §. sed obijcitur. item Solutio ibidem §. his ita.

IIII. Regula: Minor magistratus maiori cedere debet. c. quæ contra. §. fin. distinct. 8. c. volentes. 8. de officio delegati. 11. q. 3. c. qui resistit. l. 3.

C. de metatis.

DE ACCVSATIONE EX LEGE

Iulia Repetundarum.

V. Regula: Si à subditis vltra quantitatem legibus definitam magistratus vel in officio positus quid acceperit, aut alio modo contra officium fecerit, accusatio aduersus eū datur. l. 1. q. 1. c. iubemus. c. penul. & vlt. item c. cum ab omni. 10. de vita & honestate clericor. l. 3. l. 6. & l. 7. in prin. ff. ad l. lul. repetund. l. 4. C. eod. tit. Planè proposita accusationis exceptio prima hac videtur: Nisi is, à quo illicitum accepit, actionem ei remiserit. Sed hac exceptio reprobatur c. statutum. 11. §. si quid autem, de rescriptis, in 6. Altera exceptio est: Nisi esculentum vel potulentū quid acceperit, Hac exceptio approbatur certo modo d. c. statutum. 11. §. insuper vt gratis. Tertia exceptio est: Nisi expensarum nomine acceperit. d. §. insuper. vers. vel nisi cum ipsum prop.

VI. Regula: Quid veniat in accusatione iam dicta, definitur l. 1. q. 1. c. vlt. §. hodie. item l. 7. §. fin ff. ad l. lul. repetundar. Sed & de simplo restituendo cauetur d. §. si quid autem.

VII. Regula: Euentus proposita accusationis est infamia damnati. d. c. vlt. §. fin. & l. 6. §. hac lege. ff. ad l. lul. repetundar. Hac de lege Iulia repetundarum, de cuius tamen accusatione vide plura M. l. C. lib. 1. cap. 7.

VIII. Regula: Si iudex litem suam fecerit, & malè iudicauerit, punitur. c. 1. de sententia & re iudicata. 11. q. 3. c. temerarium. c. si quis dixerit. c. nos
6 3 lite.

lite. §. fin. cum c. sequente. Concordant item ea quæ habentur infr. cap. 15. v. 11. quæst. 1. causa 6. Plura de actione proposita vide M. I. C. lib. 1. cap. 7. in fin.

III. DE IURISDICTIONE, præsertim delegata.

CAUSAE EX QVIBVS IURISDICTIONE competit.

1. Regula: Si iurisdictio alicui mandata sit, vel delegata, is etiam exercere potest. M. I. R. lib. 1. cap. 5. reg. 46. Cuius regula exceptio prima hæc est: Nisi ab eo mādāta sit iurisdictio, qui eam non suo iure, sed alieno beneficio habet, puta ipse delegatus iudex: hoc enim casu secundus delegatus iudex iurisdictio- nem exercere non potest. c. cum causam. 62. §. fin. de appellationib. Concordat M. I. C. lib. 1. ca. 8. quæst. 2. except. 2. in princ. M. I. R. d. reg. 46. except. 1. Huius exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi à principe alicui iurisdictio mandata sit: hic enim eam alij delegare non prohibetur. d. §. fin. item c. pastoralis. 28. in princ. de officio delegati. l. si in fine. C. de iudicijs. Accedit M. I. R. d. reg. 46. except. 1. repl. 1. Altera replicatio est: Nisi à Papa alicui iurisdictio mandata sit. nam & hic eam alij delegare potest. c. si pro debilitate. 3. & c. ult. in princ. de officio delegati. Clement. vnica. eod. tit. Huius replicationis duplicatio prima est: Nisi ita iurisdictio à Papa mandata sit, ut eam personaliter exerceat. Quæ duplicatio approbatur simul & distinguitur d. c. ult. §. is autem. Altera duplicatio est: Nisi is cui iurisdictio à Papa

Papa mandata est, tanquam suspectus fuerit recusatus. Quae duplicatio approbatur simul & distinguitur c. iudex. 5. de officio delegati, in 6. Tertia duplicatio est: Nisi mandatum alicui sit, ut ecclesiae de persona idonea provideat. Quae duplicatio approbatur simul & distinguitur c. u. cui. 12. d. 11. Quarta duplicatio est: Nisi conservator aliquis alicui a Papa sit datus: hic enim vices suas alteri committere nequit. Quae duplicatio approbatur simul & distinguitur c. hac constitutione. 15. §. vices quoq. d. 11. Quinta duplicatio videtur: Nisi cum duobus iurisdictione a Papa esset mandata, unus ex iis vices suas alij delegaverit. Hac duplicatio reprobatuur c. quamvis. 6. de officio delegati. Sexta duplicatio est: Nisi causa ita gravis delegata sit a Papa, ut sine delegato commode non possit expediri. c. si pro debilitate. 3. in fine. d. 11. Septima duplicatio videtur: Nisi delegatus Papa non totum negotium alteri commiserit, sed principium saltem, medium, vel finem. Hac duplicatio reprobatuur c. super. 27. in prin. eod. tit. Plures huiusmodi duplicationes vide in exceptionibus sequentibus. Nam ex quibus causis ordinarius delegare iurisdictionem non potest, ex iisdem nec delegatus Papa subdelegare poterit. Hac de secunda replicatione. Tertia proposita exceptionis replicatio est: Nisi per alterutra partem factum sit, ut iudex delegatus die ad procedendum statuto fuerit advocatus: hoc enim casu alteri causam subdelegare potest. c. pastoralis. 28. §. cum autem. de officio delegati. Hac de prima exceptione.

II. Exceptio: Nisi suspectus recusatus iurisdictio-
nem alteri mandauerit. Quæ tamen exceptio repro-
batur certo modo c. si quis. 4. de foro competentri,
Approbat M. I. R. lib. 1. cap. 5. reg. 46. except. 2. Ad-
mittitur in delegato Papæ subdelegante: de quo di-
ctum supra prox. dupl. 2.

III. Exceptio: Nisi ei mandata sit iurisdictio
causa, qui nec dignitatem habet, nec cathedralis
Ecclesiæ canonicus est. c. statutum. 11. in prin. & §.
in nullo, in fine. de rescriptis, in 6. l. qui neq. 82 ff. de
iudicijs. Huius exemplum proponitur Clement. &
si principalis. 2. de rescriptis. & c. hac constitutione.
15. in prin. de officio delegati, in 6.

IIII. Exceptio: Nisi quis conservatoris sui con-
servator sit delegatus. d. c. hac constitutione, in prin.
vers. nullusq. deputati sibi conservatoris esse valeat
conservator.

V. Exceptio: Nisi subdito eius, cuius est negociū,
iurisdictio sit mandata. d. c. hac constitutione. §. 1.

VI. Exceptio: Nisi ei qui similem causam habet,
iurisdictio sit mandata. c. causam. 18. de iudicijs.

VII. Exceptio: nisi ei delegetur causa, à quo in
eadem causa est appellatum. 2. q. 6. t. placuit. §. fin.
cum c. sequente. c. ult. §. fin. item l. 6. in prin. vers.
quapropter. C. de appellationib. Concordat item
M. I. C. lib. 2. cap. 27. quæst. 9. reg. 8. cum sequentibus.
Huius exceptionis replicatio est: Nisi appellans cau-
sam remitti petat. de qua re vide infr. libro prox.
cap. 18. quæst. 7. reg. 20. except. 1. repl. 1.

VIII. Ex-

VIII. Exceptio: Nisi ei delegata sit causa, quem altera pars nominatim petiit. c. ad hac. 10. de rescriptis. l. obseruandum. 47. ff. de iudicijs. Contradicitorie. 1. q. 1. c. iudices. 3. q. 3. c. 1. in fine. 3. q. 8. c. accusatores. §. iudices. item c. cum R. 35. de officio delegati. Sed & contradicunt ea qua habentur infr. lib. 3. cap. 8. quest. 10. reg. 7. Plane si episcopus ab alterutra parte fuerit petitus vel electus iudex, ab aduersario recusari non potest, per ea qua habentur infr. lib. prox. cap. 2. quest. 2. except. 25.

IX. Exceptio: Nisi extraneo alicui causa sit delegata. c. statutum. 11. cum verò eiusdem. de rescriptis, in 6. Huius replicatio prima hac est. Nisi inter magistratū & subditum lit sit. d. §. cum verò. vers. nisi ab episcopo contra aliquem. Altera replicatio est: Nisi actori non satis tutum sit ad locum seu domicilium rei venire. d. §. cum verò. vers. vel nisi actor eandem ciuitatem. Tertia replicatio est: Nisi actor aduersarij sui potentiam metuat. d. §. cum verò. vers. aut sui aduersarij potentiam meritò perhorrescens. Quarta replicatio est: Nisi actor & reus sint diuersarum ciuitatum vel regionum. d. c. statutum. 11. §. cum autem. Huius replicationis duplicatio est: Nisi actor eius nomine, qui est eiusdem ciuitatis vel diocesis, cum reo agat: tunc enim proposita replicatione non inuatur, exēplo Clement. 1. de rescriptis.

Duplicationes generales.

Plane replicationum iam enumeratarum duplicatio communis prima hac est: Nisi ultra vnam dia-

tam reus à limite sua diœcesis in ius vocetur. d. §. cum verò. vers. nullus tamen eorum. item. d. §. cum autem. vers. dummodo locus ad quem. item c. nonnulli. 28. in prin. de rescriptis. Concordant item ea quæ habentur 7. lib. prox. cap. 6. quest. 4. in fin. except general. 2. Altera duplicatio est: Nisi actor da timore, quem prætendit, per iusiurandum fidem non fecerit. d. §. cum verò. vers. sed & in duobus ultimis casibus. Hac de nona exceptione.

X. Exceptio: Nisi is qui iurisdictionem mandavit, vel causam delegavit, decesserit. c. licet vndiq. 30 de officio delegati c. hac constitutione. 15. §. officium eod. tit. in 6. l. 6. ff. de iurisdictione. Propositæ exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi tempore mortis delegantis res non sit integra. d. c. licet. vers. si verò ante mortem. c. si delegatus. 7. in prin. de officio delegati, in 6. Exemplum habetur c. relatum. 19. & c. gratum. 20. de officio delegati. Planè huius replicationis duplicatio videtur: Nisi cum pluribus causa esset delegata, in quorundam personis res adhuc sit integra. Sed reprobat c. cum plures. 8. §. fin. de officio delegati, in 6. Altera replicatio est: Nisi de gratia facta executor sit datus. hic enim etiam mortuo Papa qui dedit, perdurat. c. si super. 9. d. re. Tertia replicatio est: Nisi legationis officium alicui sit demandatum: hoc enim morte mandantis non expirat. c. legatos. 2. d. re. Quarta replicatio est: Nisi inquisitio hæretica prauitatis alicui sit demandata. c. ne aliqui. 10. de hæreticis, in 6. Quinta replicatio est:

est: Nisi non opposita exceptione de morte delegantis, coram delegato sit processum. c. cum venisset. 25. in prin. de testibus. Hac de decima exceptione.

XI. Exceptio: Nisi mandans mandatarum iurisdictionem reuocauerit. c. ut nosiram 56. de appellationibus. l. 58. in prin. ff. de iudicijs. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 5. reg. 46. except. 18. Huius replicatio est: Nisi re non integra mādaturum sit reuocatum. c. venerabili. 37. de officio delegati. Huius replicationis duplicatio est: Nisi non totum negotium sit mādaturum. sed principium saltem, vel medium: tunc enim eo expleto nihilominus potest mandatum reuocari. c. super. 27. in prin. de officio delegati. Aliā proposita exceptionis replicationem vide M. I. C. lib. 1. cap. 8. q. 2. excep. 13.

XII. Exceptio: Nisi cum iurdictio ad tempus esset mādaturum, tempus illud fuerit finitum. hoc enim casu expirat iurdictio delegata. c. de causis. 4. in prin. de officio delegati. Accedit M. I. R. d. reg. 46. except. 21. Huius replicatio prima hac est: Nisi tempus consensu partium sit prorogatum. d. c. de causis. 4. in prin. vers. nisi dies prefixus. Et l. 2. §. si Et index. ff. de iudicijs. Accedit M. I. R. d. except. 21. repl. 1. Altera replicatio est: Nisi ab eo die, quo delegatus mandatū accepit, dinumeratione facta, tempus nondū sit elapsum. c. super eo. 12. §. fin. de appell. Plura de exceptione pposita vide M. I. C. d. q. 2. excep. 14.

XIII. Exceptio: Nisi iurdictio eius qui delegauit, sit finita: tunc enim delegati quoque iurdictio expirat. c. ult. in fine. de officio legati. Huius replicatio

replicatio est: Nisi res non sit integra. Quae replicatio approbatur argumento eorum, quae sup. except. 10. repl. 1. proposita sunt. Concordat l. 49. §. fin. ff. de iudicijs.

XIIII. Exceptio: Nisi eadem causa antea alij fuerit delegata. c. venerabili. 37. de officio delegati. l. vbi ceptum. 30. ff. de iudicijs. Accedit M. I. R. d. reg. 46. except. 22. Huius replicationes vide M. I. C. lib. 1. cap. 8. quaest. 2. except. 16.

XV. Exceptio: Nisi is cui iurisdictio mandata est, eam suscipere nolit. reprobatur c. pastoralis. 28. in prin. de officio delegati.

XVI. Exceptio: Nisi is cui iurisdictio mandata est, decesserit. Hac exceptio ipso quidem iure subsistit, verum eius replicatio prima hac est: Nisi iudex in delegatione non proprio, sed officij nomine sit appellatus: tunc enim ad successorem eius iurisdictio delegata transit. c. quoniam. 14. de officio delegati. Accedit M. I. R. d. reg. 46. except. 23. repl. 1. vbi distinguitur. Altera replicatio videtur: Nisi cum pluribus iurisdictio mandata esset, vno ex ijs mortuo, alij supersint. Sed hac reprobatur, sub conditione tamen, c. vno. 42. eod. tit.

XVII. Exceptio: Nisi iudex delegatus causam alij subdelegauerit: hoc enim casu delegatus recusari potest: nisi aliquid sibi de iurisdictione reseruauerit. c. super questionum. 27. §. porro. vers. vnde si forsan. de officio delegati.

XVIII. Exceptio: Nisi ciuitas seu dioecesis, in qua

quā causa delegata est, medio tempore sit diuisa. reprobatur c. 1. §. idem etiam. de officio delegati, in extrauag. communib.

XIX. Exceptio: Nisi sententia dicta sit, & executioni mandata. c. in literis. 9. de officio delegati. l. iudex. 55. ff. de re iudicata. Cuius replicatio est: Nisi executor datus exequi nolit, vel non possit. c. significasti. 7. & c. quarenti. 26. de officio delegati. Hac de prima causa iurisdictionis, hoc est de mandato seu delegatione specialis causa, sint dicta. Adquiritur insuper iurisdictione per ordinationem. Nam in magistratum ordinatus eo ipso acquirit iurisdictionem ordinariam: ad quam pertinet titulus de officio iudicis ordinarij: de q̃ ea dicitur infr. lib. 3. cap. 9. Nunc effectus delegata iurisdictionis videamus.

EFFECTVS DELEGATAE IURIS-
dictionis, & iura eius, cui mandata est iurdictio.

II. Regula: Iudex delegatus fungitur vice eius qui delegauit, non sua. Ideoq̃, superiores etiam coercendi potestatem habet. c. sanè quia. 11. de officio delegati. Cōcordat M. I. C. lib. 1. cap. 8. quest. 3. reg. 1.

III. Regula: Mandata iurisdictione, ea quoque concessa esse videntur, sine quibus iurdictio explicari non potest: ut puta modica coercitio. c. prater ea. 5. c. pastoralis. 28. in prin. & §. 1. item c. ex literis. 29. & c. suspicionis. 39. vers. cui sicut. de officio delegati. l. 2. ff. de iurisdictione. l. 1. §. verius est. & l. 5. ff. de officio eius cui mandata est iurdictio.

IIII. Re-

III. Regula: Modus coercendi ac defendenda iurisdictionis praescribitur c. quia pontificali. 2. de officio delegati, in 6. c. sane. 11. & c. pastoralis. 28. in prin. cod. tit. in antiquis. De districtione ecclesiastica seu excommunicatione adhibenda cauetur etiam c. 1. de officio delegati. 2. q. 6. c. quisquis. De arbitraria poena cauetur c. dilectus. 11. de poenis.

V. Regula: Ne delegatus mandati fines excedat, néne extra locum sibi deputatum iurisdictionem exerceat, cauetur c. vlt. §. conseruatores. de officio delegati, in 6. Poena, si contra fiat, statuitur d. c. vlt. §. vt autem. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 5. reg. 47. Huius regula exceptio hac est: Nisi iusta subsit causa excedendi fines. c. statuimus. 13. eodem tit.

VI. Regula: De officio conseruatorum cauetur c. 1. & c. vlt. in prin. & §. vt autem. de officio delegati, in 6. Aliud officium proponitur d. c. vlt. §. circa munera. vbi mentio fit c. statutum. 11. de rescriptis, in 6. Haftenus de iurisdictione delegata fit dictum: de qua vide item M. I. C. lib. 1. cap. 8. De ecclesiastica vero iurisdictione ordinaria dicetur j. lib. 3. cap. 9.

V. DE DIGNITATE ET RELI- quo iure magistratus.

I. Regula: Praferuntur ceteris eiusdem dignitatis hi qui prius ad eam dignitatem peruenerunt. c. 1. de maiori et obedientia. Cuius exceptio est: Nisi maior sit dignitatis gradus eius qui postea ordinatus est: tunc enim is praefertur is qui ante ipsum ad minorem dignitatis gradum sunt ordinati. c. statuimus.

caimus. 15. eod. tit. Plura de regula proposita, alijsq;
similibus vide M.I. C. lib. 1. cap. 9.

II. Regula: De reuerentia & obsequio magistratui praestando, canetur 23. q. 5. c. si apud c. dicat. item l. 2. & l. 5. C. de officio Rectoris. l. 2. & l. 3. C. de officio diuersi. ind. Concordant item ea quae habentur j. cap. 8. quast. 5. causa 1. Huius regulae exceptio prima haec est: Nisi iniustum quid iubeat magistratus, vel contrarium ei quod alius magistratus superior iusserat: tunc enim impune ei obsequium non praestatur. 11. q. 3. c. qui resistit, cum c. sequente. item 2. q. 7. c. admonendi. Concordant item ea quae habentur j. lib. 3. cap. 5. reg. 40. except. 3. Altera exceptio videtur: Nisi magistratus excommunicandi potestatem non habeat. Quae tamen exceptio reprobatur exemplo c. dilecta. 12. de maiori tate & obedientia.

III. Regula: De mitra pontificali vsurpanda cauetur c. vt apostolica. 6. de priuileg. in 6. Plura de dignitate & reliquo iure magistratus vide M.I. C. d. cap. 9.

IIII. Regula: Exemplum superioris inferiores sequuntur. c. magna. 7. §. praeterea. de voto.

VI. DE IMPERATORE

specialia.

I. Regula: De Imperatoris electione cauetur c. venerabilem. 34. de electione. & Clement. 1. de iur. iurando.

II. Regula.

II. Regula: De iuramento quod prestat Imperator Papa, cauetur d. Clement. 1.

III. Regula: Imperator subest Papa. de qua re dicitur infr. lib. 3. cap. 11. in iure Papa.

III. Regula: De iudicio Imperatoris disputari non oportet. 17. q. 4. c. si quis suadente. §. committunt. l. 2. C. de crimine sacrilegij. Concordant ea que proposita sunt sup. cap. prox. in princ. item cap. 3. de constit. prin. reg. 2. item cap. 2. in prin. & cap. 1. q. 9.

V. Regula: Mortuo Imperatore, iurisdictio Imperij vacantis ad Papam pertinet. c. vnico, ne sede vacante aliquid innouetur.

VI. Regula: Imperator vel Rex iura Imperij vel regni, etiam prestito iureiurando, nequit alienare. c. intellecto. 33. de iureiurando. Plura de iure Imperatoris vide M. I. C. lib. 1. cap. 10. Haftenus de magistratibus dictum est, de quibus tamen vide plura d. lib. 1. Nunc de iudicijs publicis primum in genere, deinde in specie tractabitur.

DE PVBLICIS IVDICIIS in genere. Cap. VI.

PRIMO: An publica iudicia sint iusta, seu Christiano homini licita? Differitur 23. q. 4. De qua vide infr. cap. 7. in prin. item ca. 8. quest. 2. reg. 3. item M. I. R. lib. 1. cap. 8. in prin.

II. RATIO publicorum iudiciorum est emendatio delinquentium. 21. q. 2. c. placuit. §. fin. 23. q. 4. c. et iniusta. §. fin. in fin. l. si pœna. 20. vers. quia pœna,

pœna. ff. de pœnis. l. si à reo. 71. §. id quod vulgò. vers. nam pœnas. ff. de fideiussoribus. l. si ita vulneratus. 31. §. quod si quis absurdè. vers. neq, enim. ff. ad l. Aquiliam.

III. CAUSÆ EX QVIBVS COMPE- tunt publica iudicia cum suis exceptionibus.

Huius loci regula est, quòd sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus. *l. sine culpa. 23. de reg. iur. in 6. Sanè causa publicorum iudiciorum generales enumerantur De pœnitent. distin. 1. c. aut facta. l. aut facta. 16. in princip ff. de pœnis. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 6. reg. 5. Istarum causarum exceptiones generales hæ sunt.*

I. Exceptio: Nisi sine dolo malo factum sit, & non iniuria gratia. 15. q. 1. in prin. item §. cui sententia. item c. non est. item de pœnitent. distin. 2. c. sciendum. Concordat item M. I. C. lib. 1. cap. 13. except. 1. & 2. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 7. except. 3. Huius exemplum proponitur, si ratione officij fecit, 23. q. 5. c. cum homo, in princ. & d. c. & d. l. aut facta. §. causa. Alia exempla vide 7. in exceptionibus sequentibus. Sed & plura de exceptione proposita vide M. I. C. d. except. 1. & 2.

II. Exceptio: Nisi furiosus commiserit. 3. q. 9. c. indicas. 15. q. 1. in prin. & c. illud. §. furor. §. meas verd. item c. aliquos. c. illa cauenda. vers. neq, enim si per. c. nec is qui. §. fin.

III. Exceptio: Nisi per infirmitatem vel igno-
d ran-

rantiam commiserit. Reprobatur hac exceptio d. q. 1. in prin. §. 1. c. illud. §. itaq³ vt ex promissu. Contradicit d. q. 1. c. illa cauenda. §. quinetiam ipsius. Item contradicunt ea quæ habentur M. I. C. d. except. 2. item M. I. R. d. cap. 7. except. 6.

IIII. Exceptio: Nisi per cacitatem commiserit. approbatur simul & distinguitur d. c. illud. §. sed obijcitur.

V. Exceptio: Nisi per ebrietatem commiserit. 19. q. 1. c. sanè diximus. & c. inebriauerunt. Accedit M. I. R. d. cap. 7. except. 4.

VI. Exceptio: Nisi coactus commiserit. reprobatur d. q. 1. c. meritò. Contradicit M. I. R. d. cap. 7. except. 9.

VII. Exceptio: Nisi iussu eius cui parère necesse fuit, commiserit. c. quod quis. 24. de reg. iuris, in 6. item de consecrat. distinct. 4. c. quaris à me, in prin. Contradicere videtur d. c. meritò. Sed plura de hac exceptione vide M. I. C. lib. 1. cap. 13. except. 4. & M. I. R. d. cap. 7. except. 7.

VIII. Exceptio: Nisi minor atate commiserit. 15. q. 1. c. illud. §. fin. c. firmissimè, in prin. item c. intelleximus. 2. de delictis puerorum. Accedit M. I. R. d. reg. 7. except. 13. Huius replicatio est: Nisi minor doli sit capax. d. §. fin. vers. nisi rationis sit capax. item c. 1. de delictis puerorum. Accedit M. I. R. d. except. 13. replic. 1. Huius duplicatio est, quòd quamuis minor doli sit capax, mitius tamè propter atatem punitur. d. c. 1. vers. quamuis in eis non ita, & l. auxilium. 38.

§. in

§. in delictis. vers. nisi quatenus. ff. de minor. 25. annis. M. I. R. d. except. 13. in fine. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. lib. 1. cap. 13. except. 5. & M. I. R. d. except. 13.

IX. Exceptio: Nisi animal brutum commiserit. 15. q. 1. c. firmissimè. §. animalia enim. Plura de hac re vide M. I. C. lib. 23. cap. 1. & M. I. R. d. cap. 7. except. 24.

X. Exceptio: Nisi crimen propositum non fuerit perfectum. reprobat. De pœnitent. distin. 1. c. quisquis, in prin. & c. aut facta. §. euentus. l. 5. in princ. vers. eadem enim. C. ad l. lul. maiestatis. l. aut facta. 16. §. euentus. ff. de pœnis. Accedit M. I. R. d. cap. 7. except. 29. Planè admittitur exceptio proposita, si crimen ad actum non peruenerit. Nam cogitationis pœnam nemo patitur. d. distin. 1. c. cogitatio. & c. cogitationis. item l. cogitationis. 18. ff. de pœnis. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 6. reg. 5. in fine. Hac quoad hominem. Nam apud Deum distinctio iam dicta non admittitur, à quo etiam cogitatio punitur. d. dist. 1. c. nunquid. item 12. q. 1. c. vouentibus. 32. q. 5. c. sicut enim. c. si Paulus. c. nec solo. c. qui vident. item 32. q. 7. c. non solum.

XI. Exceptio: Nisi reus mortuus sit. 33. q. 2. c. admonere. §. & nunc post mortem. vers. nec à te post. Accedit M. I. R. d. cap. 7. except. 43. Cuius replicatio est: Nisi de heresi quis accusetur. 24. q. 2. c. penul. §. fñ. cum c. sequēte. Accedit M. I. R. d. except. 43. repl. 2. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. lib. 1. c. 13. except. 10.

XII. Exceptio: Nisi accusator mortuus sit, vel ex alia causa impediatur accusationem proseguere. 2. q. 8. c. ult. §. fin. l. 3. §. fin. ff. de accusationib. Plura de hac exceptione vide M. I. C. d. cap. 13. except. 13. & M. I. R. d. c. 7. except. 45.

XIII. Exceptio: Nisi accusator destiterit. reprobat. c. 1. & 2. de collusionione detegend. Plura de hac exceptione vide M. I. C. d. cap. 13. in fine, replic. general. 2.

XIII. Exceptio: Nisi eadem accusatio antea quoq; in iudicium fuerit deducta, vel eiusdem criminis nomine actum. c. de his. 6. de accusationibus. Accedit M. I. R. d. cap. 7. except. 41. Huius replicatio prima est: Nisi prior accusator fuerit prauaricatus, vel per collusionem reus absolutus. c. ult. de collusionione deteg. Concordant ea quae proposita sunt §. except. prox. Sed & concordat M. I. C. lib. 1. cap. 13. except. 15. repl. 2. Altera replicatio est: Nisi crimen sit iteratum, de quo postea accusatio instituitur. c. 1. de pœnis. l. 9. §. si tamen. C. de accusationib. Plura de exceptione proposita vide d. except. 15.

XV. Exceptio: Nisi abolitio criminis interuenerit. 2. q. 3. c. ult. §. destitisse. vers. abolitio enim. Plura de hac exceptione vide M. I. C. d. cap. 13. exceptione 16. & M. I. R. d. c. 7. except. 35.

XVI. Exceptio: Nisi episcopus commiserit. hic epim accusari nequit, nec damnari. 11. q. 3. c. irrita. 6. q. 1. c. qui crimen. §. fin. cum c. sequente. 2. q. 7. c. accusatio. §. unde liquet. Contradicit d. q. 7. c. praesumunt.

sumunt. c. si hereticus. §. item quod dicitur.

XVII. Exceptio: Nisi crimen commissum sit vulgare & vsitatum. 23. q. 4. c. si quis potestatem. §. fin. cum c. sequere. Accedit M. I. R. d. cap. 7. excep. 28.

Replicatio præcedentium exceptionum generalis.

Hactenus exceptiones aduersus crimina enumerauimus, quarum tamen plures vide M. I. C. d. cap. 13. Istarum autem exceptionum replicatio generalis est: Nisi reus accusatorem corruperit: hoc enim casu pro conuicto habetur. 2. q. 3. c. vlt. §. in omnibus. l. vlt. ff. de prauaricatoribus. De qua replicatione cum alijs pluribus vide M. I. C. d. cap. 13. in fine. & M. I. R. d. cap. 7. except. 36.

IIII. QVIBVS COMPETANT accusationes seu iudicia publica?

Sine legitimo accusatore nemo inter reos est recipiendus. c. 1. de accusationibus. 2. q. 1. c. nihil. c. in primis. §. sed & de personis accusantium. 3. q. 9. c. dignum, in fine. 6. q. 1. c. nos sequentes. Concordant item ea quæ proponuntur j. ead. quest. in fin. Planè regulariter quilibet accusator præsumitur legitimus, nisi legibus specialiter prohibeatur accusare. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 6. reg. 7. in prin. Qui autem specialiter accusare prohibeantur, patet ex sequentibus exceptionibus, quarum prima hac est: Si mulier accusare velit: hæc enim ab accusando repellitur. 2. q. 1. c. prohibentur. 15. q. 3. in prin. & c. de crimine,

nunc. item l. 8. ff. de accusationibus. l. 12. C. qui accusare non possunt. M. I. R. d. reg. 7. except. 1. Huius exceptionis replicatio prima haec est: Nisi mulier suam suorumve iniuriam persequatur. d. q. 3. in prin. vers. nisi forte suas. & c. ex eo quod. §. fin. c. certis de causis, in prin. & §. vxor tua. item l. 1. & l. 2. ff. de accusationibus. l. 4. & l. 12. vers. nisi certis ex causis. C. qui accusare non poss. M. I. R. d. except. 1. repl. 1. Huius replicationis duplicatio haec est: Nisi mulier maritum vel adulteram adulterij velit accusare: hanc enim suam iniuriam persequi non permittitur. 32. q. 1. c. apud misericordem. §. publico. item l. 1. C. ad l. Iul. de adulterijs. Huius ratio proponitur 32. q. 5. c. penult. §. sed quaritur. cum c. sequente. Hac de prima replicatione. Altera proposita exceptionis replicatio est: Nisi crimen lese maiestatis mulier deferrat. 15. q. 3. c. certis de causis. §. in questionibus. c. sane. §. unde aut l. 8. ff. ad l. Iul. maiestatis. Tertia replicatio est: Nisi ex lege Iulia de annona mulier accuset. 2. q. 1. c. prohibentur. §. mulierem. & l. 13. ff. de accusationibus. Hac de prima exceptione, de qua vide item M. I. C. lib. 1. cap. 12. quest. 5. except. 1.

II. Exceptio: Nisi pupillus accusare velit: nam & huic specialiter ius accusandi denegatur. d. c. prohibentur, in prin. & l. 8. ff. de accusationibus. Accedit M. I. R. d. reg. 7. except. 2. Cuius replicatio est: Nisi pupillus patris vel aui iniuriam persequatur. 15. q. 3. c. certis de causis. §. pupillis. l. 2. §. fin. ff. de accusationibus. M. I. R. d. except. 2. repl. 2.

III. Exceptio: Nisi servus accusare velit. 3. q. 5. c. canonica. vers. aut libertas. c. accusatores. §. fin. c. nullus. item l. 26. C. ad l. lul. de adulterijs. M. I. R. d. reg. 7. except. 3. Huius replicatio prima est: Nisi servus ex lege Iulia de annona velit accusare. 2. q. 1. c. prohibentur. §. mulierem. l. 13. §. servi quoque ff. de accusationib. Altera replicatio est. Nisi servus mulierem, quae cum proprijs servis rem habuit, deferat. 12. q. 2. c. episcopus. §. in criminali. vers. quo casu, cū sequentibus. l. unica. §. sit etiam seruo. C. de mulieribus quae se proprijs servis, & c. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. lib. 1. cap. 12. q. 5. except. 3.

IIII. Exceptio: Nisi pauper accusare velit. 2. q. 1. c. prohibentur. §. nonnulli. & c. in primis. §. sed & de personis. & l. 10. ff. de accusationib. M. I. R. d. reg. 7. exception. 5.

V. Exceptio: Nisi quæstus causa accuset. c. significante. §. qui matrimon. accusare poss. Plura de hac exceptione vide §. quæst. 8. reg. 2.

VI. Exceptio: Nisi miles accuset. d. c. prohibentur. in prin. & l. 8. ff. de accusation. M. I. R. d. reg. 7. except. 6. Huius replicatio est: Nisi miles ex lege Iulia de annona accuset. d. c. prohibentur. §. mulierem. vers. milites quoq. l. 13. §. milites. ff. de accusationibus. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. lib. 1. cap. 12. quæst. 5. except. 5.

VII. Exceptio: Nisi is qui in magistratu positus est, accusare velit. d. c. prohibentur. in prin. & d. l. 8. §. alij propter magistratum.

VIII. Exceptio: Nisi infamis accusare velit, d. c. prohibentur, §. alij propter delictum. 3. q. 4. in prin. cum c. sequente. 3. q. 5. c. canonica. c. accusatores, in fin. c. constituimus. c. similiter, c. nullus. item 4. q. 1. c. 1. §. omnes etiam. 6. q. 1. in prin. cum c. sequente. c. beatus. item l. 8. §. alij propter delictum. ff. de accusationibus. Declaratur exceptio proposita definitione infamium, 6. q. 1. c. omnes. c. illi qui. c. summa. §. fin. cum c. sequente. Planè proposita exceptionis replicatio prima hac est: Nisi ex lege Iulia de annona infamis accuset. 2. q. 1. c. prohibentur. §. mulierem. vers. famosi quoq. l. 13. §. famosi quoq. ff. de accusationibus. Altera replicatio est: Nisi de hæresi vel symonia infamis accusare velit. 6. q. 1. c. nos sequentes. §. sed licet. Contradicere videtur d. q. 1. c. quero ergo. Vbi Gratianus subijcit solutionem, vers. utrum hoc Augustini. Plura de proposita exceptione vide M. I. C. lib. 1. cap. 12. quest. 5. except. 7.

IX. Exceptio: Nisi accusator ipse sit culpabilis, & in crimine constitutus. 6. q. 1. in prin. cum c. sequente. & c. beatus, in prin. item c. qui crimen. item 3. q. 5. c. suspectos. c. canonica, c. similiter, c. nullus. M. I. R. d. reg. 7. except. 9. & 21. Huius exemplum habetur c. cum ecclesiastica. 3. de exceptionibus. Plura exempla vide j. except. prox. & except. 17. cum seq.

X. Exceptio: Nisi excommunicatus vel anathematizatus accuset. 4. q. 1. c. 1. in prin. c. quod autem. 2. q. 7. c. in sancta. 6. q. 1. c. illi qui. §. similiter. c. omnes. 3. q. 4. c. conspiratores. c. nullus. c. omnes. M. I. R.

d. reg.

d. reg. 7. except. 8. Huius replicatio videtur: Nisi reus accusatori excommunicato communicauerit. Sed reprobatur c. 2. de exceptionibus Plura de hac replicatione vide j. ead. quæst. 4. replic. gener. 3.

XI. Exceptio: Nisi inferior superiorem, vel minor maiorem accuset. 2. q. 7. c. qualis. §. fin. cum c. sequente. item c. maiorum. c. quarendum. c. in sancta. vers. & sicut maior. item 6. q. 1. c. beatus, in prin. vers. & qui eis coæquales. & §. fin. c. omnes verò, in fine, item 3. q. 5. c. accusationes, in fin. M. I. R. d. reg. 7. except. 10. Huius replicatio prima hac est: Nisi maior sit hereticus, & minor catholicus. d. q. 1. c. cum maiores. Altera replicatio est: Nisi maior exemplo suo ad interitum trahat iuniores. 2. q. 7. c. Paulus dicit. Tertia replicatio est: Nisi maior vita & moribus minore sit deterior. d. q. 7. c. qui nos. §. fin. cum c. sequente. c. quanquam. c. puto. c. quaritur. Duplicatio precedentium replicationum generalis hac est: Nisi minor non sit irreprehensibilis. d. q. 7. c. criminationes, in prin. Plura de exceptione proposita eiusq. replicationibus vide j. except. prox.

XII. Exceptio: Nisi subditus prælatum vel magistratum suum accuset. 2. q. 7. c. 1. c. sacerdotes. c. qualis. c. sententia. c. oues. c. sunt nonnulli c. si hereticus, §. item quod dicitur. 3. q. 4. c. hi qui. 6. q. 1. c. oues. c. deteriores. 8. q. 2. c. ult. in fin. Contradicte 2. q. 7. c. plerunq. c. testes. §. ecce ostensum, cum sequentibus, vsq. ad c. clericos aut laicos. Item contradicit d. q. 7. c. criminationes. §. colligitur. & c. ad-
d s. monem

nonendi. Ex his patet, exceptionem propositam cō-
trouersam esse, & non minus reprobari quàm ap-
probari. Sed posito quòd ipso iure sit approbata: tūc
notāda sunt eius replicationes, quarū prima hac est:
Nisi pralatus à fide exorbitauerit: tunc enim à sub-
ditis suis accusari potest. 2. q. 7. c. sacerdotes, in fine.
c. oues. vers. nisi à fide. & c. presumunt. Altera repli-
catio est: Nisi pralatus nomine tantum sit, non vi-
ta. d. q. 7. c. non omnes. c. non omnis. c. secuti. c. qui
vcc. c. plerunq. §. fin. c. Paulus. item 8. q. 1. c. vereor.
Tertia replicatio videtur: Nisi clericus subditus
pralatum accuset. verum hac replicatio reprobat
2. q. 7. c. sacerdotes. c. oues. §. his authoritatibus. c.
plerunq. §. item probatur. item 3. q. 4. c. clericus.
Quarta replicatio est: Nisi accusator vir sit probus,
minimè criminofus. d. §. his authoritatibus, cum c.
sequente. & d. q. 7. c. accusatio, in prin. c. sunt non-
nulli. §. fin. cum c. sequente. item c. si hareticus. §.
item quod dicitur.

XIII. Exceptio: Nisi is qui clericus non est, nec
esse potest, clericum accuset. 2. q. 7. c. beati. §. fin.
cum c. sequente. c. testes, in prin. & §. sic & illud. c.
sacerdotes. item 6. q. 1. c. omnes verò. vers. indignum
est enim. c. infames. §. hi nimirum omnes. item 15. q.
3. in prin. vers. generaliter enim. Huc item pertinet
j. except. prox.

XIII. Exceptio: Nisi laicus clericum accuset.
2. q. 7. in prin. cum c. sequente. c. nullus. c. laico. c. in
sancta. c. laicos. c. sicut. c. laici. item 6. q. 1. c. beatus.

c. sacerdotes. c. sunt plurimi. c. quiescite. item 11. q. 1. c. clericum, in fine. item c. cum P. 10. de accusatio-
nib. & c. de cetero. 14. de testibus. Accedit M. I. R. d.
reg. 7. except. 13.

XV. Exceptio: Nisi clericus laicum accuset. 2. q. 7. c. sicut. Accedit M. I. R. d. reg. 7. except. 14. Huius replicatio est: Nisi presbyter suum plebeium accuset. d. q. 7. c. decretum.

XVI. Exceptio: Nisi monachus clericum accuset. 2. q. 7. c. placuit. c. nullus, in prin. 3. q. 4. c. hi qui. §. fin. 3. q. 3. c. canonica. §. fin. Contradicit d. q. 7. c. vlt. §. item Ioannes. Huic objectioni respondetur per distinctionem d. c. nullus. §. sed aliud. & d. q. 7. c. negligere. c. sancta. itē De accusationib. c. ex parte. 11.

XVII. Exceptio: Nisi hereticus, apostata vel aliās vilis homo velit accusare. 2. q. 7. c. quarendū. c. alieni. c. pagani. item 3. q. 4. c. 1. c. beatus. c. si quis. item 3. q. 5. c. suspectos. c. canonica. c. nullus. item 4. q. 1. c. 1. §. omnes etiam. c. quod autē. Huius replicatio hac est: Nisi hereticus hereticum velit accusare. d. c. pagani. §. in hoc. & d. q. 7. c. si hereticus, in princip.

XVIII. Exceptio: Nisi is qui sortilegos & magos consulit, accuset. 2. q. 8. c. quisquis. §. fin. item 3. q. 5. c. constituimus. vers. seu qui ad.

XIX. Exceptio: Nisi is qui Papa inobediens est, velit accusare. 3. q. 4. c. 1. & c. si quis.

XX. Exceptio: Nisi in illegitimo matrimonio constitutus accuset, vel ei consentiens. d. q. 4. c. consanguineorum.

XXI. Ex-

XXI. Exceptio: Nisi raptor velit accusare. d. c. consanguineorum. vers. similiter de raptoribus.

XXII. Exceptio: Nisi conspirator velit accusare. d. q. 4. c. conspiratores.

XXIII. Exceptio: Nisi detractor vel actor inimicorum episcopum accuset. d. q. 4. c. detractores. item 6. q. 1. c. deteriores.

XXIII. Exceptio: Nisi sacrilegus accuset. 5. q. 4. c. nulli.

XXV. Exceptio: Nisi accusator suspectus sit. 3. q. 5. c. suspectos. c. canonica. c. accusatores. §. fin. c. similiter. c. accusatores. c. omnes, in fine. item 3. q. 8. c. 1. in prin.

XXVI. Exceptio: Nisi accusator sit homo contentiosus. d. c. suspectos. & d. c. similiter. & d. q. 5. c. nullus. vers. nullus frequenter litigans.

XXVII. Exceptio: Nisi accusator inimicus sit accusari. d. c. suspectos. & d. c. canonica. & d. c. nullus. vers. nullus qui inimicitys studet. & d. c. omnes, in fine. item 3. q. 5. c. accusatores. c. accusatoribus. c. nulli. §. quod verò. c. vlt. §. fin. item 23. q. 4. c. ea vindicta. §. sed huic vindicta. & c. vltim. item De accusationibus c. cum P. 10. & c. meminimus. 13. Accedit M. I. R. d. reg. 7. except. 15. Declaratur exceptio proposita definitione inimici, simul & obiectioni respondetur 5. q. 5. in prin. cum c. sequente. c. non omnis. c. non osculatur. Obiectio alia proponitur d. c. nō osculatur. §. fin. ei q̄, responderetur d. q. 5. c. vlt. §. sed aliud.

XXVIII. Exceptio: Nisi accusator domesticus sit

fit inimici accusati, vel ei cohabitet. c. repellantur.
 7. de accusationib. itē 3. q. 5. c. accusatoribus, in prin.
 XXXIX. Exceptio: Nisi exterius & ignotus accuset.
 d. q. 5. c. canonica. vers. & eos qui non sunt eorum
 generis. item c. accusatores. vers. nullus alienigena.

XXX. Exceptio: Nisi libertus episcopum accuset.
 d. q. 5. c. accusatores. §. fin. & c. nullus.

XXXI. Exceptio: Nisi accusator antea fuerit
 calumniatus vel prauaricatus. 2. q. 1. c. prohibentur.
 §. alij propter suspicionem. item 2. q. 3. c. ult. §. accu-
 sator. l. 9. ff. de accusationibus. l. accusator. 5. ff. de
 prauaricatoribus. Plura de hac exceptione vide M.
 I. C. lib. 1. cap. 12. quæst. 5. except. 8.

XXXII. Exceptio: Nisi accusator antea ab ac-
 cusandum vel non accusandum pecuniam accepe-
 rit. d. c. prohibentur. & l. 4. in fine. item l. qui accu-
 sare. 8. §. alij propter turpem. vers. nummofue. ff. de
 accusationib.

XXXIII. Exceptio: Nisi accusator plures reos
 habeat. d. c. prohibetur. & d. §. alij propter turpem.
 De qua exceptione vide plura M. I. C. d. quæst. 5. ex-
 cept. 10. & M. I. R. d. reg. 7. except. 18.

XXXIIII. Exceptio: Nisi accusator cognatus
 sit, adfinis, familiaris vel domesticus accusati. 3. q. 5.
 c. similiter. vers. vel adfines. c. accusatores. vers. nec
 familiares. item 3. q. 1. c. ult. §. si quis enim. l. si quis.
 20. C. qui accusare non possunt. Plura de hac exce-
 ptione vide M. I. C. lib. 1. ca. 12. quæst. 5. except. 12. Sed
 & eius species sunt exceptiones proximè sequentes.

Repli-

Replicationes vide j. except. 37.

XXXV. Exceptio: Nisi seruus dominum accuset. d. §. si quis enim. & d. c. vltim. §. causa verò. 2. q. 1. c. in primis. §. quod autem dicitur. d. l. si quis. 20. & l. 1. §. quod autem. ff. de officio præfecti vrbi. Plura de hac exceptione vide M. I. C. d. except. 12.

XXXVI. Exceptio: Nisi liberi parentes accusent. 2. q. 1. c. prohibentur. l. qui accusare. 8. §. alij propter conditionem. ff. de accusationibus. Huius replicationes vide j. except. prox.

XXXVII. Exceptio: Nisi libertus patronum accuset. 3. q. 11. c. vlt. §. fin. 12. q. 2. c. episcopus. §. huiusmodi autem. & §. in criminali. d. §. alij per conditionem. & l. vlt. C. qui accusare non poss. Huius & superioris proximè exceptionis replicatio prima hac est: Nisi ex lege Iulia maiestatis accuset. d. §. in criminali. vers. crimen verò. & d. l. 20. vers. maiestatis tamen. & d. §. si quis enim, in fine. Altera replicatio est: Nisi civiliter, non criminaliter agatur. 2. q. 1. c. prohibentur. §. liberi. & l. 11. §. 1. ff. de accusationib.

XXXVIII. Exceptio: Nisi domesticus vel familiaris iudicis accuset. 3. q. 5. c. similiter, in verbo Gratioli. & 4. q. 4. c. penult. §. fin. cum c. sequente.

XXXIX. Exceptio: Nisi accusator prior à reo sit accusatus, quæ accusatio nondum sit finita. 3. q. 11. in prin. cum c. sequente. c. non est, in prin. c. neganda. 4. q. 1. c. vlt. §. fin. 6. q. 1. c. qui crimen. l. neganda. 19. C. qui accusare non poss. Accedit M. I. R. d. reg. 7. except. 17. Huius exceptionis replicatio prima hac

est:

est: Nisi accusator de maiori crimine accusetur. d. c. non est. §. hoc autem. l. 1. C. qui accusare nō poss. Altera replicatio est: Nisi reus contra accusatorē priorem inscriptiones tantū pendēte accusatione deponat: hoc enim facere non prohibetur. d. c. neganda. in fine. & d. l. neganda. Tertia replicatio est: Nisi prior reus suam suorumue iniuriam persequatur. d. c. & d. l. neganda. in prin. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. lib. 1. cap. 12. quæst. 5. except. 14.

XL. Exceptio: Nisi accusator aduersus eundem vel alium accusatione instituta non probauerit. 3. q. 10. in prin. cum c. sequente. & c. vlt. item 4. q. 6. c. 1. c. si accusatorum. & c. vlt. item l. 7. §. si tamen. ff. de accusationib. Huius replicatio est: Nisi accusator propriam causam, non tamen criminalem vel ecclesiasticā, persequatur. d. q. 6. c. vlt. vers. nisi proprias. de qua re dicitur j. inter replicat. generales.

XLI. Exceptio: Nisi accusator ab instituta accusatione semel destitit. c. licet. 14. de accusationib. De qua exceptione vide M. I. C. l. 1. cap. 12. q. 5. excep. 16.

XLII. Exceptio: Nisi accusator antea præstito iureiurando accusationi renunciauit. c. veniens. 15. de accusationib.

XLIII. Exceptio: Nisi accusatoris nihil intersit. approbatur (teste glossa) c. illa præpositor. 3. de accusationib.

XLIIII. Exceptio: Nisi ecclesia vel ecclesiastica persona accuset. his enim videtur accusatio deneganda: quia mali ab his tolerandi videntur,

per

per ea quæ dicuntur j. cap. 8. quæst. 2. reg. 3.

XLV. Exceptio: Nisi plures eundem de eodem crimine accusent. d. c. illa. 3. de accusationib. & l. 16. ff. eod. tit. Accedit M. I. R. d. reg. 7. except. 19. Huius replicatio est: Nisi priore accusatore desistere, alius eundem reum repetat. 2. q. 1. c. prohibentur. §. ab alio. l. 11. §. fin. ff. de accusationibus. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. d. quæst. 5. except. 17. Sed & plures propositæ regulæ exceptiones vide d. quæst. 5.

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Planè exceptionum hæcenus enumeratarum replicationes aliquot restant generales siue communes, quarum prima hæc est: Nisi accusare prohibitus suam suorumve iniuriam persequatur: hoc enim casu accusatio ei non deneganda. d. c. prohibentur. §. hi tamen omnes. 4. q. 6. c. omnibus. & c. illud verò. vers. nisi proprias. item c. si accusatorum. vers. nisi proprias. & c. ult. vers. nisi proprias. itē l. 11. in prin. ff. de accusationib. Accedit M. I. R. d. reg. 7. in fine, repl. 1. Altera replicatio videtur: Nisi clericus accusetur. reprobatur 3. q. 5. c. de accusationib. c. accusationes. c. accusatores, in prin. c. nullus, in fine. Cōcordant item ea quæ habentur s. cap. 2. excep. 14. Tertia replicatio est: Nisi reus accusatore propter crimē, quod illi obijcit, à sua familiaritate antea nō repulerit. c. nulli. 5. de accusationib. 3. q. 5. c. nulli, in prin. Huius duplicatio est in reo, qui excommunicato accusatori
antea

antea communicauit : hic enim nihilominus eum propter excommunicationem ab accusatione poterit repellere. c. 2. de exceptionib. Aliam duplicationem vide M. I. R. d. reg. 7. in fine. repl. 5. Quarta replicatio est : Nisi par parem, vel superior inferiorem accuset. 2. q. 7. c. pagani. Quinta replicatio est : Nisi hereticus accusetur. d. q. 7. c. præsument. §. huic oppositioni. vers. c. eterum si à fide. item 6. q. 1. c. nos sequentes. §. sed licet. & c. cum maiores. c. quaro. Huius duplicatio est : Nisi hereticus de alio crimine, quam de heresi, accusetur ab eo qui est inferior in conuersatione vita. d. q. 7. c. si hereticus. §. sed quaeritur. Sexta replicatio est : Nisi accusator testis in reum produci possit. d. q. 7. c. testes. §. nunc demonstrandum. vers. at quicumq. Septima replicatio videtur : Nisi seruus accusetur. Sed reprobat 3. q. 4. c. nulli. l. 5. in princ. ff. de accusationib. : Haetenus, quibus accusatio publica competat, ostensum est. nunc aduersus quos competat, videndum.

V. ADVERSVS QVOS ACCVSATIO publica competit?

Regulariter quidem alius quam qui crimē commisit, accusari ac puniri non debet. 1. q. 4. in princ. cum sequētib. vsq. ad c. quia præsulatus. c. crimen. c. Iudai. c. iam itaq. c. non imputantur. item 24. q. 3. in prin. §. vnde per Ezechielem. & §. quia verò. item c. 1. c. certum. §. illicita. item c. 2. §. fin. de l. is que sunt à maiore parte. & de consecrat. distin. 4. c. queri, in princ. item l. 26. ff. de pœnis. Nouell. 134.

§. cum verò contigerit. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 6. reg. 10. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi mandatu vel consilio alterius crimē sit commissum. hoc enim casu uterq; potest accusari. De pœnitent. distinct. 1. c. si quis iratus, cum c. sequente. l. 5. C. de accusationib. Concordant item ea qua habentur j. cap. 8. quast. 6. except. 1. M. I. R. d. reg. 10. except. 1. Altera exceptio est: Nisi alius in crimen consensit: nam & hic propter suum consensum tenetur. 11. q. 3. c. qui consentit. 17. q. 4. c. omnes. 22. q. 5. in princ. 27. q. 1. c. viduas. §. fin. item distinct. 86. c. facientis. Accedit glossa in c. 1. de officio delegati. M. I. R. d. reg. 10. except. 3. Tertia exceptio est: Nisi alius crimen defendat: nam & hic ob suam defensionem tenetur. d. c. qui consentit: vers. & defendit alium. item vers. si quis peccantem defendit. Exemplum habetur d. q. 3. c. ita corporis. & 14. q. 6. c. 1. §. illud verò fidentissimè. Quarta exceptio est: Nisi alius coëgit ad crimen faciendum: nam & hic tenetur. 22. q. 5. in princ. cum c. sequente. Quinta exceptio est: Nisi alius, cum posset, non propulsavit iniuriam: nam & hic tenetur. distinct. 83. in princ. cum cc. sequentibus. item c. consentire. item distinct. 86. c. facientis. item 23. q. 3. c. non inferenda. c. qui potest. c. ab Imperatorib. & c. vlt. item 23. q. 5. c. non putes. c. non est. c. qui vitijs. item 24. q. 8. c. praterea. item De sentent. excom. in 6. c. dilecto. 6. §. & quidam. Vide item j. cap. 8. quast. 6. except. 3. & M. I. R. d. reg. 10. except. 6. Sexta exceptio est: Nisi pœna non solum crimen committenti,

sed etiam eius posteris lege specialiter imposita sit: hoc enim casu posteris quoque puniuntur, exemplo criminis lese maiestatis, l. 5. §. filij verò eius. C. ad l. Iul. maiestatis. Cuius replicatio est: Nisi posteris per femininam, non masculinam lineam descendant. c. ubicunque. 4. de pœnis, in 6. Plura de regula proposita vide M. I. C. lib. 1. cap. 12. quæst. 6. item 3 cap. 8. quæst. 6.

VI. PER QVOS IVDICIA publica competant?

I. Regula: Per alium accusatio institui non potest, neq; per epistolam. 2. q. 6. c. si quando. 2. q. 7. c. criminationes. 2. q. 8. c. perscripta, in princ. 3. q. 9. c. absente. c. non oportet. c. habetur. c. qui accusare. c. dignum. c. absens. c. vlt. item 5. q. 2. c. relatum. 5. q. 3. c. in criminalibus. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 6. reg. 13. Proposita regula exceptio prima hæc est: Nisi absentia causa per procuratorem reddatur. 5. q. 3. in princ. cum c. sequente. item De accusationib. c. veniens. 15. §. idem verò ad suum. & l. 7. ff. de procuratoribus. Altera exceptio est: Nisi accusator in illustri dignitate sit constitutus. 3. q. 9. c. absens. l. vlt. C. de iniurijs. Hæc exceptio in causis tantum iniuriarum locum habet, in ceteris causis criminalibus publicis non item. l. 15. C. de accusation. Tertia exceptio est: Nisi civiliter ex crimine agatur: puta si maritus uxorem de adulterio accuset, ut ab ea separetur. c. tue fraternitati. 5. de procurat. Quarta exceptio est: Nisi per modum exceptionis crimen obijciatur. c. super
e 2 bis

hu. 16. §. fin. de accusationibus. Plura de regula proposita eiusq; exceptionibus vide in glossa 2. q. 6. c. si quando, in verbo Per exploratores. item M. I. C. lib. 1. cap. 12. quest. 7. reg. 1.

II. Regula: Per alium reus se in criminalibus defendere non potest, nec per epistolam. 3. q. 9. c. ult. §. q. 3. c. in criminalibus, in fine & c. ult. vers. excepto publico. & l. 13 ff. de publ. iud. M. I. R. d. cap. 6. reg.

14. Huius exceptio prima hac est: Nisi absens sit damnandus ad pœnam: hoc enim casu quilibet potius pro eo verba faciens admittendus est, quàm absens damnandus. d. q. 3. c. 1. c. si agrotans. §. reos. item De accusationibus c. veniens. 15. §. idem verò. l. reos. 3. C. eod. tit. M. I. R. d. reg. 14. except. 1. Altera exceptio est: Nisi illustris persona de iniurijs accusetur: hac enim per procuratorem se defendere potest. 3. q. 9. c. absens. & l. ult. C. de iniurijs. De qua re dictum quocq; s. reg. prox. except. 2. Tertia exceptio est: Nisi absentia causa per procuratorem reddatur. De hac re dictum s. reg. prox. except. 1. Plura de regula proposita vide j. de sententia ferenda. item M. I. C. d. q. 7. reg. 2.

VII. VBI ET APVD QVEM accusatio competat?

I. Regula, De loco in quo crimen commissum est. Ibi regulariter reus accusandus ac puniendus est. c. 1. de raptoribus. 2. q. 3. c. Paulum. §. reuera. 3. q. 6. in prin. cum c. sequente. & c. ult. 3. q. 9. c. nec extra. 6. q. 3. c. placuit. c. ult. M. I. R. d. cap. 6. reg. 15. Huius regu-

la exceptio prima hac est: Nisi Papa permiserit alibi accusari. d. c. nec extra. vers. salua tamen. Altera exceptio est: Nisi alibi de crimine constare possit. Tertia exceptio est: Nisi per appellationem vel recusationem iudicii causa alio deuoluatur. Haec duae exceptiones approbantur d. q. 6. c. pulsatus. §. hoc autem. Quarta exceptio est: Nisi episcopus accusetur. d. q. 6. c. si quis, in princ. 3. q. 5. c. accusatores. §. nullus. Plura de hac exceptione dicuntur j. lib. 3. cap. 2. quest. 10. reg. 6. Quinta exceptio est: Nisi reus alibi deprehendatur. c. 1. §. contrahentes. de foro competentis.

II. Regula, De stationariis. Apud hos accusatio non competit. 4. q. 4. c. nullus. §. si quis se. l. 8. C. de accusationibus.

III. Regula: De eo cuius interest. Apud hunc quoque accusatio institui potest. c. illa. 3. de accusationibus.

IV. Regula: In templis, cœmeteriis & alijs locis Ecclesie, causa sanguinis agi non debent. c. cum ecclesia. 5. de immunitate ecclesie.

V. Regula, De ecclesiastico magistratu. Apud hunc accusatio publica non competit. Quae regula approbatur simul & distinguitur c. in archiepiscopatu. 4. de raptoribus. Plura de quaestione proposita eiusque regulis vide M. 1. C. lib. 1.

cap. 12. quest. 8. item j. cap. 12.
in princ.

70 METHODI IVRIS PONT.
VIII. ANTECEDENTIA AC-
cusationem.

I. Regula: De admonitione premittenda accu-
sationi prelatorum cauetur 2. q. 7. accusatio. §. sed
si quis. c. si quis erga. Concordant ea quæ habentur §.
c. 8. q. 9. reg. 1. ubi de hac regula vide plura.

II. Regula: De causa cognitione circa personam
accusatoris & accusandi causam premittenda, ca-
uetur d. q. 7. c. si qui sunt. c. querendum. c. accusatio.
c. clericos. c. criminationes, in prin. item 3. q. 4. c. si
quis à vero, in fine. 3. q. 9. c. habetur. & c. dignum.
Hac de antecedentibus publicorum iudiciorum. Ad-
iuncta, consequentia & ad finia remedia propone-
mus infra, si prius de pœnis, quæ in iudicia publica
veniunt, dictum fuerit.

QVID VENIAT IN I V-
dicia publica, seu de pœnis.

Cap. VII.

I. SPECIES POENARVM.

PRIMA regula, De ultimo supplicio. An ult-
imo supplicio crimina punienda sint? quæri-
tur 23. q. 4. c. ult. §. fin. Quod hac sit illicita
pœna, probatur 23. q. 5. in prin. c. circumcelliones. c.
pœna. c. vñm. c. prodest. c. reos, in prin. Cōtrà, quod
sit licita pœna mortis, probatur d. c. reos. §. sed obj-
citur. itē d. q. 5. c. de occidendis, in prin. c. si non li-
cēt. §. & ideo nequaquam, c. qui malos. c. homici-
das. c. si audieris. c. hoc tamen. & c. ult. §. fin.

II. Re-

II. Regula, De pœna carceris. Hac pœna approbatur c. quamvis. 3. de pœnis, in 6. Contradicit l. 8. §. solent praesides. ff. de pœnis.

III. Regula, De perpetuis vinculis seu perpetuo carcere. Hac pœna approbatur d. c. quamvis. 3. Contradicit l. 35. ff. de pœnis. & l. 6. C. eod. tit. nisi in servis, l. 10. C. eod. tit.

IV. Regula, De mulcta. Quibus debeatur, definitur l. 7. q. 4. c. si quis in atrio. c. si quis contumax. §. fin. cum c. sequente. c. omnes. item De pœnis c. 2. Hac de iure pontificio. Iure autem civili mulcta fisco applicatur l. 5. C. de modo mulctarum. Vide M. I. R. lib. 1. cap. 8. de mulcta, reg. 7. cum trib. seqq. Hac de speciebus pœnarum: quarum tamen plures vide M. I. C. li. 1. cap. 14. Sed & de excommunicatione alijsq. pœnis ecclesiasticis tractabitur j. in capitib. sequentib.

II. QV AE POENA CUIQUE sit irroganda?

I. Regula: Non omnia crimina eadem pœna sunt punienda. De pœnitent. distinct. 1. c. pœna. §. fin. l. 9. §. ista fere sunt. ff. de pœnis. Contradicere videtur c. defleat. 9. de reg. iuru.

II. Regula: Si crimini certa pœna est à legibus vel canonibus constituta: eam sequi debet iudex. c. de causis. 4. §. illis etiam. de officio delegari. c. licet. 3. de pœnis. 16. q. 6. c. cognovimus. c. vlt. in prin. item 24. q. 1. c. non asseramus. 2. q. 3. c. vlt. §. accusatorum temeritas. l. 1. §. calumniatorib. vers. nam vt Papi- nianus. ff. ad S. C. Turpillianum. l. aliud est fraus. 131.

§. pœna non irrogatur. & l. si qua fraus. 241. §. fin. vers. nisi cùm lege. ff. de verb. signif. M. I. R. lib. 1. cap. 8. quæst. 6. reg. 1. in prin. Huius regulæ exceptio prima hæc est : Nisi reus ad ecclesiam confugerit : tunc enim mitius punitur. c. inter alia. 6. vers. nec inde damnari. de immunitate ecclesiar. Accedit M. I. R. d. reg. 1. except. 2. Altera exceptio est : Nisi reus qui pecuniaria pœna est puniendus, non sit soluendo : tunc enim arbitrio iudicis corporali pœna punitur. c. finem. 5. §. et si soluendo. de dolo & contumacia. 14. q. 6. c. si res aliena. §. huic certa. vers. verum quidem. Concordat M. I. C. lib. 1. cap. 14. quæst. 5. de pauperibus. Tertia exceptio est : Nisi episcopus cum reo dispensauerit, approbatur sub conditione c. at si. 4. §. de adulterijs. de iudicijs. Accedit M. I. R. d. reg. 1. except. 3. Quarta exceptio est : Nisi per modum inquisitionis crimen probatum fuerit : hoc enim casu arbitraria, non ordinaria pœna locum habet, per ea quæ proponuntur j. cap. 14. de inquisitionib. quæst. 6. reg. 12. Plures propositæ regulæ exceptiones vide à sequentibus regulis.

III. Regula : Si crimini certa pœna constituta non est : ea permittitur arbitrio iudicis irroganda. c. de causis. 4. §. illis etiam. vers. alioquin ipsos pro delicti qualitate. de officio delegati. l. 1. §. expilatores. vers. quibus quia. ff. de effraCTORIBUS. l. hodie. 13. ff. de pœnis. M. I. R. d. quæst. 6. reg. 5. Huius regulæ exceptio hæc est : Nisi iudex modum excedat. 23. q. 5. c. predest. d. l. 13. vers. ita tamen ut in utroque.

l. respo

l. respiciendum. 11. in princ. ff. de pœnis. M. I. R. d. reg. 5. except. 1. Pro declaratione proposita exceptionis sciendum est, modum quo iudicis arbitrium in pœnis discernendis restringitur, variè desiniri pro varietate circumstantiarum, & qualitate criminis, c. sicut. 6. in princ. de homicidio. c. aut facta. §. 1. de pœnitentia. distin. 1. l. aut facta. 16. §. sed hæc quatuor. ff. de pœnis. l. 4. §. penult. ff. de incendio, ruina, &c. Quis ergo modus pœnarum arbitrio iudicis à legib. & canonib. constituatur, per singulas circumstantias ordine videamus: & primum in persona delinquentis seu crimen committentis.

DE PERSONA DELIN-
quentis regulæ.

De prelatiis puniendis. Grauius ceteris puniendis: 11. q. 3. c. precipuè. 25. q. 1. c. nulli fas, in fine. item De iureiurando c. cum quidam. 12. in prin. Contradicis c. quia pontificali. 2. de officio delegati, in 6.

De clericis puniendis prima regula cauetur c. tua discretionis. 6. de pœnis. distin. 50. c. si episcopus. c. si quis viduam. 16. q. 6. c. de lapsis.

Secunda regula, De clericis suspendendis ac deponendis, c. at si clerici. 4. §. si verò coràm. de iudicijs.

Tertia regula: De clerico incorrigibili perpetua custodia seu incarcerationi mancipando, cauetur c. vt fama. 35. de sentent. excomm. item c. nouimus. 27. §. fin. de verb. signif.

Quarta regula: De clerico seculari magistratui traden-

tradendo cauetur d. c. nouimus, in princ. M. I. R. d. q. 6. reg. 16. Quæ tamen regula non est perpetuò vera. c. at si clerici. 4. §. fin. de iudicijs.

Quinta regula; De modo degradandi clerici cauetur d. c. nouimus. vers. seculari potestate presente. item c. 2. de pœnis, in 6. c. 1. de hæreticis, in 6. Accedit M. I. R. d. quæst. 6. reg. 17.

De monachis puniendis cauetur 16. q. 1. c. Probinum. item c. relatum. 7. ne clerici vel monachi secularibus. M. I. R. d. quæst. 6. reg. 20.

De abbate puniendo cauetur 16. q. 6. c. episcopo.

De minoribus ætate mitius puniendis vide §. cap. prox. quæst. 3. except. 8. in fine.

DE PERSONIS EORVM, IN
quos crimen commissum est,
regulæ.

Huius loci regula proponitur De pœnitent. distinct. 1. c. aut facta. §. persona. l. aut facta. 16. §. persona. ff. de pœnis.

Si in cardinalem crimen sit commissum, pœna definitur c. fœlicis. 5. de pœnis, in 6. Accedit M. I. R. d. quæst. 6. reg. 27.

Si in episcopum crimen sit commissum, pœna definitur Clement. 1. de pœnis. 17. q. 4. c. si quis deinceps.

Si in clericum crimen commissum sit, pœna definitur d. c. si quis. vers. si verò in presbyterum, &c. De huius criminis pœna plura dicentur J. cap. prox. quæst. 5. causa. 6.

DE QVANTITATE ET

qualitate criminis regulæ.

Ne pœna maior sit delicto. c. quasiuit. 2. §. fin. de his qua fiunt à maiore parte. d. c. aut facta. §. qualitate. & d. l. aut facta. 16. §. qualitate. M. I. R. d. quasi. 6. reg. 30.

De re circa quam crimen commissum est, regula proponitur d. c. & d. l. aut facta. §. quantitas.

De loco in quo crimen commissum est, cauetur ibidem. §. locus facit. & d. l. aut facta. §. euenit.

De tempore quo crimen commissum est, cauetur d. c. & d. l. aut facta. §. tempus.

DE RELIQVIS CIRCVM-

stantijs regulæ.

Si lex qua crimini pœna cōstitutæ est, obscurior sit: interpretatione pœna mollienda potius quàm exasperanda. c. pœna, in prin. de pœnitent. distinct. 1. l. 42. ff. de pœnis.

Si nimium multis grassantibus exemplo est opus, pœna sunt augenda. l. 16. §. fin. ff. de pœnis. Contradicat 23. q. 2. c. si quis potestatem. §. fin. cum c. sequente.

Si iudex ecclesiastica sit persona, pœna singulari ab ea irroganda non est. c. in archiepiscopatu. 4. in fine. de raptoribus.

Si reus crimen facile confessus sit, mitius cum eo agendum est. c. presbyterum, in fine. dist. 50. item n. q. 3. c. iniustū. §. fin. M. I. R. d. quasi. 6. reg. 36. Hactenus de eo, quia quisq; pœna sit puniendus, dictum est.

Plurim

Plures eiusmodi regulas vide M. I. C. lib. 1. cap. 14. quæst. 5. Nunc sequitur de pœnis ecclesiasticis.

DE EXCOMMUNICATIONE.

Cap. VIII.

PRIMO : Definitio excommunicationis proponitur II. quæst. 3. c. ad mensam. §. vel sententia.

II. GENVS ET QUALITAS huius pœnæ.

I. Regula: Excommunicatione nulla maior pœna est in ecclesia. 24. q. 3. c. corripiantur. vers. qua pœna. M. I. R. lib. 1. cap. 8. de excom. reg. 1.

II. Regula: Medicinalis, non mortalis est pœna. c. 1. in princ. de sentent. excommunicat. in 6. 24. q. 3. c. notandum, in fine.

III. Regula: An sit licita pœna? Videtur quod non: hac ratione, quod mali sunt tolerandi. 23. q. 4. in prin. cum c. sequente. c. tu bonus. c. quid ergo, cum pluribus sequentibus, vsque ad c. cum in lege. §. his itaq₃ respondetur. Huic argumento respondetur per distinctionem, si mali non sint nostri iuris vel iurisdictionis, vel eorum delicta latent, aut salua pace ecclesie puniri non possunt: aliàs contra. d. §. his itaque respondetur, vsq₃ ad c. cum quisq₃, item d. c. cum quisq₃, in prin. & d. q. 4. c. duo ista. §. fin. cum sequen-

quentibus, vsq; ad c. displicet. item d. q. 4. c. qui peccat. c. si ecclesia. c. quasitum. c. si quos igitur. c. si non ex. §. breuiter, cum sequentibus. vsq; ad c. debet homo. c. vlt. in prin. item 23. q. 8. c. legi. 24. q. 1. c. quisquis. 24. q. 3. c. tam sacerdotes. c. de excommunicationis. c. refecanda. c. corripiantur. c. ecce autem. c. illud sancti. c. notandum. 11. q. 3. c. audi. §. fin. cum c. sequente. M. I. R. d. cap. 8. in princ.

Alia ratio, qua videtur illicita pœna excommunicationis, & omnis alia, quia inutilis vel superflua, proponitur 23. q. 4. c. cum quisq; §. est & alia. Huic respondetur d. q. 4. c. sicut non est, cum sequentibus, vsq; ad c. ipsa pietas. Plura de regula proposita vide j. cap. 17. in princ.

III. **DIVISIO** excommunicationis in eam qua fit ipso iure, & in eam qua fit per sententiam: item in eam qua fit à corpore Christi, & in eam qua fit à communionem fidelium, proponitur 11. q. 3. c. cura sit. §. fin. cum c. sequente. c. ad mensam. §. euidenter. vers. sed ipsius sententia, cum sequentibus. Accedit M. I. R. d. cap. 8. de excomm. reg. 3. Eius excommunicationis, qua fit ipso iure, exemplum est 24. q. 3. c. de illis. c. cum aliquis. c. certum, in princ.

IV. **DIFFERENTIA** excommunicationis & anathematizationis proponitur 3. q. 4. c. penult. §. fin. cum c. sequente. Alia differentia proponitur 11. q. 3. c.

nemo.

V. EX

V. EX QVIBVS CAVSIS EX-
communicationis poena est ir-
roganda?

Non nisi ex certa & manifesta causa quis excom-
municandus. d. c. nemo. item De sentent. excom. c.
sacro. 48. §. caueat. Concordant item ea quae propo-
nentur j. except. generali 3. & 4. Ex quibus igitur
causis excommunicandus quis sit, videndum.

I. Causa: Si quis decreto vel constitutioni prae-
lati sui non obtemperauit. c. si quis. 2. c. quod super. 9.
& c. cum in ecclesiis. 10. de maiestate & obedi-
entia. 11. q. 3. c. si episcopus. §. si. 24. q. 3. c. si quis de. vers.
& mandauerit. Accedit M. I. R. d. cap. 8. de excom.
reg. 4. Vide in super j. lib. prox. cap. 6. quæst. 4. reg. 5.
Plane proposita causa exceptio prima hac est; Nisi
is qui non obtemperat, appellauit. Quae exceptio ap-
probatur simul & distinguitur c. licet. 14. de senten.
excomm. in 6. Concordant ea quae proponuntur j.
lib. prox. cap. 18. qu. 7. reg. 13. Contradicere videtur
c. cum parati. 19. de appellationib. Altera exceptio
est: Nisi contumax iter ad Papam est ingressus, e-
ius causam expositurus. c. dilecti. 52. de appellationibus.
Concordant ea quae habentur j. lib. prox. cap. 19. ex-
cept. 6. replic. 1. duplic. 6.

II. Causa: Si admonitus sit incorrigibilis. 24. q. 3.
c. tñ sacerdotes. & c. eccle aut. Vide item j. q. 1. reg. 1.

III. Causa: Si magistratus ecclesiasticus vim pa-
riatur, potest vim inferentē excommunicare, vel terrā
eius interdicto subycere. c. dilecto. de sent. excomm.
in 6.

IV. Cau-

IV. Causa: Si episcopus vel ecclesia accusetur, admonitione non premissa. 2. q. 7. c. si quis erga. Huius exceptio est: Nisi de causa pecuniaria, non criminali agatur. d. q. 7. c. si quis ab episcopo.

V. Causa: Si quis ecclesiam contra immunitatem uel libertatem suam grauauerit. c. non minus. 4. de immunit. ecclesiar. c. nouerit. 49. & c. grauem. 53. de sentent. excom. M. I. R. d. cap. 8. de excom. reg. 5.

VI. Causa: Si clericum vel alium religiosum percussit, vel vim ei intulit. 17. q. 4. c. si quis suadere, in princ. c. si quis deinceps. c. de presbyterorum. item Desent. excom. c. non dubium. 5. M. I. R. d. cap. 8. de excom. reg. 6. Huius causa exceptio prima hac est: Nisi ratione officij ac disciplina quis clericum percussit. c. 1. §. neq. magister. & c. cum voluntate. 54. §. si qui verò. de sentent. excom. Huius replicatio est: Nisi praelatus non per se, sed per laicum clericum disciplina causa percusserit. c. vniuersitatis. 24. eod. tit. Contradicit c. vt fama. 35. §. fin. eod. tit. item c. si clericos. 15. eod. tit. in 6. Altera exceptio est: Nisi iussu praelati quis clericum percusserit, vel vim ei intulerit. d. §. fin. & d. c. si clericos. 15. Contradicit d. c. vniuersitatis. Tertia exceptio est: Nisi impubes clericum percussit. c. 1. in prin. de sentent. excom. Quarta exceptio est: Nisi ioco percussit. d. c. 1. §. 1. Quinta exceptio videtur: Nisi volente percussit. Sed reprobat c. contingit. 36. eod. tit. Sexta exceptio est: Nisi deprehensum in adulterio vel stupro percussit. approbatur simul & distinguitur c. si verò. 3. §. nec.

§. nec ille, cum sequente. de sentent. excom. M. I. R. d. reg. 6. except. 1. Septima exceptio est: Nisi ignorans clericum percussit. c. si verò. 4. eodem tit. M. I. R. d. reg. 6. except. 3. Octava exceptio videtur: Nisi privilegiatus clericum percussit. Sed reprobatur c. nulli. 8. eod. tit. Nona exceptio est. Nisi quis eum, qui contempto habitu clericali, illicitu se immiscuit, percussit. c. cum non ab homine. 14. §. in articulo. c. perpendimus. 23. c. in audientia. 25. & c. contingit. 45. eod. tit. M. I. R. d. reg. 6. except. 9. Decima exceptio est: Nisi diuina officia turbantem è templo eiecerit. c. veniens. 16. & c. voluntate. 54. §. si qui verò. eod. tit. Undecima exceptio est: Nisi non clericum, sed monachum, vel conuersum, aut nouitium percusserit. reprobatur c. parrochianos 9. de sentent. excom. c. religioso. 21. §. fin. eod. tit. in 6. M. I. R. d. reg. 6. except. 10. cum seq. Duodecima exceptio videtur: Nisi cum eo quem percussit, transegit. Sed reprobatur. c. cum desideres. 15. §. tertio. de sentent. Decima tertia est: Nisi Iudæus clericum percusserit: hic enim cum sit excommunicatus, amplius excommunicari non potest. Ideoq; alia pœna punitur: de qua j. cap. 18. de Iudæis, reg. 14. Plura de causa proposita eiusq; exceptionibus vide j. cap. 13. quæst. 3. reg. 1. except. 7.

VII. Causa: Si clericum vel alium religiosum in vinculis vel custodia detinet. c. nuper. 29. in prin. de sentent. excom. Huius causæ exceptiones eadem sunt, quæ superioris proxima.

VIII. Cau-

VIII. Causa: Si quis ecclesiam effregerit ac spoliauerit. c. conquesti. 22. de sentent. excom. M. I. R. de excom. reg. 8.

IX. Causa si absolutio vel reuocatio per vim fuerit extorta. c. 1. in fine. de his que vi metusve causa, in 6.

X. Causa: Si excommunicato communicauerit. c. cum desideres. 15. vers. quia qui com. c. significauit. 18. c. quod in dubijs. 30. §. 1. de sentent. excom. 11. q. 3. c. precipue. c. si quis episcopus. 3. vers. sed & communicantes. c. si quis. 4. vers. sed etiam eos. c. sicut. 6. excommunicatos. c. cum excommunicato. c. qui communicauerit. c. audi. §. cum ergo. c. quibus. c. si quis frater. c. qui merito. c. qui vero. c. vlt. in prin. Apost. canon. Si quis. 10. M. I. R. de excom. Exemplū proposita causa habetur d. q. 3. c. Teugualdū. Aliud habetur c. ad certitudinem. 3. §. caterum vniuersis. de sententia excomm. in extrauag. com. Planē proposita causa exceptiones plures enumerantur 11. q. 3. c. quoniam multos. item c. quod in dubijs. 30. §. nullus autem. & c. inter alia. 31. de sentent. excom. Istarum exceptionū in prima hac est: Nisi familiares atq; domestici excommunicato communicauerint. d. c. quoniam multos. item c. si vero. 34. de sentent. excomm. Altera exceptio est: Nisi ignorans excommunicato communicauerit. d. c. quoniam multos. vers. & eos qui ignorantes. item d. q. 3. c. si is qui potest. §. fin. cum c. sequente. item c. vltim. vers. seu ignorantia. Tertia exceptio est: Nisi ex necessitate excommuni-

f   cato

cato communicauit. d. c. vltim. vers. seu necessitate
 cuiusquam. & d. q. 3. c. excellentissimus. vers. aliud
 esse ex necessitate. Huius exemplum proponitur d. c.
 quoniam multos. vers. quicumque autem orator.
 Concordat c. si verò. 34. §. est autem. de sentent.
 excomm. Aliud exemplum habetur d. q. 3. c. ante-
 cessor. & c. quod predecessor. Sed & eius exemplum
 est s. except. 1. Vide item j. except. 24. Quarta exce-
 ptio est: Nisi quis ei qui excommunicato commu-
 nicat, communicauerit: hic enim ob id excommu-
 nicatus non est. d. c. quoniam multos. vers. siue illos
 qui communicant. Contradicere videtur d. q. 3. c.
 rogo. c. si quis laicus. §. 1. Huic obiectioni respondet
 Gratianus, d. c. si quis laicus. §. sed hoc pertinet.
 Quinta exceptio est: Nisi quis humanitatis gratia
 excommunicato quid dare velit: hoc enim facere
 potest sine metu excommunicationis. d. c. quoniam
 multos. §. fin. Sexta exceptio est: Nisi communi-
 cans excommunicato simplex sit, ut ab eius conuer-
 satione nihil mali sit metuendum. d. c. quoniam
 multos. vers. necnon & omnes alios. Septima exce-
 ptio est: Nisi excommunicato communicans animo
 non consentiat. ii. q. 3. c. antecessor, cum c. sequente.
 Concordant ea quae proposita sunt s. quest. 2. reg. 3.
 §. huic argumento. Octaua exceptio, sumpta ex spe-
 cie excommunicationis, proponitur & approbatur
 ii. q. 3. c. ad mensam. Nona exceptio est: Nisi oc-
 culta sit excommunicatio eius, cui quis communi-
 cauit, vel non nominatim facta, nec publicata. d.

q. 3. c. cura sit. §. final. c. audi. c. si quis laicus. §. sed hoc specialiter. item 24 q. 3. c. 1. §. fin. Huius replicatio est: Nisi ob id, quod clericum percussit, excommunicatus fuerit: in huius enim excommunicatione non est sententia opus. c. cum non ab 14. in princ. & c. cum desideres. 15. §. secunda questioni. de sentent. excom. Decima exceptio est: Nisi ei qui iniuste excommunicatus est, quis communicauerit. 11. q. 3. c. non debet. Contradicit d. c. non debet. §. cur ergo, cum c. sequente. Huic obiectioni respondet Gratianus ibidem §. ad hac respondendum. Concordat d. q. 3. c. si episcopus. §. promissus. Plura de hac re vide j. quest. 10. except. gener. 2. Undecima exceptio est: Nisi is qui excommunicato communicauit, prius non fuerit admonitus. c. quod in dubijs. 30. §. illi autem. & ibi glossa. de sentent. excomm. Concordant ea qua habentur j. quest. 9. reg. 1. Duodecima exceptio est: Nisi ad executionem contra hereticos quis excommunicatus utatur. c. praesidentes. 6. de hereticis, in 6. Decimatercia exceptio est: Nisi quis vices tantum excommunicati officialis gerat, vel ei remoto succedat. c. 1. de officio vicarij, in 6. Huius replicatio est: Nisi cum possit, non abroget id, ob quod predecessor fuit excommunicatus. c. aduersus. 7. §. fin. de immunitate ecclesiar. Decimaquarta exceptio est: Nisi allocutus tantum fuerit excommunicatum. c. cum voluntate 54. in princ. de sent. excom. Decimaquinta exceptio videtur: Nisi priuilegiatus excommunicato communicauerit. Reprobatur

c. nulli. 8. d. tit. Decimasexta exceptio est: Nisi clerici excommunicato communicauerit. Videtur approbati 11. q. 3. c. qui communicauerit. Contradiciunt plures canones s. positi. Decimasextima exceptio videtur: Nisi is qui excommunicato communicauit, postea eum impugnauerit. Sed reprobatur c. sacris. 38. de sentent. excom. Decima octaua exceptio videtur: Nisi pendente appellatione a sententia excommunicationis facta quis cum excommunicato communicauerit. Reprobatur hac exceptio c. per tuas. 40. §. prius tamen quam omnia. & §. sed donec de ipsis. eod. tt. 11. q. 3. c. si episcopus. §. fin. Decimanona exceptio est: Nisi excommunicatus fuit absolutus, cum ei communicatum est. Hac exceptio approbatur quidem ipso iure, verum eius replicatio prima hac est: Nisi ex pluribus causis excommunicatus, ex vna tantum fuerit absolutus. Quae replicatio approbatur per ea quae proponuntur j. cap. 13. quæst. 2. causa 2. except. 1. Plures huiusmodi replicationes vide j. in exceptionibus aduersus absolutionem. Vicecima exceptio videtur: Nisi summus Pontifex excommunicato communicauerit, vel eum honoris titulo appellauerit. Reprobatur c. si aliquando. 41. de sentent. excom. Clement. si summus. 4. eod. tt. Vicecima prima exceptio videtur: Nisi excommunicatus iurauerit parere mandatis ecclesie. Sed reprobatur c. cum desideres. 15. in prin. & c. quod in dubijs. 30. in prin. de sentent. excom. Vicecima secunda exceptio videtur: Nisi excommunicatus cum eo, quem laesit;

transc-

transsegit. Sed reprobatur d. c. cum desideres. 15. §. tertio loco. Vicesimatertia exceptio videtur: Nisi diu fuerit excommunicatus, postquam cum eo communicatum est. Sed reprobatur c. sicut nobis. 39. d. 11. Vicesimaquarta exceptio est: Nisi vi metusve causa coactus excommunicato communicauerit. Hec exceptio approbatur simul & distinguitur c. sacru. §. de his que vi metusve. Vicesimaquinta exceptio videtur: Nisi is qui excommunicantis iurisdictioni subiectus non est, excommunicato communicauerit. Sed reprobatur c. ad reprimendam. 8. de officio ordinarij. 11. q. 3. c. si quis à proprio. c. seruetur. Vicesimasexta exceptio est: Nisi quis excommunicato fuerit concionatus. c. responso. 43. in princ. de sentent. excom. Hec de decima causa excommunicationis eiusq. exceptionibus sint dicta.

XI. Causa: Si quis contra excommunicationem aliquid fuerit molitus. c. quicumq. 11. de sentent. excom. in 6.

XII. Causa: Si clericum ad secularem iudicem inius vocauerit. 11. q. 1. c. inqlita. q. 2. c. vnico.

XIII. Causa: Si alium quam fidei catholica iudicem appellauerit. 2. q. 6. c. catholicus.

XIIII. Causa: Si ad transmarina appellauerit. d. q. 6. c. placuit, §. ad transmarina 11. q. 3. c. presbyteri. §. fin.

XV. Causa: Si quis promissis fidem non prester. Hec causa approbatur exemplo c. 1. de iudicys.

XVI. *Causa: Si falsum testimonium dixit. 24. q. 3. c. itaq; censuimus.*

XVII. *Causa: Si homicidium commiserit. d. c. itaque.*

XVIII. *Causa: Si quis duas uxores simul habeat. d. q. 3. c. annón.*

XIX. *Causa: Si quis clericum, aut alium religiosum, vel pauperem spoliauerit. d. q. 3. c. si quis de petentib. c. illi qui, in prin.*

XX. *Causa: Si quis Romipetas, peregrinos vel mercatores molestet. d. q. 3. c. si quis Romipet. c. illi qui, in prin. M. I. R. de excom. reg. 10.*

XXI. *Causa: Si quis oratores, ecclesias, bonaq; & personas earum infestet. d. q. 3. c. paternarum. & d. c. illi qui, in princ.*

XXII. *Causa: Si quis pacem fregerit. d. c. illi qui. §. pax verd.*

XXIII. *Causa: Si ad synodum vocatus non venerit, vel veniens praeceptis sacerdotalibus non obtemperauerit, vel ante finem à synodo abierit. 11. q. 3. c. certum est.*

XXIV. *Causa: Si ecclesiastica pradia inuadit. 12. q. 2. c. nulli c. quicunq;.*

XXV. *Causa: Si quis periurium confiteri nolit. 22. q. 1. c. penult. §. fin. cum c. sequente.*

XXVI. *Causa: Si sortilegus, diuinator, incantator sit, vel similis. 26. q. 5. in princ. c. non oportet. c. aliquanti. c. si quis clericus. c. augury, c. episcopi, in princ. & c. quicunq;. §. fin.*

XXVII.

XXVII. *Causa*: Si quis ariolos, caterosq; similes consuluerit vel obseruauerit. d. q. 5. c. 1. aliquanti. vers. vel consulere. & c. si quis clericus. vers. cum his qui cum eis.

XXVIII. *Causa*: Si uxorem sine causa dimiserit. 32. q. 5. c. preceptum.

XXIX. *Causa*: Si cum matre spiritali, vel cum ea quam è sacro suscepit baptismo, aut quam ante episcopum propter chrismatenuit, fuerit fornicatus. 33. q. 2. c. si quis cum.

XXX. *Causa*: Si haereticus sit vel fautor haereticus, receptator vel defensor. c. nouerit. 49. in princ. de sentent. excom.

XXXI. *Causa*: Si seipsum mutilauit. Apostol. canon. 23.

XXXII. *Causa*: Si in fornicatione, periurio aut furto deprehensus fuerit. Qua causa ipso quidem iure subsistit, verum eius exceptio est: Nisi episcopus, presbyter aut diaconus deprehensus sit: hic enim deponitur, non excommunicatur. Apostol. canon. 24. Vide j. except. gener. 8.

XXXIII. *Causa*: Si quis cum episcopo fauore ciuili magistratus ordinato, & rursus deposito, communionem habuerit. Apostol. canon. 29.

XXXIV. *Causa*: Si clericus presbyterum aut diaconum contumelia affecerit. Apostol. canon. 55.

XXXV. *Causa*: Si quis mancum, mutum, surdum aut similem subsannauerit. Apost. canon 56.

De exceptionibus præcedentium
causarum generalibus.

Hactenus causas excommunicationis enumeravimus: quarum tamen plures colligi possunt. Nunc istarum causarum exceptiones aliquot generales restant exponenda.

I. Exceptio: Nisi is qui deliquit, iurisdictioni excommunicantis non sit subiectus. c. à nobis. 21. de sentent. excom. c. Romana. 5. §. 1. eod. tit. in 6. Exemplum huius habetur §. except. 5.

II. Exceptio: Nisi delinquens sit privilegiatus. c. quanto amplius. 26. de privilegijs. Huius replicatio prima hæc est: Nisi ordinarius excommunicet: contra huius enim excommunicationem nullum valet privilegium. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur c. ne aliqui. 5. de privilegijs, in 6. Altera replicatio est: Nisi privilegiatus clericum percussisset, vel excommunicato communicaverit: hoc enim casu privilegium ei non prodest. c. nulli. 8. de sentent. excom.

III. Exceptio: Nisi nõ manifesta causa excommunicationis, nec satis probata. c. sacro. 48. §. caueat. d. tit. 2. q. 1. c. nemo. 11. q. 3. c. nemo. Concordant item ea quæ habentur §. lib. prox. cap. 2. reg. 25.

IV. Exceptio: Nisi levis sit causa, & canonibus non approbata. d. q. 3. c. nullus. c. plerunque. §. causa ergo.

V. Exceptio: Nisi delinquens non sit catholicus. 24. q. 1. c. audiuimus. §. vnde Apostol. cum sequentib.

V I. Exce-

V I. Exceptio: Nisi delinquens mortuus sit. 24. q. 2. in princ. c. damnationis. §. his auctoritatibus. Huius replicatio est: Nisi ob heresim quis sit excommunicandus: hic enim etiam post mortem damnari atque excommunicari potest. d. §. his auctoritatibus. vers. sunt enim quedam crimina. & d. q. 2. c. ult.

V II. Exceptio: Nisi in ipsum excommunicantem tantum delictum sit commissum, non in alium. 23. q. 4. c. quod Christus. §. fin. cum c. sequente.

V III. Exceptio: Nisi delinquens depositus sit, vel alia pœna punitus. Apostol. canon. 24. Huius primæ replicatio est: Nisi depositioni non paruerit. Apostol. canon. 27. Altera replicatio est: Nisi propter Simoniam sit depositus. Apost. canon. 28. Plura de hac exceptione vide j. in peccatis corrigendis.

VI. QVI EXCOMMV. nicandi?

Regulariter is qui deliquit, non alius, est excommunicandus, per ea quæ proposita sunt s. cap. 6. q. 5. in princ. Cuius regula exceptio prima hæc est: Si mandatu alterius crimen sit commissum: hoc enim casu is quoque qui mandauit, est excommunicandus. c. mulieres. 6. §. fin. & c. vniuersitatis. 24. de sentent. excom. Concordat ea quæ proposita sunt s. cap. 6. quæst. 5. except. 1. Altera exceptio est: Si alius delictum ratum habuit: tunc enim & hic excommunicandus est. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur c. cum quis. 23. de sent. excom. in 6. Tercia exceptio est: Nisi cum quis posset pro-

hibere, non prohibuit: nam & hic tenetur. c. quant. 47. de sentent. excom. Plura de hac exceptione vide d. quest. 5. except. 5. Quarta exceptio est: Nisi familia eius qui crimen commisit. 24. q. 3. in prin. Contradicit tamen d. princ. §. spiritualiter. & §. final. Item contradicunt ea quæ proposita sunt d. quest. 5. in prin. Quinta exceptio est: Nisi maior pars vniuersitatis deliquerit: hoc enim casu tota vniuersitas est excommunicanda. c. Romana. 5. §. fin. de sentent. excom. in 6. Sexta exceptio videtur: Nisi occasione alterius crimē sit commissum: hoc enim casu is quoque cuius occasione crimen commissum est, excommunicandus videtur. Sed hac exceptio reprobatur 1. q. 4. c. quia præsulatus. Plura de regula hac vide §. cap. 6. quest. 5.

VII. A QVO EXCOMMUNICANDI: seu, Quibus excommunicandi ius competit?

I. Regula, De ijs qui sunt extra ecclesiam. Hi excommunicandi ius non habent. de pœnitent. distin. 1. c. verbum. 24. q. 1. c. audiuius, cum sequentibus. Plura de hac regula vide §. reg. prox.

II. Regula, De hereticis & excommunicatis. His excommunicandi ius nō competit. d. c. verbum. & d. c. audiuius, cum duobus cc. sequentib. item d. q. 1. in prin. cum c. sequente. c. Achatus. §. fin. c. ait Celestinus. c. aperte. c. miramur. Accedit M. I. R. lib. 1. c. 8. de excom. reg. 24. except. 1. Contradicit tamen d. c. miramur. §. obijcitur. Cui objectioni responder

Gratianus

Gratianus d. c. miramur. §. sed aliud. Alia solutio adfertur d. q. 1. c. subdiaconus. §. potest tamen. Plane proposita regula exceptio prima hac est: Nisi haereticus haereticum excommunicauerit. d. c. miramur. §. fin. cum c. sequente. Altera exceptio est: Nisi in detestationem criminis, ob quod ab haereticis fuit excommunicatus. d. c. subdiaconus, in princ. vsq. ad §. potest tamen.

III. Regula, De laicis. His quoq. ius excommunicandi non competit. d. §. potest tamen. vers. vel catholico non sacerdote. item c. vlt. de immunit. ecclesiar. in 6. c. quanto amplius. 26. de privilegijs.

IV. Regula, De praelatis. His excommunicandi ius competit. c. cum ab. 3. de officio ordinarij. Huius exceptio est: Nisi foemina sit praelata. c. dilecta. 12. de maior. & obed. Plures exceptiones vide in regulis sequensibus.

V. Regula: Officialis archiepiscopi vel metropolitani suffraganeum excommunicare non potest, archiepiscopo vel metropolitano non absente. c. 1. §. si. de officio ordinarij. in 6.

VI. Regula: Non nisi à sui loci praelato quid excommunicandus. 6. q. 3. in princ. cum c. sequente. Huius exceptio est: Nisi alibi crimen sit commissum: tunc enim ab eius loci, quo crimen commissum est, praelato potest excommunicari. d. q. 3. c. placuit. & c. vlt. Concordant ea quae proposita sunt s. cap. 6. quaest. 7. in princ.

VII. Regula: Anathematizare praelatus solus
sine

sine consensu archiepiscopi & coëpiscoporum non potest. 11. q. 3. c. nemo.

VII. QUANDO EXCOMMUNICANDUM?

I. Regula: Post delictum commissum, non antè, excommunicationis sententia ferenda. c. Romana. 5. §. caueant. de sentent. excom. in 6. Cuius exceptio est: Nisi sententia generalis sit, habens vim statuti. c. a nobis. 21. de sentent. excom.

II. Regula: Post appellationem interpositam nemo est excommunicandus. Quae regula approbatur simul & distinguitur per ea quae proposita sunt §. 5. causa 1. except. 1. Plures huiusmodi regulas vide j. quest. prox.

IX. ANTECEDENTIA EXCOMMUNICATIONEM, item modus & adiuncta.

I. Regula: De monitione pramittenda cauerur c. sacro. 48. in prin. de sentent. excomm. c. reprehensibilis. 26. in princ. c. cum speciali. 61. in prin. de appellationib. c. statuimus. 3. & c. Romana. 5. §. sed nec in specie. de sentent. excom. in 6. Apostol. canon. 30. in fine. Concordant item ea quae habentur §. cap. 6. quest. 8. reg. 1. & M. I. R. de excom. reg. 26. Declaratur regula proposita modo monitionis pramittenda definitio c. constitutionem. 9. d. 11. Exemplum huius monitionis habetur c. unico, de furtis, in extrauag. com. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi facti necessitas celeritatem flagitet, d. c. 9. vers. nisi facti

Facti necessitas. Altera exceptio est: Nisi tale sit crimen, quod ipso iure excommunicationem meretur sine sententia. d. c. reprehensibilis. 26. vers. nisi forte talis sit culpa. Tertia exceptio videtur: Nisi non excommunicationis, sed suspensionis vel interdicti sententia sit ferenda. Quæ tamen exceptio reprobatur c. statutum. 13. de sentent. excom. in 6.

II. Regula: De ordine iudiciario premittendo cauetur c. 1. vers. nec aliquem excommunicare. de excessib. pralatorum.

III. Regula: De officio excommunicantis, ne affectibus indulgeat, & ut sit irreprehensibilis; cauetur c. 1. in prin. de sentent. excom. in 6. II. q. 3. c. si episcopus, in princ. c. ridiculum. c. cœpisti. c. plerunq.

IV. Regula: De sententia excommunicationis in scriptis proferenda cauetur c. 1. §. quisquis igitur. de sentent. excom. in 6.

V. Regula: De causa excommunicationis sententia inferenda cauetur d. §. quisquis. vers. & causam excommunicationis.

VI. Regula: Ne sub conditione satisfactionis sententia proferatur, cauetur c. Romana. 5. §. caueant etiam. d. 11.

VII. Regula: De verbis excommunicationis cauetur II. q. 3. c. canonica.

VIII. Regula: De modo & forma promulgandæ sententiæ cauetur d. q. 3. c. debent.

X. EVEN.

94 . METHODI IVRIS PONT.
X. EVENTVS ET CONSE-
quentia excommunica-
tionem.

I. Regula : De nominibus excommunicatorum publicandis cauetur II. q. 3. c. cura sit. Huius exemplum proponitur c. ad certitudinem. 3. de sentent. excom. in extrauag. com.

II. Regula : De exemplo sententia excommuni-
catis exhibenda cauetur c. 1. §. exemplum. de senten-
excom. in 6.

III. Regula : De prouocatione ab excommuni-
cationis sententia permittenda cauetur II. q. 3. c. si
episcopus. item De sentent. excom. c. sacro. 48. §. ca-
ueat. Accedit M. I. R. de excom. reg. 27. & lib. 2. cap.
17. reg. 1. except. 21. vbi contradicitur.

IV. Regula, Qui prouocandi? Episcopi finitimi
prouocari possunt. d. c. si episcopus. vers. vt episco-
pos finitimos. & d. q. 3. c. si quis presbyter. c. clericus.

V. Regula : Ne omisso medio prouocetur, cauetur
c. Romana. 5. in princ. & c. venerabilibus. 7. in princ.
de sentent. excom. in 6.

VI. Regula : Qui dicit excommunicationis sen-
tentiam nullam : prestita cautela est absoluendus,
posteaq; causa appellationis vel nullitatis cogno-
scenda. Quae regula approbatur simul & distingui-
tur c. cum contingat. 36. de officio delegati. c. solet.
2. de sentent. excom. in 6. M. I. R. de excom. reg. 28.
Plura de hac re vide j. cap. 13. quasi. 4. reg. 1. except. 1.
cum sequentib.

VII. Regula : Excommunicatus intra annum suam innocentiam potest purgare, postea non. 11. q. 3. c. rursus. & c. quicumque.

VIII. Regula : De sententia excommunicationis retractanda cauetur d. q. 3. c. si episcopus. vers. ille verò episcopus.

IX. Regula : Si sententia excommunicationis iniusta pronuncietur, quomodo restituatur iniuste excommunicatus, definitur d. q. 3. c. episcopus, in prin.

X. Regula : De pœna iudicis iniuste excommunicantis cauetur d. q. 3. c. episcopi. item 24. q. 3. c. si habes. 2. §. fin. item c. non in perpetuum. c. de illicita, in prin. vsq; ad §. de conuentione. c. cum aliquis. c. si quis non recto. c. certum. §. illicita. Alia pœna proponitur c. sacro. 48. in prin. & §. caueat etiam. de sentent. excom. c. venerabilibus. 7. §. sed si excommunicatus. eod. tit. in 6. Huius regula exceptio est : Nisi excommunicator ipse sententiam reuocauerit. d. c. 48. §. si verò iudex.

DE IVSTA EXCOMMVNICATIONE euentus.

XI. Regula : Anathematizatus à Deo separatus est, & diabolo traditus. d. c. certum, in princ. 11. q. 3. c. omnis. & c. nihil sic. M. I. R. de excom. reg. 30.

XII. Regula : Excommunicatus in cælo ligatus est. 24. q. 1. c. quodcumq;.

XIII. Regula : Excommunicatus non habet vitæ, & ira Dei manet super eum. 23. q. 4. c. si quis à cathol.

XIV. Regula : Excommunicatus spiritum tenere non

non potest 23. q. 7. c. vlt. in prin. Concordant ea quæ habentur j. cap. 17. quæst. 8. reg. 9.

XV. Regula: Excommunicatio à fraterna societate separat: anathematizatio à corpore Christi seu Ecclesia. 3. q. 4. c. vlt.

XVI. Regula: Excommunicatus sacra ministeria peragere non potest. 11. q. 3. c. si quis episcopus. 3. & c. si quis episcopus. 4.

XVII. Regula: Pœna non obtemperantis excommunicationi patet ex d. c. si quis. Sed & alia pœna proponitur d. q. 3. c. placuit. & c. qui iubere, in prin. vsq. ad §. sed queritur. Huius regulæ exceptio est: Nisi pendente appellatione fuerit excommunicatus. c. ad præsentiam. 16. de appellation.

XVIII. Regula: Oblationes pro excommunicatione factæ recipi non debent, nec orationes pro eo habende. c. sacris. 38. §. nec si occumbat. de sentent. excom. Huius exceptio est: Nisi non propter schisma, sed ob aliud crimen fuerit excommunicatus. 24. q. 2. c. sanè. Alias exceptiones vide j. lib. 3. cap. 13. reg. 41. & lib. 4. cap. 7. de eleemosynis, reg. 7.

XIX. Regula: Domino excommunicato, subditi & vasalli ab eius seruitio & obedientia liberantur. c. vlt. de pœnis. 15. q. 6. c. penult. & vlt.

XX. Regula: Excommunicatus feudis ecclesiæ priuatur. c. grauem. 53. §. fin. de sentent. excom.

XXI. Regula: Excommunicatus ecclesiasticum ordinem accipere nequit. Quæ regula approbatur simul & distinguitur c. cum illorum. 32. d. it.

XXII. Re-

XXII. Regula: Excommunicatus ad actus diuinos non est admittendus. c. cum & plantare. 3. §. excommunicatos. & ibi Panormit. de priuilegijs. Huius exceptio prima hac est: Nisi pendente appellatione sit excommunicatus. c. ad praesentiam. 16. de appellat. Concordant ea quae habentur j. lib. prox. cap. 18. quest. 7. reg. 13. Altera exceptio est: Nisi ad predicationem verbi diuini audiendam. c. responso. 43. in prin. de sentent. excom.

XXIII. Regula: Excommunicatus vitandus, nec illi communicandum est. d. §. excommunicatos. item c. parochianos. 9. vers. ipsosq; faciatis. de sentent. excom. 27. q. 1. c. deuotam. §. prius autem quam. Concordant item ea quae proposita sunt s. quest. 5. causa 10.

XXIII. Regula: Si excommunicatus prouocans non obtinuerit: hoc nomine peculiariter punitur. c. sacro. 48. §. verum si contra. de sentent. excom.

XXV. Regula: Excommunicatus agere in iudicio non potest, per ea quae praeponentur j. lib. prox. cap. 9. de exceptione excommunicationis.

XXVI. Regula: Excommunicatus in aliam ciuitatem profectus sine commendaticijs literis recipi non debet: alioquin recipiens & receptus punitur. Apostol. canon. 12.

De exceptionibus praecedentium regularum generalibus.

Planè regularum haecenus à regula decima enumeratarum exceptiones quadam sunt generales,
g qua-

quarum prima hac est: Nisi sententia excommunicationis non praecefferit. Hac exceptio approbatur per ea quae proposita sunt §. quest. 5. causa 10. excep. 9. item quest. 2. Reg. 3. in prin. Altera exceptio est: Nisi illicitè sit excommunicatus. 24. q. 3. c. comperimus. c. si quis non. c. si habes §. fin. c. nō in perpetuū. c. de illicita, in prin. c. certum est. §. illicita. item 11. q. 3. c. quomodo. Contradicit 11. q. 3. in prin. cum c. sequente. c. si episcopus §. praemissus. Tertia exceptio videtur: Nisi simpliciter hoc verbum Excommunico, in sententia sit positum, non Anathematizo, vel simile quiddam. Reprobatur hac exceptio c. penult. de sentent. excom. Quarta exceptio est: Nisi ob id tantum fuerit excommunicatus, quod excommunicato communicauerit. c. à nobis. 2. in fine. de exceptionib. Cuius replicatio est: Nisi ei qui ex crimine damnabili excommunicatus est, communicauerit. c. si concubina. 55. de sentent. excom. Quinta exceptio est: Nisi excommunicatus poenitentiam egerit, vel absolutus sit. 24. q. 3. c. itaq; censuimus. Plura de hac exceptione vide §. cap. 13. de absolutione. Sed & plures huiusmodi exceptiones licet colligere ex praecedentibus questionibus, ex causa videlicet excommunicationis, ex persona excommunicantis, ex persona excommunicati, ex tempore, &c.

XXVII. Regula: Qui excommunicati censeantur, & praedictis poenis subiaceant, definitur primum in eo qui iurisdictioni excommunicantis non est subiectus, per ea quae proposita sunt §. quest. 5. except.

except. generali 1. Deinde in successore magistratus excommunicati, c. aduersus. 7. §. fin. de immunitate ecclesiarum.

XXVIII. Regula: Per excommunicationem non probatur quasi possessio iurisdictionis. c. olim. 17. de restitut. spoliator. Haecenus de euentis & consequentibus.

XI. ADFINE remedium excommunicationis est, pœna pecuniaria, quæ pro ea potest infligi. c. venerabilibus. 7. §. deniq. de sentent. excom. in 6. Est item ad fine excommunicationis remedium, interdictum ecclesiasticum: de quo sequitur. Hac de excommunicatione.

DE INTERDICTO ECCLESIASTICO. Cap. IX.

I. CAUSAE EX QVIBVS interdicendum.

Eadem videntur causa interdicti, quæ & excommunicationis, quas cum suis exceptionibus s. cap. prox. enumerauimus. Sanè ob non solum debitum pecuniariū interdicti pœna infligi prohibetur c. 2. de sentent. excom. in extrauag. com.

II. QVIBVS COMPETIT IVS interdicendi?

Episcopo cum capitulo, non singulis separatim competit. c. super eo. 2. de his quæ fiunt à maiore parte. Plures proposita questionū regulas vide s. cap. prox. quest. 7.

III. ANTECEDENTIA, MO- dus & adiuncta interdictionis.

I. Regula: De monitione pramittenda cauetur c. statutum. 13. de sentent. excom. in 6.

II. Regula: De sententia interdicti in scriptis proferenda, causa interdicti inserta, cauetur c. 1. §. & hec eadem. d. tt.

IIII. EVENTVS ET CONSEQUENTIA interdicti.

I. Regula: In locis interdictis diuina officia non sunt celebranda, & interdicti ad diuina officia non sunt admittendi. Clement. 1. cum sequente. de sentent. excom. c. in qui. 18. §. si vero. eod. tt. in 6. item c. cum & plantare. 3. §. excommunicatos. de priuilegijs. Huius regulae exceptio prima hac videtur: Nisi fratres minores primi ordinis, fratres tertij ordinis admiserint. Sed reprobatur Clement. cum ex eo. 3. de sentent. excomm. Altera exceptio est: Nisi hospitalarij & templarij in locis interdictis diuina celebrauerint. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur d. c. cum & plantare. 3. §. quod si templarij. de priuilegijs. Huius replicatio prima est: Nisi plus quam semel in anno diuina in locis interdictis celebrent. d. §. quod si templarij. vers. non nisi semel in anno. Altera replicatio est: Nisi in pluribus quam in vna ecclesia celebrent. c. vt priuilegia. 24. §. illud etiam. eod. tt. Tertia replicatio est: Nisi defunctos in ecclesijs interdictis sepeliant. d. §. quod si templarij.

ry. vers. nec tunc ibi sepeliantur. Huius duplicatio est: Nisi confratres suos ibi sepeliant. hoc enim eis permittitur. Quæ duplicatio approbatur simul & distinguitur d. c. vt priuilegia. 24. in prin. Planè iure nouo exceptio proposita videtur mutata, nempe c. vlt. §. fin. de sentent. excom. in 6. Hac de secunda exceptione. Tertia exceptio est: Nisi ianuus clausis, & non pulsatis campanis suppressa voce diuina officia in locis interdictis celebrentur. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur c. quod nonnulli. 25. de priuilegijs. c. quod in te. 11. §. & in conuentualibus. de pœnitent. item c. permittimus. 57. de sentent. excom. c. vlt. §. adyicimus praterea. eod. tit. in 6. Planè propositæ exceptionis replicatio prima hac est: Nisi aliquos ad audiendum admittant. Quæ replicatio approbatur simul & distinguitur c. licet. 11. de priuilegijs, in 6. Quarta exceptio est: Nisi in festiuitatibus diuina officia palàm celebrentur. Quæ exceptio approbatur certis conditionibus d. c. vltim. §. in festiuitatibus. Quinta exceptio est: Nisi pœnitentia & viaticum in locis interdictis ministrantur: hoc enim permissum est. c. quod in te. 11. in prin. de pœnitent. c. resposso. 43. §. fin. vers. & pœnitentias. de sentent. excom. Huius replicatio est: Nisi sanis, non morientibus pœnitentia concedatur. Quæ replicatio elicetur ex iam propositis: sed tollitur & reprobatur certis cōditionibus. c. vlt. in prin. de sentent. excom. in 6. Sexta exceptio est: Nisi sepultura clericorum morientium in cœmeterio celebretur. d.

c. quod in te. 11. §. 1. Septima exceptio est: Nisi pœnitentia cruce signatis & peregrinis concedatur. d. c. 11. §. fin. Hac exceptio hodie videtur esse supernacua: cùm omnibus generaliter pœnitentia conceditur, vt dictum s. except. §. repl. vnica, in fine. Octaua exceptio videtur: Nisi particulare, non vniuersale sit interdictum. Sed reprobatur c. cum in partibus. 17. de verb. signif. Nona exceptio est: Nisi baptisma & chrisma in loco interdicto celebretur. c. respo. 43. §. fin. de sentent. excom. c. quoniam. 19. eod. tt. in 6. Decima exceptio est: Nisi conciones fiant in loco interdicto. d. c. respo. 43. in prin. Vndecima exceptio est: Nisi episcopus transiens in loco interdicto missam celebrauerit, vel celebrari sibi fecerit in altari viatico. c. vlt. de priuilegijs, in 6. Duodecima exceptio est: Nisi y propter quos interdictum positum est, illud non seruent. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur c. petistis. 20. de priuilegijs. Hac de prima regula.

II. Regula: De pœna eius qui in locis interdictis diuina officia celebrauerit, cauetur c. postulastis. 7. §. quæsiuistis. de clerico excom. Alia pœna statuitur c. episcoporum. 8. de priuilegijs, in 6.

QVI INTERDICTI CENSEANTUR?

III. Regula: Interdicto clero, non est interdictus populus: item è conuerso. c. si sententia. 18. in prin. de sentent. excom. in 6.

IIII. Regula: Interdicta ciuitate vel populo, singuli

Singuli ciues censentur esse interdicti. d. c. si sententia. 16. §. cum verò. Huius exceptio est: Nisi ob delictum domini ciuitas sit interdicta: tunc enim singuli ciues alibi ad diuina officia nihilominus admittuntur. d. c. 16. §. ceterum.

V. Regula: Interdicta ciuitate, suburbia quoque & continentia adificia interdicta censentur: item interdicta ecclesia, capella quoque contigua & cæmeterium contiguum censetur interdictum. c. si ciuitas. 17. de sententia excom. in 6.

VI. Regula: Episcopi & superiores prælati interdicto generali non continentur. c. quia periculosum. 4. d. 11.

V. A D F I N E remedium interdicti est, cessatio à diuinis, quæ sine manifesta & rationabili causa fieri non debet. c. irrefragabili. 13. §. ceterum. de officio ordinarij. Cessationis autem forma & modus præscribitur c. si canonici. 2. & c. quamuis. 8. eod. tt. in 6. Hac de excommunicatione & interdicto tanquam pœnis ecclesiasticis sint dicta. De suspensione & depositione, quæ & ipsa ecclesiastica pœna sunt, tractabitur 3. lib. 3. in iure clericorum. Sed & ad pœnas ecclesiasticas pertinet degradatio clericorū: de qua s. cap. 7. vbi de clericis puniendis actum est, diximus. Nunc ad actus & adiuncta publicorum iudiciorum trans-
eundum.

DE ACTIBVS ET ADIUN-
ctis publicorum iudiciorum.

Cap. X,

I. DE ACTIBVS AC-
cusatoris.

Actus & adiuncta publicorum iudiciorum, partim sunt accusatoris, partim rei conuen-
ti, partim deniq; ipsius iudicis. M. I. R. lib. 1.
cap. 9. in prin. Accusatoris actus seu officia sunt libel-
li inscriptio, & alia, de quibus sequitur.

1. Regula: De libelli inscriptione ab accusatore
facienda cauetur 2. q. 8. c. quisquis ille. 3. q. 9. c. qui
accusare. vers. inscriptione videlicet. 4. q. 4. c. nul-
lus. §. inscriptio semper. §. in alijs. & §. inscriptio
verò. l. 7. in prin. ff. de accusationibus. l. 16. & l. 17.
vers. sed quisquis. C. de de accusationib. l. 3. in prin.
& l. 10. C. qui accusare non possunt. M. I. R. d. cap. 9.
reg. 1. Planè proposita regula exceptio prima hac
est: Nisi maritus uxorem de adulterio accuset: hic
enim inscribere in crimen non tenetur. d. c. nullus.
§. si maritus. l. 30. §. in primis. C. de adulterijs. Con-
tradicit Nouell. 117. §. si de adulterio. Altera exce-
ptio est: Nisi de abigeatu accusatio instituatur. d.
c. nullus. §. ab acti. l. vnica. C. de abigeis. Tertia
exceptio est: Nisi per officiales crimen Praesidi nun-
cietur. d. c. nullus. §. aliquando. l. 7. C. de accusatio-
nib. Quarta exceptio huic similis hac est: Nisi non
per accusationem, sed per denunciationem crimen
deferatur.

deferatur. c. super his. 16. in prin. de accusationibus. Quinta exceptio est: Nisi per modum exceptionis crimen obijciatur. Approbatur simul & distinguitur d. c. super his. §. cum autem excipiendo. Sextam exceptionem vide M. I. C. lib. 1. cap. 15. de libelli inscriptione, reg. 1. except. 1.

II. Regula; De modo & forma inscriptionis, item ijs qua designanda vel inscribenda sunt, cauetur 2. q. 3. c. Paulum. §. omnis igitur. q. 8. c. penult. item c. vltim. §. qua verò. & §. sed et si aliud. l. 3. in prin. & §. sed et si aliud ff. de accusationibus. Ad formam etiam inscriptionis pertinet, vt accusator subscribat, vel alius pro eo, si literas nesciat. d. c. vlt. §. item subscribere. & d. l. 3. §. item subscribere.

III. Regula; Si in crimen inscriptum non sit, vel non rectè: rei nomen aboletur, & ex integro repetendireum potestas fiet. d. c. vlt. §. quod si libelli. & d. l. 3. §. quod si libelli. Plura de regula proposita vide M. I. C. li. 1. cap. 15. de libelli inscriptione, quaest. 4.

IIII. Regula: Accusator custodia similitudinem patietur 2. q. 8. c. quisquis. l. 17. in prin. vers. custodia similitudinem. C. de accusationibus. l. 2. §. fin. C. de exhibendis reis. M. I. R. lib. 1. cap. 9. reg. 6.

V. Regula; Accusatio in scriptis producenda est, ac legenda. 2. q. 8. in prin. cum c. sequente. Contra dicit d. q. 8. c. vlt. in prin. Cui respondet Gratianus ibidē §. sed Calixtus. Accedit M. I. R. d. cap. 9. reg. 7.

VI. Regula: Accusatori probandi onus incumbit. 2. q. 7. c. si quis episcopus. & 3. q. 6. c. vlt. Quibus

autem rationibus crimen probandum sit, paulo inferius inter officia iudicis reg. 4. cum sequentibus docebitur.

II. DE ACTIBVS ET OFFICIjs circareum.

I. Regula: De contumacia rei coercenda per excommunicationem cauetur 4. q. 5. in prin. cum c. sequente. Ad finia remedia contumacia rei coercenda vide M. I. C. li. 1. ca. 15. de actibus & officijs circa reū.

II. Regula: De reis non recipiendis nec occultandis cauetur d. cap. 6. quæst. 3. M. I. R. d. cap. 9. reg. 17. Verum eius exceptio videtur: Nisi recipientes sint priuilegiati ab recipiendum. Sed reprobatur c. unico, de priuilegijs, in extrauag. Ioann. xxii. Plura de reis non recipiendus vide d. quæst. 3.

III. Regula: De reis apprehensis custodiendis cauetur l. 2. §. fin. C. de exhib. reis. & l. 2. in prin. ff. de custod. reor. M. I. R. d. cap. 9. reg. 12. & 23. Verum eius exceptio hac est: Nisi reus iudicio sisti, vel de parendo iuri satisfacere sit paratus. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur c. si clericos, 15. §. fin. de sentent. excommun. in 6. M. I. R. d. reg. 23. except. 3.

IIII. Regula: Reus interim ab officio suo est suspendendus. 2. q. 4. c. accusatum:

III. DE ACTIBVS ET OFFICIjs iudicis.

I. Regula: Absente reo, nec causam cognoscere, nec sententiam ferre debet iudex. 2. q. 8. c. accusatorum.

torum. 2. & c. vltim. in prin. item 3. q. 9. in prin. cum sequentibus, vsq; ad c. non oportet. item c. absente aduersario, cum sequentibus vsq; ad c. testes. item c. charta. Concordant item ea quæ habentur M. I. C. lib. 1. cap. 15. de sententia ferenda, quæst. 1. reg. 2. in prin. M. I. R. d. cap. 9. reg. 41. Huius regula exceptio est: Nisi reus contumaciter absit. d. q. 9. c. absens. vers. nisi fuerit. & c. decernimus. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. d. reg. 2. except. 1. Sed & plures huiusmodi exceptiones vide d. reg. 2.

II. Regula: Ne sententia contra episcopum inconsulto Papa feratur, cauetur per ea quæ habentur j. lib. 3. cap. 8. quæst. 10. reg. 10. Nec contra clericum sine synodo vel senioribus sententia ferenda, per ea quæ habentur j. cap. 12. de executione, quæst. 1. except. 2.

III. Regula: Ne sine accusatore aliquis damnetur, cauetur 23. q. 4. c. si quis potestatem. Concordant ea quæ habentur s. cap. 6. quæst. 4. in prin.

IIII. Regula: Non nisi euidenter crimen fuerit probatum, reus est damnandus. c. literas. 14. de presumptionibus. 2. q. 8. c. sciant. l. 25. C. de probationibus M. I. R. d. cap. 9. reg. 47.

V. Regula: Socij criminis de se confessi, de alijs fidem non faciunt. c. 1. de confes. c. veniens. 10. de testibus 4. q. 3. c. vlt. §. liberi. 15. q. 3. c. penult. §. fin. cum c. sequente. Concordant item ea quæ habentur M. I. C. lib. 1. cap. 15. in fin. reg. 2. M. I. R. d. cap. 9. reg. 48. Planè proposita regula exceptio prima est
in cri-

in crimine laesa maiestatis, d. c. vlt. vers. praterquam de crimine. & d. c. 1. de confessis. vers. crimine laesa maiestatis excepto. Altera exceptio est in crimine haereseos, c. in fidei. 5. de haereticis, in 6. Tertia exceptio est in crimine Simonia. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. 1. de testibus, in 6. item dist. 79. c. si quis Papa. §. propter occultas.

V I. Regula: Iudicium vulgi seu adstantium inferenda sententia non attendendum. c. ad audientiam. 3. de consuetudine. l. 12. C. de pœnis.

V II. Regula: Confessio cruciatibus non est exorquenda. 15. q. 6. in prin. cum. c. sequente. Contradidunt ea quae habentur M. I. C. lib. 1. cap. 16. quaest. 1. in prin. Planè si reus nullis alijs argumentis vigeatur, nec iure civili torquendus est. d. quaest. 1. excep. 1. Cui concordat c. cum in. 6. de reg. iuris. M. I. R. lib. 1. cap. 10. reg. 1. except. 1.

V III. Regula: Servus contra dominum suum non est torquendus. 12. q. 2. c. questionem, in prin. l. 1. in prin. C. de questionib. Huius exceptio prima haec est: Quod si alijs probationibus dominus conuictus sit, ijs per hoc, quod servus contra dominum tortus sit, non derogatur. d. c. questionem, §. in ceteris. & d. l. 1. §. in ceteris. Altera exceptio est: Nisi causa sit petuniaria, & alia probationes deficiant. d. c. questionem, §. fin. & d. l. 1. §. fin. De qua exceptione vide plura M. I. C. lib. 1. cap. 16. quaest. 2. reg. 1. except. 4. repl. 15. Tertia exceptio est in crimine laesa maiestatis, d. c. questionem, in prin. vers. & crimine. & d. l. 1. in prin.

in prin. vers. & crimine. Quarta exceptio est in crimine fraudati census, ibidem vers. item fraudati. Quinta exceptio est in crimine adulterij, d. c. questionem, in prin. & d. l. i. in prin. Sexta exceptio est in insidijs marito ab vxore, vel contrà, structis. de pœniten. distinct. 1. c. si fortè mulier. l. 9. C. ad l. Cornel. de sicarijs. Plura de regula proposita eiusq; exceptionib. vide M. I. C. d. except. 4.

IX. Regula: Humilibus & abiectis testibus sine tormentis fides habenda non est. 2. q. 1. c. in primis. §. testes autem. 4. q. 2. c. ult. §. si autem earei. l. 21. §. si earei. ff. de testibus. Accedit M. I. R. d. c. 10. reg. 23. except. 2. repl. 1. Excipiuntur presbyteri testes, 5. q. 6. c. quia iuxta. §. presbyteri. l. 8. C. de episcopis & clericis. Plura de regula proposita vide M. I. C. d. quest. 2. reg. 2. Hæc de adiunctis publicorum iudiciorum, de quibus tamen vide plura d. lib. 3. cap. 5. cum tribus sequentib.

EVENTVS ET CONSEQVENTIA IUDICIORUM PUBLICORUM REO ABSOLUTO. Cap. XI.

Post adiuncta iudiciorum publicorum sequuntur eorundem euentus & consequentia, quorum alia sunt reo absoluto, alia reo damnato, alia deniq; reo restituto & à pœna liberato: de quibus singulis ordine dispiciendum. Euentus itaq; & consequentia reo absoluto enumerantur 2. q. 3. c. ultim.

rim. §. notandum. l. 1. in princ. ff. ad S. C. Turpillian.

I. DE POENA CALVM-
niatorum.

I. CAUSAE EX QVIBVS CA-
lumniæ poena irrogan-
da est.

Principalis causa est, si accusator fuerit calum-
niatus, nec probavit quod intendit. Quid autem sit
calumniari, definitur d. §. notandum. Concordat
huic causæ 5. q. 6. in prin. cum c. sequente. M. I. R. lib.
1. cap. 11. reg. 1. cum seq. Alia causa videtur: Si teme-
rè accusavit. Quæ tamen reprobatur d. c. vlt. §. si
autem interloquendo. & d. l. 1. §. quæri potest. Plu-
res huiusmodi causas vide M. I. C. lib. 1. cap. 17. in
prin. quæst. 2. Planè propositæ causæ exceptiones plu-
res sunt: quarum prima hæc est: Nisi iusto errore
sine eidenti calumnia quis ad accusandum proces-
sit. d. c. vlt. §. sed non utiqz. & d. l. 1. §. sed non utiqz.
item l. 3. C. de calumniator.

II. Exceptio: Nisi per modum exceptionis crimen
obiecit. Hæc exceptio approbatur simul & distin-
guitur c. super his. 16. §. cum autem excipiendo, de
accusatoribus.

III. Exceptio: Nisi calumniator obtinuerit, &
reus fuerit condemnatus. Hæc exceptio reprobatur
c. accusasti. 8. eod. tit. 5. q. 6. c. delator. Plures huius-
modi exceptiones vide M. I. C. d. quæst. 2.

2. Quid iure calumnia puniatur? definitur 2. q.
3. c. vlt. §. calumniatoribus. l. 1. §. calumniatoribus.
ff. ad S. C. Turpill.

3. QUA

3. QUAE POENA CALUMNIATORIBUS irroganda?

I. Regula: Eadem poena calumniator puniendus, qua puniretur reus, si fuisset damnatus. d. q. 3. c. calumniator. c. qui non. c. Paulum. §. fin. item 2. q. 8. c. quisquis. vers. cum calumniantes. 3. q. 6. c. 1. in fin. 5. q. 6. c. qui calumniam. 33. q. 5. c. satis hinc. §. fin. Concordat item M. I. C. lib. 1. cap. 17. in prin. q. 6. M. I. R. d. cap. 11. reg. 4. Planè excipitur maritus uxorem accusans, d. c. satis hinc.

II. Regula: Calumnia punitur etiam depositione, verberibus & exilio. c. 1. de calumniatoribus. 5. q. 6. c. quia iuxta, in prin.

III. Regula: De infamia calumniatoris cauetur 2. q. 3. in prin. cum c. sequente. item c. si quis iratus. §. fin.

IIII. Regula: De poena excommunicationis cauetur. d. q. 3. c. si quis episcopum, in prin. vsq. ad §. aliud est. item 3. q. 10. c. eos qui. c. vlt. §. cum ergo. 5. q. 6. c. Epiphanium. c. delator. c. vlt. item distinct. 46. c. accusatores.

V. Regula: De poenitentia calumniatori iniungenda cauetur d. q. 6. c. penult. item c. accusasti. 8. de accusationibus.

VI. Regula: Ut calumniatori lingua capuletur, aut conuicto caput amputetur, cauetur 5. q. 6. c. delatori. Plures poenas calumnie vide

M. I. C. d. q. 6.

4. ADIVNCTA HVIVS IVDICII
de calumniatoribus.

De reo ab officio & beneficio interim suspenden-
do, donec innocentiam suam probauerit, cauetur c.
cum dilectus. 2. de calumniatoribus. Hac de calum-
niatoribus, de quibus vide plura M. 1. C. d. cap. 17.
in prin.

II. DE POENA PRAEVARI-
catorum.

1. CAUSA EX QVA POENA
præuaricationis irro-
ganda?

Si accusator fuerit præuaricatus, punitur, per ea
quæ s. eod. cap. in prin. sunt proposita. Declaratur
hac causa definitione præuaricationis ibidem an-
notata. Concordat 2. q. 3. c. vlt. §. præuaricator est.
& §. præuaricatorem. l. 1. ff. de præuaricatorib. l. 1. §.
præuaricatorem ff. ad S. C. Turpill. Huius cause ex-
ceptio prima est: Nisi in priuato, non in publico iu-
dicio fuerit præuaricatus. d. c. vlt. §. is autem præua-
ricator. l. 1. §. is autem ff. de præuaricat. Altera ex-
ceptio est: Nisi non accusator, sed aduocatus fuerit
præuaricatus. d. c. vlt. §. ceterum aduocatus. & d. l.
1. §. fin. Aliam exceptionē, sed reprobata. vide M.
1. C. lib. 1. cap. 17. de præuaricat. quest. 2. except. 2.

2. QVAE POENA PRAEVARI-
catoribus irroganda?

Extraordinaria illis hodie iniungitur. 2. q. 3. c.
vlt. §. sciendum. l. 2. ff. de præuaricatoribus. Plura
de præ-

de prauaricatorib. vide M. I. C. d. cap. 17. §. secundo.

III. DE POENA TERGI- uersatorum.

I. CAUSA EX QVA HAEC

poena competit.

Si accusator fuerit tergiuersatus. Approbatur
hac causa simul & declaratur per ea quae proposita
sunt s. eod. cap. in prin. Concordat 2. q. 3. c. ult. §. si
quis autem. l. 1. §. si quis. ff. ad S. C. Turpill. Huius
causa exceptio prima est: Nisi accusator distulit
saltem, non in totum deseruit accusationem. d. c. vl-
tim. §. destitisse. & l. 13. ff. ad S. C. Turpill. Altera ex-
ceptio est: Nisi errore lapsus, postea cognita rei ve-
ritate noluit in improbabili perseuerare. Approba-
tur M. I. C. lib. 1. cap. 17. de tergiuersatione, quaest. 2.
except. 2. Cuius exemplum habetur 2. q. 3. c. si quis
iratus. §. fin. & c. Paulum, in prin. Tertia exceptio
est: Nisi permissu Imperatoris destitit. d. §. destitisse.
vers. sed qui permissu. & d. l. 13. Quarta exceptio est:
Nisi abolitione interueniente destitit. d. §. destitisse.
vers. abolitio enim. Concordat M. I. C. d. quaest. 2.
except. 22. Huius replicatio prima est: Nisi pluribus
criminibus illatis, non omnium abolitio interuene-
rit. 2. q. 3. c. ult. §. si plura. l. 1. §. si plura. ff. ad S. C.
Turpill. l. 39. §. duos ff. ad l. Iul. de adult. Altera re-
plicatio est: Nisi non pro tribunali, sed de plano
abolitio interuenerit. d. c. ult. §. abolitio. & d. l. 1. §.
abolitio. Plures replicationes vide d. except. 22.
Quinta exceptio est: Nisi ante inscriptionem cri-
minis

minis destitit. c. licet. 14. de accusationibus. 2. q. 3. c. si quis episcopum. §. fin. cum c. sequente. Hac de exceptionibus proposita regula, quarum tamen plures vide M. I. C. d. quaest. 2.

2. QUID VENIAT IN IUDICIUM TERGIUERSATIONIS?

Reuocatur id quod accusator ob tergiuersationem consecutus est. 2. q. 3. c. Euphemium. Plures huius loci regulas vide M. I. C. d. cap. 17. in fine, quaest. 5.

3. AD FINE REMEDIUM ACCUSATIONIS PROPOSITAE, & EUENTUS TERGIUERSATIONIS.

Non solum per accusationem tergiuersatio punitur, sed etiam per inquisitionem officio iudicis faciendam de crimine tum illato, tum tergiuersationis. c. 1. cum c. sequente. & c. ult. de collusione detegenda. Hac de tergiuersatorum poena, de qua tamen vide plura M. I. C. d. c. 17. §. postremo. Haftenus de euentis & consequentibus publicorum iudiciorum reo absoluto sit dictum. Euentus autem & consequentia reo damnato, sunt executio sententiae, publicatio bonorum, infamia & absolutio, de quibus sequitur.

EVEN-

EVENTVS ET CONSEQUENTIA

induciorum publicorum reo damnato.

Cap. XII.

I. DE EXECVTIONE
sententiæ.I. AN ET QVANDO EXECVTIO
facienda?

SI sententia dicta est. statim ea executioni mandanda. l. 5. in prin. C. de custodia reorum. M. I. R. lib. i. cap. ii. reg. ii. Cuius exceptio prima hæc est: Nisi is damnauit, cui ius damnandi non est. Quæ exceptio approbatur simul & declaratur M. I. C. libro i. cap. 18 quæst. i. except. i. in prin. quod pertinet c. in archiepiscopum. 4. de raptoribus. M. I. R. d. reg. ii. except. i.

II. Exceptio: Nisi episcopus clericum absq; synodo & senioribus damnauerit. 15. q. 7. in prin. cum c. sequere. c. si quid. c. si autem. §. fin. cum c. sequente. & c. ult.

III. Exceptio: Nisi à sententia fuerit prouocatum. approbatur M. I. C. d. quæst. i. except. 2. in prin. M. I. R. d. reg. ii. except. 2. Cuius replicatio prima est: Nisi reus crimen confessus sit: tunc enim appellatio non permittitur, nec executio per eam differtur, per ea quæ d. except. 2. repl. i. proposita sunt. Quibus concordat 2. q. 6. c. vltim. §. nullus etiam. l. 2. C. quorum appellat. non recipiuntur, M. I. R. d. except. 2.

repl. 1. Huius duplicatio est: Nisi tormentis confessio sit extorta. d. §. nullus etiam. Altera replicatio est: Nisi crimen sit notorium. c. cum sit Romana. §. qui de crimine. & §. fin. item c. peruenit. 13. c. cōsultuit. 14. in prin. vsq. ad §. illos autem. & c. cum speciali. 61. §. porro. de appellationibus. M. I. R. d. except. 2. repl. 4. Plura de hac exceptione vide M. I. C. d. except. 2. item 3. lib. prox. cap. 18. quest. 2. except. 19. item M. I. R. d. except. 2.

IIII. Exceptio: Nisi Princeps rescripserit reum damnandum vel puniendum esse: hoc enim casu executio per triginta dies differri debet. 11. q. 3. c. cū apud l. 20. C. de pœnis. M. I. R. d. reg. 11. except. 20.

V. Exceptio: Nisi clericus damnatus nondum sit degradatus. 11. q. 1. c. si quis cum. §. non autem. No. uell. 83. §. illud palàm est. Concordant ea quæ proposita sunt §. cap. 7. q. 2. de clericis puniendis.

2. EVENTVS EXECUTIONIS.

De mulcta exacta, ad quos pertineat, definitur per ea quæ proposita sunt d. cap. 7. quest. 1. reg. 4. Plura de executione vide M. I. C. d. cap. 18.

II. DE PVBLICATIONE BONORUM DAMNATI.

Bonis damnati publicatis, vxor dotem saluam habet. Quæ regula approbatur simul & distinguitur c. decreuit. 14. de hæreticis, in 6. Plura de hac regula, nec non de publicatione bonorum, vide M. I. C. lib. 1. cap. 19.

III. DE

III. DE INFAMIA
damnati.1. CAUSAE EX QUIBVS QVIS
infamia notatur.

Huiusmodi cause enumerantur 3. q. 7. c. infames. §. porro infamia. De singulis hisce causis, alijs q³ similibus vide M. I. C. lib. 1. cap. 20. Planè quod de muliere dicitur, quæ intra annum luctus nuptias iterat: id mutatur c. penult. & vlt. de secundis nuptijs. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 11. reg. 40. Hoc loco item notandum, quod carcer non infamet. c. super his. 8. de pœnis. l. 1. C. de causis ex quibus infamia. Plures alie cause infamia enumerantur 6. q. 1. c. summa. §. fin. cum c. sequente.

Exceptio præcedentium causarum generalis, præsertim eius, quæ consistit in condemnatione ex causa famosa.

Istarum causarum exceptio generalis hæc est: Nisi nulla vel minima fuerit iniuria, propter quam quis est condemnatus. c. cum te ab. 23. de sententia & re iudicata. M. I. R. lib. 5. cap. 10. reg. 95. except. 1. ubi controuertitur. Plures huiusmodi exceptiones vide M. I. C. d. cap. 20. quæst. 1.

2. QVI NOTENTVR IN-
famia.

Huius loci regulas vide d. cap. 20. quæst. 2.

DE POENAE REMISSIONE
& absolute: item Euentus publicorum
iudiciorum reo restituto & pœna
liberato. Cap. XIII.

PRIMO: Divisio absolutionis in publicam &
privatam habetur 26. q. 6. c. ministrare. §. sed
notandum.

II. CAUSAE EX QVIBVS AB-
solutio indulgenda, & pœna re-
mittenda est.

Sine causa pœna remittenda non est. c. cum ab.
3. de officio ordinarij. Concordant ea quae proponen-
tur j. quest. 4. reg. 1.

I. Causa: Si damnatus pœnitentiam egerit. 11. q.
3. c. plerunq. §. causa ergo. c. cum aliquis, in prin.
27. q. 1. c. deuotam. §. et si desinent. item distin. 50. c.
domino. §. fin. Sed & concordat d. quest. 4. reg. 2.
Vide item j. De pœnitentia.

II. Causa: Si satisfactum sit pro crimine. Hæc
causa elicitur ex verbis d. c. 3. vers. vsq. ad dignam
satisfactionem. Concordat c. ex literis. 11. de consti-
tutionibus. M. I. R. lib. 1. cap. 11. reg. 59. vbi etiam di-
stinguitur. Huius causæ exceptio hæc est: Nisi ex plu-
ribus causis damnatus, non pro omnibus satisfecerit.
Quæ exceptio approbatur exemplo. c. cum pro cau-
sa. 27. & c. officij. 42. de sentent. excom.

III. Causa: Si sententia sit iniusta. Approbatur
hæc causa exemplo c. cum ad quorundam. 7. de ex-
cessib.

cessib. pralatorum. Plures huiusmodi causas vide
M.I.C.lib.1.cap.21. quest.1.

De exceptionibus præcedentium causarum generalibus.

Præcedentium causarum exceptio prima hæc est:
Nisi pro delicto nondum satisfecerit, nec ablata re-
stituerit. c. peccatum. 4. de regulis iuris, in 6. & M.I.
R.d. cap. 11. reg. 48. except. 2. Exemplum habetur c.
quicumq. 2. in prin. vers. nec absolutionis. de hæreti-
cis, in 6. Huius replicatio prima est: Nisi delictum,
ob quod excommunicatus est, non fuerit manifestū,
de q. iure excommunicationis dubitetur: tunc enim
cautione præstita, etiam ante satisfactionem absol-
uitur. c. ex parte. 23. de verb. signif. c. qua fronte. 25.
§. fin. de appellationibus. c. 1. §. ideoq. mandamus. de
his que vi metusue causa. c. venerabilibus. 7. §. por-
rò. & §. potest. de sentent. excom. in 6. Plura de hac
replicatione vide §. quest. 4. reg. 1. except. 1. Altera
proposita exceptionis replicatio est: Nisi periculum
mortis instet: tunc enim præstita cautione de satis-
faciendo absoluendus est. d. c. qua fronte. 25. & d. c.
venerabilibus. 7. §. sanè si certum. vers. nisi pericu-
lum. Plures replicationes vide M.I.R. d. except. 2.

II. Exceptio: Nisi pœnitens vel satisfaciens ab
errore seu peccato non recedat. II. q. 3. c. tunc vera.
24. q. 2. c. damnationis, in prin. c. legatur. 27. q. 1. c.
deuorant, in prin.

III. Exceptio: Nisi pœnitens vel satisfaciens ante

absolutionem mortuus sit. d. c. legatur. & d. q. 2. c. 1. nec quisquam. c. damnationis. §. his autoritatibus. c. de communione. item De pœnitent. distin. 1. c. si sacerdos. §. fin. cum c. sequente. Planè proposita exceptio in hæreticis duntaxat locum habet, non in alijs peccatoribus. c. à nobis. 28. & c. sacris. 38. in fine. de sentent. excom. 24. q. 2. c. sanè quod.

IIII. Exceptio: Nisi tempus pœnitentia nondum impleuerit. 27. q. 1. c. deuotam. vers. et si desinens. Huius replicatio est: Nisi in periculo mortis constitutus sit. 26. q. 7. c. tempora, in fine. item q. 6. c. qui recedunt, in prin. & c. his qui.

V. Exceptio: Nisi absoluendus obmutuerit. Hac exceptio reprobatur d. c. qui recedunt. §. similiter subito. & d. q. 6. c. is qui. c. his qui. §. quod si ita.

VI. Exceptio: Nisi absoluendus sit amens. Reprobatur d. c. qui recedunt. §. fin. & d. c. is qui. vers. vel in phrenesin conuersus fuerit.

VII. Exceptio: Nisi is qui cum moniali rem habuit, petat absolui. Reprobatur hac exceptio 27. q. 1. c. eos autem.

VIII. Exceptio: Nisi virgo Deo dicata vel continentiam vouens, postea libidini seruiens petat absolui. Approbatur 27. q. 1. c. virgines. Huius replicatio prima hac est: Nisi toto vitæ tempore pœnitentiâ egerit, & à coitu abstinuerit. d. c. virgines. vers. quod si sibimet persuaferit. Altera replicatio est in sancta Maria Virgine, quæ propter diuinam voluntatem excipitur. 27. quæst. 2. c. sufficiat. §. fin. cum c. se-

c. sequente, vsque ad §. consensus ergo.

IX. Exceptio : Nisi nupta propter illegitimum matrimonium pœniteat, absoluiq; petat, marito nondum mortuo. 27. q. 1. c. qua Christo. c. de filia, in fine. c. de yoram. §. fin. Huius replicatio prima est : Nisi ante maritum decesserit : tunc enim in ultimo fine vita sua potest absolui. d. c. de filia. vers. si autem viuente. Altera replicatio est : Nisi relicto marito ad votum redierit. d. q. 1. c. ult. §. illud autem.

III. A QUO ABSOLVTIO facienda?

I. Regula : Alij quàm qui excommunicauit vel damnauit, ius absoluendi non competit. Quae regula approbatur simul & distinguitur c. cum ab ecclesiis. 3. in fine. c. ad reprimendam. 8. in prin. & §. tu verò frater. c. pastoralis. 11. §. praterea. de officio ordinarij. c. venerabilibus. 7. in prin. de senten. excom. in 6. 26. q. 6. c. 1. Apostol. canon. 31. Planè proposita regula exceptio prima hæc est : Nisi is qui excommunicauit, mortuus sit : tunc enim successor ei ius absoluendi competit. 11. q. 3. c. qui iubente. §. sed queritur, cum c. sequente. & d. canon. 31. vers. nisi fortè. Altera exceptio est : Nisi excommunicatus appellauerit : tunc enim iudex appellationis eum absolvere potest. c. per tuas. 40. de sentent. excom. c. venerabilibus. 7. in princ. vers. excommunicatos autem. & §. sanè si certum. vers. si verò constet. eod. tit. in 6. 26. q. 6. c. 1. vers. nisi fortè per eius. & vers. atque ideo. Accedit glossa in d. vers. nisi fortè. Huius

*exceptionis replicatio est: Nisi causa excommunicationis manifesta sit: tunc enim excommunicatus ad excommunicatorem est remittendus. d. §. sanè si certum. & d. c. 40. §. fin. Huius duplicatio prima hæc est: Nisi periculum sit in mora. d. §. sanè. vers. nisi periculum sit. Altera duplicatio est: Nisi excommunicator excommunicato iniuste absolutionem denegat. d. §. sanè. vers. nisi excommunicator. & d. c. 40. §. fin. Tertia duplicatio est: Nisi de hoc ipso dubitetur, an sententia excommunicationis sit iusta. d. §. sanè. vers. quod si dubitetur. Hæc de secunda exceptione. Tertia proposita regula exceptio est: Nisi sententia excommunicationis dicatur ipso iure nulla. Quæ exceptio cum alijs pluribus approbatur d. c. per tuas. 40. de sentent. excommun. Quarta exceptio est: Nisi excommunicatus excommunicatorem propter iniustam excommunicationem petat puniri. Hæc exceptio reprobatur c. sacro. 48. §. caueat etiam. vers. qui si absque. eod. tit. c. venerabilibus. 7. §. sed si excommunicatus. eod. tit. in 6. Quinta exceptio est: Nisi cognitio de causa excommunicationis quoquo modo deuoluta sit ad superiorem: tunc enim ante causa cognitionem ad cautelam excommunicatum superior absolvere potest, per ea quæ proponuntur §. quæst. prox. reg. 1. item per ea quæ proposita sunt §. except. 2. Sexta exceptio est in Papa, qui ab alio excommunicatos vel damnatos absolvere potest. 9. q. 3. c. fuit semper. 6. cuncta. §. sed nec illa. c. cuncta. c. fratres. Sanè
sunt*

sunt nonnulla causa, ex quibus excommunicator non nisi Papa potest absolvere, quæ in sequentibus exceptionibus proponuntur. quod quidem iure civili fuit generale, ut damnatos non nisi Imperator absolvere seu pœna liberare posset, per ea quæ habentur M. I. C. lib. 1. cap. 21. quæst. 2. Septima exceptio est: Nisi quis clericum percusserit: hic enim propterea excommunicatus non nisi à Papa potest absolui. 17. q. 4. c. si quis suadente, in prin. item c. 1. §. fin. & c. non dubium. 5. in fine. c. canostitur. 13. §. alios autem. de sentent. excom. 11. q. 3. c. ad mensam. §. iuxta igitur hanc distinctionem, in fine. M. I. R. d. cap. 11. reg. 60. Planè proposita exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi cohabitantes clerici vel monachi alter alterum percusserit. Quæ replicatio approbatur sub conditione c. quoniam. 9. §. fin. de vita & honestate clericorum. c. cum illorum. 32. §. qui si claustrales. c. de monialib. 33. & c. canonica. 50. de sentent. excom. M. I. R. d. reg. 60. excep. 1. Huius duplicatio est: Nisi enormis sit lesio. d. §. qui si claustrales. vers. nisi excessus ipsorum. & d. c. 9. §. fin. vers. nisi fortè atrocitas. Altera replicatio est: Nisi religiosus clericum percusserit. c. religioso. 21. in prin. de sentent. excom. in 6. Contradicit d. §. qui si claustrales. vers. quod si clericum percusserit secularem. Tertia replicatio est: Nisi monachi vel canonici regulares se inuicē percusserint. c. 2. de sentent. excom. Concordat 5. repl. 1. ubi duplicatio additur. Quarta replicatio est: Nisi frater hospitalis Hierpsolymitani

mitani clericum percusserit. c. canonica 50. d. tt.
 Quinta replicatio est: Nisi puer clericum percusse-
 rit. c. 1. in prin. c. quamuis. 58. vers. puerili. & c. vlt.
 d. tt. Sexta replicatio est: Nisi mulier clericum per-
 cusserit. c. mulieres. 6. in prin. c. ea noscitur. 13. c. de
 monialibus. 33. & c. quamuis. 58. vers. fragilitate se-
 xus. de sentent. excomm. M. I. R. d. reg. 60. except. 2.
 Septima replicatio est: Nisi senex, valetudinaris,
 aut aliàs infirmus corpore clericum percusserit. d. c.
 ea noscitur. 13. in prin. & c. non dubium. 5. in fine. c.
 quod de his. 26. c. nuper. 29. §. fin. c. quamuis. 58. eod.
 tt. Huius duplicatio est, quòd istiusmodi persona non
 aliter ab episcopo sunt absoluendi, quàm iuramento
 praestito, se impedimento cessante ad Papam ituros,
 eiusq; mandato obtemperaturos esse. d. c. quamuis.
 58. vers. caterum quibusdam, & d. c. ea noscitur. 13.
 §. fin. & d. c. quod de his. 26. §. fin. De hac duplica-
 tione vide j. quest. 5. reg. 2. Octava replicatio est:
 Nisi pauper clericum percusserit. d. c. quamuis. 58.
 vers. aut inopia. & d. c. quod de his. 26. vers. vel pau-
 pertate. Contradicit d. c. ea noscitur. vers. alios au-
 tem siue pauperes. Nona replicatio est: Nisi is qui
 sui iuris non est, clericum percussit. c. mulieres. 6. in
 prin. & c. quamuis. 58. vers. nisi iuris beneficio. de
 sentent. excom. Huius duplicatio est: Nisi non in-
 fraudem domini seruus clericum percusserit. c. rela-
 tum. 37. eod. tt. Decima replicatio est: Nisi is qui
 magna potentia, vel aded delicatus est, quòd non sit
 ad Papam venturus, clericum percussit. d. c. mulie-
 res.

res. 6. §. de his verò. Undecima replicatio est: Nisi officialis, iudex vel apparitor clericum percusserit. Hac replicatio reprobatur sub conditione c. si verò alicuius. 3. §. 1. de sentent. excom. Duodecima replicatio est: Nisi alicuius potestatis hostiarius prætectu sui officij clericum percusserit. Quæ replicatio approbatur simul & distinguitur d. c. 3. in prin. Decimatercia replicatio est: Nisi clericum, qui contempro habitu clericali enormiter deliquit, percusserit. c. perpendimus. 23. de sentent. excom. Decimaquarta replicatio est: Nisi clericum inuentum cum uxore vel propinqua sua percusserit. d. c. 3. §. nec ille. Decimaquinta replicatio est: Nisi clericum vim sibi inferentem percusserit. d. c. 3. §. si verò clericum. Decimasexta replicatio videtur: Nisi clericum in stupro vel adulterio deprehensum percusserit. reprobatur d. c. 3. §. fin. Decimasseptima replicatio est: Nisi leuiter clericum percusserit. c. peruenit. 17. de sentent. excom. M. I. R. d. reg. 60. except. 3. Decimaodaua replicatio est: Nisi sine periculo Papam adire non possit. Approbatur certo modo c. de cetero. 11. & c. quamuis. 58. vers. nisi imminente d. tt. Decimanona replicatio est: Nisi non conuictus, sed priuatim confessus sit se clericum percussisse. Reprobatur c. porro si aliqui. 7. d. tt. Vicesima replicatio videtur: Nisi clericus quem percussit, satisfecerit. Hac replicatio reprobatur d. c. quamuis. 58. Vicesimaprima replicatio est: Nisi à legato de latere fuerit absolutus qui clericum percussit. c. ad eminentiam. 20.

Et c. quod de his. 26. in prin. d. tt. M. I. R. d. reg. 60.
 except. 4. Plura de hac replicatione vide j. lib. 3.
 cap. 11. de legato Papa. reg. 3. Hac de septima exce-
 ptione eiusq³ replicationib. sint dicta. Octaua pro-
 posita regula exceptio est: Nisi clericus, quod ex-
 communicato communicauerit, fuerit excommu-
 nicatus: hic enim non nisi à Papa potest absolui. c.
 significauit. 18. de sentent. excom. Nona exceptio est:
 Nisi laicus ob id, quod excommunicato communi-
 cauerit, fuerit excommunicatus: hic enim per sim-
 plicem sacerdotem potest absolui, si modò extra cri-
 men illi communicauerit. c. nuper. 29. d. tt. Decima
 exceptio est: Nisi ob incendium fuerit excommuni-
 catus: hic enim non nisi à Papa potest absolui. c. tua
 nos. 19. d. tt. M. I. R. d. cap. 11. reg. 61. vbi distinguitur.
 Vndecima exceptio est: Nisi ob id quod ecclesiam
 effregit & expoliavit, fuerit excommunicatus: nam
 & hic non nisi à Papa est absolueudus. c. conquesti.
 22. d. tt. M. I. R. d. cap. 11. reg. 62. Duodecima exce-
 ptio est: Nisi ob haresin fuerit excommunicatus: hic
 enim non nisi à concilio potest absolui. c. d. his verd.
 §. fin. cum c. sequente, distinct. 50. i. q. 7. c. si quis epi-
 scopus. Planè iure nouo exceptio proposita reproba-
 tur c. ad abolendam. 9. §. presenti. vers. ad arbitriū
 episcopi. de hæreticis. Accedit glossa in d. distinct. 50.
 c. de eo, in verbo Communicato. Decimatertia ex-
 ceptio est: Nisi ob id quod contra interdictum vel
 excommunicationē fecerit, fuerit excommunicatus:
 hoc enim casu non nisi à Papa potest absolui. c. qui-
 sung.

cūq. 11. §. fin. & c. is qui in ecclesia. 18. §. u. verò. vers. à quo nequit. de sentent. excom. in 6. Huius exceptionis species est §. except. 8. Decimaquarta exceptio est: Nisi ob id, quodd iusticiam vel gratiam pecunia redemit, fuerit excōmunicatus: tunc. enim non nisi à Papa potest absolui. c. 1. §. decernimus. de sentent. excom. in extrauag. com. Decimaquinta exceptio est: Nisi excommunicatus ad agēdum sit absoluehdus: hoc enim casu à iudice apud quē acturus est, absolui potest. c. prudentiam. 21. §. sexta. vers. ceterum si vel. de officio delegati. Decimasexta exceptio est: Nisi excōmunicatus ex iusta causa impediatur, quo minus excōmunicatorē accedere possit: tunc enim à suo episcopo vel proprio sacerdote potest absolui. c. nuper. 29. §. fin. de sentent. excom. Cōcedant ea quę pposita sunt §. excep. 7. repl. 6. 7. 8. et 18. Hac de prima regula eiusq. exceptionibus sint dicta.

II. Regula: Episcopo, non alij ius absoluendi competit. 17. q. 4. c. omnes. 26. q. 6. c. 1. Huius exceptio prima hac est: Nisi priuata sit absolutio, non publica. d. q. 6. c. ministrare. §. ecce quod. c. presbyteri. Altera exceptio est: Nisi episcopus sit absens, & periculum sit in mora. d. q. 6. c. Aurelius. c. si aliquis. §. ecce quod. Huius replicatio est: Nisi inconsulto episcopo alius in eius absentia aliquem absoluat. Elicitur hac replicatio ex d. c. Aurelius. vers. debet presbyter utiq. consulere. & d. q. 6. c. si quis de corpore, in fine. Huius replicationis duplicatio est: Nisi episcopus ita remotus sit, vt consuli non possit. d. q. 6. c.

d. q. 6. c. si aliquis. §. sed si necessitate. c. penult. §. fin. cum c. sequente. Tertia exceptio est: Nisi ecclesia vacet: hoc enim casu Capitulo ius absoluendi competit. c. vnico, de maior. & obed. in 6. Quarta exceptio est: Nisi ab alio quàm episcopo fuerit excommunicatus: hoc enim casu non nisi ab eo qui eum excommunicauit, absolui potest. Quare regula approbatur simul & distinguitur per ea quæ proposita sunt s. reg. prox. eiusq; exemplum est in eo qui à delegato Papa fuit excommunicatus: hunc enim episcopus etiam mortuo delegato absolueri nequit. Quod exemplum proponitur simul & distinguitur c. pastoralis. 11. §. præterea. de officio ordinarij.

III. Regula: De eo cui is qui ius absoluendi habet, causam commisit. Hic quoq; absolueri potest. c. vlt. de officio ordinarij. M. I. R. lib. 1. cap. 11. reg. 63.

IIII. Regula: De hæreticis & excommunicatis. His neq; ligandi neque soluendi ius competit, per ea quæ proposita sunt s. cap. 8. quæst. 7. reg. 2. præsertim 24. q. 1. c. audiuius. §. fin. cum duobus cc. sequentibus. item De pœnitent. distin. 1. c. verbum.

IIII. QUANDO ABSOLVENDUS, item antecedentia absolutionem.

I. Regula: Non nisi causa cognita absolutio indulgenda. c. Romana. 3. §. sententias. de appellationib. in 6. 11. q. 3. c. plerunq; contingit. Huius regulæ exceptio prima hæc est: Nisi causa excommunicationis dubia, non manifesta sit: tunc enim excom-

muni-

municatus causa etiam nondum cognita ad cautelam potest absolui. c. ex parte. 23. de verb. significat. Declaratur exceptio proposita definitione manifesta causa c. cum olim. 24. eod. tit. Sed & concordat exceptioni proposita c. per tuas. 40. §. verum ex verbis. & §. quod si absolutionis. c. venerabilis. 52. de sentent. excom. c. venerabilibus. 7. §. porro. vers. similiter si suffraganeos. eod. tit. in 6. item c. 1. §. ideoque mandamus. de iis qua vi metusve causa. c. prudentiam. 21. §. sexta. vers. caterum si vel. & c. cum contingat. 36. de officio delegati. Concordant item ea que proposita sunt s. quest. 2. except. 1. repl. 1. Altera proposita regula exceptio est: Nisi post appellationem interpositam quis sit excommunicatus: nam & hic causa nondum cognita ad cautelam potest absolui. d. §. porro, in prin. & d. c. venerabilib. 7. §. sed si ex causa. §. fin. item d. c. per tuas. 40. §. nos igitur. vers. quanquam apostolica. item c. cum contingit. 36. §. ad quod taliter. de officio delegati. Huius replicatio est: Nisi causa talis sit, in qua appellare non licet. d. §. porro, in prin. vers. exceptis casibus in quibus. Tertia exceptio est: Nisi sententia excommunicationis intolerabilem contineat errorem. d. c. venerabilib. 7. §. potest quoque. item d. §. ad quod taliter. & d. §. nos igitur. vers. quanquam apostolica. Quarta exceptio est: Nisi excommunicationis sententia nulla dicatur. Quae exceptio approbatur per ea que proposita sunt s. cap. 8. quest. 10. reg. 6.

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Planè iam dictarum exceptionum replicatio generalis prima hac est : Nisi absolendus non caueat de parendo mandato ecclesie c. qua fronte. 25 §. sanè si quis. vers. ab ipso tamen. de appellationib. Cuius autem mandato parère hoc casu debeat absolutus, dicetur §. quæst. 6. reg. 5. Altera replicatio videtur : Nisi aduersarius, ne absoluator, appellauerit. Sed reprobatum d. §. sanè si quis. Tertia replicatio est : Nisi generale sit interdictum. hoc enim ex causis prædictis ad cautelam relaxari non potest, c. præsent. 10. de sentent. excom. in 6. Hac de prima regula.

II. Regula : Non nisi peracta pœnitentia est absolutio indulgenda. dist. 50. c. absit. c. si quis prepositus. c. domino. item 11. q. 3. c. tunc vera. c. plerunque contingit. §. causa ergo. item De pœnitent. dist. 1. c. nonnulli. Huius regula eadem sunt exceptiones, quæ superioris proximæ. Cum enim causa nondum cognita indulgeri absolutio potest, etiam pœnitentia non. Cum peracta potest. Ideoque supradicta hic sunt repetenda. Sed & plura de regula proposita vide §. quæst. 2. exco. ut. 4. item plura de pœnitentia tum iniungenda tum, veragenda dicuntur §. lib. 4.

III. Regula : Non nisi laeso satisfactum & ablatum restitutum sit, absolutio est indulgenda. c. per noscitur. 13. vers. satisfactum. Et iuxta facultates. de sentent. excom. Concordant ea quæ proposita sunt §. quæst. 2. causa 2, & except. generali 1.

IV. Regula: Post mortem quis absolui non potest. Quae regula approbatur simul & distinguitur per ea qua proposita sunt s. quest. 2. except. 3.

V. Regula: De quinta feria ante Pascha absolutione facienda & peccatis remittendis cauetur c. de poenitentib. de consecrat. distin. 3.

V. MODVS ET ADIVNCTA absolutionis.

I. Regula: De iuramento praestando ab eo qui absoluitur, de parendo ecclesiae vel excommunicatoris mandato, & de non committendo tale quid in posterum, cauetur c. ex tenore. 10. c. ad hac. 12. c. nuper. 29. §. fin. c. venerabili. 32. de sentent. excomm. 11. q. 3. c. cum aliquis. vers. & de futuris. M. I. R. lib. 1. cap. 11. reg. 65. Planè proposita regula exceptio prima haec est: Nisi absoluehdus ob id, quod excommunicato extra crimen communicauerat, fuerit excommunicatus: hic enim sine iuramento absoluitur. d. c. nuper. 29. §. is autem qui. Altera exceptio est: Nisi sine scandalo iuramentum praestari non possit: tunc enim sufficit manualis promissio. c. super eo. 51. d. tt.

II. Regula: Qui impeditus, quo minus à Papa ut ordinario iudice absolutionem petat, ab alio absoluitur: iurare debet, cessante impedimento se Papam accessurum, & mandatum apostolicum suscepturum. c. de cetero. 11. §. fin. & c. ea noscitur. 13. §. fin. de sentent. excomm. Concordat item s. q. 3. reg. 1. except. 7. repl. 7. dupl. 1.

III. Regula : Ne gratia aliquid tribuat iudex in absoluendo, cauetur 11. q. 3. c. plerunq.

IV. Regula : De impositione manus ante atrium Ecclesie cauetur 26. q. 6. c. vlt. in fine. c. ministrare. §. publica. Huius exceptio prima est in absoluendo clerico, dist. 50. c. confirmandum. & c. illud quoq. in prin. dist. 82. presbyter. §. finitis tribus. Altera exceptio est : Nisi in periculo mortis constitutus absoluitur. 26. q. 6. c. qui recedunt, in princ.

V. Regula : De reliqua forma & solemnitate absolutionis cauetur 11. q. 3. c. cum aliquis.

VI. Regula : De cautione eorum qui ob haresin excommunicati absoluntur, & ad Ecclesiam redeant, cauetur 1. q. 7. c. conuenientibus. §. item Basilus. c. si qui voluerint. c. quoties cordis. c. saluberrimum. c. si quis episcopus. item 26. q. 6. c. his qui in tempore. §. fin.

VI. EVENTVS ET CONSEQUENTIA ABSOLUTIONIS.

I. Regula : Absolutus pristinum statum recipit. Cuius tamen exceptio prima haec est : Nisi ex pluribus causis excommunicatus, ex vna tantum non omnibus fuerit absolutus. c. cum pro causa. 27. de sentent. excomm. Concordant ea quae proposita sunt §. quaest. 2. causa 2. except. 1. Altera exceptio est : Nisi per vim absolutio sit extorta. c. 1. de his quae vi metusve causa, in 6. Tertia exceptio est : Nisi suppressa veritate quis sit absolutus. Haec exceptio approbatur per ea quae proposita sunt §. except. 1. item per ea quae

quæ proponuntur j. reg. 6. Quarta exceptio videtur: Nisi iniusta sit absolutio. Quæ tamen exceptio reprobat c. venerabilibus. 7. §. vbi autem de sentent. excom. in 6. Quinta exceptio est: Nisi ab alio, quàm à quo debuit, propter impedimentum aliquod absolutus, cessante impedimento ei, à quo absolui debuit, se non præsentavit. c. eos qui. 22. de sentent. excom. in 6. Clement. 1. §. fin. de pœnis. Sexta exceptio est: Nisi pœnitentia tempore nondum impleto, propter mortis periculum absolutus, illud postquam conualuit non impleat. Hæc exceptio approbatur per ea quæ proponuntur j. reg. 4. Septima exceptio est quoad infamiam, quæ per absolutionem non aboletur, per ea quæ proponuntur j. reg. 8. Ideo q̄ pœnitens ad sacros ordines adspirare prohibetur. distinct. 50. c. illud quoq̄. de quare j. lib. 3. cap. 4. quæst. 2. reg. 15. plura dicuntur,

II. Regula: Absolutus in terra, erit etiam in celo absolutus. 24. q. 1. c. quodcunq̄.

III. Regula: De heredibus eius qui post mortem absolutus est, ad satisfactionem cogendis, cauetur c. à nobis. 28. §. fin. de sentent. excom.

IV. Regula: Qui in periculo mortis absolutus est pœnitentia tempore nondum peracto, si conualuerit, illud implere tenetur. 26. q. 6. c. si quis de corpore. c. qui recedunt. §. quod si superuixerit. c. is qui in. §. si superuixerit. Et §. fin. item c. de his vero. §. quod si desperatus.

V. Regula: Quoniam ad cautelã absolutus iurat,

quod mandato ecclesie sit pariturus: vt *5. q. 4. reg. 1.* in fine, *repl. general. 1.* offensum est: cuius mandato parere iste absolutus debeat, verum delegati iudicis, an excommunicatoris, definitur *c. prudentiam. 21.* §. si vero de his. de officio delegati.

VI. Regula: De absolute retractanda cauetur *c. ex parte 5. & c. significauit. 6.* de officio ordinarij.

VII. Regula: De pœna sacerdotis absolutionem pœnitendi denegantis dicitur *§. lib. 4. c. 5. reg. 50.*

VIII. Regula: Infamia per restitutionem vel absolutionem non aboletur. *2. q. 3. c. Euphemium. §. hinc colligitur. c. ult. §. abolitio enim. & §. vnde Imperatores. item l. ult. C. de generali abolitione. l. 7. C. de sententiam passis & restitutis.* Huius regulæ exceptio est: Nisi non ob pœnitentiam vel indulgentiam, sed per in integrum restitutionem fuerit absolutus. *d. §. vnde Impp. in fine. & d. §. hinc colligitur. & ibi glossa. item d. c. ult. §. fin. & l. 1. §. pro qua sententia. ff. de postulando. l. 1. & l. 13. §. fin. C. de sentent. passis & restitutis.* Hac de pœna remissione & absolutione sint dicta. De qua vide plura *§. lib. 4.* vbi de pœnitentia & iustificatione agitur. item *M.*

I. C. lib. 1. cap. 21. Supersunt ad finia publicorum iudiciorum & accusationum remedia, de quibus nunc dicitur.

DE ADFINIBVS PVBLI-
corum iudiciorum & accusatio-
num remedijs.

Cap. XIV.

Primum accusationum remedium est, officium
iudicis, quod obtinet in notorijs, in quibus sine
accusatione proceditur. 2. quest. 1. c. manife-
sta. 1. c. qua Lotharius. c. de manifesta. c. penult. §. fin.
cum c. sequente. item 4. q. 4. c. nullus. §. aliquando.
6. bona memoria. 23. §. porro excessus. de electione. c.
evidentia. 9. de accusationibus. Accedit M. I. R. lib. 1.
cap. 6. reg. 31. in princ. Notorium autem crimen di-
citur, quod nulla tergiversatione potest negari. Iul.
Clar. in practica §. ult. q. 9. Iason in l. si vero. §. qui
pro rei. ff. qui satisfacere cog. Decius conf. 191. col. 5.
Socin. conf. 83. col. 3. vol. 4. Mars. in rubr. de proba-
tionib. nu. 216. cum sequentib. Proinde proposita re-
gula exceptio prima haec est: Nisi ex sola fama, non
ex evidentia facti crimen sit publicum. c. tua nos. 8.
de cohabit. clericor. Altera exceptio est: Nisi no-
torium per exceptionem defendi possit. Iul. Clarus,
d. quest. 9. vers. plus dicunt. Tertia exceptionis loco
notandum, quod quamvis in notorijs non sit opus
solenni processu: tamen requiratur notorijs allegatio
& sententia. c. porro. 3. & ibi gloss. de diuortijs. 2. q.
1. c. Deus. Accedit glossa in Clem. Appellanti, in vers.
alias causas, de appellation. Bartol. in l. eum qui ita.
§. qui ita. col. 3. ff. de verb. obligat. & in l. cum quid.

ff. si certum petatur. col. fin. Ant. in c. peruenit. de censibus. col. 17. & Felinus istos referens in c. cum ordinem. 9. 10. & 11. col. de rescriptis. Barbat. cons. 57. visit. col. 5. Bald. in l. cum fratrem. col. 3. C. de his quibus vt indignis. Ancho. in reg. peccati venia, in primo oppo. lib. 6. Accedit item communis opinio, vt refert Viuius lib. 2. comm. opin. in verbo Notorium, num. 4. Iul. Clarus in practica q. 9. vers. praterea quera. & vers. plus dicunt. Plura de hac re vide j. lib. prox. cap. 19. except. 20. repl. 1.

Sunt insuper alia duo accusationum ad finia remedia, denunciatio videlicet atq; exceptio. c. super his. 16. in prin. de accusationibus. Hisce additur inquisitio. c. qualiter. 24. §. ad corrigendos. eod. tit. & c. licet Heli. 31. §. ad corrigendos. de Simonia. Sed inquisitioni tanquam causa antecedens subijci potest denunciatio. Accedit hisce purgatio canonica: de quibus singulis in sequentibus dicetur.

DE INQUISITIONIBUS.

I. Quo iure & qua ratione subsistat inquisitio, definitur d. c. qualiter. 24. in prin. & d. c. licet. 31. §. descendam.

II. CAUSA EX QVA SIT inquirendum, & de denunciatione.

Si de crimine alicuius fuerit denunciatum: de eo inquirendum est. d. c. qualiter. & d. §. descendam. Exemplum huius proponitur c. ult. de accusationibus.

bus. Accedit. M. I. R. lib. 1. cap. 12. reg. 5. Præter denunciationem etiam accusatore desistente inquirendum est officio iudicis. c. 1. de collus. detegenda. M. I. R. d. cap. 12. reg. 6. Plana proposita causa seu denunciationis aliquot sunt exceptiones, desumptæ partim ex persona denunciantis, partim ex persona denunciati, partim ex antecedentibus denunciationem: de quibus sequitur.

I. Exceptio: Nisi denuncians sit infamis vel excommunicatus vel criminofus. c. cum dilectus. 20. in prin. de accusationib. M. I. R. d. reg. 5. except. 5.

II. Exceptio: Nisi denunciantes inuicem conspirauerint. d. c. 20. vers. vel ipsos conspirasse.

III. Exceptio: Nisi denuncians non præmonuit denunciatum. d. c. 20. vers. vel præfatum episcopum. item c. si quis episcopus. 2. c. qualiter. 24. §. ad corrigendos. eod. tit. c. licet. 31. §. ad corrigendos. & §. cum igitur. vers. contra quos cum idem. de Simonia. c. in præsentia. 46. de sentent. excom. 2. q. 7. c. accusatio. §. sed si quis aduersus. c. si quis erga. Concordant item ea quæ habentur s. cap. 8. quæst. 9. reg. 1. M. I. R. d. reg. 5. except. 6.

IV. Exceptio: Nisi denuncians in crimen non inscripserit. Reprobatur c. super his. 16. in prin. c. qualiter. 24. §. verum ita voluerunt. de accusationibus. M. I. R. d. reg. 5. except. 7.

V. Exceptio: Nisi denuncians inimicus sit denunciati. c. cum oporteat. 19. c. inquisitionis. 21. §. tertia. vers. aut etiam aduersus. & c. qualiter. 24.

§. ex quibus. vers. non quidem à maleuolis. de accusationibus.

V I. Exceptio: Nisi fama delati sit integra. d. c. cum oporteat. 19. vers. nisi super predictis. & d. §. tertia. vers. nullum esse pro crimine. & d. §. ex quibus. vers. si per clamorem. item d. c. qualiter. 24. §. verum ita voluerunt. vers. sed cum super. & §. ad corrigendos. vers. & inquisitionem clamosa. item c. licet. 31. §. ad corrigendos. vers. & inquisitionem. de Simonia. M. I. R. d. reg. 5. except. 10. Declaratur exceptio proposita definitione diffamati d. c. inquisitionis. 21. §. quasi iusti. & d. §. ex quibus. vers. non quidem. de accusationibus. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi exceptio ista initio inquisitionis non fuerit opposita. c. si is cui. 2. de accusat. in 6. M. I. R. d. except. 10. repl. 1. Altera replicatio est: Nisi delatus crimen sit confessus. c. 1. eod. tt.

V II. Exceptio: Nisi praelatus sit delatus. Hac exceptio reprobatur d. §. ex quibus. Hac de causa inquisitionis, eiusque exceptionibus sint dicta.

III. QVI INQVIRENT, ET quibus præsentibus?

I. Regula: De senioribus ecclesia cauetur d. §. ex quibus. vers. debet coram ecclesia. & d. c. licet. 31. §. nam iuxta. vers. sed coram ecclesia.

II. Regula: De præsentia eius, aduersus quem inquiritur, cauetur c. qualiter. 24. §. debet igitur. de accusationibus.

IV. EX

IV. EX QVIBVS IN-
quirendum?

Ex inimicis delati & periuri inquirendum non est, sed ex viris idoneis & fide dignis. c. cum oporteat. 19. vers. quod si ad. de accusationibus. Planè in crimine Simonie sola exceptio conspirationis & inimicitarum capitalium aduersus testes admittitur, cetera non item. d. c. licet. 31. §. cum igitur. & c. per tuas. 32. de Simonia.

V. QVAE INQVIRENDA?

Permittuntur hac arbitrio inquirentis. c. olim. 26. vers. inquiratis quae circa personas & obseruantias regulares videritis inquirenda. de accusationibus.

VI. MODVS ET ADIVNCTA
inquisitionis.

I. Regula: De inscriptione in crimen. Hac in denunciationibus necessaria non est, per ea quae proposita sunt §. q. 2. except. 14.

II. Regula: De capitalis ei, contra quem inquiretur, exponendis cauetur c. qualiter. 24. §. debet igitur. vers. & exponenda sunt. de accusationib. M. I. R. lib. 1, cap. 12. reg. 53.

III. Regula: Non tanquam accusator & iudex, sed ex officio praelatus inquiret. d. c. qualiter. 24. §. ex quib. vers. nonnunquam idem sit. & c. licet. 31. §. descendam. vers. non tanquam sit. de Simonia.

IIII. Regula: Debet inquisitor ordinem inquisitionis debitum seruare: quo non seruato, prudenter

denter & cautè se corrigere debet. c. qualiter. 17. in prin. de accusationib. M. I. R. d. cap. 12. reg. 42. Quis autè sit ordo inquisitionis debitus, definitur c. qualiter. 24. §. ad corrigendos. vers. illo semper adhibito. eod. tt. & d. c. licet. 31. §. descendam. vers. eo semper adhibito. M. I. R. d. reg. 42. Ex quibus patet, ordinem iudicarium in inquisitionib. quoq; seruandum esse. Quæ tamen regula exceptionem recipit in personis regularibus, d. §. ad corrigendos, in fine. & c. olim 26. vers. in negotio. eod. tt.

V. Regula: Non facile inquirendum aduersus prælatus: & ea quæ superius de persona denunciantis & testibus dicta sunt, diligentius aduersus prælatus sunt obseruanda. d. c. qualiter. 24. §. licet autem.

VI. Regula: De inhibitione denunciato facienda cauetur, c. cum dilectus. 20. §. fin. & c. vlt. §. fin. de accusationib. Item de suspendendis sententijs post denunciationem latis cauetur c. olim. 26. eod. tt.

VII. Regula: De iuramento ab ijs ex quibus inquiritur, præstado cauetur c. qualiter. 17. §. formam verò. de accusationib.

VIII. Regula: De iuramentis, alijsq; obligationibus, quibus subditi prælato de tacenda veritate obstricti sunt, retexendis cauetur c. olim. 26. vers. iuramentis si qua. d. tt. & c. quia pleriq; 4. de officio ordinarij, in 6.

IX. Regula: Subditi nihilominus interim prælato, aduersus quem inquiritur, obedientiam debent, saluo

Saluo tamen inquisitionis negotio. d. c. olim. 26. vers. prouiso vt.

X. Regula: De nominibus & dictis testium ei, contra quem inquiritur, edendis cauetur c. qualiter. 24. §. debet igitur. vers. & non solum dicta. c. olim. 26. §. si verò testes. de accusationib.

XI. Regula: De exceptionibus eius, contra quem inquiritur, admittendis cauetur d. §. debet igitur. vers. nec non exceptiones. Cuius regula exceptio est: Nisi confessus sit crimen sine vlla exceptione. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. cum dilecti. 18. d. tt.

XII. Regula: Si per modum inquisitionis crimen probatum fuerit: regulariter arbitraria, non ordinaria poena reo imponitur. c. inquisitionis. 21. in prin. & c. qualiter. 24. §. verum ita. vers. quatenus si fuerit. de accusationib. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 8. quest. 6. reg. 32. & cap. 12. reg. 57. Cuius exceptio est: Nisi tale crimen sit, quod etiam post poenitentiam impediret suscipi ordinis executionē. d. c. 21. in prin. vers. in quo quidem duximus distinguendum.

XIII. Regula: Si crimen probatum non fuerit, purgatio canonica delato indicitur. c. cum oporteat. 19. §. si. & c. inquisitionis. 21. §. quasi iusti. vers. sed infamato. & c. accedens. 23. §. si verò contra eum. de accusationibus.

XIV. Regula: De poena denunciantis non probantis cauetur c. 1. cum sequente. de calumniatoribus. Concordant ea quae proposita sunt s. cap. 11. de calum-

calumniator. quest. 3. reg. 2. & quest. 4. Accedit M. I. R. d. c. 12. reg. 59. vbi mutatur.

XV. Regula: Derelatione actorum ad Papam facienda cauetur c. vlt. §. discretioni vestra. de accusationibus.

XVI. Regula: Monachis denunciantibus expensa ex bonis monasterij suppeditanda. c. ex parte. 11. vers. quibus siquidem. & c. olim. 26. §. predictis autem. d. tt. Hac de inquisitionibus in genere sint dicta. De inquisitione heretica prauitatis infra suo loco specialiter agetur. Sed & plura de inquisitionibus dicentur j. lib. 4. cap. de concilijs.

D E P U R G A T I O N E canonica.

Est insuper publicorum iudiciorum ad fine remediū, citatio ad purgandum: de qua nunc dicetur.

I. C A V S A E X Q V A C O M P E - tit purgationis remedium.

Si quis de crimine aliquo sit suspectus, nec tamen de eo possit conuinci: ad purgandum se citari potest. 2. q. 5. c. presbyter. c. quae de causa. c. presbyter. c. si mala. c. quoties, in princ. c. omnibus. 6. q. 5. c. vlt. 15. q. 5. in princ. cum c. sequente. item De cohabitatio clericor. c. tuanos. 8. §. fin. item De purgatione canonica c. si quis de gradu. 4. in fine. & c. quoties. 5. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 6. reg. 33. Ex his patet, nisi reus argumentis quibusdā suspectus sit, eum ad purgandum citari non debere. quod primae exceptionis loco notandū. Cui concordat c. cum in iuuentute. 12.

de purgatione canonica. Altera exceptio est: Nisi crimen notorium sit, vel probari possit. Et hac exceptio ex supradictis constat. Cui concordat c. cum dilectis. 15. vers. dicitur enim. d. tt. Tertia exceptio est: Nisi causa apud alium iudicem pendeat. d. c. cum dilectis. 15. vers. cum iudicio pendente. & c. nos inter. 6. eod. tt. Quarta exceptio est: Nisi antea semel se purgauerit. Cuius exceptionis tanquam ipso iure subsistentis replicatio prima hac est: Nisi lite pendente alius purgationem ei indixerit. d. c. 15. vers. purgationem ei canonicam indicantis. Altera replicatio est: Nisi vulgari modo sese antea purgauerit. c. ex tuarum 8. de purgat. canonica. Quinta exceptio est: Nisi nullus accusator existat. Quae exceptio videtur approbari per ea quae habentur 2. q. 5. in princ. Verum istis non obstantibus, exceptio proposita reprobatur ijs quae s. ead. quaest. in princ. sunt proposita. Concordat d. q. 5. c. super causa. item De purgatione canonica c. inter sollicitudines. 10. §. nec illud. Sexta exceptio est: Nisi de defectu natalium sit diffamatus. Quae tamen exceptio reprobatur c. accedens. 14. d. tt. Septima exceptio videtur: Nisi monialis foemina suspecta sit. Sed & hac reprobatur c. moniales. 3. d. tt. Octava exceptio videtur: Nisi reus non vltro se velit purgare. Quae exceptio videtur approbari 2. q. 5. c. mandastis. & c. quoties. §. fin. cum c. sequente. Sed hisce non obstantibus, exceptio proposita reprobatur d. q. 5. c. auditum. §. fin. & c. vlt. in fine.

II. VBI ET APVD QVEM

se purgare debeat?

I. Regula: Coram proprio episcopo se purgare debet. c. nos inter. 6. vers. ad purgationem est per ipsum episcopum compellendus. de purgat. canonica.

II. Regula: De episcopo loci, vbi est diffamatus, cauetur c. inter sollicitudines. 10. §. ipsum igitur. de purgatione canonica.

III. Regula: Non in publico examine, sed in secreto iurandum. 15. q. 5. c. de crimine. vers. non in publico. Planè propter famam publicam vel euitandum tumultum in publico iuratur. 2. q. 5. c. omnibus. §. ipse ergo sacerdos. vers. corā populo. c. presbyter. vers. in medio. item distin. 23. c. illud statuen- dum. vers. sub aspectu publico.

III. QVOMODO PURGATIO
facienda?

I. Regula: Iuramento se purgabit. d. c. de crimine. vers. iuramento se purificet. Ab hac regula videbantur excipiendi clerici, qui iurare prohibentur 2. q. 5. in prin. vers. auctoritate quoq. & c. si quis presbyter. Sed hisce non obstantibus, exceptio proposita reprobatur d. c. presbyter, cum alijs s. q. 1. in princ. propositis. Et huic obiectioni respondet Gratianus d. c. si quis presbyter, in fine.

II. Regula: Cum septem vel quinque socijs sui ordinis pro arbitrio prelati iurare debet. c. ex tuerum. 8. §. mandamus. vers. ut cum septima. de purgat. canonica. 2. q. 5. c. si legitimi. c. presbyter. vers. septem

septem sibi collegas. c. si mala. vers. cum denomina-
tis. c. quoties. vers. ut tertia manu. c. omnib. §. ipse
ergo sacerdos. vers. cum tribus aut cum quinq. Sa-
ne augetur numerus compurgatorum pro atrocita-
te criminis, d. §. ipse ergo sacerdos. vers. vel es am-
plius. Sic quatuordecim inducuntur c. inter sollici-
tudines. 10. §. attendentes. de purgat. canonica. Se-
ptuaginta duo indicuntur 17. q. 4. c. qui presbyterū.

III. Regula: Compurgatores debent esse honesti,
vel saltem de crimine non condemnati, quibus susse-
ctus sit notus. c. cum P. 7. in princ. c. constitutus. 9. c.
inter sollicitudines 10. §. ipsum igitur. vers. ita tamē
ut qui ad eius. & c. cum dilectus. 11. de purg. canon.

IV. Regula: Compurgatores in purgando impe-
diendi non sunt. d. c. cum P. 7. §. fin.

V. Regula: Principalis reus de veritate, compur-
gatores de credulitate iurare debent. c. quoties. §. §.
fin. c. de testib. 3. c. accepimus. 16. de purgat. canon.
2. q. 5. c. presbyter. c. quoties. §. porro expurgationis.

VI. Regula, de purgatione vulgari ferri canden-
tis vel aqua calida prohibita proponitur c. ultim. de
purgat. vulgari 2. q. 5. c. Mennam. §. vulgarem. c.
omnibus. §. fin. cum c. sequente. Huius regulę exce-
ptio est in seruis & infamibus, qui ingenii non sunt.
d. q. 5. c. nobilis. item c. 1. de purgat. canonica. & 17.
q. 4. c. qui presbyterum.

VII. Regula: De purgatione qua fit per duellum,
prohibita cauetur c. 1. & sequente. de purgat. vul-
gari. 2. q. 5. c. monomachiam.

VIII. Regula : De purgatione, qua ex lege Mo-
saica descendit, prohibita cauetur d. q. 5. c. in libro.

IX. Regula : De purgatione, qua fit per commu-
nionem corporis Christi, approbata cauetur d. q. 5.
c. saepe contingit. & c. vlt. in princ.

IV. ANTECEDENTIA.

De suspendendo purgando à beneficio & officio
cauetur c. inter sollicitudines. 10. in prin. de purgat.
canon. 2. q. 5. c. presbyter si. c. accusatum.

V. EVENTVS.

I. Regula : Si suspectus se purgare nolit, pro con-
uicto habetur. d. c. inter sollicitudines. 10. §. fin. & c.
cum P. 7. §. deficientem. eod. tit. 2. q. 5. c. vlt. in princ.
item c. tua nos. 8. §. fin. de cohabit. clericor. Huius
regula exceptio est : Nisi vulgaris ac prohibita pur-
gatio ei indicatur. Qua exceptio approbatur per ea
quae proposita sunt §. quest. 3. reg. 6. & 7. Plures ex-
ceptiones vide §. q. 1.

II. Regula : Vno ex pluribus se purgare volente
tam suo quam sociorum nomine, ijs consentientibus
si deficiat in purgatione, ceteri quoque pro conuictis
habentur. 2. q. 5. c. statuit.

III. Regula : Si suspectus se purgauerit, absol-
uendus ac restituendus est. c. ex tuarum. 8. §. fin. &
c. inter sollicitudines. 10. §. purgatione verò. de pur-
gat. canonica. 2. q. 5. c. habet. c. Mennam, in prin.
c. quanto. & c. quoties. §. quod si pradi-
ctus, item 15. q. 5. c. de crimine.

§. fin.

VI. ADFINIA PURGATIONIS

remedia.

I. Regula: Vt suspectus admoneatur de se corrigendo: quod nisi fecerit, suspendatur, cauetur c. si quis presbyter. 2. de purgat. canon. 35. q. 6. c. si duo.

II. Regula: Vt in notorijs & ijs quæ probantur condemnentur, cauetur per ea quæ proposita sunt s. q. 1. except. 2. Hactenus de publicis iudicijs in genere actum est: sequitur de iisdem in specie.

DE PUBLICIS IVDI-

cijs in specie.

Cap. XV.

I. DE LAESA MA-

iestate.

I. CAUSÆ EX QVIBVS ACCVSA-

tio laesæ maiestatis competit.

Prima causa: Si conspiratio facta sit. u. q. 1. c. coniurationum. c. conspirationum. c. si qui clerici. c. si clerici. & c. si qui clericorum.

II. Causa: Si subditus magistratum suum vel eius officiales interfecerit, cæperit, debellauerit. c. ad aures. 10. de pœnis. c. vnico, de pœnis, in extrauag. Ioann. XXI. 6. q. 1. c. si quis cum militibus. l. 5. in princ. C. ad l. Iul. Maiestatis.

III. Causa: Si cuius dolo malo hostes populi Christiani commeatu, armis, telis, equis, consilio vel auxilio inuentur. c. ita quorundam. 6. c. quod olim.

12. & c. ad liberandam. 17. de Iudeis. Concordat item M.I.C. lib. 1. c. 22. q. 1. causa 13. M.I.R. lib. 1. c. 13. crimin. 1. reg. 5. Huius causa exceptio prima hac est: Nisi pro redimendis captivis pecuniam vel merces ad hostes transtulerit. c. significavit. 11. in prin. eod. tt. Altera exceptio videtur: Nisi tempore pacis arma vel quid simile ad hostes transtulerit. Sed reprobat-
tur d. c. significavit. §. illi quoq.

IV. Causa: Si Papa maledixerit. c. 1. de maledi-
cis. Secus, si imperatori maledixerit. l. vnica. C. si
quis Imperatori maledixerit.

V. Causa: Si Imperatorem aut magistratum con-
tumelia affecerit. Apostol. canon. 83.

Exceptio præcedentium causa- rum generalis.

Hactenus causas propositæ accusationis enumera-
uimus, quarum tamen vide plures M.I.C. d. quæst. 1.
Harum autem causarum exceptio generalis hac est:
Nisi reus socios criminis prodiderit, & coniuratio-
nem detexerit. 6. q. 1. c. si quis cum militibus. §. sanè
si quis ex his. l. 5. §. fin. C. ad l. Iul. Maiestatis.

II. AD VERSVS QVOS ACCV- satio proposita competit?

I. Regula: De filiis damnatorum cauetur d. c. si
quis cum militibus. §. filij verò. & d. l. 5. §. filij verò
eius. M.I.R. d. crim. 1. reg. 10.

II. Regula: De eo qui pro damnato apud Prin-
cipem intercedit, cauetur ibidem §. deniq.

III. QUID VENIAT IN
hoc iudicio?

*Pœne criminis laesa maiestatis exposita sunt sub
singulis causis s. q. 1.*

IV. EVENTVS HVIVS
iudicij.

*De premio delatoris cauetur d. c. si quis cum
militibus. §. sanè si quis ex bis. Et d. l. 5. §. sanè si
quis. Hac de laesa maiestate: de qua tamen vide plu-
ra M. I. C. d. c. 22.*

II. DE VI PVBLICA
& priuata.

I. CAUSA HVIVS IVDICII.

*Si quis alicui vim fecerit: hoc iudicio accusari
potest. Qua causa cum suis speciebus approbatur M.
I. C. lib. 1. cap. 23. quest. 1. Eius autem exceptio prima
hec est: Nisi magistratus alicui vim fecerit. 23. q. 5. c.
non est. c. qui malos. Et c. iudex. Huius replicatio
est: Nisi magistratus aliter quàm eius est, vim fe-
cerit. de qua re vide M. I. C. de quest. 1. except. gene-
rali. Altera exceptio est: Nisi iussu magistratus vim
fecerit. 23. q. 4. c. duo ista. §. fin. cum c. sequente.*

II. APVD QVEM
competat?

*Ab eius loci magistratu puniendus est reus, in quo
crimen commisit. c. 1. de raptoribus. l. 28. §. fa-
mosos. ff. de pœnis. Concordant ea qua pro-
posita sunt s. cap. 6. quest. 7.*

reg. 1.

k 3

III.

III. QUID VENIAT IN
hoc iudicium?

I. Regula: De excommunicatione cauetur d. c. 1. & c. excommunicationi. 3. eod. tit. item. 23. q. 8. c. si quis membrorum. & c. pessimam.

II. Regula: De pœna huius criminis Lombardi-
ca & seculari cauetur 12. q. 2. c. cum deuotissimam.
c. si seculi. Hac de vi publica & priuata: de qua
tamen vide plura M. I. C. d. c. 23.

III. DE RAPTIV FOE-
minarum.I. CAUSAE HVIVS
iudicij.

I. Causa: Si quis mulierem per vim rapuerit &
stuprauerit. Quæ causa approbatur M. I. C. lib. 1.
c. 24. q. 1. in princ. Declaratur definitione raptus
27. q. 2. c. raptus. 36. q. 1. c. raptus. 1. c. lex illa. Ac-
cedit M. I. R. lib. 1. cap. 13. crim. 3. reg. 1.

II. Causa: Si in uxorem appetierit virginem
Deo dicatam. 36. q. 2. c. si quis non dicam. De pœni-
tent. distinct. 1. c. si quis non dicam. l. 5. C. de episco-
pis & clericis.

Planè causarum iam propositarum exceptio pri-
ma hæc est: Nisi quis sponsam suam rapuerit. c. cum
causa. 6. de raptoribus. 27. q. 2. c. lex illa, in princip.
Contradicit l. vnica. §. quæ multo magis, in fine. C.
de raptu virginum. Altera exceptio est: Nisi con-
sensus raptæ accesserit. d. c. cum causa. 6. vers. iste ra-
ptor dici non debet. 36. q. 1. c. ult. §. ex hac authori-

rate. Contradicit d. l. vnica. §. pœnas. & l. 41. §. fin.
C. de episcopis & clericis. M. I. R. d. reg. 1. except. 2.
Tertia exceptio est: Nisi raptor ad ecclesiam con-
fugerit. d. c. ult. in princ. & d. c. lex illa. §. fin.

II. ADVERSUS QVOS competit?

Etiam consentientes raprui eadem pœna ple-
duntur. 36. q. 2. c. si quis virginem. c. eos qui. c. de
puellis.

III. QVID VENIAT IN hoc iudicio?

I. Regula: Raptor vltimo supplicio punitur. 36.
q. 1. c. lex illa. §. penult. Concordant ea quæ habentur
D. I. C. lib. 4. cap. 3. quæst. 1. in princ. M. I. R. d.
crim. 3. reg. 2.

II. Regula: De pœna excommunicationis habetur
36. q. 2. c. eos qui. c. raptores. c. si quis virginem.
& c. nullus. Apostol. canon. 66.

III. Regula: De pœnitentia publica cauetur
27. q. 2. c. raptor, in princ. & c. statutum.

IIII. EVENTVS RAPTVS ET propositæ accusationis.

I. Regula: Castitas rapta non est ablata. 32. q. 5.
in princ. cum sequentibus vsque ad c. si Paulus apo-
stolus. Concordant ea quæ habentur J. lib. 4. cap. 18.
causa 3. except. 5.

II. Regula: Rapta ceteris virginibus se exa-
quare non debet. d. q. 5. c. qui viderit. §. fin. cum c.
sequente.

III. Regula: Raptor raptam in vxorem ducere tenetur, non aliam. Apostol. canon. 66. Hæc de raptu sœminarum: de quo tamen vide plura D.I.C. d. cap. 3.

IV. DE HOMICIDIO.

I. CAUSÆ HVIVS
iudicij.

I. Causa: Si quis hominem occiderit: proposita accusatione tenetur. 23. q. 5. in princ. Concordat D. I. C. lib. 4. cap. 4. quæst. 1. causa 1. M. I. R. lib. 1. c. 13. crim 4. reg. 1.

II. Causa: Si quis hominis necandi causa cum telo ambulauerit. de pœnitent. dist. 1. c. quisquis. §. item ad legem. l. 7. C. ad l. Cornel. de sicarijs. Concordat D. I. C. d. q. 1. causa 2.

III. Causa: Si mortis causam præbuit. 23. q. 5. c. cum homo. §. & aliquando. l. 15. ff. ad l. Cornel. de sicarijs. M. I. R. d. crim 4. reg. 10. Exempla huius cause vide D. I. C. d. quæst. 1. causa 5. cum sequentibus Planè propositæ causæ exceptio prima hæc est: Nisi quis licitum faciens alteri mortis causam præbuit. d. §. & aliquando. vers. nec tamen omnis. & d. q. 5. c. de occidendis. §. vnde nec reus. Altera exceptio est: Nisi occasionem tantum dedit remotiorem, & prohibuit ne fieret homicidium. Quæ exceptio approbatur exemplo c. Petrus. 17. de homicidio. Pluræ de causa proposita vide 3. quæst. proxim. reg. 2. cum sequentibus.

IV. Causa: Si quis causa fuerit abortus. 32. q. 2. c. aliquan-

aliquando. §. fin. cum sequentibus, vsq; ad c. sicut semina. M. I. R. d. crim. 4. reg. 7. Huius causa exceptio hac est: Nisi id quod in utero est, nondum fuerit animatum. Quae exceptio approbatur in iam allegatis locis. Concordat. d. q. 2. c. sicut semina. item de homicidio c. sicut. 20. Concordant item ea quae habentur D. I. C. d. quest. 1. causa 8. ubi extra ordinem hoc casu poena imponitur. Contradictere tamen videtur §. causa prox.

V. Causa: Si quis venena sterilitatis dederit, quo mulier non concipiat, vel vir generare non possit. c. si aliquis. 5. de homicidio.

VI. Causa: Si cum posset hominem à morte liberare, non liberauit. c. sicut dignum. 6. §. illi etiam. vers. quia cum scriptum sit. d. 11.

VII. Causa: Omnis iniquitas, oppressio & iniusticia ad sanguinis iudicium pertinet. de poenitent. distinct. 1. c. omnis. & c. homicidium.

VIII. Causa: Si quis fratrem suum odit, vel ei detrahit. d. distinct. 1. c. homicidiorum.

IX. Causa: Si quis fratri suo mala persuadet. d. distinct. 1. c. noli putare.

De exceptionibus præcedentium
causarum generalibus.

Haecenus causas propositas accusationis enumeravimus, ex quibus tamen posteriores non ad fori, sed poli iudicium pertinent: alioquin iudex cum res saepe ultimo supplicio esset afficiendus, nec quisquam ferè ab homicidio esset immunis. Sed plures propo-

siti iudicij causas vide D.I.C. d. quest. 1. Planè istarum causarum exceptiones aliquot sunt generales siue communes, quæ sequuntur.

I. Exceptio: Nisi casu, nō proposito homicidium sit factum. distinct 50. c. cum qui. c. frater. c. quantum. c. hi qui. c. saepe contingit. c. si duo. item De homicidio c. lator. 9. 23. q. 5. c. si homicidium. item l. 1. & l. 5. C. de sicarijs. Sed & concordant ea quæ habentur 3. lib. 3. cap. 5. reg. 74. except. 1. Plane exceptio proposita distinguitur quodammodo in infante noctu per negligentiam oppresso, 2. q. 5. c. consuluisti. §. hi autem qui probantur. Si tamen ignoretur, utrū à patre, an matre infans oppressus sit, impunitum est facinus. c. de infantib. 3. de his qui filios occiderunt. Plures replicationes vide d. except. 1.

II. Exceptio: Nisi sui vel alterius defendendi causa quis homicidium fecerit. 13. q. 2. c. vlt. vers. si autem à veridicis. 23. q. 5. c. cum homo, in princ. c. si homicidium. c. non est iniquitatis. Concordant item ea quæ habentur D.I.C. lib. 4. c. 4. quest. 1. except. generali 3. & M.I.R. d. reg. 10. except. 5. & 13. Planè proposita exceptionis replicatio prima hac est: Nisi quis etiam sine homicidio se defendere, vel alium liberare potuit: hoc enim casu imponitur homicidii pœnitentia. c. interfecisti. 2. de homicidio. Altera replicatio est: Nisi modum inculcata tutela excessit. c. significasti. 18. fin. eod. tit. Plura de exceptione proposita vide d. reg. 74. except. 2.

III. Exceptio: Nisi quis furem in furto deprehensum

hensum occiderit. c. si perfodiens. 3. de homicidio. l. 4. ff. ad l. Aquilian. M. I. R. d. reg. 10. except. 17. Huius replicatio prima hac est: Nisi furem diurnum occiderit. d. c. 3. vers. si autem oriatur sol super eum. & vers. si autem diurnus fuerit. Concordat D. I. C. lib. 4. cap. 4. quaest. 1. except. general. 7. repl. 3. M. I. R. d. except. 17. repl. 4. Altera replicatio est: Nisi furi nocturno parcere sine suo periculo potuit. c. interfecisti. 2. & c. suscepimus. 10. de homicidio. l. 9. ff. ad l. Cornel. de sicarijs. M. I. R. d. except. 17. repl. 2.

IV. Exceptio: Nisi quis excommunicatum zelo religionis occiderit. 23. q. 5. c. excommunicatorum. & c. quis enim.

V. Exceptio: Nisi Dei causa quem occiderit. 23. q. 8. c. legi. c. occidit. c. Petrus.

VI. Exceptio: Nisi hominem mori dignum occiderit. reprobatur 23. q. 5. c. cum minister. c. pen. §. fin. cum c. sequente. 23. q. 8. c. penult. M. I. R. d. crim. 4. reg. 10. except. 25.

VII. Exceptio: Nisi maritus uxorem in adultério deprehensam occiderit. reprobatur 33. q. 2. c. interfectores. cum c. sequente. c. admonere. §. prius. n. causa. vers. occidere tamen eam. c. si quod verius. in princ. & §. in praemissis. Contradicit hisce l. 24. in princ. ff. ad l. Iul. de adulterijs. Plura de exceptione hac vide D. I. C. lib. 4. c. 4. q. 1. except. 10. & M. I. R. d. crim. 4. reg. 10. except. 21.

VIII. Exceptio: Nisi magistratus vel iudex aliquem occiderit. 23. q. 5. c. reos. §. prohibetur. c. de occi-

occidendis, in princ. c. officia. c. cum homo, in prin. c. non frustra. c. non est crudelis. c. qui malos. c. si homicidiū. Huius replicatio est: Nisi aliter quā ei ius est, occiderit. l. 4. in princ. ff. ad l. Cornel. de sicarijs.

IX. Exceptio: Nisi iussu Dei aliquem occiderit. 23. q. 5. c. lex aeterna. & c. vlt.

X. Exceptio: Nisi eum quem iudex occidi iussit, occiderit. d. q. 5. c. miles c. si homicidium. Huius replicatio est: Nisi non iussus à iudice, sed sua sponte occiderit. d. c. miles. vers. quod si sua sponte.

XI. Exceptio: Nisi infans occisus sit. reprobat-
tur de pœnitent. distin. 1. c. si quis necandi. l. 3. C. ad
l. Cornel. de sicarijs. Hæc de causis proposita accusa-
tionis, earumq; exceptionib; sint dicta: quarū tamen
plures vide j lib. 3. c. 5. reg. 74. item D. l. C. d. c. 4. q. 1.

II. ADVERSVS QVOS HOMI- cidij accusatio competit?

I. Regula: De pluribus qui percusserunt occisum,
cauetur 23. q. 3. c. vlt. l. 11. §. sed si plures. l. 51. vers.
idq; est consequens. ff. ad l. Aquiliam.

II. Regula: De eo qui causam & occasionem ho-
micidio dedit, vide §. quest. prox. causa 3.

III. Regula: De eo qui post homicidium perpe-
tratum ad capiendum vel occidendum venit, caue-
tur c. sicut dignum. 6. §. illi autē qui. de homicidio.

IV. Regula: De eo qui excubias egit, vt rursū cō-
mitteretur homicidium, cauetur d. c. 6. §. illi etiam.

V. Regula: De eo qui iussit vel suavit homicidium
fieri, cauetur d. c. 6. §. qui verò. item c. Henricus. 2. de
clericis pugnanti-
VI. Re-

VI. Regula: De eo qui sarcinam homicida custodiuit, dum homicidium committeretur, cauetur d.c.6. §. hi quoq₃.

VII. Regula: De eo qui bona occisi occupauit, cauetur d.c.6. §. eos insuper.

III. QUID VENIAT, SEV DE pœna homicidij.

I. Regula: Vtrum vltimo supplicio homicidium sit puniendum? controuertitur per ea quae proposita sunt §. cap. 7. in princ.

II. Regula: De pœna eius qui per assassinos occidit, cauetur c. 1. de homicidio, in 6. Accedit. M. I. R. d. crim. 4. reg. 18.

III. Regula: De pœna subditi vel vasalli praelatum vel dominum occidentis cauetur c. ad aures. 10. & c. in quibusdam. 12. de pœnis. item 33. q. 2. c. quicumq₃ in fine.

IV. Regula: De pœna eorum qui armati interfuerunt, cum aliquis caperetur, qui captus postea occisus est: item eorum qui consilium dederunt, cauetur c. sicut dignum. 6. §. clericos. de homicidio.

V. Regula: De pœna matris per iracundiam infantem occidentis cauetur c. 1. de his qui filios occiderunt. De pœna eius qua noctu infantem oppressit, vide §. q. 1. except 1.

VI. Regula: De pœna eius qui uxorem suam occidit, cauetur 33. q. 2. c. quicumq₃. & c. admonere.

VII. Regula: De pœna eius qui clericum occiderit, cauetur 17. q. 4. c. qui occiderit. c. qui subdiaconum.

158. METHODI IVRIS PONT.

contum. c. qui presbyterum. Huius exceptio est: Nisi non stola vestitus in itinere occidatur, d. q. 4. c. ut presbyteri.

VIII. Regula: De depositione & excommunicatione homicida, Apostol. canon. 64. Accedit M. I. R. d. crim. 4. reg. 21. Plures huiusmodi pœnas vide §. quæst. prox. sub singulis regulis: item quæst. 1. sub singulis causis.

IV. ADIVNCTA HVIVS indicii?

Cum dubitatur, utrum ex vulnere decesserit, necne? præsumitur ex vulnere decessisse, ne vulnens in sacris ordinibus militet. c. ad audientiam. 12. §. quia verò utrum. & c. significasti. 18. §. quod si discerni. de homicidio. Hac de homicidio: de quo tamen vide plura D. I. C. lib. 4. cap. 4.

V. DE PLAGIARIIS.

Pœna plagiariorum est, ultimum supplicium. c. 1. de furtis. l. 7. C. ad l. Fauiam de plagiarijs. & Instit. de publicis iudicijs. §. est & inter. Plura de hoc crimine vide D. I. C. lib. 4. cap. 6.

VI. DE ADULTERIIS & stupro.

I. CAUSAE HVIVS AC- cusationis.

I. Causa: Si quis fornicatus fuerit, vel adulteriũ commiserit. 27. q. 1. c. nubendi. §. fin. item distinct. 88. c. fornicari. M. I. R. lib. 1. cap. 13. crim. 7. reg. 1. in prim. Declaratur causa proposita definitione & differencia

ferentia fornicationis, stupri & adulterij, 36. q. 1. c. lex illa. §. sed non omnis cum sequentib. M. I. R. d. reg. 1. in princ. Sanè omnis illicitus coitus definitur adulterium esse, 32. q. 4. c. nemo. & 32. q. 5. c. illa aut. §. cum ergo. vers. at. n. ait. Differentia tamen stupri & adulterij traditur l. 6. §. lex stuprū. l. 34. §. si. ff. ad l. Iul. de adulterijs. l. 101 in prin. ff. de verb. signif.

II. Causa: Omnis coitus extra legitimū matrimoniū punitur. d. c. nemo. §. quidquid. & d. §. cum ergo. item 32. q. 4. c. sic non. §. fin. c. meretrices. c. in eo. c. Salomon. & 32. q. 5. c. non mœchaberis.

III. Causa: Amor vxoris immodicus & libidinosus punitur. d. q. 4. c. origo. c. recurrat. §. si. c. in ea. §. fin. & c. liberorum, in princ.

IV. Causa: Sola quoq; concupiscentia punitur. de pœnitent. dist. 1. c. si cui etiam 32. q. 7. c. non solum. Sed hæc ad iudicium poli, non fori pertinent. In foro enim nemo cogitationis pœnam sustinet, vt s. cap. 6. quæst. 3. except. 10. est ostensum.

V. Causa: Si coniunx coniugem in adulterio deprehensum retinuerit. c. si vir. 3. in princ. de adulterijs 32. q. 1. in princ. c. sicut. c. dixit. vers. imò cum illa. c. si quis vxorem. c. apud misericordem. §. quod si in adulterio. & §. vnde in nemo. item 34. q. 1. c. penult. in prin. & l. 2. C. de adulterijs. Huius causa exceptio prima hæc est: Nisi coniunx adulter pœnitentiam egerit. d. c. penult. vers. quid si mulier. & 32. q. 1. c. si quis vxorem. Concordant ea quæ habentur j. causa proxim. except. 1. Altera exceptio videtur: Nisi

Nisi non maritus vxorem. sed vxor maritum adulterum retinuerit. d. c. apud misericordem. §. crimen lenocini. Sed hisce non obstantibus exceptio proposita reprobatur d. c. si quis vxorem. vers. similiter si virum. Tertia exceptio est. Nisi maritus ignorauerit vxorem adulteram esse. vel contra. 34. q. 1. c. penult. vers. quamdiu peccatum eius. Plura de causa proposita vide D. I. C. lib. 4. cap. 7. quest. 2. causa 12.

VI. Causa: Si coniunx coniugem dimissum re-duxerit. 34. quest. 1. c. non satis. §. rem nouam. vers. cumq; egressa. Concordant ea que habentur D. I. C. d. quest. 2. causa 14. in princ. Eius autem exceptio prima hac est: Nisi repudiatus repudiatave pœnitentiam egerit. c. si vir sciens. 3. §. fin. de adulterijs. 32. q. 1. c. de benedictio. c. quod autem. & c. non erit. Concordat item s. causa prox. except. 1. Altera exceptio est: Nisi ob aliã quàm adulterij causam quis vxorem dimiserit: hanc enim recipere non prohibetur. 28 q. 1. c. si quis gentilis. Plura de causa proposita vide D. I. C. d. causa 14.

VII. Causa: Si quis ab alio repudiatam vxorem duxerit. vel si qua repudiato nupserit. 31. q. 1. c. denique. §. prima authoritas. 32. q. 1. c. dixit. q. 7. c. licitè. in princ. c. dominus. in fine. c. omnes. §. qui dimittit. vers. & qui dimissam. item 34. q. 1. c. non satis. §. rem nouam vers. cumq; egressa. Plura de causa proposita vide D. I. C. lib. 4. cap. 7. q. 2. causa 15.

VIII. Causa: Si incestus crimen sit commissum. Hec causa approbatur per ea que habentur j. lib. 4. cap. 12.

cap. 12. quest. 6. reg. 10. cum sequente. M. I. R. d. crim. 7. reg. 3. Declaratur definitione incestus 36 q. 1. c. lex illa. §. incestus est. l. 39. & l. ult. ff. de ritu nuptiar. M. I. R. d. reg. 3. Plura de causa proposita vide D. I. C. quest. 2. causa 16.

IX. Causa: Si quis duas vxores simul habeat, vel vna duobus nupta sit. Hac causa approbatur simul & distinguitur per ea que proponuntur j. lib. 4. cap. 13. except. 17. in prin. M. I. R. d. crim. 7. reg. 5. Prater exceptiones autem ibidem subiectas alia proposita causa exceptio est hac: Nisi per errorem & ignorantiam quis eam que alium habet maritum, duxerit, vel contra: is enim eade ignorantia exceptione defenditur. 34. q. 1. c. cum per bellicam. vers. nec tamen culpabilis. item c. si quis necessitate. §. fin. cum c. sequente. Concordant ea que habentur D. I. C. lib. 4. cap. 7. quest. 2. causa 18. except. 1. Alia exceptio est: Nisi prior coniunx propter fornicationem dimissus dimissaue sit. 32. q. 7. c. quemadmodum. Sed & plura de causa proposita vide d. causa 18.

X. Causa: Si quis vxorem suam sine causa dimiserit. Reprobatur hac causa 27. q. 2. c. matrimonio. c. omnis res.

XI. Causa: Si quis contra naturam luxurietur, vel mares cum maribus coierint. 32. q. 7. c. adulterij. c. offerebat. c. flagitia. c. vsus. Concordat item D. I. C. d. quest. 2. causa 19.

De exceptionibus præcedentium causarum generalibus.

Hactenus causas, ex quibus adulterij accusatio competit, enumeravimus: quarum tamen plures vide D.I.C.d. quæst. 2. Sequuntur nunc istarum causarum exceptiones aliquot generales.

I. Exceptio: Nisi cum serua commissum sit adulterium vel stuprum, reprobatur 14. q. 6. c. ult. vers. ancilla. Contradicit D.I.C.d. quæst. 2. except. generali 1.

II. Exceptio: Nisi cum soluta sit commissum, reprobatur 32. q. 4. c. sic non sunt. §. fin. cum c. sequente. q. 7. c. fieri potest. Inst. de publ. iud. §. item lex Iul. de adulterijs.

III. Exceptio: Nisi cum meretrice, aut aliâs ignominiosa muliere stuprum sit commissum, reprobatur d. q. 4. c. meretrices esse. & c. in eo. Proinde hoc casu corrigitur l. 23. & l. 29. C. ad l. Iul. de adulterijs. De qua exceptione vide item D.I.C.d. quæst. 2. except. gener. 6.

IIII. Exceptio: Nisi cum deformi vel paupere fornicatio sit commissa, Reprobatur hac exceptio 14. q. 6. c. ult. §. quomodo.

V. Exceptio: Nisi liberorum procreandorum, non libidinis causa adulterium vel stuprum quis commiserit. 32. q. 4. in prin. & c. dixit, in prin. c. obijciuntur. Sed his non obstantibus, exceptio proposita reprobatur d. q. 4. c. sicut satius, in prin. c. recurras. §. fin. vers. nec illorum. c. dicat aliquis. c. sic non sunt.

V I. Ex

V I. Exceptio: Nisi ob defectum vel sterilitatem vxoris cum alia concubuerit. Videtur hac exceptio approbari per ea quæ proposita sunt §. except. prox. in prin. Sed reprobatur per ea quæ ibidem §. sed his non obstantibus, annotata sunt. Quibus concordat 32. q. 5. c. puto, in prin.

V II. Exceptio: Nisi per vim aliqua stuprum vel adulterium sic passa. approbatur per ea quæ proponuntur §. lib. 4. cap. 18. causa 3. except. 5. item D. I. C. lib. 4. cap. 7. quæst. 2. except. gener. 11. Cuius replicatio est: Nisi vim passa non exclamauerit. 34. q. 1. c. non satis. §. legat liberos.

V III. Exceptio: Nisi per errorem putans suam esse vxorem, cum aliena rem habuerit. 34. q. 1. c. si virgo. §. fin. cum c. sequente. Hac de exceptionibus aduersus adulterij accusationem generalibus: quarum tamen plures vide D. I. C. d. q. 2.

II. QVIBVS ACCVSATIO adulterij competit?

I. Regula: De marito adultera. Huic in primis accusatio competit. c. maritus. 4. de adulterijs. l. 30. §. in primis. C. ad l. Iul. de adulterijs. M. I. R. lib. 1. cap. 13. crim. 7. reg. 10. Huius exceptio est: Nisi maritus ipse sit adulter. c. intelleximus. 6. de adulterijs. Concordant ea quæ habentur §. lib. 4. d. causa 3. except. 4. Item concordat l. 13. §. iudex ff. de adulterijs. Plures proposita regula exceptiones vide D. I. C. d. cap. 7. quæst. 3. reg. 1.

II. Regula: De vxore adulteri. Huic accusatio

adulterij non competit. 32. q. 1. c. apud misericordiam. §. hoc in mulieribus, cum sequentibus. item q. 5. c. ult. & l. 1. C. ad l. Iul. de adulter. Accedit M. I. R. d. crim. 7. reg. 13.

III. Regula: Si incesti crimen dicatur contrarium, soli consanguinei ad accusandum admittuntur. Quae regula approbatur simul & distinguitur j. lib. 4. cap. 19. quæst. 4. reg. 3. Plures huiusmodi regulas vide D. I. C. quæst. 3.

III. QUID VENIAT, SEV DE pœna adulterij.

I. Regula: Vitium fornicationis omnium maximum scelus est. 32. q. 7. c. non solum. §. inter cetera. M. I. R. d. crim. 7. reg. 17.

II. Regula: De gradibus fornicationis cauetur d. q. 7. c. quemadmodum. §. sunt enim. & c. adulterij.

III. Regula: De stupri pœna. Qui stuprum commisit, vitiatam ducere & dotare tenetur. c. 1. de adulterijs. M. I. R. d. crim. 7. reg. 20. Huius exceptio prima hæc est: Nisi pater puella in matrimonium consentire nolit: tunc enim dotem dando liberatur. d. c. 1. vers. si verò pater. M. I. R. d. reg. 20. except. 1. Altera exceptio est: Nisi castigatus & excommunicatus in monasterio, dum vixerit, pœnitentiam agere malit. c. pervenit. 2. eod. tt. M. I. R. d. reg. 20. excep. 2.

IIII. Regula: Mulieres adultera in monasterijs perpetuam pœnitentiam agere debent. c. gaudemus. 19. de conuersione coniugator. Concordat D. I. C. lib. 4. c. 7. quæst. 7. reg. 2. & M. I. R. d. crim. 7. reg. 21.

V. Regula.

V. Regula: De relegatione adulteri & adultera cauetur 32. q. 1. c. de benedicto.

VI. Regula: De pœna sacerdotis fornicantis cauetur, distinct. 28. c. presbyter. & distinct. 82. c. presbyter. M. I. R. d. crim. 7. reg. 33.

VII. Regula: Si sacerdos cum filia sua spiritali seu pœnitentiali rem habuerit, punitur 30. q. 1. c. omnes. c. si quis sacerdos. & c. vlt. in prin. M. I. R. d. crim. 7. reg. 36.

VIII. Regula: Si mulier proprijs seruis se iunxerit, capite plectitur. 12. q. 2. c. episcopus. § si qua cum seruo. l. vnica. C. de mulieribus qua se proprijs seruis iunx. M. I. R. d. crim. 7. reg. 24.

IX. Regula: Si monacha commiserit fornicationem, pœna viriq, constituitur 27. q. 1. c. si qua monacharum. M. I. R. d. crim. 7. reg. 32. Plures huiusmodi regulas vide D. I. C. d. quast. 7.

IIII. ACTVS ET ADIUNCTA

iudicij de adulterijs.

I. Regula: De iuramento accusatoris cauetur 35. q. 6. c. si duo. §. fin. cum c. sequente.

II. Regula: De probatione incestus cauetur d. c. si duo, in prin. Concordant ea qua habentur j. lib. 4. cap. 19. quast. 4. reg. 3. & 4.

III. Regula: Confessio alterutrius non probat contra alterum quo ad pœnam, sed quo ad purgationem indicendam sufficit. c. significasti. 5. de adulterijs. 2. q. 5. c. interrogatum. Hec de accusatione adulterij de qua tamen vide plura M. I. C. d. cap. 28.

I. CAUSAE EX QUIBUS HAEC
accusatio competit.

I. *Causa generalis est: Si falsum sit commissum.*
c. 1. in prin. de crimine falsi. M. I. R. lib. 1. cap. 13. crim.
8. reg. 2. Declaratur causa proposita diuisione falsi,
quorum vnum consistit in veritate occultanda, al-
terum in mendacio dicendo, d. c. 1. in fine. Species
falsi in literis commissi enumerantur c. licet. 5. eod.
tt. Sequuntur nunc causae speciales.

II. *Causa: Si instrumenta quis suppressit, vel
aduersarijs tradidit.* 12. q. 2. c. si quis de clericis. 1. &
6. si quis de clericis. 2.

III. *Causa: Si falsas literas non destruxit, vel
resignauit.* c. dura. 4. §. adycentes. de crimine falsi.

IIII. *Causa: Si literas Papae de manibus eius, vel
officialiũ eius non recepit.* c. licet. 5. §. eos etiam. d. tt.

V. *Causa: Si falsum dixerit testimonium.* 3. q. 9.
c. nihilominus. 4. q. 2. c. vlt. §. qui falso. l. 16. ff. de te-
stibus. M. I. R. d. crim. 8. reg. 17. Huius exceptio est:
Nisi indignum ignorans, dignum dixerit. c. vnico,
de scrutinio.

VI. *Causa: Si iustum iniustum dixerit, sanctum
non sanctum, vel contrà, alioue modo mentiatur.* 11.
q. 3. c. si quis dixerit. c. si quis hominem. c. va qui di-
citis. c. vnicuique. Plura de mendacio vide 7. lib. 4.
cap. de peccato.

VII. *Causa: Si ob accusandum vel non accusan-
dum, ob dicendum vel non dicendum testimonium,*
vel

vel ob sententiam pecuniam acceperit. d. c. vnicuique. §. fin. cum c. sequente. l. q. i. c. concussionis. l. 2. ff. de concussionibus. & l. i. §. i. ff. ad l. Cornel. de falsis. M. I. R. d. crim. 8. reg. 20.

VIII. Causa: Si monetam falsificauerit, puni-
tur c. vnico, de crimine falsi, in extrauag. Ioann.
XXII. Exemplum huius causa habetur c. vnico, de
dilationib. in extrauag. com.

IX. Causa: Si alchimiā exerceat, vel procuret,
punitur c. vnico, de crimine falsi, in extrauag. com.

X. Causa: Si circa pondera & mensuras falsum
adhibuit, punitur c. vt mensura. 2. de emptione &
venditione.

XI. Causa: Si mulier virili veste utatur, punitur
distinct. 50. c. si qua mulier.

XII. Causa: Si resti dicta sua viri q. parti pro-
didit 4. q. 2. c. vlt. §. qui falso. l. 16 ff. de restibus.

XIII. Causa: Si falso inscriptos impiorum libros
tanquam sacros publicauerit. Apostol. canon. 59.

De exceptione præcedentium cau-
sarum generali.

Hactenus causas proposita accusationis enume-
rauimus: de quibus tamen alijsq. pluribus vide item
M. I. C. lib. 1. cap. 29. quæst. 1. Istarum autem cau-
sarum exceptio generalis hæc est: Nisi sine dolo
malo, vel per errorem & ignorantiam qui falsum
commiserit. Quæ exceptio approbatur exemplo
c. accedens. 8. de crimine falsi. Concordat M. I.
C. d. quæst. 1. in fine, except. generali 1. item M. I. R.

d. crim. 2. reg. 2. except. 1. vbi plures huiusmodi exceptiones sequuntur.

II. QUID VENIAT IN FALSI
accusatione, seu de pœna
falsi.

I. Regula: *Falsum equiparatur homicidio 11. q. 3. c. nemo peritorum.*

II. Regula: *De pœna excommunicationis cauetur extranag. Ioan. xxi. vnica, de crimine falsi.*

III. Regula: *De pœnitentia iniungenda falsario cauetur 5. q. 6. c. penult.*

IIII. Regula: *De pœna clericorum, qui Principis sigillum falsificauerunt, cauetur c. ad audientiam. 3. de crimine falsi.*

V. Regula: *De pœna eorum qui literas Papa falsificauerunt, cauetur c. ad falsariorum. 7. eod. tit. Plures huiusmodi pœnas vide S. sub singulis causis: item M. I. C. d. cap. 29. quest. 5. Sed & plura de falsi accusatione vide d. cap. 29.*

VIII. DE MALEFICIIS, DIVINA-
toribus, mathematicis, &
similibus.

I. CAUSAE HVIVS IVDICII.

1. *Causa est, diuination. 26. q. 5. in prin. 1. q. 1. c. nūquam, in prin. Concordant ea qua proposita sunt S. cap. 8. quest. 5. causa 26. item qua proponuntur j. causa 9. Ratio huius cause per obiectionis solutionem habetur d. q. 5. c. vltim. §. si autem quilibet. Origo diuinationum exponitur 26. q. 3. in prin. cum*
c. se.

c. sequente. Ratio nominis exponitur d. q. 3. c. 1. §. diuini. Genera diuinationum enumerantur d. c. 1. §. 1. Singulorum generum species in sequentibus causis proponuntur. Diuinationum autem causa vel modi exponuntur d. c. 1. §. fin. cum c. sequente.

II. Causa: Si incantator sit vel incantatrix. 26. q. 5. c. episcopi. §. illud etiam. c. quicumq. §. fin. cum c. sequente. item c. peruenit. item q. 7. c. admoneant. Declaratur causa proposita definitione incantatorum 26. q. 3. c. 1. §. incantatores.

III. Causa: Si magiam exerceat. 26. q. 5. c. non oportet. c. episcopi, in prin. Concordat M. 1. C. lib. 1. cap. vlt. causa 1. Declaratur causa proposita definitione magorum d. q. 5. c. nec mirum. §. magi sunt. & 26. q. 3. c. 1. §. primum autem.

IIII. Causa: Si ariolus sit. l. 5. & l. 7. C. de maleficis. Declaratur definitione ariolorum d. c. 1. §. arioli.

V. Causa: Si aruspex sit, vel aruspiciem consulat. d. l. 5. Declaratur definitione aruspicii d. c. 1. §. haruspices. Concordat 26. q. 5. c. contra idolorum. c. nec mirum. §. haruspicina.

VI. Causa: Si augur sit, vel augures consulat. d. l. 5. C. de maleficis. Declaratur definitione auguris d. c. 1. §. augures. De origine horum differitur d. c. nec mirum. §. auguria.

VII. Causa: Si astrologus sit aut mathematicus. 26. q. 5. c. non liceat, in prin. 26. q. 2. c. 1. §. sic & astronomia. c. illos planetarios. c. sed & illud. §. est & illud. l. 5. & l. 7. C. de maleficis. Declaratur causa
l 5 propo-

proposita definitione astrologorum d. c. 1. §. astrologi. Mathematici definiuntur d. c. 1. §. genethliaci. vers. hi sunt qui vulgò.

VIII. Causa: Si genethliacus fuerit. 26. q. 2. c. illud quod. §. neg. illi ab hoc. Declaratur hac causa definitione genethliacorum d. §. genethliaci. Ad hanc causam pertinent horoscopi, qui definiuntur d. c. 1. §. horoscopi.

IX. Causa: Si sortilegus sit. 26. q. 2. c. 1. §. fin. cum c. sequente. c. hi qui de paganis. c. non exemplo. q. 5. in princ. c. sortes. c. peruenit. c. episcopi, in princ. & q. 7. c. non obseruetis. vers. & sortes. item De sortilegijs c. 1. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 13. crim. 9. reg. 1. Declaratur causa proposita definitione sortilegorum 26. q. 1. in prin. cum c. sequente. item q. 3. c. 1. §. sortilegi.

X. Causa: Si necromanticus sit. Hac causa declaratur 26. q. 5. c. nec mirum. §. necromantici.

XI. Causa: Si hydromanticus sit. Declaratur hac causa ibidem §. hydromantici.

XII. Causa: Si salitor sit. Declaratur hac causa 26. q. 3. c. 1. §. salitores.

XIII. Causa consistit in prestigijs. Quae declaratur d. c. nec mirum. §. prestigium.

XIIII. Causa: Si Pythonissa fuerit. Declaratur d. c. 1. §. Pythonissa. Soluitur huius causa obiectio d. c. nec mirum. §. prater ea quidam.

XV. Causa: Si execrabili modo medeatur, vel sanari cupiat. d. c. nec mirum, item 26. q. 2. c. illud quod

quod c. qui sine. q. 7. c. admoneant. c. non obserueris.
vers. siue qui per quosdam.

XVI. Causa: Si aruspice, mathematicum vel similem consulat, vel ei credat. d. q. 2. c. intelligi. item 26. q. 5. c. qui diuinationes. c. si quis episcopus. 26. q. 7. c. non obserueris. item De sortilegijs c. ex tuarum. 2. & l. 5. C. de maleficijs.

XVII. Causa: Si edat vel bibat id, quod reliquū est ex eo quod demonibus est immolatum. 26. q. 2. c. sed & illud. §. fin. cum c. sequente.

XVIII. Causa: Si permittat tolli aliquid ex eo quod demonibus est immolatum. d. q. 2. c. si de area.

XIX. Causa: Si emerit id quod idoli est immolatum. Hac causa distinguitur in ignorāte d. q. 2. c. vlt.

II. QUID VENIAT, SEV de pœna.

Pœna excommunicatio est, secundum ea quæ proposita sunt s. cap. 8. quest. 5. causa 26. Sed & alias pœnas vide s. quest. prox. sub singulis causis. Hac de maleficijs & similibus sint dicta. De quibus vide item M. I. C. lib. 1. cap. vlt.

D E S I M O N I A.

Cap. XVI.

HActenus octo species publicorum iudiciorum exposuimus. Superest accusatio Simonia, hereseos & vsurarum: de quibus singulis sigillatim in sequentibus capitibus agetur, & primum de Simonia.

I. CAV.

I. CAUSAE EX QVIBVS
proposita accusatio com-
petit.

Prima atque generalis huius accusationis causa est, *Simonia*. 1. q. 7. c. vlt. in prin. Accedit M. I. R. lib. 1. cap. 13. crim. 10. reg. 1. Declaratur causa proposita definitione *Simonia*. 1. q. 1. c. qui studet. Ex hoc canone *Simonia* definitur studiosa voluntas emendi vel vendendi spiritalia, glossa in d. q. 1. in prin. & in c. si quis ordinauerit. 45. in verbo Per triennium. de *Simonia*. Est autem *Simonia* dicta à Simone mago. 24. q. 3. c. penult. in prin. *Simoniam* verò esse hæresin, patet ex d. c. vltim. in prin. Cui concordat 1. q. 1. c. ventum. §. fin. cum c. sequente. c. cum omnis. c. eos qui. c. placuit. §. ex illa. Concordat item proposita causa 1. q. 1. c. erga *Simoniacos*. & c. nunquã. & 1. q. 3. c. ea quæ. item extrauagans com. 2. de *Simonia*. & extrauag. com. 1. de sentent. excom. Obijciuntur 1. q. 1. c. placuit. §. item opponitur. Responderetur huic obiectioni ibidem §. sed de prophetia. Species seu exempla huius causa exponuntur c. non satis. 8. & c. cum in ecclesia. 9. de *Simonia*. Sed & species eius sunt sequentes causa.

II. Causa: Si quis pro ordinatione vel electione aliquid dederit vel acceperit. c. 1. in fine. c. ad nostram. 21. c. dilectus. 30. c. consulere. 38. c. sicut praecerto. 39. & c. audiuiimus. 41. de *Simonia*. 1. q. 1. in prin. cum sequentibus, vsq; ad c. quicumque sacros. c. cum liceat. c. cum ordinaretur. c. gratiam. c. ciud turpem.

turpem. c. placuit. c. principatus. c. fertur. c. sicut eunuchus. c. quibusdam. item 1. q. 3. c. ex multis. q. 7. c. si quis omnem, in prin. vsq. ad §. sed dicunt. item §. qui per Simoniam. 7. q. 1. c. si quis de ordine. §. fin. cum c. sequentes item 8. q. 2. c. 1. item De statu monachorum c. monachi, in prin. & §. prioratus. item distinct. 51. c. vlt. vers. qui honorem muneribus. item 15. q. 3. c. sanè quisquis hanc, in prin. l. 29. C. de episcopis & clericis. Nouell. 6. §. sancimus igitur. vers. sed neq. pecunijs. item §. & hanc. item Nouell. 123. §. pro omnibus. item §. sed neque clericum. Sed & concordant ea quæ proposita sunt s. causa prox. Planè obijcitur huius secunda causa 1. q. 1. c. per Esaiã. §. constat ergo. c. statuimus vt sicut. §. sicut ergo. Cui obiectioni Gratianus respondet d. c. statuimus. §. sed sicut. Alia obiectio habetur 1. q. 3. in princ. de qua j. except. 19. dicetur. Nam j. inter exceptiones generales huius causa exceptiones enumerabuntur.

III. Causa: Si pro consecratione, benedictione vel alijs sacramentis aliquid datum vel acceptum sit. c. cum in ecclesia. 9. c. cum sit Romana. 10. c. suam nobis. 29. c. sicut pro certo. 39. & c. ad apostolicam. 42. de Simonia. item 1. q. 3. c. vlt.

IIII. Causa: Si pro sepultura vel exequijs mortuorum aliquid datum sit vel acceptum. c. non satis. 8. §. fin. c. cum in ecclesia. 9. vers. & pro sepultura. c. suam nobis. 29. & c. audiuius. 41. de Simonia. item 13. q. 2. c. quæstæ est. c. postquam. c. in ecclesiastico. & c. præcipiendum.

V. *Causa*: Si pro chrysmate vel oleo quid datum vel acceptum sit. d. c. non satis. 8. §. fin. & c. ea quæ. 16. c. ad nostram. 21. & c. in tantum. 36. de Simonia.

VI. *Causa*: Si pro baptismo aliquid exigatur. 1. q. 1. c. baptizandis. & c. quidquid.

VII. *Causa*: Si gratiam scientiæ, quam à Deo habet, non gratis exerceat. 1. q. 3. c. non solum.

VIII. *Causa*: Si res ecclesiæ in suum usum convertat. d. q. 3. c. res ecclesiæ.

IX. *Causa*: Si precibus vel favore quis ad sacros ordines sit promotus. 1. q. 1. c. omnis. §. de his autem, cum c. sequentibus, vsq. ad c. pueri. item d. c. pueri. §. nulla sit. Apostol. canon. 29. Contradicit d. c. pueri. §. fin. cum sequentibus, vsque ad §. non itaq. ubi Gratianus huic obiectioni respondet. Vide M. I. R. lib. 1. cap. 13. crim. 10. reg. 1. except. 2.

X. *Causa*: Si quis quod iure debet, non nisi præmio accepto persoluat. 1. q. 3. c. vendentes.

XI. *Causa*: Si indignus ad sacros ordines ordinetur. 16. q. 7. c. & hoc. §. & arbitror. & 1. q. 3. c. si quis episcopus. vers. vel aliter. Concordant item ea quæ s. causa 9. sunt proposita.

XII. *Causa*: Si pro absolutione ab excommunicatione aliquid datum vel acceptum sit. c. ad aures. 24. de Simonia.

XIII. *Causa*: Si depositus dato precio ad ordinem sit restitutus. 1. q. 1. c. per principalem. §. fin. cum c. sequente. c. iubemus. vers. si quis pœnam. l. 4. C. ad l. lul. repetund.

XIIII. *Cau-*

XIIII. *Causa*: Si pralatus accepta pecunia suas vices alteri cesserit. c. i. cum duobus sequentibus. ne pralati vices suas.

XV. *Causa*: Si precio vel favore peccata alicuius celet, vel reconciliet non pœnitentem, aut dignè pœnitentem odio non reconciliet c. nemo. 14. de Simonia.

XVI. *Causa*: Si ecclesia empta vel redempta sit. c. querelam. 15. d. tr.

XVII. *Causa*: Si non consentienti electioni aliquid voluntate electi datum sit, vt à contradictione desisteret. c. Matthæus. 23. d. tr.

XVIII. *Causa*: Si vt eligeretur pralatus iurando præstito actionem vel pœnam remisit. 8. q. 3. c. 1. Concordant ea quæ habentur 7. except. general. 8. Huius causæ exceptio est: Nisi post electionem nulla pactione antea facta remisit. d. q. 3. in prin. & c. Artaldus.

XIX. *Causa*: Si quis non nisi munere accepto conuertatur, vel regimen ecclesiæ suscipiat. 1. q. 2. c. quam pio.

XX. *Causa*: Si quis à conuersis munus sumat. d. q. 2. c. nullus.

De exceptionibus præcedentium causarum generalibus.

Hactenus causas propositæ accusationis enumerauimus, quarum aliquot exceptiones generales restant, quas ordine subiiciemus.

1. *Exceptio*: Nisi alia quàm ordinatus pecuniam

niam dederit. c. et si quæstiones. 18. c. de simoniacè. 22. & c. sicut tuus. 33. de Simonia. item 1. q. 1. c. statui-
mus. §. habent ergo, cum duobus cc. sequentibus. q. 4. in prin. cum sequentibus, vsq; ad c. Iudai. item d. q. 4. c. non imputantur. §. item si excusatur. Huius exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi ordinato sciente & consentiente alius pro eo pecuniam dedit. c. Marthaus. 23. & c. sicut tuus. 33. vers. nisi postea consenseru. de Simonia. Altera replicatio est, quòd quamuis ordinatus à reatu Simonia propter suam ignorantiam excusetur, fructus tamen ordinationis non percipiat: nisi postquam ordinationi renunciauerit, ex misericordia ei in ea conditione esse concedatur. 1. q. 1. c. statuimus. §. Simoniacos autem. 1. q. 5. in prin. cum c. sequente. item c. eos qui. §. ex hac itaque, cum c. sequente. item De Simonia. c. nobis. 27. Huius replicationis duplicatio prima hæc est: Nisi ab aduersario ordinati pecunia data sit, ut fructu ordinationis defraudaretur. d. c. 27. vers. nisi constaret illos. Altera duplicatio est: Nisi etiam sine pecunia interuentu eumerant electuri. 1. q. 6. c. vlt. §. fin. & ibi glossa. item c. et si quæstiones. 18. §. fin. de Simonia. Hæc de secunda replicatione eiusq; duplicationibus sint dicta. Tertia replicationis loco notandum, quòd exceptio proposita ordinato ignorari solum, non etiam pecuniam danti & accipienti competat. c. si cum. 33. §. fin. de Simonia.

II. Exceptio: Nisi aliq; quàm ordinatori munus datum sit. Hæc exceptio ipso quidem iure subsistit, si igno-

si ignorante ordinatore datum sit: verum danti & accipienti non prodest. 1. q. 1. c. statuimus. §. Simoniaci quoque. & c. omnis. §. de his autem, cum c. sequente.

III. Exceptio: Nisi ministris vel notariis datum sit. reprobatur c. 1. de Simonia. 1. q. 2. c. nullus. §. regulam antiquam. c. sicut, in prin. M. I. R. lib. 1. cap. 13. crim. 10. reg. 1. except. 3.

IIII. Exceptio: Nisi prandium vel cœna saltem sit data. reprobatur c. Iacobus. 44. d. tt. de Simonia. item extrauag. com. c. 1. eod. tt.

V. Exceptio: Nisi non pecunia numerata, sed quid aliud datum sit. reprobatur 1. q. 3. c. totum.

VI. Exceptio: Nisi obsequium saltem præstetur, vel homagium, seu fidelitas. reprobatur c. cum essent. 12. & c. ex diligenti. 17. de Simonia. item c. ult. de reg. iuris.

VII. Exceptio: Nisi modicum quiddam datum sit. c. etsi quæstiones. 18. in fine. de Simonia. M. I. R. d. reg. 1. except. 5.

VIII. Exceptio: Nisi nullo dato ius aliquod remissum sit. reprobatur c. per tuas. 37. & c. si quis ordinauerit. 45. eod. tt. Plura de hac exceptione vide §. causa 18.

IX. Exceptio: Nisi vniuersa bona sua conferat ecclesie, in qua ordinatur. Reprobatur hac exceptio sub conditione hac, si cum pacto se recipiendi contulerit, c. tua nos. 34. d. tt.

X. Exceptio: Nisi pro ingressu monasterij datum sit. reprobatur c. veniens. 19. d. tt. & 1. q. 2. in prin. c. m sicut.

sicut. §. auctoritate Bonifacij. c. quam pio. c. vlt.

XI. Exceptio: Nisi pro sepultura datum sit, reprobatur §. causa 4.

XII. Exceptio: Nisi non pro ipsa ordinatione vel consecratione datum sit, sed pro accessorijs: puta pro electione, confirmatione, vel subscriptione. reprobatur l. q. 6 in prin. §. nunc autem. & c. l. c. ego autem. c. vlt. in prin. Concordant item ea quæ proposita sunt §. except. 3. item quæ proponuntur §. in proximè sequentibus exceptionibus.

XIII. Exceptio: Nisi pro pallio datum sit. reprobatur l. q. 2. c. nullus. §. regulam. vers. neque ex datione pallij.

XIIII. Exceptio: Nisi pro pastillo datum sit. Et hæc reprobatur d. §. regulam. vers. neq, ex ea. item l. q. 3. c. si quis obiecerit. §. fin.

XV. Exceptio: Nisi pro scriptura saltem datum sit. reprobatur d. §. regulam. vers. neq, ex donatione chartarum. Definitur tamen certa quantitas, intra quam exceptio proposita admittitur, extrauag. Ioann. xxii. vnica, de sentent. excom.

XVI. Exceptio: Nisi pro re, non ordine datum sit. reprobatur d. c. si quis obiecerit. & d. q. 3. c. saluator, in prin. & §. pensandum item c. ea quæ. Sed & concordant §. exceptiones proximè sequentes.

XVII. Exceptio: Nisi pro altari vel decimis datum sit. d. q. 3. c. quæsitum. & c. altare.

XVIII. Exceptio: Nisi pro prabenda datum vel acceptum sit. reprobatur d. c. quæsitum. vers. sicut etiam

etiam prabendis. item d. q. 3. c. 1. c. si quis dator. c. si quis episcopus. c. si quis obiecerit. §. fin. c. ex multis. Et c. ult.

XIX. Exceptio: Nisi pro temporalibus, non pro spiritualibus datum sit. Hac exceptio distinguitur in temporalibus, quae spiritualibus sunt annexa, i. q. 3. in prin. c. si quis obiecerit. c. saluator. §. sed beatus antecessor. Huius distinctionis species est j. exceptio proxima reprobata.

XX. Exceptio: Nisi pro officio procurationis vel praepositurae, non sacro ordine datum sit. reprobatur d. c. saluator. §. alioquin cur sancta. item i. q. 7. c. si quis omnem. §. quicumq; per pecuniam. item De Simonia c. consulere. 38. M. I. R. lib. 1. cap. 13. crim. 10. reg. 1. except. 6. Ratio proposita exceptionis reprobata constat ex distinctione superioris exceptionis proxima. Declaratur autem d. c. saluator. §. in nomine vero.

XXI. Exceptio: Nisi pro inuestitura datum sit. reprobatur c. in tantum. 36. §. fin. de Simonia.

XXII. Exceptio: Nisi fructus ecclesiarum sub annuo censu concedantur. c. ult. ne prelati vices suas.

XXIII. Exceptio: Nisi sumptuum causa datum vel acceptum sit. c. cum sit. 19. vers. prater procuracionem. de Simonia.

XXIII. Exceptio: Nisi paupertatis ratione acceptum sit. Reprobatur hac exceptio c. quonia 40. d. tr.

XXV. Exceptio: Nisi extra templum sit datum. reprobatur i. q. 3. c. saluator. §. fin.

XXVI. Exceptio: Nisi is qui pecunia data ordinatus est, isto ordine dignus sit. 1. q. 5. c. 1. §. illi verò.

XXVII. Exceptio: Nisi non muneris intuitu ordinatio sit facta, sed etiam sine eo futura. Hac exceptio approbatur per ea quæ proposita sunt §. except. 1. repl. 2. dupl. 2.

XXVIII. Exceptio: Nisi spontè, non ex pacto aliquid datum sit. c. etsi quæstiones. 18. c. dilectus. 30. §. fin. c. tua nos. 34. §. si verò purè. & c. mandato. 46. vers. quæ nullo pacto. de Simonia. 1. q. 2. in princ. §. sed aliud est. c. 1. c. sicut. §. is autem. 13. q. 2. c. quæsta est. vers. sed si quando. c. in ecclesiastico. c. precipiendum. vers. nisi fortè. item extranag. com. 1. vers. illa duntaxat. de Simonia. Accedit M. I. R. d. reg. 1. except. 8. Contradicit quodammodo, quo ad sepulturæ venditionem, 13. q. 2. c. postquam.

XXIX. Exceptio: Nisi consuetudo loci non refragetur. c. ad apostolicam. 42. de Simonia. Sed hoc capitulo non obstante, exceptio proposita reprobat. c. non satis. 8. §. fin. c. cum in ecclesia. 8. §. putant autem. c. ea quæ. 16. c. veniens. 19. vers. asserentes hoc esse. c. dilectus 30. vers. dubitas igitur. c. in tantum. 36. c. sicut pro certo. 39. & c. iacobus. 44. eod. tit. item extranag. com. 1. eod. tit. Accedit M. I. R. d. reg. 1. except. 9.

XXX. Exceptio: Nisi episcopus loci dispensauerit. Reprobatur hac exceptio c. nobis. 27. §. fin. de Simonia. Admittitur tamen, si episcopus mandatum dispensandi à Papa acceperit. c. mandato. 46. eod. tit.

XXXI. Ex-

XXXI. Exceptio: Nisi id quod datum est, in pios
usus sit conuersum. Reprobatur hac exceptio 1. q. 1.
c. non est. item extrauag. com. 1. §. nos igitur. vers.
etiam ad usum ecclesiasticum. de Simonia.

XXXII. Exceptio: Nisi pœnitentiam egerit Si-
moniacus. reprobatur 1. q. 7. c. conuenientibus. §. fin.
& c. requiritis. Hactenus de causis proposita accu-
sationu, earumq; exceptionibus sit dictum.

II. QVIBVS ACCVSATIO

Simonix competit?

Omni-
bus quibus ex lege Iulia maiestatis accusa-
re permissum est, Simonia quoq; accusatio compe-
tit. c. si dominus. 3. c. tanta. 7. de Simonia. 15 q. 3. c.
certis. §. fin. Huius exceptio videtur: Nisi scemina
velit accusare. Quæ tamen exceptio reprobatur d.
q. 3. c. sanè quisquis. §. vnde aut specialiter.

III. ADVERSVS, QVQS ACCV-

satio Simonix competit?

1. Regula: Tam dans quàm accipiens proposita
accusatione tenetur. c. non satis. 8 §. vnde quisquis.
c. veniens. 19. c. dilectus. 30. vers. tam in dantes. c.
consulere. 38. c. sicut. 39. §. fin. c. quoniam 40. vers.
tam recipiens. de Simonia. item extrauag. com. cum
detestabile. 2. §. statuentes. vers. dando vel recipien-
do. eod. tit. & extrauag. com. 1. §. & hanc. de sentent.
excom. 1. q. 1. c. quos constiterit. vers. quia dantem
pariter. c. reperiuntur. §. fin. c. si quis episcopus. c.
qui per. item 1. q. 3. c. 1. vers. iuste enim utiq; c. ven-
dentes. c. peruenit, in fine. & c. ult. vers. & emptor

atque venditor. 1. q. 7. c. si quis omnem. §. 1. item §. item episcopum. & §. Tharastius. Apostol. canon. 28. Accedit M. I. R. d. crim. 10. reg. 6.

II. Regula: De eo pro quo ignorante datum est, vide §. quast. 1. except. 1.

III. Regula: De eo qui consensit, cauetur c. non satis. 8. §. unde quisquis. de Simonia.

IIII. Regula: De eo qui ordinatum presentavit, cauetur c. si quis ordinaverit. 45. d. et.

V. Regula: De mediatore cauetur 1. q. 1. c. si quis episcopus. §. fin. & extrauag. com. cum detestabile. 2. §. statuentes. vers. aut quod illa fiat. de Simonia.

VI. Regula: De eo qui sciens Simoniam commissam non defert vel vindicat, 1. q. 1. c. quisquis. c. quidquid. vers. equidem si sciente. item extrauag. com. 1. §. illos quoque. de sentent. excom.

VII. Regula: De eo qui sciens utitur gratia redempta, cauetur d. extrauag. 1. §. fin.

VIII. Regula: De liberis seu heredibus Simoniaci cauetur 1. q. 1. c. citò turpem.

III. QUID VENIAT, SEU de poena Simoniae.

I. Regula: Is qui dedit deponitur, & sacerdotij honore priuatur. c. qui alium. 2. c. sicut. 6. c. insinuarum. 13. de Simonia. 1. q. 1. c. presbyter. c. reperiuntur. §. quod si aliquis. vbi in monasterium detruditur. item d. q. 1. c. si quis episcopus. vers. & qui ordinatus est. c. qui per. c. sanctorum. c. qui studet. & c. erga Simoniacos. Accedit M. I. R. d. crim. 10. reg. 8.

II. Re-

II. Regula: Is quoque qui accepit, deponitur. c. de hoc autem. 11. c. ea qua. 16. in fine. de Simonia. 1. q. 1. c. reperiuntur. §. fin. c. qui per. item q. 3. c. si quis episcopus. & ibi glossa. Plane interdum accipiens ad tempus excommunicatur, vel alia poena pro arbitrio iudicis punitur. 1. q. 1. c. quidquid. Sed & is, cuius aliquod propter Simoniam remittitur, ad tempus punitur. c. si quis ordinauerit. 45. de Simonia.

III. Regula: De poena excommunicationis & anathematis cauetur d. c. quicquid. item extrauag. com. 1. §. nos enim qui secus. & 2. de Simonia. item extrauag. com. 1. de sentent. excom. & 1. q. 1. c. reperiuntur. §. fin. c. si quis episcopus. §. fin. c. qui studet, in prin. c. quicumque. c. cito turpem. §. quia ergo. vers. secundum Ambrosium. c. placuit. item q. 7. c. vlt.

IIII. Regula: Simoniacus in aeternum damnatur. 1. q. 1. c. si quis neque. q. 3. c. si quis dator.

V. Regula: Monachus Simoniacus ab vno monasterio in aliud durius transfertur. c. de regularibus. 25. c. dilectus. 30. §. quod si de hoc. & c. quoniam. 40. de Simonia.

VI. Regula: De poena simpli eius quod acceptum est praestanda, cauetur c. de hoc autem. 11. §. fin. & c. veniens. 19. §. quoniam ergo, de Simonia. extrauag. com. 2. §. per electionem. eod. tit. 1. q. 3. c. si quis dator, in fine.

VII. Regula: De poena dupli eius quod acceptum est praestanda, cauetur c. audiuimus. 41. §. fin. de Simonia.

VIII. Regula: De pœna Giezi, habetur c. cum in ecclesia. 9. §. fin. & c. sicut. 39. §. fin. d. tt.

V. ADIVNCTA HVIVS iudicij.

I. Regula: Reas interim ab administratione divinorum prohibetur. c. accusatum. 4. c. quoties. 5. c. rāta. 7. §. item omnis. de Simonia. 2. q. 5. c. accusatū.

II. Regula: De probanda Simonia. Mediator seu socius criminis ad testimonium perhibendum hoc casu admittitur. Approbatur hac regula sub conditione c. 1. de testibus in 6. Concordant ea qua habentur §. cap. 10. quæst. 3. reg. 5. except. 3.

VI. EVENTVS HVIVS CRI- minis & iudicij.

I. Regula: Damnatuſ fit infam. 1. q. 3. c. ult. vers. & emptor.

II. Regula: Ordinati à Simoniacis vulneratum habent caput. 1. q. 1. c. per Esaiam. §. constat ergo. Concordant ea qua habentur j. lib. 3. cap. 4. quæst. 3. in fine, except. 3.

III. Regula: De Simoniacè acceptis restituendis dictum est §. quæst. 4. reg. 6. De yſdem ecclesiæ applicandis cauetur extranag. com. 1. §. in super erga personas. de Simonia.

IIII. Regula: De premio delatorum cauetur extranag. com. 2. §. & ut huiusmodi. eod. tt.

VII. ADFINIA PROPOSITAE accusationis remedia.

I. Regula: De secreta admonitione, si crimen secretum

cretum sit, cauetur c. ex tua. 20. de Simonia.

I I. Regula: De inquisitione facienda cauetur c. dilectus. 30. §. quod si de hoc. eodem rr.

III. Regula: De purgatione diffamato deferenda, si crimen probari non possit, cauetur c. de hoc autem. 11. §. si verò id. & c. insinuaturn. 13. §. fin. de Simonia. Hac de Simonia. Sequitur de heresi.

DE HAERESI.

Cap. XVII.

DE heresi eiusq; accusatione & inquisitione primum in genere tractabitur in hoc capite, hinc specialiter j. capite sequente.

I. RATIO PROPOSITAE accusationis & inquisitionis.

Confirmatio propositae accusationis consistit in confutatione obiectionis, qua dicitur malos non esse cogendos ad bonum. 23. q. 4. c. displicet. c. quando vult. c. non inuenitur. c. quis nos. c. quid crudele. c. sicut, in prin. item q. 5. c. ad fidem. c. si propterea. c. si vos. c. non vos. c. de Liguribus. c. quali nos. c. relegentes. item 24. q. 3. c. apostolica. Plures canones concordantes vide s. cap 8. quest. 2. reg. 3. Sed & concordat l. 2. in prin. C. de hereticis.

II. PRIVILEGIUM.

Hac accusatio & inquisitio est privilegiata. c. accusatus. 8. §. sanè cum. de hereticis, in 6.

III. CAUSAE EX QVIBVS

accusatio proposita com-
petit.

Prima atque principalis seu generalis causa est, *hæresis*. Quæ causa approbatur per ea quæ superius quæst. 1. sunt proposita. Accedit M.I.R. lib. 1. cap. 13. crim. 11. reg. 1. Ad quam causam declarandam primùm notanda est definitio hæresis, quæ habetur. c. ad abolendam. 9. in princ. de hæreticis. 24. quæst. 1. c. loquitur, cum c. sequente. c. omnibus. c. aduocauit. c. quoniam vetus. c. quicunque. c. didicimus, in prin. item quæst 3. c. hæresis. c. hæreticus. c. qui in ecclesia. c. qui aliorum. item l. 2. §. fin. C. de hæreticis. Nouell. 109. §. hæreticos. Hac de definitione hæreseos. Secundo loco proprium hæreseos notandum, quod habetur 24. q. 3. c. transferunt. Tertio notanda est causa hæreseos, d. c. transferunt. §. veteres. Quarto notandus est effectus & vsus hæresis, d. q. 3. c. vltim. Quinto notanda est species cognata hæresis, quod est schisma, d. q. 3. c. illi qui. §. fin. cum c. sequente. item 24. q. 1. c. schisma, in prin. Hac de prima causa eius q. 3. declaratione sint dicta.

II. Causa: Si Christianus ad Iudaismum defecerit. c. contra. 13. de hæreticis, in 6. Accedit M.I.R. d. crim. 11. reg 2.

III. Causa: Si quis aliorum errores defendat. 24. q. 3. c. qui aliorum.

IIII. Causa: Si resistens inquisitoribus hæreticæ prauitatis ob id fuerit excommunicatus, & nihilo-
minus

minus in eo per annum perseuerauerit. c. vt inquisitionis. 18. §. fin. de hereticis, in 6.

V. Causa: Si in negotio fidei citatus ob contumaciam fuerit excommunicatus, & per annum in ea perseuerauerit. c. cum contumacia. 7. d. tt. Accedit M. 1. R. d. crim. 11. reg. 3.

VI. Causa: Si non credit Christum verum Deum & verum hominem fuisse. c. cum Christus. 7. de hereticis.

VII. Causa: Si quis credat Christum eiuq; discipulos nihil propriū habuisse. extrauag. Ioan. XXII. cum inter. 4. cum sequente. de verborum signifi.

VIII. Causa: Si quis credat Mariam in mortali peccato conceptam esse. extrauag. com. graue nimis. 2. de reliquijs sanctorum.

IX. Causa: Si quis memoriam sanctorum contemnat, vel ea quæ sunt in honorem martyrum, spernat. distinct. 30. c. si quis per.

X. Causa: Si quis domum Dei, & congregationes quæ sunt in ea, contemnat. d. distinct. 30. c. si quis docet.

XI. Causa: Si quis extra ecclesiam priuatim concionetur, & ecclesiasticas sanctiones contemnat, & ecclesiam apud se sine consilio episcopi agat. d. dist. 30. c. si quis extra.

XII. Causa: Si quis condemnandum credit eum, qui carnem manducat, prater sanguinem, idolo immolatam & suffocatam. d. distinct. 30. c. si quis carnem. Apostol. canon. 62.

XIII. Causa

XIII. *Causa*: Si quis iusticiam ex pallio & vestitu astimet. d. distinct. 30. c. si quis virorum, cum c. sequente.

XIIII. *Causa*: Si die Dominico ieiunauerit. d. distinct. 30. c. ult. in princ. & De consecrat. distm. 3. c. ne quis.

XV. *Causa*: Si quis non pro abstinentia, sed pro execratione carniū ab esu carnis abstinet. d. c. ult. §. fin. Apostol. canon. 50. & 52.

XVI. *Causa*: Si in coniugio positos contemnat. d. distm. 30. c. si quis propter. c. si quis vel. c. si quis nuptias. item distinct. 31. c. si quis vituperat. & c. quicumq. & d. c. 50.

XVII. *Causa*: Si Simoniacus sit. Hec causa approbatur per ea quæ s. cap. prox. quest. 1. in principio sunt proposita.

XVIII. *Causa*: Si neget Christum. Apostol. canon. 61. Accedit M. I. R. d. crim. 11. reg. 2. Hec causa declaratur theologicè, non canonicè, 11. q. 3. c. existimant. Huius exceptio est: Nisi supplicijs victus ore quidem neget, corde verò Deum adoret. de pœnitent. distinct. 1. c. potest fieri, in prin.

XIX. *Causa*: Si quis Christianum se esse negauerit. d. q. 3. c. non solum.

XX. *Causa*: Si veritatem non liberè loquitur vel defendit. d. q. 3. c. nolite. Apostol. canon. 61.

XXI. *Causa*: Si episcopus hæreticum instituat heredem. c. si quis episcopus. 5. de hæreticis.

XXII. *Causa*: Si suspectus de hæresi delatum iurans

iurandum prestare nolit. Hac causa approbatur per ea qua proponuntur j. quest. 9. reg. 2.

Præter has plures alia causa proposita accusationis & species hæreticorum enumerantur 24. q. 3. c. quidam autem & l. 5. C. de hæreticis. Sed & plures huiusmodi causas vide j. quest. prox. item j. lib. 4. cap. 1. quest. 1. Nunc exceptiones istarum causarum generales proponenda.

De exceptionibus præcedentium
causarum generalibus.

1. Exceptio: Nisi reus mortuus sit. Reprobatur hac exceptio 24. q. 2. c. ult. item De hæreticis, in 6. c. accusatus 8. §. in eo verò. Accedit M. I. R. d. crim. 11. reg. 1. except. 1. Admittitur exceptio proposita, si non principaliter ob hæresin accusetur, sed ob id, quia hæreticos recepit, defendit, vel eus favit. d. c. accusatus. 8. §. si verò pro ijs. vers. porro si propter. Huius distinctionis replicatio prima est: Nisi postquam pœnitentia ei ob prædictas causas fuerit iniuncta, decesserit. d. §. si verò pro ijs. Altera replicatio est: Nisi episcopus hæreticum instituerit hæredem. c. si quis episcopus. 5. de hæreticis.

II. Exceptio: Nisi reus pœnitentiam agat, & ad fidem redeat. c. ut officium. 11. §. si verò aliquis. de hæreticis, in 6. & 23. q. 4. c. duo ista. l. inter claras. §. fin. C. de summa trinitate. Accedit M. I. R. d. reg. 1. except. 2. Huius replicatio prima est: Nisi reus antea hæresin abiurauerit, vel proprij antistitis examinatione se purgauerit, posteaq; in hæresin fuerit relapsus.

psus. c. ad abolendam. 9. §. illos quoq₃. de hereticis. M. I. R. d. except. 2. repl. 2. Planè hoc casu sacramentum pœnitentie & eucharistie reo denegandum nō est. c. super eo. 4. de hereticis, in 6. Plura de replicatione proposita vide j. quest. 6. reg. 4. Altera replicatio est: Nisi heresin non abiurauerit, nec cautionem præstiterit de ea non reiteranda. d. c. ad abolendam. 9. §. presenti. vers. nisi continuò. Concordant ea quæ habentur s. cap. 13. quest. 5. reg. 6.

III. Exceptio: Nisi reus sit privilegiatus, vel indulgentijs fultus. Reprobatur hac exceptio d. c. vñ officium. 11. §. deniq₃.

IIII. Exceptio: Nisi lis apud alium iudicem pendeat. Reprobatur hac exceptio c. per hoc. 17. de hereticis, in 6. Clement. 1. §. propter quod. eod. tt.

V. Exceptio: Nisi reus ab alio seductus patiatur se corrigi. 24. q. 3. c. dixit.

IIII. AD VERSVS QVOS accusatio proposita com- petit?

I. Regula: De credentibus doctrina hereticorum cauetur c. excommunicamus. 13. §. credentes. c. excommunicamus. 15. §. fin. de hereticis. c. quicumque. 2. §. heretici. & c. vt officium. 11. in prin. eod. tt. in 6.

II. Regula: De receptatoribus, defensoribus & fautoribus hereticorum cauetur d. §. credentes. & d. §. heretici. & d. c. vt officium. 11. in prin. item c. accusatus. 8. §. sacerdotes. eod. tt.

III. Regula: De communicantibus hereticis ca-
uetur

uetur 24. q. 1. c. didicimus. §. inuenimus. & c. schisma. item q. 3. c. dixit, in prin. item De hereticis c. excommunicamus. 13. §. si qui autem tales. Sed & concordant ea quæ habentur j. quæst. 8. reg. 12.

IIII. Regula: De magistratibus qui nec iurare, nec seruare volunt constitutiones in hereticos promulgatas, cauetur c. ad abolendam. 9. §. statuimus. c. excommunicamus. 13. §. moneantur. de hereticis. c. vt officium. 11. §. statuimus, eod. tt. in 6.

V. Regula: De eo qui cum possit hereticum in viam reuocare, hoc non facit, cauetur c. 2. de hereticis.

V. QVIBVS INQVISITIO HERETICÆ prauitatis competat, & apud quos hæc accusatio instituenda?

I. Regula: Ecclesiasticus, non laicus, iudex competens est. c. vt inquisitionis. 18. §. prohibemus. de hereticis, in 6. M. I. R. d. crim. 11. reg. 9.

II. Regula: De episcopo loci. Huic regulariter inquisitio competit, & iurisdictio propositi criminis. M. I. R. d. crim. 11. reg. 10. Cuius regula exceptio prima hæc videtur: Nisi iurisdictio alijs à Papa sit delegata. Sed reprobatur c. per hoc. 17. d. tt. Clement. 1. §. propter quod. eod. tt. Altera exceptio videtur: Nisi reus sit exemptus ad iurisditionem Papa immediate pertinens. Sed reprobatur c. ad abolendam. 9. §. fin. de hereticis. Tertia exceptio est: Nisi episcopus quadragesimum annum nondum sit ingressus. Clement. 2. in prin. eod. tt.

III. Re-

III. Regula: De inquisitoribus à Papa deputatis. His etiam competit cognitio, per ea quæ proposita sunt s. reg. prox. except. 1. Cuius exceptio prima hæc est: Nisi inquisitores à Papa deputati quadragessimum annum non sint ingressi. d. Clement. 2. in prin. Altera exceptio est: Nisi episcopus vel alius prælatus superior reus sit, vel suspectus de hæresi: hoc enim casu ad Papam cognitio spectat. c. inquisitores. 16. de hæreticis, in 6.

VI. QUID VENIAT IN ACCV-
satione proposita, seu de pœ-
na hæreseos.

I. Regula: Schisma gravius punitur hæresi. 24. q. 1. c. non asseramus.

II. Regula: Religiosi gravius puniendi quàm seculares. c. accusatus 8. §. fin. de hæreticis, in 6.

III. Regula: Vltimo supplicio hæretici afficiendi non sunt. 23. q. 5. c. vnum solum. Concordant ea quæ proposita sunt s. cap. 7. in prin. M. I. R. d. crim. 11. reg. 12.

XIIII. Regula: Si quis post abiurationem relapsus sit in hæresin, gravius punitur, per ea quæ proposita sunt s. quæst. 3. except. generali 2. repl. 1. Huius regulæ exceptio prima hæc est: Nisi cum abiuraret hæresin, lenis tantum contra eum fuit presumptio. d. c. accusatus. 8. in prin. Altera exceptio videtur: Nisi in aliam hæresin relapsus sit, quàm abiuravit. Sed reprobat d. c. accusatus. 8. §. eum verò.

V. Regula: Si quis post abiurationem hæreticis
commu-

communicat, tanquam relapsus grauius punitur. d. c. 8. §. ille quoq.

VI. Regula: De pœna excommunicationis cauetur c. sicut. 8. c. ad abolendam. 9. in princ. c. excommunicamus. 13. in princ. c. excommunicamus. 15. in princ. de hereticis.

VII. Regula: Excommunicati traduntur iudici seculari arbitrio eius puniendi. d. c. 13. §. damnati. & d. c. 15. §. damnati. & d. c. ad abolendam. 9. §. presenti. M. I. R. d. crim. 11. reg. 13.

VIII. Regula: Pertinaces in perpetuum carcerem damnantur. d. c. 15. §. si qui autem. Hæc de pœnis hereticorum. Sed & plures huiusmodi pœnas vide j. quest. 8.

VII. ADIUNCTA PROPOSITÆ accusationis & inquisitionis.

I. Regula: De reïs custodiendis & incarcerandis cauetur Clement. 1. §. propter quod, cum sequentibus. de hereticis.

II. Regula: De iuramento ab officialibus præstando cauetur d. Clement. 1. §. porro coram.

III. Regula: De modo procedendi, & processibus inuicem communicandis, cauetur d. §. propter quod item c. per hoc. 17. de hereticis, in 6. extranag. tom. 1. eod. tt. M. I. R. d. crim. 11. reg. 15.

IIII. Regula: Vt de simplici & plano procedatur, cauetur c. statuta. 20. in princ. de hereticis, in 6.

V. Regula: De non publicandis attestatiombus

& accusatoribus cauetur d. c. 20. §. iubemus.

VI. Regula: Si citatus contumaciter absit, pro heretico condemnatur, per ea quae proposita sunt §. quest. 3. causa 5.

VII. Regula: De examine testium cauetur c. vt officium. 11. §. verum quia. de hereticis, in 6.

VIII. Regula: De probatione. Hæresis probatur per testes etiam excommunicatos & criminis socios. c. in fidei. 5. eod. tt. Item per iurum, qui antea contrarium deposuit, probat. Quae regula approbatur sub conditione c. accusatus. 8. §. licet. d. tt. M. I. R. lib. 2. cap. 13. reg. 37. except. 6. repl. 3.

IX. Regula: Decumbens petens hereticos se consolaruros, praesumitur ex eo hereticus: contra quam praesumptionem, si decesserit, non admittitur probatio in contrarium. Quae regula approbatur certis conditionibus. c. filij. 3. de hereticis, in 6.

X. Regula: Ut inquisitores simul vel separatim procedat, cauetur c. vt officium. 11. in prin. d. tt. Concordant ea quae proposita sunt §. ead. quest. reg. 3.

XI. Regula: Ut inquisitores compescant predicatorum questuarios vel alios resistentes inquisitioni, cauetur d. c. vt officium. 11. §. compescendi.

XII. Regula: Alia iura inquisitoribus competentia enumerantur c. vt commissi. 12. d. tt.

XIII. Regula: Ne inquisitores affectibus aliquid tribuant, cauetur Clement. 1. §. porro quod. vers. omni carnali. & §. verum quia. de hereticis.

XIIII. Regula: Ne inquisitores potestate sua abu-

abutantur, cauetur Clement. nolentes. 2. §. & tam
ipforum. d. tt. Plura de hac re vide j. quest. prox.
reg. 6.

XV. Regula: Ne inquisitores alijs causis, quàm
ad haresin pertinentibus, se immisceant, cauetur
c. accusatus. 8. §. sanè cum. de hareticis, in 6.

XVI. Regula: Vt secularis magistratus adiuven-
to sit inquisitoribus, cauetur c. vt inquisitionis. 18. in
prin. d. tt. Concordant ea quæ proposita sunt s.
quest. prox. reg. 7. item quest. 4. reg. 4.

VIII. E V E N T V S.

I. Regula: De executione sententia à seculari iu-
dice facienda, probatur per ea quæ proposita sunt
s. quest. 6. reg. 7.

II. Regula: De appellatione deneganda caue-
tur d. c. vt inquisitionis. 18. in princ. vers. non ob-
stantibus.

III. Regula: De confiscatione bonorum damna-
ti cauetur c. vergentis. 10. c. excommunicamus. 13. §.
damnati. de hareticis. c. cum secundum. 19. d. tt. in
6. Accedit M. I. R. lib. i. cap. 13. crim. 11. reg. 18.

IIII. Regula: Cui hac bona cedant, & quorum
expensis inquisitio facienda, desinitur extrauag.
com. 1. §. verùm quia. de hareticis. M. I. R. d. crim. 11.
reg. 19.

V. Regula: Quæ confiscanda. Bonus mariti con-
fiscatus, vxori salua dos est. Quæ regula approba-
tur simul & distinguitur c. decreuit. 14. de hareticis,
in 6.

VI. Regula : De pœna inquisitorum non recte suo surgentium officio cauetur Clement. 1. in prin. & §. verum quia. & Clement. 2. §. quod si secus. de hereticis.

VII. Regula : Hereticorum sacrificia nihil valent. 24. q. 1. c. odi. c. didicimus. §. sacrificia eorum. Concordant item ea quæ proponuntur j. reg. 20.

VIII. Regula : Heretici carent iusticia & charitate. d. q. 1. c. vbi sanã.

IX. Regula : Heretici spiritus perfectionem non habent. d. q. 1. c. heretici. 23. q. 7. c. vlt. in prin.

X. Regula : De sepultis ab hereticis, de q³ vestimentis cum quibus, & altaribus in quibus heretici celebrarunt, cauetur c. à nobis. 2. de sacramentis non iterandis.

XI. Regula : Ne hereticis vis fiat, vel sine causa ijs sua auferantur, cauetur d. q. 7. in prin. cum c. sequente. item l. 6. C. de sacrificijs paganor. Contradicit d. q. 7. c. si de rebus. c. quod autem. & c. vlt.

XII. Regula : Heretici vitandi & fugiendi sunt, per ea quæ proposita sunt s. quæst. 4. reg. 3. Quibus concordat 24. q. 1. c. omnis qui. c. quæ dignior. item q. 3. c. clericus. c. cum quibus. item 28. q. 1. c. nullus eorum. c. si infidelis. §. hoc & de. c. saepe malorum.

XIII. Regula : Cum hereticis de fide non disputandum. 24. q. 3. c. cum quibus. §. fin.

XIIII. Regula : Heretici ad concilia non vocandi. d. c. cum quibus, in prin. Vide item j. lib. 4. cap. de concilijs.

XV. Re-

XV. Regula: Hereticus in aeternum est damnatus, utcumque bona opera praestet. c. firmissimè. 3. de hereticis.

XVI. Regula: Dam nato auctore, libri quoque eius & sententia damnata consentur. c. fraternitatis. 4. eod. tit.

XVII. Regula: Aduocati & notarij hereticis eorumq; fautoribus patrocinari & scribere prohibentur. c. si aduersus. 11. de hereticis. Accedit M. I. R. d. crim. 11. reg. 8.

XVIII. Regula: Hereticis nulla datur actio. c. ult. d. tit.

XIX. Regula: Acta hereticorum rescinduntur. c. 1. de schismaticis.

XX. Regula: Heretici sacra ministrare non possunt, & factum huiusmodi ratum non est. 1. q. 1. c. sic populus, cum sequentibus vsq; ad c. manus. item d. c. manus. §. cum ergo. Contradicat d. q. 1. c. sicut Christus. Huic obiectioni respondet Gratianus d. c. sicut. §. sed hoc de peccatore. Concordant item ea quae habentur s. reg. 7.

XXI. Regula: De priuilegio cruce signatorum, qui hereticos exterminant, cauetur c. excommunicamus. 13. §. catholici. de hereticis.

XXII. Regula: Heretici liberos suos in potestate non habent. c. quicumq;. 2. §. fin. de hereticis, in 6.

XXIII. Regula: De hereticis conuersis, quatenus sint recipiendi, cauetur s. cap. 13. quaest. 5. reg. 6. Haec de euentu propositae accusationis. Plures huiusmodi

pœnas hereticorum & euentus vide M. I. C. lib. 3.
cap. 7. quest. 3.

IX. ADFINIA REMEDIA.

I. Regula: De visitatione annua instituenda ad
hereseos inquisitionem cauetur d. c. excommunicamus. 13. §. adycimus.

II. Regula: Vt suspecto de heresi iusiurandum
deferatur, & nisi iurauerit, pro heretico damnetur,
cauetur d. §. adycimus. vers. ipse autem episcopus.
& d. c. 13. §. qui autem. item c. ad abolendam. 9. §.
qui verò. eod. tit. Hac de heresi in genere sint dicta:
nunc de eadem in specie erit dicendum.

DE HAERESI IN SPECIE. Cap. XVIII.

I. DE IVDÆIS ET Sarracenis.

Prima regula: Inter Christianos & Iudeos nu-
ptia contrahi prohibentur, per ea qua propo-
nentur j. lib. 4. cap. 13. except. 11.

II. Regula: Ne Iudæi Christianos eorumq; reli-
gionem dicto factōue contemnant, cauetur c. etsi
Iudeos. 13. in prin. & c. in nonnullis. 15. §. fin. de Iu-
dæis. l. 10. C. de Iudæis.

III. Regula: Ne Iudæi & Sarraceni suos ritus &
festiuitates agere prohibeantur, cauetur dist. 45. c.
qui syncera. l. 12. C. de Iudæis. Excipitur inuocatio
Mahometi, Clement. vnica, de Iudæis.

IIII. Regula: Ne vñ Iudæis inferatur, nèue ad
relig

religionem Christianam cogantur, cauetur c. sicut.
 9. de Iudeis. item d. c. qui syncera. & d. distinct. 45. c.
 de Iudeis. l. 13. C. de Iudeis. & l. 6. C. de sacrif. paga-
 nor. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi fidem
 Christianam receperint: tunc enim vt in ea ma-
 neant, cogi possunt. d. c. de Iudeis. item De consecra.
 distinct. 4. c. pleriq. Altera exceptio est: Nisi vim
 inferant Christianis. 23. q. 8. c. dispar.

V. Regula: Ne Iudaei Christianos circumcidant,
 cauetur dist. 54. c. nulla. §. si verò. l. 15. C. de Iudeis.

VI. Regula: Ne Iudeis publica officia in Christia-
 nos committantur, cauetur d. c. nulla. in prin. c. cum
 sit. 16. c. ex speciali. 18. de Iudeis. l. hac valitura. 17. C.
 eod. tt. Sed & concordant ea quae habentur s. cap 5.
 quest. Qui & quales. reg 3.

VII. Regula: Ne Iudaei nouas synagogas extruāt,
 sed (si velint) veteres reficiant, cauetur c. Iudaei. 3.
 & c. consultationi. 7. de Iudeis. item d. l. 17. §. il-
 lud etiam.

VIII. Regula: Vt Iudaei tota die parasceues ostia
 & fenestras habeant occlusas, cauetur c. quia super.
 4. de Iudeis. Item, ne in die passionis Domini Iudaei
 in publicum prodeant, nec in contumeliam Chri-
 sti profiliant, cauetur c. in nonnullis. 15. §. in die-
 bus. eod. tt.

IX. Regula: Iudeis baptizatis bona sua auferen-
 da non sunt. c. Iudaei. 5. §. si qui prater ea. de Iudeis.
 & extrauag. Ioann. xxi. 2. eod. tt.

X. Regula: Ne Iudaei vel Sarraceni habeant

mancipium Christianum. c. 1. & 2. de Iudæis. dist. 54. c. mancipia. c. presenti. item 17. q. 4. c. Iudas. l. unica. C. ne mancipium Christianum. & l. 42. §. his ita dispositis. C. de episcopis & clericis. Huius regula exceptio est in colonis adscripticijs, d. c. 2.

XI. Regula: Ne Christiani in domibus Iudeorum vel Sarracenorum seruitia præstent, c. Iudæi. §. in prin. c. ad hoc. 8. & c. etsi Iudeos. 13. de Iudæis.

XII. Regula: Serui Iudeorum baptizari volentes, exinde liberi efficiuntur. c. ult. d. tr.

XIII. Regula: De habitu Iudeorum & Sarracenorum cauetur c. in nonnullis. 15. in prin. d. tr.

XIIII. Regula: De pœna Iudæi clericum percutientis cauetur c. postulasti. 14. d. tr.

XV. Regula: Iudæi de suis possessionibus decimas & oblationes soluere tenentur. c. quanto amplius. 18. §. fin. de vsuris.

XVI. Regula: Cum Iudæis nec manducandum, nec bibendum est, nec lauandum, nec etiam medicamentum ab ijs sumendum. 28. q. 1. c. nullus eorum. c. omnes. Nec cum ijs ieiunandum, nec festus dies cum ijs celebrandus, nec lautia festi ab ijs suscipienda. Apostol. canon. 69.

XVII. Regula: Vt filij Iudeorum ab ijs separentur. d. q. 1. c. Iudeorum, item De consecrat. distin. 4. c. pleriq. §. fin.

XVIII. Regula: De Iudæis baptizandis in fide prius instituendis vide 3. lib. 4. cap. de baptismo.

XIX. Regula: Ne oleum in synagogam Iudeo-

rum deferatur, aut lucerna incendatur. Apostol. canon. 70. Hec de Iudeis & Sarracenis, Sed & plura de Iudeis vide M. I. C. lib. 3. cap. 8.

II. DE PAGANIS.

I. Regula: Qui Paganis predicant, possunt cibis ab ipsis appositis vesci. c. quam sit. 10. in princ. de Iudeis.

II. Regula: Vt ijs qui idonei sunt, permittatur Paganis predicare, cauetur d. c. 10. §. in super.

III. Regula: Ne Pagani ad officia publica admittantur, cauetur c. cum sit. 16. §. fin. eod. tit.

III. DE MANICHAEIS.

Hi coniugium detestabantur. distin. 30. in prin. vers. causa fuit. De quorum poenis cauetur l. 4. & l. 5. vers. & qui ad imam. C. de hereticis.

III. DE APOSTATIS.

De apostatis coercendis cauetur c. à nobis. 5. de apostatis. Sed plura de apostatis vide 7. lib. proxim. cap. 5. reg. 68. & 69. item M. I. C. lib. 3. cap. 8 specie 4.

V. DE BEGVARDIS ET
beguinis.

Hac secta damnatur Clement. 1. de religiosis domibus Clement. ad nostram. 3. de hereticis. extranag. Ioann. XXII. vnica, de religiosis domibus. Ab hac regula excipiuntur mulieres fide dignae, nec suspectae, sub habitu beguinarum viuentes. extranag. com. vnica, eod. tit.

VI. DE HYPOCRITIS.

De hypocritis differitur De poenitent. distin. 2. c.

multi bene. §. illud Gregorij, cum c. sequēte Ciriac.
VII. DE Iacobo, Petro & Ioanne de Columna
schismaticis canetur c. vnico, de schismaticis, in 6.
Tollitur hac constitutio extrauag. comm. vnica, eod.
tt. Hec de heresi in specie sint dicta. Sed & plures
species vide M. I. C. d. cap. 8. Superest vt de vsuras
rijs agamus.

DE V S U R I S.

Cap. IX.

I. RATIO PROPOSITAE accusationis.

VSurarij vtriusq; testamenti pagina damnan-
tur. c. quia in omnibus. 3. vers. & qualiter. c.
super eo. 4. in prin. de vsuris. Accedit M. I. R.
lib. 1. cap. 13. crim. 13. reg. 1. Alia ratio proposita ac-
cusationis est: quia cuncti negotiatio est prohibita.
c. eiciens, in prin. distin. 88. Obiectio ponitur & sal-
uitur d. c. eiciens. §. dicit aliquis.

II. CAUSAE EX QVIBVS ACCU- satio proposita competit.

Prima & principalis causa est: Si vsuras quis
exerceat. c. 1. in prin. de vsuris, in 6. c. 2. de vita &
honestate clericor. Accedit M. I. R. d. crim. 13. reg. 2.
Pro declaratione huius causae sciendum est, vsuram
esse quicquid vltra sortem percipitur. quae definitio
patet ex ijs, quae infra proximè sequuntur. Accedit
M. I. R. d. reg. 2. & lib. 5. cap. 1. reg. 56.

II. Causa; Si quid vltra sortem recipiatur. c. cōs-
suluit.

saluit. 10. de vsuris. 14. q. 3. in prin. cum sequentibus.
q. 4. c. si quis clericus, in fine. & c. nullus.

III. Causa; Si parabolam iuramenti non aliter
concedit, quam emolumentum aliquod inde perci-
piat. d. c. 10. vers. & vtrum eodem reatu.

IIII. Causa: Si quis plus iusto precio rem suam
vendidit ob dilatam precij solutionem. d. c. 10. vers.
& an negociator pœna consimili. item c. in ciuita-
te. 6. eod. tr. Accedit M. I. R. d. crim. 13. reg. 3. Huius
causa exceptio hac est: Nisi aliàs non erat rem di-
stractus. c. ult. §. fin. de vsuris.

V. Causa: Si quis annonam vel vinum emat, vt
pluris vendat. 14. q. 4. c. quicumque. Huius causæ ex-
ceptio est: Nisi cum tempus traditionis rei emptæ
esset dilatum, verisimiliter dubiteretur, vtrum plus
vel minus tempore traditionis res sit valitura. d. c.
ult. §. ille quoq.

VI. Causa: Si creditor pro pecunia credita loco
vsurarum fructus pignoris percipiat. c. 1. de vsuris.
Concordant ea quæ proponuntur j. libro 5. cap. 7.
reg. 12. Huius causæ exceptio prima hac est: Nisi be-
neficio ecclesiasticum hoc modo à laico redima-
tur. d. c. 1. vers. nisi fortè ecclesiæ beneficium. Altera
exceptio est: Nisi dominus à vasallo feudum pignori
acceperit, remissus ei seruitijs. c. 1. de feudis. c. con-
questus. 8. in fine. de vsuris. Tertia exceptio est:
Nisi pro dote maritus pignus acceperit. c. salubriter.
10. d. tr.

VI. & VII. Causam vide j. lib. 5. cap. 7. reg. 14.

Exce-

Exceptiones præcedentium causarum generales.

I. Exceptio generalis videtur: Nisi Iudeus vsuras exerceat. Sed reprobatur c. post miserabilem. 12. & c. quanto. 18. de vsuris. M. I. R. d. crim. 13. reg. 2. except. 1.

II. Exceptio videtur: Nisi laicus vsuras exerceat. Sed & hac exceptio reprobatur 14. q. 4. in prin. & c. nec hoc.

III. Exceptio: Nisi is qui vsuras percepit, facultatibus lapsus sit, ut eas restituere non possit. c. cum tu. 5. §. illi autem de vsuris. Huius replicatio est: Nisi possessiones habeat vsuris comparatas. d. §. illi autem. vers. possessiones verò.

IIII. Exceptio: Nisi ab hoste, vel alio quem licet occidere, vsuras perceperit. 14. q. 4. c. ult.

V. Exceptio: Nisi ab vsurario vsuras acceperit. c. quia frustra 14. & c. Michael. 17. de vsuris.

VI. Exceptio: Nisi is, à quo vsuras accepit, decesserit nullis heredibus relictis. Reprobatur hac exceptio c. cum tu. 5. vers. vel his non superstitibus, d. et. item 14. q. 5. c. nemo, in fine.

VII. Exceptio: Nisi non pecunia numerata, sed quid aliud ultra sortem sit receptum. Hac exceptio reprobatur 14. q. 3. c. 1. cum sequentibus.

VIII. Exceptio: Nisi census annuus in pradio emptus sit cum pacto de retrouendendo. extranag. com. 1. & 2. de empt. & venditione. Accedit M. I. R. d. reg. 2. except. 2.

IX. Exceptio: Nisi creditor periculum sortis in se receperit. Reprobatur hac exceptio c. ult. in prin. de usuris.

X. Exceptio: Nisi iusurandum de usuris solvendis, vel solutis non repetendis praeitum sit. Reprobatur hac exceptio c. tuas. 13. d. tt. c. 1. & c. debitorum. 6. de iureiurando.

XI. Exceptio: Nisi statutum vel consuetudo loci usuras permittat. Reprobatur Clement. 1. in prin. de usuris. M. I. R. d. regi. 2. except. 4.

XII. Exceptio: Nisi ante decretum, quo usurae prohibita sunt, usuras perceperit. Reprobatur hac exceptio c. cum tu. 5. in prin. de usuris.

XIII. Exceptio: Nisi in pium usum, vel ob liberandum captivum usuras perceperit. Hac exceptio reprobatur c. super eo. 4. eod. tt.

III. ADVERSUS QVOS

accusatio proposita competit?

De heredibus usurarii defuncti cauetur c. tua nos. 9. de usuris.

IIII. QUID VENIAT IN accusatione proposita, seu de poena.

I. Regula: Ut usurae perceptae restituantur, cauetur d. c. cum tu. 5. vers. cogendi sunt.

II. Regula: Nisi usuras restituat reus, excommunicatur. c. quia in. 3. & c. praterea. 7. de usuris. 14. q. 4. c. ministri.

III. Re-

III. Regula: Ad confessionem & absolutionem reus non admittitur. c. 2. §. penult. de vsuris, in 6.

IIII. Regula: Reo denegatur ecclesiastica sepultura. de quare vide j. lib. 4. cap. de sepultura.

V. Regula: Vsurarius raptori equiparatur. 14. q. 4. c. si quis vsuram. c. quid dicam. c. vltim. vers. sine ferro.

VI. Regula: Clericus vsurarius deponitur. c. 1. §. quod si post. & c. praterea. 7. de vsuris. 14. q. 4. c. 1. c. si quis oblitus. c. quoniam.

VII. Regula: Indeus vsurarius quomodo coerceatur, definitur c. post miserabilem. 12. & c. quanto. 13. de vsuris.

VIII. Regula: De poena eorum qui statutis suis vsuras permittunt, cauetur Clement. 1. d. et.

IX. Regula: Si quis vsuras exercere non esse peccatum affirmauerit, ut haeticus coercetur. d. Clement. 1. §. fin.

X. Regula: Ut vsurarij peregrini expellantur, nec domus illis locetur, cauetur c. 1. §. & quia. de vsuris, in 6.

V. ADIUNCTA.

De edendis libris rationum, ut de contractu vsurario constare possit, definitur Clement. 1. §. ceterum. de vsuris.

VI. EVENTVS.

I. Regula: De appellatione condemnato deneganda cauetur c. quam perniciosum. 11. de vsuris.

II. Regula: Vsurarius testamentum facere prohibetur.

*hibetur. c. quanquam. 2. §. fin. de vsuris, in 6. Plures
euentus vide s. quest. 4. & M.I.R.d. crim. 13. reg. 11.*

VII. ADFINIA REMEDIA

propositæ accusationis.

*I. Regula: Etiā sine accusatione officio magistra-
tus vsurarij puniendi. c. cum in diœcesi. 15. de vsuris.*

*II. Regula: De exceptione vsurario agenti oppo-
nenda, si non restituat vsuras, cauetur c. delictores.
6. in prin. de iureiurando. c. quia frustra. 14. & c.
Michael. 17. de vsuris. Hac de vsuris.*

LIBRI PRIMI FINIS.

METHODI IVRIS

PONTIFICII

LIBER II.

DE IUDICIIS PRIVATIS.

Actenus de legibus, magistratibus &
iudicijs publicis actum est. Nunc de
iudicijs priuatis agetur. vbi præmissa
generali iudiciorum descriptione, di-
cetur primum de personis iudiciorū,
hinc de rebus, tertio de actibus iudicialibus. Quar-
to euentus & consequentia iudiciorum tractabun-
tur: postremo ad finia iudiciorum remedia. Per-
sonæ iudiciorum sunt, iudex, assessores, postulantes,
aduocati, procuratores & defensores, actor & reus.
Qua

Qua persona ex parte breuiter enumerantur cum suis officijs 4. q. 4. c. 1. Res iudiciales sunt, res litigiosa, seu in iudicium deducta. Actus iudiciales sunt, in ius vocare, actionem edere, dilationem dare, excipere, replicare, cauere, litem contestari, de calumnia iurare, causam probare, cognoscere ac referre, sententiam formare ac pronunciare. Euentus & consequentia iudiciorum sunt, appellatio, res iudicata, iudicati actio & exceptio, sententia executio, in possessionem bonorum missio, venditio bonorum debitoris, sumptuum & expensarum litis restitutio, exceptio Quod quisque iuris in alterum, &c. Ad finia denique iudiciorum remedia sunt, extraordinaria cognitiones, compromissum & transactio. De quibus omnibus & singulis ordine dispiciendum, praemissa tamen generali iudiciorum descriptione.

DESCRIPTIO IV-

diciorum generalis.

Cap. I.

PRIMO: Ratio iudiciorum est, coercitio maiorum & pax publica. 23. q. 5. c. non frustra. l. 13. vers. idcirco tamen. C. de Iudais.

II. VBI EXERCENDA iudicia?

I. Regula: Non nisi in ciuitatibus & locis insignibus iudicia exercenda. c. statutum. 11. in princ. vers. nec audiantur alibi, de rescriptis, in 6.

II. Re-

II. Regula: Vbicunque in sua diœcesi prælatus elegerit, iudicia exercere potest. c. cum episcopus. 7. de officio ordinarij, in 6. Accedit M.I.R. lib. 2. cap. 1. quæst. 3. reg. 1.

III. Regula: Non nisi in sua diœcesi, vel in qua appellatum est, iudicia exercenda. c. vt litigantes. 5. d. tt. Accedit M.I.R. d. quæst. 8. reg. 2. Cuius exceptio prima est: Nisi consuetudo loci aliud permittat. d. c. 5. vers. nisi sibi aliud de consuetudine. Altera exceptio est: Nisi iudex à sua diœcesi expulsus sit. Clem. 1. de foro competenti.

IV. Regula: Delegatus extra locum commissio- nis iudicium exercere non debet. c. statutum. 11. §. in nullo. de rescriptis, in 6.

V. Regula: Ne in templis vel cœmeterijs iudicia exerceantur. c. decet. 2. §. cessent in ecclesiis. de im- munitate eccles. in 6.

III. QVANDO EXERCENDA iudicia?

Diebus feriatis iudicia non exercenda. 15. q. 4. in prin. cum sequentibus, vsq. ad q. 5. Concordat. M.I. C. lib. 2. cap. 1. quæst. 2. reg. 1. in prin. & M.I.R. d. c. 1. quæst. 9. reg. 1. Huius regule exceptio prima hac est: Nisi partes ferijs renunciauerint. Quæ exceptio approbatur M.I.C. d. reg. 1. except. 1. Cuius replicatio est: Nisi feria introductæ sint non fauore hominum, sed in honorem Dei & sanctorum: his enim renun- ciari non potest. c. vlt. de ferijs. Huius duplicatio est: Nisi necessitas urgeat, vel pietas suadeat. d. c. vltim. vers.

vers. nisi necessitas urgeat. Plures proposita regula exceptiones vide M. I. C. d. reg. 1. & M. I. R. d. reg. 1.

IV. QUAMDIV EXERCENDA IUDICIA?

I. Regula: Lites debent celeriter terminari. c. 2. de sententia & re iudicata. Pœna iudicii malitiosè differentis expeditionem causarum cauetur extrauag. com. 1. §. etsi forsas, de treuga & pace. Alia pœna statuitur l. properandum. 11. §. fin autem vtrag. C. de iudicijs.

II. Regula: Iure ciuili intra triennium cause pecuniariæ debent finire. d. l. properandum. 11. Cui contradicit c. venerabilis. 20. de iudicijs. Vide M. I. R. d. cap. 1. quæst. 10. reg. 1.

V. ADIUNCTA IUDICIORUM.

I. Regula: Ut lite pendente nihil innouetur, cauetur c. 1. cum c. sequente. ut lite pendente nihil. c. cum venissent. 6. de institutionib. Concordant item ea quæ habentur j. cap. 18. quæst. 7. reg. 13. & M. I. R. d. cap. 1. quæst. 12. reg. 2. Declaratur regula proposita definitione litis pendens Clement. cum lite. 2. ut lite pendente. Sanè ad regulam propositam pertinet de re litigiosa non alienanda, de quo tamen dicitur specialiter j. cap. 5.

II. Regula: De actis iudicij conscribendis cauetur c. quoniam. 11. de probationibus.

III. Regula: Ut omnia in scriptis proponantur, cauetur ipso iure. Sed excipitur causa clerici conueni.

nenti. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur h. q. 1. c. si quis cum. Nouell. 83.

IV. Regula: Vt omnia mitissima verborum relatione, non contentiosis vocibus nec risibus agantur, cauetur 5. q. 4. c. vlt. Hæc de adiunctis iudiciorum: quod tamen referri etiam possunt officia aduocatorum, procuratorum, iudicum, assessorum, necnon totus processus iudiciarius. Sed de his infra tractabitur. Nunc de personis iudicij agendum.

DE IUDICE.

Cap. II.

Primò: Etymologia iudicis habetur 23. q. 2. c. 1. §. iudex.

II. DE DANDO IUDICE

& foro comperenti.

Ex persona iudicis sumitur recusatoria iudicis & fori præscriptio, quæ consequitur reus, ne ad actionem propositam respondere cogatur apud iudicem recusatum. Quæ præscriptio approbatur 3. q. 6. c. pulsatus, in prin. 11. q. 1. clericus. Quod si fori præscriptione opposita iudex nihilominus sententiam in causa principali tulerit, ea ipso iure non valet, vt j. cap. 19. except. 1. dicetur, & iudex in aestimatione interesse punitur. c. olim. 7. de iniurijs. Planè regulariter quidem iudex competens præsumitur, quiq; excipiendo incompetentem eum dicit, ipsam suam exceptionem seu præscriptionem tenetur probare. Sumuntur autem huiusmodi ex-

ceptio-

ceptiones partim ex qualitate ipsius iudicis, partim ex persona actoris, partim ex persona rei conuenti, partim ex re qua petitur, partim ex genere cause & ex alijs huiusmodi circumstantijs, quemadmodum M.I.C. lib. 2. cap. 2. copiosius ostendi. Quo ordine seruato, fori prescriptionis & recusatoria iudicis causas seu species subiiciemus: eo tamen pramisso, quod huiusmodi cause non solum reo fori prescriptionem seu recusatoriam iudicis suppeditant, sed actori quoque ad replicandum fori prescriptionem prosunt. Siquidem actor replicando excipit aduersus iudicem, ad quem reus in fori prescriptione pronocauit.

I. Exceptio: Nisi iudex surdus vel mutus sit. Hæc exceptio cum alijs quibusdam approbatur 3. q. 7. c. 1. §. tria sunt. l. 12. §. non autem. ff. de iudicijs.

II. Exceptio: Nisi iudex furiosus sit. d. c. 1. vers. & qui perpetuo. De hac exceptione agitur etiam l. 39 in prin. & l. 46 ff. de iudicijs.

III. Exceptio: Nisi iudex minor sit ætate. d. c. 1. vers. & impubes. Accedit M.I.R. lib. 2. cap. 2. quæst. 2. except. 1. Cuius replicatio est: Nisi maior sit decem & octo annis. l. 57. ff. de re iudicata. Quæ tamen replicatio mutatur c. cum vigesimum. 41. de officio delegati.

IV. Exceptio: Nisi iudex Senatu motus sit. d. c. 1. vers. lege qui à senatu motus est.

V. Exceptio: Nisi fœmina iudex sit data. d. c. 1. vers. moribus fœmina, item 15. quæst. 3. in princ. §.

et contra, cum sequentibus: ubi obiectio ponitur & soluitur.

VI. Exceptio: Nisi iudex servus sit. d. c. 1. vers. & servus, ubi subiicitur replicatio talis: Nisi publice liber sit reputatus. Cui concordat l. 3. ff. de officio pratorum.

VII. Exceptio: Nisi causa iudicem datum contingat vel iudex simul accusator esse velit. 4. q. 4. c. 1. c. nullus. M. I. R. d. quest. 2. except. 2.

VIII. Exceptio: Nisi iudex datus sit dominus, familiaris vel socius actoris vel rei conuenti. c. causam. 17. c. insinuante. 25. c. cum R. 35. vers. exceptis canonicis. de officio delegati. Concordat. item M. I. C. lib. 2. cap. 2. except. 10. Contradicit tamen 3. q. 7. c. infames. §. filius etiam. vers. nam & iudicem. l. 77. ff. de iudicijs.

IX. Exceptio: Nisi iudex inimicus sit rei conuenti. 3. q. 5. c. vlt.

X. Exceptio: Nisi iudex datus in pari vel maiori crimine sit cum reo conuento. 3. q. 7. in prin. c. infames. §. pen. c. qui sine. c. iudicet. in prin. c. in grauibus. c. postularius. c. vlt. Contradicit d. c. vlt. §. sed obijciatur. Vide M. I. R. d. quest. 2. except. 6.

XI. Exceptio: Nisi iudex sit infamis. d. q. 7. c. 1. in prin.

XII. Exceptio: Nisi iudex sit peregrinus. 3. q. 5. c. accusatores. q. 6. c. peregrina. c. leges. c. vnaqueque. Concordant item ea quae habentur j. lib. prox. cap. 6. reg. 14.

XIII. Exceptio : Nisi iudex sit excommunicatus. c. ad probandum. 24. de re iudicata.

XIV. Exceptio : Nisi iudex non sit fidei catholice. 2 q. 6. c. catholicus. Concordant ea quæ habentur j. cap. 19. except. 2. vbi huius exceptionis vide replicationes.

XV. Exceptio : Nisi iudex alij causam commiserit : hoc enim casu videtur ipse recusandus. Sed hac exceptio reprobatum sub conditione c. quamvis. 6. de officio delegati, in 6. Plura de hac exceptione vide s. lib. proximo, cap. 5. de iurisdictione, quest. 1. except. 11.

XVI. Exceptio : Nisi cum pluribus esset causa delegata, quidam, non omnes iudicent. Hæc exceptio approbatur simul & distinguitur j. cap. 19. except. 4.

XVII. Exceptio : Nisi cum pluribus causa esset delegata, singulis in solidum : vno iudicante, alij postea sese ingerant. c. cum plures. 8. de officio delegati, in 6. Hactenus exceptiones ex qualitate iudicis desumptæ sunt expositæ. Sequuntur ea quæ sumuntur ex persona actoris.

XVIII. Exceptio : Nisi actor sit pupillus, vidua, vel aliâs miserabilis persona : hæc enim ad Imperatorem in ius aduersarium suum vocare potest. l. v. nica, in fine. C. quando Imperator inter pupillos, &c. Item ad iudicem ecclesiasticum. c. ex parte. 15. præsertim s. ex hoc autem. de foro competenti. Huius exceptionis, quod ad ecclesiasticum iudicem spectat,

ſpectat, replicatio hac eſt: Niſi cauſa ſit petitorij, non poſſeſſorij iudicij. Quæ replicatio præterquam quòd ex d. c. 15. patet, etiam approbatur c. ex tenore. 11. eod. tt. Plura de hac exceptione vide M. I. R. d. quaſt. 2. except. 9.

XX. Exceptio: Niſi eccleſia vel clericus agat: hic enim ad ſuum iudicem poteſt reum in ius vocare. c. cum ſit. 8. c. conqueſtus. 16. de foro competent. 2. q. 5. c. ſi quis preſbyter. 11. q. 1. c. ſi qua cauſa, in prin. Contradicit d. q. 1. c. experiētia. c. ſi quiſquam. Vide item j. except. 27. item M. I. R. d. quaſt. 2. except. 11. Planè propoſita exceptionis replicatio prima hac eſt: Niſi laicus reus probabiliter neget rem eccleſiæ vel clerici eſſe: tunc enim cauſa ad ſecularem iudicem ſpectat. c. ſi clericus. 5. de foro competent. Altera replicatio eſt: Niſi de feudo contentio ſit. Quæ replicatio approbatur ſimul & diſtinguitur c. ex tranſmiſſa. 6. & c. verum. 7. eod. tt.

XX. Exceptio: Niſi pœnitens agat: hic enim apud eccleſiaſticum iudicem ſuam actionem poteſt proponere. 11. q. 1. c. aliud. de pœnitent. diſtinct. 1. c. aliud. M. I. R. d. quaſt. 2. except. 10. Nunc de iſ exceptionibus, quæ ſumuntur ex perſona rei conueni, agendum eſt.

XXI. Exceptio: Niſi reus conuentus alibi habeat domicilium. 11. q. 1. c. ſi quiſquam. verſ. quem ordinem. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 2. except. 15. in prin. & M. I. R. d. q. 2. except. 12. Huius exceptionis replicatio prima hac eſt: Niſi reus Romæ deprehenda-

bendatur: tunc enim apud sedem apostolicam respondere cogitur, exceptione proposita non obstante. c. licet. 20. de foro competenti. Concordat M. I. C. d. except. 15. repl. 5. in prin. Huius replicationis duplicatio hac est: Nisi ex aliqua iusta & necessaria causa Romam venerit. d. c. licet. vers. nisi pro alia iusta. Concordat. repl. 5. dupl. 1. & 2. Sed & eius exemplum proponitur c. vlt. de dilationibus. Plura de replicatione proposita vide d. replic. 5. Altera proposita exceptionis replicatio est: Nisi causa, ex qua agitur, ibi vbi reus convenitur, sit contracta: tunc enim reo exceptio proposita non prodest, per ea quae habentur M. I. C. d. except. 15. repl. 6. Quibus concordant etiam ea quae proposita sunt §. lib. prox. cap. 6. quaest. 7. reg. 1. Huius replicationis duplicatio hac est: Nisi non ibi, vbi causa contracta est, reus apprehendatur: tunc enim eò in ius vocari non potest. c. 1. §. contrahentes. de foro competenti, in 6. Plures proposita replicationis duplicationes vide d. repl. 6. Tertia replicatio est: Nisi reus ibi, vbi convenitur, se soluturum constituerit. c. dilecti. 17. de foro competenti. Concordant ea quae habentur M. I. C. d. except. 15. repl. 7. M. I. R. d. except. 12. repl. 2. Quarta replicatio est: Nisi reus ibi, vbi convenitur, se respondurum promiserit. d. c. dilecti. 17. vers. qui se certo loco respondere. Concordant ea quae proponuntur §. repl. gener. 9. Plures proposita exceptionis replicationes vide M. I. C. d. except. 15.

XXII. Exceptio: Nisi reus pari vel maiori dignitate

tate præditus sit quàm index. distinct. 21. c. inferior.
c. nolite. c. deniq. c. nunc autem. c. submittitur. &
c. vlt. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. lib.
2. cap. 2. except. 22. & M. I. R. d. quæst. 2. except. 13.

XXIII. Exceptio: Nisi reus Christianus sit: tunc
enim apud ecclesiasticum iudicem est conuenien-
dus. 11. q. 1. c. quacung. c. relatum. vers. cum magis.
c. placuit vt quisq. in fine. Hæc glossa in d. c. rela-
tum, interpretatur de primitiua ecclesia.

XXIV. Exceptio: Nisi reus clericus sit, vel alia
ecclesiastica persona: tunc enim ad ecclesiasticum
iudicem iurisdictio causæ pertinet, per ea quæ dicen-
tur j. lib. prox. cap. 6. reg. 10.

XXV. Exceptio: Nisi actor vel reus apud eccle-
siasticum iudicem litigare malit. tunc enim ei mos
gerendus est. 11. q. 1. c. quicung. c. omnes. Huius obie-
ctio simul & solutio proponitur d. c. omnes. §. fin.
cum c. sequente. Concordat c. nouit. 13. §. nec sic il-
lud. de iudicijs. Contradicit M. I. R. d. quæst. 2. in fin.
repl. 9. Huius replicatio est: Nisi appellans, cuius ap-
pellatio non recipitur, literas ad alium iudicem im-
petrauerit, c. interposita. 70. §. eidem, de apella-
tionibus.

XXVI. Exceptio: Nisi officialis vel nuncius sedis
apostolica conueniendus vel condemnandus sit: hic
enim ad iurisditionem sedis apostolica pertinet. ex-
trauag. com. cum Mathæus. 3. de hæreticis. Sequun-
tur nunc exceptiones desumptæ ex genere causæ ex
qua, & actionis qua agitur, necnō ex re qua petitur.

XXVII. Exceptio : Nisi causa sit ecclesiastica. de hac enim laicus non cognoscet. c. decernimus. 2. de iudijs. c. ex tenore. 11. vers. nisi sit talis. de foro competent. Accedit M. I. R. d. quast. 2. except. 31. Huius exceptionis exemplum seu species est causa iuris patronatus. c. quanto. 3. de iudijs. item causa peccati & perituri. c. nouit. 13. eod. tt. c. vlt. de foro competent. in 6. c. venerabilem. 34. idem etiã contra. de electione. Sed & exempli loco adduci possunt ea quæ proposita sunt §. except. 19. item eius exemplum est §. except. prox.

XXVIII. Exceptio: Nisi religionis controuersia sit: hac enim ad Papam spectat. distin. 17. c. multis. c. nec licuit. c. regula. vers. nec vllum. item distin. 18. c. de concilijs.

XXIX. Exceptio: Nisi de priuilegijs sedis apostolica agatur: hoc enim casu soli Papa iurisdictio competit. c. cum venissent. 12. de iudijs.

XXX. Exceptio: Nisi de feudo contentio sit: tunc enim ad dominũ feudi cognitio spectat. c. ex transmissa. 6. c. verum. 7. de foro competent. Plura de hac exceptione vide in libello meo de iure feudali cap. 3. quast. 2.

XXXI. Exceptio: Nisi de causa natalium agatur: an quis legitimè natus sit: tunc enim ad iudicem ecclesiasticum cognitio spectat. c. tuam. 3. de ordine cognit. c. causam. 7. qui filij sint legitimi. Concordant ea quæ habentur §. replic. generali 7. duplicat. 1.

XXXII. Exceptio: Nisi alterutra pars testimonio iudicis egeat. c. dilecto. 40. de testibus.

XXXIII. Exceptio: Nisi reus in alia causa ab eo iudice appellauerit: hoc enim casu cum ut suspectum poterit recusare. c. ad hac. 6. & c. proposuit. 24. de appellationibus. Contradicit l. unica ff. apud eum à quo appellatur, aliam causam agere compelli. Plane iudex appellationis appellentem ratione appellationis, à iurisdictione eius, à quo appellatum est, eximere non potest. c. Romana. 3. §. cum re-rò is. de appellation. in 6.

De replicationibus præcedentium exceptionum generalibus.

Haftenus exceptiones enumeratae sunt, quae ad forum declinandum & iudicem recusandum à reo conuento possunt opponi. Sed & eadem auctori replicanti aduersus iudicem, ad quem reus in sua fori praescriptione promocauit, competere possunt, ut ab initio quoque monui. Plures huiusmodi exceptiones vide §. lib. proximi. cap. 5. de iurisdictione, reg. 1. except. 1. cum sequentibus: item M. I. C. lib. 2. cap. 2. Plane supersunt nonnullae replicationes generales, quae omnibus ferè istis exceptionibus obstant, de quibus sequitur.

I. Replicatio est: Nisi plures sint rei diuersi fori: tunc enim omnes ad eundem iudicem, quum singulis non competentem, vocandi sunt. l. 1. cum l. sequente. ff. de quibus rebus ad eundem iudicem. &c.

Accedit

Accedit M.I.R.d. quæst. 2. in fine, repl. gener. 1. Ad quem autem iudicem hoc casu omnes vocari debeant, definitur c. sanè. 3. de foro competentis. Accedit M.I.R.d. repl. 1.

II. Replicatio: Nisi reus lite pendente vel post citationem alterius fori esse coeperit. c. proposuisti. 19. d. tt. Concordat M.I.C.d. cap. 2. quæst. 1. repl. gener. 3. M.I.R.d. quæst. 2. in fine, repl. 3.

III. Replicatio: Nisi in causa reconventionis actor reconuentus fori præscriptionem aduersus iudicem conuentionis obijciat. c. dispendia. 3. §. reus quoq₃. de rescriptis, in 6. Concordant ea quæ proponuntur M.I.C.d. quæst. 1. repl. gener. 5. & M.I.R.d. quæst. 2. in fine, repl. 5. Huius replicationis duplicatio prima est: Nisi reus quoq₃ reconueniens iudicem, apud quem conuenitur, suspectum dixerit. d. §. reus quoq₃. vers. nisi eos vt suspectos. Nouell. 96. §. sancimus, vers. quod si fortè. Altera duplicatio est: Nisi cum possessorio iudicio actum esset, & possessio actori adiudicata, reus petitorium iudicium apud eundem iudicem mouere velit: hoc enim casu actori reconuento fori præscriptio non denegatur. c. vlt. de iudicijs. c. 1. de causa possessionis & proprietatis. Tertia duplicatio est: Nisi contra actionem pœnalem reconuentio fuerit proposita. l. 2. §. sed si agant. ff. de iudicijs. Plures duplicationes vide j. cap. 10. reg. 2. except. 1. cum sequentibus.

IV. Replicatio: Nisi reus, qui fori præscriptionem obijcit, in eo loco vbi conuenitur, contraxerit vel deli-

deliquerit, aut res qua petitur, eo loco sita sit. c. 1. in prin. de priuileg. in 6. Accedit M. I. R. d. quaest. 2. in fine, repl. 6. De hac replicatione videtur item s. except. 21. repl. 2.

V. Replicatio est: Nisi iudex competēs iusticiam denegauerit, vel negligens sit, aut omnino non sit: tunc enim ad alium, praesertim ecclesiasticum, reus vocari potest. c. ex transmissa. 6. in fine. c. licet. 10. & c. ex tenore. 11. §. fin. de foro competenti. Nouell. 86. in prin. M. I. R. d. quaest. 2. in fine, repl. 7. Huius replicationis duplicatio est: Nisi iudex ecclesiasticus iusticiam facere denegat, vel negligens sit, & ob id civilis iudex adeatur. 6. qualiter. 17. de iudicijs. Vide item de hac duplicatione 7. lib. proxim. cap. 6. reg. 10. except. 3.

VI. Replicatio: Nisi apud iudicem ecclesiasticum quis conueniatur: apud hunc enim fori praescriptioni locus esse non videtur. 11. q. 1. c. quicumq. c. omnes, cum c. sequente. De qua re annotatum quoque s. except. 25. Contradicit M. I. R. d. quaest. 2. in fine, repl. 9.

VII. Replicatio: Nisi quaestio, cui iudex non cōpetit, competenti quaestioni incidat. c. prudentiam. 21. §. sexta. vers. fin. de officio delegati. M. I. R. d. quaest. 2. in fine, replic. 11. Exemplum habetur d. §. sext. Aliud habetur c. de prudentia. 3. de donat. inter vir. & uxorem. Concordant ea qua habentur M. I. C. d. quaest. 1. repl. gener. 13. Huius replicationis duplicatio prima hac est. Nisi causa ecclesiastica civili inci-

incidat, puta natiuitatis : hac enim quamuis incidens ad iudicem ciuilem non pertinet. c. lator. 5. qui filij sint legitimi. c. tuam. 3. de ordine cognitionum. M. I. R. d. repl. 11. dupl. 1. vbi distinguitur. Altera duplicatio est : Nisi principalis quaestio sine incidenti possit desiniri. Approbatur hac duplicatio exemplo c. causam. 7. qui filij sint legitimi.

VIII. Replicatio : Nisi reus fori praescriptioni renunciauerit. c. dilecti. 17. vers. qui se certo loco respondere. de foro competent. Concordant ea quae habentur M. I. C. d. quaest. 1. replicat. gener. 14. & M. I. R. d. quaest. 2. in fine, repl. gener. 14. Huius replicationis duplicatio est : Nisi clericus fori praescriptioni renunciauerit. c. si diligenti. 12. & c. significasti. 18. de foro competent. Contradicit l. 39. C. de episcopis & clericis.

IX. Replicatio : Nisi reus in non competentem iudicem consenserit. Approbatur hac replicatio per ea quae habentur M. I. C. d. quaest. 1. replic. gener. 16. in princ. M. I. R. d. quaest. in fine, repl. gener. 18. Cuius duplicatio prima hac est : Nisi clericus in secularem iudicem consenserit. d. c. 12. & c. 19. Altera duplicatio est : Nisi iudex, in quem consenserunt, antea se pronunciauerit incompetentem. c. significantib. 38. de officio delegati. Tertia duplicatio est : Nisi in aliterius prouincia iudicem consenserint. 6. q. 3. in princ. cum sequentibus, vsq. ad c. placuit. Quarta duplicatio est : Nisi antequam iudex adiretur, consentientem poenituerit. l. 18 ff. de iurisdictione. Contradicit

dicat c. 1. de iudijs. Quinta duplicatio est: Nisi subditi suffraganeorum in archiepiscopum, eiusve officialem consenserint. c. 1. in prin. vers. licet in ipsos, de foro competenti, in 6. Plures huiusmodi duplicationes vide M. I. C. d. repl. 16.

X. Exceptio: Nisi competens iudex sit suspectus. c. si quis contra. 4. & c. licet. 10. §. fin. de foro competenti.

XI. Exceptio: Nisi ante litem contestatam fori prescriptio non fuerit opposita. 3. q. 6. c. ult. §. fin. & q. 6. c. si quis episcopus. §. exceptio. Concordat item ea que habentur M. I. C. d. quest. 1. repl. 15. Hac de replicationibus generalibus, quarum tamen plures vide d. quest. 1. in fine.

III. OFFICIA IUDICVM, ET de assessoribus ac notarijs.

I. Regula: Ut gratis iudicent, cauetur c. cum de omni. 10. de vita & honestate clericor. Concordant ea que proposita sunt §. lib. prox. cap. 5. quest. 3. reg. 5. item §. cap. 17. reg. 9.

II. Regula: De assessore à iudice delegato assumendo cauetur c. statutum. 11. §. assessorem. de rescriptis, in 6.

III. Regula: De notario adhibendo cauetur d. c. 11. §. notarium.

IV. Regula: Si iudex alteri commiserit acta colligenda, sententia sibi reservata: iure civili iubetur saltem tempore litis contestationis, item in medio & in fine disputationis presens esse, Nouell. 60. §. porro.

§. porro & illud. vers. sancimus igitur. Huic reputat extrauag. com. 1. §. licet enim quibusdam. de hereticis. Hac de officijs iudicum. De quibus vide plura §. lib. prox. cap. 5. de iurisdictione, in fine. item j. cap. 17. item M. I. C. lib. 2. in fine. Hac de iudice.

DE POSTULANTIBVS & aduocatis.

Cap. III.

Primò : Definitio postulantium, seu quid sit postulare, proponitur 3. q. 7. c. infames. §. est autem. l. 1. §. postulare. ff. de postulando.

II. QVIBVS POSTVLANDI ius non competat?

Diuiduntur huiusmodi personæ, quibus postulandi ius non competit, simulq; ratio prohibitionis proponitur d. c. infames. §. 1. & §. nam ut premisimus. & d. l. 1. in princ.

I. Regula : Clerici & monachi postulare prohibentur. 5. q. 3. 6. vlt. item De postulando c. 1. c. ex parte. 2. & c. vlt. Concordant item ea quæ habentur M. I. C. lib. 3. cap. 2. reg. 11. & M. I. R. lib. 2. cap. 3. de postulantib. reg. 7. Sed & concordat j. lib. prox. cap. 5. reg. 23. Huius regula exceptio prima hac est : Nisi propriam causam persequantur. d. c. 1. vers. nisi propriam causam. d. c. vlt. vers. nisi pro se ipso. Altera exceptio est : Nisi ecclesia causam defendat. d. c. 1. vers. vel

vers. vel ecclesia sua. & d. c. ult. vers. vel ecclesia sua.
 Tertia exceptio est: Nisi causam coniuncti defendat. d. c. ult. vers. pro personis coniunctis. Quarta exceptio est: Nisi miserabilium causam defendat. d. c. ult. vers. aut miserabilibus. item distinct. 87. c. 1. cum c. sequente. Quinta exceptio est: Nisi in iudicio publico. §. q. 3. c. ult. vers. excepto publico.

II. Regula: De honoratis vrbis Roma. His postulare permittitur 3. q. 7. c. infames. §. apud urbem. l. 6. §. apud urbem. C. de postulando.

III. Regula: De minoribus septendecim annorum cauetur d. c. infames. §. nam ut premisimus. & l. 1. §. initium. ff. de postulando. Accedit M. 1. R. d. cap. 3. de postulanti. reg. 4. Hac regula extenditur ad minores viginti quinque annis, c. qui generaliter. §. §. fin. de procaratorib. in 6. Planè utraq. etas exceptionem recipit in causis beneficialibus & ceteris spiritualibus, in quibus maiori quatuordecim annis postulare permittitur. c. ult. de iudicijs, in 6.

IV. Regula: De ceco cauetur 3. q. 7. c. infames. §. nam ut premisimus. vers. vel propter casum. l. 1. §. casum. ff. de postulando.

V. Regula: De surdo cauetur d. §. nam ut premisimus. & d. l. 1. §. initium. vers. propter casum.

VI. Regula: De femina cauetur d. c. infames. §. alij prohibentur. c. 2. de iudicijs, in 6. & d. l. 1. §. secundo loco. vers. sexum quidem. Huius exceptio est: Nisi femina pro se velit postulare. Quae exceptio approbatur in locis iam allegatis. Cuius replicatio est:

Nisi monasteria pro se velit postulare. d. c. 2. §. ceterum fœmina. c. vnicum. §. porro ne moniales. de statu regularium, in 6. Nouell. 123. §. si quando. vers. nulla tamen.

VII. Regula : De infamibus cauetur d. c. infames, in princ. & §. alij prohibentur. vers. vel propter notam. l. 1. §. secundo loco. vers. item personas. & §. remouet. Huius regula exceptio prima hæc est : Nisi infamis pro se, non pro alijs velit postulare. d. c. infames. §. alij enim omnes. & d. §. secundo loco. item d. l. 1. §. hoc edicto. Altera exceptio est : Nisi pro parente, parrono, liberis, fratre & alijs huiusmodi personis coniunctis postulare velit. d. §. alij enim omnes. vers. & pro certis personis. & d. c. infames. §. permittitur. l. 1. §. fin. cum ll sequentibus. ff. de postulando. Tertia exceptio est : Nisi infamis in integrum sit restitutus. d. §. alij enim omnes. vers. nisi in integrum restitutionem. & d. l. 1. §. deinde adijcit. & §. pro qua sententia. Huius replicationes vide M. I. C. lib. 2. cap. 4. de postulantis, q. 2. except. 4. Sed & plura de regula proposita vide J. cap. prox. quæst. 1. except. 9.

VIII. Regula : De eo qui cum bestijs pugnauit, vel operas suas, vt cum bestijs pugnaret, locauit, cauetur d. c. infames. §. similiter. vers. vel qui operas. d. l. 1. §. remouet.

IX. Regula : Aduocatus fisci contra fiscum postulare non prohibetur, excepta causa, in qua fisci aduocatus fuit. d. c. infames. §. quamuis illi. l. 2. C. de aduo-

advocatus fisci. Plura de hac regula vide M.I.C. lib. 5. cap. 4. quæst. 2. reg. 12.

X. Regula: Aduersus eum pro quo antea postulauit, in eadem causa postulare quis prohibetur. l. 12. §. patroni. vers. hoc q³ subsecuro. C. de iudicijs. M.I. R. d. cap. 3. de postulantib. reg. 9. Cuius exceptio hac est: Nisi cum antea contra patrem pupilli postulasset, postea tutor filij factus ratione sui officij pro pupillo postulet. d. c. infames. §. si contra. l. ult. ff. de postulando.

XI. Regula: De excommunicatis cauetur c. inrelleximus. 7. de iudicijs. c. decernimus. 8. de sentent. excomm. in 6.

XII. Regula: De hæreticis cauetur de pœnitent. distinct. 1. c. nemo vel in foro. l. ult. in prin. C. de postulando.

XIII. Regula: De eo qui procuratorem dedit. Hic ob id postulare, & causæ suæ adesse non prohibetur. c. 2. in fine. de procuratoribus. in 6. l. 69. ff. eod. rr. Plures huiusmodi regulas vide M. I. C. d. q. 2.

De exceptionibus præcedentium regularum generalibus.

Planè regula de ijs, qui postulare prohibentur, hætenus propositæ, habent aliquot exceptiones communes: quarum prima hæc est: Nisi personæ postulare prohibita pro se, nō pro alijs velint postulare. d. c. infames. §. his personis. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. d. q. 2. except. gener. 1. & M. I. R. d. cap. 3. de postulantib. q. 1. in fine, except. 1.

II. Exceptio: Nisi postulare prohibitus pro parente, patrono, alijsq^{ue} similibus personis postulare velit. d. c. infames. §. permittitur. & §. nurus. l. 1. §. fin. cum ll sequentib. ff. de postulando. Huius replicatio est: Nisi ad fines, pro quib. postulare permittitur, esse desierint. d. c. infames. §. adfinitates. l. 3. §. adfuitates. ff. de postulando. Plures replicationes vide M. I. C. d. quest. 2. except. gener. 2.

III. Exceptio: Nisi postulare prohibiti nō sponte, sed necessario fungantur officio. d. c. infames. §. his personis. vers. nisi forte. & §. omnes. l. 1. §. sed est equissimum. & l. 6. in princ. ff. de postulando. Plura de huiusmodi exceptionibus generalibus vide d. quest. 2.

III. EVENTVS POSTVLATIONIS & aduocationis.

I. Regula: De pœna postulantis postulare prohibiti cauetur De pœnitent. distinct. 1. c. quicumq^{ue}. l. 1. §. qui aduersus ea. ff. de postulando. l. ult. §. idem verò. C. eod. tit.

II. Regula: Exceptione postulans à postulatione submouetur. d. §. qui aduersus ea. Concordant ea quæ proposita sunt §. lib. prox. cap. 6. quest. 4. in princ.

III. Regula: De aduocato non habentibus dando cauetur c. 1. de officio iudicis. 3. q. 7. c. infames. §. si verò in vno. & §. si quis autem. l. 7. §. atque ideo. C. de postulando.

IV. DE OFFICIIS AD-
UOCATORUM.

I. Regula : Ut ratione, non probriis certent, cauetur d.c. infames. §. si quis adeo. l. 6. §. ante omnia. vers. nam si quis. C. de postulando.

II. Regula : Ne ex industria litem protrahant, cauetur d.c. infames. §. praterea non licet, in fine. & d. l. 6. §. nemo.

III. Regula : Ne cum cliente ineant contractū, cauetur d. §. praterea. & d. l. 6. §. praterea.

IV. Regula : Ne de quota litis paciscantur, cauetur d.c. infames. §. arcentur etiam. l. 5. C. de postulando. l. sumptus. 53. in prin. ff. de pactis. l. 1. §. si cui cautum. ff. de extraord. cognit.

V. Regula : Ne cui patrocinium denegent, cauetur d.c. infames. §. si quis verò commonitus. l. 7. §. si quis verò. C. de postulando.

V. DE HONORARIIS ET
priuilegijs aduocatorum.

Honoraria exigere & accipere aduocati non prohibentur. Qua regula exceptionem recipit in clericis aduocatis, 15. q. 2. in prin. cum c. sequente. Plures huiusmodi regulas de honorarijs & priuilegijs aduocatorum, sed & de ipsis aduocatis, vide M. I. C. lib. 2. cap. 4.

§. secundo.

230 METHODI IURIS PONT.
DE PROCURATORIBVS.

Cap. IV.

I. DE PROCURATORE CON-
stituendo, & de exceptionibus
procuratorijs.

Prima exceptio aduersus procuratoris perso-
nam est: Si mandatum legitimè factum non
habeat. c. 1. de procuratoribus. c. procurator.
36. de electionib. in 6. Plura de hac exceptione vide
M. I. C. lib. 2. cap. 5. quæst. 4. except. 1. & M. I. R. lib. 2.
cap. 3. de procuratorib. reg. 4. in princ.

II. Exceptio: Nisi mandatum generale sit, non
speciale. Hæc exceptio ipso quidem iure reprobatur:
admittitur autem in certis casibus, c. qui generali-
ter. 5. in princ. de procuratoribus, in 6. quos vide J.
except. prox. repl. 1. dupl. 1.

III. Exceptio: Nisi ad aliam causam procura-
tor datus sit, quàm de qua agitur. Hæc exceptio ap-
probatur exemplo c. constitutis. 12. de procuratori-
bus. Aliud exemplum est, Si ad agendum vel defen-
dendum datus iuramentum aduersario derulerit,
transegerit vel pactus sit. c. qui ad agendum. 4. §.
procurator. de procuratorib. in 6. l. 17. §. fin. cum
duab. ll sequentib. ff. de iureiurando l. 7. C. de trans-
actionibus. M. I. R. lib. 2. cap. 3. de procurat. reg. 4.
except. 6. Huius exceptionis replicatio hæc est: Nisi
mandatum sit generale: hoc enim ad omnes subie-
ctas species pertinet, exemplo d. c. qui generaliter. 5.

in prin. & d. §. procurator. vers. nisi ei bonorum vel causa administratio liberè sit permessa M. I. R. d. except. 6. repl. 2. Huius replicationis duplicatio hac est: Nisi tales sint causa, quæ speciale exigunt mandatum. In his enim generale mandatum non sufficit. d. c. qui generaliter, in prin. vers. exceptis his casibus, qui mandatum exigunt speciale. M. I. R. d. repl. 2. dupl. 1. Huius duplicationis exemplum est, causa matrimonialis. c. vlt. de procuratorib. in 6. Est item exemplum iuramenti delatio, transactio & pactum: de quibus paulo superius dictum est. Planè propositæ duplicationis triplicatio prima est: Nisi speciale mandatum generalis sit subiectum, vel vniuersorum bonorum administratio liberè permessa, vel in rem suam procurator sit datus. Hac multiplex triplicatio approbatur d. l. 17. cum ll. sequentib. item d. c. qui ad agendum 4. §. fin. M. I. R. d. except. 6. repl. 1. Altera triplicatio est: Nisi quibusdam, quæ speciale mandatum exigunt, enumeratis, generalis clausula de ijs quæ speciale mandatum exigunt, sit subiecta: hac enim clausula etiam ad non specificata extenditur. d. c. qui ad agendum. 4. in prin. M. I. R. d. repl. 2. dupl. 1. tripl. 2. Cuius triplicationis quadruplicatio est: Nisi causa incidentes non specificatae ipsis specificatis sint maiores vel grauioris. Clem. non potest. 2. de procuratoribus.

IV. Exceptio videtur: Nisi filius familiæ procuratorē dederit. Sed reprobat c. vlt. in fine. de iudicys, in 6. l. 8. in prin. & l. 33. in prin. ff. de procurator.

V. Exceptio : Nisi seruus procuratorem dederit. c. accedens. 10. de procuratoribus. & d. l. 33. in princ.

VI. Exceptio : Nisi minor atate procuratorem dederit. Hac exceptio ipso quidem iure subsistit: verum eius replicatio est : Nisi in beneficialibus, alijsq₃ spiritualibus causis minor procuratorem dederit. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur c. ult. de iudicijs, in 6. Plures replicationes vide M. I. C. d. quaest. 4. except. 5.

VII. Exceptio : Nisi non dominus litis, sed alius procuratorem dederit. Hac exceptio cum ipso iure subsistat, recipit replicationem hanc : Nisi procurator procuratorem dederit. c. 1. §. 1. de procuratoribus, in 6. l. 11. vers. ad exemplum. & l. 23. C. eod. tit. M. I. R. d. reg. 4. except. 7. Huius duplicatio prima hac est : Nisi ante litem contestatam procurator alium procuratorem dederit. d. §. 1. vers. antea tamen non potest. l. 4. §. fin. ff. de appellat. l. 8. §. si quis mandauerit. vers. quanquam enim. ff. mandati. l. 8. C. de procuratoribus. M. I. R. d. except. 7. repl. 1. Huius duplicationis triplicatio prima hac est : Nisi procurator in rem suam datus, ante litem contestatam alium dederit procuratorem. d. §. 1. vers. nisi in rem suam sit datus. Altera triplicatio est : Nisi procurator mandatum habuerit substituendi. d. §. 1. vers. vel à domino substituendi alium. Tertia triplicatio est in extraiudicialibus negocijs : in his enim quandoq₃ procurator à procuratore constitui potest.

d. c. 1.

d. c. 1. fin. Hac de prima duplicatione. Altera duplicatio est: Nisi ad contrahendum matrimonium procurator alium procuratorem dederit. c. vlt. vers. & quamuis. de procuratoribus, in 6. Tertia duplicatio est: Nisi inutiliter procurator datus alium procuratorem dederit. Quae duplicatio approbatur exemplo Clement. religiosus 3. de procuratoribus. Quarta duplicatio est: Nisi ad ministerium ecclesiasticum procurator datus alium procuratorem dederit. c. vltim. §. fin. de officio delegati. de qua duplicatione vide item 3. lib. proxim. cap. 11. de vicario, reg. 2. Hac de prima proposita exceptionis replicatione sint dicta. Altera replicatio est: Nisi ij qui vniuersitati praesunt, in causis vniuersitatis procuratorem dederint. c. quia in causis. 7. de procuratoribus. l. 1. §. quibus. ff. quod cuiusq. vniuersitatis nomine. Plures huiusmodi replicationes vide M. I. C. d. q. 4. except. 6.

VIII. Exceptio: Nisi excommunicatus procuratorem dederit. Quae approbatur simul & distinguitur c. vlt. de procuratorib.

IX. Exceptio: Nisi filius familiars procurator datus sit. Reprobatur hac exceptio c. non iniuste. 14. in princ. de procuratorib. c. qui generaliter. 5. §. 1. eod. tit. in 6. l. 8. §. ipse quoq. ff. eod. tit.

X. Exceptio: Nisi infamis procurator sit datus. 3. q. 7. c. 1. in prin. 5. q. 3. c. vlt. in fine. Concordant ea quae habentur §. cap. prox. quaest. 2. reg. 7. in prin. Contradicit Inst. de exceptionib. §. fin.

XI. Exceptio : Nisi excommunicatus procurator sit datus. c. post cessionem. 7. de probationib. Concordant ea quæ habentur d. quæst. 2. reg. 11.

XII. Exceptio : Nisi inuitus procurator datus sit, vel datus non consenserit. approbatur M. I. C. d. quæst. 4. except. 19. Cuius replicatio est : Nisi procurator datus postea mutata sententia consenserit. c. licet. 7. de procuratorib. in 6.

XIII. Exceptio : Nisi religiosus procurator sit datus. approbatur simul & distinguitur Clement. religiosus. 3. de procuratoribus. M. I. R. d. reg. 4. except. 13.

XIV. Exceptio : Nisi laicus in causa spirituali procurator sit datus. reprobatur c. 1. in princ. de procuratorib. in 6.

XV. Exceptio : Nisi plures procuratores ad eandem causam sint dati : hoc enim casu occupatus melior est conditio, & ceteri per exceptionem repelluntur. approbatur simul & distinguitur c. non iniuste. 14. in princ. vers. qui licet simul. de procuratoribus. c. si duo. 6. vers. sed tunc illius melior. eod. tit. in 6. l. 32. ff. eod. tit. Huius replicatio prima est : Nisi non in solidum plures sint dati : tunc enim neuter alterum excludit. d. c. si duo. 6. in princ. Huius replicationis duplicatio est in causis spiritualibus : in his enim magis idoneus debet præferri. Quæ duplicatio approbatur simul & distinguitur d. c. si duo. 6. vers. sanè in electionum. Altera replicatio est : Nisi non simul, sed diuersis temporibus plures procura-

tores

tores sint dati: hoc enim casu non occupantis, sed posterioris melior est conditio, & prior per exceptionem repellitur. d. c. non iniuste. 14. §. quod fieri. l. 31. §. fin. ff. de procuratoribus. Tercia replicatio est: Nisi in constitutione procuratorum adiectum sit, non fieri occupantis meliorem conditionem. Quare replicatio approbatur simul & distinguitur d. c. si duo. 6. vers. nisi dictum. Quarta replicatio est: Nisi à diversis plures procuratores sint dati. d. l. 31. §. vniu.

XV I. Exceptio: Nisi in ministerio ecclesiastico procurator sit datus. c. vlt. §. fin. de officio delegati. M. I. R. d. reg. 4. except. 15. Cuius replicatio est: Nisi ordinariam habeat potestatem is qui ad ministerium ecclesiasticum procuratorem constituit, non ministerium illud specialiter sibi delegatum. c. quod sedem. 10. & c. inter cetera. 15. de officio ordinarij. Plura de replicatione proposita vide j. lib. prox. c. 11. de vicario, reg. 1.

XV II. Exceptio: Nisi ante litem motam procurator sit datus. Reprobatur hæc exceptio c. non iniuste. 14. in princ. vers. quamuis ad futuras. de procuratorib. l. 3 ff. eod. tit.

XV III. Exceptio: Nisi iudex ipsum dominum ex iusta causa presentem esse velit. c. 1. de iudicijs, in 6. l. vlt. C. de procuratorib.

XI X. Exceptio: Nisi is qui procuratorem dedit, mortuus sit. reprobatur l. 23. C. d. tit. Admittitur tamen in prælatis & rectoribus ecclesiarum procuratores constituentibus, Clement. vlt. eod. tit.

XX. Ex

XX. Exceptio, sumpta ex verbis quibus constitutus est procurator, reprobat^{ur} Inst. de iis per quos agere possumus. §. penult. cuius exemplum habetur c. petuio. 9. de procurat.

XXI. Exceptio: Nisi mandatum sit reuocatum, vel alius procurator datus. c. ex insinuatione. 3. & c. in nostra. 4. de procuratoribus. M. I. R. d. reg. 4. except. 16. Concordant ea quæ proposita sunt s. except. 15. repl. 2. Sed plura de reuocando mandato & procuratore mutando vide §. quæst. prox. item cap. 19. except. 6. repl. 2. dupl. 1.

XXII. Exceptio: Nisi procurator datus alium in locum suum substituerit: hoc enim casu postea substitutionem reuocare, & reassumere causam nō potest. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur c. u. qui. 3. & c. si duo. 6. §. ceterum de procuratorib. in 6.

XXIII. Exceptio: Nisi dominus postea ipse causam reassumpserit. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur c. si quem. 8. d. tt.

De replicatione præcedentium exceptionum generali.

Hactenus exceptiones procuratorie sunt enumerata, quarum tamen plures vide M. I. C. lib. 2. cap. 5. quæst. 4. Istarum autem exceptionum replicatio generalis hac est: Nisi exceptio procuratoria ante litem contestatam non fuerit opposita. Quæ replicatio approbatur per ea quæ proposita sunt d. quæst. 4. in fine, repl. 2. Cuius duplicatio est: Nisi exceptio sit falsi

falsi procuratoris mandatum non habentis : hac enim exceptio quodcumq; opponi potest. c. in nostra. 4. §. fin. de procuratorib. l. 24. C. eod. tit. Plures huiusmodi replicationes generales vide M. I. C. d. q. 4. in fine. Hac de dando seu constituendo procuratore, & exceptionibus procuratoris sint dicta. Sequitur de procuratore mutando.

II. DE PROCURATORE MUTANDO, & iudicio in se vel in alium transferendo.

Regulariter dominus procuratorem mutare, vel litem in se transferre non potest, nisi causa cognita. Quare regula approbatur, declaratur & distinguitur c. quamvis. 2. & c. is qui. 3. de procurator. in 6. De quare vide plura M. I. C. d. cap. 5. quest. 5.

III. DE POTESTATE ET officijs procuratorum.

I. Regula: Procurator ius transigendi vel iuramenti deferendi non habet. c. qui ad agendum. 4. §. procurator quoq; de procuratoribus, in 6. l. 60. ff. eod. tit. Cuius regule exceptio prima hac est: Nisi eo nomine speciale habeat mandatum. Quae elicitur ex d. §. procurator. vers. absq; speciali mandato. De quare vide item §. quest. 1. except. 3. repl. 1. duplic. 1. Altera exceptio est: Nisi bonorum vel cause libera administratio procuratori sit permessa. d. §. procurator. vers. nisi ei bonorum. Tertia excep-

ptiq

prio est: Nisi mandato adiectum sit, vt etiam ea qua speciale mandatum requirunt, agere possit, quibusdam eius generis specialiter enumeratis. Hac exceptio approbatur simul & distinguitur per ea qua proposita sunt d. duplic. i. triplic. i. & 2.

II. Regula: Procurator rei conuenti dominum defendere est cogendus. Clement. i. de procuratoribus. l. 8. §. procuratorem. ff. eod. tt. Cuius exceptiones vide M. I. C. lib. 2. cap. 5. quæst. 6. reg. 10.

III. Regula: Generaliter ad negocia constitutus procurator etiam agendi & defendendi habet potestatem. c. qui generaliter. s. in prin. de procurat. in 6.

IV. Regula: Generalis procurator agere non potest ea, qua speciale mandatum requirunt. De qua re vide §. quæst. i. except. 3. repl. i. duplic. i.

IV. DE MANDATI ACTIONE, quæ datur domino aduersus procuratorem.

I. Regula: Si procurator litem, quam suscepit, exequi nolit: mandati iudicio tenetur. l. 8. §. i. vers. sed & de lite. ff. mandati. Cuius exceptio est: Nisi sententia lata sit, & ab ea prouocatum: tunc enim appellationem inuitus persequi non cogitur. c. non iniuste. 14. §. fin. de procuratorib. l. 17. vers. nec eandem. C. eod. tt. M. I. R. lib. 2. cap. 3. de procuratorib. reg. 6. except. i.

II. Regula: Si sententia contra dominum lata procurator non appellauit, vel saltem dominum non certiorauit: tenetur. d. §. fin. vers. potuit enim procu-

procurator. Plura de actione proposita vide M. I. C. lib. 2. cap. 5. quest. 7. in tertio effectū. & M. I. R. d. loco, reg. 11.

V. DE ACTIONE QV AE
datur procuratori aduersus
dominum.

Si procurator expensas fecit, eas hac actione repetit. c. cum pro causa. 6. de procuratorib. l. 46. §. item contra. ff. eod. tt. Plura de actione vide M. I. C. d. quest. 7. effectū quarto. Sed & plura de procuratoribus vide M. I. C. lib. 2. cap. 5.

DE ACTORE ET REO.
necnon de re litigiosa.

Cap. V.

DE ACTORE ET REO.

Prima regula: In re dubia potius reo quam actori fauendum. Quae regula approbatur simul & distinguitur per ea quae proponuntur j. cap. 17. reg. 15.

II. Regula: Non debet actori licere, quod reo non permittitur. c. non licet. 32. de reg. iuris, in 6. l. non debet. 41. ff. eod. tt.

III. Regula: Actor vel reus, qui corrumpit iudicem, excommunicatur. extrauag. com. 1. de sentent. excomm. Plures huiusmodi regulas vide M. I. C. lib. 2. cap. 6. in

prinç.

DE

Hactenus de personis iudiciorum sit dictum. Sequitur de rebus in iudicium deductis.

I. Regula : Res litigiosa prohibetur alienari c. ecclesia. 3. vt lite pendente nihil innouetur. 11. q. 1. c. vlt. M. I. R. lib. 2. cap. 4. reg. 4. Huius exceptio prima hac est : Nisi res aequalens in locum rei alienata substituatur. d. c. 3. & c. 4. eod. tit. Plura de regula proposita vide M. I. C. d. cap. 6.

II. Regula : De re litigiosa sequestranda. Sequestratio regulariter prohibita est, per ea quae habentur M. I. C. d. 6. de re litigiosa sequestranda. M. I. R. d. cap. 4. reg. 6. Cuius regula exceptio prima est : Nisi possessor vel in possessionem missus res vel eius fructus dissipet atq; consumat. c. dilectus. 2. & c. vlt. de sequestrat. posses. l. 21. §. fin. ff. de appellat. l. 22. §. fin autem. vers. si verò dotem. ff. soluto matrimon. Altera exceptio est : Nisi sententia contra possessorem lata, executio per appellationem fuerit suspensa. d. c. vlt. item 2. q. 6. c. quoties post. item Clement. vnica, de sequestratione. l. 5. C. quorum appellat. non recipiantur. Huius exceptionis replicatio : Nisi triennio pacificè à reo res sit possessa. d. Clement. vnica. vers. dum tamen triennio. Plura de regula proposita vide M. I. C. d.

cap. 6.

DE IN IUS VOCANDO, & vocati contumacia coercenda.

Cap. VI.

Hactenus de personis & rebus iudiciorum dictū est. Nunc de actibus iudicialibus dicendum, in quibus processus iudiciarius consistit. Actuum autem iudicialium alij litis contestationem precedunt, Citatio, citati contumacia & absentia, editio libelli, dilatio, exceptiones dilatorie & reconventiones: de quibus singuli nunc ordine tractandū, & primū de citatione, seu de in ius vocando.

I. ANTECEDENTIA.

Parentem, patronum, patronam, liberos & parentes patroni patronaue in ius nisi venia prius impetrata, vocare non licet sub pœna quinquaginta aureorum. 1.2. q.2. c. episcopus §. libertus. l.4. §.1. & l.vlt. ff. de in ius vocando. Cuius exceptio prima hæc est: Nisi princeps libertum natalibus restituerit. d. c. episcopus. §. si verò, l.10. §. sed et si ius. vers. aliud est. ff. d. cc. Altera exceptio est: Nisi corpus alicuius vel collegij libertus sit. Quæ exceptio approbatur sub conditione d. c. episcopus. §. si verò à collegio, cum §. sequente Qui manumittitur. Plura de proposita regula eiusq. actione vide M. l. C. lib.2. cap.7. quæst.4. cum quæst. sequente.

II. Forma seu exemplum citationis habetur extrauag. com. vnica, de dilationibus.

242 METHODI IURIS PONT.
III. MODVS INSINUANDAE
citationis.

Si citatus non compareat, sufficit publicè citationem ad domum vel ecclesiam eius proponi. c. vlt. de dolo & contumacia. Clement. vnica, in princ. vers. vel ad domum. de foro competenti M. I. R. lib. 2. cap. 5. reg. 15. Plura de modo insinuanda citationis vide j. quæst. prox. in fine, except. 6.

IV. EVENTVS CITATIONIS,
& de edicto peremptorio.

I. Regula: Si citatus vel in ius vocatus non venerit: proponitur edictum peremptorium. 5. q. 2. in prin. cum c. sequente. l. 68. cum duab. ll. sequentib. ff. de iudicijs. Declaratur regula proposita definitione edicti peremptorijs 5. q. 2. c. vlt. §. fin. l. 53. §. 1. ff. de re iudicata. De interuallo dierum edicti peremptorijs cauetur c. 1. de dilationibus. & d. c. vlt. in prin. vers. non intra angusta. item d. q. 2. c. presenti. vbi septem dierum interuallum definitur. Longius definitur l. 70. ff. de iudicijs. Nouell. 112. §. si verò causam. M. I. R. d. c. 5. reg. 22. except. 26.

II. Regula: Peremptorio edicto proposito, & interuallo finito, quousq; citatus sit expectandus, definitur c. consuluit. 24. de officio delegati.

III. Regula: Si reus citatus non venerit, agatur nihilominus causa, & sententia ferri potest vel contra absentem. c. causam. 3. & c. prout nobis. 4. de dolo & contumacia. c. per tuas. 58. de appellationibus. c. quoniam. 5. §. porro speciales. vt lite nō contestata.

24. q. 3. s. de illicita. §. de conuentione Apost. canon.
 73. Concordant item ea qua habentur M. I. C. lib. 2.
 cap. 8. quest. 6. reg. 2. Huius regula exceptio prima
 hac est: Nisi non contumaciter absit citatus. d. §.
 po rō speciales. vers. si verò aliter, cum sequentibus.
 Huius replicatio est: Nisi propter homicidium absit.
 c. 1. qui matrimon. accusare poss. Alias replicatio-
 nes vide d. §. porrò speciales, cum sequentibus. Alte-
 ra exceptio est: Nisi lis nondum fuerit contestata. c.
 c. accedens. 2. c. tua fraternitatis. 3. item c. acce-
 dens. 4. vt lite non contestata. Huius replicatio pri-
 ma hac est: Nisi causa sit manifesta, vel causa mini-
 mē dubia. d. c. 1. qui matrimon. accusare poss. Altera
 replicatio est: Nisi de beneficio ecclesiastico agatur.
 c. vnico. §. fin. de eo qui mittitur in possess. in 6.
 Tertia replicatio est: Nisi appellationis causa aga-
 tur. c. interposita. 70. §. fin. de appellationibus. Plu-
 res replicationes vide j. cap. 14. reg. 3. Tertia propo-
 sita regula exceptio est: Nisi de causa liquere non
 possit. c. prout nobis. 4. & ibi glossa, in verbo Diffi-
 nitua. de dolo & contumacia. Quarta exceptio est:
 Nisi is qui citationem impetrauit, absit. l. 7. §. quod
 ff. de iudicijs. Plures huiusmodi exceptiones vide
 infra cap. 19. except. 6. replicat. 1. duplicat. 1. cum
 sequentibus.

IV. Regula: Ante litem contestatam reo contu-
 macie existente, in bana eius mittendus est actor. c.
 tua fraternitatis. 3. & c. quoniam. 5. §. in alijs ve-
 ro, vt lite non contestata, c. vlt. de eo qui mittitur

in possess. Concordat item M.I.C.d. quest. 6. reg. 6. & lib. 2. cap. 32. Sed & plura de hac regula vide j. cap. 20. reg. 12. cum sequentibus.

V. Regula: Etiam excommunicatur contumax, si aliter coërceri non potest. d. 6. tua fraternitatis. 3. vers. quod si causa talis. c. 1. in fine. c. accedens. 2. §. cum igitur. vers. licet iudices. & c. quoniam. 5. §. fin. eod. tit. & 2. q. 6. c. non ita. §. fin. cum c. sequente. 4. q. 5. in princ. cum c. sequente. 5. q. 2. c. presenti, in fine. 24. q. 3. c. de illicita. §. de peremptorio. Concordant item ea quae proposita sunt s. lib. prox. c. 8. quest. 5. causa 1.

VI. Regula: Actore latitante, reus est absolvendus, actore illi in expensas condemnato. c. reprehensibilis. 26. §. si autem. de appellat. c. 1. de dolo & contumacia, in 6. 3. q. 7. c. ult. §. si ergo post. item Nouel. 53. in prin. Plura de regula proposita vide j. cap. 20. reg. 7. & M.I.C.d. quest. 6. reg. 5.

VII. Regula: Si per alium stat, quo minus citatus se sistat, poena constituitur. Clem. Multorum. 2. de poenis. Plura de hac re vide M.I.C. lib. 2. c. 9. Sed & plures contumacia poenas vide M.I.C.d. q. 6.

De exceptionibus praecedentium regularum generalibus.

Planè habent regula iam proposita suas etiam exceptiones, quarum prima hac est: Nisi propter aduersam valetudinem citatus venire non potuit. c. querelam. 2. de procuratoribus. l. 53. §. poenam. & l. 60. ff. de re iudicata.

II. Exceptio : Nisi quis ultra duas dietas extra suam diœcesin in ius sit vocatus. c. nonnulli. 28. in princ. de rescriptis. c. olim. 7. de exceptionib. c. ult. §. conseruatores autem. de officio delegati. in 6. Concordant item ea quæ habentur §. lib. prox. c. 5. de iurisdictione. reg. 1. except. 9. in fine. dupl. gener. 1. M. I. R. d. reg. 22. except. 13.

III. Exceptio : Nisi iudex extra suam ciuitatem vel religionem reum in ius vocauerit. d. §. conseruatores autem. c. statutum. 11. §. in nullo. de rescriptis. in 6. M. I. R. d. reg. 22. except. 18.

IV. Exceptio : Nisi ad locum non satis tutum. vel parum honestum reus in ius sit vocatus. c. cum R. 35. de officio delegati. c. ex parte. 47. de appellatione. l. 21. §. sed et si. ff. de recept. arbitris. M. I. R. d. reg. 22. except. 19. Exemplum huius proponitur Clement. pastoralis. 2. de re iudicata.

V. Exceptio : Nisi ad non competentem iudicem vocatus non venerit. l. 53. §. fin. & l. 54. §. fin. ff. de re iudicata. M. I. R. d. reg. 22. except. 40. Cuius replicatio est : Nisi de hoc ipso verisimiliter dubitetur. utrū sit iudex competens. necne. l. 5. ff. de iudicijs. l. 2. in princ. ff. si quis in ips vocatus non ierit. M. I. R. d. except. 40. repl. 3. Cuius exemplum proponitur c. si duobus. 7. de appellat.

VI. Exceptio : Nisi citatio citato non fuerit insinuata M. I. R. d. reg. 22. except. 14. Huius exceptionis tanquam regulariter approbata replicatio prima hac est : Nisi absente citato ad domum vel eccle-

siam eius citatio sit proposita. c. vlt. de dolo & contumacia. M. I. R. d. except. 14. repl. 1. Concordant ea quæ proposita sunt s. q. 3. Altera replicatio est: Nisi in magno templo curia Pontificis citatio fuerit affixa. extrauag. comm. vnica, de dolo & contumacia. Cuius exemplum habetur extrauag. com. vnica. §. vt autem. de dilationib. Aliud exemplum habetur extrauag. com. vnica. §. aut autem de furtis. Huius replicationis duplicatio est: Nisi ad domicilium citati tutò perueniri possit, vel per eum non stet, quominus ad se perueniri possit. Clement. 1. de iudicijs. Tertia replicatio est: Nisi citandus impedierit, quominus citatio publicè potuerit proponi: tunc enim diebus Dominicis vel festiuis, cum populus ad diuinæ conuenerit, proclamatio vel citatio facta sufficit. Clement. vnica, in princ. vers. vel ad domum, de foro competenti.

VII. Exceptio: Nisi citatus appellauerit, vel iter ad Papam arripuerit ei causam propositurus. Hæc duplex exceptio approbatur per ea quæ proposita sunt s. lib. prox. c. 8. q. 5. causa 1. except. 1. & 2. item j. c. 19. except. 6. repl. 1. duplic. 6. & 7. M. I. R. d. reg. 22. except. 41.

VIII. Exceptio: Nisi contumax non legitimè fuerit citatus. s. q. 2. c. 1. c. vlt. in princ. vers. nec canonicè. & §. his autoritatib. M. I. R. d. reg. 22. except. 1. Declaratur exceptio proposita, definitione legitimæ citationis d. c. vlt. §. canonica.

IX. Exceptio: Nisi absens procuratorē apud acta habue-

habuerit. *Hac exceptio distinguitur j. c. 20. reg. 7. except. 2. repl. 1.*

Replicatio præcedentium exemptionum generalis.

Haecenus exceptiones aduersus supradictas regulas generales exposita sunt, quarum tamen plures vide j. c. 19. except. 6. item M. I. C. lib. 2. c. 8. q. 7. Planè istarum exceptionum replicatio generalis est: Nisi postea cessante causa exceptionis, nihilominus reus in contumacia sua perseuerauerit. c. cū dilecti. 6. de dolo & contumacia. Hac de citatione, deq; citati contumacia coercenda, dicta sunt: de qua vide plura M. I. C. d. lib. 2. c. 7. cum duob. capp. sequentib.

DE EDENDO.

Cap. VII.

DE ACTIONE EDENDA.

Prima regula: Nomen actionis edi necessarium non est: sed factum ita exponendum, ut iudici actio constare possit. c. dilecti. 6. de iudicijs. M. I. R. lib. 2. cap. 6. reg. 1.

II. Regula: Causa actionis edenda. d. c. 6. & c. ult. de libelli oblatione.

III. Regula: In scriptis actio edenda. c. 1. de libelli oblatione. s. q. 2. c. ult. in princ. vers. & non prius. Concordant ea quæ habentur s. c. 1. q. 5. reg. 3.

IV. Regula: Si actio inepta est edita, reus ab instantia absoluitur. c. examinata. 15. de iudicijs.

248   **METHODI IVRIS PONT.**
DE INSTRUMENTIS
edendis.

I. Regula: Reus actori non tenetur instrumenta edere. c. 1. de probationib. 4. q. 3. c. vlt. §. qui intendit. l. 6. C. de testibus. Concordat item M. I. C. lib. 2. cap. 10. quest. 3. in princ. M. I. R. d. cap. 6. reg. 17. Huius regula exceptio hac est: Nisi instrumenta actori & reo communia sint. c. 6. perpetuus. 12. de fide instrument. Plures huiusmodi exceptiones vide M. I. C. d. quest. 3.

II. Regula: Non totum instrumentum edendum est, sed id tantum quod ad causam pertinet. c. contingit. 5. de fide instrument. Plura de edendo vide M. I. C. d. cap. 10. & de edendis instrumentis vide item J. cap. 13. reg. 2. & 3.

DE DILATIONIBVS,
Cap. VIII.

I. ANTECEDENTIA DAN-
dæ dilationis.

NON nisi causa cognita dilatio danda. 3. q. 3. c. vlt. §. à iudice. l. 4. C. de dilationibus. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 11. in princ. M. I. R. lib. 2. cap. 7. reg. 1.

II. CAUSAE EX QVIBVS
dilatio danda?

I. Causa: Si possessor eum, cuius nomine possidet, nominet: danda est ei dilatio ad ipsi denunciandum. c. quoniam. 5. §. in alijs. vers. quod si super. vel
lirò

Lite non contestata. Concordat M. I. C. d. c. 11. q. 2. causa 1. M. I. R. d. cap. 7. reg. 4.

II. Causa: Citato ad excipiendum dilatio danda. 3. q. 3. in princ. cum c. sequente. & c. vlt. § illi vero qui. l. 2. C. de dilationibus. Nouell. 53. §. sed & illud, cum sequentib. M. I. R. d. cap. 7. reg. 5. Huius causa exceptio est: Nisi ex ipsa citatione vel alio modo causam, aduersus quam ei fuit excipiendum, cognoscere potuit. c. praterea. 2. de dilationibus. Huius replicatio prima hac est: Nisi libellus postea sit mutatus. Quae replicatio distinguitur, si nihil in principali causa fuerit mutatum, c. litera. 3. eod. tit. Altera replicatio est: Nisi publico negotio impeditus de actione proposita satius deliberare non potuit. c. vltim. d. tit. Tertia replicatio est: Nisi reus spoliatus sit restitutus: tunc enim tanta ei dilatio danda, quanto tempore fuit spoliatus. De qua re vide j. quest. prox. reg. 1.

III. Causa: Probationum & instrumentorum adferendorum causa danda dilatio est. l. 99. §. fin ff. de verb. signif. Nou. 115. §. sed & hoc. vers. dilationes. M. I. R. d. cap. 7. reg. 6. Huius causa exceptio est: Nisi Princeps ad appellationem seu consultationem rescripserit. 3. q. 3. c. vlt. §. cum vero. l. 5. C. de dilationibus.

IV. Causa: Si procurator dominum consulere velit. c. dilectus. 11. de procuratoribus.

Exceptiones præcedentium causarum generales.

Hactenus causa danda dilationis exposita sunt,

q s quarum

quarum tamen plures vide M.I.C.d.q.2. Planè istarum causarum exceptio generalis prima hæc est: Nisi dilationem petens ad extraordinarium iudicem rescriptum reportauerit. 3.q.3.c.vlt. §. ei autem dilatio. l. 2. in princ. C. de dilationibus. Altera exceptio est: Nisi eidem antea dilatio sit data. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quæ proponuntur 3.q.4. item per ea quæ proposita sunt s. causa 2. except. 1. repl. 1. & 2.

III. QVANTA DILATIO fit danda?

I. Regula: Reo ad excipiendum viginti dies dari iubentur Nouell. 53. §. sed & illud. de quo 7. dicitur in litis contestatione. Huius regula exceptio est in reo spoliato ac restituto, cui tanta dilatio concedenda, quanto tempore spoliatus fuit. 3.q.2. in princ. cum c. sequente. c. prius. c. tamdiu. c. eiectis. c. si episcopus. §. præsul verò.

II. Regula: Probationum causa danda dilatio est trium mensium in eadem prouincia, in continetibus prouincijs sex mensium, & in transmariinis nouem. 3.q.3.c.vlt. §. spatium. l. 1. C. de dilationibus. Hæc regula videtur distinguenda per sequentes regulas.

III. Regula: In criminalibus sex menses vel eo amplius reo conceduntur. d.c.vlt. in princ.

IV. Regula: Ad inquirendum non modica dilationes danda sunt. d.q.3.c. inducie.

V. Regula: Prælati maius spaciū ad se defendendos

dendos dandum est. d. q. 3. c. de inducijs. Plures huiusmodi regulas vide M. I. C. lib. 2. c. 11. q. 3.

IV. QUOTIES DILATIO danda?

Non nisi semel dilatio danda est. d. q. 3. c. ult. §. spatium. vers. iudicantes autem. l. 1. in fine. C. de dilationibus. M. I. R. d. cap. 7. reg. 15. Huius exceptio est: Nisi quis appellauerit: nam quoties quis appellauerit, dilatio ei indulgenda est. 3. q. 6. c. pulsatus, in prin. Plures proposita regula exceptiones vide M. I. C. d. c. 11. quaest. 4.

V. VBI DANDA dilatio?

Non de plano, sed pro tribunali danda est. 3. q. 3. c. ult. §. à iudice. l. 4. C. de dilationibus. Hac de dilationibus: de quib. tamen vide plura M. I. C. d. c. 11.

DE EXCEPTIONIBVS dilatorijs.

Cap. IX.

I. DE EXCEPTIONIBVS DI- latorijs in genere.

Prima regula: Hæ ante litem contestatam opponenda, non post, per ea quæ proposita sunt §. cap. 2. quaest. 2. in fin. item ex l. 12. C. de exceptionib. M. I. R. d. cap. 7. reg. 22. Huius regulæ exceptio prima hæc est: Nisi excommunicationis exceptio obijciatur: hæc enim etiam post litem contesta-

tam

tam obijci potest. c. exceptionem. 12. de exceptionib. Clement. vnica, eod. tr. Concordant ea quæ proponuntur j. eod. cap. de excommunicationis exceptione, repl. 4. & 5. Altera exceptio est: Nisi falsi procuratoris exceptio obijciatur. De hac re dictum s. c. 4. quæst. 1. in fine. Tertia exceptionis loco notandum, quod exceptio dilatoria ante litem contestatam opposita, post litem contestatam sit probanda. l. 19. C. de probationibus. Cui concordant ea quæ proposita sunt s. c. 2. q. 2. in fine.

II. Regula: Dilatorie exceptiones omnes simul intra certum terminum à iudice statuendum sunt obijciendæ. c. pastoralis. 4. de exceptionib. M. I. R. d. c. 7. reg. 23. Huius regula exceptio prima hæc est: Nisi vna opposita, de alia obijcienda fuerit, protestatus priore discussa: hanc enim etiam post terminum obijcere poterit. d. c. 4. vers. quas non fuerint protestata. Altera exceptio est: Nisi alia exceptio dilatoria post terminum competere cœperit. d. c. 4. vers. nisi fortò aliqua. Tertia exceptio est: Nisi aliquam dilatoriã per ignorantiam omiserit. d. c. 4. vers. is qui voluerit eam opponere. Quarta exceptio est: Nisi talis sit exceptio dilatoria, quæ etiam post litem contestatam possit opponi. Approbatur exemplo Clement. vnica, de exceptionibus.

III. Regula: Exceptio excommunicationis & suspensionis, quæ requirit altiore indaginem, ad cautelam remittenda est: ne causa principalis nimium differatur. c. apostolica, 9. de exceptionibus.

*Hæc de exceptionib. dilatorijs in genere sunt dicta.
Sequitur de iisdem in specie.*

*IV. Regula : De speciebus exceptionum dilato-
riarum. Sanè sumitur exceptio dilatoria vel ex per-
sona iudicis, vel ex persona procuratoris, vel ex per-
sona actoris, vel ex persona rei conuenti, vel ex loco
actionis, vel ex modo, vel ex tempore, quo agitur. Ex
persona iudicis sumitur recusatoria iudicis suspecti.
Exceptiones ex persona procuratoris desumptæ pro-
positæ sunt §. cap. 4. quæst. 1. Ex persona actoris su-
mitur exceptio excommunicationis & similes. Ex
persona rei conuenti sumitur exceptio spoliij. Ex lo-
co actionis sumitur fori præscriptio : de qua dictum
§. cap. 2. quæst. 2. Sed & ex loco actionis sumuntur
exceptiones, quas exposuimus §. cap. 6. quæst. 4. ex-
cept. generali 2. cum sequentib. Ex modo actionis
sumitur exceptio inepti libelli, de qua dictum §. c. 7.
de actione edenda, reg. 4. item cautionis præstandæ
exceptio. Ex tempore actionis sumitur exceptio, qua
ante diem vel conditionem existentem agi dicitur:
de qua in actionum tractatu agitur. Nunc de recu-
satoria iudicis, de excommunicationis & spo-
lij, necnon de cautionis præstandæ ex-
ceptione dicetur.*

II. DE RECUSATORIA
iudicis.1. CAUSAE EX QVIBVS IV-
dex recusari potest.

Si quis iudicem suspectum putat, eum recusare potest. 3. q. 5. c. ult. §. & reuera. l. 14. vers. liceat ei qui suspectum. C. de iudicijs. M. I. R. d. cap. 7. reg. 25. Quae autem sint causae, ex quibus iudex tamquam suspectus recusari possit, dictum 5. cap. 2. quaest. 2. Planè proposita regula exceptio prima haec est: Nisi causa principalis sit ecclesiastica, in qua non licet appellare: in hac enim nec iudicem recusare licet. c. super eo. 12. §. in causis. de appellationib. Altera exceptio videtur: Nisi iudex ita datus sit, ne ab eo appelletur. Sed reprobat c. postremo. 36. d. tt. Plures huiusmodi exceptiones vide d. quaest. 2. in fine. Item M. I. C. lib. 2. cap. 11. de exceptionibus dilatorijs, quaest. 1.

2. APVD QVEM EXCEPTIO PRO-
posita disputanda sit?

Apud iudicem recusatum causa suspicionis proponenda, & apud arbitros vtriusq; consensu electos probanda est, & ab ijs cognoscenda. c. secundo. 41. §. tertio. c. cum speciali. 61. in prin. de appellationib. c. licet. 10. in fine. de foro competenti. c. suspicionis. 39. de officio delegati. Quod de arbitris dictum, eius exceptio prima haec est: Nisi & alij iudices cum recusato dati sint: tunc enim non apud arbitros, sed apud coniudices causa suspicionis est probanda. c. si contra.

contra. 4. de officio delegati, in 6. Altera exceptio est: Nisi delegatus iudex recusetur: tunc enim ad delegantem cognitio spectat. d. c. si contra. §. cum autem. item c. super. 27. §. quem verò. & §. eius ergo. vers. coram iudice delegato. eod. tt. Tertia exceptio est: Nisi officialis episcopi recusetur. hoc enim casu episcopi cognitio est. d. c. si contra. 4. in fine.

3. EVENTVS RECUSATORIAE exceptionis oppositæ.

I. Regula: De tempore arbitris definiendo, intra quod nisi exceptio fuerit discussa, procedatur in negotio principali, cauetur c. legitima. 2. de appellat. in 6. c. suspicionis. 39. de officio delegati.

II. Regula: Si iudex suspectus fuerit pronuntiatu: assensu recusantis alij negociū principale committet cognoscendum, vel ad superiorem id transmittet. c. ad hac. 27. in fine. & c. cum speciali. 61. §. & ipsa probata. de appellationibus. c. si quis contra. 4. de foro competenti. l. 14. in prin. & vers. in eo scilicet. & l. 16. §. sancimus. vers. illico autem. C. de iudicijs. M. I. R. d. cap. reg. 30. Contradicere videtur c. licet. 10. in fine. de foro competenti. Planè proposita regula exceptio prima hac est: Nisi iudex delegatus recusatus sit: hic enim ne quidem cum assensu recusantis causam alij committet. c. iudex. 5. de officio delegati, in 6. Altera exceptio est: Nisi clericus episcopum suum suspectum dixerit: tunc enim vicini episcopi cognoscent. 2. q. 6. c. placuit. item 11. q. 3. c. presbyteri.

4. AD FINE PROPOSITAE EX- ceptionis remedium.

Ad fine remedium est appellatio. 2. q. 6. c. si quis iudicem, in prin. Hac de recusatoria iudicis.

III. DE EXCOMMVNICA- tionis exceptione.

Excommunicato auctori obstat exceptio excommunicationis, donec absolutus sit. 6. decernimus. 8. de sentent. excom. in 6. c. 1. in prin. de exceptionibus in 6. Concordant ea quae habentur s. lib. prox. cap. 6. quast. 4. except. 10. M. I. R. d. cap. 7. reg. 31. Planè propositae exceptionis replicatio prima hac est: Nisi excipiens speciem excommunicationis & nomen excommunicatoris non exprimat. d. c. 1. in prin. vers. si quis igitur. Altera replicatio est: Nisi excommunicatio intra octo dies non fuerit probata. ibidem vers. sciturus eam rem. & c. prudentiam. 21. §. sexta nobis. de officio delegati. Huius replicationis duplicatio est: Nisi postea pendente lite probetur: tunc enim sequens processus inhibetur, quamvis precedentia acta valeant. d. c. 1. §. si verò postmodum. Tertia replicatio est: Nisi excommunicationis exceptio antea bis fuerit opposita. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur d. §. si verò postmodum. vers. proniso quòd ultra duas vices hac non opponatur exceptio, & c. Quarta replicatio videtur: Nisi exceptio proposita ante litem contestatam non fuerit opposita. Sed reprobat per ea quae proposita sunt s. eod. cap. in prin. Quibus concordat d. c. 1. in prin.

prin. vers. in quacungq. parte iudiciorum. item §. sed si post. Quinta replicatio videtur: Nisi à reo non fuerit opposita exceptio. Sed reprobatu^r d. 9. sed si post. vers. eo tamen saluo. & c. exceptionem. 12. in fine. de exceptionibus. M. I. R. d. reg 31. in prin. Sexta replicatio est: Nisi vniuersitate agente, non ipsa, sed rectores ipsius sint excommunicati. Quae replicatio approbatur sub certis conditionib. c. vlt. de procuratoribus. Septima replicatio videtur: Nisi is qui exceptionem obijcit, antea excommunicato actori communicauerit. Sed reprobatu^r c. à nobis. 2. de exceptionibus. Contradicere videtur c. in presentia. 46. de sentent. excom. Octaua replicatio est: Nisi exceptionem, non actionem proponenti excommunicationis exceptio obijciatur c. cum inter. 5. de exceptionibus. M. I. R. d. reg 31 except. 1. Huius duplicatio est: Nisi exceptio, quam excommunicatus obijcit, reconuentionem cōtineat. d. c. cum inter. 5. vers. ceterum non sic in reconuentione. Nona replicatio est: Nisi appellanti & appellationem prosequenti excommunicationis exceptio obijciatur. d. c. cum inter. 5. vers. porro cum excommunicato. c. dilecta. 10. c. significauit. 11. & c. vlt. eod. tit. de exceptionibus. Hac de excommunicationis exceptione sint dicta.

IIII DE EXCEPTIONE

spolij.

I. Regula: Spoliatus reus in iudicio respondere non tenetur, nisi fuerit restitutus. 2. q. 2. in prin. cum sequente. c. omnes. c. nullus. c. in scripturis. c. nullus.

lus. & c. vlt. item 3. q. 1. c. 1. c. episcopi, cum sequen-
 rib. vsq. ad c. nulli. item c. vlt. §. patet ergo. & 3. q. 2.
 c. cum ecclesia c. oportet. c. audiuimus. c. prius. item
 5. q. 2. c. vlt. in prin. vers. nam si aut vi. item 33. q. 2.
 c. historia, cum pluribus alijs, qua vide j. lib. 4. cap.
 de actione qua vxor virū petit, in princ. item c. cum
 dilectus. 2. & c. vlt. in fine. de ordine cognit. c. 1. §. il-
 lum autem. de restitut. spoliator, in 6. M. I. R. d. cap.
 7. reg. 33 & lib. 3. cap. 16. reg. 1. Planè proposita ex-
 ceptionis replicatio prima hec est: Nisi ab alio quàm
 ab actore spoliatus fuerit reus. Quæ replicatio ap-
 probatur simul & distinguitur d. c. 1. in princ. M. I.
 R. d. reg. 33. except. 1. Huius duplicatio est in crimi-
 nalib. causis: in his enim nihil refert, à quo reus ac-
 casatus fuerit spoliatus. d. c. 1. in prin. vers. in civilib.
 negocijs & §. sed si in civilibus. M. I. R. d. except. 1.
 repl. 1. Altera replicatio est: Nisi intra quindecim
 dies Spoliij exceptio non fuerit probata. d. §. sed si in
 civilibus. Tercia replicatio est: Nisi ab alio quàm
 actore spoliatus intra tempus à iudice statuendum
 restitutionem nō petierit, nec causam ad finem per-
 duxerit. d. c. 1. §. solet. Quarta replicatio est: Nisi
 super rebus ecclesiasticis agatur. d. c. 1. §. fin. Quinta
 replicatio est: Nisi rebus ecclesiasticis spoliatus, de
 rebus priuatis conueniatur. d. §. fin. vers. vel è con-
 trario. Sexta replicatio est: Nisi quis vi occupans
 possessionem in continenti sit deiectus. 3. q. 1. c. vlt. §.
 sed obijcitur. Septima replicatio est: Nisi spoliatus
 res ecclesia, quib. spoliatus est, pfundat. 3. q. 2. c. vlt.

II. Regula: Vis proposita exceptionis hac est, ut repellat agentem, non etiam ut agens ad restitutionem cogatur vel condemnetur. c. cum dilectus. 2. de ordine cognit. M. I. R. d. cap. 7. reg. 34. Cuius regula exceptio est: Nisi per reconuentionem spoliatio opponatur. d. c. 2. §. nos autem distinguendum. M. I. R. d. reg. 34. except. 1. Hæc de exceptione spoliij.

V. DE EXCEPTIONE CAUTIONIS præstandæ.

Postremò actor tenetur cauere de lite intra duos menses contestanda, aut damno quod sensit reus in duplum præstando, si intra duos menses litem non fuerit contestatus: alioquin exceptione repellitur. 3. q. 3. c. ult. §. libellum. Nouell. 96. in prin.

Sed & cauere tenetur actor de certa quantitate reo præstanda, si in causa non obtinuerit: qua cautione non præstita, per exceptionem submouetur. d. c. ult. §. quod fieri. Nouell. 53. §. & quia moris. & §. quia verò compartum. item Nouell. 112. §. ceterum. Plura de huiusmodi cautionibus præstandis vide M. I. C. lib. 2. cap. 12. cum tribus capp. sequentibus: Hæc de exceptionibus dilatorijs, quarum tamen plures proponuntur j. lib. 5. cap. de actionibus, quæst. quando competat.

DE RECONVENTIONIBUS. Cap. X.

Prima regula, De differentia reconuentionis & exceptionis, habetur c. cum dilectus. 2. d. ordine

cognitionum: de qua vide paulo superius in exceptione *spoli* reg. 2.

II. Regula: Reus actorem in eodem iudicio reconuenire potest, & conuentio & reconuentio paribus passibus ambulare debent. d. c. cum dilectus. 2. §. nos autem distinguendum. vers. quanquam in idem. item c. 1. de mutuis petitionibus. M. I. R. d. cap. 7. reg. 50. Huius regulæ exceptio prima hæc est: Nisi interdicto recuperandæ possessionis agatur: huic enim reconuentio non potest opponi. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur c. ult. de ordine cognit. item c. ad vltimum. 2. de causa possessionis. Concordant ea quæ habentur j. cap. 17. reg. 1. cum sequente. M. I. R. d. reg. 50. except. 1. dist. 2. Altera exceptio est: Nisi excommunicatus reconuentionem opponat. c. cum inter. 5. §. fin. de exceptionib. Tertia exceptio est: Nisi apud alium quàm actionis iudicem reconuentio opponatur. c. dispendia. 3. §. reus quoq. de rescriptis, in 6. Quarta exceptio est: Nisi apud arbitros causa agatur. c. cum dilectus. 6. de arbitris. Quinta exceptio est: Nisi prius liqueat de vna causa quàm de alia, vel reus in reconuentione moram faciat. *Mynsing. cent. 1. obseruat. 10.* Plures exceptiones vide §. cap. 2. quest. 2. in fine, repl. 3.

III. Regula: Modus procedendi per rescriptum conuentioni præscriptus, etiam reconuentioni datus intelligitur. c. prudentiam. 2. de mutuis petitionib. Hæc de reconuentionibus, & alijs actibus iudicialibus litis contestationem præcedentib. Sequitur nunc de ipsa

de ipsa lris contestatione, & actibus eam sequentib.

DE LITIS CONTESTATIONE,
de q. iureiurando ob calumniam dando, &
alijs huiusmodi iuramentis.

Cap. XI.

DE LITIS CONTESTA-
tione.

Prima regula: Litis contestatio fit non per po-
sitiones & ad eas responsiones, sed per petitio-
nem in iure propositam, & responsionem se-
cutam. c. vnico. de lris contestatione. c. dudum. 54.
§. licet autem. de electione. M. I. R. lib. 2. cap. 8. reg. 6.
in prin. & except. 4. Quod autem dicitur, per re-
sponsionem secutam fieri lris contestationem, id
intelligendum de responsione, qua in negando, non
distinguendo consistit. Nam per exceptionē, quam-
uis peremptoriam, qua in distinguendo consistit, nō
fit lris contestatio. c. si oblato. 2. de lris contesta-
tione, in 6. M. I. R. d. cap. 8. reg. 5.

II. Regula: Omissa lris contestatione, processus
est nullus. d. c. vnico. vers. quia lris contestationem
non inuenimus esse factam, & c. & d. §. licet autem.
M. I. R. d. cap. 8. reg. 3. Huius regula exceptio est: Nisi
non iure actionis, sed officio iudicis procedatur. c.
iudicis. 2. de officio iudicis. M. I. R. d. reg. 3. except. 1.

III. Regula: Viginti dierum dilationem habet
reus ad licem contestandam. 3. q. 3. c. vlt. §. offera-
tur. Nouell. 53. §. sed & illud. Hac de lris contesta-

tione: de qua vide item M.I.C. lib. 2. cap. 16.

DE IVRAMENTO CALUM-
niæ, & alijs huiusmodi iu-
ramentis.

I. Regula: Lite contestata, de veritate atque ca-
lumnia iurandum est. Instit. de pœna temerè litigā-
tium, in prin. vers. ecce enim l. 2. in prin. C. de iure-
iurando propter calumniam. l. 12. in prin. C. de iu-
dicijs. M. I. R. d. cap. 8. reg. 9. Cuius regula exceptio
prima hac est: Nisi ab aduersario iusiurandum re-
mittatur. c. 1. §. 1. de iuramento calumnie, in 6. Con-
tradicit d. l. 2. §. sed quia veremur. Altera exceptio
est: Nisi clerico iusiurandum deferatur. Hac exce-
ptio approbatur certo modo c. 1. de iuramento ca-
lumnia. Contradicere videtur c. caterum §. eod. tt.
Tertia exceptio est: Nisi in causis spiritualibus ius-
iurandum deferatur. c. literas. 2. d. tt. Mutatur ac
reprobatur exceptio hac c. 1. §. fin. eod. tt. in 6. Quar-
ta exceptio videtur: Nisi semel sit iuratum. Sed re-
probatur c. in appellationis. 2. in prin. & §. fin. d. tt.
in 6. Quinta exceptio videtur: Nisi consuetudo ex-
tet in contrarium. Sed reprobatur c. constitutus. 3.
§. presentium. de fideiussoribus. Sexta exceptio vi-
detur: Nisi collegiū vel vniuersitas conueniatur. Sed
reprobatur c. Imperatorū. 4. de iuramento calūnie.

II. Regula: Non solū principales persone, sed
etiam aduocati vtriusq; partis iurare compelluntur.
c. cum causam. 6. d. tt. Concordat M. I. C. lib. 2. cap.
19. de iuramento calumnie, quæst. 4. reg. 4. Cuius
regulæ

regula exceptio prima videtur: Nisi aduocatus vel procurator post iuramentum à principali prestitum sit constitutus. Sed reprobatur c. in appellationis. 2. §. procuratores. de iuramento calumnie, in 6. Altera exceptio videtur: Nisi dominus instruxerit procuratorem quid proponere debeat. Sed reprobatur d. §. procuratores. vers. etiamsi à suis dominis.

III. Regula: Non solum de opinione, sed etiam de veritate iuratur. c. 1. §. fin. de iuramento calumnie, in 6. Contradicit l. 2. §. & licet. C. eod. tit.

IIII. Regula: Principalis tam per se, quam per procuratorem iurare potest. c. in pertractandis. 3. & c. Imperatorum. 4. de iuramento calumnie, item c. ult. eod. tit. in 6.

V. Regula: Factis sacrosanctis euangelij iuratur. Cuius exceptio est: Nisi episcopus per se de calumnia iuret: hic enim propositis tantum, non etiam tactis euangelij iurat. c. ult. in prin. de iuramento calumnie. II. q. 1. c. testimonium.

VI. Regula: Non est necesse, ut statim post litem contestatam de calumnia iuretur, sed ante vel post, quandocunque iudici videbitur, iurandum. c. 1. in prin. & c. in appellationis. 2. §. fin. de iuramento calumnie, in 6.

VII. Regula: Pœna non iurantis statuitur c. ult. §. fin. de iuramento calumnie. Concordant ea quæ habentur M. I. C. lib. 2. cap. 16. de iuram. calumnie, quest. 9. Hæc de iuramento calumnie sint dicta: de quod tamen vide plura M. I. C. d. cap. 16.

DE PROBATIONIBVS.

Cap. XII.

Prima regula: Lite contestata, & iureiurando calumnia praestito, praestanda est probatio eius de quo inter partes controuertitur seu dubitatur. Quae regula cum ipso iure subsistat. M.I.R. lib. 2. cap. 9. reg. 4. aliquot recipit exceptiones, quarum prima haec est: Nisi id, de quo queritur, sit notorium: hoc enim probatione non indiget. c. super eo. 3. in prin. de testibus cogendis. c. tuanos. 8. in prin. de cohabitatio. clericor. M.I.R. d. reg. 4. except. 1. Plura de hac exceptione vide §. lib. prox. cap. 14. in prin. Altera exceptio est: Nisi factum iudici notum sit. 15. q. 5. c. vlt. in prin. Cuius replicatio est: Nisi iudici non ut iudici, sed ut Deo vel homini notum sit. d. 6. vlt. §. sed mirandum. c. si sacerdos. 2. de officio ordinarij. 2. q. 1. c. vnus ex vobis. Plura de exceptione proposita vide §. cap. 19. except. 20. repl. 1. dupl. 1. Tertia exceptio est: Nisi aduersarius factum sit confessus, d. c. vlt. vers. nisi sua sponte ipsum confiteatur. & vers. sola ergo spontanea. 2. q. 1. c. 1. Huius replicatio est: Nisi iudici tantum sit confessus in poenitentia. d. c. si sacerdos. 2. Plures huiusmodi replicationes vide §. de confessis. Quarta exceptio videtur: Nisi is qui dicit, in dignitate sit positus: vrputa episcopus. Sed reprobatur 6. q. 2. in prin. cum c. sequente. & c. vlt. Planè admittitur exceptio proposita in persona Papa dicentis, cuius adsertioni standum est.

Clement.

Clement. 1. de probationibus. Quinta exceptio videtur: Nisi exceptio aliqua contra testem producta in controuersiam deducatur. Hec enim probanda non videtur. Sed & hac exceptio reprobat. c. 1. de exceptionibus. Sexta exceptio est. Nisi iureiurando delato vel relato, id praestitum sit vel remissum. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quae proponuntur j. cap. 16. reg. 19. cum sequentibus.

VTRI PROBATIO INCUMBAT.

II. Regula: Affirmanti, non neganti probatio est iniungenda. c. bona. 23. §. porro excessus. vers. & quod citati. de electione. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 17. quæst. 2. reg. 1. in prin. M. I. R. lib. 2. cap. 9. reg. 5. in prin. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi ex confessione negantis, vel ex alio argumento praesumptio sit pro affirmante: tunc enim neganti contra praesumptionem probatio est iniungenda. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur exemplo cautionis indebiti c. si cautio. 14. de fide instrum. l. 25. §. fin ff. de probationibus. l. 13. C. de non numerata pecunia. Aliud exemplum est in solutione indebiti d. l. 25. §. fin verò ab initio. item c. is qui cōqueritur. 4. de solutionibus. Aliud exemplum habetur c. afferte. 2. & c. ult. de praesumptionibus. c. per tuas. 10. de probationibus. item j. reg. 5. cum sequentibus. M. I. R. d. reg. 5. except. 4. & d. lib. 2. cap. 10. reg. 7. in prin. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi affirmans in eadem causa deprehensus

sit in mendacio: hoc enim casu & in proposita qua-
 stione mentiri praesumitur, atq; ita praesumptio per
 aliam praesumptionem eliditur, affirmantiq; proba-
 tio est iniungenda, exemplo d. c. is qui convenitur.
 4. vers. nisi eius aduersarius solutionem inficians. de
 solutionib. & d. l. 25. in prin. Altera proposita exce-
 ptionis replicatio est: Nisi confessio, ex qua praesum-
 ptio sumitur, sit nimium generalis, non expressa cau-
 sa: hoc enim casu praesumptio ex ea sumpta inuali-
 da est ad transferendum onus probandi, exemplo d.
 c. si cautio. 14. de fide instrum. Huius ratio videtur
 esse, quia quemadmodum libellus actoris non expres-
 sa causa, incertus atq; ineptus censetur, cui rem re-
 spondere non cogitur, c. vltim. de libelli oblatione:
 ita quoq; confessio, non expressa causa, incerta repu-
 tatur: ideoq; praesumptionem contra confitentem
 non parit. l. 6. in princ. ff. de confessis. Hac de prima
 exceptione. Altera proposita regula exceptio est: Ni-
 si quis sponte se beneficio renunciaffe neget. c. super
 hoc. 5. de renunciatione. Tertia exceptio videtur:
 Nisi affirmans in probatione deficiat. Sed hac exce-
 ptio reprobat 6. q. 5. in prin. cum c. sequente, & c.
 vlt. l. 23. C. de probationibus. Plura de hac exceptio-
 ne vide M. I. C. d. reg. 1. except. 6. Quarta exceptio
 est: Nisi mixtum sit iudicium, in quo vterque actor
 & reus est: in hoc enim vterq; probat. c. ex literis. 3.
 de probationib. Accedit M. I. R. lib. 2. cap. 9. reg. 5. ex-
 cept. 7. Quinta exceptio est: Nisi viro affirmante se
 debitum coniugale vxori reddidisse, illa neget: hoc
 enim

enim casu neganti uxori probatio incumbit. 33 q. 1. c. requisisti. §. fin. cum c. sequente. Concordant ea qua habentur j. lib. 4. cap. de actione ad dissoluend. matrim. quest. 4. reg. 2. Sexta exceptio est: Nisi quis aliquid rite vel iure factum esse neget: nam & hoc casu neganti probatio incumbit. c. bona memoria. 23. §. porro excessus. de electione. c. sicut. 16. §. fin. de re iudicata. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 17. quest. 2. reg. 1. except. 4. Septima exceptio est: Nisi delictum dolo commissum esse negetur. c. 1. de presumptionibus. Hac de secunda regula: de qua tamen alijs q. 3. similibus vide plura M. I. C. d. quest. 2.

PER QVAE PROBANDUM?

III. Regula: Fama probandi vim non habet, nisi alijs adminiculis iuuetur. c. super eo 5. §. fin. de eo qui cognouit consang. c. tam literis. 33. in princ. de testibus. c. tua nos. 8. §. si verò publicum. de cohabit. clericor. Adiuta autem alijs indicijs & argumentis fama probandi vim habet. c. cum causam. 13. vers. famam. de probationibus. & praterea. 27. de testibus.

IIII. Regula: Non solum testes & instrumenta, sed & alia indicia & argumenta vim probandi habent. d. c. cum causam. 13. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 17. quest. 3. reg. 7.

V. Regula: Ex eo quòd quis dilationibus subterfugit iudicium, vel contumaciter abest, praesumitur. malam

malam fouere causam. c. nullus. 4. de presumptionibus. c. cum contumacia. 7. de hereticis, in 6. 11. q. 1. c. Christianus. §. fin. M. I. R. lib. 2. cap. 11. in verbo Confessio.

VI. Regula: Idem presumitur de eo qui defensionis vel probationis copiam aduersario subtrahit. c. constitutis. 45. vers. cum secundum legitimas. de testibus. c. peruenit. 4. vers. & quod eam ille. de testibus cogendis.

VII. Regula: Ex vita etiam antea facta presumptio sumitur. c. ex studijs. 3. c. mandata. 6. & c. cum in iuuentute. 15. de presumptionibus. c. semel. 8. de reg. iuris. in 6.

VIII. Regula: Ex vicinitate presumitur noticia facti vicini. c. quosdam. 7. & c. quanto. 8. de presumptionibus. M. I. R. d. cap. 11. in verbo Scientia.

IX. Regula: Qui ex duobus propositis vnum negat, alterum affirmare creditur. c. nonne. §. d. et.

X. Regula: Quae argumenta cuius rei probanda sufficiant, nullo certo modo potest definiri, sed hoc iudicis arbitrio relinquendum. 4. q. 2. c. vlt. §. saepe etiam. l. 3. §. eiusdem. ff. de testibus.

XI. Regula: De filiatione probanda cauetur c. transmissa. c. causam. 4. & c. per tuas. 12. qui filij sine legitimi. Plura de hac re vide M. I. C. lib. 2. cap. 17. quest. 3. de eo, an sit filius, probando. & lib. 4. cap. 25. quest. 1.

XII. Regula: De ingenuitate probanda cauetur 4. q. 2. c. vlt. §. soli testes. l. 1. C. de testibus.

XIII. Re-

XIII. Regula: De dolo probando. Qualitas causa principalis ad dolum arguendum non sufficit. l. 15. §. ad vim. C. de transactionib. Cui videtur contradicere De pœnitent. distinct. 5. c. qualitas.

XIIII. Regula: De testamento seu oblatione probanda. Etiam per vnum testem, qui dicit se interfuisse, & alios duos deponentes de confessione testatoris aliud agentis, probatur. c. ult. de successione ab intestato.

XV. Regula: De re iudicata probanda. Etiam per testes probari potest. c. Albericus. 43. de testibus. c. sicut. 16. de re iudicata.

XVI. Regula: De virginitate probanda cauetur c. proposuisti. 4. & c. causam. 14. de probationibus.

XVII. Regula: De carnali copula probanda cauetur c. literis. 12. c. tertio, de presumptionibus. c. praterea. 27. de testibus.

XVIII. Regula: De consanguinitate probanda cauetur c. quoties. 5. de testibus. Concordant ea que habentur j. lib. 4. cap. 19. quaest. 4. reg. 3.

XIX. Regula: De matrimonio probando cuetur c. illud quoq. 11. de presumptionibus. Concordant ea que habentur j. lib. 4. cap. 17. q. 3. reg. 2.

XX. Regula: De impotentia viri vel vxoris probanda vide d. quaest. 4. reg. 6.

XXI. Regula: De iurisdictione probanda. Hac probatur per solutionem tributi. c. omnis. 2. in fine. de censibus.

XXII. Regula: De falsis literis Papa probandis

ac cognoscendis cauetur c. quam graui. 6. de crimine falsi.

XXII. Regula: Falsitas literarum non conuincitur ex rasura in loco non suspecto facta. c. ex conscientia 9 d. tt. & c. ex literis. 3 de fide instrum. Hactenus per qua probari possit, ostensum est: cuius tamen quaestionis plures regulas vide M. I. C. lib. 2. cap. 17. q. 3.

QVOVSQVE IN PROBATIONIBUS disputandis sit procedendum?

XXIII. Regula: Testes probatorios & reprobatorios probatoriorum reprobare licet: vltterius procedere non licet. c. licet. 49. de testibus.

EVENTVS PROBATIONIS.

XXV. Regula: Si fuerit probatum: obtinet is qui probauit, & is contra quem probatum est, in simplex vel in duplum est condemnandus, per ea quae habentur M. I. C. d. cap. 17. quaest. 5. reg. 1. M. I. R. lib. 2. cap. 9. reg. 12. Cuius regula exceptio prima hac est: Nisi aduersarius probaturus sit contrarium. Quae exceptio cum ipso iure subsistat, M. I. R. d. reg. 12. except. 1. recipit replicationem hanc: Nisi negatiuam delicti in contrarium sit probaturus. c. ad nostram. 12. de probationibus. Altera proposita exceptionis replicatio est: Nisi attestations sint publicatae: tunc enim non admittitur probatio in contrarium. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur

c. cum venisset. 25. §. quaestiones. de testibus. de qua replicatione vide item j. cap. 14. reg. 4. Tertia replicatio est: Nisi probationi in contrariū fuerit renunciatum. d. §. quaestiones. vers. vel renunciatum fuit testibus. Quarta replicatio est: Nisi posterior probatio non sit efficacior priori. Approbatur exemplo c. quia verisimile. 10. de praesumptionibus. Quinta replicatio est: Nisi probatio sit facta per confessionem iudicalem, per iusiurandum delatum vel relatum praestitum vel remissum, per rem iudicatam, vel similia argumēta, quae ius faciunt: contra hac enim non admittitur probatio in contrarium, ut sub singulis istis locis docebitur. Accedit M. I. R. d. except. 1. repl. 1. Hac de prima exceptione. Altera proposita regula exceptio est: Nisi exceptione id quod probatum est aduersarius elidat. l. 9. in fine. C. de exceptionibus. Cuius replicatio est: Nisi de haeresi suspectus, in agone mortis constitutus petierit haeticos consolatores, & exceptio, illum non fuisse sane mentis, opponatur. Hac enim exceptio admittenda non est. c. filij. 3. de haeticis, in 6. Tertia proposita regula exceptio est: Nisi vehemens sit praesumptio contra probantem: hoc enim casu efficacior probatio ab eo requiritur: qua deficiente, leui probatione non iuuatur, exemplo d. c. quia verisimile. 10. de praesumptionibus. c. ult. §. fin. in fine. de presbytero non baptizato. & l. ult. in prin. ff. quod metus causa. Hac de 25. regula: cuius tamen plures exceptiones vide M. I. C. d. reg. 1.

XXVI. Regula: Si non fuerit probatum: succum-

lus. & c. vlt. item 3. q. 1. c. 1. c. episcopi, cum sequen-
 tib. vsq. ad c. nulli. item c. vlt. §. patet ergo. & 3. q. 2.
 c. cum ecclesia c. oportet. c. audiuimus. c. prius. item
 5. q. 2. c. vlt. in prin. vers. nam si aut vi. item 33. q. 2.
 c. historia, cum pluribus alijs, quæ vide j. lib. 4. cap.
 de actione qua vxor viri petit, in princ. item c. cum
 dilectus. 2. & c. vlt. in fine. de ordine cognit. c. 1. §. il-
 lum autem. de restitut. spoliator, in 6. M. I. R. d. cap.
 7. reg. 33 & lib. 3. cap. 16. reg. 1. Planè propositæ ex-
 ceptionis replicatio prima hæc est: Nisi ab alio quàm
 ab actore spoliatus fuerit reus. Quæ replicatio ap-
 probatur simul & distinguitur d. c. 1. in princ. M. I.
 R. d. reg. 33. except. 1. Huius duplicatio est in crimi-
 nalib. causis: in his enim nihil refert, à quo reus ac-
 casatus fuerit spoliatus. d. c. 1. in prin. vers. in civilib.
 negocijs & §. sed si in civilibus. M. I. R. d. except. 1.
 repl. 1. Altera replicatio est: Nisi intra quindecim
 dies Spoliij exceptio non fuerit probata. d. §. sed si in
 civilibus. Tertia replicatio est: Nisi ab alio quàm
 actore spoliatus intra tempus à iudice statuendum
 restitutionem nõ petierit, nec causam ad finem per-
 duxerit. d. c. 1. §. solet. Quarta replicatio est: Nisi
 super rebus ecclesiasticis agatur. d. c. 1. §. fin. Quinta
 replicatio est: Nisi rebus ecclesiasticis spoliatus, de
 rebus priuatis conueniatur. d. §. fin. vers. vel è con-
 trario. Sexta replicatio est: Nisi quis vi occupans
 possessionem in continenti sit deiectus. 3. q. 1. c. vlt. §.
 sed obijciatur. Septima replicatio est: Nisi spoliatus
 res ecclesie, quib. spoliatus est, pfundat. 3. q. 2. c. vlt.

II. Regula: Vis proposita exceptionis hac est, ut repellat agentem, non etiam ut agens ad restitutionem cogatur vel condemnatur. c. cum dilectus. 2. de ordine cognit. M. I. R. d. cap. 7. reg. 34. Cuius regula exceptio est: Nisi per reconventionem spoliatio opponatur. d. c. 2. §. nos autem distinguendum. M. I. R. d. reg. 34. except. 1. Hæc de exceptione spolij.

V. DE EXCEPTIONE CAUTIONIS PRÆSTANDÆ.

Postremo actor tenetur cauere de lite intra duos menses contestanda, aut damno quod sensit reus in duplum præstando, si intra duos menses licem non fuerit contestatus: alioquin exceptione repellitur. 3. q. 3. c. ult. §. libellum. Nouell. 96. in prin.

Sed & cauere tenetur actor de certa quantitate reo præstanda, si in causa non obtinuerit: qua cautione non præstita, per exceptionem submouetur. d. c. ult. §. quod fieri. Nouell. 53. §. & quia moris. & §. quia verò compartum. item Nouell. 112. §. carerum. Plura de huiusmodi cautionibus præstandis vide de M. I. C. lib. 2. cap. 12. cum tribus capp. sequentibus: Hæc de exceptionibus dilatorijs, quarum tamen plures proponuntur 3. lib. 5. cap. de actionibus, quæst. quando comperat.

DE RECONVENTIONIBUS. Cap. X.

PRima regula, De differentia reconventionis & exceptionis, habetur c. cum dilectus. 2. d. ordine
r 2 cogni-

cognitionum: de qua vide paulo superius in exceptione spoli reg. 2.

II. Regula: Reus actorem in eodem iudicio reconuenire potest, & conuentio & reconuentio paribus passibus ambulare debent. d. c. cum dilectus. 2. §. nos autem distinguendum. vers. quanquam in idem. item c. 1. de mutuis petitionibus. M. I. R. d. cap. 7. reg. 50. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi interdicto recuperanda possessionis agatur: huic enim reconuentio non potest opponi. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. ult. de ordine cognit. item c. ad vltimum. 2. de causa possessionis. Concordant ea quae habentur j. cap. 17. reg. 1. cum sequente. M. I. R. d. reg. 50. except. 1. dist. 2. Altera exceptio est: Nisi excommunicatus reconuentionem opponat. c. cum inter. 5. §. fin. de exceptionibus. Tertia exceptio est: Nisi apud alium quam actionis iudicem reconuentio opponatur. c. dispendia. 3. §. reus quoque. de rescriptis, in 6. Quarta exceptio est: Nisi apud arbitros causa agatur. c. cum dilectus. 6. de arbitris. Quinta exceptio est: Nisi prius liqueat de vna causa quam de alia, vel reus in reconuentione moram faciat. Mynsing. cent. 1. obseruat. 10. Plures exceptiones vide §. cap. 2. quaest. 2. in fine, repl. 3.

III. Regula: Modus procedendi per rescriptum conuentioni praescriptus, etiam reconuentioni datus intelligitur. c. prudentiam. 2. de mutuis petitionibus. Hac de reconuentionibus, & alijs actibus iudicialibus litis contestationem praecedentibus. Sequitur nunc de ipsa

de ipsa litis contestatione, & actibus eam sequentibus.

DE LITIS CONTESTATIONE,
de q̃ iureiurando ob calumniam dando, &
alijs huiusmodi iuramentis.

Cap. XI.

DE LITIS CONTESTA-
tione.

Prima regula: Litis contestatio fit non per positiones & ad eas responsiones, sed per petitionem in iure propositam, & responsionem secutam. c. vnico. de litis contestatione. c. dudum. 54. §. licet autem. de electione. M. I. R. lib. 2. cap. 8. reg. 6. in prin. & except. 4. Quod autem dicitur, per responsionem secutam fieri litis contestationem, id intelligendum de responsione, quæ in negando, non distinguendo consistit. Nam per exceptionem, quamuis peremptoriam, quæ in distinguendo consistit, nõ fit litis contestatio. c. si oblato. 2. de litis contestatione, in 6. M. I. R. d. cap. 8. reg. 5.

II. Regula: Omissa litis contestatione, processus est nullus. d. c. vnico. vers. quia litis contestationem non inuenimus esse factam, & c. & d. §. licet autem. M. I. R. d. cap. 8. reg. 3. Huius regula exceptio est: Nisi non iure actionis, sed officio iudicis procedatur. c. iudicis. 2. de officio iudicis. M. I. R. d. reg. 3. except. 1.

III. Regula: Viginti dierum dilationem habet reus ad licem contestandam. 3. q. 3. c. vlt. §. offeratur. Nouell. 53. §. sed & illud. Hac de litis contesta-

tione: de qua vide item M.I.C. lib. 2. cap. 16.

DE IURAMENTO CALUM-
niæ, & alijs huiusmodi iu-
ramentis.

I. Regula: Lite contestata, de veritate atque ca-
lumnia iurandum est. Instit. de pœna temerè litigā-
tium, in prin. vers. ecce enim. l. 2. in prin. C. de iure-
iurando propter calumniam. l. 12. in prin. C. de iu-
dicij. M. I. R. d. cap. 8. reg. 9. Cuius regulæ exceptio
prima hac est: Nisi ab aduersario iusiurandum re-
mittatur. c. 1. §. 1. de iuramento calumnie, in 6. Con-
tradicit d. l. 2. §. sed quia veremur. Altera exceptio
est: Nisi clerico iusiurandum deferatur. Hac exce-
ptio approbatur certo modo c. 1. de iuramento ca-
lumnia. Contradicere videtur c. caterum §. eod. tt.
Tertia exceptio est: Nisi in causis spiritualibus ius-
iurandum deferatur. c. literas. 2. d. tt. Mutatur ac
reprobatur exceptio hac c. 1. §. fin. eod. tt. in 6. Quar-
ta exceptio videtur: Nisi semel sit iuratum. Sed re-
probatur c. in appellationis. 2. in prin. & §. fin. d. tt.
in 6. Quinta exceptio videtur: Nisi consuetudo ex-
tet in contrarium. Sed reprobatur c. constitutus. 3.
§. presentium. de fideiussoribus. Sexta exceptio vi-
detur: Nisi collegiū vel vniuersitas conueniatur. Sed
reprobatur c. Imperatorū. 4. de iuramento calūnie.

II. Regula: Non solum principales persone, sed
etiam aduocati vtriusq; partis iurare compelluntur.
c. cum causam. 6. d. tt. Concordat M. I. C. lib. 2. cap.
19. de iuramento calumnie, quæst. 4. reg. 4. Cuius
regulæ

regula exceptio prima videtur: Nisi aduocatus vel procurator post iuramentum à principali prestitum sit constitutus. Sed reprobatur c. in appellationis. 2. §. procuratores. de iuramento calumnie, in 6. Altera exceptio videtur: Nisi dominus instruxerit procuratorem quid proponere debeat. Sed reprobatur d. §. procuratores. vers. etiamsi à suis dominis.

III. Regula: Non solum de opinione, sed etiam de veritate iuratur. c. 1. §. fin. de iuramento calumnie, in 6. Contradicit l. 2. §. & licet. C. eod. tit.

III. Regula: Principalis tam per se, quàm per procuratorem iurare potest. c. in pertractandis. 3. & c. Imperatorum. 4. de iuramento calumnie, item c. ult. eod. tit. in 6.

V. Regula: Factis sacrosanctis euangelij iuratur. Cuius exceptio est: Nisi episcopus per se de calumnia iuret: hic enim propositis tantum, non etiam factis euangelij iurat. c. ult. in prin. de iuramento calumnie. 11. q. 1. c. testimonium.

VI. Regula: Non est necesse, ut statim post litem contestatam de calumnia iuretur, sed ante vel post, quodcumque iudici videbitur, iurandum. c. 1. in prin. & c. in appellationis. 2. §. fin. de iuramento calumnie, in 6.

VII. Regula: Pœna non iurantibus statuitur c. ult. §. fin. de iuramento calumnie. Concordant ea quæ habentur M. I. C. lib. 2. cap. 16. de iuram. calumnie, quest. 9. Hæc de iuramento calumnie sint dicta: de quod tamen vide plura M. I. C. d. cap. 16.

DE PROBATIONIBVS.

Cap. XII.

Prima regula: Lite contestata, & iureiurando calumnia prestito, prestanda est probatio eius de quo inter partes controuertitur seu dubitatur. Quæ regula cum ipso iure subsistat. M.I.R. lib. 2. cap. 9. reg. 4. aliquot recipit exceptiones, quarum prima hæc est: Nisi id, de quo queritur, sit notorium: hoc enim probatione non indiget. c. super eo. 3. in prin. de testibus cogendis. c. tua nos. 8. in prin. de cohabitatio. clericor. M.I.R. d. reg. 4. except. 1. Plura de hac exceptione vide §. lib. prox. cap. 14. in prin. Altera exceptio est: Nisi factum iudici notum sit. 15. q. 5. c. ult. in prin. Cuius replicatio est: Nisi iudici non ut iudici, sed ut Deo vel homini notum sit. d. 6. ult. §. sed mirandum. c. si sacerdos. 2. de officio ordinarij. 2. q. 1. c. vnus ex vobis. Plura de exceptione proposita vide §. cap. 19. except. 20. repl. 1. dupl. 1. Tertia exceptio est: Nisi aduersarius factum sit confessus. d. c. ult. vers. nisi sua sponte ipsum confiteatur. & vers. sola ergo spontanea. 2. q. 1. c. 1. Huius replicatio est: Nisi iudici tantum sit confessus in pœnitentia. d. c. si sacerdos. 2. Plures huiusmodi replicationes vide §. de confessis. Quarta exceptio videtur: Nisi is qui dicit, in dignitate sit positus: vt puta episcopus. Sed reprobatur 6. q. 2. in prin. cum c. sequente. & c. ult. Planè admittitur exceptio proposita in persona Papa dicentis, cuius adserctioni standum est.

Clement.

Clement. 1. de probationibus. Quinta exceptio videtur: Nisi exceptio aliqua contra testem producta in controuersiam deducatur. Hec enim probanda non videtur. Sed & hac exceptio reprobat. c. 1. de exceptionibus. Sexta exceptio est. Nisi iureiurando delato vel relato, id prestitum sit vel remissum. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quae proponuntur j. cap. 16. reg. 19. cum sequentibus.

VTRI PROBATIO INCUMBAT.

11. Regula: Affirmanti, non neganti probatio est iniungenda. c. bona. 23. §. porro excessus. vers. & quod citati. de electione. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 17. quæst. 2. reg. 1. in prin. M. I. R. lib. 2. cap. 9. reg. 5. in prin. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi ex confessione negantis, vel ex alio argumento presumptio sit pro affirmante: tunc enim neganti contra presumptionem probatio est iniungenda. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur exemplo cautionis indebiti c. si cautio. 14. de fide instrum. l. 25. §. fin ff. de probationib. l. 13. C. de non numerata pecunia. Aliud exemplum est in solutione indebiti d. l. 25. §. fin. verò ab initio. item c. is qui cōqueritur. 4. de solutionibus. Aliud exemplum habetur c. afferte. 2. & c. ult. de presumptionibus. c. per tuas. 10. de probationib. item j. reg. 5. cum sequentibus. M. I. R. d. reg. 5. except. 4. & d. lib. 2. cap. 10. reg. 7. in prin. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi affirmans in eadem causa deprehensus

sit in mendacio: hoc enim casu & in proposita qua-
 stione mentiri praesumitur, atq; ita praesumptio per
 aliam praesumptionem eliditur, affirmantiq; proba-
 tio est iniungenda, exemplo d. c. is qui convenitur.
 4. vers. nisi eius aduersarius solutionem inficians. de
 solutionib. & d. l. 25. in prin. Altera proposita exce-
 ptionis replicatio est: Nisi confessio, ex qua praesum-
 ptio sumitur, sit nimium generalis, nō expressa cau-
 sa: hoc enim casu praesumptio ex ea sumpta inuali-
 da est ad transferendum onus probandi, exemplo d.
 c. si cautio. 14. de fide instrum. Huius ratio videtur
 esse, quia quemadmodum libellus actoris non expres-
 sa causa, incertus atq; ineptus censetur, cui reus re-
 spondere non cogitur, c. vltim. de libelli oblatione:
 ita quoq; confessio, non expressa causa, incerta repu-
 tatur: ideoq; praesumptionem contra consistentem
 non parit. l. 6. in princ. ff. de confessis. Hæc de prima
 exceptione. Altera proposita regula exceptio est: Ni-
 si quis sponte se beneficio renunciaſſe neget. c. super
 hoc. 5. de renunciatione. Tertia exceptio videtur:
 Nisi affirmans in probatione deficiat. Sed hæc exce-
 ptio reprobat 6. q. 5. in prin. cum c. sequente, & c.
 vlt. l. 23. C. de probationibus. Plura de hac exceptio-
 ne vide M. l. C. d. reg. 1. except. 6. Quarta exceptio
 est: Nisi mixtum sit iudicium, in quo vterque actor
 & reus est: in hoc enim vterq; probat. c. ex literis. 3.
 de probationib. Accedit M. l. R. lib. 2. cap. 9. reg. 5. ex-
 cept. 7. Quinta exceptio est: Nisi viro affirmante se
 debitum coniugale vxori reddi diſſe, illa neget: hoc
 enim

Enim casu neganti vxori probatio incumbit. 33 q. 1. c. requisisti. §. fin. cum c. sequente. Concordant ea qua habentur j. lib. 4. cap. de actione ad dissoluend. matrim. quest. 4. reg. 2. Sexta exceptio est: Nisi quis aliquid rite vel iure factum esse neget: nam & hoc casu neganti probatio incumbit. c. bona memoria. 23. §. porro excessus. de electione. c. sicut. 16. §. fin. de re iudicata. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 17. quest. 2. reg. 1. except. 4. Septima exceptio est: Nisi delictum dolo commissum esse negetur. c. 1. de presumptionibus. Hac de secunda regula: de qua tamen alijs q. similibus vide plura M. I. C. d. quest. 2.

PER QVAE PROBANDUM?

III. Regula: Fama probandi vim non habet, nisi alijs adminiculis iuuetur. c. super eo. 5. §. fin. de eo qui cognouit consang. c. tam literis. 33. in princ. de testibus. c. tua nos. 8. §. si vero publicum. de cohabit. clericor. Adiuta autem alijs indicijs & argumentis fama probandi vim habet. c. cum causam. 13. vers. famam. de probationibus. c. praterea. 27. de testibus.

IIII. Regula: Non solum testes & instrumenta, sed & alia indicia & argumenta vim probandi habent. d. c. cum causam. 13. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 17. quest. 3. reg. 7.

V. Regula: Ex eo quod quis dilationibus subterfugit iudicium, vel contumaciter abest, praesumitur malum.

malam fouere causam. c. nullus. 4. de presumptionib. c. cum contumacia. 7. de hereticis, in 6. 11. q. 1. c. Christianis. §. fin. M. I. R. lib. 2. cap. 11. in verbo Confessio.

VI. Regula: Idem praesumitur de eo qui defensionis vel probationis copiam aduersario subtrahit. c. constitutis. 45. vers. cum secundum legitimas. de testibus. c. peruenit. 4. vers. & quod eam ille. de testibus cogendis.

VII. Regula: Ex vita etiam antea acta praesumptio sumitur. c. ex studijs. 3. c. mandata. 6. & c. cum in iuuentute. 15. de praesumptionibus. c. semel. 8. de reg. iuris. in 6.

VIII. Regula: Ex vicinitate praesumitur noticia facti vicini. c. quosdam. 7. & c. quanto. 8. de praesumptionibus. M. I. R. d. cap. 11. in verbo Scientia.

IX. Regula: Qui ex duobus propositis vnum negat, alterum affirmare creditur. c. nonne. 5. d. 11.

X. Regula: Quae argumenta cuius rei probanda sufficiant, nullo certo modo potest definiri, sed hoc iudicis arbitrio relinquendum. 4. q. 2. c. vlt. §. saepe etiam. l. 3. §. eiusdem. ff. de testibus.

XI. Regula: De filiatione probanda cauetur c. transmissa. c. causam. 4. & c. per tuas. 12. qui filij sint legitimi. Plura de hac re vide M. I. C. lib. 2. cap. 17. quest. 3. de eo, an sit filius, probando. & lib. 4. cap. 25. quest. 1.

XII. Regula: De ingenuitate probanda cauetur 4. q. 2. c. vlt. §. soli testes. l. 1. C. de testibus.

XIII. Re-

XIII. Regula: De dolo probando. Qualitas causa principalis ad dolum arguendum non sufficit. l. 15. §. ad vim. C. de transactionib. Cui videtur contradicere De pœnitent. distinct. 5. c. qualitas.

XIIII. Regula: De testamento seu oblatione probanda. Etiam per vnum testem, qui dicit se interfuisse, & alios duos deponentes de confessione testatoris aliud agentis, probatur. c. ult. de successiõibus ab intestato.

XV. Regula: De re iudicata probanda. Etiam per testes probari potest. c. Albericus. 43. de testibus. c. sicut. 16. de re iudicata.

XVI. Regula: De virginitate probanda cauetur c. proposuisti. 4. & c. causam. 14. de probationibus.

XVII. Regula: De carnali copula probanda cauetur c. literis. 12. c. tertio. de p̄sumptionibus. c. praterea. 27. de testibus.

XVIII. Regula: De consanguinitate probanda cauetur c. quoriam. 5. de testibus. Concordant ea que habentur j. lib. 4. cap. 19. quest. 4. reg. 3.

XIX. Regula: De matrimonio probando cuetur c. illud quoq. 11. de p̄sumptionib. Concordant ea que habentur j. lib. 4. cap. 17. q. 3. reg. 2.

XX. Regula: De impotentia viri vel vxoris probanda vide d. quest. 4. reg. 6.

XXI. Regula: De iurisdictione probanda. Hac probatur per solutionem tributi. c. omnis. 2. in fine. de censibus.

XXII. Regula: De falsis literis Papa probandis

c. cum venisset. 25. §. questiones. de testibus. de qua replicatione vide item j. cap. 14. reg. 4. Tertia replicatio est: Nisi probationi in contrariū fuerit renunciatum. d. §. questiones. vers. vel renunciatum fuit testibus. Quarta replicatio est: Nisi posterior probatio non sit efficacior priori. Approbatur exemplo c. quia verisimile. 10. de presumptionibus. Quinta replicatio est: Nisi probatio sit facta per confessionem iudicialem, per iusiurandum delatum vel relatum praestitum vel remissum, per rem iudicatam, vel similia argumēta, quae ius faciunt: contra hac enim non admittitur probatio in contrarium, ut sub singulis istis locis docebitur. Accedit M. I. R. d. except. 1. repl. 1. Hac de prima exceptione. Altera proposita regula exceptio est: Nisi exceptione id quod probatum est aduersarius elidat. l. 9. in fine. C. de exceptionibus. Cuius replicatio est: Nisi de haeresi suspectus, in agone mortis constitutus petierit haeticos consolatores, & exceptio, illum non fuisse sanae mentis, opponatur. Hac enim exceptio admittenda non est. c. filij. 3. de haeticis, in 6. Tertia proposita regula exceptio est: Nisi vehemens sit praesumptio contra probantem: hoc enim casu efficacior probatio ab eo requiritur: quae deficiente, leui probatione non iuuatur, exemplo d. c. quia verisimile. 10. de praesumptionibus. c. ult. §. fin. in fine. de presbytero non baptizato. & l. ult. in prin. ff. quod metus causa. Hac de 25. regula: cuius tamen plures exceptiones vide M. I. C. d. reg. 1.

XXVI. Regula: Si non fuerit probatum: succum-

cumbit is qui probare debuit. 2. q. 1. c. 1. c. index. c. primates. c. vnus. c. natum. c. nomen. & c. primo. item 2. q. 5. c. consulisti. vers. spontanea enim. item 11. q. 3. c. graue. c. quamuis c. non solum, in prin. & 15. q. 5. c. vlt. in fine. item 24. q. 3 in prin. §. hinc Paulus. item 30. q. 5. c. si quis diuinis. §. his ita respondetur. c. nullum. item De restitut. spoliator. c. cum ad sedem. 15. & c. vlt. §. sanè si actor. de iureiurando. Accedit M. I. R. d. cap. 9 reg. 14. Huius regulæ exceptio prima hac est: Nisi aduersarius factum sit confessus. Quæ exceptio loci pluribus iam allegatis probatur. Altera exceptio est: Nisi ei cui probatio incumbit, iusiurandum à iudice delatum sit, isq; iurauerit. d. §. sanè si actor. Plura de hac exceptione vide 3. cap. 16. reg. 19. cum sequentib. Sed & plures propositæ regulæ exceptiones vide 5. reg. 1. Hac de probationibus in genere sint dicta: de quibus vide plura M. I. C. d. 17. Sequitur nunc de iisdem in specie, & primùm de instrumentis.

DE INSTRUMENTIS.

Cap. XIII.

Prima regula: Instrumenta regulariter quidem vim probandi habent. l. 15. C. de fide instrumentor. M. I. R. lib. 2. cap. 12. reg. 5. in prin. Cuius regulæ exceptio prima hac est: Nisi instrumentum non sit solenniter factum testibus adhibitis & subscriptionibus subiectis. c. cum à nobis. 28. §. nec scriptum. de testibus. l. vlt. §. fin. C. si certum petatur. M. I. R. d. reg.

d. reg. 5. except. 1. Huius replicatio est: Nisi consuetudo instrumentum minus solenne probet. c. cum dilectus. 9. §. super tertio. de fide instrument. Altera exceptio est: Nisi presbyteri testes in conscribendo instrumento adhibiti sint. 14. q. 2. c. vlti. Tertia exceptio est: Nisi instrumentum sit imperfectum. l. 16. C. de fide instrum. M. I. R. d. reg. 5. except. 7. Cuius replicatio est: Nisi defectus sit vnius aut alterius literae. Qua replicatio approbatur exemplo c. ex parte. 11. de fide instrum. Quarta exceptio est: Nisi instrumentum non ab eodem tabellione fuerit absolutum, sed à diuersis. d. l. 16. M. I. R. d. reg. 5. except. 12. Cuius replicatio est: Nisi tabellione mortuo, alius auctoritate ordinarij id perfecerit. c. penult. de fide instrum. M. I. R. d. except. 12. repl. 1. Quinta exceptio est: Nisi instrumentum rasuram habeat. Reprobatur c. ex literis. 3. eod. tit. & c. ex conscientia. 9. de falsi crimine. vide M. I. R. d. reg. 5. except. 21. Sexta exceptio est: Nisi signa instrumenti vitiosa sint vel adulterina. Nouell. 73. §. oportet verò. Cuius exemplum habetur c. inter dilectos 6. de fide instrum. Septima exceptio est: Nisi falsitas vel mendacium in instrumento deprehendatur. distinct. 9. c. si ad scripturas. Plura de hac exceptione vide M. I. C. lib. 2. cap. 18. quæst. 5. except. 6. M. I. R. d. reg. 5. except. 20. Sed & eius species est. except. proximi. Octaua exceptio est: Nisi testes contra instrumentum deponant. c. tertio. §. de probationibus. c. cum Ioannes. 10. de fide instrum. Nona exceptio est: Nisi is qui instrumentum

viciur,

utitur, illud antea impugnavit. c. cum olim. 19. vers. licet enim. de censibus. c. ex eo. 38. de reg. iuris. in 6. l. 3. C. de fide instrum. M. I. R. d. reg. 5. except. 22. Decima exceptio est: Nisi exemplum instrumenti, non ipsum authenticum producat. c. 1. de fide instrum. l. 2. ff. eod. tt. M. I. R. d. reg. 5. except. 23. Huius replicatio est: Nisi autoritate ordinarij per tabellionem exemplum sit confectum. c. ult. eod. tt. Plures huiusmodi replicationes vide M. I. C. d. quest. 5. except. 10. Undecima exceptio est: Nisi diuersa scriptura proferantur. c. imputari. 13 de fide instrum. l. 14. C. eod. tt. Cuius replicatio est: Nisi diuersitas in idem tendat. c. nihil. 7. de verb. signif. Duodecima exceptio est: Nisi testes qui in instrumento continentur, decesserint. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur 6. scripta. 2. de fide instrum. Decimatercia exceptio est: Nisi instrumentum sit mutilatum. c. inter dilectos. 6 eod. tt. Decimaquarta exceptio videtur: Nisi post publicatas attestaciones instrumentum proferatur. Sed reprobatur. c. cum dilectus 9 in prin. d. tt. Hac de prima regula: cuius tamen plures exceptiones vide M. I. C. d. quest. 5.

DE EXHIBENDIS INSTRUMENTIS.

II. Regula: Instrumenta regulariter quidem apud iudicem, coram quo litigatur, exhibenda sunt. Sed ex causa etiam alibi exhiberi possunt. c. accepimus. 4. de fide instrum. l. 17. C. eod. tt.

III. Regula: De tempore exhibendorum seu producendorum.

ducendorum instrumentorum cauetur c. cum dilectus. 9. in prin. eod. tit. Plura de exhibendis instrumentis vide §. cap. 7.

DE INNOVATIONE instrumentorum.

IIII. Regula: Innouatio instrumenti seu priuilegiij nouum ius non tribuit, nec antiquum confirmat: sed si quod competit, conseruat. c. cum dilecta. 4. de confirmatione utili.

DE INSTRUMENTO amisso.

V. Regula: Contenta in instrumento amisso probari possunt per testes, & quod fuerit sine vitio. c. cum olim. 12. de priuilegijs. Hac de instrumentis, de quibus vide plura M. I. C. lib. 2. cap. 18.

DE TESTIBVS.

Cap. XIIII.

DE PRODVCENDIS ET examinandis testibus.

Prima regula, De loco vbi producendi & examinandi sunt. Regulariter quidem apud ipsum iudicem, vbi causa agitur, testes examinandi sunt, per ea quae habentur M. I. C. libro 2. cap. 19. quest. Vbi testes producendi? in prin. M. I. R. lib. 2. cap. 13. reg. 3. Cuius regulae exceptio prima haec est: Nisi testes longè absint: tunc enim ibi, vbi sunt, examinari possunt, examine alij commissio, per ea quae d. quest. excep. 1. proponuntur. Quibus cōcordat, c. cōstitutus,

tutus. 3. §. praterea. de fideiussoribus. M. I. R. d. reg. 3. except. 3. Altera exceptio est: Nisi testes sint valetudinary, senes, debiles, vel pauperes, vt ad ipsum iudicem commodè accedere non possint. c. si qui testiū. 8. de testibus. M. I. R. d. cap. 13. reg. 4. except. 1. repl. 4. Tertia exceptio est: Nisi scemina testis producat. c. mulieres. 2. de iudicijs, in 6. M. I. R. except. 1. repl. 5. Quarta exceptio est: Nisi episcopus testis producat. 11. q. 1. c. testimonium. §. fin. Nouell. 123. §. praterea nulli. Quinta exceptio est: Nisi clericus testis producat: hic enim non nisi in ecclesia est examinandus. d. c. testimonium. in prin.

II. Regula: De commissarijs idoneis & discretis ad examinandos testes mittendis cauetur c. si qui testium. 8. in fine. de testibus.

III. Regula: De tempore producendorum & examinandorum testium. Ante litem contestatam testes examinandi non sunt. c. accedens. 4. vers. si vobis constiterit. & c. quoniam. 5. in princ. vt lite non contestata. M. I. R. d. cap. 13. reg. 9. Huius regulæ exceptio prima hac est: Nisi de morte vel diuturna testium absentia timeatur. d. c. 5. & c. cum dilecta. 4. §. nos igitur. de confirmatione. M. I. R. d. reg. 9. except. 1. Huius exceptionis replicatio hac est: Nisi actor qui produxit testes, intra annū ex quo potest, non egerit: vel cum non possit, aduersario receptionem testium non denunciauerit. d. c. 5. vers. sed si actor non conuenerit. M. I. R. d. except. 1. repl. 1. Altera proposita regula exceptio est: Nisi cum agatur
de ma-

de matrimonio carnali vel spiritali, reus contumaciter absit. d. c. quoniam. 5. §. porro. Tertia exceptio est: Nisi per viam inquisitionis contra contumacem procedatur. d. c. quoniam. 5. §. sunt & alij. & c. veritatis. 8. de dolo & contumacia. Quarta exceptio est: Nisi in causa liberali contra contumacem procedatur. c. cum autem. 34. & ibi glossa. de testibus. Quinta exceptio est: Nisi quis metuens controuersiam, ad perpetuam rei memoriam testes petat examinari, & in publicam formam dicta eorum redigi. d. §. sunt & alij. vers. vel testium publicatio immineat. & c. significauit. 41. c. Albericus. 43. de testibus. Plures proposita regula exceptiones vide §. cap. 6. questione 4. regula 3.

IIII. Regula, ut idem de tempore producendorum & examinandorum testium. Post publicationem attestationum testes alij produci non possunt. Clement. testibus. 2. de testibus. c. iurauit. 6. de probationib. c. cum venisset. 25. §. quaestiones. de testibus. Nouell. 90. §. quia verò. M. I. R. lib. 2. cap. 13. reg. 1. except. 1. Planè proposita regula exceptio prima hac est: Nisi in summario iudicio testes publicati fuerint examinati. hoc enim casu variato agendi modo licet eosdem vel alios testes super iisdem capitulis producere. c. veniens. 38. c. cum in tua. 44. de testibus. M. I. R. d. except. 1. repl. 16. Altera exceptio videtur. Nisi primæ instantiæ testibus publicatis, in causa appellationis alij producantur. Sed reprobatur d. Clement. testibus. 2. M. I. R. d. except. 1. repl. 2. Tertia ex-

ceptio est: Nisi dolo vel culpa examinatus non de omnibus capitulis testes fuerint interrogati. c. per tuas. 48. de testibus. M. I. R. d. except. 1. repl. 7. Quarta exceptio est: Nisi propter obscuritatem dictorum ex officio iudex testes repetat. c. cum clamor. 53. & ibi glossa. eod. tit. Quinta exceptio est: Nisi de alijs articulis postea producantur testes, quàm producti sunt prius. c. fraternitatis. 17. c. causam. 19. c. cum venisset. 25. §. fin. de testibus. M. I. R. d. except. 1. repl. 3. Exemplum habetur c. cum causa. 42. eod. tit. Huius exceptionis replicatio est: Nisi de articulis, qui prioribus contrarij sunt, denuò producantur testes. d. Clement. testibus. 2. vers. vel directò contrarijs. de testibus. M. I. R. d. repl. 3. dupl. 1. Huius duplicatio est: Nisi non directò, sed per indirectum posteriores articuli prioribus sint contrarij. Quae duplicatio elicitur ex verbis d. vers. vel directò contrarijs. Cuius exemplum est in exceptione aduersus priores articulos, c. ex tenore 35. de testibus. Hac de 4. regula.

V. Regula: itidem de tempore producendorum & examinandorum testium. Ante prandium ieiunans, non post examinandi sunt testes. c. 1. in fine. de testibus. 4. q. 2. c. placuit. vers. & ut nullus. Hanc regulam glossa dicit esse de honestate, non de necessitate.

VI. Regula: De testibus non facile euocandis, nisi causa desideret, cauetur c. statutum. 11. §. proferendo. de rescriptis, in 6. l. 3. §. testes. ff. de testibus.

VII. Regula: De impendijs à producente testibus

bus prestandis cauetur d. §. pro ferendo. vers. sed nec tunc. 4. q. 2. c. ult. §. liberi testes. l. 10. C. de testibus. Concordant item ea quæ habentur M. I. C. lib. 2. cap. 19. de producendis testibus, quas. 3. reg. 1.

VIII. Regula: De puniendis ijs qui testes testimonium perhibere, vel ad examen venire impediāt, cauetur c. cum causam. 37. §. quod si forte. & c. constitutis. 45. de testibus.

DE TESTIBVS INVITIS cogendis.

IX. Regula: Si testis testimonium perhibere nolit, cogendus est. c. 1. c. dilectorum. 10. de testibus cogendis. Nouell. 90. §. præterea. M. I. R. d. cap. 13. reg. 17. Huius regulæ exceptio prima hæc est: Nisi aduersus socerum, generum, vitricum, priuignum, sobrinum, sobrinam, sobrinæ natus, eosque qui priore gradu sunt, & c. quis testimonium perhibere nolit: hoc enim casu inuitus cogendus non est. 4. q. 2. c. ult. §. item lege Iulia. l. 4. ff. de testibus. Altera exceptio est: Nisi aduersus sponsum filia, vel sponsa patrem testimonium ferre nolit. d. c. vltim. §. cum autem. l. 5. ff. d. et. Tertia exceptio est: Nisi libertus aduersus patronum testimonium perhibere nolit. d. c. ult. §. liberti aduersus. l. 11. C. de testibus. Quarta exceptio est: Nisi testis senex sit, valetudinarius, miles, vel qui cū magistratu abest, aut cui venire nō licet. Hac multiplex exceptio approbatur d. c. ult. §. item inuiti. & l. 8. ff. de testibus. Quinta exceptio est: Nisi testis publicanus sit, vel non de tractandi testimonij

causa absit, vel qui d. exercitui praeibendum condu-
xerit. d. c. vlt. §. publicani l. 19. ff. d. tt. Sexta exceptio
est: Nisi testis pupillus sit. d. §. publicani. vers. sed nec
pupillis. & d. l. 19 in fine. Septima exceptio videtur:
Nisi testis in magistratu positus sit. Sed reprobatur
d. c. vlt. §. si res exigit. & l. 21. §. 1. de testibus. Octava
exceptio est: Nisi testis sit de domo aduersarij. d. c.
vlt. §. qui intendit. l. 6. C. de testibus. Nona exceptio
est: Nisi testis episcopus sit. 11. q. 1. c. testimonium. §.
nec honore. l. 7. C. de episcopis & clericis. Decima
exceptio est: Nisi testis clericus sit, vel alia ecclesia-
stica persona. 2. q. 6. c. statutum. vers. & nulla. M. I.
R. d. reg. 17. except. 6. Huius replicatio est: Nisi veri-
tas aliter inuestigari non possit. 14. q. 2. c. vlt. Unde-
cima exceptio videtur: Nisi testis iurauerit. se testi-
monium non dicturum. Sed reprobatur c. intima-
uit. 18. de testibus. c. vlt. de testibus cogendis. Duode-
cima exceptio est: Nisi de alia re interrogetur testis,
quam de qua productus est. Quae exceptio approba-
tur simul & distinguitur c. de testibus. 29. de testi-
bis. Decima tertia exceptio est: Nisi de crimine te-
stis sit productus. c. dilectorum. 10. vers. prae ter quam
super criminibus de testibus cogendis. Huius replica-
tio prima est: Nisi timore aduersae partis testis perhi-
bere testimonium nolit. c. super eo. 3. eod. tt. Altera
replicatio est: Nisi reus testes malitiose subtraxerit.
c. peruenit. 4. eod. tt. Tertia replicatio est: Nisi veri-
tas aliter inuestigari non possit. c. peruenit. 5. eod. tt.
Quarta replicatio est: Nisi de fama electi inquisitio
fiat.

fiat. c. super bis. 8. eod. tt. Quinta replicatio est: Nisi in falsi causa testis sit productus. d. c. 8. vers. quàm litem contra eum, & c. cum contra. 9. eod. tt. Decima quarta exceptio videtur: Nisi de consanguinitate testis sit productus. Sed reprobatur c. ceterum. 6. eod. tt. Hac de nona regula eiusq; exceptionibus sint dicta: quarum tamen plures vide M. I. C. lib. 2. c. 19. de producendis testibus. q. 3. reg. 3.

X. Regula: De modo cogendi testes per excommunicationem cauetur c. 1. in fine. c. cum super. 2. & c. ult. in fine. de testibus cogendis. Hac de cogendis testibus sint dicta.

MODVS ET ADIVNCTA

examinis testium.

XI. Regula: De iureiurando à testibus praestando cauetur 2. q. 4. c. ult. §. & prius. 3. q. 9. c. penult. 4. q. 2. c. ult. §. iurisiurandi. l. 8. in princ. C. de testib. Huius regula exceptio est: Nisi testis episcopus sit: hic enim jurare non cogitur. 11. q. 1. c. testimonium. §. episcopus. Plures huiusmodi exceptiones vide §. eod. cap. except. 49.

XII. Regula: De forma iurisiurandi testium cauetur c. quoties. 5. §. probatio. de testibus. Concordant ea quae habentur §. lib. 4. cap. de actione ad dissol. matrim. quaest. 4. reg. 5.

XIII. Regula: De testiū multitudinem refrenanda cauetur c. cum causam. 37. §. volentes. de testib.

XIV. Regula: Sigillatim & diligēter testes examinandi. c. venerabili. 52. eod. tt.

3 2 . XV. Re

XV. Regula: De singulis circumstantiis negotij diligenter inquirendis cauetur d. c. cum causam. 37. in prin.

XVI. Regula: De testibus humilibus & abiectis torquendi vide §. lib. prox. cap. 10. in fine.

QUOTIES TESTES PRODUCI POSSINT.

XVII. Regula: Ter possunt testes produci: quarto autem non nisi sollemnitate legali interueniente. c. in causis. 15. c. significauerunt. 36. c. cum causam. 37. §. fin. c. constitutus. 46. & c. ultra. 55. de testibus. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi attestations sint publicatae: tunc enim ydem vel alij iterum produci non possunt. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur §. reg. 4. Altera exceptio est: Nisi testibus sit renunciatum. c. cum venisset. 25. §. quaestiones. vers. vel renunciatum. de testibus. Tertia exceptio est: Nisi is qui testes denudò vult producere, attestations priores penes se habuerit. c. constitutus. 30. d. tt. Quarta exceptio videtur: Nisi consuetudo sit in contrarium. Sed reprobatur c. series. 26. eod. tt.

EVENTVS EXAMINIS ET consequentia.

XVIII. Regula: Attestationes petentibus partis publicanda. Cuius exceptio est: Nisi tertius aliquis eas sibi publicari petat. d. c. constitutus. 30.

XIX. Regula: Publicatis attestacionibus, alij testes

stes produci amplius non possunt. Quae regula approbatur simul & distinguitur s. reg. 4.

XX. Regula: De testibus reprobatorijs aduersus probatorios testes producendis cauetur c. praesentiũ. 2. §. testes etiam de testibus, in 6. M. I. R. lib. 2. cap. 13. reg. 34.

XXI. Regula: De testibus reprobatorijs aduersus reprobatorios testes producendis cauetur d. c. 2. §. si verò dicti. M. I. R. d. reg. 34.

XXII. Regula: De testibus reprobatorijs reprobatoriorum non vltcrius impugnandis cauetur c. licet. 49. de testibus. M. I. R. d. reg. 34.

DE EXCEPTIONIBVS aduersus testes.

XXIII. Regula: Regulariter quidem testibus fides adhibenda est. 4. q. 2. c. vlt. in prin. & §. testium fides. l. 3. in prin. vers. nam si careat. & l. 21. §. si testes ff. de testibus. M. I. R. d. cap. 13. reg. 37. in prin. Sed huius regulae plures sunt exceptiones, desumptae partim ex personis, partim ex dictis testium, quas publicatis attestationibus ad disputandum proponere licet. c. in causis. 15. in fine. de testibus. Concordant ea quae proposita sunt s. reg. 20. cum duabus sequentibus. Istiusmodi autem exceptiones haec sunt.

I. Exceptio: Nisi non sit sufficiens testium numerus. Quae exceptio approbatur M. I. C. lib. 2. cap. 19. de exceptionibus contra testes, in princ. M. I. R. d. reg. 37. except. 1. Regulariter autem duo testes sufficiunt.

ciunt. 2. q. 4. in prin. c. 1. item 4. q. 2. c. ult. §. ubi nū-
merus. l. 12. ff. de testibus. Contradicit d. q. 4. c. præ-
sul. c. nullam. Quam obiectionem Gratianus in d. c.
nullam. vers. sed hoc vel speciali, soluit distinguendo.

II. Exceptio: Nisi testis vnicus sit vel singularis.
c. veniens. 10. §. fin. c. licet. 23. c. cum à nobis. 28. & c.
licet. 47. §. nec tamen. de testibus. Apostol. canon.
74. 4. q. 2. c. ult. §. vnus verò. 35. q. 6. c. vltim. §. quod
autem. 33. q. 2. in princ. vers. per vnum hominem. l.
20 ff. de quæstionib. l. 8. C. de testibus. M. I. R. d. reg.
37. except. 2. Exemplum singularitatis testium ha-
betur c. bona memoria. 23. §. porro excess. vers. cum
etsi quilibet. de electione. Planè proposita exceptio-
nis replicatio prima hæc est: Nisi episcopus testis sit:
huius enim vnus testimonium sufficit. 11. q. 1. c. om-
nes. §. testimonium. Altera replicatio est: Nisi iudex
de sententia sua testimonium perhibuerit: nam &
huic, quamvis vnico, creditur. c. post cessionem. 7. de
probationib. Secus autem obtinet in alijs actib. iudi-
cialibus. c. quoniam contra. 11. eod. tit. & c. cum à
nobis. 28. de testibus. Tertia replicatio est in testi-
monio Papa. d. c. 28. in fine. M. I. R. d. reg. 37. except.
20. repl. 1.

III. Exceptio: Nisi testis infamis sit, notatus &
reprehensibilis, humilis vel abiectus. 2. q. 1. c. in pri-
mis. §. sed & de personis. 2. q. 4. c. præsul. in fine. q. 7.
c. testes, in prin. 3. q. 5. c. suspectos. c. constituimus.
3. q. 4. c. nulli. 4. q. 2. c. ult. §. restium. §. eos testes. 6.
q. 1. c. qui crimen. vers. testes autem. c. infames, in
fine.

fine. item De verbor significat. c. forum. 10. §. fin. & De testibus cogendis c. praterea. 7. §. huiusmodi. l. 3. in prin. ff. de testibus. l. 4. C. eod. tit. M. I. R. d. reg. 37. except. 3. & 4. Quod dictum de humilibus & abiectis, replicationem recipit, si fuerint torti, per ea quae proposita sunt §. lib. prox. cap. 10. in fine. Altera proposita exceptionis replicatio quoad reprehensibiles hac est: Nisi se emendauerint. c. testimonium. 54. de testibus. Cuius duplicatio prima hac est: Nisi emendatum comitetur infamia. d. c. 54. vers. & cum non comitetur infamia. Altera duplicatio est: Nisi per iurus se emendauerit. d. c. 54. vers. praterquam pro reatu periury. Tertia duplicatio est: Nisi in criminali causa testis sit. d. c. 54. vers. in criminali autem. Cuius triplicatio est: Nisi de crimine ciuilititer agatur. d. c. 54. vers. vel etiam cum de crimine ciuilititer agitur. Tertia proposita exceptionis replicatio videtur: Nisi de crimine nondum fuerit cōdemnatus testis. Sed hac reprobatur d. c. 54. vers. vel si nunc per exceptionē exinde conuincatur. item c. super eo. 13. eod. tit. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. lib. 2. cap. 19. de exceptionibus cōtra testes, excep. 4.

IIII. Exceptio: Nisi testis sit periurus. 3. q. 5. c. constituimus. vers. periuri. 6. q. 1. c. quicumq. 22. q. 5. c. paruuli. vers. & q. semel. M. I. R. d. reg. 37. excep. 6. Huius replicatio est: Nisi in causa haresis testis falsum deponens, & ita periurus factus, postea dicat contrarium: hoc enim causa ei creditur. c. accusatus. 8. §. licet. de hareticis, in 6.

V. Exceptio: Nisi testis socius criminis de se confessus vel convictus sit. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur s̄ lib. prox. cap. 10. q. 3. reg. 5.

VI. Exceptio: Nisi testis sit homo litigiosus. 3. q. 5. c. suspectos. vers. aut facile litigantes, c. nullus. vers. nullus frequenter litigans.

VII. Exceptio: Nisi testis ob dicendum vel non dicendum testimonium pecuniam acceperit. 4. q. 2. c. placuit. c. vlt. §. lege Iulia, in fine. 14. q. 5. c. vltim. §. sed non ideo. item De testibus c. 1. c. sicut nobis. 9. & l. 3. §. lege Iulia. ff. eod. tt.

VIII. Exceptio: Nisi testis in vinculis sit, custodiae publicae. d. §. lege Iulia. vers. quæ in vinculis.

IX. Exceptio: Nisi testis publico iudicio reus sit. 4. q. 2. c. vlt. §. in testimonium. item c. vlt. de testibus. l. 20. ff. eod. tt. M. I. R. d. reg. 37. except. 10.

X. Exceptio: Nisi testis iudicio publico damnatus sit. d. q. 2. c. vlt. §. lege Iulia. vers. quæ iudicio publico. & d. l. 3. §. lege Iulia. Plura de hac exceptione vide s̄. except. 3. M. I. R. d. reg. 37. except. 11.

XI. Exceptio: Nisi testis ob crimen famosum sit damnatus. d. c. vlti. §. ob crimen. & l. 21. in prin. ff. de testibus.

XII. Exceptio: Nisi testis hæreticus sit. c. 1. de hæreticis. 2. q. 7. c. non potest. c. si hæreticus. §. orthodoxus. c. testes in princ. vers. & vera fidei. 3. q. 4. c. beatus. c. si quis verò. 3. q. 5. c. suspectos. vers. & qui rectam. 6. q. 1. c. qui crimen. vers. Christum omnino. Apostol. canon. 74. l. 12. C. de hæreticis. M. I. R. d. reg.

37. except. 12. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi hereticus contra hereticum testis sit. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur d. l. 12. §. inter se autem. & c. in fidei fauorem. s. de hereticis, in 6. 2. q. 7. c. si hereticus, in princ. Altera replicatio est: Nisi pro orthodoxo hereticus testimonium ferat. d. c. si hereticus. vers. sin autem orthodoxus. Nouell. 45. §. enim uero.

XIII. Exceptio: Nisi testis apostata sit, vel legis suae transgressor. d. c. beatus. & d. c. si quis verò.

XIIII. Exceptio: Nisi testis de fide dubitet. c. 1. de hereticis.

XV. Exceptio: Nisi testis sit excommunicatus vel anathematizatus. c. decernimus. 8. de sentent. excom. in 6. 3. q. 4. c. nullus. M. I. R. d. reg. 37. except. 14. Huius replicatio est: Nisi in causa heresis excommunicatus testimonium perhibeat. c. in fidei. s. de hereticis, in 6.

XVI. Exceptio: Nisi testis non sit legitime coniugatus. 3. q. 4. c. consanguineorum.

XVII. Exceptio: Nisi testis raptor sit. d. c. consanguineorum vers. similiter &.

XVIII. Exceptio: Nisi testis pauper sit. 2. q. 1. c. in primis. §. sed & de personis. vers. & ne inopis. 4. q. 2. c. ult. §. testium fides. l. 3. in prin. vers. an etiam egenus. ff. de testibus. M. I. R. d. reg. 37. except. 16.

XIX. Exceptio: Nisi testis seruus sit. c. forum. 10. §. testes autem. de verb. signif. d. l. 3. in prin. Huius replicatio est: Nisi alia probatio desit. 4. q. 2. c. ult. §. serui.

§. serui responso. l. 7 ff. de testibus. Huius replicatio-
nis duplicatio prima est: Nisi pro domino vel contra
dominum suum seruus testis sit. d. c. vlt. §. serui neq;
pro domino. l. 7. C. de testib. Concordant ea quæ ha-
bentur M. I. C. lib. 2. cap. 19. de exceptionibus contra
testes, except. 13. repl. 1. dupl. 1. Contradicit 12. q. 2. c.
questionem. §. fin. Altera duplicatio est: Nisi seruus
contra tutorem vel matrem domini testis sit. Quæ
duplicatio approbatur simul & distinguitur d. q. 2.
c. insolitum.

XX. Exceptio: Nisi testis se ad bestias depugnan-
di gratia locauit. 4. q. 2. c. vlt. §. lege Iulia. l. 3. §. lege
Iulia. vers. quia ad bestias. ff. de testibus.

XXI. Exceptio: Nisi mulier testis sit. c. forum.
10. §. testes. vers. natura. de verb. significat. Contra-
dicit 15. q. 3. c. ex eo. l. 18 ff. de testib. item c. quoniam.
3. & c. tam literis. 33. de testibus. vide M. I. R. d. reg.
37. except. 17. Ex quibus patet, exceptionem propo-
sitam reprobari magis quàm approbari. Admittitur
tamen in testamento, in quo mulier testis esse non
potest, ut alibi dicitur: item j. except. prox.

XXII. Exceptio: Nisi mulier testis palàm corpo-
re quæstum faciat. 4. q. 2. c. vlt. §. lege Iulia. & l. 3. §.
lege Iulia. vers. quæue palàm quæstum ff. de testibus.
M. I. R. d. reg. 37. except. 18.

XXIII. Exceptio: Nisi testis minor sit atate. d.
§. lege Iulia. vers. quæue impubes erit. & d. q. 2. c. 1.
in fine. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 19. excep. 7.
Contradicit d. q. 2. c. vlt. §. fin. Cui obiectioni ibidem
respon-

respondetur vers. sed miracula diuina, Vide M. I. R.
d. reg. 37. except 19.

XXIV. Exceptio: Nisi is qui contra sacerdotem
perhibet testimonium, neq³ liberos neq³ uxorem ha-
beat. 6. q. 1. c. qui crimen. vers. testes autem.

XXV. Exceptio: Nisi in criminalibus testis sit, qui
accusare non potest. 4. q. 2. c. 1.

XXVI. Exceptio: Nisi testis domesticus, familia-
ris, cognatus vel adfinis sit producentis, vel cui impe-
rari potest, vt testis fiat. d. c. 1. vers. vel etiam eos ques
ipse. & d. q. 2. c. vlt. §. etiam ciuili. c. item idonei. §.
testis. §. testes. item 3. q. 5. in princ. cum c. sequente.
c. similiter. vers. vel adfines. c. accusatores. q. 9. c. ab-
sens. vers. nec adfinis. item De testibus. c. super eo. 22.
& c. in literis. 24. item l. 6. l. 9. & l. 24. ff. de testibus.
l. 2. C. eod. tit. M. I. R. d. reg. 37. except. 25. & 32. Huius
exceptionis replicatio prima hac est: Nisi testis pro-
ductus contra producentem, vel alium producentis,
familiarem testimoniū perhibuerit. d. q. 5. c. 1. vers.
sed si voluerint. Altera replicatio est: Nisi testis de v-
niuersitate pro vniuersitate producat. Quae repli-
catio approbatur per ea quae proponuntur j. except.
45. repl. 1. Tertia replicatio est in consanguinitate
probanda, & matrimonio contrahendo, vel disun-
gendo: his enim casibus admittuntur testes domesti-
ci ac familiares. c. videtur. 3. qui matrimon. accusa-
re possunt. Concordant ea quae habentur j. lib. 4. ca.
19. quest. 4. reg. 3.

XXVII. Exceptio: Nisi testis amicus sit produ-
centis.

centis. 4. q. 2. c. vlt. §. testium. l. 3. in prin. vers. vel amicus ff. de testib. M. I. R. d. reg. 37. except. 38.

XXVIII. Exceptio: Nisi testis sit inimicus eius, aduersus quem testimoniū perhibet. 2. q. 1. c. in primis. §. sed & de personis. vers. ne forte. 3. q. 5. in prin. vers. & quod vox. c. accusatores & testes. c. suspectos, in prin. c. omnes, in fine. l. 3. in prin. vers. vel an inimicus ff. de testibus. M. I. R. d. reg. 37. except. 39. Planè pender exceptio proposita, quemadmodum & alia pleraq; aduersus testes proposita, ex arbitrio iudicantis. l. 1. §. præterea ff. de questionibus.

XXIX. Exceptio: Nisi testis antea in eundem reum testimonium dixerit. 4. q. 2. c. placuit. §. fin. l. 23. ff. de testib. M. I. R. d. reg. 37. except. 44.

XXX. Exceptio: Nisi plures testes ex eadem domo producti sint. reprobatur. d. q. 2. c. vlt. §. pater. & l. 17. ff. de testibus.

XXXI. Exceptio: Nisi pater contra filium, vel filius contra patrem testis sit. d. c. vlt. §. parentes. l. 5. C. de testibus. Huius replicatio est in causis matrimonialibus per ea quæ paulo superius except. 26. in fine annotauimus.

XXXII. Exceptio: Nisi libertus contra patronum testimonium perhibeat. 12. q. 2. c. episcopus. §. fin. item 4. q. 2. c. vlt. §. liberti. l. 11. C. de testibus. Eadem exceptio obtinet, si seruus ecclesia ab episcopo manumissus contra ecclesiam testimonium perhibeat. d. c. episcopus. §. huiusmodi autem.

XXXIII. Exceptio: Nisi minor aduersus maiorem

io rem testimonium ferat. 2. q. 7. c. clericus. Concordant ea quæ habentur s. lib. proxim. cap. 6. quæst. 4. except. 11.

XXXIV. Exceptio: Nisi laicus, vel is qui clericus esse non potest, contra clericum testis sit. c. de cætero. 14. de testibus. 2. q. 7. c. beati. §. fin. cum c. sequente. Concordant ea quæ habentur d. quæst. 4. except. 13. M. I. R. d. reg. 37. except. 23. Huius replicatio est in causis electionum vel ordinationum, c. tam literis. 33. de testib. M. I. R. d. except. 23. repl. 1.

XXXV. Exceptio: Nisi monachus contra clericum testis sit. Hæc exceptio approbatur per ea quæ d. quæst. 4. except. 16. proposita sunt.

XXXVI. Exceptio: Nisi detractor vel actor inimicorum contra episcopum testis sit. 3. q. 4. c. detractores.

XXXVII. Exceptio: Nisi sacrilegus contra Christianum sit testis. 3. q. 4. c. nulli.

XXXVIII. Exceptio: Nisi clericus contra laicum testis sit. 11. q. 1. c. testimonium, in prin. M. I. R. d. reg. 37. except. 24.

XXXIX. Exceptio: Nisi Christianus contra Iudæum testis sit. reprobatur c. Iudæi. 21. de testibus. Clement. 1. cod. tr.

XL. Exceptio: Nisi testis ab eo, eiusve contra quem testimonium perhibet, parente se liberauerit. 4. q. 2. c. ult. §. lege Iulia. l. 3. §. lege Iulia. ff. de testibus.

XLI. Exceptio: Nisi patronus vel executor

causa in ea testimonium perhibeat. 4. q. 2. c. vlt. §. parroni. item de testibus c. in super. 6. item c. vlt. in prin. eod. tt. in 6. & l. vlt. ff. eod. tt. M. I. R. d. reg. 37. except. 45. Contradicere videtur c. presentium. 2. §. sine iuramento. d. tt. in 6.

XLII. Exceptio: Nisi iudex cause in ea testimonium perhibeat. 2. q. 6. c. hoc etiam. §. queritur, cum c. sequente 4. q. 4. c. 1. c. nullus. vers. sed per se.

XLIII. Exceptio: Nisi testis sit domesticus iudicis. d. q. 4. c. vlt.

XLIV. Exceptio: Nisi testis negotio non interfuit, vel casu, non rogatus interuenit. 3. q. 9. c. testes, in princ. vers. sub eorum presentia. & §. de his etiam. item 5. q. 2. c. relatum. §. vnde canonica. vers. nec de alijs. Contradicere videtur posteriori parti exceptionis 4. q. 2. c. vlt. §. ad fidem. & l. 11. ff. de testibus.

XLV. Exceptio: Nisi causa, in qua testimonium perhibetur, testem aliqua parte contingat. d. c. vlt. §. nullus. §. omnibus. l. 10. ff. de testibus. l. 9. C. eod. tt. M. I. R. d. reg. 37. except. 48. Huius etiam loci est, quod nemo simul accusator & testis esse possit. 4. q. 4. c. 1. c. nullus, in prin. Huius exceptionis replicatio prima haec est: Nisi quis de vniuersitate in causa vniuersitatis testis sit: huius enim testimonium ob id non infirmatur. c. in super. 6. & c. cum nuncius. 12. de testibus. c. tertio loco. 5. de probationibus. item 14. q. 2. in princ. cum c. sequente. Huius replicationis duplicatio haec est: Nisi causa sit criminalis: in hac enim testes ex vniuersitate pro ea non admittuntur. d. q. 2.

in princ. cum c. sequente. Altera proposita exceptio-
nis replicatio est: Nisi queratur de admonitione
premissa denunciationi: hoc enim casu denunci-
ans testis esse potest in propria causa. c. in omni. 4. de
testibus.

XLVI. Exceptio: Nisi testis similem causam ha-
beat. c. personas. 20. de testibus.

XLVII. Exceptio: Nisi solutio per testes probe-
tur. Hac exceptio approbatur simul & distinguitur
3. q. 9. c. testis. §. de his. l. 14. C. de testibus.

XLVIII. Exceptio: Nisi absente & non citato
aduersario testes sit examinati. c. in nomine. 2. de
testibus. 2. q. 1. c. in primis. §. deinde causarum. vers.
si eo presente. & §. quod autem dicit. Nouell. 90. §.
scimus. Plura de hac exceptione vide M. I. C. lib. 2.
c. 19. except. 34. M. I. R. d. reg. 37. except. 56.

XLIX. Exceptio: Nisi testis examinatus non iu-
rauerit. Hac exceptio approbatur per ea que pro-
posita sunt §. reg. 11. M. I. R. d. reg. 37. except. 58. Huius
exceptionis replicatio prima videtur: Nisi mona-
chus vel religiosus sit testis. Sed reprobat c. tuis.
39. & c. nuper. 51. de testibus. Altera replicatio est:
Nisi iusiurandum ab aduersario testi fuerit remis-
sum. d. c. 39. vers. nisi fortè à parte. Tertia replica-
tio est: Nisi testis antea etiam in eadem causa exa-
minatus iurauerit: hoc enim casu cum repetitur, de-
nuò iurare non cogitur. c. praterea. 7. in princ. de te-
stibus cogendis. Quarta replicatio est: Nisi testis epi-
scopus sit. De hac replicatione vide §. d. reg. 11.

La Exceptio : Nisi testis non sit omne exceptione maior. c. 1. de testibus. & 4. q. 2. c. placuit. vers. & ut quique.

L I. Exceptio : Nisi in alio iudicio vel apud alium iudicem testimonium latum sit. Reprobatur hac exceptio c. causam. 11. & c. constitutus. 30. §. fin. de testib. Admittitur tamen primum quidem, si testes producti in summario iudicio, in ordinario iudicio allegentur. c. veniens. 38. eod. tit. M. I. R. d. reg. 37. except. 54. Deinde admittitur, si apud arbitrum producti, apud ordinarium allegentur. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur c. presentata. 50. de testib. l. 16. C. eod. tit.

L II. Exceptio : Nisi in scriptis, non viva voce testimonium sit perhibitum. 3. q. 9. c. testes, in prin. 4. q. 2. c. ult. §. altera est. 5. q. 2. c. relatum. §. vnde canonica. item c. tua nos. 8. §. si vero publicum. vers. cum non sit. de cohabit. clericor. c. à nobis. 2. qui matrimon. accusare poss. l. 3. §. idem diuus. ff. de testibus. M. I. R. d. reg. 37. except. 71. Huius exceptionis replicatio est, Quod quamvis scriptum testimonium non probet, facit tamen presumptionem. d. c. 2. vers. nisi quantum ad presumptionem.

L III. Exceptio : Nisi testes variauerint, vel contraria deposuerint. 3. q. 9. c. testes. §. fin. c. cum c. sequente. 4. q. 2. c. ult. §. in testib. vers. & ideo. & §. qui falso vel variè. item l. 2. ff. de testibus. M. I. R. d. reg. 37. except. 73. Huius exceptionis replicatio prima hac est : Nisi non vnus sibi ipsi contradixerit, sed

ex pluribus alij aliud deposuerint : tunc enim credendum est vel maiori parti, vel quod verisimilius est. d. c. vlt. in princ. & c. in nostra. 32. de testib. l. 21. §. si testes. ff. eod. tt. M. I. R. d. except. 73. repl. 1. Altera replicatio est : Nisi in continenti testis se correxerit. c. praterea. 7. §. fin. de testibus cogendis. Tertia replicatio est : Nisi diuersitas sit in verbis, non in rebus : seu ad idem tendat. c. nihil. 7. de verb. significat. Quarta replicatio est : Nisi in causa haresis testis, quod antea negauerat, postea confirmatur. c. accusatus. 8. §. licet. de hereticis, in 6. Quinta replicatio est : Nisi verumq; verum esse possit diuerso respectu. Approbatur exemplo c. cum tu fili. 16. de testib. Plura de proposita exceptione vide M. I. C. lib. 2. cap. 19. except. 38. item in glossa 4. q. 2. c. vlt. in princ.

LIV. Exceptio : Nisi de alia re, quam de qua productus est, testimonium perhibuerit. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. de testib. 29. de testibus.

LV. Exceptio : Nisi testis in dicendo testimonio aliquid adsinxerit. 3. q. 9. c. pura.

LV I. Exceptio : Nisi testis rationem dicti sui nullam adiecerit. 4. q. 2. c. vlt. §. solam. l. 3. C. de testibus. M. I. R. d. reg. 37. except. 81.

LV II. Exceptio : Nisi de auditu testis deponat. c. praterea. 27. & c. tam literis. 33. in prin. vers. nisi de auditu. de testibus. 2. q. 1. c. in primis. §. sed & de personis. vers. verum testimonium. 3. q. 9. c. testes, in princ. M. I. R. d. reg. 37. except. 85. Huius exceptionis

replicatio prima hac est : Nisi testimonium de auditu alijs argumentis adiuuetur. d. c. praterea. 27. vers. vel etiam de auditu. Altera replicatio est. Nisi de antiquis deponatur. Approbatur exemplo 35. q. 6. c. de parentela illa. & ibi glossa in verbo Audisti. item c. licet. 47. de testibus. Vbi additur conditio, sub qua replicatio proposita sit admittenda: scilicet, si ij, à quibus se audiuisse dicit, essent ad testimonium perhibendum sufficientes, minimè suspecti, &c. M. I. R. d. except. 85. repl. 1.

LVIII. Exceptio : Nisi is qui testimonio utitur, antea fuerit protestatus, se contra personas testium excepturum esse. c. presentium. 31. in fine. de testibus.

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Hactenus exceptiones aduersus testes eorumq; dicta enumerauimus, quarum tamen plures ex arbitrio iudicii pendent: sed & prædictæ exceptiones admittunt replicationes ex arbitrio iudicii pendentes. 4. q. 2. c. vlt. §. in testibus. l. 3. §. 1. ff. de testibus. l. 1. §. praterea. ff. de questionibus. Planè istarum exceptionum replicatio generalis hac est : Nisi is qui contra personam testis excipit, antea eodem teste in alia causa sit vsus: hoc enim casu exceptiones illi aduersus personam testis sunt denegande. Quare replicatio approbatur simul & distinguitur d. c. vlt. §. si quis testibus. l. 13. C. de testibus. M. I. R. d. reg. 37. in fine,

fine, repl gener. 1. Altera dictarum exceptionum replicatio generalis hac est: Nisi post publicationem attestationum aduersus personas testium excipere velit. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur c. praesentium. 31. de testibus. M. I. R. d. reg. 37. in fine, repl gener. 10. Huius replicationis duplicatio prima hac est: Nisi iuramentum malitia praestiterit. d. c. 31. vers. ei tunc tandem id liceat. Altera duplicatio est: Nisi publicationem de exceptionibus aduersus personas testiū opponendis fuerit protestatus. d. c. 31. vers. nisi forsā ante publicationem id fuerit protestatus. Tertia duplicatio est Nisi post publicationem primū scire coeperit, quod personis testium obijcit. d. c. 31. vers. vel ostendere poterit, quod post publicationem. Haecenus de testibus.

DE CONFESSIS ET INTERROGATIONIBUS IN IURE FACIENDIS.

Cap. XV.

DE CONFESIONE, ET ACTIONE EXINDE DESCENDENTE.

Prima regula: Confessus pro iudicato habetur, daturq; aduersus eum ex sua ipsius confessione actio, per ea quae habentur M. I. C. lib. 2. ca. 20. in princ. M. I. R. lib. 2. cap. 14. reg. 2. in prin. Cuius
t 5 regula

regula exceptio prima hac est: Nisi vi coactus confessus sit. Quae exceptio approbatur exemplo 31. q. 2. c. ult. praeterea vos scire. Concordant ea quae habentur §. lib. prox. cap. 10. quaest. 3. reg. 7. Altera exceptio est: Nisi per errorem & ignorantiam sit confessus. c. ex parte. 3. de confessis. c. cum causam. 62. de appellationibus. c. si aduersus. 2. §. fin. de restitut. in integrum. in 6. M. I. R. d. reg. 2. except. 9. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi negotium sit finitum: tunc enim ratione erroneae confessionis causa retractanda non est. Quae replicatio elicitur ex d. §. fin. ibi: donec negotium sit finitum. Concordat d. c. ex parte. 3. vers. cum negotio. M. I. R. d. except. 9. replic. 1. Plures propositae exceptionis replicationes vide M. I. C. d. c. 20. except. 8. Tertia exceptio est: Nisi apud non competentem iudicem facta sit confessio. c. at si clerici. 4. de iudicijs. M. I. R. d. reg. 2. excep. 18. Quarta exceptio est: Nisi confessus eodem die confessionem reuocauerit. c. cum causam. 62. de appellationibus. l. 11. §. fin. ff. de interrogat. in iure faciendis. M. I. R. d. reg. 2. except. 21. Quinta exceptio est: Nisi aduersus confessionem in integrum restitutio petatur. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. si aduersus. 2. de restit. in integr. in 6. Sexta exceptio videtur: Nisi incidenter. non principaliter. de eo quod confessus est. quaestio fuerit. Sed reprobat c. cum super. 2. & ibi glossa. de confessu. Septima exceptio videtur: Nisi confessus antea non fuerit diffamatus. Sed reprobat c. 1. de accusationibus. in 6.

*Octava exceptio videtur: Nisi articuli accusationis vel inquisitionis confessio non fuerint traditi. Sed repro-
batur d. c. 1. in fine. Plures huiusmodi exceptio-
nes, sed & alia plura de actione proposita vide M. I.
C. d. cap. 20.*

DE INTERROGATIONIBVS IN
iure faciendis.

*II. Regula: Si in iure interrogatus non respon-
derit, in solidum tenetur. c. si post. 2. de confessis, in
6. l. 11. §. qui tacuit. ff. de interrogat. in iure facien-
dis. M. I. R. d. c. 14. reg. 16. Huius exceptio prima est:
Nisi interrogatus absens sit. d. c. 2. vers. verum si an-
tequam. Altera exceptio videtur: Nisi positio, ad
quam respondere iussus est, sit negativa. Sed repro-
batur c. 1. d. 11.*

Replicatio generalis.

*Plures proposita regula exceptiones vide M. I. C.
d. c. 20. de interrogat. q. 6. reg. 1. Quam replicatio
generalis hac est: Nisi articuli sint à Papa transmis-
si: tunc enim sine omni contradictione ad eos est re-
spondendū, c. presentium. 2. §. prater ea sigillatim.
& ibi glossa. de testibus, in 6.*

*III. Regula: Si interrogatus obscure, vel non ad
interrogata responderit: aequè in solidum tenetur. d.
§. prater ea sigillatim, in verbo Sufficienter. Concor-
dat M. I. C. d. reg. 1. except. 14. Plura de interroga-
tionibus vide M. I. C. d. cap. 20. & M. I. R.*

*lib. 2. cap. 14. reg. 16. cum
seqq.*

Prima regula: Iurandum regulariter quidem non est. 22. q. 1. in princ. 22. q. 4. c. non peierabis, in princ. vsq; ad §. malum tamen. q. 5. c. iuramenti. M. I. R. lib. 2. cap. 15. reg. 1. Ratio regula habetur d. q. 1. c. in nouo. c. ita ergo. c. non est. Alia ratio habetur d. q. 1. c. considera. & c. & iurabunt. Ex quibus patet, propositam regulam non carere exceptionibus: quod etiam innuitur d. q. 1. c. non est contra. c. ut notis. item De iureiurando c. estis Christus 26. Quibus concordant etiam ea qua habentur j. lib. 4. cap. 6. quest. 7. reg. 2. Planè proposita regula exceptio prima hac est: Nisi aliter fides fieri, vel probari non possit quod iuratur. d. c. 26. vers. ne propter defectum testium. item 22. q. 1. c. in fine. c. ita ergo. vers. nisi necessitas. c. tu malum. c. si peccatum. Altera exceptio est: Nisi testis iuret pro dicenda veritate. d. c. 1. vers. omne enim quod. Tertia exceptio est: Nisi pro asserenda innocentia sua quis iuret. 22. q. 1. in princ. §. sed aliud. Quarta exceptio est: Nisi pro pace seruanda iuretur. d. §. sed aliud vers. vel ad fœdera. & d. q. 1. c. 1. Quinta exceptio est: Nisi pro fide catholica persuadenda iuretur. d. §. sed aliud. vers. vel ad persuadendum. & d. q. 1. c. si peccatum.

II. Regula: Recipere ab aliquo iusiurandum, malum non est. 22. q. 1. c. si peccatū. §. ex premis. Concordant ea qua habentur j. reg. 10. & M. I. R. lib. 2. c. 15. reg. 2.

III. Re-

III. Regula : Si deficiente probatione iusiurandum delatum sit : is cui delatum est , aut iurare debet , aut causa cadere , per ea quæ habentur M. I. C. lib. 2. cap. 21. quæst. 2. in prin. M. I. R. d. cap. 15. reg. 11. Cuius regula exceptis prima hæc est : Nisi pupillo iusiurandum delatum sit. 22. q. 5. c. paruuli. c. pueri , in prin. & c. honestum , in fine. item l. 34. §. pupillo. ff. de iureiurando. Altera exceptio est : Nisi is cui iusiurandum delatum est , illud deferenti referat. Quæ exceptio approbatur M. I. C. d. quæst. 2. except. 11. Cuius replicatio prima est : Nisi famosa actione agatur : hoc enim casu iusiurandum referri non potest. c. vlt. §. nec liceat. de iureiurando. Concordat d. except. 11. repl. 3. Altera replicatio est : Nisi non aduersarius , sed iudex iusiurandum detulerit. d. c. vlt. in princ. Plures replicationes vide d. except. 11. Sed & plures exceptiones vide §. reg. 21. item M. I. C. d. quæst. 2.

IV. Regula : Ieiunus iurare debet. 22. q. 5. c. honestum.

V. Regula : In diebus ieiunij quatuor temporum , & Dominicis , & alijs quibusdam diebus non iurandum. d. c. honestum. §. fin. cum c. sequente.

VI. Regula : Per Deum , non per creaturas iurandum est. 22. q. 1. c. & iurabunt. c. considera. c. clericum. c. si quis per. c. mouet te. §. sicut etiam.

VII. Regula : Per demonia & falsos deos non est iurandum. d. c. mouet te , in prin.

VIII. Regula : De pœna illicitè vel sine causa iuran-

iurantis cauetur 22. q. 1. c. si quis per capillum. q. 4. c. qui sacramento & c. necesse.

DE PERIVRIO.

IX Regula: Si non prastetur, vel falsum est quod est iuratum, periurium committitur & vindicatur. d. c. mouet te, in prin. item 22. q. 2. c. animaduertendum. §. cum ergo, M. I. R. d. cap. 15. reg. 19. Declaratur regula proposita, definitione periurij d. q. 2. in princ. cum c. sequente. & d. c. animaduertendum. §. 1. M. I. R. d. reg. 19. Huius species enumerantur d. c. animaduertendum, in prin. & 22. q. 4. c. vlt. §. quod autem illicitum. vers. iuramentum namq. Proposita regula exceptio prima hac est: Nisi illicitum fuerit iusiurandum, vel contra bonos mores. c. cum quidam. 12. §. illi vero. c. sicut. 13. c. quanto. 18. §. super quo. vers. si falsam. & c. intellecto. 33. de iureiurando. c. vltim. §. fin. de pactis. c. non est. 58. de reg. iuris, in 6. 22. q. 3. c. vnico, in fin. cum q. 4. sequente, in prin. vsq. ad c. qui sacramento. item c. non est. c. non perierabis. §. malum. c. si aliquid. c. si quis prauentus. c. mulier, in prin. & §. si autem propterea, cum c. sequente. Vide item j. lib. 5. cap. 7. reg. 1. except. 3. M. I. R. d. reg. 19. except. 10. Planè proposita exceptionis replicatio prima est: Nisi nō seruando iusiurandum illicitum in aliud malum transeat, non in bonum redeatur: tunc enim non seruando iusiurandum, quamuis illicitum, poena periurij committitur. d. c. si quis prauentus. §. fin. cum c. sequente & d. c. mulier, in princ. vers. sed si nec adultero. & §. ex his itaq.

itaq. Altera proposita exceptionis replicatio est:
 Nisi dum iuravit, illicitum iusiurandum esse igno-
 ravit. d. c. quanto. 18. §. si verò legitimam. & d. q. 4.
 c. innocens, in prin. vsq. ad §. quod autem illicitum.
 Huius duplicatio est: Nisi in iure, non in facto iu-
 rans erravit. d. c. innocens, vers. non ex ignorantia
 iuris, sed facti. Tertia replicatio est: Nisi id quod iu-
 ratur, non sui natura sit vitiosum, sed propter per-
 sonam iurantis, vel similem circumstantiam. d. c.
 innocens. §. iuramentum itaq. Quarta replicatio
 est: Nisi quis temerè id iuravit, quo nec corporalis
 nec spiritalis salus adimitur. Qua replicatio ap-
 probatur simul & declaratur d. c. innocens. §. ex
 modo. Quinta replicatio est: Nisi relaxatio iura-
 menti illiciti non fuerit petita vel impetrata. Que
 replicatio videtur approbari per ea que habentur j.
 lib. 4. cap. 10. de iureiurando, reg. 1. in princ. Hac de
 prima exceptione: de qua tamen vide plura j. lib. 5.
 de pactis. Altera proposita regulæ exceptio est: Nisi
 cum generaliter iurasset, casus specialis extet à le-
 ge exceptus: in hoc enim iuramentum non seruans
 periurium non committit. c. ad nostram. 21. de iu-
 reiurando. Tertia exceptio est: Nisi iudex, à quo ap-
 pellatum est, iurauerit de sententia intra certum
 tempus exequenda. hoc enim iuramentum in præ-
 iudicium superioris non valet: ideoq. à pœna per-
 iurij qui iuravit excusatur. c. venientes. 19. eod. tt.
 Quarta exceptio videtur: Nisi de eo quod iuravit,
 conuensus ut præstet, appellauerit. Sed reprobat
 c. breui

c. breui. 17. eod. tr. Quinta exceptio videtur: Nisi in communi loquela peierauit. Sed reprobatur 22. q. 1. c. habemus. Sexta exceptio est: Nisi cum quis generaliter iurasset, se facturum quidquid sibi fuerit mandatum: id mandatum sit, de quo si admonitus esset, verisimiliter non fuisset iuraturus. Approbatur exemplo c. veniens. 16. de iureiurando. Septima exceptio: Nisi id quod iurauit, ex iusta vel necessaria causa non presteret. c. ex parte. 13. de clericis non residentib. 22. q. 2. c. beatus. c. vlt. § probatur hoc etiam. l. vlt. ff. qui satisfacere cog. l. 38. in princ. ff. ad municipalem. Octaua exceptio: Nisi sine dolo malo falsum iurauit, vel verum esse putauit. 22. q. 2. c. animaduertendum. §. sed aliud. c. homines. c. is autem. c. beatus. §. ille ergo. c. vlt. §. episcopus verò verò. M. l. R. lib. 2. cap. 15. reg. 19. except. 2. Nona exceptio videtur: Nisi verbis fraudem adhibuit, ut cum non iurasset, putaretur tamen iurasse, vel secundum verba non peierauit. Sed reprobatur 22. q. 5. c. hoc videtur. §. fin. cum c. sequente. c. ecce dico. Contradicere d. q. 5. c. humana. Cui obiectioni respondet Gratianus d. q. 5. c. qui peierare. §. ex his omnibus. Decima exceptio est: Nisi iurans mentem iniuram retinuerit. Quae exceptio videtur approbari d. c. humana. Undecima exceptio videtur: Nisi quis super lapidem iurauerit. Sed reprobatur d. c. ecce dico. & d. c. humana. §. itē obijcitur, qui iurat. Duodecima exceptio: Nisi nondum iurauerit. Quae exceptio ipso quidem iure subsistit: verum eius replicatio est: Nisi paratus fuit peiera-

peierare. d. c. qui peierare, in prin. Decimatertia exceptio : Nisi aliquid promiserit sub eo iuramento, quod antea de alia re praestiterat : hoc enim casu periurij pœna non committitur, quamuis non praestetur promissum, exemplo c. clericus. 35. de iureiurando. Decimaquarta exceptio : Nisi filij familiars iuramentum pater reuocauerit. d. q. 5. c. pueri. §. puella. Hac de nona regula eiusq³ exceptionibus sint dicta. Plures exceptiones vide j. lib. 5. cap. 7. reg. 1.

ADVERSUS QVOS PRIVA-

rii vel illiciti iuramenti accusatio competat?

X. Regula, De eo qui recepit iusiurandum illicitum, vel ex quo periurium commissum est. Hic non videtur peccare: ideoq³ non tenetur. 22. q. 1. c. si peccatum. §. fin. cum c. sequente. Huius regula exceptio prima est : Nisi sciens eum peierare, iuramentum ab eo exegerit. 22. q. 5. c. ille qui. & c. qui exigit. Altera exceptio est : Nisi per falsos deos sibi iurari faciat. 22. q. 1. c. mouet te. Tertia exceptio est : Nisi ad illicitum iusiurandum aliquem coëgerit. 22. q. 4. c. inter cetera. §. qui verò eum.

XI. Regula, De eo qui aliquem coëgit, vt faceret contra iusiurandum. Hic quoq³ periurij reus est. 22. q. 5. in princ. cum c. sequente. c. si quis conuictus. c. hoc videtur. §. penult.

XII. Regula, De eo qui audit peierantem, & taceret. Hic quoq³ peccat. d. c. si quis conuictus. §. si cum c. sequente.

XIII. Regula, De eo qui periurio consensit. Hic quoque punitur. d. c. si quis conuictus. vers. ij. verò qui.

QVID VENIAT, SEU DE
pœna periurij & illiciti iu-
ramenti.

XIV. Regula: De excommunicatione cauetur 22. quest. 1. cap. vltim. & d. c. si quis conuictus, in princ. & d. q. 5. c. paruuli. vers. & qui semel. & c. si quis laicus.

XV. Regula: Clericus periurium committens deponitur. d. c. si quis laicus. vers. episcopus, presbyter. item c. querelam. 10. & c. tua nos. 11. in fine. de iureiurando. M. I. R. d. cap. 15. reg. 22.

XVI. Regula: Episcopus periurium committens grauius est puniendus. c. cum quidam. 12. in princ. d. 11. de iureiurando.

XVII. Regula: Quanto sanctius est id per quod iuratur, tanto maius est periurium. 22 q. 1. c. mouet te. § penult.

XVIII. Regula: De pœnitentia peierantis cauetur 6. q. 1. c. quicumq;. Hæc de periurij & illiciti iurisiurandi accusatione. Nunc de actione exceptione q; ex delato iureiurando orta dicendum est.

DE ACTIONE ET EXCEPTIONE
iurisiurandi.

XIX. Regula: Si delato vel relato iureiurando iuratum sit; iuranti ex eo iureiurando tam actio quam

quàm exceptio datur. M.I.C. lib. 2. cap. 22. quest. 1. causa 1. M.I.R. d. cap. 15. reg. 24.

XX: Regula: Si delato iureiurando illud remissum sit: perinde ei, cui remissum est, iurisiurandi actio & exceptio datur, ac si iurasset. d. quest. 1. causa 2.

XXI. Regula: Si delato vel relato iureiurando, is cui delatum vel relatum est, iurare noluerit: deferenti vel referenti hoc casu actio & exceptio datur, per ea quæ habentur d. q. i. causa 3. Cuius exceptio hæc est: Nisi is cui defertur iusiurandum, suam intentionem satis probauerit. c. sicut. 2. de probationibus. M.I.R. d. cap. 15. reg. 11. except. 6. Plures exceptiones vide §. reg. 3.

Exceptiones trium præcedentium regularum generales.

Planè habent regulæ tres iam propositæ suas exceptiones communes: quarum prima hæc est: Nisi alius, quàm is cui iusiurandum obijcitur, illud detulerit. d. quest. 1. except. generali 6. Cuius replicatio prima est: Nisi procurator eius cui obijcitur, iusiurandum detulerit. Quæ replicatio approbatur certis conditionibus c. qui ad agendum. 4. §. fin. de procuratoribus. in 6. Plura de hac replicatione vide d. except. 6. repl. 2. Altera replicatio est: Nisi iudex iusiurandum detulerit. c. ex literis. 32. & c. ult. §. fin. de iureiurando. Huius replicationis duplicatio est: Nisi causa nondum cognita iudex iusiurandum detulerit. Quæ duplicatio videtur approbari c. ult. §. fin.

de testibus, in 6. Plures huiusmodi replicationes vide d. except. 6. Sed & plures propositarum regularum exceptiones, nec non plures regulas de actione & exceptione iurisiurandi vide d. cap. 7. Hac de iure iurando sint dicta.

DE ORDINE COGNITIONUM, & officio iudicis.

Cap. XVII.

QVO ORDINE QVODQVE
sit cognoscendum?

Prima regula: Prius de possessione, quàm de proprietate, vel alio iure, quod quis in re sibi vendicat, cognoscendum. c. ad vltimum. 2. de causa possessionis. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 23. in princ. reg. 2. M. I. R. lib. 2. cap. 16. quaest. 1. reg. 1. Huius regulae exceptio prima hac est: Nisi petitorium cum possessorio sit cumulatim: tunc enim index in utroque simul procedere, & sententiam ferre potest, exemplo c. cum ecclesia 3. & c. cum super. 4. c. cum dilectis. 6. d. tt. Altera exceptio est: Nisi petitorio & possessorio apud diuersos iudices pendente, possessorium intra biennium non fuerit finitum: extraneag. com. 1. §. praterea quia. de treuga & pace.

II. Regula: Si duae causae in iudicium deducantur, quarum alteri per alteram futurum est praedictum, maior causa ante minorem est expedienda, exemplo 3. q. ii. c. vltim. in princ. l. 1. C. qui accusare non possunt, & l. vltim. C. de ordine cognit.

Plura

Plura de hac regula vide M.I.C.d. cap. 23. q. 1. reg. 3.

III. Regula: Praiudicialis causa, qua cum alia concurrat, prius est terminanda, exemplo d.c. ult. §. si de hereditate. §. si crimen. §. qui confitetur. item l. 2. 3. & 4. C. de ordine cognitionū. Concordat item M.I.C.d. quest. 1. reg. 6.

IV. Regula: Prius de exceptione cognoscendum, quàm de actione pronuncietur, exemplo c. literas tuas. 13. §. secunda verò assertio. de restitut. spolia-
tor. c. 1. cum duob. sequentibus, de ordine cogniti-
onum. c. exhibita. 19. de iudicijs.

DE ALIIS OFFICIIS IUDICIS IN IUDICANDO.

V. Regula: De qualitate causa plena inquisitio-
ne discutienda cauetur 2. q. 1. c. in primis. 30. q. 5. c.
ult. in princ. & l. 9. C. de iudicijs.

VI. Regula: Non exemplis iudicandum, sed le-
gibus, distinct. 9. c. ultim. in princ. l. 15. C. de sen-
tentijs.

VII. Regula: Ne secundum acclamationem po-
puli sententia feratur, cauetur c. ad audientiam. 3.
de consuetudine. Concordat §. lib. prox. cap. 10.
quest. 3. reg. 6.

VIII. Regula: Ne affectibus indulgeat iudex,
cauetur 3. q. 7. c. iudicet. §. iudicet ille. 5. q. 2. c. rela-
tum. §. fin. 11. q. 3. c. iudicare. c. ira, vsq. ad c. qui re-
ste. & d. q. 3. c. illa. c. ira saepe. c. cum apud. c. sum-
mopere. c. pauper. c. quatuor, cum c. sequente. c.

plerung, item 23. q. 4. c. est iniusta. c. ne amisso. & ea vindicta. §. sed huic vindicta. q. 5. c. prodest. §. nihil cupiditate. item De re iudicata, in 6. c. 1. Planè quatenus homo, ei miserendum: quatenus peccator est, puniendus. 23. q. 4. c. duo ista.

IX. Regula: Ne pramium pro sententia accipiat, cauetur 11. q. 3. c. qui rectè. 6. non licet. & 14. q. 5. c. ult. §. sed non ideo. Concordant ea qua habentur §. c. 2. q. 3. reg. 1.

X. Regula: Ne respectum personarum habeat iudex, cauetur c. in iudicijs. 12. de reg. iuris, in 6.

XI. Regula: De transactione inter partes tentanda cauetur c. ult. de transactionibus. M. I. R. lib. 2. cap. 1. quæst. 12. reg. 1.

XII. Regula: De actis iudicij conscribendis & alijs dictum §. c. 1. q. 5.

DE REBUS DVBIIS ET OBSCURIS officia iudicis.

XIII. Regula: Ne aliter iudicet, quàm legibus datum est, cauetur 3. q. 7. c. iudices. §. bonus iudex. 11. q. 3. c. summioperè. §. fin. Instit. de officio iudicis, in prin. l. 1. §. sed etsi. ff. ad l. Cornel. de falsis. Nouell. 82. §. omnis deniq. M. I. R. lib. 2. cap. 16. quæst. 2. reg. 9. Huius regule exceptio prima hac est: Nisi lex deficiat: tunc enim causa relinquitur arbitrio iudicantis. 13. q. 2. c. vnaquaq. §. fin. Concordant ea qua habentur §. lib. prox. cap. 7. quæst. 2. reg. 3. M. I. R. d. q. 2. reg. 10. Altera exceptio est: Nisi causa sint clericorum: ha enim non secundum leges, sed secundum

canones definienda. c. quod clericu. 9. de foro com-
petenti. Plura de hac exceptione vide s. lib. proxim.
cap. 2. except. 13.

XIV. Regula: In ambiguo pacto contra eum qui
legem apertius dicere potuit, interpretatio facien-
da. c. contra eum. 57. de reg. iuris, in 6. l. 132. in
princ. ff. de reg. iuris.

XV. Regula: In re dubia potius reo quàm actori
fauendum. c. cum sunt. 11. & 6. in pari. 65. de reg. iu-
ris, in 6. c. ex literis. 3. §. quod si ambarum. de proba-
tionibus. c. inter dilectos. 6. §. fin. de fide instrument.
Concordant item ea quæ habentur M. I. C. lib. 2. c. 6.
in princ. reg. 2. Planè proposita regula exceptio est
in causa liberali, d. §. quod si ambarum. vers. præ-
terquam in liberali causa. Concordant ea quæ ha-
bentur M. I. C. lib. 2. cap. 24. reg. 22.

XVI. Regula: In obscuris quod minimum est se-
quimur. c. in obscuris. 30. de reg. iuris, in 6. M. I. R.
d. quæst. 2. reg. 18. Cuius exemplum habetur c. ex
parte. 18. de censibus. Concordant ea quæ habentur
M. I. C. d. cap. 24. reg. 20.

XVII. Regula: In dubijs benignior sententia
preferenda. c. estote. 2. de reg. iuris. Concordant M.
I. C. d. cap. 24. reg. 24. & reg. 25. M. I. R. lib. 2. cap. 11.
in fine.

XVIII. Regula: Odi restringenda, fauores sunt
ampliandi. c. odia. 15. de reg. iuris, in 6.

XIX. Regula: In obscuris quod verisimilius
est, aut quod plerumq; fieri solet, sequendum. c. in-

spicimus. 45. d. 11. M. I. R. lib. 2. cap. 16. quest. 2. reg. 19. cum seq.

XX. Regula: In pœnis benignior interpretatio est facienda. c. in pœnis. 49. d. 11. Cuius exemplum habetur c. ex literis. 11. de constitutionibus.

XXI. Regula: Si quibusdam specialiter enumeratis generalis clausula subiiciatur: ea intelligenda est de paribus & minoribus, non de maioribus quàm sunt species enumeratae. c. sedes. 15. de rescriptis. Clement. non potest. 2. de procuratoribus.

XXII. Regula: Non ordo scripturae spectandus, sed ex iure communi interpretatio sumenda. c. causam. 18. de rescriptis. l. 5. cum l. sequente. ff. de solutionibus. Plures huiusmodi regulas vide M. I. C. d. c. 24.

DE RELATIONIBVS ET CAVSIS
dubijs ad superiorem iudicem
remittendis,

XXIII. Regula: In causis dubijs Papa consulendum est. 6. q. 3 c. denique. vers. quod si qualibet. distin. 20. c. de libellis. vers. nam si tale.

XXIV. Regula: Ad quos sit recurrendum, si sacra scriptura auctoritas desit, definitur d. dist. 20. c. vltim.

XXV. Regula: De consultationis exemplo litigatoribus ante relationem edendo cauetur c. intimasti. 68. de appellationibus. l. 1. §. fin. cum l. sequente. c. de relationibus.

XXVI. Regula: Ne relatione pendente iudex pronuntiet

pronunciet, vel aliquid innouet, cauetur c. licet. s. de officio legati. 2. q. 1. c. nomen. vers. quod nec in negocijs. d. l. 1. in princ. vers. non prius. & de appellacionibus.

XXVII. Regula: Relatione facta & responso accepto, sententia q̃ exinde lata, appellatio denegatur. 2. q. 6. c. bidnum. §. fin. l. ult. ff. quando appellandum sit. Plura de regula proposita vide M. I. C. lib. 2. cap. 25. quest. 3. reg. 5.

DE SENTENTIA FORMAN-
da ac pronuncianda.

XXVIII. Regula: Contra episcopum in consulto Papa non est ferenda sententia. 3. q. 6. c. accusatus, in fine, cum c. sequente. Concordat j. libro prox. cap. 8. quest. 10. reg. 10.

XXIX. Regula: De sententia non precipitanda cauetur 11. q. 3. c. summopere. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 26. reg. 1.

XXX. Regula: De sententia ab ipso iudice sedente recitanda cauetur c. ult. §. si. de re iudicata, in 6. M. I. R. lib. 2. c. 16. q. 2. reg. 49. Huius exceptio est in episcopo iudice d. c. ult. in prin. Plura de regula proposita vide M. I. C. d. c. 26. reg. 11.

XXXI. Regula: De sententia in plurali, non singulari numero proferenda, cauetur c. cum ab vno. 4. d. 11.

XXXII. Regula: De sententia ex scripto recitanda cauetur 2. q. 1. c. in primis. §. sed & de personis. vers. si scriptis indicatum & §. si. cum. c. sequente.

c. legum. l. ult. C. de sentent. ex breuiculo recitandis. M. I. R. d. quest. 2. reg. 50. Huius exceptio est: Nisi episcopus in causis clericici sententiam ferat. n. q. 1. c. si quis cum clerico. Nouell. 83. §. vbi autem dirimere.

XXXIII. Regula: De sententijs expulsorum episcoporum ab alijs episcopis in suis diocesisbus publicandis cauetur Clement. 1. §. penult. de foro competenti.

XXXIV. Regula: Sententia lata, cessat officium iudicis. Quae regula approbatur simul & distinguitur 5. lib. prox. c. 5. de iurisdictione, reg. 1. except. 18. M. I. R. d. q. 2. reg. 51. Plures huiusmodi regulas vide M. I. C. d. c. 26.

DE APPELLATIONIBVS.

Cap. XV III.

HActenus actus iudiciales tractauimus, tam eos qui litis contestationem precedunt, quàm eos qui eam sequuntur. Nunc de euentus & consequentibus iudiciorum agendum est: inter quae primum locum obtinent appellationes.

I. *Vs vs appellationis habetur 2. q. 6. in princ. cum c. sequente. l. 1. in princ. ff. de appellationibus.*

II. *CAUSA EX QVA APPELLATIO concedenda, cum suis exceptionibus.*

Si quis per sententiam grauatum, vel non rectè iudi-

iudicatum esse conqueratur : regulariter quidem licet illi appellare, vt ex iam propositis constat. Quibus concordat Nouell. 82. §. nam si per prouocationem. M.I.R. lib. 2. cap. 17. reg. 1. Cuius tamen regulæ plures sunt exceptiones.

I. Exceptio : Nisi ex compromisso arbiter sumptus pronunciauerit. Quæ exceptio approbatur, declaratur atq; distinguitur 2. q. 6. c. à iudicibus, cum c. sequente. c. si quis episcopus. §. arbitrarij tantum. M.I.R. d. reg. 1. except. 8. Huius replicatio prima est: Nisi in ordinarium vel delegatum iudicem sit compromissum. d. c. à iudicibus. vers. ab his et si vt arbitrarij. Altera replicatio est : Nisi non omnes, in quos est compromissum, iudicauerint. d. q. 6. c. sanè si ex consensu partium. Tertia replicatio est : Nisi non spontè, sed iure cogente in arbitros sit compromissum. c. ab arbitris. 11. de officio delegati, in 6. l. 23. in prin. ff. de appellationib. & l. 16. in fin. C. de iudicijs. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. lib. 2. ca. 40. quæst. 21. except. 21. M. I. R. d. except. 8.

II. Exceptio : Nisi episcopus pronunciauerit. 11. q. 1. c. omnes itaq; in princ.

III. Exceptio : Nisi primas regionis iudicauerit. 6. q. 4. c. si inter. §. fin.

IV. Exceptio : Nisi communi consensu provincialium episcoporum sententia sit lata. d. q. 4. c. si metropolitanus, cum c. sequente. Aliam tamen bonam canonum interpretationem adfert Gratianus ibidem vers. subintelligendum est.

V. Exceptio : Nisi ab auditore seu subdelegato prouocetur. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. super. 27. §. verum cum totam. & §. eius ergo. de officio delegati.

VI. Exceptio : Nisi causa in qua pronunciatum est. exigua sit. Haec reprobatur c. de appellationibus. 11. de appellationibus. l. 20. C. eod. tr. M. I. R. d. reg. 1. except. 10.

VII. Exceptio : Nisi officialis à suo iudice ob male gestum officium fuerit condemnatus. 2. q. 6. c. ei qui appellat. §. nulli quoque. l. 3. C. quorum appellat. non recipiantur. M. I. R. d. reg. 1. except. 13.

VIII. Exceptio : Nisi in causa criminali sententia fuerit lata, reprobatur d. q. 6. c. liceat item. c. cum sit Romana. 5. §. fin. de appellationibus. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 27. quest. 2. except. 12. M. I. R. d. reg. 1. except. 14.

IX. Exceptio : Nisi ab executore appelletur. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. nouit ille. 43. de appellationibus. c. quod ad consultatorem. 19. §. fin. de re iudicata. 2. q. 6. c. ult. l. 5. in prin. C. quorum appellatio non recipiatur. Plura de hac exceptione vide M. I. C. d. quest. 2. except. 13. & M. I. R. d. reg. 1. except. 17.

X. Exceptio : Nisi per appellationem impediatur, ne testamentum aperiatur, vel ne scriptus heres in possessionem mittatur. d. c. ultim. §. si quis etiam ausus. & l. 6. C. d. tr.

XI. Exceptio: Nisi contra id quod perpetuo edito decretum est, appelletur. c. consuluit. 29. de appellationib. l. 7. §. pen. ff. de appellationib. recipiendus. M. I. R. d. reg. 1. except. 19. distin. 1.

XII. Exceptio: Nisi contra regularem disciplinam, seu correctionem appellatio fiat. c. ad nostram. 3. c. reprehensibilis. 26. §. nec subiecti. & §. si. c. quia nos. 32. de appellationib.

XIII. Exceptio: Nisi in causa momentanee possessionis fueris appellatum. 2. q. 6. c. ult. §. de possessione. l. unica. C. si de momentanea possessione. M. I. R. d. reg. 1. except. 20.

XIV. Exceptio: Nisi in causa fisci vel tributaria functionis fuerit appellatum. d. c. vltim. §. quoties etiam. l. 4. C. quorum appellatio. non recipiantur.

XV. Exceptio: Nisi à sententia interdicti appelletur c. ad hoc. 37. de appellationibus. M. I. R. d. reg. 1. except. 21.

XVI. Exceptio: Nisi ante sententiam definitivam fuerit appellatum. l. 6. §. super his. C. de appellationib. l. 7. C. quorum appellat. non recipiantur. M. I. R. d. reg. 1. except. 24. Cuius exemplum est 2. q. 6. c. non solent. §. fin. l. 4. ff. de appellationib. recipiendus. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi iudex questionem habendam interlocutus sit: ab hac enim interlocutoria potest appellari. d. c. non solent. §. ante sententiam. l. 2. ff. d. et. Altera replicatio est: Nisi quis ab ea sententia, qua ei probatio

exceptionum aduersus testes denegatur, appeller. c. ex parte. 7. de testibus. Tertia replicatio est: Nisi quis ab hac sententia, qua ei exceptio hac, ne ultra duas dietas in ius vocetur, aufertur, appellauerit. c. olim. 7. de exceptionibus. Quarta replicatio est: Nisi exceptio non sufficientis mandati vel litis pendentie per interlocutoriam sit reiecta: ab hac enim interlocutoria licet appellare. c. significauit. 48. de appellationibus. Quinta replicatio est: Nisi exceptio rei petita in libello non designata per interlocutoriam fuerit reiecta. c. significantibus. 49. d. tt. Planè iure quidem civili exceptio proposita approbatur, contra verò iure pontificio reprobat. Ideoque iam dictæ replicationes videntur magis exempla exceptionis reprobata, quàm ius civile distinguere. Quòd autem iure pontificio reprobetur, constat ex c. cum sit. 5. §. si verò. c. super eo. 12. in princ. de appellationibus. 2. q. 6. c. qui scit. §. fin. c. non ita. & c. si quis. M. I. R. d. except. 24. vers. planè iure canonico. Planè iure quoque pontificio exceptio proposita admittitur, si causa rationabilis coram iudice, à quo ante sententiam appellatur, non fuerit ab appellante expressa. c. vt debitus. 19. de appellationibus. c. Romana. 3. §. cum autem. eod. tt. in 6. M. I. R. d. except. 24. in fine. distinct. 1. iuxta hanc distinctionem intelligendum videtur c. vlt. de dolo & contumacia. in 6. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. lib. 2. cap. 27. quæst. 2. except. 22.

XV 11. Exceptio: Nisi generalis sit appellatio
 de

de omni grauamine tam presenti quàm futuro.
c. inter cetera. 2. de appellationib. Huius replicatio
est: Nisi generalis appellatio restricta sit ad certam
causam. c. consuluit. 18. eod. tt.

XV I I I. Exceptio: Nisi sententia, à qua
appellatur, sit condicionalis. Reprobatur hac exce-
ptio c. praterea. 40. de appellationibus. l. 1. §. bi-
duum. vers. quid ergo. ff. quando appellandum sit.

X I X. Exceptio: Nisi causa sit manifesta, vel
appellans eam sit confessus. c. cum speciali. 61. §.
porro. de appellationibus. c. Romana. 3. §. si au-
tem post. eod. tt. in 6. c. 1. q. 6. c. quicumque. Con-
cordat j. except. 31. Sed & plura de hac exceptione
vide s. lib. prox. cap. 12. de execut. quasi. 1. excepts.
3. replicat. 1. & 2.

X X. Exceptio: Nisi iudex ita datus sit, ne
ab eo appelletur. c. pastoralis. 53. in princip. de ap-
pellationibus. c. 1. de rescriptis. l. 1. §. fin. ff. à quib-
us appellare non licet. M. I. R. lib. 2. cap. 17. reg. 1.
exception. 28. Huius exceptionis replicatio prima
hac est: Nisi specialis aliquis casus à iure fuerit
exceptus. d. c. 53. vers. quæ à iure non indulgetur
expresse. Secunda replicationis loco notandum,
quod quamuis appellatio executionem sententia
hoc casu non impediat: tamen nihilominus graua-
men appellantis per iudicem appellationis pote-
rit emendari. d. c. 53. vers. sed si appellans fue-
rit. Tertia replicatio videtur: Nisi appellans
priuilegium habeat appellandi. Sed reprobatur
d. c. 1.

d. c. 1. de rescriptis. Quarta replicatio est: Nisi aliis, quam cui iudex datus est, ob suum interesse appeller. c. super eo. 15. de officio delegati. M. l. R. d. except. 28. replic. 3. Quinta replicatio est: Nisi cum duobus causa delegata esset, ne ab ijs appelleretur, vnus alteri ex ijs vices suas commiserit. c. super. 27. §. si verò. d. tt. Sexta replicatio est: Nisi sententia manifestam contineat iniquitatem. c. inter ceteras. 9. de re iudicata. Septima replicatio: Nisi causa appellationis facta à iudice dato appellatione remota, fuerit à dante alij delegata. c. pastoralis. 28. §. praterea. de officio delegati. Octaua replicatio: Nisi cum plura essent negotia, quibus iudex datus est, alia eorum praece-
dant clausulam Appellatione remota, alia eam sequantur. hoc enim casu clausula illa ad sequentia non videtur pertinere. c. inquisitioni. 71. de appellationibus. Huius duplicatio prima est: Nisi negotia sint connexa. d. c. 71. vers. si sunt plura negotia se minimè contingentia. & c. secundo. 41. in princip. eod. tt. Altera duplicatio est: Nisi clausula hac Appellatione remota, in fine literarum fuerit repetita. d. c. 71. vers. nisi fortè in fine. Nona replicatio est: Nisi iudex datus appellatione remota recusetur: hoc enim licet. c. postremo. 36. d. tt. Decima replicatio est: Nisi appellans ad locum non satis tutum in ius vocetur. c. ex parte. 47. eodem tt. Hac de vicefima exceptione.

XXI. Exceptio: Nisi appellans antè iuramentum praestitit, quòd sententia vellet stare. c. quaestioni. 11.

de appellationibus. Huius replicatio est: Nisi sententia excedat limites iuramenti & licita promissio-
nis. c. ad hac. 20. & ibi glossa. eod. et.

XXII. Exceptio: Nisi antea in eadem causa bis fuerit appellatum. c. sua nobis. 65. de appellationib. 2. q. 6. c. si autem, in princ. & §. vnde in septimo. l. unica. C. ne liceat in vna eademq. Nouell. 82. §. prebeant. vers. nisi tercio. M. I. R. d. reg. 1. except. 30.

XXIII. Exceptio: Nisi appellans antea appella-
tionem ab alio gramamine factam deseruerit. Qua
tamen reprobat. c. directa. 39. de appellationibus.

XXIII. Exceptio: Nisi appellans per contuma-
ciam absens condemnatus est: huic enim ius appel-
landi non est. 2. q. 6. c. sunt etiam. 24. q. 3. c. de illicita. §. de conuentione. l. 1. C. quorum appellat. non
recip. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 27. quest. 2. ex-
cept. 27. in prin. M. I. R. d. reg. 1. except. 35. Huius re-
plicatio prima est: Nisi ideo non adsuit, quod ante
definitiuam sententiam appellauerit. Approbatur
simul & distinguitur hac replicatio Clement. 1. de
dolo & contumacia. Altera replicatio videtur: Nisi
ideo non adsuit, quod dicat se libellum principi de-
disse, & eius expectare responsum. Reprobatur hac
replicatio 2. q. 6. c. non solent. l. 4. ff. de appellat. re-
cipiend. Plures replicationes vide §. cap. 6. quest. 4.
except. generali. 1. cum sequentib. item M. I. C. d.
except. 27.

XXV. Exceptio: Nisi appellans appellationi re-
nunciauerit, vel litem coram iudice, a quo appella-
uerat,

uerat, postea prosecutus sit. c. gratum. 20. §. fin. de officio delegati. M. I. R. d. reg. 1. except. 29.

XXVI. Exceptio: Nisi appellans acta causa sigilla violando aperuit. c. cum olim. 33. d. tt.

XXVII. Exceptio: Nisi intra statutum tempus appellatum non sit. 2. q. 6. c. propter superfluam. Concordant ea quae habentur j. quast. 5. ubi etiam replicationes vide.

XXVIII. Exceptio: Nisi appellans intra statutum tempus dimissorias literas non petierit vel impetrauerit, aut iter ad iudicem appellationis non arripuerit. d. c. propter superfluam. & d. q. 6. c. ab eo. item Clement. quamuis. 2. de appellationibus. Huius replicatio est: Nisi non per appellantem, sed per iudicem steterit, quo minus suo tempore apostoli dati sint. d. q. 6. c. post appellationem. §. sufficit. d. Clement. quamuis. 2. §. quod si index. & c. vt super. 4. in fine. c. ab eo. 6. de appellat. in 6. l. vnica. §. fin. ff. de libellis dimissorijs. Plura de hac exceptione vide j. quast. 7. reg. 2. & 3.

XXIX. Exceptio: Nisi appellans post appellationem nonnulla contra appellationem attentauerit. c. an sit. 42. de appellationibus. M. I. R. d. reg. 1. except. 49.

XXX. Exceptio: Nisi appellans antea appellationem sui aduersarij in eadem causa noluit admittere. d. c. an sit. 42. vers. quod cum in eo qui. & c. constitutis. 23. eod. tt. c. bona memoria. 23. §. de iis inquireret. de electione.

XXXI. EX-

XXXI. Exceptio: Nisi appellatio manifestè sit frustratoria. c. pastoralis. 53. in prin. vers. quod per appellationem. de appellat. 2. q. 6. c. ideo huic. §. fin. c. qui scit. §. patet ergo. c. quicumq. & l. 4. C. quorū appellat. non recipiantur. Concordat s. except. 19.

XXXII. Exceptio: Nisi appellans post appellationem interpositam alium iudicem quàm appellatum, de attentatu adierit. c. sollicitudinem. 54. de appellationib.

XXXIII. Exceptio: Nisi iudex grauamen, ob quod appellatum est, sustulerit. c. cum cessante. 60. d. 11. & c. si à iudice. 10. §. fin. eod. tit. in 6. M. I. R. lib. 2. cap. 16. quæst. 2. reg. 51. except. 3. & cap. 17. reg. 1. except. 46.

XXXIII. Exceptio: Nisi sententia medio tempore à Papa fuerit confirmata. Reprobatur hac exceptio c. bone memoria. 3. de confirmatione vtili. Hac de exceptionib. aduersus causam appellationis dicta sunt: quarum tamen plures vide J. cap. prox. except. 26. repl. 4. cum sequentibus. item M. I. C. lib. 2. cap. 27. quæst. 2.

III. QVIBVS COMPETAT ius appellandi?

Regulariter alij quàm qui condemnatus est, vel qui egit, ius appellandi non cōpetit, exemplo c. cum inter. 16. de electione. Cōcordat 2. q. 6. c. non solent, in prin. l. 1. ff. de appellat. recipiēdiu. M. I. R. d. cap. 17. reg. 2. Cuius regula exceptio est: Nisi alterius intersit: hic enim ratione sui interesse agere vel appellare

non prohibetur. c. vltim. §. fin. vt lite pendente nihil innouetur, in 6. Cuius exemplum habetur c. cum super. 17. de re iudicata. Plura de regula proposita vide M. I. C. d. cap. 27. quæst. 3.

III. QVI APPELLANDI,

seu ad quos?

I. Regula: Gradatim appellandum est, non omisso medio. c. dilecti. 66. de appellation. c. duo simul. 9. de officio ordinarij. c. Romana. 3. §. archidiaconis. de appellat. in 6. Concordant item ea qua habentur M. I. C. d. cap. 27. quæst. 4. reg. 1. M. I. R. d. cap. 17. reg. 3. Planè proposita regula exceptio prima hæc est: Nisi Papa omisso medio adeatur, vel appelletur: hic enim omisso medio appellari potest. 2. q. 6. c. si quis vestrum. c. omnis. c. ad Romanam. c. si quis putauerit. c. ad Romanam. c. ideo huic. c. decreto. c. qui se scit. c. arguta. c. si quis putauerit. c. ideo huic. c. quoties. 3. q. 6. c. accusatus. & De appellationibus c. si duobus. 7. in prin. M. I. R. d. reg. 3. except. 1. Altera exceptio est: Nisi legatus Papa omisso medio adeatur vel appelletur. c. 1. de officio legati. Tertia exceptio est: Nisi consuetudine aliter obseruetur. c. Romana. 3. §. ab archidiaconis. vers. nisi aliud de appell. in 6.

II. Regula: A delegato iudice appellatur delegans. c. super questionum. 27. §. fin. de officio delegati. Concordat M. I. C. d. quæst. 4. reg. 7. M. I. R. d. cap. 17. reg. 4. Huius regula exceptio prima hæc est: Nisi delegatus alij causam subdelegauerit: hoc enim casu non subdelegans, sed prior delegans appellatur.

Quæ

Qua exceptio approbatur sub conditione d. c. super questionum. 27. §. porro. & §. si verò, in fine. item l. 1. §. fin. ff. qui à quo appelleretur. M. l. R. d. reg. 4. except. 4. Huius replicatio est: Nisi subdelegans aliquid sibi de iurisdictione reseruauerit: hoc enim casu subdelegans est appellandus. d. §. porro, & d. c. 27. in prin. vers. ipse namq; respondit. & §. eius ergo. & c. cum se consulente. 18. eod. tt. item c. si delegatus. 7. §. fin. eod. tt. in 6. Planè huius replicationis duplicatio prima hac est: Nisi ex tribus delegatis duo vices suas non in totum subdelegauerint: hoc enim casu tertio delegato cum duobus subdelegatis cognoscente, non ad subdelegantem, sed ad delegantem prouocatur. c. si duo. 3. d. tt. de officio delegati, in 6. Altera duplicatio est: Nisi subdelegans excommunicatus vel mortuus sit. c. si u cui. 10. d. tt. Tertia duplicatio est: Nisi subdelegans negetur habere iurisdictionem. c. si à subdelegato. 14. eod. tt. Hac de prima exceptione sint dicta. Altera proposita regula exceptio est: Nisi ordinario iudici à Papa mandata sit causa: hoc enim casu nō mandans seu delegans, sed proximus superior appellatur. c. licet. 12. de officio ordinarij. Tertia exceptio est: Nisi delegatio sit generalis: nam à generali officiali ad episcopū appellari nō potest, per ea quæ j. reg. prox. proponuntur.

III. Regula: Ab officiali generali episcopi non appellatur episcopus, sed archiepiscopus. c. non putamus. 2. de consuetudine, in 6. c. Romana. 3. in prin. de appellationibus, in 6.

I I I. Regula : Ab episcopo archiepiscopus appellatur. d. c. Romana. 3. §. debet autem.

V. Regula : Ab arbitris delegatorum à Papa iudicum Papa appellatur. c. ab arbitris. 11. de officio delegati, in 6.

V I. Regula : Ex Aegyptiaco tractu vel Lybia appellatur praefectus Augustalis. 2. q. 6. c. anteriorum. §. illud etiam. Nouell. 23. §. illud etiam.

V II. Regula : Ex Asiatica vel Pontica diocesi appellantur viri spectabiles, quibus specialiter Princeps cōmiserit. d. §. illud etiam. vers. similiq. modo.

V III. Regula : Ex tractu Orientali appellatur Comes Orientis. d. c. anteriorum. §. Orientalem autem. & d. Nouell. 23. §. Orientalem autem.

I X. Regula : A civili iudice Papa non appellatur, nisi sit de temporali iurisdictione ecclesia. c. si duobus. 7. §. fin. de appellationibus. M. l. R. d. cap. 17. reg. 9. Contradicere videtur §. reg. 14.

X. Regula : A Capitulo ad episcopum appellatur. Quae regula approbatur simul & distinguitur c. à collatione. 11. de appellationib. in 6.

X I. Regula : A pari par iudex non appellatur. 2. q. 6. c. anteriorum. §. illo videlicet. Nouell. 23. §. ille videlicet.

X I I. Regula : Licet appellanti iudicem appellatum mutare, & errorem suum corrigere. 2. q. 6. c. ult. §. si verò is quis. l. 28 C. de appellationibus.

X I I I. Regula : Ne clericus laicum iudicem appellet, cauetur 11. q. 5. in prin. cum sequentib.

X I I I I. Re-

XIIII. Regula: Laicus tamen ecclesiasticum iudicem appellare potest. 2. q. 6. c. omnis.

XV. Regula: A concilio provinciali appellatur Primas. 2. q. 6. c. placuit. 6. q. 4. c. si inter. 11. q. 3. c. presbyteri.

XVI. Regula: Ne ad transmarina concilia appelletur, cauetur d. c. presbyteri. vers. ad transmarina. & d. c. placuit. vers. ad transmarina. ubi additur exceptio hæc: Nisi Papa appelletur.

XVII. Regula: De nullitate iudex qui sententiam tulit, non executor cognoscit. c. de cetero. 5. de re iudicata. c. pastoralis. 28. §. quia verò sæpe. de officio delegati.

De exceptionibus præcedentium
regularum generalibus.

Hactenus proposita quarta quæstionis regulas enumeravimus: quarum tamen plures vide *Al. I. C. lib. 2. cap. 27. quæst. 4.* Harum autem exceptio generalis hæc est: Nisi is qui appellandus est, non sit fidei catholica. 2. q. 6. c. catholicus. Plures huiusmodi exceptiones generales vide *5. cap. 2. q. 2.*

V. QUANDO APPELLANDUM,
& quamdiu?

Iure civili antiquo ad appellandum in propria quidem causa biduum, in aliena vero triduum erat constitutum. l. 1. §. in propria. ff. quando appellandum sit. l. 6. §. penult. C. de appellat. Declaratur hæc causa definitione propria causa d. §. in propria. vers. & palam est. 2. q. 6. c. biduum. §. palam est.

Planè pro biduo & triduo constitutione Theodosij
 quinque dies constituuntur, d. q. 6. c. propter super-
 fluum. Tandem hoc appellationis tempus constitu-
 tione Imp. Iustiniani rursus mutatum est in decen-
 dium, Nouell. 23. in prin. d. q. 6. c. anteriorū, in princ.
 & c. quod ad consultationem. 15. de re iudicata. Ac-
 cedit M. I. R. d. cap. 17. reg. 16. Planè qua de tempore,
 quo biduum ac triduum currere incipiebat, iure
 antiquo statuta sunt, ad ius nouum decem dierum
 transferri possunt. Biduum autem & triduum illud
 currere incipiebat ex die lata sententia. 2. q. 6. c. bi-
 duum, in prin. l. 1. §. biduum ff. quando appellandum
 sit. Cuius regula exceptio prima hac videtur: Nisi
 sententia sub conditione lata sit: hoc enim casu vi-
 detur potius à tempore conditionis existentis decen-
 dium computandum esse. Sed reprobatur d. c. bi-
 duum. §. 1. & d. §. biduum. vers. quid ergo. item c.
 praterea requisiti. 40. de appellationibus. Altera
 exceptio est: Nisi iudex sententiā Imperatori trans-
 miserit confirmandam, vel ut locus pœna assignetur:
 hoc enim casu etiam à rescripto Principis tempus
 appellandi currit. d. c. biduum. §. si quem in insu-
 lam. l. 1. in prin. ff. quando appellandum. Tertia ex-
 ceptio videtur: Nisi extraiudicialis sit causa, in qua
 appellatur, Sed reprobatur c. concertationi. 8. de ap-
 pellationib. in 6. Quarta exceptio est: Nisi non per
 appellationem, sed per aliud iuri remedium grauam-
 en proponatur. d. c. 8. vers. sed si per contradic-
 tionem. Quinta exceptio videtur: Nisi in sententia
 preci-

præcipiatur aliquid fieri intra certum terminum:
hoc enim casu videtur non nisi termino elapso de-
cendum currere. Sed reprobat^{ur} c. quod ad consul-
tationem 15. de re iudicata. Plures exceptiones vide
j. cap. proxim. except. 26. repl. 1. dupl. 1. cum sequens.

VI. MODVS ET FORMA appellandi.

I. Regula: In scriptis regulariter est appellandū.
2. q. 6. c. post appellationem. §. fin. M. I. R. d. cap. 17.
reg. 17. Huius exceptio est: Nisi qui ipso die, quo sen-
sentia fertur, apud acta viva voce appellaverit d. q.
6. c. vlt. §. litigatorib. l. 14. C. de appellationibus. l. 2.
C. l. 5. §. fin. ff. eod. tit. M. I. R. d. reg. 17. except. 1. Hu-
ius exceptionis replicatio est: Nisi ab interlocuto-
ria, vel extraordinario grauamine ad Papam ap-
pelleetur. c. 1. in princ. de appellation. in 6. M. I. R. d.
except. 1. repl. 2.

II. Regula: De forma appellandi cauetur 2. q. 6.
c. post appellationem. §. forma verò.

III. Regula: Coram maiori parte iudicum est
appellandum. Clement. 1. in prin. de appellat. M. I. R.
d. cap. 17. reg. 18.

VII. OFFICIA APPELLANTIS,

necnon appellationis euentus
& consequentia.

I. Regula: De appellatione appellato insinuan-
da cauetur d. Clement. 1. vers. est tamen appellatio.
C. Clement. causam. 3. de electione.

II. Regula: De apostoli seu libelli dimissio

x s à priore

à priore iudice ad posteriorem petendis ac dandis
cauetur c. 1. in prin. vers. petas apostolos. & c. vt su-
per. 4. de appellat. in 6. 2. q. 6. c. post appellationem,
in prin. l. vnica. in prin. ff. de libellis dimissorij. Con-
cordant ea quæ habentur s. quæst. 2. except. 28. item
M. I. C. lib. 2. cap. 27. quæst. 9. reg. 4. M. I. R. d. cap. 17.
reg. 26. Forma apostolorum præscribitur d. c. post
appellationem. §. forma.

III. Regula: De itinere ad iudicem appellationis
intra certum tempus arripiendo cauetur 2. q. 6. c.
propter. vers. & in his ipsis.

IIII. Regula: De actis edendis & transmitten-
dis cauetur d. q. 6. c. vlt. §. iudicibus. c. vlt. de proba-
tionibus l. 24. C. de appellationibus. item M. I. C. d.
quæst. 9. reg. 7.

V. Regula: De causa appellationis reddenda iu-
dici à quo appellatur, cauetur c. vt debitus. 59. §.
cum autem. & c. cum speciali. 61. §. excessu quoq;
de appellationib. c. 1. in prin. vers. causam appella-
tionis. cod. et in 6. M. I. R. d. reg. 17. except. 23.

VI. Regula: De causa appellationis probanda.
Iudici à quo appellatum est, causa appellationis pro-
banda non est. c. si à iudice. 10. de appellat. in 6.

VII. Regula: Coram iudice appellationis causa
probanda est, quod scilicet exceptio legitima non
solum fuerit opposita, sed etiam non admissa: ideoq;
appellatio interposita. c. dilecto. 63. c. interposita.
70. in prin. de appellationibus.

VIII. Regula: Causa appellationis ab initio ex-
pressa

pressa mutari potest, aliāq; in prosecutione appellationis allegari. l. 3. §. fin. ff. d. tr. Contradicit tamen Clement. appellanti. §. eod. tr.

I X. Regula : De prosequenda appellatione, quando prosequenda, & quamdiu, item per quos & à quibus? dicitur j. cap. prox. except. 26. repl. 4.

X. Regula : De appellatione non deneganda à iudice, à quo est appellatum; cauetur 2. q. 6. c. appellansem. & c. ult. §. similiter. item De appellationibus. c. de priore. 31. Concordant item ea qua habentur §. quest. 4. reg. 1. except. 1. & M. I. R. d. cap. 17. reg. 29.

X I. Regula : De appellatione à iudice appellationis recipienda, nec remittenda, cauetur c. interposita. 70. §. eidem. de appellationibus. 2. q. 6. c. placuit. c. ult. §. fin. l. 6. in prin. vers. ab eo qui de. C. de appellat. Concordant item ea qua proposita sunt §. lib. prox. cap. 5. de iurisdictione, except. 7.

X I I. Regula : Si metropolitanus à provinciali episcopo appellatus appellationem suscipere nolit: ad synodum pronocare licet. 6. q. 4. c. si metropolitanus.

X I I I. Regula : Appellatione pendente nihil innouandum, estq; de eo iudici, à quo appellatum est, per iudicem appellationis inhibendum: & innouatum seu attentatum rescindendum. 2. q. 6. c. post appellationem. §. Vlpianus. l. vnica. ff. nihil innouari appellatione interposita. M. I. R. d. cap. 17. reg. 32. Eius exemplum proponitur 3. q. 6. c. accusatus. vers. & dum

Et dum iteratō. item De appellationib. c. 1. & c. ad
 praesentiam. 16. & c. dilectū. 55. item c. licet. 14. de
 sentent. excom. in 6. c. cum olim. 32. de officio dele-
 gati. c. cum tu fili. 16. de testibus. c. dilecta. 10. de ex-
 ceptionib. Concordant proposita regula ea quae ha-
 bentur §. cap. 1. quest. 1. reg. 1. Eius autem exceptio
 prima hac est: Nisi nondum constet, causam per ap-
 pellationem ad iudicem inhibētem esse deuolutam:
 tunc enim ab eo inhibendum non est. c. Romana. 3.
 §. si verō vocatis. de appellationib. in 6. Altera ex-
 ceptio est: Nisi cum ab aduersario dicatur appella-
 tionis causa iniusta seu minus legitima, iudex ap-
 pellationis nondum recepta appellatione velut ex
 causa probabili facta, coeperit de causa veritate co-
 gnoscere; tunc enim inhibere non potest. d. c. Roma-
 na. §. quod si obijciatur. Huius replicatio est: Nisi a
 definitiua sententia sit appellatum: hoc enim casu
 etiam ante receptam appellationem iudex potest
 inhibere. d. §. quod si obijciatur. vers. ante senten-
 tiam. & d. c. Romana. §. si autem post. Tertia exce-
 ptio est: Nisi in alia causa vel questione proceda-
 tur, quā in qua appellatio est interposita. Quae ex-
 ceptio approbatur exemplo c. cum terrāmur. 17. &
 c. praeterea. 22. de appellationibus. Huius replicatio
 prima hac est: Nisi questio in qua non est appella-
 tum, sine ea in qua appellatum est, expediri non pos-
 sit. c. super eo. 10. d. et. Altera replicatio est: Nisi pro-
 pter plura crimina condemnatus, in grauioribus ap-
 pellauit: hoc enim casu in alijs minoribus executio
 suspensa.

suspenditur. 2. q. 6. c. post appellationem. §. si quis ex
 pluribus. l. unica. §. fin. ff. nihil innouari appellat.
 pend. Tertia replicatio est: Nisi alterum alterius, ob
 quod appellatum est, sit accessorium. c. dilectis. 55. de
 appellationib. Hac de tertia exceptione, eiusq. repli-
 cationibus. Quarta proposita regula exceptio est:
 Nisi in integrum restitutione cōtra sententiam pe-
 tita, presumpcio sit eam malitiose ad differendam
 executionem peti: hoc enim casu executio fieri po-
 test, cautione ab aduersario praestita. c. suscitata. 6.
 de in integr. restitut. Quinta exceptio videtur: Nisi
 iudex à quo appellatum est, iusiurandum praestiterit
 de sententia intra certum tempus exequenda. Sed
 reprobatu r. c. venientes. 19. de iureiurando. Sexta
 exceptio: Nisi appellans quog. cōtra appellationem
 suam vel aduersarij sui antea factam aliquid noua-
 uerit. c. constitutis. 23. de appellationibus. Septima
 exceptio: Nisi per sententiam excommunicatus ad
 cautelam absoluator. c. qua fronte. 25. d. de. Concor-
 dant ea qua habentur 5. lib. prox. cap. 13. quæst. 2. ex-
 cept. gener. i. replic. 1. Octaua exceptio est: Nisi ap-
 pellans appellationem non prosequatur. c. ad hac.
 27. c. peruenit. 28. Et c. cum speciali. 61. §. excessu
 quog. vers. quam si prosequi. de appellationib. No-
 na exceptio est: Nisi a sententia excommunicatio-
 nis vel suspensionis sit appellatum. c. pastoralis. 53. §.
 vorum quia. d. de. Et c. à cui. 20. §. fin. de senten. ex-
 com. in 6. Decima exceptio videtur: Nisi extraiu-
 dicialiter sit appellatum. Sed reprobatu r. c. bona. 51.
 de ap-

de appellationib. M. I. R. d. reg. 32. except. 3. Undecima exceptio: Nisi appellans agat de prabenda sibi antequam vacasset promissa: hoc enim casu ea potest alij conferri, appellatione non obstante. c. relatum. 3. de concess. prabenda. Duodecima exceptio est: Nisi ab electione à maiore parte facta sit appellatum. c. 1. & c. ex ore. 3. de his qua fiunt à maiore parte. Decimatertia exceptio: Nisi duobus presentatis, prior repulsus appellauerit: hoc enim casu alterius institutio, quamuis pendente appellatione facta, valet. c. pastoralis. 29. de iure patronus. Decimaquarta exceptio: Nisi appellatio aliquo iure non subsistat. Hac exceptio videtur approari exemplo c. ult. de dolo & contumacia, in 6. c. 10. non solum. 7. in prin. vers. exceptis casibus. de appellat. in 6. Decimaquinta exceptio est: Nisi tertius aliquis pendente appellatione aliquid innouauerit: hic enim de attentatis contra inhibitionem non tenetur. c. Romana. 3. §. in alium. de appellat. in 6. Decimasexta exceptio: Nisi appellationi sit renunciatum. c. vt super. 4. vers. nisi appellationi. d. tt. Decimasextima exceptio videtur: Nisi antequam appellatio interposita est, fuerit innouatum. Sed reprobat. c. non solum. 7. in princ. eod. tt. M. I. R. d. reg. 32. except. 3. Decima octaua exceptio: Nisi ab interlocutoria sit appellatum. d. c. non solum. 7. §. illa autem. Huius replicatio prima hac est: Nisi postea appellationis causam veram esse constet. d. §. illa autem. vers. donec appellationis causam. Altera replicatio

catio est: Nisi legitima inhibitione facta innouatū sit. d. §. illa autem. vers. nisi iudex appellationis. Decimanona exceptio est: Nisi iudex grauamen, ob quod appellatum est, reuocauerit. c. si à iudice. 10. §. fin. de appellat. in 6. Vicesima exceptio est: Nisi tres conformes sententia in eadem causa lata sint. Clement. 1. de re iudicata. M. 1. R. d. reg. 32. except. 58. Vicesima exceptio: Nisi possessore condemnato, fructus rei sequestrantur. 2. q. 6. c. quoties post. Hac de decimatercia regula, eiusq. exceptionib. sint dicta. De quatuor tamen vide plura 7. lib. prox. cap. 10. quest. 4. reg. 5. & M. 1. C. lib. 2. cap. 27. quest. 9. reg. 13.

XIIII. Regula: In causa appellationis allegari possunt, quæ in priore iudicio fuerunt omissa, per ea quæ habentur M. 1. C. d. quest. 9. reg. 16. M. 1. R. d. cap. 17. reg. 38. Cuius exceptio prima hac est: Nisi alius actio proponatur, vel alia res petatur, hoc enim non licet. l. 4. vers. quæ non ad nouum. C. de tempor. & reparat. appellat. Huius exceptionis replicatio est: Nisi causa beneficalis ad Curiam Pontificis per appellationem fuerit deuoluta: hoc enim casu tam petitorium quàm possessoriū de nouo potest intentari. Clement. 1. de causa posses. & proprietatis. Altera exceptio est: Nisi ab interlocutoria vel extra-iudiciali grauamine fuerit appellatum. Clement. appellanti. 5. de appellationibus.

XV. Regula: Appellatione à definitiua facta, reuocari etiam potest interlocutoria, licet ab ea non fuerit appellatum. Quæ regula approbatur simul

simul & distinguitur c. ult. de appellationib. in 6.

XV I. Regula: De pœna appellantis non obtinen-
tis cauetur 2. q. 6. c. omnino. Concordat M. I. C. d.
quest. 9. reg. 19. Huius exceptio est: Nisi appellans
ante sententiam appellationi renuntiaverit. d. q. 6.
c. vii. §. si verò is qui. l. 28. C. de appellationib.

XV II. Regula: Si ad residendum in ecclesia ad-
monitus appellauerit, interim alius in locum eius
substituendus est. c. peruenit. 28. vers. interim verò.
de appellationib. Concordat in simili casu l. 21. §.
magistratus. & §. in locum. ff. eod. tt.

XV III. Regula: De contumacia appellantis pu-
nienda cauetur c. reprehensibilis. 26. §. si autem in
quocunq. de appellationib. c. 1. §. quod si appellatio-
nib. c. 1. §. quod si appellator. eod. tt. in 6.

XIX. Regula: De contumacia appellati punien-
da cauetur d. c. 1. §. fin. item c. cum speciali. 61. §. ex-
cessu quoq. vers. nullo autem. & c. interposita. 70.
§. fin. de appellationib. Nouell. 126. §. in omnibus.

XX. Regula: De causa remittenda ad iudicem à
quo appellatum est, si constiterit male appellatum
esse, cauetur c. cum in ecclesia. 38. c. vi. debitus. 59.
§. cum autem. vers. etsi minus. c. cum speciali. 61.
§. fin. de appellationib. c. Romana. 3. §. fin. & c. cum
appellationib. 5. eod. tt. in 6. Huius regula exceptio
prima hac est: Nisi causa nondum cognita remit-
tatur. c. accepta. 35. de appellationibus. Concordant
ea quæ proposita sunt s. lib. prox. cap. 5. de iurisdic-
tione, reg. 1. excep. 7. Huius exceptionis replicatio
prima

prima haec est: Nisi partes consentiant ut remittatur. d. c. accepta. vers. nisi partes consenserint. Altera replicatio est: Nisi appellans causam remitti petat. c. interposita. 70. §. ille deniq. de appellationib. Altera proposita regula exceptio est: Nisi iudex à quo appellatum est, appellationem iniustam admisit: tunc enim ad eum remittenda non est. c. cum appellationibus. §. de appellationib. in 6.

XXI. Regula: Si constiterit bene appellatum esse, iudex ad quem appellatum est, rescissa priore sententia in causa principali procedere potest ac debet. c. ad probandum. 24. de re iudicata. c. ut debitus. 59. §. cum autem. vers. alioquin ipse procedat. & c. cum speciali. 61. §. excessu quoq. vers. appellationis causa. de appellationibus. Huius regulae exceptio haec est: Nisi exceptio de ultra duas diaras non citando reo, propter quam fuit appellatum, probetur vera: hoc enim casu quamvis bene appellatum esse constet, nihilominus tamen causa est remittenda. c. olim. 7. de exceptionibus.

XXII. Regula: Sententia priori cassata, non puniatur iudex à quo, nisi inimicitia vel pecunia probetur corruptus. 2. q. 6. c. hoc etiam. Haec de officiis appellantis, necnon appellationis euentis & consequentibus de quib. vide item M. I. C. d. quest. 9.

VIII. ADFINIA APPELLATIONIS REMEDIA.

I. Regula: De in integrum restitutione aduersus sententiam. Hoc remedium certis quibusdam perso-

nus competit, de quibus vide M.I.C. lib. 2. cap. 28. in prin. ubi additur exceptio talis: Nisi pro libertate indicatum sit. Sed & eius exceptio videtur: Nisi Papa sententiam dixerit. Quæ tamen exceptio reprobat c. cum ex literis. s. de in integr. restituet. Concordant ea quæ habentur j. cap. prox. excep. 13. vers. hisce contradicere.

II. Regula: De accusatione & denunciatione perperam electi cauetur c. constitutis. 46. de appellationibus.

III. Regula: De exceptione, Quod quisque iuris aduersus alium statuit, ut ipse eodem iure utatur, vide M.I.C. d. cap. 28. Cuius inter ceteras exceptiones & hæc est: Nisi statutum ius non habuerit effectum. Cui concordat De penitent. distinct. 1. c. hæc autem verba.

IV. Regula: De arripiendo iter ad Papam, seu nuncium mittendo, proponitur j. cap. prox. excep. 6. repl. 1. dupl. 6. Hæc de appellationibus sunt dicta: de quibus vide plura M.I.C. lib. 2. cap. 27. cum sequente.

DE SENTENTIA ET RE iudicata. Cap. XIX.

Sententia vel res iudicata actionem simul & exceptionem parit, & pro veritate accipitur. 35. q. 9. c. 1. c. loci nostri, item De re iudicata c. cum inter. 13. Concordat item M.I.C. lib. 2. cap. 29. quest. 2. in princ. M.I.R. lib. 2. cap. 18. reg. 5. in princ. Sed & pro sententia præsumitur, donec probetur iniusta.

iniusta. c. in praesentia. 6. vers. & tanta sit. de renun-
ciatione. Planè habet regula proposita plures exce-
ptiones, quas ordine subijciemus, & primum eas qua
sumuntur ex persona iudicis.

I. Exceptio: Nisi à non competente iudice senten-
tia sit lata. c. ac si clerici 4. de iudicijs. 2. q. 1. c. in pri-
mis. §. de persona episcopi. 3. q. 8. c. 1. §. nullum. 9.
q. 2. c. 1. 11. q. 1. c. in clericorum. q. 3. c. cui est. l. vltim.
C. si à non competente iudice. Concordat M. l. C. d.
cap. 29. excep. 1. M. l. R. d. reg. 5. excep. 1. Huius exam-
plum habetur Clementina Pastoralis. 2. de re iudi-
cata. Planè proposita exceptionis replicatio prima
haec est: Nisi actor à iudice condemnatus, exceptio-
ne proposita utatur: huic enim ea non predest. 3. q.
8. c. 1. §. cuius. l. 14. C. de sententijs & interlocut. Al-
tera replicatio est: Nisi publicè ab omnibus index
competens fuerit existimatus. 3. q. 7. c. 1. in fine. l. 3.
ff. de officio Pratoris. Species huius exceptionis &
plures replicationes vide §. cap. 2. quest. 2. Sed &
species eius sunt exceptiones proximè sequentes.

II. Exceptio: Nisi haereticus sententiam tulerit:
2. q. 6. c. catholicus. Concordant ea qua habentur §.
lib. prox. cap. 8. quest. 7. reg. 2. Huius replicatio est:
Nisi index de haeresi nondum fuerit damnatus. Cu-
ius duplicatio prima est: Nisi ipsa haeresis iam olim
fuerit damnata. 24. q. 1. in prin. cum c. sequente. c.
maiores. c. Achatius. Altera duplicatio est: Nisi no-
uam haeresin effingens, eam ex corde predicare cœ-
pit. d. q. 1. c. audiuius. §. sin autem ex corde, cum
sequentibus.

III. Exceptio: Nisi excommunicatus sententiam rulerit. d. c. Atharius, in fine, cum c. sequente. Concordat d. q. 1. c. miramur.

IIII. Exceptio: Nisi quidam, non omnes iudicauerint. 2. q. 6. c. vlt. §. item si plures. 3. q. 6. c. discutere. vers. ita ut nemo ex eis desit. item De officio delegati c. causam. 16. c. vno. 42. & c. vlt. in prin. vers. idem quoq. Concordant item ea qua habentur §. lib. prox. cap. 12. de executione, except. 2. & M. I. C. lib. 2. cap. 29. quest. 3. except. 2. item M. I. R. d. reg. 5. except. 6. Huius replicatio prima hac est: Nisi omnes fuerint presentes: tunc enim, quamuis non omnes consenserint, statuit tamen sententia maioris partis, per ea qua habentur M. I. C. d. except. 2. & d. q. 3. except. 4. Quibus concordat c. 1. in prin. & c. vlt. de ijs qua fiunt a maiore parte. Planè si vtriusque sententia pares numero iudices sint: quid sequendum sit, definitur c. vlt. de re iudicata. Cui concordat M. I. C. d. except. 4. vers. fin autem pari. Quod autem d. c. vlt. dicitur, Si ex delegata potestate, utraq. pender sententia ex arbitrio delegantis: huic concordat l. duo. 28. §. de re iudicata. Diuersum etià obseruatur, si in synodo prouinciali dissenserint: hoc enim casu ea sententia obtinet, cui metropolitani & vicina prouincia accedit. 6. q. 4. in prin. cum c. sequente. c. si quis episcopus. c. si inter episcopos, in prin. Porro quod d. c. vlt. in fine, cauetur de dissensu arbitrorum compromissariorum, de eo vide §. cap. 21. reg. 2. except. 4. Hac de prima replicatione. Altera pro-

proposita exceptionis replicatio est: Nisi ita conuenit, vel causa delegata sit, ut vno vel pluribus absentibus, ceteri nihilominus indicare possent. c. prudentiam. 21. §. adiicimus. c. cum super. 23. vers. quamuis solus. de officio delegati. c. cum plures. 8. in prin. eod. tit. in 6. Huius replicationis duplicatio prima est: Nisi non constiterit absentem adesse noluisse vel non potuisse. d. c. prudentiam. 21. in prin. & c. cum causa. 22. eod. tit. Altera duplicatio videtur: Nisi praesens subdelegatum absentis admittere noluit. Sed reprobat c. coram dilecto. 34. eod. tit. Hac de quarta exceptione.

V. Exceptio: Nisi iudex recusatus sententiam tulerit. c. cum super. 23. de officio delegati. M. I. R. d. reg. 5. except. 4.

VI. Exceptio: Nisi contra absentem sententia dicta sit. c. tenor. 10. de re iudicata. c. consultationibus. 10. de officio delegati. c. inter quatuor. 8. de maioritate & obedientia. 2. q. 1. c. in primis. §. sed & de personis. vers. si scriptis iudicatum est. 3. q. 8. c. 1. §. fin. Concordat item M. I. C. lib. 2. cap. 29. except. 10. in prin. M. I. R. d. reg. 5. except. 10. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi per contumaciam absens fuit, contra quem iudicatum est. d. c. consultationibus. 10. in fine. vers. nisi is qui possidet. c. veritate. 8. de dolo & contumacia. 2. q. 1. c. nomen. §. fin. 3. q. 8. c. 1. §. fin. 24. q. 3. c. de illicita. §. de conuentione. Concordat item M. I. C. d. except. 10. repl. 1. M. I. R. d. except. 10. repl. 1. Huius replicationis duplicatio pri-

ma est: Nisi ex dispensatione Pontificis contumacia subueniatur. Approbatur exemplo c. cum olim. 7. de dolo & contumacia. Altera duplicatio est: Nisi iudex probeatur circumuentus in sententia ferenda, vel ex actu iniquitas sententia constet. Approbatur exemplo c. cum Bartholdus. 18. de re iudicata. Concordat l. si prator. 75. ff. de iudicijs. M. I. R. d. repl. 1. dupl. 2. Tertia duplicatio est: Nisi legitima absentie causa probeatur. d. c. 18. & ibi glossa. Concordant ea que habentur M. I. C. d. replic. 1. duplic. 2. Quarta duplicatio est: Nisi absens non fuerit legitime citatus. s. q. 2. c. 1. M. I. R. d. repl. 1. dupl. 6. Huius duplicationis species seu exempla sunt exceptiones, qua aduersus citationem possunt opponi, quas s. cap. 6. quaest. 4. in fine recensuimus. Huius autem duplicationis triplicatio prima hac est: Nisi alio modo absens admonitus venire noluit. Quae triplicatio approbatur l. 2. C. quomodo & quando iudex sententiam, & c. Sed contradicit d. c. 1. Altera triplicatio est: Nisi praesens à iudice recesserit appellans. c. ult. de dolo & contumacia, in 6. Tertia triplicatio est: Nisi cum absenti praefixus esset terminus ad prosequendam appellationem, eam intra terminum non fuerit prosecutus: hoc enim casu contra appellantem absentem, etiam non legitime citatum, sententia lata valet. c. saepe contingit. 44. de appellationibus. Hac de quarta duplicatione. Quinta proposita replicationis duplicatio est: Nisi ante terminum praefixum, vel in ipso termino, partibus non expectatis senten-

sententia sit lata. d. c. 44. vers. si quis autem terminum. c. ex insinuatione. 50. 9. interim autem. & c. significante. 69. vers. adiciens quod cum de consensu. eod. tt. Huius duplicationu triplicatio prima hac est: Nisi ante terminum a lege, non a iudice vel partibus prefixum, indicatum sit. c. oblata. 57. d. 18. Altera triplicatio est: Nisi iurisdictio iudicis delegati in termino prefixo expiret. c. consuluit. 24. de officio delegati. Sexta duplicatio est: Nisi absens ad Rapam de causa litigiosa iuit, vel nuntium misit. c. dilecti. 52. de appellationibus. c. unico, de clericis peregrin. extranag. com. Diuina. 3. de privilegijs. M. 1. R. d. repl. 1. dupl. 7. Huius triplicatio prima hac est: Nisi post citationem iter arripuit, vel nuntium misit. c. meminimus. 9. c. suggestum. 15. & c. ad hac. 30. de appellationibus. Altera triplicatio est: Nisi ante sententiam appellans sine rationabili causa, dicat se nuntium misisse. c. vt debitus. 59. vers. non obstante si dicat. eod. 15. Septima duplicatio est: Nisi absens appellauerit. Qua duplicatio approbatur simul & distinguitur per ea quae proposita sunt 5. cap. proxim. quast. 7. reg. 13. Hac de prima replicatione, eiusq. duplicationib. sint dicta. Sed & plures huiusmodi duplicationes vide 5. cap. 6. quast. 4. in fine. item M. 1. C. libro 2. cap. 29. excepto. 10. replic. 1. Altera proposita exceptionu replicatio est: Nisi alius nomine absentis, contra quem pronunciatum est, praesens fuerit. Qua replicatio ipso quidem iure subsistit, per ea quae habentur

M. I. C. d. except. 10. repl. 4. in prin. Verum eius duplicatio hac est: Nisi mandatum procuratoris fuerit reuocatum. Quae duplicatio approbatur per eam qua proposita sunt §. cap. 4. quest. 1. except. 21. Cuius triplicatio prima hac est: Nisi post conclusam causam mandatum fuerit reuocatum. c. auditis. 8. de procuratoribus. Altera triplicatio est: Nisi ignorante iudice & aduersario mandatum sit reuocatum. c. mandato. 13. eod. tit. Hac de prima duplicatione. Alias duplicationes vide §. cap. 4. quest. 1. Nam quae aduersus personam procuratoris exceptiones ibi enumerauimus, earum plures hic duplicationum loco repeti possunt. Tertia replicatio videtur: Nisi Papa contra absentem pronunciauerit. Sed reprobatur c. 1. in fin. de causa possessionis. Hac de sexta exceptione.

VII. Exceptio: Nisi de alia re indicatum sit, quam de qua iudex est datus. approbatur exemplo c. cum dilecta. 22. §. dictum. de rescriptis. c. cum olim. 32. de officio delegati. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 29. except. 11. in princ. M. I. R. lib. 2. cap. 18. reg. 5. except. 14. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi id de quo pronunciatum est, accessorium sit eius de quo iudex est datus. c. prudentiam. 21. §. sexta. in fine. de officio delegati. Cuius exemplum habetur d. §. sexta. Aliam replicationem vide M. I. C. d. except. 11. repl. 1.

VIII. Exceptio: Nisi inter alios, quam quibus iudex datus est, indicatum sit, c. Petro. 40. de officio delegati.

delegati. Huius replicatio est: Nisi alius iurisdictionem iudicia delegati impediat: in hunc enim aequè ac in eos quibus iudex datus est, iurisdictionem exercere potest. c. 1. eod. et.

IX. Exceptio: Nisi terminos ac fines sua iurisdictionis iudex in ferenda sententia excefferit. d. c. prudentiam. 21. in prin. vers. mandati siquidem. 2. q. 6. c. ult. §. item cum certa. l. 5. C. quando provocare non est necesse. Concordat M. I. C. d. cap. 29. except. 14. Huius exceptionis species seu exempla sunt dua exceptiones proxime precedentes. Plurè eius replicatio est: Nisi sententia nihil iniquitatis habeat. c. causam. 14. de re iudicata. Aliam replicationem vide d. except. 14. & §. d. duabus exceptionibus proximis.

X. Exceptio: Nisi sententia neq, condemnacionem neq, absolutionem contineat. 2. q. 6. c. ultim. §. diffinitiva. l. 3. C. de sentent. & interlocut. M. I. R. d. reg. 5. except. 27. Huius replicatio est: Nisi verbo a quo pollenti iudex sit usus. c. in ijs qua. 15. de verbor. signific. l. 59. in prin. ff. de re iudicata. M. I. R. d. except. 27. repl. 3.

XI. Exceptio: Nisi sententia contra leges vel canones sit lata. c. 1. de re iudicata. c. adversus. 7. §. quia vñd nec sic. de immunitate ecclesiar. 2. q. 6. c. ult. §. item si sententia. Concordat M. I. C. d. cap. 29. except. 19. M. I. R. d. reg. 5. except. 29. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi contra ius ligitur magis quàm contra expressas leges sententia

lata sit, quasi in hoc casu lex locum non habeat. d. §. item si sententia. vers. si verò contrarius. c. cum inter. 13. de re iudicata. l. 27. & l. 32 ff. eod. tit. M. I. R. d. reg. 29. repl. 12. Altera replicatio est: Nisi ex consuetudine contrarius commune scriptum sententia lata sit. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur per ea quae proposita sunt §. lib. prox. cap. 3. de consuetudine. reg. 3. except. 1. repl. 1. Tertia replicatio est: Nisi in causa clericorum ex iure pontificio contrarius civile sententia sit lata. c. quod clericus. 9. de foro competent. Concordant ea quae proposita sunt §. lib. prox. cap. 2. except. 13. in prin. Quarta replicatio est: Nisi Papa dispensatione contrarius pronunciauerit. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur per ea quae habentur d. cap. 2. except. 10. Quibus concordat c. in causis. 19. in fine. de re iudicata. Postremò hoc loco notanda est diuisio iniusta sententia trimembris, quae habetur ii. q. 3. c. episcopus. §. ad hoc respondendum.

XII. Exceptio: Nisi sententia nullo iure nitatur. d. q. 3. c. cui est. item De re iudicata c. inter ceteras. 9. M. I. R. d. reg. 5. except. 36. Cuius exemplum habetur c. non potest. 3. & c. lator. 7. eod. tit. l. 7. C. de sententijs & interlocut. Huius replicatio est: Nisi per triginta annos à morte iudicis numerandis res ex iniusta sententia sit possessa. 16. q. 3. c. si sacerdotes.

XIII. Exceptio: Nisi causa sententia falsa sit, vel contrarium eius, quod sententia quasi factum pronuntiatur est, possit probari. Hac exceptio reprobatur

probatum 11. q. 3. c. non solum. §. contingit 35. q. 9. in prin. c. loci nostri. §. quia ergo. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 29. except. 28. M. I. R. d. reg. 5. except. 26. & 41. Contradicit tamen d. c. loci nostri. 9. his ita respondetur. & d. q. 9. c. quod quis. c. veniam. c. sententiam. c. graue. c. ult. Exemplum horum proponitur d. q. 9. c. penule. Planè admittitur exceptio proposita in matrimonio ex falsa causa dirempto, d. c. loci nostri. §. aliud est. De quare vide plura j. lib. 4. cap. de solutione matrimonij, causa 16. except. 3. Sed & admittitur exceptio proposita in alijs quibusdam casibus, quos vide j. except. 15. cum aliquos sequentibus.

XIIII. Exceptio: Nisi contra sententiam primè dictam iudicatum sit. 2. q. 6. c. ult. §. item si sententia. l. i. C. quando promouere non est necesse. M. I. R. d. reg. 5. except. 43. Huius replicatio prima est: Nisi antea dispensatiuè iudicatum sit. 35. q. 9. c. sententiam. Altera replicatio est: Nisi exceptio rei indicata ante posteriorem sententiam non fuerit opposita. c. inter monasteriū. 20. & ibi glossa. de re iudicata.

XV. Exceptio: Nisi ex falsis instrumentis sit iudicatum. c. cum venerabilis. 6. §. licet autem. de exceptionibus. c. super eo. 2. de crimine falsi. Concordat M. I. C. d. cap. 29. except. 35. M. I. R. d. reg. 5. except. 49.

XVI. Exceptio: Nisi ex falso testimonio testibus corruptis sit iudicatum. c. sicut nebū. 9. de testibus. c. cum 1. & A. 22. de re iudicata. l. 33. ff. cod. 11.

M. I. R.

M.I.R.d.reg.5.except.50. Huius replicatio est: Nisi nō probetur iudicem falsi testimonij fidem secutum in pronanciando. d. c. 22. vers. vel licet de hoc constaret. item l. 3. C. si ex falsis instrumentis.

XVII. Exceptio: Nisi regio metu vel potentioris iussu sententia lata sit. 11. q. 3. c. iniustum.

XVIII. Exceptio: Nisi sententia sub conditione lata, conditio defecerit. 35. q. 9. c. apostolica.

XIX. Exceptio: Nisi iudex pecunia corruptus sententiam dixerit. extrauag. com. 1. §. iusticiam verò. de sentent. excom. 2. q. 6. c. vlt. §. venales. l. 7. C. quando prouocare non est. M.I.R.d.reg.5.except.56.

XX. Exceptio: Nisi non seruato iuris ordine sit iudicatum. 2. q. 1. in prin. c. prohibentur. §. fin. q. 6. c. vlt. §. item sententia citra. 11. q. 3. c. episcopus. §. ad hoc respondend. vers. sed non ex ordine. c. seruatur. §. fin. c. eoram. l. 4. C. de sentent. & interlocut. Concordat M.I.C.lib.2.cap.29.except.40.M.I.R.d.reg.5.except.61. Exemplum huius exceptionis habetur c. exhibita. 19. de iudijs. c. cum dilectis. 15. §. his igitur & alijs. vers. pratermisso iuris ordine. de purgat. canonica. Contradicit exceptioni proposita 11. q. 3. c. non solum. §. cum ergo. Planè proposita exceptio nis replicatio prima hac est: Nisi causa sit manifesta seu notoria. d. c. prohibentur. §. fin. vers. hac de illis intelligenda sunt. Concordant ea quæ habentur 3. lib. prox. cap. 14. in prin. M.I.R.d.except.61. repl. 1. Huius exemplum proponitur c. ad petitionem. 22. de accusationibus. c. quoniam. 19. de filijs presbyterorum.

vorum. Notorium autem dicitur tribus modis, per
sententiam, per confessionem, & per evidentiam
rei. c. vlt. de cohabitatis clericor. & glossa in c. vlt. in
verbo Notoria. de tempor. ordinat. M. I. R. d. repl. 1.
Huius replicationis duplicatio prima hac est: Nisi
iudici tantum causa sit manifesta, non etiam alijs.
2. q. 1. c. multi, cum c. sequente. Altera duplicatio
est: Nisi causa alijs nota, iudici sit incognita. d. q. 1.
c. Deus. M. I. R. d. repl. 1. dupl. 2. Tertia duplicatio est:
Nisi reus factum neget. Qua duplicatio, approbatur
simul & distinguitur d. c. Deus. §. quando autem
crimen. Quarta duplicatio videtur: Nisi iudex iu-
ramentum prastiterit, quod in omni causa ordinem
iudicarium sit observaturus. Plures huiusmodi du-
plicationes vide d. cap. 14. in prin. excep. 1. cum dua-
bus sequentibus. Hac de prima replicatione. Sed re-
probatur c. ad nostram. 21. de iureiurando. Secunde
replicatio est: Nisi causa sit ecclesiastica beneficia-
lis, decimarum, matrimonialis, usurarum & similis:
in huiusmodi enim causis de simplici & plano absq;
iudiciorum strepitu procedendum. Clemens. dispen-
diosam. 2. de iudicijs. Quod ad matrimoniales cau-
sas attinet, concordat c. 1. §. consultationi vestra. ve-
lite non contestata. Tertia replicatio est: Nisi causa
iudici ita commissa sit, ut simpliciter & de plano,
& sine strepitu ac figura iudicii procederet. Quate-
nuplicatio approbatur simul & declaratur Clemens.
vlt. de verb. signif. M. I. R. d. except. 71. repl. 5. Quarta
replicatio videtur: Nisi Papa iudicauerit. Sed re-
probatur

probatur c. in causis. 19. de re iudicata. Quinta replicatio est: Nisi quis in haresin iam damnatam incidit: hic enim ipso facto pro excommunicato habetur, etiam sententia non interueniente. 24. q. 1. in prin. cum tribus cc. sequent. Hac de vicesima except.

XXI. Exceptio: Nisi cum index ad tempus datus esset, vel certo tempore litem dirimere iussus, post illud tempus pronunciauerit. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quae habentur s. cap. 1. quest. 4. reg. 2. item s. lib. prox. cap. 5. de iurisdictione, reg. 1. except. 12.

XXII. Exceptio: Nisi noctu sit pronunciatum. c. consuluit. 24. §. ne verò. de officio delegati.

XXIII. Exceptio: Nisi postquam index superior causam ad se renocasset, processum sit & iudicatum. c. vt nostram. 56. de appellationibus. M. I. R. d. reg. 5. except. 62. Plura de hac exceptione vide d. cap. 5. de iurisdictione, reg. 1. except. 11.

XXIII. Exceptio: Nisi post appellationem interpositam iudicatum sit. Hac exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quae habentur s. cap. prox. quest. 7. reg. 13.

XXV. Exceptio: Nisi postquam protectioni superioris quis se subiecit, contra eum sit iudicatum. c. ad audientiam. 34. de appellationibus.

XXVI. Exceptio: Nisi à sententia dicta fuerit appellatum, eaq; ab appellationis indice, fuerit rescissa, vel rescindi speretur. 6. q. 4. c. si quis episcopus, in fine, cum c. sequente. 35. q. 9. in prin. M. I. R. d. reg. 5.

Reg 5 except. 73. Huius exceptionis replicatio prima
 hac est: Nisi non iusto tempore sit appellatum. Quae
 replicatio approbatur & declaratur per ea quae
 proposita sunt §. cap. prox. quest. 5. Concordat l. 2.
 in prin. C. de his qui propter metum iudicii. M. I. R.
 lib. 2. cap. 17. reg. 16. & d. except. 73. repl. 1. Huius re-
 plicationis duplicatio prima hac videtur. Nisi in-
 terlocutoria, non definitiva sententia sit, à qua est
 appellatum. Sed reprobat 2. q. 6. c. biduum. §.
 quod autem. l. 1. §. quod in sententijs. ff. quando ap-
 pellandum. Altera duplicatio est: Nisi ad honores
 vel munera nominatus appellauerit: hic enim quā-
 uis post statutum tempus appellauerit, intra duos
 tamen menses admittitur. l. 1. C. de tempor. & repa-
 rationib. Cui tamē contradicere videtur d. §. quod
 autem. vers. ut cum quis ad tutelam. Tertia dupli-
 catio est: Nisi appellans nesciuit contra se iudicatus
 esse. d. c. biduum. §. si aduersus absentem. l. 1. §. fin.
 ff. quando appellandum. M. I. R. d. reg. 16. except. 1.
 & d. repl. 1. dupl. 1. Huius duplicationis triplicatio
 est: Nisi procurator appellantis sciuerit, & praesens
 fuerit. d. c. biduum. §. quod autem absentem. & d.
 §. fin. vers. quod autem dicitur. M. I. R. d. except. 1.
 repl. 1. & d. dupl. 1. tripl. 1. Quarta duplicatio est: Nisi
 iudicio copia non fuerit appellanti. Quae duplicatio
 approbatur simul & distinguitur d. c. biduum. §. dies
 autem. & d. l. 1. §. dies autem, cum sequentib. Plures
 huiusmodi duplicationes vide §. cap. prox. quest. 5.
 except. 1. cum sequentib. Hac de prima replicatione.

Altera

Altera replicatio est: Nisi alius, non is qui proposita
 exceptione vtitur, appellauerit. l. 10. in prin. ff. de ap-
 pellationibus. M. I. R. d. except. 73. repl. 2. Cuius du-
 plicatio est: Nisi alius in causa communi appellaue-
 rit: hac enim appellatio etiam socio prodest. c. vna
 sententia. 72 de appellationibus. 2. q. 6. c. vlt. §. quan-
 doq. vnam. l. 2. C. si vnus ex pluribus appell. M. I. R.
 d. repl. 2. dupl. 1. Plura de hac replicatione vide M. I.
 C. lib. 2. cap. 29. except. 48. repl. 3. Tertia replicatio
 est: Nisi in alia causa, vel ab alia sententia sit ap-
 pellatum. Hac replicatio approbatur simul & distin-
 guitur exemplo Clement. vlt. de appellationib. l. 17.
 in prin. ff. eod. tit. Huius duplicatio est: Nisi ab inter-
 locutoria non sit appellatum, à definitiua appella-
 tum: hoc enim casu interlocutoria retractari po-
 test, quamuis ab ea non fuerit appellatum. Qua du-
 plicatio approbatur simul & distinguitur c. vlt. de
 appellat. in 6. Quarta replicatio est: Nisi appellans
 appellationem deseruerit, vel eam intra legitimū
 tempus non fuerit prosecutus. c. personas. 4. c. cum
 sit. 5. in prin. c. peruenit. 13. vers. vt intra conueniens
 tempus. c. consuluit. 14. §. fin. de appellationibus. M.
 I. R. d. except. 73. repl. 3. Pro declaratione huius re-
 plicationis sciendum, quod sit tempus legitimū
 prosequenda appellationis. illud autem definitur d.
 c. cum sit. 5. in princ. vers. annus indulgetur, & c.
 Quod de anno & biennio dicitur, ei concordat Cle-
 ment. sicut. 3. eod. tit. item 2. q. 6. c. vlt. in princ. Con-
 cordat item M. I. C. d. except. 48. replic. 5. M. I. R. d.
 repl. 3.

4. repl. 3. Quid verò d. c. 5. in princip. vers. nisi forte
 iudex à quo, permittitur arbitrio iudicis terminum
 appellationis prosequenda constituere vel contra-
 here, ei concordat c. personas. 4. vers. tu ei diem. c.
 reprehensibilis. 26. §. si verò quisquam. c. ad aures.
 33. c. oblata 57. §. licet igitur. & c. cum speciali. 61.
 §. excessu quodq. vers. intra terminum. d. tr. de ap-
 pellationibus. M. I. R. d. repl. 3. dupl. 2. Planè propo-
 sitæ replicationis duplicatio prima hac videtur: Nisi
 appellatus nondum elapso biennio non petierit sen-
 tentiam confirmari. 2. q. 6. c. ult. in princ. vers. ap-
 pellatore cessante, cum vnus mensis. Nouell. 50. §.
 quocirca. vers. volumus enim. Sed hæc voluntatis,
 non necessitatis esse videntur, vt apparet ex d. §.
 quocirca. vers. at verò si neuter & d. vers. appello-
 re cessante. ibi. neutro concurrente. Ideoq. duplica-
 tio proposita reprobanda potius, quàm approbanda,
 ex iam dictis videtur. Altera duplicatio est: Nisi per
 impotentiam appellans appellationem intra statu-
 tum tempus non fuerit prosecutus: hoc enim casu
 etiam aduersus biennij præscriptionem per in inte-
 grum restitutionem ei succurritur. c. ex ratione. 8.
 de appellationib. Similem duplicationē vide M. I. C.
 d. repl. 5. dupl. 1. Tertia duplicatio est: Nisi in cōsisto-
 riū Principis vel Papæ appellatio sit introducta, vel
 introduci speretur. c. ex insinuat. 10. d. tr. 2. q. 6. c.
 anteriorū. §. ad hoc sancimus. & c. ult. §. sed lis quæ
 speratur. l. 5. §. si tamen. C. de tempor. & reparat.
 appellat. Nouell. 23. §. ad hæc sancimus. Quarta du-
 plica-

plicatio est: Nisi consensu partium tempore prosequende appellationis sit renunciatum. Clement. quamdiu. 4. de appellationib. & d. l. 5. §. fin. Quinta duplicatio est: Nisi pendente appellatione in arbitros sit compromissum. d. Clemen. quamdiu. 4. vers. per compromissum. & Nouell. 93. M. I. R. d. repl. 3. dupl. 5. Sexta duplicationis loco notandum, quod non ipso temporis decursu confirmetur sententia, à qua est appellatum: sed iudicem de actis iudicare debere, & ita dictam sententiam vel absente appellatore aut confirmare aut infirmare. c. constitutus. 45. de appellationibus. Concordat M. I. C. d. repl. 5. dupl. 6. Septima duplicatio est: Nisi alius nomine absentis appellationem fuerit prosecutus. Approbatur M. I. C. d. repl. 5. dupl. 10. Cuius triplicatio hæc est: Nisi causa principaliter per alium agi non potuit: tunc enim nec appellatio eius per alium potest exerceri. 2. q. 6. c. si quando. l. 1. §. fin autem non sit. & §. fin. ff. an per alium causa appell. Octaua duplicatio est: Nisi pluribus simul condemnatis, vnus ex ijs appellationem fuerit prosecutus: eius enim appellatio ceteris quoque prodest. 2. q. 6. c. vlt. §. quandoque vniam. l. 2. C. si vnus ex pluribus. Nona duplicatio est: Nisi alia appellatio, non ea ex qua exceptio proposita obijcitur fuerit deserta. c. directa. 39. de appellationibus. Decima duplicatio est: Nisi procurator ad prosequendam appellationem datus fines mandati excesserit: tunc enim etiam post annum appellans admittitur. c. significante. 69. d. de. Vndecima duplicatio

plicatio videtur: Nisi desertionis exceptione non opposita nihilominus ambo vel alteruter postea fuerit appellationem prosecutus. Sed reprobat^{ur} Clement. si appellationem 6 de appellationib. Hac de quarta replicatione eiusq; duplicationibus sint dicta. Sed & plures huiusmodi duplicationes vide M. I. C. d. repl. 5. Quinta proposita exceptionis replicatio videtur: Nisi appellatio iudici, a quo appellatum est, correcta ab eo non sit lecta. Sed reprobat^{ur} c. appellatio. 9. de appellationibus, in 6. Sexta replicatio est: Nisi appellans nō fecerit suum officium. c. 1. §. quod si appellator. eod. tit. Officia autem appellantis, quibus non praestitis, proposita replicatio ei obstat, vide §. cap. prox. quest. 6. & 7. Hac de vicissima sexta exceptione eiusq; replicationibus sint dicta. Sed & plures huiusmodi replicationes vide §. cap. prox. quest. 2. Quae enim ibi exceptiones aduersus appellationem enumeratae sunt, hic replicationum loco repeti possunt. Sed & plures vide §. cap. prox. quest. 7. reg. 13. item M. I. C. d. except. 48.

XXVII. Exceptio: Nisi grauatus iter ad Papam arripuerit. c. vnico, de clericis peregrinantibus. Concordant ea quae habentur §. except. 6. repl. 1. dupl. 6.

XXVIII. Exceptio: Nisi grauatus ob vim sibi factam appellare non potuit. Hac exceptio approbatur sub conditione c. ult. de appellationib. l. 2. in fine. C. de his qui propter metum iud. non appell.

XXIX. Exceptio: Nisi auctoritas superioris contra sententiam imploretur. 6 q. 4. c. ult. c. quod bene.

vers. nisi fortè ubi fuerit. Sed hac imploratio videtur intelligenda de appellatione, vel de in integrum restitutione.

XXX. Exceptio. Nisi post sententiam laram noua instrumenta in causa sint inuenta. Reprobatur hac exceptio c. inter monasterium. 20. vers. cum sub pretextu. & c. suborta 21. §. fin. de re iudicata. Vide item M. I. C. lib. 2. cap. 29. except. 53. M. I. R. lib. 2. cap. 18. reg. 5. except. 74.

XXXI. Exceptio: Nisi contra sententiam Papa rescripserit. Hac reprobatur c. ea qua. 4. de re iudicata. Concordat M. I. C. d. cap. 29. except. 55.

XXXII. Exceptio: Nisi condemnatus satisfacere sit paratus. Hac exceptio reprobatur c. cum aliquibus. 6. d. re. & l. 4. §. ait prator. ff. eod. tr.

DE EXECUTIONE REI
iudicata, deq. expensis litis, &
sportulis iudicum ac ministrorum.

Cap. XX.

HActenus exceptiones aduersus sententiam & rem iudicatam enumerauimus, qua tum actioni iudicati, tum rei iudicate exceptioni possunt obijci: quarum tamen plures vide M. I. C. d. cap. 29. Sequitur nunc de executione rei iudicate, necnon de expensis litis prastandis, & de sportulis iudicum ac ministrorum.

I. Regula: Res iudicata ad mandatum iudicis exequenda est. l. 3. C. de appellation. M. I. R. lib. 2. cap. 19. reg. 8. Cuius exceptio hac videtur: Nisi sententia executori iniusta appareat. Que tamen reprobatur c. pastoralis. 28. §. quia vero. de officio delegati. M. I. R. d. cap. 19. reg. 11. Planè si sententia nulla dicatur, questio ad iudicem qui sententiam protulit, deferenda est. c. de cetero. 5. de re iudicata. M. I. R. lib. 2. cap. 17. reg. 48.

II. Regula: Delegatus iudex vel ordinario exequendam sententiam suam mandare potest. d. §. quia vero. & d. c. de cetero. Vel ipse eam potest exequi. c. significasti. 7. de officio delegati. Concordat s. libro prox. cap. 5. de iurisdic. reg. 1. except. 19. repl. 1. Planè ordinario à lege executio mandatur, c. si quis contra. 4. §. fin. de foro competenti.

III. Regula: Ante sententiam executio non facienda. c. significante. 69. de appellationibus. l. 58. ff. de re iudicata l. 1. C. de execut. rei iudicate. M. I. R. d. cap. 19. reg. 14. Huius regula exceptio prima est in excommunicato absolviendo, per ea qua proposita sunt s. lib. prox. cap. 8. quest. 10. reg. 6. & cap. 13. quest. 4. reg. 1. except. 1. Altera exceptio est in spoliato seu deiecto de sua possessione: hic enim ante cognitionem est restituendus, per ea qua habentur s. cap. 9. de exceptione spoli.

IV. Regula: Post sententiam dictam, que in rem transiit iudicatam, executio non est differenda. 2. q. 1. c. sicut. Dantur tamen condemnato quatuor

mensēs ad soluendum. l. 2. C. de vsuris rei iudicate. Quod tempus à iudice arctari & prorogari causa cognita potest. c. quod ad consultationem. 15. vers. sed nec executionem. de re iudicata. l. 2. ff. eod. tit. Plura de hac re vide M. I. C. lib. 2. cap. 30. quest. 5. M. I. R. lib. 2. cap. 19. reg. 6. except. 1.

V. Regula: Si quis executionem iniustam putauerit, precibus, non vitentare debet, an ea possit differri, donec superior magistratus consulatur. c. si quando. 8. & c. pastoralis. 28. §. quia verò sæpè, in fine, de officio delegati.

DE SVMP TIBVS ET EXPENSIS

litis præstandis.

V I. Regula: Sumptus seu expensas litis victus victori præstare tenetur. c. ut debitus. 59. §. cum autè, vers. et si minus. de appellationibus. c. calumniam. 4. de pœnis. Concordat M. I. C. lib. 2. cap. 31. de sumptibus litis, quest. 1. reg. 1. in princ. M. I. R. d. c. 19. reg. 33. Huius exceptio prima hac est: Nisi sententia pro absente feratur. d. c. 4. vers. nisi sententia pro absente feratur. Altera exceptio videtur: Nisi sententia definitiua nondum fuerit dicta. Quæ tamen reprobat. c. finem. 5. & ibi glossa. de dolo & contumacia. Accedit Mynsing. cent. 1. obseruat. 23. Plures propositæ regulæ exceptiones vide M. I. C. d. reg. 1.

V II. Regula: Si quis citatus in termino statuto non comparuerit: aduersario expensas præstare tenetur. c. reprehensibilis. 26. §. si autem in. de appellationibus. c. cum dilecti. 6. in fine. de dolo & contumacia.

inacia. Concordant ea qua habentur §. reg. 19. *except. 2. item* §. cap. 6. *quest. 4. reg. 6. & M. I. C. d. q. 1. reg. 2. Huius regule exceptio prima hæc est: Nisi ex iusta vel rationabili causa absuerit. c. querelam. 2. de procuratoribus. Altera exceptio est: Nisi absens procuratorem apud acta habuerit. Cuius replicatio est: Nisi procurator non sit idoneus, vel non sufficiens. Quæ replicatio approbatur exemplo c. constitutis. 12 d. 10. & c. Nicolao. 64. de appellationibus. Huius replicationis species sunt exceptiones procuratorie, quas §. cap. 4. *quest. 1. enumerauimus. Plures propositæ regule exceptiones vide* §. cap. 6. *quest. 4. in fine.**

VIII. Regula: Si reus exceptionem excommunicationis, quam in qualibet litis parte opponere potest, non ab initio, sed post multos labores & sumptus ab actore factos opposuerit: actori in expensas condemnatur. c. exceptionem. 12. *vers. qui si eam. de exceptionibus.*

IX. Regula: Iniuste appellans sumptus aduersario in quadruplum restituere tenetur. 2 q. 6. c. omnino. Plura de expensis litis præstandis vide M. I. C. lib. 2. cap. 31. *de sumptibus.*

DE SPORTVLIS IV-

dicum.

X. Regula: Clerici indicantes nihil pro suis sententijs accipere debent. c. cum ab omni. 10. *de vita & honestate clericor. M. I. R. lib. 2. cap. 19. reg. 45. except. 21.*

XI. Regula: Taxatio expensarum pro literis

2 4 can-

cancellaria dandarum habetur extrauag. Ioann. XXII. vnica, de sentent. excom. Plura de sportulis iudicum & ministrorum vide M. I. C. d. cap. 31. de sportulis.

DE MISSIONE IN POSSESSIONEM
bonorum rei seruanda
causa.

Executionis speciem habet missio in possessionem bonorum debitoris rei seruanda causa. Ideoq; de ea nonnulla hic subiiciemus.

XII. Regula: Si reus conuentus potestatem suam non faciat, nec defendatur; in bona eius sit missio, vel saltem in rem petitam. c. tua fraternitati. 3. v. lite non contestata. Concordat s. cap. 6. quest. 4. reg. 4. M. I. R. lib. 2. cap. 20. reg. 2. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi agatur de beneficio ecclesiastico. c. vnico, de eo qui mittitur in possessionem, in 6. Altera exceptio est: Nisi absens reuersus defensionem sui suscipere sit paratus. Qua approbatur simul & distinguitur per ea qua traduntur j. reg. 19. Plures proposita regula exceptiones vide s. cap. 6. quest. 4. in fine. & M. I. C. lib. 2. cap. 32. quest. 3.

XIII. Regula: Ab eius loci magistratu, in quo bona sita sunt, missio fieri debet, c. 1. §. contrahentes. de foro competenti, in 6.

XIV. Regula: Si in rem agatur, in solam rem petitam missio est facienda, non in vniuersa bona possessoris. c. quonia. 5. §. in alijs vero. v. lite non contestata. l. 7. §. itē videamus. ff. quib. ex causis in poss. eatur.

XV. Re-

XV. Regula: Si personali actione agatur, in bona mobilia: vel ijs non sufficientibus, in immobilia pro modo debiti declarati actor est mittendus. d. c. quoniam. s. §. si autem super.

XVI. Regula: Si clericus contumaciter absit, ex fructibus prebendarum suis creditoribus satisfieri oportet. c. pertinet. 2. de fideiussoribus.

XVII. Regula: Antequam missio fiat, causa summariim examinanda. d. c. quoniam. s. §. quod si super. vers. negotium summariim. l. 2. in fine. C. ubi in rem actio.

XVIII. Regula: De fructibus possessionis à missione non dissipandis, sed sequestrandis, cauetur c. dilectus. 2. de sequestrat. possess.

XIX. Regula: Absens reuersus, si defensionem causa suscipere est paratus, & cautionem iudicio facti praestet: rescissa missione possessionem recuperat. d. c. quoniam, s. §. in alijs vero. vers. qui si venerit. vi lite non contestata. c. cum venissent. 3. de eo qui mittitur in possess. c. 1. de dolo & contumacia. Concordat M. 1. C. lib. 2. c. 32. quest. 3. except. 5. in princ. M. 1. R. d. c. 20 reg. 2. except. 2. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi non intra sed post annum defensionem causa suscipere sit paratus. d. vers. qui si venerit. ibi. quod si cautionem offerre. M. 1. R. d. except. 2. repl. 1. Huius replicatio videtur: Nisi reuersus habeat indulgentiam Papa, ne temporis iussu ei noceat. Sed reprobatur c. dilecti. 2. de re. b. significat. Plures replicationes videntur, reg. p. 1. except. 3 & 4.

Altera proposita regula exceptio est : Nisi reuersus expensas litis aduersario non soluat. d. vers. qui si venerit. ibi : exhibita satisfactione congrua expensarum. c. cum venissent. 3. §. fin. de eo qui mittitur in possess. 6. ex literis. 2. §. fin. de dolo & contumacia. Concordant item ea quæ habentur s. reg. 7. & M. I. C. d. except. 5. repl. 3. Huius exceptionis replicatio est : Nisi reuersus ex iusta causa absuerit. d. c. cum venissent. 3. §. nos igitur. vers. hoc etiam. Tertiæ exceptionis loco notandum, quod si delegatus Papa aliquem in possessionem miserit, delegato mortuo absens reuersus possessionem non nisi à Papa recuperet. c. pastoralis. 11. §. præterea. vers. nec per alium. de officio ordinarij. Plures huiusmodi exceptiones vide M. I. C. d. except. 5.

XX. Regula : Post annum à missione facta missus verus possessor constituitur, absenti proprietarij causa reservata. d. vers. qui si venerit. & d. c. quoniam. 5. §. quod si super. vers. omni allegatione absenti. vt lite non contestata. c. 1. de eo qui mittitur in possessionem. M. I. R. d. cap. 20. reg. 8. Huius regula exceptio prima hæc videtur : Nisi actor missus non fuerit admissus, vel fuerit expulsus. Sed reprobat. c. contingit. 9. de dolo & contumacia. Altera exceptio est : Nisi is qui missionem passus est, intra annum cautionem iudicio sibi præstiterit. Quæ exceptio approbatur per ea quæ proposita sunt s. reg. prox. in prin. Huius replicatio est : Nisi voluntate, non re ipsa intra annum dictam cautionem præstiterit.

terit. d. c. 1. de eo qui mittitur. vers. licet voluntatem. Tertia exceptio est : Nisi per reum non steterit, quo minus intra annum dictam cautionem praestaret. c. cum sicut. 2. d. et. c. pastor alius. 11. §. praterea. vers. veruntamen. de officio ordinarij.

XXI. Regula : Ad fine missionis remedium est, sequestratio rei petita vel bonorum debitoris. c. ex literis. 2. de dolo & contumacia. Reprobatur tamen c. 1. de sequestrat. possess.

XXII. Regula : Est item missionis ad fine remedium, causa cognitio etiam absente adversario. c. unico. §. fin. de eo qui mittitur in possess. in 6. De hoc remedio dictum §. cap. 6. quest. 4. reg. 3. Hac de missione in possessionem bonorum rei seruanda causa sunt dicta. de qua vide plura M. I. C. lib. 2. cap. 32. cum aliquot sequentibus.

DE COMPROMISSIS.

Cap. XXI.

Hactenus euentus & consequentia iudiciorum priuatorum descripsimus. Super sunt ad finia iudiciorum remedia, qualia sunt Compromissum & transactiones, de quibus sequitur.

1. Regula : Compromissum regulariter praesumitur obligatoriu, & actionem simul & exceptionem parere. de qua dicitur §. reg. prox. Accedit M. I. R. lib. 2. cap. 22 reg. 1. Verum plures regulae propositae recipit exceptiones, quarum prima hac est : Nisi quis nomine alieno sine speciali mandato compromise-

miserit. Cuius tamen replicatio est: Nisi si cuius no-
 mine compromissum est, arbitrium receperit, vel
 ratum habuerit. c. per tuas. 9. §. super quo. de arbi-
 tris. Altera exceptio est: Nisi in servum sit compro-
 missum. 3. q. 7. c. infames. §. servus. Plura de hac ex-
 ceptione vide M. l. C. lib. 2. cap. 38. qu. st. 2. except. 6.
 Tertia exceptio videtur: Nisi in libertinum sit com-
 promissum. Sed reprobatur d. §. servus. vers. liberti-
 nus potest. l. 7. in princ. ff. de recept. arb. Quarta ex-
 ceptio est: Nisi in mulierem sit compromissum. l. ult.
 C. eod. tt. Cuius replicatio est: Nisi mulier de con-
 suetudine habeat iurisdictionem. c. dilecti filij. 4. de
 arbitris. Quinta exceptio videtur: Nisi in ignomi-
 niosum sit compromissum. Sed reprobatur d. c. infa-
 mes. §. cognitores. & d. l. 7. in prin. Sexta exceptio:
 Nisi in iudicem ordinarium sit compromissum. d. c.
 infames. §. si quis verò iudex. l. 9. §. si quis iudex. ff.
 de recept. arbitris. Huius replicatio est: Nisi iudex
 ordinarius non sit competens reo. 2. q. 6. c. à indicib.
 §. ordinarij & arbitrarij. Septima exceptio videtur:
 Nisi in duos pluresve numero pares sit compromis-
 sum. c. 1. de arbitris. vbi tamē magis consilium quam
 lex dari videtur: cum ipsum compromissum ob pa-
 rem numerum non vitietur. l. 17. §. principaliter. ff.
 eod. tt. & glossa in d. c. 1. in verbo Sanè. Octava ex-
 ceptio: Nisi ita sit compromissum, ut arbitri si dis-
 senserint, alium vel alios assumerent. c. innouit. 12.
 de arbitris. & d. l. 17. §. si in duos. Contradicit tamē
 c. cum à nobis. 13. eod. tt. De qua contrarietate vide
 glossam

glossum in d. c. cum à nobis, in verbo *Mediatorum*.
 Nona exceptio videtur: Nisi in causa patris in filium
 sit compromissum. Sed reprobatur 3. q. 7. c. *infames*.
 §. *filius* etiam l. 6. ff. de receptis arbitris. Decima ex-
 ceptio est: Nisi de spiritualibus in laicum fuerit cō-
 promissum. c. contingit. 8. de arbitris. M. I. R. d. c. 22.
 reg. 1. except. 14. Cuius replicatio est: Nisi autho-
 ritate iudicis in laicum sit compromissum. c. per tuas.
 9. §. *fin. eod. tit.* M. I. R. d. reg. 1. except. 1. Undecima
 exceptio: Nisi in causa restitutionis in integrum,
 vel matrimoniali, liberali aut criminali fuerit com-
 promissum. c. causa restitutionis. 9. de in integr. re-
 stitut. l. 32. §. de liberali causa. ff. de receptis arbitr.
 M. I. R. d. cap. 22. reg. 1. except. 12. Duodecima exce-
 ptio: Nisi ecclesia exempta in praiudicium exem-
 ptionis compromiserit. c. cum tempore. 5. de arbitris.
 Decimatertia exceptio: Nisi pœna compromisso nō
 sit adiecta. c. per tuas. 9. §. si verò receptū. d. tit. Plura
 de hac exceptione vide M. I. C. d. quest. 2. except. 25.
 & M. I. R. d. reg. 1. except. 17. Decimaquarta exce-
 ptio: Nisi alter compromittentium pendente com-
 promisso decesserit. c. ult. de arbitris. Plura de hac
 exceptione vide M. I. C. d. quest. 2. except. 32. Hac de
 exceptionibus aduersus compromissum: quarum ta-
 men plures vide M. I. C. d. quest. 2.

11. Regula: Si sententia arbitri non pareatur:
 actio ad pœnam persequendam competit, per ea
 que habentur M. I. C. lib. 2. cap. 40. quest. 1. causa 7.
 M. I. R. d. cap. 22. reg. 7. Cuius regula exceptio prima
 hæc

hac videtur: Nisi arbitri sententia sit. iniqua. Quae tamen reprobatur d. causa 7. except. 2. Admittitur verò exceptio proposita primum quidem, si inimicitia vel pecunia corruptus arbiter iniquam sententiam dixerit. l. 32. §. cum quidam. ff. de recept. arbitr. Deinde admittitur, si illicitum aliquid faciendum sententia praeceptum sit: puta filium exheredari, vel uxorem abiurari. c. non sine. 2. c. peruenit. 3. de arbitris. c. Quintauallis. 23. de iureiurando. Concordat M. l. C. d. causa 7. except. 3. Altera proposita regula exceptio est: Nisi contra formam iuris vel compromissi sententia dicta sit. c. examinata. 7. de confirmatione. c. cum olim. 7. de arbitris. c. cum in veteri 52. de electione l. 25. §. hac aut. ff. de recept. arbitr. Tertia exceptio est: Nisi contra rem prius iudicatam arbiter sententiam dixerit. c. exposita. 11. de arbitris. Quarta exceptio: Nisi diuersa arbitrorum sententiae. c. ult. §. si. de re iudicata l. 27. §. si plures. ff. de recept. arbitr. M. l. R. d. reg. 7. except. 3. Huius replicatio prima haec est: Nisi maior pars arbitrorum consenserit: horum. n. sententia valet. c. 1. in fi. de arbit. c. 1. eod. tit. in 6. & d. §. si plures. vers. sed si maior. l. 17. §. principaliter. vers. in impari. eod. tit. Concordant ea quae habentur §. c. 19. except. 4. repl. 1. Altera replicatio est: Nisi arbitri diuersis summis condemnauerint: hoc enim casu, quamuis vtriusque sententiae pares numero arbitri fuerint, tamen sententia minoris summe valet: cum in eam omnes consensisse videantur. d. c. 1. vers. licet cum vnus in quindecim. de arbitris, in 6. & d. §. si plures.

plures. vers. inde queritur. Quinta exceptio: Nisi nõ omnib. presentib. arbitri sententiã dixerint. c. vno delegatorum. 42. de officio delegati. l. 17. §. si. cum l. sequente. ff. de receptis arbit. M. I. R. d. reg. 7. except. 7. Cuius replicatio est: Nisi absentes adesse nolint. c. vi questionib. 2. de arbit. in 6. Plura de hac exceptione vide M. I. C. lib. 2. cap. 40. q. 1. except. 14. Sexta exceptio est: Nisi de alia re, quam de qua compromissum est, sententia sit lata. c. cum dilectus 6. in fi. de arbit. Plura de hac exceptione vide M. I. C. d. q. 1. except. 6. itẽ M. I. R. d. reg. 7. except. 4. Septima exceptio est: Nisi sententia id præceptum sit, quod est contra iuramentum eius, cui præceptũ est. Quæ exceptio approbatur exemplo c. veniens. 16. de iureiurando. Octaua exceptio videtur: Nisi à sententiã arbitri fuerit appellatũ. Hac exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quæ proposita sunt 5. c. 18 q. 1. except. 1. Hac de exceptionibus aduersus sententiam arbitri, & actionem quæ ex istiusmodi sententia instituitur. Plures huiusmodi exceptiones vide M. I. C. d. cap. 40. quest. 2.

III. Regula: Si quis nomine alieno compromiserit: siquidem dominus mandauit, aduersus ipsum dominum: sin minus, aduersus falsum procuratorem datur ex compromisso actio. c. per tuas 9. §. super quo. de arbitris. l. 32. §. pen. ff. eod. tit. Hac de compromissis de quib. tamen vide plura M. I. C. lib. 2. c. 38. cum duob. capp. sequentib. Sequitur alterũ iudiciũ ad finire remedium, quod in transactione consistit.

568. METHODI IVRIS PONT.
DE TRANSACTIONIBVS.
Cap. XII.

TRansactio nō minorem auctoritatem quā
res indicata obtinet, omnemq; disputationē
causa principalis tollit exceptionis ope. c. 1. de
transactiōibus. Concordat M. I. C. lib. 2. c. 41. q. 2.
in prin. Huius regulæ exceptio prima hac est: Nisi de
beneficio ecclesiastico accepta pecunia sit transa-
ctum. c. cum pridem. 4. de pactis. Plura de hac exce-
ptione vide j. lib. prox. cap. 12. reg. 11. excep. 6. repl. 2.
Altera exceptio est: Nisi de causa matrimoniali sit
transactum. c. vlt. vers. exceptis nimirum. de trans-
actiōibus. Tertia exceptio videtur: Nisi transigen-
tem statim pœnituerit. Sed reprobat c. quod se-
mel. 21. de reg. iurū, in 6. l. 39. C. de transactiōibus.
Quarta exceptio est: Nisi aduersa quoq; pars fidem
transactiōi nō præstet. c. frustra. 75. de reg. iurū, in
6. Plura de hac exceptione vide j. lib. 5. cap. 7. reg. 1.
except. 13. item M. I. C. d. quæst. 2. excep. 15. & M. I.
R. lib. 2. cap. 23. reg. 1. excep. 17. Sed & plures pro-
positæ regulæ exceptiones vide d. q. 2. Item plura de
transactiōib. vide M. I. C. d. c. 41. cum cap. se-
quente. Hac de adfinibus iudiciorum
priuatorum remedys sint
dicta.

LIBRI SECVNDI FINIS.

METHODI IVRIS PONTIFICII

LIBER III.

DE RE ECCLESIASTICA.

DE ECCLESIIS · IN

genere.

Cap. I.

ACTENVS de iudicijs tam priuatis quàm publicis, necnon de legibus ac magistratibus actum est. Nunc de re ecclesiastica & religionis primùm quidem in genere, hinc in specie de personis, rebus & actibus ecclesiasticis agetur. Generalis tractatus haec sunt regulae.

I. Regula, continens distinctionem significatorum vocabuli Ecclesia, habetur in glossa c. vltim. in verbo Ecclesiam. ne prelati vices suas, &c.

II. Regula: Vna est ecclesia vniuersalis, extra quã non est salus. c. 1. §. vna verò. de summa trinitate. 1. q. 1. c. teneamus. 24. q. 1. c. loquitur. c. quia ex sola. c. quoniam. c. pudenda. §. etenim. c. schisma. item distinct. 93. c. qui cathedram.

III. Regula: De ecclesiis non diuidendis cauetur c. auaritie. 10. in fine. de prebendis. distinct. 10. c. 1. §. sanctus quidem. 16. q. 1. c. multi. q. 7. c. sicut.

21. q. 2. c. sicut. Huius regule exceptio prima hac est: Nisi episcopus in diuisionem consenserit. d. c. multis. vers. cum voluntate eius episcopi. & d. q. i. c. decimas. §. fin. Altera exceptio est: Nisi Papa Ecclesiam diuiserit. d. §. fin. Huius exemplum habetur extrauag. com. saluator. §. cum duab. sequentib. de prabendis. Plura de regula proposita vide J. cap. 7. reg. 112.

IV. Regula: De euentu diuisionis ecclesiarum cauetur extrauag. Ioan. XXI. 1. de concessione prabendae. extrauag. com. vnica. de officio delegati. Alius effectus habetur extrauag. Ioann. XXI. ad Apostolatus. 2. de concessione prabendae.

DE VNIONE ECCL^ESIARUM.

V. Regula: Ecclesia quae minus habet quam decem mancipia, alijs ecclesijs coniungenda. 10. q. 3. c. vnio. §. eadem scilicet. Hostilitatis quoq; & paupertatis ratione fit vnio ecclesiarū. 16. q. 1. c. postquam. 25. q. 2. c. vlt. §. hostilitatis quoq;.

VI. Regula: Pralatus inferior citra superioris consensum non potest suam ecclesiam vel sibi subiectam alteri vnire. c. sicut. 8. de excessibus pralator. 16. q. 1. c. plures. §. ius ergo. Quod autem d. c. 8. dicitur, vnire episcopatus ad summum pertinere Pontificem, ei concordat 16. q. 1. c. decimas. §. fin. Exemplum vnionis habetur d. q. 1. c. & temporis.

VII. Regula: Episcopus vnire potest ecclesiam alteri ecclesiae, etiam non vocato rectore vel defensore. Clement. si vna. 2. de rebus ecclesiae non alienandis.

nandis. 16. q. 1. c. precipimus. §. sicut. Cuius regula exceptio prima hac est : Nisi mensa sua vel capitulo ecclesiam vellet vnire. d. Clement. si vna. 2. vers. quod si episcopus. Altera exceptio est : Nisi plures baptismales ecclesias vna terminatione episcopus velit vnire. 16. q. 1. c. plures.

DE ECCLESIIS TRANSFERENDIS

ac transmutandis.

VIII. Regula : De causa transmutationis triplici cauetur De consecrat. distin. 1. c. tribus.

IX. Regula : Quorum consilio & autoritate transmutatio facienda, cauetur 16. q. 7. c. si quis vult.

X. Regula : Ne in priuatum vel secularem vsus ecclesia conuertantur, cauetur d. q. 7. c. nemini. 19. q. 3. c. quia semel. c. quoniam.

XI. Regula : De transferenda sede episcopali cauetur 25. q. 2. c. vlt.

XII. Regula : Secularis ecclesia ad statum regularem potest commutari. c. ad audientiam. 5. de ecclis edificandis.

XIII. Regula : Ecclesia licet habere patrimonium, item actorem seu syndicum. c. vnico, de syndico. 12. q. 1. c. exemplum. c. expedit. c. habebat. Huius regula exceptio videbatur esse in pradijs seu rebus immobilibus. Sed reprobatur hac exceptio d. q. 1. c. futuram. c. videntes.

XIII. Regula : De ecclesiis non violandis, & violatorum poena, cauetur c. relatum. 21. §. fin. de iure patronatus. 17. q. 4. c. ad episcopos. c. atten-

dendum. c. si quis. Plura de hac re vide j. reg. 27.

XV. Regula: De ecclesiis defendendu contra laicos cauetur distinct. 96. c. vlt. & distinct. 97. in prin. §. sed sicut ex. c. 1. cum c. sequente.

XV I. Regula: Comparatio ecclesiastici & civilis status habetur distinct. 96. c. cum ad utrum. c. qui dubitet. c. duo sunt.

XV II. Regula: Ecclesia cum suis personis, rebus & actibus laicorum dispositioni vel iudicio nō subijcitur, per cc. iam proposita. Quibus accedit d. dist. 96. in princ. cum c. sequente. c. nos ad fidem, cum c. sequente. c. vbinam. c. deniq. c. satd. c. in scripturis. c. si Imperator. c. nunquam. c. sicut. item distin. 97. in princ. Concordant item ea qua habentur j. c. 6. reg. 18. & cap. 12. reg. 5.

XV III. Regula: Ecclesia perinde ac minor restitutionem in integrum petere potest. c. 1. cum c. sequente. de in integr. restitut. Clement. vnica, eod. tt. M. I. R. lib. 5. cap. 13. reg. 33. Huius exceptio prima videtur: Nisi aduersus aliam ecclesiam in integrum restitui petat. Sed reprobat. c. auditis. 3. eod. tt. Altera exceptio est: Nisi semel petita restitutio in integrum ei sit denegata. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. vlt. d. tt.

XIX. Regula: Ecclesia quadraginta annorum praescriptio obstat. c. de quarta. 4. c. illud. 8. & c. quia indicante. 9. de praescriptionibus. c. si qui. 2. eod. tt. in 6. 16 q. 3. c. placuit. §. ceterum aduersus. c. in bemus. §. de praescriptionibus. item q. 4. c. vlt. Nouell. 110.

& Nouell. 131. §. item pro temporal. Item concordat
 M. I. C. lib. 3. cap. 6. quast. 8. reg. 4. M. I. R. lib. 3. c. 6.
 reg. 2. except. 15. & lib. 5. cap. 2. reg. 4. except. 3. Planè
 proposita regula exceptio prima hac est: Nisi eccle-
 sia vacauerit: hoc enim tempus, quo vacauerit, ex
 hac quadragenaria praescriptione detrahatur. d. c.
 de quarta. 4. & c. auditu. 15. eod. tt. de praescriptio-
 nibus. Altera exceptio est: Nisi quadraginta anno-
 rum praescriptio sit interrupta. d. c. auditu. 15. vers. si
 autem exceptionem. & c. illud. 8. §. fin. eod. tt. Ter-
 tia exceptio est: Nisi belli tempus intercesserit. c. ex
 transmissa. 10. d. tt. Quarta exceptio est: Nisi schis-
 ma intercesserit. c. cum nobis. 14. eod. tt. Quinta ex-
 ceptio est: Nisi ecclesia contra ecclesiam praescribat:
 tunc enim triginta anni ad praescribendū sufficiunt.
 16. q. 3. c. placuit. §. ceterum. vers. in canonib. Con-
 cordant ea qua habentur j. cap. 9. reg. 2. in princ.
 Contradicis d. c. de quarta. 4. c. ad aures. 6. de pra-
 scriptionibus. Planè proposita exceptionis replica-
 tio est: Nisi monasterium contra ecclesiam praescri-
 bat: hoc enim casu requiruntur quadraginta anni.
 d. §. ceterum. vers. monasteriū aduersus ecclesiam.
 16. q. 4. in prin. cum sequentibus, vsq. ad c. vlt. Sexta
 exceptio est: Nisi aduersus Romanam ecclesiā pra-
 scribatur: huic enim non nisi centum annorum pra-
 scriptio nocet. c. ad audientiam. 13. c. cum nobis. 14.
 & c. si diligenti. 17. in fine. de praescriptionibus. c. si
 qui. 2. vers. nisi contra ipsam. eod. tt. in 6. c. cum di-
 lecta. 4. §. quia verò. vers. ut cum aduersus, de con-

firmatione utili. item 16. q. 3. c. vlt. Contradicit 16. q. 4. c. volumus. vers. etiam si quid Romanae. Plane huius exceptionis replicatio hac est : Nisi bona haereticorum ab illorum liberis Romana ecclesia vindicet: hoc enim casu vindicanti quadraginta annorum praescriptio nocet. d. c. si qui. 2. §. si post mortē. de praescript. in 6. Septima exceptio est: Nisi ecclesia conuersa vindicetur : hanc enim conuertens episcopus triennio praescribit. Qua exceptio approbatur simul & distinguitur c. 1. de praescriptionibus. Has de decimanona regula: de qua tamen vide plura j. c. 9. reg. 2. & lib. 5. cap. 6. reg. 20.

XX. Regula : Ecclesia triginta annis praescribit. c. sanctorum. 3. de praescriptionibus.

XXI. Regula : Ecclesia nomine sine autoritate praelati non litigandum. c. causam 9. de iudicijs.

XXII. Regula : Ex contractu vel delicto clerici ecclesia non obligatur, nec ei praeiudicatur. c. 1. de deposito. c. quod quibusdam. 4. de fideiussorib. c. delictum. 76 de reg. iurū. in 6. 16. q. 6. c. si episcopum. c. si fortassis. c. episcopo. c. vlt. §. si ergo. Nouell. 120. §. at si quis episcopus. & Nouell. 123. si verò aconomi. Concordat item j. lib. 5. cap. 9. reg. 20. except. 1. M. I. R. lib. 3. cap. 1. reg. 1. Proposita regula exceptio hac est : Nisi aliquid ex contractu vel delicto clerici ad ecclesiam peruenerit, vel in rem eius sit versum. d. c. 1. vers. cum non constet. & d. c. quod quibusdam. 4. vers. nisi forte in utilitatem. item c. 1. de solutionib. M. I. R. d. reg. 1. except. 1.

XXIII. Re-

XXIII. Regula : Nomine ecclesia praelatus conueniri potest. c. edoceri. 21. de rescriptis. l. 31. §. hoc nihilominus. C. de episcopo & clericis. Contradicit Nouell. 123. §. episcopus.

XXIV. Regula : De immunitate ecclesia cauetur c. non minus. 4. de immunitate ecclesia. c. 1. & c. clericis. 3. eod. tit. in 6. c. quanquam. 4. de censibus. in 6. Clement. vlt. eod. tit. 12. q. 2. c. ecclesiarum. 16. q. 7. c. ecclesia. in fine. 23. q. 8. c. secundum. Concordant item ea qua habentur M. I. C. lib. 3. c. 6. quest. 8. reg. 2. in prin. M. I. R. d. cap. 1. reg. 2. Planè d. c. clericis. 3. mutatur Clement. vnica. eod. tit. de immunitate ecclesiar. Declaratur extrauag. comm. 1. in prin. eod. tit. Sed & contradicit proposita regula c. omnis. 2. de censibus. item 11. q. 1. c. magnum. 23. q. 8. c. tributum. Sed ex hiu notanda est prima proposita regula exceptio hac. quòd pro pace & quiete tributum ab ecclesia persoluatur. Cui concordat l. 11. C. de sacrosanctis ecclesiis. M. I. R. d. reg. 22. except. 1. Altera exceptio est: Nisi ecclesiasticum sit munus. quod ecclesia iniungitur. c. 1. vers. prater ecclesiasticum. de censibus. Cuius replicatio est: Nisi episcopus nouum censum ecclesia imponat. c. scientes. 3. eod. tit. Tertia exceptio est: Nisi procuratio in visitationibus exigatur. c. cum venerabili. 21. eod. tit. Quarta exceptio est: Nisi ecclesia quid vltra mansum. domos & hortos iuxta ecclesiam positos habeat: hoc enim quod amplius est. immune nò videtur. c. 1. in fine. de censibus. 23. q. 8. c. sancitum. Quinta exceptio est: Nisi

neceſſitas vrgeat. c. peruenit. 2. & c. non minus. 4. §. quocirca. verſ. niſi epiſcopus. de immunitate eccleſiar. Huius replicatio eſt: Niſi Papa non prius conſulatur. c. aduerſus. 7. in prin. verſ. propter imprudentiam. eod. tt. extrauag. com. 1. §. caterum. eod. tt. Sexta exceptio videtur: Niſi eccleſia nondum ſit conſecrata. Sed reprobatur c. eccleſia. 9. eod. tt. Septima exceptio videtur: Niſi munera patrimonialia exigantur ab eccleſia. 11. q. 1. c. ſi tributum. M. I. R. d. reg. 2. except. 2. Contradicunt ea quæ poſita ſunt §. ead. reg. in prin. Octaua exceptio eſt: Niſi eccleſia nõ contenta decimis & primitijs, prædia, villas, caſtella & ciuitates poſſideat. 23. q. 8. c. ſi in mortem. §. ſed notandum eſt. verſ. porro alij. Nona exceptio eſt in ijs quæ eccleſia nõ ex oblationibus, vel imperiali be-neſicio, vel ex ſepultura, ſed ex donatione inter viuos vel emptione poſſidet. d. q. 8. c. ſancitum. §. hinc datur. Hac de viceſimaquarta regula eiꝯqꝫ exceptionibus ſint dicta. Sed & plures huiusmodi exceptiones vide M. I. C. lib. 5. cap. 6. quaſt. 8. reg. 2.

XXV. Regula: Eccleſie res immunes ſunt à lu-cratorũ deſcriptione 23. q. 8. c. in qualibet. §. ſan-cimus. l. 18. C. de ſacroſanctis eccleſiis.

XXVI. Regula: De ſecuritate ijs qui ad eccleſias confugiunt, præſtanda, & ne qui inde vi extra-batur, cauetur c. inter alia. 6. de immunitate eccleſ. diſtinct. 87. c. eos qui. 17. q. 4. c. ſicut, in fine. c. miror. c. reum. c. frater. c. nullus. c. ſi quis contumax. c. ſi qui ſuadente. §. qui autem. c. diſſiniuit, c. id conſti-tuimus

tuimus. Concordat item M.I.C. lib. 3. cap. 6. quæst. 3. reg. 6. M.I.R. d. cap. 1. reg. 4. Huius regula exceptio prima hæc est: Nisi publicus latro, vel nocturnus depopulator agrorum ad ecclesiam confugerit. d. c. inter alia. 6. vers. nisi publicus latro. M.I.R. d. reg. 4. except. 1. Altera exceptio est: Nisi homicida voluntarius ad ecclesiam confugerit. c. 1. de homicidio. Cuius interpretationem vide apud Bapt. à Villalob. in Com. opin. litera C. num. 83. Accedit Nouell. 17. §. caterum. M.I.R. d. reg. 4. except. 2. Tertia exceptio est: Nisi servus ad ecclesiam confugerit. Quæ exceptio approbatur sub cōditione d. c. inter alia. 6. vers. si verò servus fuerit. Et 17. q. 4. c. metuentes. c. vxor. c. Iudas. c. id constituimus. §. servus autem. Concordant item ea quæ habentur M.I.C. d. reg. 6. except. 1. Quarta exceptio est: Nisi quis sub spe immunitatis in loco ecclesie crimen commiserit. c. vlt. de immunitate ecclesie. M.I.R. d. reg. 4. except. 29. Quinta exceptio est: Nisi fugiens ad ecclesiam ablata non restituat. 14. q. 6. c. 1. §. illud verò. Sexta exceptio est: Nisi fugienti à persequente præstato iuramento cautum sit de morte, debilitate membrorum, vel simili pœna non infligenda. 17. q. 4. c. id constituimus. vers. nisi ad Evangelia. Plures exceptiones vide M.I.C. d. reg. 6.

XXV II. Regula: De pœna eorum qui ecclesia pacem turbant, cautetur 24. q. 1. c. qui contra. q. 3. c. quisquis per. Concordat 8. reg. 4.

XXV III. Regula: De pœna eius qui in atrio sc-

clesia pugnam committit, vel homicidium facit, cauetur 17. q. 4. c. si quis in atrio. Concordat M. I. C. lib. 3. cap. 6. quæst. 8. reg. 5.

XXIX. Regula: De priuilegijs ecclesiarum non negligendis in genere cauetur 25. q. 2. c. priuilegia. c. quacumq. Concordat M. I. C. d. quæst. 8. reg. 1. Quæ autem sint priuilegia ecclesiarum, ex precedentibus patet. Sed & plura istiusmodi priuilegia in sequentibus proponuntur. Pœna eius qui ecclesiastica priuilegia violat, cauetur 12. q. 2. c. qui & diuini.

XXX. Regula: Ecclesia res alienas rapere vel nō inuadere non licet. 12. q. 2. c. sicut. Hæc de ecclesia in genere sunt dicta. De adificandis & dedicandis ecclesiis dicetur 7. cap. 15. Sed & de ecclesia vacante nonnulla restant dicenda: de qua sequitur cap. prox.

DE ECCLESIA VACANTE. Cap. II.

Prima regula: Ecclesia vacare dicitur per prælati mortem, non solum naturalem, sed etiam civilem: ut præta per eius captiuitatem. c. si episcopus. 3. de supplenda neglig. præl. in 6.

II. Regula: Ecclesia vacante, capitulo debetur ius prælati defuncti. c. his quæ. 11. §. fin. c. cum olim. 14. de maioritate & obediētia. c. vnico, eod. tit. in 6. & d. c. si episcopus. 3. M. I. R. lib. 3. cap. 1. reg. 10. Huius regula exceptio prima est: Nisi specialiter à Papa quid capitulo sit interdictum. d. c. vnico. vers. nisi ei fuerit à sede apostolica. Altera exceptio est in iure correctionis, excommunicationis & suspensionis. d.

c. 11. vers. excepto quod de correctione. Tertia exceptio est in iure conferendi prabendae, c. illa. 2. ne ecclesia vacante aliquid innouetur. c. ult. de regularibus, in 6. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi ad praesentationem patroni capitulum aliquem instituat. c. 1. de institutionib. in 6. Altera replicatio est: Nisi collatio communiter ad episcopum & capitulum pertineat. c. 1. in prin. ne sede vacante, in 6. Quarta exceptio est: Nisi sede apostolica vacante, cardinales aliquid circa canones immutare velint, vel quid simile, quod est meri imperij, usurpare. Clement. ne Romani. 2. in prin. de electione.

III. Regula: De ecclesia vacante alicui committenda, donec alius eligatur, cauetur c. nemo. 15. & c. cum ex eo. 34. §. porro septennio. de electione, in 6.

IV. Regula: De aconomo ecclesiae vacanti constitutendo cauetur c. cum vos. 4. de officio ordinarij.

V. Regula: Ecclesiae cathedrali vacanti solus Papa administratorem deputare potest. Quae regula approbatur simul & distinguitur c. ult. de supplend. neglig. pralat. in 6. c. is cui. 42. vers. cui soli hoc competit. de electione, in 6. Idem cauetur in adiutore adiungendo c. vnico, de clerico egrotante, in 6.

VI. Regula: De iure & officio eius cui ecclesia vacans est commissa, cauetur d. c. is cui. 42.

VII. Regula: Is cui ecclesiae vacantis administratio commissae est, beneficia conferre non potest. Quae regula approbatur simul & distinguitur d. c. ult. §. fin. Concordat. s. reg. 2. except. 3.

VIII. Re.

VIII. Regula: Commissarius pralaturam retinere non debet: sed operam dare, ut intra annum aliquis eligatur: quod nisi fecerit, alius ei est substituendus. 7. q. 1. c. constitutum.

IX. Regula: De inuentario rerum ecclesiasticarum conscribendo cauetur 12. q. 2. c. charitatem.

X. Regula: De bonis & fructibus ecclesia vacantis non occupandis, sed eligendo reseruandis, cauetur c. generali. 13. & c. quia saepe. 40. de electione, in 6. Clement. statutum. 7. eod. tit. Clement. 1. §. in quibus etiam. de supplenda neglig. pralator. c. ult. de officio ordinarij, in 6. Proposita regula exceptio prima hac videtur: Nisi consuetudo sit, ut fructus primi vel secundi anni applicentur quibusdam personis. Sed hac exceptio reprobatu certo modo extrauag. com. vnica, ne sede vacante aliquid innouetur. extrauag. Ioann. XXII. suscepti. 2. de electione. extrauag. com. exhibita. 4. de priuilegijs.

XI. Regula: Ne ecclesia vacante aliquid innouetur, cauetur c. 1. & c. ult. ne sed. vacante, & c.

XII. Regula: Sede apostolica vacante, nihilominus ad eam venire debent, qui alias ad Pontificem venire sunt adstricti, Clement. de Romani. 2. §. fin. de electione.

XIII. Regula: Electi etiam alibi morantibus sede vacante, circa electionem suam nullum ex mora praiudicium generatur. extrauag. Ioann.

XXII. de electione. Hac de sede vacante sint dicta.

DE CLERICIS ET

monachis in genere.

Cap. III.

HActenus de ecclesia tanquam de toto actum est: nunc de eius partibus agetur, hoc est, de personis, rebus & actibus ecclesiasticis. Persona autem ecclesiastica censentur clerici & monachi, de quibus primum in genere, postea in specie tractabitur.

I. DEFINITIO NOMINIS
clerici ac monachi.

I. Etymologia clerici habetur distinct. 21. c. 1. in princ. 12. q. 1. c. clericus. & c. duo sunt. vers. cleros enim. item De prebendis & dignitatibus. c. cum secundum. 16. vers. cum enim à cleros.

II. Etymologia sacerdotis & antistitis habetur distinct. 21. c. 1. §. antistes.

III. Etymologia monachi habetur 16. q. 1. c. 1. c. si cupis, in princ. c. placuit. §. fin.

II. DEFINITIO realis clerici habetur distinct. 21. c. 1. §. generaliter.

III. GENVS clericorum & species cognata proponitur 12. q. 1. c. duo sunt.

IV. DIFFERENTIA clericorum & monachorum habetur 16. q. 1. c. alia causa. c. hinc est. §. item illud Hieronymi.

V. ORIGO clericorum exponitur distinct. 21. in princ. c. in nouo.

VI. SPE-

VI. *SPECIES* clericorum enumerantur *distin.*
 21. c. 1. §. generaliter. *distin.* 72. c. clericum, in fine.
 11. q. 1. c. de persona. §. fin. Nouell. 123. §. presbyteri.

VII. *GRADVS* clericorum exponuntur c. *statuimus.* 15. de maiori tate & obedientia.

VIII. *DIVISIO* clericorum in canonicos & non canonicos habetur c. cum tibi. 18. de verborum significat.

IX. *OFFICIA* clericorum per singulos gradus *distin.* 25. c. 1. cum c. sequente.

DE CLERICIS ET monachis ordinandis.

Cap. IIII,

I. QVOT CLERICI OR- dinandi?

Prima regula: Episcopi iudicio secundum ecclesia facultates numerus clericorum statuendus. c. quoniam. 9. in prin. de vita & honestate clericorum. c. 1. & c. auctoritate. 4. de institutionibus. c. 1. §. sanè vt. de statu regularium, in 6. Concordat item M. I. C. lib. 3. cap. 1. in princ. Huius regule exceptio prima hæc est: Nisi ob defectum facultatum singuli monachi in singulis prioratibus constituentur. c. ex parte. 3. de capellis monachor. Altera exceptio est: Nisi facultates postea sint aucta: hoc enim casu numerus quoq; clericorum augendus. c. cum M. 9. de constitutionibus. Huius replicatio est: Nisi literis apostolicis numerus moderari iussus sit:

hoc

hoc enim casu etiam auctis postea facultatibus numerus augeri non debet. c. vltim. de verborum significatione.

II. Regula: Numerus à Papa constitutus obseruandus, vltra quem clerici aliquem recipere cogendi non sunt. Cuius regula exceptio est: Nisi clerici prius vltra numerum statutum aliquem receperint: hoc enim casu alium à Pontifice presentatum recipere coguntur. c. pro illorum. 22. de præbendis.

III. Regula: Numerus clericorum augendus potius est quàm minuendus, si suppetant redditus. c. ex parte. 12. de constitutionibus.

IIII. Regula: Præstat paucos bonos, quàm multos malos ordinari. c. tales. 4. distinct. 23. c. cum sit. 14. in fine. de etate & qualitate præficiendor Plures huiusmodi regulas vide M. I. C. d. cap. 1. quæst. 1.

II. QVI ET QVALES ordinandi?

I. Regula: Tales ordinandi, qui dignè sacramenta possint tractare. d. c. tales. 4.

II. Regula: Meritis non gratia clerici ordinandi. 8. q. 1. c. qui vos. c. licet.

III. Regula: De officialibus ad clericatum non ordinandis cauetur distinct. 51. c. præterea. distinct. 53. c. 1. Vide item M. I. C. lib. 3. cap. 1. quæst. 2. reg. 1.

IV. Regula: De procuratoribus, actoribus & tutoribus non ordinandis cauetur distinct. 54. c. magnus. itē c. vnico, de obligatis ad ratiocinia. Huius regule exceptio prima hac est: Nisi rationes reddiderint, & reli.

& reliqua soluerint. d. c. magnus. vers. si post deposita vniuersa. Altera exceptio est: Nisi consentiant ij quibus sunt obligati. dist. 54. c. admittuntur. §. & non tantum de hu. vers. nisi forte eorum.

V. Regula: De curialibus & cohortalibus non ordinandu cauetur dist. 34. c. precipimus. vers. vel curia. dist. 51. in princ. cum c. sequente. c. designata. c. praterea. c. ult. vers. qui curia. dist. 53. in prin. cum c. sequente. l. 4. C. de episcopis & clericis. Plura de hac regula vide M. l. C. d. quaest. 2. reg. 2.

VI Regula: De colonis originarijs & adscripticijs non ordinandis cauetur. d. vers. vel curia. & dist. 54. c. quis aut. c. generalis. c. admittuntur. vers. & non tantum. dist. 55. c. 1. vers. vel originaria. l. 16. & l. 34. in prin. C. de episcopis & clericis. Huius regulae exceptio hac est: Nisi in eo vico, cui est adscriptus, clericus fiat. d. distinct. 54. c. si seruus. §. fin Nou. 123. §. adscripticios. Plures proposita regula exceptiones vide M. l. C. d. quaest. 2. reg. 2.

VII. Regula: De seruis non ordinandis cauetur d. c. generalis. & d. c. admittuntur. & d. distinct. 54. in prin. cum c. sequente. c. nulli. c. de seruorum. c. si quis obligatus. c. de rebus, in fine. c. ex antiquis. c. frequens. distinct. 55. c. 1. vers. vel seruilis. distinct. 51. c. ult. vers. qui seruili. Concordat item c. 1. in fine. de filijs presbyterorum c. 1. cum c. sequente. & c. consuluit. §. de seruis non ordinandis. 16. q. 1. c. qui vero. §. & neminem. Apost. canon. 81. Planè proposita regula exceptio prima hac est: Nisi dominus in ordinatione
serui

serui consenserit, vel sciens non contradixerit. c. si seruus sciente. in prin. distinct. 54. d. canon. 81. Concordat M. I. C. d. quæst. 2. reg. 4. except. 1. Altera exceptio est: Nisi dominus seruum intra annum non vindicauerit. d. c. si seruus. vers. sed si ignorante. Noz uell. 123. §. si seruus. Tertia exceptio est: Nisi seruus à domino fuerit manumissus. d. distinct. 54. c. qui ex famulis, in prin. vsq. ad y. qui autem. item c. de seruorum. vers. nisi prius. item De seruis non ordinandis. c. 1. vers. nisi ante clericatum. c. de seruorum 2. vers. nisi prius. c. de famulus. 3. vers. ita tamen vs. item De filiis presbyterorum c. 1. in fine. Huius exceptionis replicatio est: Nisi ius patronatus dominus in manumisso sibi reseruet. distinct. 54. c. quicumq. Quarta exceptio est: Nisi seruus monachus sit factus, non clericus. d. c. si seruus sciente. vers. verum etiam si legitime. distin. 54. Nouell. 5. §. hinc autem nobis. Contradicit d. distinct. 54. c. generalis. Planè proposita exceptionis replicatio hæc est: Nisi intra triennium, ex quo seruus monasterium est ingressus, dominus eum vindicauerit. d. vers. verum etiam si legitimo. 17. q. 2. c. vlt. item d. §. hinc autem nobis. & Nouell. 123. §. ceterum si quis. Quinta exceptio videtur: Nisi seruus Iudæi Christianus ordinatus sit. distinct. 54. c. generalis. §. fin. Sexta exceptio: Nisi ex matre liberatus sit, quamuis ex patre seruo. c. vlt. de seruis non ordinandis. Septima exceptio: Nisi seruus presbyter aut diaconus sit factus. Quæ exceptio approbatur certo modo distinct. 54. c. de rebus.

vers. caterum si. c. ex antiquis. vers. ita ut si quis. c. si servus absente. Octava exceptio: Nisi servus subdiaconus sit factus. c. miramur. 7. de servis non ord. Nona exceptio: Nisi servus episcopus sit factus distin. 54. §. si servus sciente. vers. episcopalis enim. Plura de hac exceptione dicentur j. lib. 5. in iure servorum.

Replicatio præcedentium exceptionum generalis.

Haftenus proposita regula de servis non ordinandis exceptiones enumeravimus: quarum replicatio generalis hac videtur: Nisi ecclesia vel monasterij servus sit ordinatus. Quæ tamen reprobatur distin. 54. c. admittuntur. §. de servis, cum sequentibus, usque ad §. ecce quando.

VIII. Regula: De libertis non ordinandis cauetur distinct. 54. c. si quis obligatus. c. quicumq. vers. qui verò retento. c. ult. Huius regula exceptio prima est: Nisi patronus consenserit. d. c. si quis obligatus, in fine. Altera exceptio est: Nisi nullum obsequium in liberto patronus sibi retinuerit. d. c. quicumque, in prin.

Replicatio præcedentium exceptionum generalis.

Planè exceptionum iam propositarum replicatio generalis hac est: Nisi libertus ordinatus patrono horas canonicas psallere noluerit. c. nullus. 4. de servis non ordinandis.

IX. Regula: De peregrinis non ordinandis caue-

tur. c. vlt. de clericis peregrinis. c. 1. c. eos qui. & c. vlt. vers. sed nec absq. de tempor. ordinat. in 6. distinct. 51. c. vlt. vers. qui ignoti sunt. distinct. 70. in princ. distinct. 71. in prin. cum c. sequente. c. de aliena. c. si quis. c. clericos. c. primatus. c. extraneo. c. penult. & vlt. item distin. 72. c. clericum. c. vltim. item distin. 98. c. Afros. & c. vlt. Concordat item l. 11. C. de episcopis & clericis. M. I. R. lib. 3. cap. 2. reg. 4. Planè proposita regula exceptio prima hac est: Nisi superioris sui consensu peregrinus sit ordinatus, vel ab eo literas dimissorias habeat. Quae exceptio apparet ex his quae iam proposita sunt. Declaratur definitione superioris c. cum nullus. 3. de temp. ordinat. in 6. De literis dimissorijs, quarum mentio facta est, vide J. cap. proxim. reg. 70. & 71. Altera exceptio est: Nisi prioratum non exemptorum priores, horumque socij ab episcopo ordinentur. d. c. cum nullus. 3. §. fin. Tertia exceptio: Nisi peregrinus à suis clericis fuerit ordinatus. Quae exceptio ipso quidem iure subsistit: verum eius replicatio est: Nisi de ipsius ordinatione legitime non constet. c. 1. c. inter quatuor. 2. c. tua fraternitatis. 3. de clericis peregrinis. distin. 98. in prin. cum duobus cc. sequentibus. Quarta exceptio est: Nisi cum peregrino fuerit dispensatum. c. vlt. in fine. d. tit. de clericis peregrinis. distinct. 71. 6. fraternitatem. Quinta exceptio: Nisi Papa in ecclesia Romana peregrinos ordinauerit.

1. quest. 1. c. per principalem.

B

2

Repli-

Replicatio præcedentium exceptionum generalis.

Planè exceptionum iam enumeratarum replicatio generalis hæc videtur: Nisi certa originis clerici ex pacto vel consuetudine ordinentur: hoc enim pactum vel hæc consuetudo videtur alios peregrinos in casibus exceptis excludere. Verùm replicatio hæc reprobatur c. ad decorem. §. de institutionibus. Hæc de nona regula.

X. Regula: De indoctis non ordinandis cauetur c. eam te. 4. in prin. c. cum sit. 14. & c. vltim. de etate & qualitate præficiendor. c. vlt. vers. seu illiterato. de tempor. ordinat. in 6. distinct. 34. c. precipimus. vers. aut ignorantem literas. distin. 36. c. 1. distin. 49. c. vlt. distinct. 51. c. vlt. vers. qui in scy. distinct. 55. c. 1. vers. vel illiteratus. & c. pœnitentes, in prin. Concordat item M. I. C. lib. 3. cap. 1. quæst. 2. reg. 7.

XI. Regula: De imprudentibus non ordinandis cauetur distinct. 36. in prin.

XII. Regula: De infamibus & reprehensibilibus publicæ iudicio damnatis non ordinandis cauetur distinct. 51. c. vlt. in prin. distinct. 49. per totam. distinct. 55. c. 1. distin. 77. c. si quis de. vers. si nullo graui. 1. q. 1. c. estote. q. 7. c. si quis omnem. §. et si in formationem. & §. qui post baptismum. Apostol. canon. 60. Concordat item M. I. C. d. q. 2. reg. 8. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi crimen fuerit occultum. c. ex tenore. 4. de tempor. ordinat. Declaratur hæc exceptio definitione criminis occulti c. vestra. 7. vers.

vers. ceterum aliud de cohabitatur. clericorum. Huius exemplum habetur c. ult. de furtis. Eius autem exceptionis replicatio hac est: Nisi ablatum nondum restituerit, nec de crimine pœnitentiam egerit: hoc enim casu proposita exceptione non defenditur. d. c. ultim. vers. post peractam pœnitentiam. Altera exceptio videtur: Nisi lapsus pœnitentiam egerit. Sed reprobatum distinct. 50. in prin. cum sequentibus. de quare vide j. reg. 15. item j. cap. prox. in fine.

XIII. Regula: De ebrijs seu vinosis non ordinandis cauetur distinct. 35. in prin. §. sequitur.

XIIII. Regula: De homicidis, & ijs qui mortis causam præbuerunt, non ordinandis cauetur j. cap. prox. reg. 74.

XV. Regula: De pœnitentibus non ordinandis cauetur c. 1. de bigamis non ordin. distinct. 33. c. maritum. vers. nec eum qui publica. distinct. 34. c. precipimus. vers. vel pœnitentia. distinct. 50. c. ex pœnitentib. c. quicumq. c. si ille. c. non confidat. c. canones. c. in capite. §. fin. c. illud quoq. c. placuit. & distinct. 51. c. ult. in prin. vers. qui scelera. & distin. 55. c. 1. vers. vel publica pœnitent. c. nullus. in prin. c. pœnitentes. item distin. 61. c. non negamus. vers. sed nec de pœnitentibus. Declaratur regula proposita definitione pœnitentis d. c. placuit. §. eum verò. Planè proposita regula exceptio prima hac est: Nisi necessitas aut usus exegerit. d. c. placuit. vers. nisi tantum si necessitas. Altera exceptio est: Nisi non publicam vel solennem, sed priuatam egerit pœnitentiam. d.

distin. 50. c. si verò. c. si quis post. §. potest & aliter. item De tempor. ordinat. c. vlt. Tertia exceptio est: Nisi post actam pœnitentiam secularis militia cingulum non acceperit. d. c. si quis post, in prin. Hæc de decimaquinta regula sint dicta; de qua tamen vide plura j. capite prox. in fine.

XV I. Regula: De Simoniaciis non ordinandis cauetur 1. q. 1. c. quicumq. c. citò turpem. §. quia ergo. vers. secundum Gregorium. c. eos qui. vers. nam & vicesimus. q. 7. c. conuenientibus. §. ex hac auctoritate. vers. porrò Simoniaci. item distinct. 33. c. maritum, in fine.

XV II. Regula: De apostatis non ordinandis cauetur distinct. 50. c. vlt. & c. vlt. de apostatis.

XV III. Regula: De hæreticis non ordinandis cauetur distinct. 51. c. vlt. vers. qui in hæresin. Nouell. 123. §. clericos. vers. & recta fide. Huius exceptio est: Nisi fuerint ad fidem catholicam reuersi. 1. q. 7. c. si qui voluerint. item De rescriptis c. eam te. 7. §. fin. Sed hoc fit per dispensationem: alioquin exceptio proposita reprobatur 1. q. 1. c. omnis.

XIX. Regula: De non baptizatis non ordinandis cauetur c. 1. & c. vlt. de presbytero non baptizato.

XX. Regula: De rebaptizatis non ordinandis cauetur distinct. 50. c. confirmandum, in fine. item distinct. 51. c. vlt. in prin. vers. aut rebaptizati. item 1. q. 7. c. qui in qualibet.

XXI. Regula: De baptizatis in hæresi non ordinandis cauetur 1. q. 1. c. ventum. §. sed nostra. q. 7.

c. qui

c. qui in qualibet. & distin. 51. c. ult. in prin. vers. vel qui in heresi. Apostol. canon. 67. Huius exceptio est: Nisi non adulti, sed infantes ab hereticis sint baptizati. 1. q. 4. c. placuit. c. qui apud. c. homini §. fin.

XXII. Regula: De baptizatis in agitudine non ordinandis cauetur distin. 57. in princ. cum. c. sequente.

XXIII. Regula: De vxoratis, & ijs qui continentiam vouere nolunt, non ordinandis cauetur distin. 72. in princ. cum c. sequente. distin. 28. c. assumi. item De clericis coniugatis c. sanè. 2. & c. cum decorem. 8. item De tempor. ordinat. in 6. c. vltim. vers. nec etiam coniugato. Proposita regula exceptio prima hac est: Nisi vxoratus vouens continentiam religionem ingredi velit relicta coniuge. d. c. vltim. vers. nisi volenti religionem. d. c. assumi. vers. nisi fuerit promissa conuerso. item d. distin. 28. c. de his. §. fin. Huius exceptionis replicatio est: Nisi vxor non consentiat, nec ipsa continentiam voueat. distin. 77. c. episcopus. vers. sanè si coniugati. item De conuersione coniugator. c. cum sis. 4. c. coniugatus. 5. c. vxoratus. 8. Concordant item ea quæ habentur j. lib. proxim. cap. 18. causa 6. excep. 2. Planè propositæ replicationis duplicatio prima hac est: Nisi carnalis copula nondum interuenerit: hoc enim casu consensus coniugis non desideratur. c. verum. 2. & c. ex publico. 7. de conuersione coniugat. Concordant ea quæ habentur d. except. 2. replic. 1. Plures duplicationes vide d. except. 2. Sed & plura de

exceptione proposita vide d. causa 6. Altera proposita regula exceptio est: Nisi tempore baptismi vxorem habeat. distinct. 33. c. laici. Tertia exceptio est: Nisi ex causa necessitatis dispensetur. Quae exceptio approbatur exemplo distinct. 28. c. de Syracusana. Quarta exceptio est: Nisi vxor mortua sit. distinct. 31. c. vlt. §. illud quoq. Martini. Plures exceptiones vide j. cap. prox. reg. 61.

XXIIII. Regula: De bigamis, seu ijs qui alteram duxerunt vxorem, non ordinandis cauetur c. 1. cum c. sequente. de bigamis non ordinandis. c. sanè. 2. in fine. de clericis coniugatis. c. vnico, de bigamis, in 6. distinct. 23. c. his igitur. vers. aut certè vnus. distinct. 26. c. vlt. distinct. 31. c. vlt. §. illud quoq. distinct. 32. c. nemo. c. seriatim. vers. quia nec laicus. distinct. 33. in prin. cum c. sequente. c. maritum. item distinct. 34. c. si quis de laicis, in prin. c. precipimus. c. si laici. §. promissis. & c. cognoscamus. item distinct. 50. c. quicumq. pœnitens. distinct. 51. c. vlt. vers. qui secundas. & distinct. 55. c. 1. vers. vel bigamus. c. nullus. item distinct. 77. c. si quis de. vers. si secundam. & distinct. 84. c. quisquis. Apostol. canon. 16. Concordat item M. 1. C. lib. 3. cap. 1. quæst. 2. reg. 9. Planè proposita regula exceptio prima hac est: Nisi posterius matrimonium copula carnali non fuerit consummatum. c. debitum 5. de bigamis non ordin. Altera exceptio videtur: Nisi vtraq. vxor mortua sit. Sed reprobat. c. de bigamis. 3. d. rr. Tertia exceptio videtur: Nisi cum posteriore vxore matrimonium non subsistat.

stat. Sed reprobatur c. nuper. 4. d. 11. Quarta exceptio est: Nisi non uxores, sed concubinas duas pluresue habuerit. c. quia circa. 6. d. 11. Huius replicatio est: Nisi post uxorem unam, concubinam unam pluresue habuerit. distinct. 34. c. si quis de laicis. Huius duplicatio est: Nisi cum concubinario sit dispensatum. d. distinct. 34. c. fraternitatis. Quinta exceptio videtur: Nisi ante baptismam unam, & post baptismam alteram duxerit. distin. 26. c. 1. item 28. q. 3. in prin. cum c. sequente. Apostol. canon. 16. Contradicit d. distin. 26. c. acutius, c. deinde. & c. una tantum. item 28. q. 1. c. 1. q. 3. c. ult. quibus exceptio proposita reprobatur. Sexta exceptio: Nisi Papa cum bigamo dispensauerit. Sed reprobatur hac exceptio c. super eo. 2. vers. quia in bigamis. de bigamis non ordinandis. Concordant ea quae proposita sunt s. ead. reg. in prin. Planè admittitur dispensatio in minoribus ordinibus, distinct. 34. c. si subdiaconus. Septima exceptio: Nisi necessitas exigat. Quae exceptio approbatur certo modo d. c. si subdiaconus, in fine, cum c. sequente. Hæc de vicesima quarta regula.

XXV. Regula: De eo qui viduam, vel à marito repudiatam duxit, non ordinando cauetur distin. 32. c. nemo; in fine. c. seriatim. vers. quia nec laicus. distinct. 34. c. curandum. c. precipimus. vers. aut qui virginem. c. si quis viduam. item distinct. 50. c. si quis viduam. c. quicumq;. vers. quicumq; viduae maritus. & distinct. 51. c. ult. vers. qui viduam. distinct. 55. c. nullus. vers. nullus viduarum. distinct. 77. c. si quis de,

in fine, distinct. 84. c. quisquis. item De bigamis non ordinandis c. 1. vers. vel repudiatarum. Apostol. canon. 17. Nouell. 123. §. clericos. vers. neq. viduam. M. I. R. lib. 3. cap. 2. reg. 6. Declaratur regula proposita definitione vidua distinct. 34. c. vidua. c. sanè. 2. in fine. de clericis coniugatis. Planè proposita regula exceptio prima est: Nisi aliq. desponsatam saltem, nō copula carnali cognitam duxerit. d. distinct. 34. c. vlt. item 27. q. 2. c. quod autem. §. ecce impossibilitas. vers. item si sponsa. & c. debitum. 5. de bigamis non ordinandis. Altera exceptio videtur: Nisi ante baptismum viduam uxorem duxerit. Reprobatur hac exceptio distinct. 34. c. si quis viduam. Tertia exceptio est: Nisi in minoribus ordinibus vel necessitate urgente ordinetur. Quae exceptio approbatur certo modo d. distinct. 34. c. lector. Quarta exceptio videtur: Nisi vidua ducta mortua sit. Sed reprobatur c. de bigamis. 3. de bigamis non ordin. Quinta exceptio videtur: Nisi matrimonium cum vidua contractū ipso iure non subsistat. Sed reprobatur c. vlt. d. tt.

XXV I. Regula: De eo, qui adulteram vel meretricem uxorem duxit vel habet, non ordinando cauetur distinct. 33. c. maritum. vers. vel meretricem. distinct. 34. c. si cuius. c. si laici. c. si quis viduam & eiectam. c. si quis de laicis. §. quod ergo. & distin. 51. c. vlt. vers. aut corruptarum mariti. 30. q. 5. c. qualis. Apostol. canon. 17.

XXV II. Regula: De eo qui ancillam duxit non ordinando cauetur d. Apostol. canon. 17. & d. c. si quis

quis viduam. vers. aut ancillam.

XXV III. Regula: De eo qui publicis spectaculis mancipatam duxit non ordinando cauetur d. c. si quis viduam. vers. vel aliquam de his. & d. c. 17.

XXIX. Regula: De eo qui concubinam habet nō ordinando cauetur distinct. 33. in prin. cum c. sequente. c. maritum. vers. nec eum quidem. & c. vlt. item distinct. 51. c. vlt. vers. qui concubinas. Apostol. canon. 16.

XXX. Regula: De eo qui duas sorores vel consobrinam duxit non ordinando cauetur Apostol. canon. 18.

XXXI. Regula: De ijs qui ex malis parentibus nati sunt. Hi ordinari possunt. distinct. 56. c. vndecunq. c. nunquam. c. nasci. c. sponsus. c. satis. c. dominus. & c. Ismael. Contradicit d. distinct. 96. c. si gens. & c. Cenomanensem. §. quod autem. Soluitur hac contrarietas d. c. Cenomanensem. §. fin. cum c. sequente.

XXXII. Regula: De illegitimè natis & filiis presbyterorum non ordinandu cauetur c. 1. & c. vlt. de filiis presbyterorum. c. consuluit. §. de seruis non ordinandis. distinct. 56. in prin. cum c. sequente. M. I. R. lib. 3. cap. 2. reg. 7. Contradicit d. distinct. 56. c. vndecunque. c. nunquam. c. nasci. c. dominus. & c. vltim. Cui obiectioni respondetur à Gratiano d. §. quod autem. vers. sed sicut. Ex qua solutione colligitur prima proposita regula exceptio hac: Nisi ex illegitimo coitu nati sint continentes & bona vite. Cui concordat distinct. 56. c. 1. cum sequente. c. nisi aut.

c. apo-

c. apostolica. Planè proposita exceptio non admittitur ipso iure, sed per dispensationem, teste Gratiano in d. c. apostolica, in fine. cum c. sequente. Reprobata igitur priore exceptione, altera proposita regula exceptio est: Nisi cum illegitimè nato vel filio sacerdotis sit dispensatum. Quæ exceptio etiam approbatur simul & distinguitur c. 1. de filiis presbyterorum, in 6. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi episcopus dispensauerit cum illegitimè nato ad ordines maiores. Quæ replicatio approbatur d. c. 1. Altera replicatio est: Nisi illegitimè natus per dispensationem in ecclesia paterna sacerdotium impetrauerit. c. ad presentiam. 2. c. cum decorem. 15. & c. ad abolendam. 16. de filiis presbyterorum. Tertia proposita regula, quoad filios sacerdotum, exceptio est: Nisi filij sacerdotum legitimè sint nati, d. distin. 56. c. Cenomanensem. §. cum ergo. item c. literas. 14. d. 11. de filiis presbyterorum. c. cum olim. 6. de clericis coniugatis. Planè proposita exceptionis replicatio est: Nisi filius sacerdotis legitimus in ecclesia paterna sit ordinatus. c. presentium. 3. c. conquerente. 4. c. quoniam. 10. c. ad extirpandas. 11. & c. Michael. 13. de filiis presbyterorum. Huius replicationis duplicatio prima est: Nisi actor qui sciens patrem ordinari in ecclesia ministrasse, eum ordinauerit. hic enim cum quem sciens ordinauit, ex causa proposita remouere non potest. c. veniens. 5. de filiis presbyterorum. Altera duplicatio est: Nisi alius ante filium presbyteri in loco patris eius ministrauerit. c. ex trans-

transmissa. 7. eod. tt. Tertia duplicatio est: Nisi pater sine titulo vel filij sui nomine in ecclesia ministraverit. c. constitutus. 8. d. tt. Quarta duplicatio est: Nisi dispensatum sit cum ordinato. c. ex tua. 9. d. tt. Cuius duplicationis triplicatio est: Nisi ab alio quam à Papa, vel ab eo cui Papa concessit fuerit dispensatum. c. dilectus. 17. eod. tt. Quinta duplicatio est: Nisi non succedat patri, sed viuo patre ad aliud sacerdotium in eadem ecclesia fuerit ordinatus. c. ad hac. 12. d. tt. Hac de tertia exceptione sint dicta. Quarta proposita regula exceptio est: Nisi magna ecclesie utilitas vel necessitas illegitimè natos ordinari desideret. i. q. 7. c. tali coniugio. Hac de tricesima secunda regula.

XXXIII. Regula: De furiosis non ordinandis cauetur distinct. 33. c. maritum. vers. neq, illum qui in furiam. c. communiter. c. clerici. c. vsq, aded. item 15. q. 1. c. vlt. §. his ita. vers. non enim potest. Apostol. canon. 78.

XXXIII. Regula: De epilepticis non ordinandis cauetur d. c. communiter.

XXXV. Regula: De corpore vitiatis non ordinandis cauetur d. c. vsq, aded, in fine. & d. c. maritum. vers. nec illum. item distinct. 34. c. precipimus. vers. vel qualibet parte corporis. distinct. 36. c. 1. distinct. 49. c. hinc etiam. distinct. 51. c. vltim. vers. aut qui naturali. distinct. 55. in prin. cum c. sequente. c. poenitentes. vers. aut aliquo. item c. exposuisti. 6. de corpore vitiatis. Proposita regula exceptio prima hac

hac est: Nisi casu sit vitiatus, non propria voluntate d. c. poenitentes, in fine. & d. distin. 55. c. qui par-tem. c. si quis à medicis. c. eunuchus. c. si quis pro. c. si quis in. c. lator. c. praecepta. item De corpore vitiatis c. ex parte. 3. Apostol. canon. 20. & 76. Huius exceptionis prima replicatio est: Nisi oculus casu sit amissus d. c. praecepta. §. fin. cum c. sequente. Contradicit d. c. 76. Altera replicatio est: Nisi mutus, surdus vel cecus sit. Apostol. canon. 77. Altera exceptio est: Nisi cum vitiato sit dispensatum. c. 1. c. cum de tua. 2. c. significauit. 4. de corpore vitiatis. Tertia exceptio est: Nisi valetudinis conseruanda causa se mutilauerit. c. ex parte. 5. eod. tt. Quarta exceptio est: Nisi vngula tantum pollicis careat, nec ideo minus ad diuina officia peragenda sit idoneus. c. vlt. eod. tt.

XXXVI. Regula: De ijs qui seipsos absciderunt non ordinandis cauetur per ea quae proposita sunt s. reg. prox. except. 1. Quibus concordat distinct. 51. c. vlt. vers. qui semetipsum. & distinct. 55. c. si quis absciderit. & c. hi qui se. Apostol. canon. 21. cum c. sequente.

XXXVII. Regula: De minoribus aetate non ordinandis cauetur c. vel non. 14. de tempor. ordinat. c. 1. & c. ad nostram. 8. c. significatum. 11. de regulariis. c. vltim. vers. infanti. de tempor. ordinat. in 6. item distinct. 77. c. subdiaconus. & distin. 78. c. quid est. item 1. q. 1. c. estote. vers. nisi prouectiores aetate. Cōcordant item ea quae habentur j. cap. prox. reg. 69. except. 5. M. I. R. lib. 3. cap. 2. reg. 9. Planè proposita regula

regule exceptio prima hac est: Nisi exceſſerit decimumquartum annum: tunc enim ordinari poteſt. d. c. ad noſtram. 8. & d. c. ſignificatum. 11. M. I. R. d. reg. 9. except. 1. Cuius exceptionis replicatio prima hac eſt: Nifi ad duram religionem ordinetur: hoc enim caſu requiritur, vt exceſſerit decimum octauum annum. c. quia in inſulis. 6. de regularibus 20. q. 1. c. quia autem. M. I. R. d. except. 1. repl. 1. Altera replicatio eſt: Nifi ſubdiaconus ordinetur: hic enim debet eſſe viginti annorum. diſtin. 77. c. ſubdiaconus. Sed hac replicatio mutatur Clement. vltim. de etate & qualitate praeficiendorum. Tertia replicatio eſt: Nifi decanus, diaconus aut ſimilis, qui animarum curam habet, ordinandus, aut virgo conſecranda ſit: hoc enim caſu requiritur etas viginti quinque annorum. c. cum in cunctis. 7. §. inferiora. de electione. c. licet canon. 14. in princ. eod. tit. in 6. item diſtin. 77. c. placuit. c. episcopus, in princ. diſtin. 78. c. nemo. 10. q. 1. c. placuit. Nouell. 123. §. presbyterum. verſ. ſed neq, diaconum. Planè mutatur replicatio propoſita Clement. vltim. de etate & qualitate praeficiendorum. Quarta replicatio eſt: Nifi leuita ſit ordinandus: nam & hic debet eſſe viginti quinque annorum. d. diſtin. 77. c. in veteri. Quinta replicatio eſt: Nifi presbyter ſit ordinandus: hic enim debet eſſe triginta annorum. d. c. in veteri. verſ. à triceſimo presbyteri. & d. c. episcopus, in fine. item diſtin. 78. in princ. cum c. ſequente. c. nemo. c. presbyter, in princ. Nouell. 123. §. presby-

presbyterum. Sed & hac replicatio mutatur d. Clement. ult. de etate & qualitate praeficiendor. Planè istius antiquae replicationis duplicatio est: Nisi necessitas exegerit: hoc enim casu viginti quinque annorum presbyteri possunt ordinari. d. c. presbyter. §. hoc regulare. cum c. sequente. Sexta replicatio est: Nisi lector sit ordinandus: hic enim debet esse octo-decim annorum. d. c. nemo. & d. §. presbyterum. Hac de prima proposita regula exceptione, eiusque replicationibus sint dicta. Altera exceptio est: Nisi minor aetate à parentibus fuerit oblatus. Quae exceptio approbatur per ea quae habentur §. cap. prox. reg. 69. except. 5. repl. 2. Tertia exceptio videtur: Nisi minor aetate religionem ingrediatur. c. ultim. vers. nisi fortè religionem intraret. de tempor. ordinat. in 6. Sed de hac re vide glossam in d. verbo Intraret. Quarta exceptio est: Nisi minor maior factus ordinationem ratam habuerit. c. significatum. 11. §. si autem à parentibus. vers. seu post decimum quartum annum. & c. cum virum. 12. de regularibus. Concor-dant ea quae habentur §. cap. prox. reg. 69. except. 5. replic. 1. M. I. R. d. reg. 9. except. 2. Hac de tricesima-septima regula.

XXXVIII. Regula: De militibus non ordi-nandis cauetur distinct. 50. c. si quis post. distinct. 51. in prin. vers. aut post baptismum: militantes. c. 1. vers. aliquando ex militia. c. si quis post. & c. ult. vers. q. seculari militia. item 19. q. 3. c. monasterijs. §. miles.

XXXIX. Regula: De ijs qui in foro ceciderunt nõ ordi-

ordinandis cauetur d. distinct. 51. in prin. vers. aut in foro decertantes. & d. c. 1. in prin.

XL. Regula: De eo qui in scena lusit non ordinando cauetur distinct. 33. c. maritum. vers. aut in scena luisse.

XLI. Regula: De usurarijs non ordinandis cauetur d. c. maritum. vers. neq. illos qui usuras. Sed plura de hac regula vide j. cap. prox. reg. 31.

XLII. Regula: De excommunicatis & suspensis non ordinandis cauetur c. postulastis. 7. in prin. & c. ult. vers. si tamen scienter. de clerico excom. & c. cum bona. 8. de etate & qualitate praeficiendorum. Huius regulae exceptio prima haec est: Nisi excommunicatus fuerit absolutus. c. proposuit. 8. de clerico excom.

XLIII. Regula: De eo qui minores ordines per interstitia temporum non impleuit, ad maiores non ordinando, & ne posteriores ante priores ordinentur, cauetur distinct. 74. c. episcoporum. distinct. 75. c. ult. in fine. item distinct. 77. c. subdiaconus. distinct. 78. c. quid est. 16. q. 1. c. monachos. item De institutionibus c. in ecclesia. 2. Declaratur regula proposita de definitione ordinum & interstitiorum distinct. 77. c. in singulis. c. quicumq. c. monachus. Concordant ea quae habentur j. cap. 10. quest. 1. reg. 26. Proposita regula exceptio prima haec est: Nisi prior ad altiore gradum ordinari nolit. d. c. episcoporum. vers. nisi forte superbia elatus. & d. distinct. 74. c. ult. Altera exceptio est: Nisi prior sit simplicior, quam ut superior

riorem gradum tueri possit. d. c. episcoporum. vers. sanè si officium. Tertia exceptio est: Nisi dispensatio fiat. Quæ exceptio approbatur exemplo c. vnico, de clerico per saltum promoti. item distinct. 52. in prin. cum c. sequente. Plura de regula proposita vide d. reg. 26.

XLIIII. Regula: De eo qui antea furtiuè ordinatus est non ordinando, nisi fuerit cum eo dispensatum, cauetur c. 1. cum duobus sequentibus. de eo qui ordinem furtiuè suscepit.

XLV. Regula: De monachis ad clericatum ordinandis cauetur Clement. 1. §. ad ampliationem. de statu monachorum. 16. q. 1. c. monachus. c. si quos. Concordant ea quæ habentur §. quæst. 6. reg. 7. M. 1. R. lib. 3. cap. 2. reg. 27. Huius regula exceptio est: Nisi monachus defector sit monasterij. d. q. 1. c. legi. Hactenus qui & quales ordinandi sunt, expositum est. Sed & plures huiusmodi regulas vide §. cap. 7. quæst. quibus conferende præbende. De iniuris etiam non ordinandis dicetur paulò inferius quæst. 6. reg. 5. Sequuntur reliqui ordinationis loci.

III. A QVIBVS ORDINANDI?

I. Regula: Si is cui ius ordinandi non competit, clericos ordinauit: ordinatio non valet. 1. q. 7. c. per illicitam. c. conuenientibus. §. item Tharastius patriarcha. item 9. q. 1. c. per illicitam.

II. Regula: Episcopo, non alijs ius ordinandi clericos competit. distinct. 67. in prin. cum c. sequente.

& c.

& c. vlt. item distinct. 92. c. non liceat, in princ. item Apostol. canon. 2. Huius regula exceptio prima est: Nisi episcopus alteri ius suum cesserit. c. quia diuersitatem 5. vers. nisi forte aliqui. & c. constitutus. 11. vers. & tu interim frater. de concessione prebende. c. cum venissent. 6. de institutionibus. Altera exceptio est: Nisi de consuetudine aliter obseruetur c. cum ecclesia. 31. de electionibus. Contradicere videtur c. ex frequentibus. 3. de institutionibus. Plures propositae regulae exceptiones vide j. inter exceptiones generales.

III. Regula: De eo cui episcopus ordinandi ius concessit, cauetur d. c. 5. & d. c. 11. de concessione prebende. item d. c. 6.

IIII. Regula: Capitulo sede vacante ordinandi ius non competit. c. illa. 2. ne sede vacante. & c. vlt. de regularibus, in 6. Huius exceptio est: Nisi capitulum cum pralato ius ordinandi competierit. d. c. vlt. vers. alias poterit, si eorum.

V. Regula: De decessore. Huic non competit ius ordinandi sibi successorem. distinct. 51. c. vlt. vers. qui a decessoribus in sacerdotium eliguntur. Huius exceptio est: Nisi in hoc Papa dispensauerit. Quae exceptio approbatur exemplo 7. q. 1. c. petisti. Plura de regula proposita vide j. cap. 10. quast. 2. reg. 4.

VI. Regula: Abbati in suo monasterio eiusque capellis ius ordinandi clericos competit, non episcopo. 16 q. 2. in princ. cum c. sequente. Contradicere d. q. 2. c. penult. & vlt. Cui obiectioni Gratianus re-

spondet d. c. ult. §. ecce Urbanus. De qua solutione vide j. cap. 9. reg. 3. except. 2. Planè abbas presbyter & benedictus conferre potest ordinem clericalem. c. cum contingat. 11. de etate & qualitate præficiendor. distinct. 69 in prin. cum c. sequente. Limitatur tamen c. abbates. 3. §. fin. de privilegijs, in 6.

VII. Regula: De corepiscopo cauetur d. distinct. 69. c. 1. §. fin.

VIII. Regula: De clero & populo ciuitatis cauetur distinct. 51. c. ult. vers. sed nec ille.

IX. Regula: Graci à Latinis, qui in ritibus differunt, non sunt ordinandi, & contrà. c. cum secundum. 9. de tempor. ordinat. c. cum olim. 6. §. fin. vers. nisi pro eo quod inter. de clericis coniugatis. Cuius regula exceptio est: Nisi episcopus, cui ordinandus est subiectus, consentiat. c. quod translationem. 11. de tempor. ordinat.

X. Regula: Laici ius ordinandi clericos non habent. c. præterea. 4. & c. quod autem. 5. §. de catero. de iure patronatus. Concordant ea quæ habentur j. cap. 7. reg. 17.

De exceptionibus præcedentium regularum generalibus.

Ex ijs quæ hætenus proposita sunt, patet, quibus ordinandi clericos ius competat. Quorum tamen nonnullæ exceptiones generales restant nunc ordine subiicienda.

I. Exceptio: Nisi episcopus, cui ius ordinandi cõpetit, episcopatum resignauit. Quæ exceptio approbatur

batur simul & distinguitur c. 1. de ordinatis ab episcopo, qui renunciavit.

II. Exceptio: Nisi is cui ius ordinandi competit, fuerit excommunicatus. 9. q. 1. in princ. cum. c. sequente. c. excommunicati. Huius replicatio prima est: Nisi excommunicatus antea fuerit catholicus. d. q. 1. c. per illicitam. §. sed excommunicati, cum c. sequente, vsq. ad §. sed & illud. & c. ordinationes. §. qui verò. Huius replicationis duplicatio est: Nisi ordinandus sciat catholicum excommunicatum esse. d. c. ordinationes, in prin. Altera replicatio est: Nisi cum ordinatis propter eorum ignorantiam dispensetur. c. cum clericis. 2. de ordinatis ab episcopo qui renunciavit.

III. Exceptio: Nisi is cui ordinandi ius competit, fuerit Simoniacus. 1. q. 1. c. qui perfectionem. c. per Esaiam. §. constat ergo. c. statuimus vt. §. sicut ergo. vers. sed sicut. & vers. habent ergo. c. statuimus. vers. Simoniaci Simoniacè. c. si qui. vers. qui verò scienter. c. de cetero. item De Simonia c. per tuas. 35. Concordant item ea qua habetur s. lib. 1. cap. 16. quest. 1. causa 2. & quest. 3. reg. 1. Planè proposita exceptionis replicatio prima hac est: Nisi ordinatus ignorauit ordinantem Simoniacum esse. d. c. per tuas. 35. & d. vers. habent ergo. & d. c. statuimus. vers. Simoniacos autem non Simoniacè. item d. c. si qui, in prin. item 1. q. 6. in prin. Altera replicatio est: Nisi quis inuitus à Simoniacò sit ordinatus. d. vers. habent ergo ibi: nec attractionis violentia. item 1. q. 1.

c. erga Simoniacos, in fine, cum c. sequente.

III. Exceptio: Nisi is cui ius ordinandi competit, fuerit hereticus. 1. q. 1. c. ventum. q. 7. c. conuenientibus. §. item Tharastus patriarcha, cum sequentibus. Et 9. q. 1. c. vlt. Apostol. canon. 67. §. fin. Huius exceptionis replicatio est: Nisi quis inuitus ab heretico sit ordinatus. 1. q. 1. c. constat.

V. Exceptio: Nisi is cui ius ordinandi competit, antea ordinauerit indignum vel alienum. c. cum in cunctis. 7. §. fin. de electione. c. super eo. 2. de bigamis non ordinandis. c. cum singula. 32. §. qui verò contra. de prebendis, in 6. c. eos qui. 2. de tempor. ordinat. in 6. Concordat item ea quæ habentur 7. quest. vltim. reg. 5.

VI. Exceptio: Nisi is cui ius ordinandi competit, aliterius ciuitatis clericum ordinare velit. 9. q. 2. in princ. cum c. sequente. c. nullus primas. c. nullum. c. episcopum. c. non inuitati. Apostol. canon. 34. Concordant ea quæ habentur 5. quest. proxim. reg. 9. in prin. Huius exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi episcopus loci consenserit. Quæ replicatio constat ex iam propositis. Concordat c. quod translationem. 11. de tempor. ordinat. Altera replicatio est: Nisi episcopus loci ordinationem ab alio factam ratam habuerit. 9. q. 2. c. vlt. Tertia replicatio est: Nisi episcopus loci in ordinandis clericis sit negligens: tunc enim superiori eius ordinare licet. 9. q. 3. c. cum simus. Quarta replicatio est: Nisi ecclesia vacante visitator ordinare præsumat. distinct. 24. c. presbyteri.

teri. Quinta replicatio est: Nisi Papa alterius ciuitatis clericum ordinauerit. 9. q. 3. c. nunc verò. & c. vltim. in princ. Hactenus à quibus clerici ordinandi sint, expositum est.

IIII. VBI CLERICI VEL MONACHI ORDINANDI?

Vbi iudicauerit episcopus, ordinare poterit. 16. q. 1. c. si quis monachus. c. si quos. & distin. 75. c. quando.

V. QUANDO ORDINANDI?

I. Regula: Certis diebus & horis ordinatio faciēda, distin. 75. c. ordinationes. & c. quod à patribus. Concordant ea quae habentur in quast. vlt. reg. 5.

II. Regula: Die dominica resurrectionis ordinatio celebranda. d. distin. 75. c. quod die.

III. Regula: Alij dies ordinandorum clericorum praescribuntur distin. 75. c. vlt. Declaratur regula proposita distin. 76. §. huius obseruant. §. primum verò. Huius regulae exceptio prima haec est: Nisi minores ordines conferantur: hi enim alijs diebus festis conferri possunt. c. 1. vers. & minores ordines. & c. de eo autem. 3. de tempor. ordinat. item distin. 75. c. quando. Altera exceptio est: Nisi Romanus Pontifex ordinauerit. d. c. 1. vers. subdiaconos. & d. c. 3. vers. praeterquam Romano. Tertia exceptio videtur: Nisi aliud consuetudine sit receptum. Sed reprobat c. sanè super. 2. eod. tit.

IIII. Regula: De die Sabbato Pentecostes cauetur d. c. 1. in fine.

V. Regula: Duo sacri ordines nō possunt conferri eidem vno die vel duobus continuato ieiunio. c. literas. 13. & c. dilectus. 15. de tempor. ordinat.

VI. Regula: Intra sex menses ordinatio faciēda, per ea quæ habentur j. cap. 7. post reg. 26. except. 1.

VII. Regula: Ieiunantes ordinare & ordinari debent. distinct. 67. c. 1. vers. & ieiunantes.

VII. ANTECEDENTIA ORDINATIONEM.

I. Regula: Ut ordinandus prius vires suas metiatur, cauetur 1. q. 1. c. non est. §. fin.

II. Regula: De conuocando capitulo & consilio prius habēdo cauetur distinct. 24. c. episcopus. 1. q. 1. c. estote. 12. q. 2. c. alienationes. vers. necnon & ordinationes. item De ijs quæ sunt à prelati c. nouit. 4. c. quanto. 5. & c. pastoralis. 9. item De prabendis in 6. c. cum in ecclesiis. 33.

III. Regula: De examinandis prius ordinandis cauetur distinct. 24. c. vlt. Concordant ea quæ habentur j. cap. 7. reg. 90. Quemadmodum & quo tempore examen faciendum, definitur d. distinct. 24. c. quando.

IV. Regula: Ne ad intercessionem vel preces alicuius ordinatio fiat, cauetur per ea quæ proposita sunt lib. 1. cap. 16. quest. 1. causa 9.

V. Regula: De consensu ordinandi requirendo cauetur distinct. 74. in princ. cum c. sequente. c. gesta. c. quorundam. c. vbi ista. c. honoratus. item c. 1. de regularibus. Huius regula exceptio prima hac est:

Nisi

Nisi inuitus ordinatus intra annum non prouocauerit. c. si quis. 2. in fine. d. tt. de regularib. Altera exceptio est: Nisi vidua spontè velum conuersionis sibi imposuerit, & inter velatas oblationem Deo obtulerit. c. vidua. 4. d. tt. Tertia exceptio est: Nisi quis vltra annum habitum monachalem portauerit. c. ex parte. 22. d. tt. Planè si quis ad sacros ordines promoueri nolit, alijs rationibus coërcetur, de quibus dicetur j. quæst. vlt. reg. 3. Sed & plura de regula proposita vide j. cap. prox. reg. 33.

VI. Regula, De consensu parentum ordinandi. Hic non requiritur. 19. q. 3. c. vlt. in fine. & 20. q. 1. c. puella. §. cum ergo. vers. sed puella. q. 2. c. 1. §. parentibus. & c. puella vers. si verò. Nouell. 42. §. hoc etiã cognitum. & Nouell. 123. §. interdicimus. Huius regulæ exceptio hæc est: Nisi filius filiãve sit impubes. d. §. parentibus. vers. vsq; ad quartum decimum. & & d. c. puella. item d. q. 2. in princ. cum c. sequente. c. statuimus. §. hac auctoritate. & c. vlt. Huius exceptionis replicatio hæc est: Nisi parentes in ordinationem impuberis filij non consentientes, intra annum ab ea non prouocauerint. d. c. puella. vers. at si annum & diem d. simulando. & d. §. hac auctoritate. vers. nisi consuram vel religiosam vestem. item c. si quis. 2. de regularibus.

VII. Regula: De consensu abbatis monacho ad clericatum ordinando cauetur dist. 58 in princ. cum duob. cc. sequentibus. 16. q. 1. c. monachi. cum pro. c. monachi. item 18. q. 2. c. quam sit. §. pariter autem.

c. ad aures. 5. de temp. ordinat. item De electione in 6. c. si religiosus. 27. & Clement. vlt. eod. tit.

VIII. Regula: Ordinatus à Papa sine licentia eius ad superiores ordines non promouetur. *c. cum in distribuendis. 12. de tempor. ordinat.*

IX. Regula: Ne sine presentatione patroni ordinatio fiat, cauetur *c. illud praterendum. 8. §. fin. & c. suggestum. 20. de iure patronatus. 15. q. 7. c. decernimus.* Plura de hac regula vide *3. cap. 14. quest. 3. reg. 1.*

X. Regula: Monachi non ordinandi, nisi per tempus aliquod in monasterio fuerint conuersati & probati. *c. ad apostolicam. 16. §. fin. de regularibus. 17. q. 2. c. vlt. 19. q. 3. c. monasterijs. Nouell. 5. §. hinc autem. vers. sancimus. & Nouell. 123. §. caterum si quis.* Sanè tempus probationis quantum esse debeat, incertum est: quia eius variae extant definitiones. Nam *d. c. 16. & c. non solum. 2. de regularibus in 6. annus definitur.* Biennium verò *d. c. monasterijs.* Triennium denique *d. c. vlt. & d. Nouell. 5. & 123.* Ideoq; in hac varietate videtur tempus probationis arbitrarium esse. Cui accedit glossa in *d. c. 16. in verbo Anni.* Planè proposita regula exceptio hac est: Nisi quis sciens ante tempus statutum professus sit: ideoq; beneficio pro se introducto renunciauerit. *d. c. 16.* Huius exceptionis replicatio prima est in ordine predicatorum & minorum: in his enim professio intra annum sponte facta non valet. *c. non solum. 2. de regularib. in 6.* Altera replicatio est in alijs

men.

mendicantium ordinibus, c. constitutionem. 3. d. 11.
Hac de antecedentibus ordinationem. Plura de his
vide M. I. C. lib. 3. cap. 1. quest. 3.

VII. MODVS ET ADIVNCTA ordinationis.

I. Regula: Nemo absolutè sine titulo ordinandus.
distinct. 70. in princ. cum c. sequente. c. sanctorum.
Plura de hac re vide § quest. prox. reg. 9.

II. Regula: De testimonio in ordinatione adhi-
bendo cauetur 20. q. 2. c. vlt.

III. Regula: De decretis conciliorum ordinando
inculcandis cauetur distinct. 38. c. placuit. Pro de-
claratione huius ca. vide Alexand. de Imola in l. si
quis. 6. de pactis. & §. igitur ordinandus. in Auth.
quomodo oportet episc.

IIII. Regula: De libello officiali ordinato dando
cauetur distinct. 38. c. quando.

V. Regula: De cautione ab ordinando exigenda
cauetur distinct. 23. c. quanquam. Forma huius cau-
tionis proponitur c. ne Dei ecclesiam. 43. de Simo-
nia. Hac cautio per iusiurandum non praestatur. c.
nullus. 5. de iureiurando. 22. q. 5. c. vlt. Nec in scriptis
huiusmodi cautio praestanda. c. legebatur. 3. de ma-
ioritate & obedientia. Effectus huius cautionis de-
finitur c. cum clerici. 19. de verbor. signifi.

VIII. EVENTVS ET CONSE- quentia ordinationis.

I. Regula: De poena eius qui accepta pecunia or-
dinare non vult, cauetur 1. q. 1. c. nullus episcopus. §.
qui autem.

II. Re-

II. Regula: De pœna episcopi præsentatum malitiosè non admittentis cauetur c. pastoralis. 29 §. fin. de iure patronatus.

III. Regula: De pœna eius qui ordinari non vult, cauetur distinct. 74. c. si qui. c. placuit. Contradicit c. gesta. d. distinct. 74. Planè proposita regula exceptio prima hac est: Nisi simplex indignum se existimauerit superiori ordine. d. distin. 74. c. episcoporum. §. sanè si officium. Altera exceptio est: Nisi doctus episcopi ad alium gradum promoueat, d. distin. 74. c. quorundam & c. honoratus.

IV. Regula: De pœna episcopi inuitum ordinantis cauetur d. c. honoratus, in fine. & d. distin. 74. c. 1.

V. Regula: Non legitime & non suo tempore ordinari deponuntur vel suspenduntur, & ordinatores ius ordinandi amittunt. c. sanè super. 2. in fine. c. cum quidam 8. c. literas. 13. in fine. c. vel non. 14. c. dilectus. 15. c. consultationi. 16. de tempor. ordinat. Item ordinandi potestate priuatur episcopus, qui pœnitentem sciens ordinauit, distinct. 50. c. ex pœnitentibus. §. si autem sciens. Idem cauetur de eo qui viduam aut repudiatam vxorem habentem ordinauit, d. §. si autem sciens. vers. simili sententia. Idem in genere cauetur de omni qui indignum ordinauerit, l. q. 1. c. si qui episcopi. Concordant ea quæ habentur s. quæst. 3. except. 5. item j. cap. 10. quæst. 2. reg. 1. except. 9. Sed & annua suspensio indicitur ei qui illegitime ordinauit, dist. 55. c. nullus. §. & ideo.

VI. Regula: Qui indignum ordinauit, reus est scandalis

et ali quod per ordinatū oritur. 1. q. 1. c. hi quoscunq.

VII. Regula: De non reiteranda ordinatione cauetur De consecrat. distinct. 4. c. non licet. Apostol. canon. 67. Huius regula exceptio est: Nisi prior ordinatio fuerit illegitima. 1. q. 7. c. per illicitam. 9. q. 1. c. per illicitam. & d. c. 67.

VIII. Regula: Monachus in clericum ordinatus à priore proposito non recedet. 16. q. 1. c. de monachis.

IX. Regula: Ordinato titulus & prabenda debet assignari: & interim donec assignetur, ab ordinatore est alendus. c. non liceat. 2. c. episcopus. 4. c. relatum. 9. c. de monachis. 12. c. cum secundum. 16. c. dilectus. 19. & c. dilectus. 27. de prabendis. c. cum super. 8. de concessione prabendæ. Clement. 1. de iure patronatus. 16. q. 1. c. si monachus. c. apostolicis. Planè proposita regula exceptio prima hæc est: Nisi ordinatus de sua vel de paterna hereditate subsidium vite habeat. d. c. episcopus. 4. in fine. Altera exceptio est: Nisi ordinato prabenda fuerit assignata. Quæ exceptio ipso quidem iure subsistit: verum eius replicatio est: Nisi prabenda assignata fuerit euicta. c. inter cetera. 17. de prabendis. Tertia exceptio videtur: Nisi contra Lateranense concilium fuerit ordinatus. Sed reprobatur c. cum super. 8. vers. nec ipsi canonici. de concessione prabendæ.

X. Regula: Ordinatio per quæ probanda sit, definitur c. 1. cum duobus sequentibus. de clericis peregrinis. M. I. R. lib. 3. cap. 2. reg. 30. Hæc de clericis & monachis ordinandis sint dicta.

DE OFFICIIS CLERICORUM,
quibus non præstitis cler-
ricatus amittitur.

Cap. V.

Prima regula: De officijs diuinis implendis ca-
uetur Nouell. 123. §. sancimus autem. Euentus,
si ab ijs fuerit cessatum proponitur c. si cano-
nici. 2. & c. quamuis. 8. de officio ordinarij. in 6. di-
stin. 91. c. vlt. Plura de hac re vide j. lib. prox. cap. 2.

II. Regula: De docendo & instituendo populo
cauetur distinct. 38. c. 1. in prin. vers. qui docendi of-
ficium. c. 1. in fine. item distinct. 23 c. his igitur. §. fin.
16. q. 1. c. alia causa. distinct. 93. c. ille procul. Plura de
regula proposita vide j. regulis proximus.

III. Regula: Gratiam docendi clericus habere
debet. distinct. 43. in prin. §. deber.

IV. Regula: Discretus in docendo esse debet, ne
aut tacenda proferat, aut dicenda taceat. distinct. 43.
c. 1. c. in mandatis. c. scimus. c. ephesijs & c. vlt. item
distinct. 44. c. 1. §. non ergo.

V. Regula: Eloquentiam in docendo dissimula-
bit, non fugiet. distinct. 38. c. penult.

VI. Regula: De peccatis populi redarguendis ca-
uetur 23. q. 4. c. ipsa pietas. §. molestus est, vsque ad
fin. c. quid faciet. c. si is qui. q. 5. c. non putes. c. non
est. c. qui virijs. 24. q. 3. c. tam sacerdotes. Plura de
regula proposita vide j. lib. prox.

VII. Regula: Modus redarguendi peccata præ-
scribitur

scribitur c. si sacerdos. 2. de officio ordinarij. Vide item j. cap. 8. quast. 8. reg. 57. cum sequentib.

VIII. Regula: Clericus de subditorum suorum vita rationem reddere tenetur, nisi culpa vacet, suumq; fecerit officium. distinct. 47. c. penult. & ult. Apostol. canon. 38.

IX. Regula: De vigilijs & cantando in templo cauetur distinct. 23. c. his igitur. §. fin. distinct. 91. c. 1. c. presbyter. c. clericus victum, in fine. c. ult. & distinct. 92. c. ult. 12. q. 1. c. quia tua. §. de eorum quoq; vers. & canendis psalmis. Qui canere debeant, definitur distinct. 92. c. non liceat. Diacones canere non debent. distinct. 92. c. in sanctum.

X. Regula: Modus canendi praescribitur distinct. 92. in prin. cum c. sequente.

XI. Regula: De precibus & sacris libris legendis ac discendis cauetur distinct. 38. c. 1. §. sacerdotes. Concordat M. I. C. lib. 3. cap. 2. reg. 2. Vide item de hac re j. lib. 4. cap. 1. quast. 3. reg. 5. cum sequentibus.

XII. Regula: Scientiam debent habere clerici. d. c. 1. in prin. & d. dist. 38. c. si in laicis. c. si iuxta. c. quae ea. item distinct. 37. c. ideo. §. ut itaq;.

XIII. Regula: Quarum rerum scientiam clerici habere debeant, definitur distinct. 38. c. quae ipsis.

XIIII. Regula: De canonibus ac regulis à clericis discendis ac obseruandis cauetur d. distinct. 38. c. nulli. item c. recolentes. 3. de statu monachorum. & De consecrat. distinct. 5. c. in omnib. in prin.

XV. Regula: De sacra scriptura rectè intelligenda

genda cauetur distinct. 37. c. vino. 24. q. 1. c. non asferamus. q. 3. c. quid autem.

XV I. Regula: De regula exponenda cauetur Clement. 1. §. regula. de statu monachorum.

XV II. Regula: De scientia grammatica cauetur distinct. 38. c. sedulo. c. indignum. c. locutio.

XV III. Regula: De poetis non legendis cauetur distinct. 37. c. sacerdotes. c. ideo, in prin.

XIX. Regula: De dialectica & ceteris secularibus literis à clerico non legendis neq; discendis cauetur distinct. 37. in prin. cum c. sequente. c. nōhne. c. vino. c. omnem. c. legimus. Contradicit d. c. legimus. §. sed contra, cum c. sequente. vbi Gratianus huic obiectioni respondet distinguendo.

XX. Regula: De iurisprudentia & medicina seu physica à clericis & monachis non discenda cauetur c. non magnopere. 3. c. super specula. 10. ne clerici vel monachi secularibus negocijs se immisceant. c. ut periculosa. 2. §. fin. eod. tit. in 6. Huius regula exceptio est: Nisi sint clerici parochiales ecclesias habentes. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. 1. in prin. d. tit. in 6.

XX I. Regula: Ut nihil prater Deum curēt clerici & monachi, cauetur 12 q. 1. c. cui portio. c. duo sunt.

XX II. Regula: De quotidianis operibus monachorum differitur De consecrat. distinct. 5. c. nunquam. Nouell. 133. §. illud quoque.

XX III. Regula: Ne officia vel negocia secularia tractent, vel negocientur, cauetur c. clerici. 15. in prin.

princ. & c. ult. de vita & honestate clericor. Clem.
 1. eod. tit. c. secundum. 6. in princ. ne clerici vel mona-
 chi secularibus. Apostol. canon. 6. & 80. distinct. 23. c.
 hi igitur. vers. & secularia. distinct. 88. c. consequens.
 c. episcopus. c. negociatorem. c. fornicari. c. perlatū.
 c. eiciens. item distinct. 91. c. penule, §. fin. ii. q. 1. c. te
 quidem. 14. q. 4. c. canonum. c. si quis oblitus. 16. q. 1.
 c. de presentium. c. sunt nonnulli. vers. neque enim
 beatus. c. monachi à monasterio. q. 7. c. & hoc. 21. q. 3.
 c. mollitys. c. hi qui. Concordant item ea quæ habentur
 s. lib. prox. cap. 3. quest. 2. reg. 1. item M. I. C. lib.
 3. cap. 2. reg. 11. M. I. R. lib. 3. cap. 2. reg. 39. Decla-
 ratur regula proposita exemplis c. 1. ne clerici vel
 monachi secularib. negoc. Plura exempla vide in
 regulis sequentib. Planè proposita regula exceptio
 prima hæc est: Nisi clericus sit coniugatus, qui bene-
 ficium ecclesiasticum non habet. c. iohannes. 7. vers.
 quia cum eum. de clericis coniugatis. Altera exce-
 ptio est: Nisi negocia sint ecclesiastica vel ecclesia-
 sticarum personarum. ii. q. 1. c. clericum. §. illud au-
 tem quod. 12. q. 1. c. expedit. distinct. 88. c. 1. Concor-
 dant item ea quæ habentur s. lib. prox. cap. 3. quest.
 2. reg. 1. except. 2. Tertia exceptio est: Nisi iustum sit
 negociumulare quod tractat. Quæ exceptio vi-
 detur approbari c. 1. §. nec tamen iustum. ne clericis
 vel monachi secularibus. Quarta exceptio est: Nisi
 miserabilium personarum negocia tractet. dist. 88.
 c. 1. Concordant ea quæ habentur s. d. reg. 1. except.
 4. Quinta exceptio est: Nisi pro pecunia mutuo

D

data

data speciem receperit. 14. q. 4. c. si quis clericus.

XXIV. Regula : Ne aliena negocia procurent, aut officiales principum sint, cauetur c. sacerdotib. 2. c. sed nec. 4. c. clericis. 5. §. fin. ne clerici vel monachi secularib. dist. 85. c. vlt. dist. 88. c. inutile. 21. q. 3. in prin. cum c. sequente, c. credo. c. molitys. Huius regule exceptiones vide §. reg. prox.

XXV. Regula : Ne tabellionatus officium exerceant, cauetur c. sicut. 8. ne clerici vel monachi, & c. M. I. R. d. cap. 2. reg. 31.

XXVI. Regula : Ne alienas possessiones conducant, cauetur dist. 86. c. vlt. dist. 88. c. 1. 21. q. 3. c. 1. c. placuit & c. secundum. 6. in fine. ne clerici vel monachi secularibus. Nouell. 123. §. sed neq. Planè proposita regule exceptio hæc est : Nisi clericus ecclesie sue possessiones conducat. d. c. vlt. vers. aut cui ipsius ciuitatis. item distinct. 88. c. 1. vers. aut si forcè episcopus. & d. Nouell. 123. vers. sed & ipsis. Plura de regula proposita vide M. I. C. lib. 3. cap. 2. reg. 14.

XXVII. Regula : Religiosus executor in alicuius testamento datus non potest hoc officium sine superioris licentia suscipere. c. vlt. in prin. de testamentis, in 6. Clement. 1. vers. quod utiq. non possunt. eod. tit. M. I. R. d. cap. 2. reg. 32.

XXVIII. Regula : Ne pro alijs intercedant, cauetur c. 1. c. quod quibusdam. 4. de fideiussorib. 14. q. 5. c. deniq. vers. ideoq. in causis. Apostol. canon. 19. Huius exceptio est : Nisi monachi pro abbate suo intercesserint. c. ex rescripto. 9. de iureiurando.

XXIX. Re-

XXIX. Regula: Ne quid pro patrociniis accipiāt, cauetur 15 q. 2. in prin. cum c. sequente.

XXX. Regula: Ne turpibus lucris inhiant, cauetur distinct. 88. c. consequens. distinct. 23. c. his igitur. vers. neq. turpium.

XXXI. Regula: Ne vsuras exerceant, cauetur d. c. his igitur. vers. vsuris nequaquam. item c. clerici. 2. de vita & honestate clericor. distin. 46. c. seditio- narios. vers. sicut nec vsurarios. c. non licet. & c. ult. item distinct. 47. in prin. cum duob. cc. sequentib. c. de Petro. c. si quis. item: 4. q. 4. c. si quis clericus, in fine. & c. nullus. Apostol. canon. 43.

XXXII. Regula: Ne sint cupidi, auari vel ambi- tiosi, cauetur dist. 47. in princ. & c. virum. c. bono- rum. c. sicut. item dist. 23. c. his igitur. vers. amorem pecunie. & vers. neq. ullius iactantia.

XXXIII. Regula: Ecclesiastica officia nec am- biant, nec oblata respuant, cauetur 16. q. 1. c. vos aut.

XXXIV. Regula: Ne simul ecclesiastica & mo- nasterij negocia tractent, cauetur d. q. 1. c. nemo. c. legi. §. fin. cum c. sequente. c. presbyteros.

XXXV. Regula: Ne vnus plura ecclesiastica be- neficia habeat, cauetur 3. cap. 7. reg. 8.

XXXVI. Regula: Ministerium euangelizandi & baptizandi renuere non debet. 8. q. 1. c. olim.

XXXVII. Regula: Officiū clericici circa rem do- mesticam & liberos describitur distinct. 47. c. si- cut. §. necesse est, cum sequentibus, vsq. ad c. quod ad nos. Planè à cura rei familiaris liber esse iubetur

distinct 88. c. episcopus. Nouell. 123. §. sed neq. vers. aut caratorem familia.

XXXVIII. Regula : Liberos suos in secularibus literis instituere non debent. distinct. 37. c. legant.

XXXIX. Regula : De nouitijs seu minoribus à maioribus erudiendis cauetur distinct. 28. c. de his quos, in princ. 12. q. 1. c. 1. c. necessaria. item Clemens. 1. §. nouitijs etiam. & §. ad ampliacionem. vers. rursus. de statu monachor. Concordat item M. I. C. d. cap. 2. reg. 6.

XL. Regula : De obedientia & reuerentia superiori ab inferiore prestanda cauetur distinct. 23. c. his igitur. vers. senioribus quoq. distinct. 93. in princ. c. à subdiacono. c. nulla. c. quisquis. c. non oportet. 16. q. 1. c. plasset. §. hoc idem. 18. q. 2. c. abbates. §. monachi. De consecrat. distin. 5. c. in omnib. §. fin. M. I. R. d. cap. 2. reg. 33. Concordat item 5. cap. prox. quæst. 7. reg. 5. Pœna inobedientie statuitur c. grauem. 15. de excess. prælator. c. si quis. 2. & c. illud dominus. 5. de maiortate & obed. Apostol. canon. 30. 54. & 55. Concordant ea quæ habentur 7. cap. prox. reg. 10. except. 9. Proposita regula exceptio prima hæc videtur: Nisi clericus per Papam sit ordinatus. Sed reprobatur c. per tuas. 7. de maiortate & obed. c. vlt. de confirmatione vtili. Altera exceptio videtur: Nisi superior sit accusatus. Sed reprobatur 8. q. 4. in princ. cum c. sequente. 22. q. 3. c. vnico. Tertia exceptio est: Nisi superior illicitum quid vel indebitum iusserit.

11. q. 3. c. si quis episcopus, cum sequentibus, vsq. ad c. ita corporu. c. qui resistit. c. si u. qui praeft. item De excessu pralator. c. sanè. 5. & c. cū ad. 7. Huius replicatio est: Nisi non malum praecipiat, sed bonum intermittendum. d. q. 3. c. quid ergo. §. sciendum tamen. Quarta exceptio videtur: Nisi non more iusticie, sed ex alia causa quid sit preceptum. Hac reprobat 11. q. 3. c. pauper, in fine. c. seruetur. Declaratur exceptio proposita d. q. 3. c. episcopus. §. ad hoc respondendum. vers. ex animo.

XL I. Regula: Ne à correctione sui pralati ad laicos confugiant, cauetur 11. q. 5. in princ. cum sequentib. & 11. q. 3. c. si quis presbyter.

XL II. Regula: Clerici & monachi sine consilio pralatorum nihil agere debent. 16. q. 1. c. ecclesia. De consecrat. distinct. 5. c. in omnibus. vers. & nihil sine. Declaratur hac regula d. q. 1. c. hinc est. §. item illud. vers. & ad rusticum. Huius regula exceptio est: Nisi diuina gratia intus commoniti ad docendum prorumpant. d. q. 1. c. placet. §. ostendit ergo.

XL III. Regula: Monachi de clericis iudicare non debent. 16. q. 1. c. si clericatus. §. non est.

XL IV. Regula: Clericos decet hospitalitas. distinct. 40. in prin. distinct. 42. in prin. distinct. 85. in prin. cum c. sequente.

XL V. Regula: In hospitalitate exercenda delectus personarum nō est habendus. dist. 42. c. quiescamus.

XL V I. Regula: Hospitalitas aliorum ab ijs non despicienda. dist. 42. c. si quis despicit.

XLVII. Regula : De conuiuijs exercendis, & primùm de loco conuiuiorum. In locis Deo dicatis conuiuium non celebranda. distin. 42. c. non oportet. c. nulli. c. pen. & vlt.

XLVIII. Regula : De tempore conuiuiorum cauetur distin. 44. c. vlt. § 1.

XLIX. Regula : De benedictione & gratiarum actione in conuiuijs cauetur d. §. 1. vers. nec oportet. item d. distin. 44. c. quando.

L. Regula : De modo & adiunctis conuiuiorum cauetur d. distin. 44. c. conuiuium. c. quando. c. nullius. c. penult. Vt modus in conuiuando seruetur, cauetur d. distin. 44. c. multis. Vt à publicis conuiuijs abstineant, cauetur distin. 23. c. his igitur. in princ.

LI. Regula : Ne ex symbolis vel confertis conuiuium celebrentur, cauetur distin. 44. c. non oportet. c. vlt. in princ.

LII. Regula : Ne conuiuium partes tollant de mensa, cauetur distin. 42. c. non oportet.

LIII. Regula : Ne inter pocula cantent, cauetur 22. q. 1. c. clericum, in fine. distin. 44. c. nullus. vers. aut cantare.

LIV. Regula : Vt omnibus prodesse, nulli nocere velint, cauetur 14. q. 5. c. deniq. in fine. & c. vlt. in prin. de postulando.

LV. Regula : Intercedere pro reis vel damnatis possunt, non autem temerario ausu eos debent defendere. 14. q. 6. c. 1. vers. sed non inhumanum est. & c. hi

c. hi qui. 17. q. 4. c. reum. 23. q. 5. c. de eos, in prin. l. 6. C. de episcopali audientia.

LV I. Regula: Continentes & casti: esse iubentur c. vt clericorum. 13. de vita & honestate clericor. distinct. 31. c. episcopos. distinct. 32. c. erubescunt. distinct. 23. c. his igitur. distinct. 43. in prin. distinct. 82. c. proposuisti. distinct. 84. c. cum in praterito. c. cum de quorundam.

LV II. Regula: Ne cum mulieribus confabulentur, vel conuersentur, cauetur c. si quisquam. 2. de cohabitatio. clericor. distinct. 81. si quisquam. & dist. 23. c. his igitur. vers. viduarum.

Circa fœ-
minas offi-
cia clero-
rum & mo-
nachorum.

LV III. Regula: Ne fœminas osculentur, caue-
tur de consecrat. dist. 4. c. monachi.

LIX. Regula: Ne secum habeant mulieres, caue-
tur distinct. 81. c. oportet. c. sed si forè, in fine. c. vo-
lumus. c. cum omnib. c. archidiaconum. c. quidam. c.
fœminas. c. ad reatum. distinct. 82. c. plurimos c. quia
aliquanti. item De cohabitatio. clericor. c. 1. in prin.
& De conuers. coniugator. c. vxoratus 8. §. fn. &
distinct. 32. c. hospitium. Concordat item M. I. C.
lib. 3. cap. 2. reg 7. in prin. Planè proposita regula
exceptio hac est: Nisi matrem, filiam, vel sororem
suam clericus secum habeat, aut aliam, quæ omnem
suspicionem effugiat. c. à nobis. 9. de cohabitatio. cle-
ricor. dist. 32. c. interdixit. dist. 81. c. volumus. c. cum
omnibus. c. fœminas. Concordat M. I. C. d. reg 7 ex-
cept. 1. Contradicit quoad sororem d. distinct. 81. c.
legitur. Planè proposita exceptionis replicatio est:

D 4

Nisi

Nisi istiusmodi mulieres de incontinentia sint suspecta. c. 1. de cohabit. cleric. Plures huiusmodi exceptiones vide M. I. C. d. reg. 7. item j. in regulis sequentibus.

LX. Regula: Ne concubinas alant, cauetur c. clericos. 3. c. sicut. 4. c. si autem. 6. de cohabit. clericor. distinct. 28. c. decernimus. distinct. 32. c. nullus. cum c. sequente, in prin. vsq. ad §. prapipientes. dist. 33. in prin. §. sed quaritur. distinct. 81. c. si qui sunt. c. eos etiam, M. I. R. lib. 3. cap. 2. reg. 34. Declaratur regula proposita definitione concubina distinct. 34. c. omnibus. §. concubina autem. Pœna autem concubinitus etiam in liberos extenditur 15. q. 8. c. cum multa.

LXI. Regula: Ne vxores ducant, cauetur distinct. 28. c. decernimus. c. de his. §. cauendum. c. presbyterum. c. ult. distinct. 31. c. ult. §. quod autem. §. similiter. distinct. 32. c. de illo. c. subdiaconibus. distinct. 33. in prin. distinct. 81. c. si quis amodo. c. si quis sacerdotum. c. eos etiam. item 26. q. 2. c. 1. §. his itaq. vers. copula nanq. c. 1. & c. cum decorem. 8. de clericis coniugatis. Concordant item ea que habentur j. lib. prox. cap. 13. except. 30. & M. I. C. lib. 3. cap. 2. reg. 8. Planè huius regula exceptio prima hæc est: Nisi infra subdiaconatū clericus sit constitutus: huic enim vxorem habere permittitur, priuatur tamen beneficio. d. c. 1. & c. quod à te. 3. de clericis coniugatis. & c. clericus. 6. de vita & honestate clericor. dist. 32. c. placuit. c. lectores. item 15. q. 3. c. sanè. §. cum autē.

vers.

vers. legibus enim. Apost. canon. 25. Concordat item
 3. lib. prox. d. except. 30. repl. 7. item M. I. C. d. reg. 8.
 except. 2. Huius exceptionis replicatio prima hac
 est: Nisi alterius secta uxores ducant. d. distinct. 32.
 c. quoniam. Altera replicatio est: Nisi secundam v-
 xorem duxerit. Approbatur per ea quae proposita
 sunt 5. cap. prox. reg. 24. & M. I. C. d. except. 2. repl.
 1. Tertia replicatio est: Nisi viduam uxorem duxe-
 rit, non virginem. Approbatur per ea quae proposita
 sunt 5. cap. prox. reg. 25. & M. I. C. d. except. 2. repl.
 2. Plures huiusmodi replicationes vide d. except. 2.
 Altera exceptio est: Nisi is qui uxorem duxerat, pœ-
 nitentia ductus eam dimiserit. c. sanè. 4. de clericis
 coniugatis. Tertia exceptio est: Nisi cum minores
 religioni à parentibus oblatis essent, maiores octode-
 cim annorum facti nuptias contrahere velint. dist.
 28. c. de his. Plures proposita regula exceptiones vide
 M. I. C. d. reg. 8. item 3. lib. prox. d. except. 30. Vide
 item de proposita regula 3. cap. 11. de diaconis, reg. 14.

LXII. Regula: Ne in sacris ordinibus constituti
 cum vxoribus suis coeant. Hec regula approbatür
 simul & distinguitur per ea quae habentur 3. lib. prox.
 cap. 16. reg. 5. except. 4. Quibus concordat distin. 31.
 c. 1. §. eos autem. & §. fin. cum sequentibus. vbi ratio
 proposita regula adfertur à Gratiano ver. causa hu-
 ius. Concordat item d. distinct. 31. c. temerè, cum c.
 sequente. c. eos. c. si laicus. item distinct. 32. c. 1. c.
 multorum. distinct. 81. c. ministri. Concordat item
 5. reg. 56. Contradicit Apostol. canon. episcopus. 5.

ubi cauetur, ne sub prætectu religionis uxorem abijciant. Respondetur huic obiectioni distinct. 31. c. quicumq. §. potest & aliter. c. quoniam. §. fin. De qua re vide item j. lib. prox. cap. 16. reg. 5. except. 4. Proposita regula exceptionem vide j. lib. prox. d. except. 4. repl. 1.

LXIII. Regula: Ne clericus solus ad fœmina tabernaculum accedat, nec cum sola fœmina confabuletur, nec per alios fœmina aliquid secretò mandet, cauetur distinct. 81. c. clericus, cum c. sequente. c. cum omnibus. & c. clerici.

LXIV. Regula: Ne cum mulieribus lauacra habeant communia, cauetur dist. 81. c. non oportet.

LXV. Regula: Ne monialium monasteria ingrediantur, cauetur c. monasteria. 8. de vita & honestate clericor. 18. q. 2. c. diffinimus. c. in nullo. Nouell. 133. §. non ingreditur.

LXVI. Regula: Nec commatrem sibi facere, neq. ad fœminas accedere monacho licet. 18. q. 2. c. peruenit.

LXVII. Regula: Ne ab ecclesia sua recedant, sed ibi resideant, cauetur c. quia nonnulli. 3. §. cum igitur. c. relatum. 4. c. conquerente. 6. vers. vel quod eadem ecclesie. c. ex parte. 8. c. qualiter. 9. c. inter quatuor. 10. c. extua. 11. in prin. & c. vlt. de clericis non residentibus. c. extirpanda. 30. §. qui verò. de prabendis. c. quanto 7. de officio ordinarij. c. licet canon. 14. §. is etiam. de electione, in 6. Clement. 1. §. quia verò. vers. praelatis eorum & §. ceterum, in fine. de statu me-

et monachorum. 7. q. 1. c. si qui verò. c. si quis in clero.
item De statu regularium, in 6. c. vnico, in prin. 16.
q. 1. c. quidam. c. si cupis, in prin. c. iuxta. 18. q. 2. c.
abbates. §. monachi, 20. q. 4. c. vlt. vers. item clericis.
Concordant deniq; ea quæ habentur §. reg. proxim.
item M. I. C. lib. 3. cap. 2. reg. 16. M. I. R. lib. 3. cap. 2.
reg. 35. Planè proposita regula exceptio prima hæc
est: Nisi rationabilis causa subsit. d. §. cæterum, in fi-
ne. & c. relatum. 4. vers. vel pro alijs honestis. & c.
inter quatuor. 10. in fine, vers. dummodo non sint iu-
sto. de clericis non residentibus. c. licet canon. 14. §.
fin. de electione, in 6. M. I. R. d. reg. 35. except. 1. Qua
autem sit rationabilis causa ad non residendum, pa-
ret ex sequentibus exceptionibus, tanquam proposi-
tæ exceptionis speciebus. Altera exceptio est: Nisi
studiorum causa absit. d. §. cæterum, vers. nisi ex stu-
diorum causa. & d. c. relatum. 4. vers. vel studio li-
terarum. Concordant ea quæ habentur §. cap. 7. reg.
79. except. 1. M. I. R. d. reg. 35. except. 2. Huius exce-
ptionis replicatio prima est, quo ad quotidianas di-
stributiones: hæc enim studiorum causa absens non
percipit. c. licet 32. de prabendis. M. I. R. d. except. 2.
repl. 1. Altera replicatio est: Nisi studiorum causa absit
eo loco, vbi nullum est studiorum exercitiū. c. tua fra-
ternitatis. 12. de clericis non residentibus. Tertia repli-
catio est: Nisi sine licentia sui prælati & cōsilio ma-
ioris partis cōuētiū studiorum causa absit. c. vt pericu-
losa. 2. ne clerici vel monachi secularib. Hæc de secū-
da exceptione. Tertia proposita regula exceptio est:
Nisi

Nisi pro seruitij ecclesie absit. c. ex parte. 13. de clericis non residentibus. Quarta exceptio est: Nisi in seruitio vel comitatu sui pralati absit. c. de cetero. 7. & c. ad audientiam. 15. eod. tt. Quinta exceptio est: Nisi in familia Papa absens sit. c. cum dilectus. 14. eod. tt. M. I. R. d. reg. 35. except. 3. Sexta exceptio: Nisi cum licentia sui pralati absit. c. relatū. 4. vers. nisi fortè de licentia. d. tt. Huius replicatio est: Nisi defectus sit clericorum. c. cum ad hoc. 16. de clericis non residentibus. Septima exceptio videtur: Nisi beneficium sit modicæ æstimationis. Sed reprobat c. conquerente. 6. eod. tt. Octaua exceptio: Nisi in digniori ecclesia resideat, qui ab accessoria abest c. extirpanda. 30. §. qui verò. de prabendis. distin. 70. c. ult. §. si qua tamen. Nona exceptio est: Nisi in ecclesiam extra monasterium constitutam eat. Nouell. 133. §. deinde et si. Decima exceptio est: Nisi beneficium resignauerit. Cuius replicatio est: Nisi sine superioris licentia id resignauerit. c. admonet. 4. de renunciat. Plures huiusmodi exceptiones vide j. c. 7. reg. 79. item cap. 8. quæst. 8. reg. 48. except. 1. cum sequentibus.

LXVIII. Regula: Ne ex vna ecclesia in aliam transeant, cauetur c. 1. de clericis non residentibus. c. Ioannes. 5. c. non est. 7. de regularibus. distin. 70. c. ult. §. & in qua. 1. q. 1. c. filium. 7. q. 1. c. placuit. c. si qui verò. c. si quis presbyter. c. propter. c. si quis de ordine. 19. q. 2. c. 1. 20. q. 4. c. monachum, in prin. extrauag. comm. 1. de regularibus. Apostol. canon. 14.

Concordant item ea qua habentur *5. reg. prox. & M. I. C. lib. 3. cap. 2. reg. 17.* Proposita regula exceptio prima hac est: Nisi licentia sui praelati ab vna ecclesia ad aliam transferit, vel decreto publicè interposito. *d. c. monachum. vers. nisi abbatis sui. c. quesitū. 5. §. fin. 7. q. 1. c. episcopus de loco.* Altera exceptio est: Nisi ad duriores ordinem transferit. *c. sanè. 10. & c. licet. 18. de regularibus. c. ex parte. 10. de tempor. ordinat. 20. q. 4. c. 1.* Tertia exceptio est: Nisi clericus monasterium ingrediatur. *19. q. 1. c. 1. q. 2. c. duæ sunt.* Huius replicatio est: Nisi canonicus sit regularis: huic enim non permittitur ad aliud monasterium transire. *19. q. 3. c. 1. c. mandamus.* Ratio huius redditur *20. q. 4. in fine.* Quarta exceptio videtur: Nisi consuetudo loci permittat ab vna ecclesia ad aliam transire. Sed reprobatur *c. cum venerabilis. 7. de consuetudine.* Quinta exceptio est: Nisi tempore probationis nondum finito, nec professione facta, ad aliam ecclesiam transferis. *c. postulasti. 21. de regularibus.*

Replicatio præcedentium exceptionum
generalis.

Hactenus proposita regula exceptiones enumerauimus, quarum tamen replicatio generalis hac est: Nisi seruus manumissus sit hoc modo, vt ecclesia certa seruiat. hic enim ad aliam ecclesiam transire non potest. *c. eo libentius. 6. de seruis non ordinandis.* Plura de regula proposita vide *j. cap. 7. reg. 2. except. 2.*

LXIX. Regula : Ne ad secularem vitam redeat, cauetur c. 1. & c. tue fraternitati. 3. de apostatis. 7. q. 1. c. si qui verò. 17. q. 1. c. Ananias. 20. q. 1. c. puella. q. 3. c. 1. c. procliuius. c. eos qui. 27. q. 1. c. si custos. c. si homo. c. omnes. vers. quæ verò. Concordat item M. 1. C. lib. 3. cap. 2. reg. 18. M. 1. R. d. cap. 2. reg. 36. Planè propositæ regulæ exceptio prima videtur: Nisi licentia sui prelati ad secularem vitam redierit. Sed reprobatum 17. q. 3. c. vnico. Altera exceptio est: Nisi professio nondum fuerit facta. c. postulasti. 21. de regularibus. 17. q. 1. c. vlt. in fine. q. 2. c. 1. c. nec nouimus, in fine. Huius replicatio prima hæc est: Nisi habitum religionis suscepit. c. super eo. 9. c. ex parte. 22. de regularibus. c. constitutionem. 3. §. sed expresse. vers. tacitè verò. eod. tt. in 6. Huius duplicatio prima est: Nisi nouitiorum, non professorum habitum suscepit. Quæ duplicatio approbatur simul & distinguitur c. consulti. 20. & c. statuimus. 23. §. fin. de regularibus. Huius duplicationis triplicatio prima est: Nisi euidenter appareat, cum vita genus commutare voluisse. d. c. 20. Altera triplicatio est: Nisi per annum habitum nouitiorum gestauerit. Clement. eos qui. 2. eod. tt. & d. c. ex parte. 22. Altera propositæ replicationis duplicatio est: Nisi intra triduum habitum rursus deposuerit. c. ad nostram. 8. vers. aut si post. de regularibus. c. constitutionem. 3. §. fin. eod. tt. in 6. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi mulier non professa velum conuersionis spontè sibi imposuerit, c. vidua. 4. de regularibus.

ribus. Tertia replicatio est. Nisi euidenter appareat,
 non professum vitæ genus commutare voluisse. c.
 consulti. 20. & c. statuimus 23. d. tt. Hæc de secunda
 exceptione. Tertia proposita regula exceptio est. Ni-
 si inuitus sit professus. c. 1. de his quæ vi metûsve cau-
 sa. 20. q. 1. c. sicut. q. 3. in prin. cum c. sequente. c. præ-
 sens. Huius replicatio prima hæc est: Nisi postmo-
 dum ratum habuerit, quod ab initio se inuito ge-
 stum est. d. c. 1. §. fin. 20. q. 1. c. illud. Quarta ex-
 ceptio videtur: Nisi blanditijs prælatorum allectus
 sit ad professionem. Sed reprobatur 16. q. 7. c. vlt. 20.
 q. 3. c. vltim. Quinta exceptio est: Nisi minor annis
 professus sit. c. ad nostram. 8. de regularibus. c. 1. in
 prin. c. non solum. 2. vers. maior tamen quatuordec-
 cim. eod. tt. in 6. 20. q. 1. c. 1. Huius replicatio prima
 est: Nisi adultus factus professionem ratam habuerit.
 d. c. 1. in 6. & d. q. 1. c. 1. c. illud autem. Concordant ea
 quæ habentur s. cap. prox. quæ est. 2. reg. 36. except. 4.
 Altera replicatio est: Nisi consensu parentum mi-
 nor sit oblati. d. c. 1. in fine, cum c. sequente. & d. q.
 1. c. monachum. c. quicumq. c. quem progenitores. c.
 infans. §. ex his authoritatib. item De regularibus
 c. significatum. 11. §. si autem à parentib. & c. cum
 virum. 12. Contradicit c. cum simus. 14. eod. tt. &
 glossa in d. c. 12. in verbo, Quidquid horum. Hæc de
 quinta exceptione: de qua tamen vide plura s. cap.
 prox. q. 2. reg. 36. Sexta exceptio est: Nisi furiosus
 professus sit. Hæc exceptio approbatur sub conditio-
 ne c. sicut tenor. 15. de regularib. Septima exceptio:
 Nisi

Nisi ante tempus probationis finitum professus sit. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quae habentur s. cap. prox. quest. 6. reg. 8. Octaua exceptio videtur: Nisi consecratio nondum fuerit facta. Sed reprobat^{ur} 20. q. 1. c. puella. vers. etiamsi nondum. Nona exceptio videtur: Nisi post professionem non susceperit habitum religionis. Sed reprobat^{ur} c. porrectum. 13. de regularibus. c. constitutionem. 3. vers. sed expresse. eod. tit. in 6. Decima exceptio videtur: Nisi professus nunquam in claustro sed in seculo permanserit, & boni sui vsus sit. Re-
probat^{ur} c. sicut nobis. 17. de regularibus. c. ex parte. 9. de conuersione coniugator. Hac de sexagesimano-
na regula eiusq^{ue} exceptionibus sint dicta: de qua vi-
de item M. l. C. lib. 3. cap. 2. reg. 18. Sanè de fugiti-
uis & apostatis requirendis ac puniendis cauetur c.
vlt. de regularibus.

LXX. Regula: Vt peregrinantes literas habeant commendaticias ac testimoniales, cauetur c. frater-
nitati. 5. de clericis non residentibus. c. 1. de clericis
peregrinis. extrauag. com. ad nostram. 2. de regula-
ribus. item De consecrat. distinct. 5. c. non oportet.
item distinct. 71. c. extraneo. c. hortamur. & c. vlt.
item 23 q. 8. c. si quis episcopus. Apostol. canon. 32. &
l. 22. §. fin. C. de episcopis & clericis. Concordant
item ea quae habentur s. cap. prox. quest. 2. reg. 9.
except. 3. repl. 1. Forma harum literarum prescri-
bitur dist. 73. in princip. Exemplum habetur d. di-
stinct. 73. c. 1. & c. vlt. Huius regula exceptio est:
Nisi

Nisi peregrinantes spiritu diuino agitentur. 19. q. 2. c. due sunt.

LXXI. Regula: Vt iam dicta litera rogentur, & non nisi à rogato dentur, cauetur distinct 72. in prin. cum c. sequente.

LXXII. Regula: A sede apostolica vocatus domum non reuertatur sine literis apostolicis. 8. quest. 5. in prin. cum c. sequente.

LXXIII. Regula: Vt à causis sanguinis abstineant, cauetur c. clericis 5. in prin. c. sententiam. 9. ne clerici vel monachi secularibus. 23. q. 8. c. sape principes. c. his à quibus. Proposita regule exceptio prima hæc est: Nisi à seculari magistratu iureiurando indulgentia reo promittatur. d. c. sape principes. vers. ibi consentiant fieri regibus. Altera exceptio est: Nisi clericus iurisdictionem temporalem habens, causas sanguinis delegauerit. c. vlt. ne clerici vel monachi secularibus, in 6.

LXXIV. Regula: Clericus qui homicidium commisit, vel causam mortis præstitit, deponitur. c. de cætero. 11. de homicidio. distinct. 50. c. miror. c. clericum. c. si quis viduam. vers. similiter. Apostol. canon. 64. M. I R. lib 3. cap. 2. reg. 37. Exemplum eius qui causam mortis præbuit, habetur c. ex literis. 10. de excessib. prælatorum. Proposita regule exceptio prima est: Nisi casu, non occidendi animo factum sit homicidium. c. lator. 9. c. dilectus. 13. c. ex literis. 14. c. ex literis 15. c. significasti. 16. c. Ioannes. 23. & c. vlt. de homicidio. distin. 50. c. clerico. c. hi qui. item

15. q. 1. c. ne quis qui. Concordant item ea quæ habentur 5. lib. 1. cap. 5. de homicidio, quæst. 1. except. generali 1. Planè huius exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi culpa casum præcessit, seu non adhibuit diligentiam quam debuit. c. presbyterum. 7. & c. continebatur 8. de homicidio. Altera replicatio est: Nisi dans operam rei illicitæ casu homicidium fecerit. Quæ replicatio approbatur secundum quosdam d. c. continebatur. 8. item c. tua nos. 19. in prin. c. si cut. eod. tt. Tertia replicatio est: Nisi ira percitus casu homicidium fecerit. distinct. 50. c. studeat. Quarta replicatio videtur: Nisi homicida veniam delicti petierit. Sed reprobatur c. exhibita. 22. de homicidio. Hæc de prima exceptione. Altera propositæ regula exceptio videtur: Nisi sui defendendi causa homicidium fecerit. Sed reprobatur c. interfecisti. 2. §. fin. & c. significasti. 18. §. fin. eod. tt. item distinct. 50. c. de his clericis. Admittitur tamen, si mortem aliter effugere non potuit, Clement. vnica, in fine. de homicidio. M. I. R. d. reg. 37. except. 1. Tertia exceptio est: Nisi obsidionis vel captiuitatis necessitate coactus homicidium fecerit. distinct. 50. c. de eo. §. quod verò, cum c. sequente. & c. quia te. Quarta exceptio videtur: Nisi pro salute communi, vel aduersus hostes fidei pugnans homicidium fecerit. Sed reprobatur sub conditione c. pen. de homicidio. Quinta exceptio est: Nisi per furorem homicidium fecerit. Hæc exceptio approbatur simul & distinguitur 15. q. 1. c. vlt. Clement. vnica, de homicidio. Sexta

exceptio est : Nisi ciuilitate saltem conquerens de crimine causam mortis praeuit. c. postulasti. 21. de homicidio c. praelatis. 2. eod. tit. in 6. Septima exceptio: Nisi indicia tantum criminis professus causam mortis praeuit. c. tua nos. 19. §. ad vltimum. de homicidio. Octaua exceptio est: Nisi conceptus, nondum autem viuificatus foetus interierit. c. sicut. 20. in fine. eod. tit. Nona exceptio : Nisi non per se, sed per alium occidit. reprobatur c. Henricus. 2. de clericis pugnantis. Decima exceptio est : Nisi tantum in turba defendendi causa fuit, in qua aliquis est occisus. c. praesentium. 3. & c. vlt. de clerico percussore. Undecima exceptio videtur : Nisi non appareat, cuius ictu perierit. Sed reprobatur c. significasti. 18. §. quod si discerni. de homicidio. Duodecima exceptio videtur : Nisi cum non letaliter aliquem vulnerasset, is postea ab alio fuerit occisus. Sed reprobatur d. c. 18. Decimatertia exceptio videtur : Nisi cum tantum verberari mandasset, hoc adiecto ne occideretur: mandatarius fines mandati egressus occiderit. Sed reprobatur c. vlt. eod. tit. in 6. Decimaquarta exceptio est : Nisi infans homicidium fecerit. Clement. vnica, eod. tit. Decimaquinta exceptio est : Nisi dormiens aliquem occiderit. d. Clement. vnica.

LXXV. Regula: Ne militent, vel alios ad militandum incitent, bellicae negotia administrent, aut in duello pugnent, cauetur c. 1. de clericis pugnantis c. quod in dubijs. 5. de poenis. 23. q. 8. in princip. cum sequentibus, vsque ad c. clerici qui. item d. q. 8.

c. reprehensibile. c. si in mortē. c. quo ausu. c. si quis episcopus. §. reprehenduntur, cum c. sequente, vsque ad §. licet ergo. Apostol. canon 82. Huius regule exceptio prima videtur: Nisi sui defendendi causa bellum gerat. Sed reprobatur d. q. 8 in prin. §. fin. & c. non pila. vers. aliter nec debeo. Altera exceptio est: Nisi pro suo grege bellum gerat. d. q. 8. c. scire vos. Tertia exceptio est: Nisi ratione feudorum, quæ ab Imperatore detinet, ad bellum vocetur. Quæ exceptio videtur approbari d. q. 8. c. si in mortem. §. ecce quod. Quarta exceptio est: Nisi alios ad defensionem oppressorum & infidelibus resistendum hortentur: hoc enim facere possunt. d. q. 8. c. igitur cum sape. c. omni timore. c. hortatu. c. præterea. c. ut pridem. c. suppliciter. & c. si vobis. §. licet ergo.

LXXVI. Regula: Ne arma sumant, nève armati incedant, cauetur 23. q. 8. c. clerici. c. quicumq; ex item De vita & honestate clericor. c. clerici. 2. & Cle. 1. §. aduersus verò. vers. vel arma portantes. eod. et item Clem. 1. §. quia verò, in fin. de statu monach.

LXXVII. Regula: Ne sint seditiosi, cauetur distinct. 23. c. his igitur. vers. dolos. & distinct. 46. c. seditiosarios.

LXXVIII. Regula: Ne sint cupidi vindicte, cauetur d. c. seditiosarios. vers. vel iniuriarum suarum ultor.

LXXIX. Regula: Ne discordent, nève sint contentiosi, cauetur distinct. 90. c. oblationes. c. neq; ad Cain, c. alienus. c. si quis. c. dissidentes.

LXXX. Re-

LXXX. Regula: Ne sint inuidi, cauetur d. c. his igitur. vers. odium. & distinct. 46. c. clericus inuidens.

LXXXI. Regula: Ne sint maledici vel calumniantes, cauetur d. vers. odium. & d. dist. 46. c. clericus. c. accusatores.

LXXXII. Regula: Ne adulationibus & proditi-
tionibus vacent, cauetur distinct. 46. c. clericus qui.
& c. sunt nonnulli.

LXXXIII. Regula: Ne iurent, cauetur 2. q. 5. c. 1. c. nos sanctorum. c. nos sacramentū. & c. si quis. item 22. q. 5. c. penult. & ult. item De iureiurando c. nullus. 5. item De iuramento calumnie c. 1. & l. 25. §. quod si lis. vers. quia ecclesiasti. C. de episcopo. & clericis. Proposita regula exceptio prima hæc est: Nisi pro recta fide iurent. d. c. nos sacramentum. & d. 2. q. 5. c. 1. vers. nisi pro recta fide. Altera exceptio est: Nisi agatur de fama clerici. d. q. 5. c. si quis presbyter. §. verum, cum c. sequente. c. habet. c. Mennam. c. quanto. & c. mandassu. Tertia exceptio est: Nisi ex causa necessaria iurandum sit, puta pro testimonio. c. etsi Christus. 26. de iureiurando. De qua re vide plura 5. lib. prox. cap. 16. in prim.

LXXXIV. Regula: Ne scurrilibus & turpibus verbis utantur, cauetur distinct. 46. c. clericum.

LXXXV. Regula: Ne ioculatores sint, vel goliardi aut bufones, cauetur c. vnico, de vita & honestate clericor. in 6.

LXXXVI. Regula: Ne ludant, neve spectaculis

interfint, cauetur. *distin.* 23. c. his igitur, in prin. *dist.* 35. c. 1. *dist.* 44. c. nullus presbyterorum, in fine. item c. cum decoram. 12. c. clerici. 15. §. mimis. & §. ad aleas. de vita & honestate clericor. item De consecrat. *dist.* 5. c. non oportet. Apostol. canon. 41. cum sequente. Concordat item M. I. C. lib. 3. c. 2. reg. 13.

LXXXVII. Regula: Ne venationes exercent, cauetur c. 1. & c. vltim. de clerico venatore. Clem. 1. §. porro. & §. si quis autem. vers. si qui verò. de statu monachor. *distin.* 34. c. episcopum. c. omnibus. *distin.* 86. c. qui venatoribus, cum sequentibus, vsq. ad c. non satis est.

LXXXVIII. Regula: Ne comam nutriant, neque barbam, cauetur c. si quis. 4. c. clericus. 5. c. clericus. 7. & c. clericus. 15. §. comam. de vita & honestate clericor. *distin.* 23. c. prohibeto c. clericus. c. si quis ex. c. penult. Ratio rasuræ redditur 12. q. 1. c. duo sunt. §. hi namq. sunt. vers. & hoc designat. Huius regule exceptio prima est: Nisi clericus sit coniugatus, non beneficiatus. c. Ioannes. 7. de clericis coniugatis. Altera exceptio est: Nisi mulier sit religiosa. *distin.* 30. c. quæcunq.

LXXXIX. Regula: De habitu, vestitu & ornatu clericorum cauetur d. c. clericus. 15. de vita & honestate clericor. c. cum ad. 6. in prin. de statu monachor. Clement. 1. eod. tit. Clement. quoniam. 2. de vita & honestate clericor. *dist.* 23. c. clericus. c. sanctimonialis. *dist.* 41. in prin. & c. parsimoniam. item c. vlt. in prin. 21. q. 4. c. 1. cum sequentibus, vsq. ad q. 5.

Huius

Huius regula exceptio hac est: Nisi in minori aetate clericus sit constitutus. c. vlt. de clericis coniugatis. Ad regulam quoque, propositam pertinet, quod compagis & mappulis uti non possint sine permissu Papae. distinct. 93. c. peruenit, cum c. sequente.

XC. Regula: De varietate vestitus clericorum. Eius ratio redditur distinct. 40. in prin. vers. unde in veteri. Huius exceptio est: Nisi conuersis sit praedicandum; hoc enim casu eundem habitum gestare debent omnes, quamuis diuersi ordinis. c. Deus. ii. de vita & honestate clericor.

XC I. Regula: De distinguendo habitu nouitiorum & professorum cauetur c. statuimus. 23. §. fin. de regularibus.

XC II. Regula: De incesso clericorum cauetur distin. 41. c. parsimoniam. vers. & incesso. item c. vlt. dist. 23. c. his igitur. vers. non vagi oculis.

XC III. Regula: De alimentis, cibo & potu clericorum cauetur distinct. 41. in princ. vers. & quod tam de vestibus. item c. i. ead. distinct. Apostol. canon. 62.

XC IV. Regula: Non cibus, sed appetitus est in culpa. d. distinct. 41. c. delicia. c. quod dicit.

XC V. Regula: Ut diuitibus obseruantia cibi remittatur, cauetur distinct. 41. c. non cogantur.

XC VI. Regula: De esu carniū monachis interdicto cauetur c. cū ad. 6. §. in refectorio. de statu monachor. Clem. i. §. fin. eod. tit. De consecrat. dist. 5. c. carnem. Huius regulae exceptio prima est: Nisi b

agritudinem, d. c. carnem. vers. seruato tamen moderamine. & d. c. cum ad. 6. §. porro debiles. Altera exceptio videtur: Nisi in solennitatibus. Sed reprobatur d. c. cum ad. 6. §. nec in quibusdam. Tertia exceptio videtur: Nisi extra refectorium carnibus vescatur. Sed reprobatur d. §. nec in quibusdam. vers. sed nec extra refectorium. Quarta exceptio est: Nisi ex speciali abbatis indulgentia. d. §. nec in quibusdam. vers. quanquam ex indulgentia.

XCVII. Regula: De crapulis & ebrietatibus vitandis. cauetur c. à crapula. 14. de vita & honestate clericor. distinct. 23. c. his igitur, in prin. vers. priuata. & distinct. 35. in prin. §. sequitur. c. 1. c. venter. c. vinolentum c. luxuriam. c. sexto. c. vlt. & dist. 44. in prin. cum c. sequente. c. nullus. c. vlt. §. si ergo. De consecrat. distinct. 5. c. nullus presbyterorum. Apost. canon 41. cum sequente.

XCVIII. Regula: Ne tabernas ingrediantur, cauetur distinct. 44. c. non oportet. c. clerici. item De vita & honestate cleric. c. clerici. 15. §. & tabernas. Apostol. canon. 53.

XCIX. Regula: Ne tabernam aut ergasterium habeant, cauetur distinct. 44. c. nulli.

C. Regula: De alimentis acquirendis cauetur distinct. 91. in prin. c. presbyter. vers. deinde peractis. c. clericus. c. penult.

CI. Regula: Ut priuatum seu proprium nihil habeant, sed omnia illis sint communia, cauetur De regularibus c. Ioannes. 5. vers. nec eorum aliquem.
item

item De statu monachorum c. monachi. 2. in princ.
 vers. nec peculium. & §. qui verò item c. super. 4. c.
 cum ad 6. §. 1. item Clem. 1. §. fin. eod. tit. Idem ca-
 uetur non de monachis solum, sed & de clericis. 12.
 q. 1. in prin. c. dilectissimis. c. clericus. c. duo sunt. §.
 rasio verò. c. quia tua. c. scimus. c. nolo. c. non dicatis.
 c. habebat, in fine. c. illi autem. §. de rebus. item dist.
 32. c. præter. §. præcipientes. Accedit M. I. R. lib. 3.
 cap. 2. reg 38. Planè proposita regula exceptio pri-
 ma hæc est, quòd habens propria clericus quidem
 non erit, clericatus tamen illi non tollatur. d. §. de
 rebus. vers. si habuerint: non clerici erunt, non ta-
 men, & c. item d. q. 1. c. certè ego Altera exceptio est:
 Nisi clericus uxorem & liberos habeat: ad horum
 enim usum licet illi habere propria. d. q. 1. c. præci-
 pinus. §. cū ergo. Cui contradicit glossa in vers. sed
 notandum. Tertia exceptio est: Nisi clericus suis con-
 tentus à sumptibus ecclesiæ abstineat. d. q. 1. c. illi au-
 tem. Accedit glossa d. q. 1. in prin. Quarta exceptio
 videtur: Nisi cum monacho de habenda proprietate
 fuerit dispensatum. Sed reprobat c. cum ad. 6. §.
 fin. de statu monachor. Quinta exceptionis loco no-
 tandum, quamvis nihil propriū habere debeant, ta-
 mē res ecclesiæ ab ijs possideri & administrari posse.
 12. q. 1. c. expedit. c. nulli. §. si ergo res, cum c. sequēte.

CII. Regula: De lectis monachorum cauetur
 Clement. 1. in prin. vers. & lecti sternij. de statuta mo-
 nachorum.

CIII. Regula: De habitatione clericorum &

E S mona-

monachorum. Ut non separatim, sed in communi loco habitent, comedant & dormiant, cauetur 12. q. 1. c. 1. c. dilectissimis. c. necessaria. c. quia tua. in princ. 16. q. 1. c. si clericatus. §. fin. 20. q. 4. c. monachum. §. seruandum quoq. item distinct. 32. c. praeter hoc. §. precipientes. De consecrat. distinct. 5. c. in omnibus. item De vita & honestate clericor. c. quoniam. 9. in princ. vers. in vna domo. M. I. R. lib. 3. c. 2. reg. 40. Huius regule duae exceptiones proponuntur d. §. seruandum. vers. nisi forte probati post emeritos labores, aut propter infirmitatis necessitatem. Plura de regula proposita eiusq. exceptionibus vide M. J. C. lib. 3. cap. 2. reg. 5.

CIV. Regula: Ne singuli monachi per parochias vel prioratus ponantur, cauetur c. monachi. 2. in princ. vers. nec singuli. & c. quod Dei. §. §. fin. de statu monachor. c. ex parte. 3. & c. vltim. de capellis monachorum. Clement. 1. §. ad haec. de statu monachorum.

CV. Regula: De silentio monachorum cauetur c. cum ad. 6. §. in oratorio. de statu monachor. Clement. 1. §. fin. eod. tit.

CVI. Regula: De confessione & communicatione monachorum cauetur Clement. 1. §. sane. d. tit.

CVII. Regula: Matrimonium ne contemnant, cauetur j. lib. proxim. cap. 2. quest. 4. reg. 4. Nuptialibus tamen conuiuijs interesse prohibentur distinct. 34. c. presbyteri.

CVIII. Re-

CVIII. Regula: Ne ad curias principum eant, cauetur Clement. i. §. quia verò. de statu monach.

CIX. Regula: Ne in foro vel nundinis versentur, cauetur distinct. 91. c. pen. §. qui verò.

CX. Regula: Ne clerici conditionem suam abnegent, vel se monachos fingant, cauetur e. vt clerici. 3. de regularibus. Apostol. canon. 61.

CXI. Regula: Ne glorientur in malitia sua, cauetur c. quàm sit. 9. de excess. prelator.

CXII. Regula: Vt ea qua illis supersunt, dent pauperibus, cauetur 12. q. 1. c. quia tua. §. fin.

CXIII. Regula: Vt bonis moribus viuant, cor, linguam & oculos ab omnibus illicitis conseruent, ac corpus Deo seruent, cauetur d. c. quia tua. §. de eorum. vers. & sub ecclesiastica. distinct. 23. c. his igitur. vers. non vagi oculis.

CXIV. Regula: Vt singulis diebus mane prima hora ad lectionem veniant, cauetur De consecrat. dist. 5. c. in omnib. vers. & singulis diebus.

CXV. Regula: Vt in mensa similiter lectionem audiant, cauetur d. c. in omnib. §. fin.

CXVI. Regula: Pro gradu sui officij quengq; meliorem esse oportet. 8. q. 1. c. qualis enim.

CXVII. Regula: Ne monachi ea qua clericorum sunt, vsurpent, cauetur Clement. i. in prin. & §. nec etiam in casibus. de priuilegijs. Huius regule exceptio est: Nisi ad quosdam actus sint specialiter priuilegiati. d. Clement. i. in prin. vers. vel per priuilegia sedis apostolica, & d. Clement. i. §. fin.

CXVIII.

CXVIII. Regula : Ne monachi in clericorum infamiam, damnum vel præiudicium quidquam agant, cauetur d. Clement. 1. §. quibus, cum sequentibus, vsq₃ ad §. fin.

CXIX. Regula : De ratione sui officij reddenda cauetur dist. 38. c. quando. §. cum verò. Hec de officijs clericorum & monachorum. Sed & plura huiusmodi officia vide §. cap. prox. quest. 2. Cum enim in eum casum clericus peruenerit, quod ab initio ordinari non potuit, clericatum amittit. Quanquam hoc non est perpetuò verum, vt ostendit Gratianus c. 1. c. ult. §. his ita respondetur.

De exceptione præcedentium regularum generali.

Quamuis autem clericus & monachus contra officia hactenus enumerata agens sit deponendus, vt ex præmissis patet : tamen eius exceptio hæc est : Nisi poenitentiam egorit. Quæ tamẽ exceptio videtur reprobanda per ea quæ traduntur dist. 50. in prin. cum sequentibus, vsq₃ ad c. clericũ qui. item c. de his. c. peruenit. c. accedes. c. quicumq₃. c. qui sub. c. fidelior. §. si. Concordant itẽ ea quæ proposita sunt §. cap. prox. quest. 2. reg. 15. Sed hisce non obstantibus, exceptio proposita approbatur d. distinct. 50. c. si post. §. ex contrã, cum sequentibus, vsq₃ ad c. sacerdos quidem. §. quomodo igitur. Planè propositæ exceptionis replicatio prima est : Nisi ficta fuerit poenitentia magis spe honoris ecclesiastici consequendi, quàm odio criminis commissi. d. distinct. 50. c. sacerdos. §. quomodo igitur.

igitur, cum sequentibus, vsq; ad c. absit. item d. dist. 50. c. domino, cum c. sequente. & c. presbyteros. §. sed illud. Altera replicatio est: Nisi crimina, de quibus pœnitentia acta est, fuerint manifesta. d. c. presbyteros. §. fin. & d. distinct. 50. c. de his vero. Tertia replicatio est: Nisi pœnitens in hæresin lapsus fuerit. d. dist. 50. c. de eo autem. Quarta replicatio est: Nisi homicidium fecerit pœnitens. Quæ replicatio approbatur simul & distinguitur per ea quæ proposita sunt s. reg. 74. Quinta replicatio est: Nisi pœnitens ad altiorem gradum ascendere velit. d. dist. 50. c. si duo. §. præmissus. c. hi qui altario. Contradicit tamen d. c. hi qui. §. sed exemplo, cum sequentibus, vsque ad c. ex pœnitentibus. Sexta replicatio videtur: Nisi iteratò deliquerit pœnitens. d. c. hi qui. §. quod si iteratò. Sed contrà reprobatur d. §. sed exemplo. Hæc de exceptione pœnitentiæ generali. Nunc de privilegijs clericorum dicendum.

DE PRIVILEGIIS ET REBUS clericorum ac monachorum.

Cap. VI.

Prima regula: Sacerdotes sunt sal terra. dist. 93. c. sacerdotes.

II. Regula: De immunitate clericorum & monachorum canitur c. quanquam 4. de censibus, an 6. Clemen. ult. de censibus 16. q. 1. c. iuxta sanctionem. 23. q. 8. 6. in qualibet, in prin. & §. vniuersos. l. 1. c.

l. 1. C. de episcopis & clericis. Concordat item s. lib. eod. cap. 1. reg. 24. & M. I. C. lib. 3. c. 3. reg. 1. in princ. M. I. R. lib. 3. c. 2. reg. 42. Huius regula exceptio est: Nisi munera sint patrimonialia. 11. q. 1. c. si quæ cau- se. §. fin. Sed de hac exceptione alijs q. pluribus vide d. reg. 24. & M. I. C. d. reg. 1. M. I. R. d. reg. 42.

III. Regula: Ne clericis vis vel iniuria per laicos inferatur, cauetur 16. q. 7. c. contra, in prin. c. laici. c. inuentum. 17. q. 4. c. si quis suadente, §. qui autem. l. 10. C. de episcopis & clericis.

IV. Regula: De pœna & absolutione eius qui cle- ricum percussit, cauetur d. c. si quis suadete, in prin. de quo cum alijs pluribus concordantib. vide s. lib. 1. c. 8. q. 5. causa 6. item c. 13. q. 3. reg. 1. except. 7.

V. Regula: Clerici de bonis suis testari, eâve alie- nare non prohibentur, c. 1. de testamentis. 12. q. 5. in prin. cum c. sequente. c. fixum. Apostol. canon. 39. M. I. R. d. cap. 2. reg. 43. in prin. Huius regula exceptio prima hæc est: Nisi tempore clericatus vel episcopa- tus sui adquisierit. d. c. fixum. vers. postquam autẽ. & d. q. 5. c. 1. in prin. & d. 12. q. 3. in princ. cum c. se- quente. item c. 1. c. ut unusquisq. 3. & c. ult. de pecu- lio clericorum. c. 1. in fine. & c. cum in 7. de testa- mentis. M. I. R. d. reg. 43. except. 1. Concordant item ea quæ habentur j. cap. 8. quæst. 10. reg. 17. Planè pro- positæ exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi ad sustentandam vitam rebus in clericatu quæsitis v- tatur. d. c. ult. vers. sustentande vitæ causa. de pecu- lio clericor. Altera replicatio videtur: Nisi mobilia sint,

sint, quæ in clericatu adquisiuit. Sed reprobatu r. c. relatum. 12. in prin. de testamentis. Tertia replicatio est: Nisi pauperibus largiatur. d. c. relatum. 12. §. licet autem. & c. ad hac. 8. eod. et. Quarta replicatio est: Nisi religiosi locis de bonis in clericatu adquisitis reliquerit. d. §. licet autem. vers. & religiosi. Quinta replicatio est: Nisi is qui in viuentis ministerio fuerint, aliquid ex bonis in clericatu adquisitis reliquerit. d. §. licet autem. vers. & illis qui viuenti. Sexta replicatio est: Nisi canonicam portionem ecclesie, à qua ei debetur, vel alteri ecclesie relinquat. 12. q. 3. c. vltim. Septima replicatio est: Nisi non occasione clericatus, sed ipsius personæ intuitu illi relictum vel adquisitum sit. c. quia nos. 9. c. relatum. 12. §. caterum. c. requisisti. 15. §. si verò. de testamentis. c. 1. de success. ab intestato. 12. q. 3. c. 1. §. si autem ipsis. c. quicumq;. q. 5. c. fixum. vers. hereditaria successione. M. I. R. d. except. 1. repl. 1. Sanè quando præsumendum sit occasione clericatus, quando intuitu personæ adquisitum esse, ex personæ relinquentis definitur d. c. requisisti. 15. Planè propositæ replicationis duplicatio prima hæc est: Nisi ex rebus ecclesie adquisierit: tunc enim, quamuis proprio nomine adquisierit, tamē alienare potest. d. c. fixū. vers. de facultatib. ecclesie. 12. q. 4. in prin. cum c. sequente, vsq; ad §. si quis verò. & c. vlt. item c. presbyter. 2. & c. inquirendū. 4. de peculio clericor. Altera propositæ replicationis duplicatio est: Nisi pro redemptione animæ episcopo sit relictū vel donatum. 12. q. 3. c.

Pontifices. Octaua replicatio est: Nisi clerico relictum sit, vt alij restituat. d. c. *Pontifices.* §. fin. Non a replicatio est: Nisi episcopo & ecclesia coniunctim vel disiunctim sit relictum: hoc enim pro parte dimidia episcopo pleno iure acquiritur, vt id, cui voluerit, alienare possit. c. requisisti. 15. §. quod si relinquatur, cum sequentibus de testamentis. Huius duplicatio prima hac est: Nisi episcopo & ecclesia non cathedrali relictum sit. d. §. quod si relinquatur. vers. secus autem est. Altera duplicatio est: Nisi pro redemptione anime episcopo & ecclesia sit relictum. 12. q. 3. c. *Pontifices.* Hec de prima proposita regula exceptione, eiusq; replicationibus sint dicta: de qua re vide item M. I. C. lib. 3. cap. 4. de priuilegijs episcoporum, reg. 23. Altera exceptio est: Nisi monachus sit: hic enim de rebus suis testari, easve alienare prohibetur. c. quia ingredientibus. 2. de testamentis. 18. q. 2. c. abbates. §. monachi. vers. aut peculiare. 19. q. 3. c. quia ingredientibus. c. perlatum. Item concordat M. I. C. lib. 3. cap. 3. reg. 5. in princ. M. I. R. d. reg. 43. except. 1. & reg. 44. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi monachus liberos legitimos habeat. c. cum siuius. 14. in fine. de regularibus. 19. q. 3. c. penult. Nouell. 5. §. decernimus. vers. si vero filios. M. I. R. d. except. 2. repl. 1. & d. reg. 44. except. 1. Altera replicatio est: Nisi eremita sit monachus. 19. q. 3. c. perlatum. §. econtra. Tertia replicatio est: Nisi monachus episcopus sit factus. Quarta replicatio approbatur simul & distinguitur 18. q. 1. c. 1. Quarta repli-

replicatio est: Nisi monachus ad secularem vitam redierit. 17. q. 4. c. hanc ergo. §. sed notandum, cum sequentibus. Contradicunt ea quæ habentur M. I. C. lib. 3. cap. 3. reg. 6. Plures propositæ exceptionis replicationes vide M. I. C. d. cap. 3. reg. 5.

VI. Regula: Clerico defuncto regulariter ecclesia succedit. 12. q. 5. c. sicubi, cum c. sequente. c. 1. vers. si autem ante & c. ult. §. fin. de successione ab intestato. Concordat item M. I. C. lib. 3. cap. 4. de privilegijs episcoporum, reg. 14. Huius regulæ exceptio prima hæc est: Nisi clericus factio testamento decesserit, seu res suas alijs reliquerit. d. c. 1. vers. donare eis liceat. & 12. q. 1. c. episcopi. c. sint manifesta. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi tempore clericali bonâ adquisierit: de his enim testari, eâve alijs relinquere prohibetur, per ea quæ proposita sunt §. reg. prox. except. 1. ubi etiam huius replicationis duplicationes videre licet. Altera replicatio est: Nisi defunctus hæreticos instituerit hæredes. c. si quis episcopus. §. & c. in eos. 6. de hæreticis. Tertia replicatio est: Nisi de rebus ecclesiæ testatus fuerit clericus. 12. q. 1. c. episcopi. vers. quidquid verò. q. 5. c. obitum. c. fixum. vers. quascunq; res. Huius duplicatio est: Nisi tantum de proprijs rebus ecclesiæ relinquat, quantum ex eius bonis alijs leget. d. q. 5. c. si episcopus. Quarta replicatio est: Nisi monachus testatus sit. Quæ replicatio apprehatur simul & distinguitur per ea quæ proposita sunt §. reg. proxim. except. 2. Hæc de prima exceptione. Altera proposita regula

exceptio est : Nisi defunctus cognatos reliquerit : hi .n. ecclesie in successione preferuntur. 12. q. 5. c. ult. vers. & sine cognatione. 17. q. 4. c. ult. Tertia exceptio est : Nisi defunctus à pralato illectus fuerit, & clericus vel monachus fieret. 16. q. 7. c. pen. in fine.

VII. Regula : Collegio, non singulis hereditas defuncti clerici acquiritur. c. relatum. 12. §. nomine autem. de testamentis.

VIII. Regula : Si defunctus in diuersis ecclesiis beneficia possedit : bona eius in istas ecclesias proportionem sunt distribuenda d. c. relatum 12. §. fin.

IX. Regula. Quibus deferatur successio serui clerici facti ac defuncti, desinitur c. sancto, 2. de successione. ab intestato.

X. Regula : De foro clericorum ac monachorum competenti. Apud ecclesiasticum, non ciuilem iudicem conueniendi. c. 2. de foro competenti. c. seculares. 2. eod. tit. in 6. c. at si clerici. 4. de iudicijs. 11. q. 1. c. 1. c. nullus iudicum. c. clericum. c. continua. c. nullus clericus. c. si quis clericus. c. placuit. c. Christianis. c. Syluester. c. relatum. c. experientia. vers. in his verò. c. si quisquam. vers. si quis autem. c. clericum. c. si quæ causæ. §. cum ergo. c. de persona. c. peruenit. c. fratris. c. sacerdotibus. c. inolita. c. placuit. c. de diuersis. c. si quis cum, in prin. c. si clericus. c. clericum in prin. & §. ex his omnib. 12. q. 1. c. futuram. §. idem verò presidens. Nouell. 83. §. vbi autem dirimere. Nouell. 123. §. si quis contra. Concordat item M. I. C. lib. 3. cap. 3. reg. 7. & reg. 10. M. I. R. lib. 3. c. 2. reg. 46.

reg. 46. Planè proposita regula exceptio prima hac videtur: Nisi clericus sit coniugatus. Sed reprobat^{ur} c. vnico, de clericis coniugat. in 6. M. I. R. d. reg. 46. except. 1. Altera exceptio est: Nisi mutato habitu, tonsura & alijs, se pro laico gerat, aut uxorem ducat. d. c. vnico. vers. in ceteris autem, vel nisi. c. ex parte. 9. de clericis coniugatis. item c. ex parte. 27. de privilegijs. c. si iudex. 12. §. fin. de sentent. excom. in 6. M. I. R. d. reg. 46. except. 3. Tertia exceptio est: Nisi ecclesiasticus iudex causam dirimere vel nolit, vel non possit. 11. q. 1. c. si quis cum. vers. si autem noluerit. c. clericum. §. ex his omnibus. vers. nisi forte ciuilem causam. Nouell. 83. §. vbi autem dirimere. Nouell. 123. §. certè si quis. Contradicit c. qualiter. 17. de iudicijs. Quarta exceptio videtur: Nisi criminalis, nō ciuilis actio aduersus clericum instituatur. Sed reprobat^{ur} c. at si clerici. 4 & c. clerici. 8. de iudicijs. item 11. q. 1. c. sicut. n. §. ex his omnibus. vers. in criminali verò. M. I. R. d. reg. 46. except. 4. Contradicit M. I. C. d. reg. 10. except. 2. Quinta exceptio est: Nisi ciuilis actio, non criminalis aduersus clericum intendatur. d. §. ex his omnib. item d. q. 1. c. statuiamus. §. quia ergo. Contradicit d. c. statuiamus. §. fin. cū c. sequente. & d. q. 1. c. nullus. c. aliud. §. fin. Sexta exceptio est: Nisi clericus depositus sit & excomunicatus. c. cū non. 10. de iudicijs. Concordāt ea quæ habentur 7. except. 9. Septima exceptio est: Nisi clericus fori prescriptioni renunciauerit. l. 39. C. de episcopis & clericis. Mutatur ac reprobat^{ur} exceptio

proposita c. si diligenti. 12. & c. significasti. 18. de foro competiti. M. I. R. d. reg. 46. except. 5. Octava exceptio videtur: Nisi de hoc ipso dubitetur, an sit clericus. Sed reprobatur c. si. iudex. 12. de sentent. excom. in 6. M. I. R. d. reg. 46. except. 6. Nona exceptio est: Nisi clericus sit incorrigibilis, & episcopo suo inobediens. 11. q. 1. c. statuimus. c. si quis sacerdotum. c. petimus. c. istud est. Concordat item s. except. 6. item s. cap. prox. reg. 40. M. I. R. d. reg. 46. except. 7. Decima exceptio est: Nisi praelatus clerici consentiat. 11. q. 1. c. sicut enim. §. ex his omnibus. vers. nisi fortè cum consensu. M. I. R. d. reg. 46. except. 8. Undecima exceptio est: Nisi de pradijs agatur. 11. q. 1. c. si qua causa. §. his ita responderetur. M. I. R. d. reg. 46. except. 10. Duodecima exceptio videtur: Nisi debitum sit liquidum. Sed reprobatur c. seculares. 2. de foro competenti, in 6. Hac de decima regula.

XI. Regula: Apud suum praelatum clerici conveniendi. c. 1. de foro competenti. Concordant ea quae proposita sunt s. reg. prox. in prin. Cuius regula exceptio prima haec videtur: Nisi clericus alij seruiat: hoc enim casu videtur apud eum, cui seruit, conveniendus. Sed reprobatur c. cum contingat. 13. d. de. Altera exceptio est: Nisi alio loco deliquerit: hoc enim casu ab episcopo loci, ubi deliquit, sententia ferenda. c. postulasti. 14. eod. de.

XII. Regula: Episcopus non solus, sed cum senioribus. vel synodo de causa clerici iudicare debet per ea quae proposita sunt s. lib. 1. c. 12. de executione, q. 1. except. 2.

XIII.

XIII. Regula: A quor episcopis presbyteri vel diaconi iudicandi sint, definitur 15. q. 7. c. si quis ruidus. c. felix. c. si autem.

XIV. Regula: Ne extra provinciam suam in ius vocentur, cauetur 3 q. 6. c. ultra. c. peregrina. c. non liceat. c. neminem. c. si quis clericus. q. 9. c. nec extra. 5. q. 4. c. duodecim. §. salvo. Concordat item ea quæ habentur 5. lib. prox. cap. 2. quæst. 2. except. 12. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi ad Papam fuerit appellatum, vel à Papa iudices dari. d. c. ultra. vers. nisi tantum ad apostolicam. d. c. peregrina. vers. salua in omnibus. d. c. non liceat. vers. sine præiudicio tamen. & §. reuerentia. Altera exceptio est: Nisi prælatus accusetur. d. c. neminem, in fine. vers. nisi prælatus sit, ubi tamen nonnulli legunt: Nisi ad sedem apostolicam fuerit appellatum. Plura de regula proposita vide M. 1. C. lib. 3. cap. 3. reg. 8.

XV. Regula: Clericus qui non est soluendo, præstando iuramentum de soluendo, si poterit, absolueudus est. c. Odoardus. 3. de solutionibus.

XVI. Regula: Clerici laici sunt digniores. 6. q. 1. c. beatus. vers. & cunctos subditos.

XVII. Regula: Laici clericis obedire debent, non imperare. c. ecclesia. 10. in prin. de constitutionibus. c. vlt. in prin. de rebus ecclesiæ alienandis.

XVIII. Regula: Clerici à laicis non sunt iudicandi. distinct. 28. c. vlt. 11. q. 1. c. sacerdotib. Concordant ea quæ habentur 5. reg. 10. in princ. & cap. 1. reg. 17.

XIX. Regula : Laici clericorum doctrinam & exempla sequi debent. de consecrat. distinct. 3. c. ne quis. vers. sed exemplum.

XX. Regula : Clerici legibus civilibus pro se, non contra se vtuntur, per ea, quæ proposita sunt s. lib. 1. cap. 2. except. 13.

XXI. Regula : Clerici laicis fidelitatem iurare non tenentur, c. nimis. 30. de iureiurando.

De exceptionibus præcedentium regularum generalibus.

Hactenus priuilegia clericorum & monachorum enumerauimus, quorum tamen plura vide M. I. C. lib. 3. cap. 3. Sed & huc pertinent ea quæ habentur de præbendis ijs decernendis: de qua re dicetur infra. cap. prox. Planè istarum regularum aliquot supersunt exceptiones generales siue communes, quarum prima hæc est : Nisi clericus relicto habitu & tonsura clericali, se pro laico gesserit : hoc enim casu priuilegia clericatus amittit, per ea quæ proposita sunt s. reg. 10. except. 2. & lib. 1. cap. 8. quæst. 5. causa 6. except. 9. Altera exceptio est : Nisi clericus sit bigamus. c. vnico, de bigamis, in 6. Tercia exceptio est : Nisi clericus sit ioculator. c. vnico, in fine, de vita & honestate clericor. in 6. Quarta exceptio est : Nisi clericus circa diuina officia negligens sit, vel non resideat. 16. q. 1. c. generaliter. l. 40. §. eos tamen. C. de episcopis & clericis. Hæc de exceptionibus generalibus. Sed & plures colligi possunt ex ijs quæ s. cap. prox. sunt proposita. Si enim ea quæ sunt sui officij.

cleri-

clericus non praestiterit, clericatum amittit, ut s. cap. prox. est ostensum. Ideoque privilegio clericali frui non debet. Sed & quae exceptiones aduersus ordinationem clericorum possunt opponi, quas s. cap. 4. enumerauimus; ea aduersus regulas privilegiorum etiam non ineptè opponuntur.

DE PRAEBENDIS ET dignitatibus.

Cap. VII.

A Privilegijs clericorum non sunt separanda ea quae de praebendis & dignitatib. ecclesiasticis traduntur: nam & haec perinde ac privilegia sunt praemia clericatus. Ideoque de ijs nunc nobis tractandum est. Et primum quidem de praebendis acquirendis: hinc de ijs amittendis ac auferendis: postremò de ijs augendis, non minuendis, non diuidendis neque permutandis, &c.

I. DE ADQUIRENDIS PRAEBENDIS & dignitatibus.

I. Regula: De causis acquirendarum praebendarum. Causae acquirendarum praebendarum sunt haec: Collatio, prouisio, presentatio, institutio, electio, & rescriptum seu mandatum Papae. Quae causae constant ex c. cum in illis. 16. §. illis verò. & §. cum autem. de praebendis, in 6. His causis videtur accedere temporis praescriptio. Sed haec reprobatur

c. 1. de reg. iuris, in 6. Concordant ea quæ habentur j. cap. 9. reg. 2. except. 5. Videtur item causis supra enumeratis accedere successio ex testamento & ab intestato. Sed & hæc causa reprobatur 8. q. 1. c. apostolica. Concordant ea quæ habentur j. cap. 10. quæst. 2. reg. 4.

II. Regula: Prædictis causis accedit ordinatio clerici: nam ordinato clerico de beneficio est providendum. Quæ regula approbatur simul & distinguitur per ea quæ proposita sunt s. cap. 4. quæst. 8. reg. 9. Sed & approbatur c. accepimus. 13. de etate & qualitate præficiendor. c. proposuit. 6. de filiis presbyterorum. 1. q. 2. c. sacerdos. §. clerici quoq. c. clerici omnes. 12. q. 1. c. quia tua. §. de eorum quoq. Sanè si quis causam propositam ad institutionem referat, ut sit eadem causæ institutio & ordinatio, non refragor. Quanquam glossa in rubr. de institutionibus, in 6. & in c. 1. de reg. iuris, in 6. institutionis varias congerit significationes.

DE COLLATIONE PRÆBENDARUM.

Causæ ex quibus præbendæ conferendæ.

III. Regula: Si quis ad sacros ordines promotus vel ordinatus sit, præbendam illi conferendam supra reg. prox. dictum est. Alia causa est: Si Papa mandaverit vel rescripserit de præbenda alicui conferenda. MI. R. lib. 3. cap. 3. reg. 3. Quæ causa cum ipso iure subsistat, plures recipit exceptiones, quarum aliquot ordine

ordine subiiciens. Harum prima est: Nisi impetrās nomen suae dignitatis in precibus suppresserit. c. ad aures. 8. de rescriptis. Altera exceptio est: Nisi antea pro alio per rescriptum Papa intercesserit. c. mandatum. 38. & c. abbatem. 40. eod. tit. Huius replicatio est: Nisi antea executorias literas monitoriarum praedecessoris sui Papa dederit. c. literis. 39. eod. tit. Plures propositae exceptionis replicationes vide 3. reg. 60. except. 1. cum sequentibus. Tertia exceptio est: Nisi is qui non est legitima aetatis, rescriptum impetraverit. c. si eo tempore. 9. de rescriptis, in 6. Quarta exceptio videtur: Nisi in literis Papa nulla sit mentio laicorum, quorum beneficio praebeunda conferuntur. Sed reprobatur c. dilectius. 34. de praebendis. Quinta exceptio videtur: Nisi Papa ante coronationem suam rescripserit. Sed reprobatur extrauag. com. ult. de sentent. excom. Sexta exceptio est: Nisi is qui beneficium habet, literas de alio beneficio sibi conferendo impetraverit. c. ad aures. 8. c. cum aded. 17. c. postulasti. 27. c. si proponente. 42. de rescriptis. c. cum teneamur. 6. de praebendis. M. I. R. d. reg. 3. except. 2. Concordat item 1. reg. 8. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi impetrans ignorauerit aliud beneficium antea sibi fuisse collatum. c. gratia. 7. de rescriptis, in 6. Altera replicatio est: Nisi motu proprio, non rogatus Papa alicui rescriptum dederit. c. si Romanus. 4. de praebendis. c. si motu. 23. eod. tit. in 6. Tertia replicatio videtur: Nisi prius beneficium sit modicum, Sed reprobatur d. c. 23.

vers. quantumcunq; modicum. & c. si proponente.
 42. vers. licet minus comperens. de rescriptis. Quar-
 ta replicatio videtur: Nisi priori beneficio renun-
 ciauerit. Sed reprobatur c. ad audientiam. 31. eod. tit.
 Quinta replicatio est: Nisi in literis apostolicis de
 hoc ipso, quod aliud habeat beneficium, mentio sit
 facta. c. cum teneamur. 6. vers. nisi fortè in literis. de
 præbendis. M. I. R. d. except. 2. repl. 1. Sexta replica-
 tio est: Nisi præbendam habens, dignitatem ex rescri-
 pto Papa expectet: hoc enim casu dignitatem postea
 vacantem consequitur, licet præbendam habeat an-
 nexam. Clement. si iuxta. 6. de præbendis. Plures hu-
 iusmodi replicationes vide j. reg. 8. Sed & plures
 exceptiones vide j. reg. 8. item s. lib. 1. cap. 4. reg. 1.

Quibus conferendæ præ-
 bendæ?

IV. Regula: Indignis præbenda non conferenda.
 c. graue nimis. 29. de præbendis. c. inter dilectos. 11.
 de excessibus prælatorum.

V. Regula: Laicis præbenda non conferenda. c.
 quamuis. 17. de decimis. Concordant ea quæ habentur
 j. cap. 12. reg. 4.

VI. Regula: Clericis secularibus præbenda mo-
 nasteriorum non conferenda. c. vlt. §. præcipimus quo-
 que. de statu monach. c. inter quatuor. 5. de religio-
 sis. c. possessiones. 10. in fin. de reb. ecclesiæ alienandis.

VII. Regula: Pueris non conferenda præbenda.
 c. super. 35. de præbendis. Plura de regula proposita
 vide s. cap. 4. quæst. 2. reg. 36.

VIII. Re-

VIII Regula: Beneficiatis seu ijs qui beneficium habent, aliud beneficium non conferendum. d. c. 35. vers. & beneficiati. c. quia nonnulli. 3. de clericis non residentib. c. quia in tantum. 5. c. ad hac. 13. c. cum non. 15. c. cum iam dudum. 18. & c. de multa. 28. de prabendis. c. 1. vers. neq. duas. de excessib. pralator. c. cum singula. 32. in prin. de prabendis, in 6. dist. 70. c. vlt. §. omnino. 18. q. 3. c. vnico. §. sed & hoc. 16. q. 7. c. per laicos. §. fin. 21. q. 1. c. 1. c. clericum. c. vnum. item De religiosis domibus c. vlt. §. fin. Concordant item ea que proposita sunt s. reg. 3. except. 4. in prin. M. I. R. lib. 3. cap. 3. reg. 4. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi Papa dispensauerit. c. de multa. 28. §. fin. de prabendis. c. ordinarij. 3. §. caterum. de officio ordinarij, in 6. Exemplum huiusmodi dispensationis habetur 21. q. 1. c. relatio. & c. vlt. Huius exceptionis replicatio prima hac est: Nisi intra certum tempus à iudice statuendum dispensatio non fuerit ostensa. d. c. ordinarij. 3. extrauag. com. vt quos. 2. §. vt autē. eod. tt. Altera replicatio est: Nisi dispensatio fuerit generalis, vel de alio defectu: hac enim non extenditur ad pluralitatem beneficiorum. c. 1. §. fin. de filijs presbyterorum, in 6. Tertia replicatio est: Nisi super alio defectu dispensatione impetrata, hoc dissimulato super pluralitate beneficiorū dispensationem impetrauerit. c. vlt. d. tt. Quarta replicatio est: Nisi impetrans beneficiū aliquod subticuit in impetrando. c. nō potest. 21. in prin. de prabendis, in 6. Quinta replicatio est: Nisi dispensatione facta super duobus beneficijs,

tercium

tertium postea etiam receperit. d. c. non potest. 21. §. illud autem. Sexta replicatio est: Nisi ita facta sit dispensatio, Non obstate quod aliud beneficium obtineat, ei de aliquo beneficio provideatur. d. c. non potest. 21. §. cum vero. Septima replicatio est: Nisi generali dispensatione facta ut beneficiato conferatur, is cui confertur, plura quam vnum beneficium habeat. c. is cui. 19. de prabendis, in 6. c. dudum. 54. §. suppressit etiam. de electione. Octava replicatio est: Nisi beneficium quod habet, cura immineat animarum. d. c. is cui. 19. vers. dum tamen illi cura. Clement. 1. in prin. de prabendis. Declaratur hac replicatio d. c. dudum. §. lite vero. vers. sed cum. Nona replicatio est: Nisi generali dispensatione facta, ut ei qui alia beneficia habet, conferatur: ei qui plura quam duo beneficia habet, vel qui duo beneficia curata habet, conferatur. d. c. is cui. 19. vers. si vero concessum fuerit. Decima replicatio est: Nisi ita facta sit dispensatio, Vsq; ad beneplacitum dispensantis: hoc enim casu mortuo dispensante, expirat dispensatio. Que replicatio approbatur simul & distinguitur c. si gratiose. 5. de rescriptis, in 6. M. I. R. lib. 3. cap. 16. reg. 28. in fine. Hac de exceptione dispensationis. Altera proposita regula exceptio est: Nisi alterum beneficium impetrans prius dimittat. d. c. is cui. 19. vers. nisi primo ille. de prabendis, in 6. Concordat ea que habentur j. reg. 75. in prin. Huius replicatio prima est: Nisi in collatione posterioris beneficii non sit facta mentio prioris. c. vlt. de officio legati, in 6. Huius duplicatio

catio est : Nisi alius quàm legatus Pontificis confe-
 rens beneficium , prioris non fecerit mentionem.
 Clement. vltim. de officio iudicis ordinarij. Altera
 replicatio est : Nisi prius beneficium sine licentia
 superioris dimiserit. 21. q. 2. c. 1. c. si quis iam. §.
 aliud est. Concordant ea quæ habentur s. cap. 5. reg.
 68. Tertia replicatio est : Nisi prior ecclesia quam
 dimittit , ministerio sit destituta. d. q. 2. c. placuit.
 Hac de secunda exceptione. Tertia proposita regula
 exceptio est : Nisi vnā ecclesiam habeat intitula-
 tam, alteram commendatam. 21. q. 1. c. clericum. §.
 sed contra, cum c. sequente. c. vlt. in fine. Quarta ex-
 ceptio est : Nisi personatus cum cura, vel præbenda,
 cui annexa est parochialis ecclesia, eidem confera-
 tur. c. super. eo. 6. & c. cum singula. 32. in prin. vers.
 nisi fortè vnus. de præbendis, in 6. Quinta exceptio
 videtur : Nisi vnā ecclesiā per alium administret.
 Sed reprobat d. c. cum singula. 32. in princip. vers.
 etiam si eadem cura. item Clement. vnica. §. fin. ver.
 etiam si cum ipsa. de supplenda neglig. prælator.
 Sexta exceptio videtur : Nisi prioratus vel aliæ di-
 gnitates, quæ pertinent ad collationem regularium
 prælatorum, plures vni conferantur. Sed reproba-
 tur d. §. fin. Septima exceptio videtur : Nisi plura
 non curata beneficia eidem conferantur. Sed re-
 probatur d. §. fin. vers. licet etiam eisdem priorari-
 bus. Octaua exceptio videtur : Nisi consuetudo lo-
 ci extet in contrarium. Sed reprobat c. 1. de con-
 suetud. in 6. Nona exceptio est : Nisi extra ciuita-

tem in villis plures ecclesias obtineat. 21. q. 1. c. 1. §. si.
Decima exceptio est: Nisi ecclesia quæ proprios sacerdotes alere non potest, alicui beneficium aliud habenti conferatur. c. eam te decet. 4. §. fin. de aetate & qualitate praeficiendor. distinct. 70. c. vlt. §. si qua concordat item s. cap. 1. reg. 5. Hac de octava regula eiusq. exceptionibus sint dicta. Plures exceptiones vide s. reg. 3. except. 6.

IX. Regula: Duobus vna prabenda non conferenda. Quæ regula approbatur simul & distinguitur per ea quæ proponuntur j. reg. 112.

X. Regula: Absenti quoq. per alium potest prabenda conferri. c. accedens. 24. de prabendis.

XI. Regula: Ignobilibus prabenda conferri possunt, consuetudine non obstante. c. venerabilis. 37. d. tit.

XII. Regula: Ne quis sibi ipsi conferat prabendam, cauetur c. vlt. de institutionibus. c. ad aures. 3. de excessibus pralatorum. Concordant ea quæ habentur j. cap. 14. quest. 3. reg. 5.

XIII. Regula: Diuitibus, qui per se sustentari possunt, prabenda non conferenda. 1. q. 2. c. clericos. c. pastor. c. si quis propter. c. viduas. 16. q. 1. c. vlt. §. clericos. M. I. R. lib. 3. cap. 3. reg. 5. Huius regulæ exceptio est: Nisi omnia quæ habent, in commune conferant. d. c. pastor. §. verum his. & d. q. 2. c. sacerdos.

XIV. Regula: Etiam in sacris non constituto prabenda sunt conferenda. c. vlt. de institutionibus. in 6. c. si pro clericis 8. de prabendis, in 6.

XV. R-

XV. Regula: Hereticis vel eorum fautoribus, receptatoribus & credentibus præbendæ conferendæ non sunt. c. quicumq. 2. §. heretici. de hereticis, in 6.

XVI. Regula: Liberis quoq. hereticorum vsq. ad secundam generationem præbendæ non conferendæ. d. §. heretici. vers. ipsorumq. filij. c. statutum. 15. eod. tt. & c. vnicum. §. contra natos. de schismaticis, in 6. M. I. R. d. cap. 3. reg. 6.

XVII. Regula: Si duo sunt expectantes, utri conferendum, proponetur j. reg. 61. cum sequentibus. Hactenus quibus præbendæ conferendæ sint, est ostensum: cuius tamen plures regulas vide §. cap. 4. q. 2. & j. reg. 59. cum sequentibus.

A quibus conferendæ præbendæ,
seu quibus conferendi ius
competat?

XVIII. Regula: Laicus ius conferendi non competit. c. cum & plantare. 3. in prin. de privilegijs. c. in Lateranensi. 31. in prin. de præbendis. c. relatum. 21. in prin. de iure patronatus. 16. q. 7. c. si quis deinceps. c. quoniam. c. si quis episcopus. c. sanè. c. si quis clericus. c. constitutiones. c. per laicos. c. si plures. §. ut ergo. c. laici. c. inuentum. c. decimas. M. I. R. d. cap. 3. reg. 12. Concordant item ea quæ habentur §. cap. prox. quæst. 3. reg. 10. item j. cap. 10. quæst. 2. reg. 5. & cap. 12. reg. 6. Propositæ regulæ exceptio hæc est: Nisi consensus episcopi accesserit. Quæ exceptio etiam propositis constat. Concordat d. c. inuentum. §. fin.

XVIII. Re-

XVIII. Regula: Solus episcopus, non alius conferendi prae bendas ius habet. 16. q. 7. c. nullus omnino. c. sicut. Huius exceptiones vide j. post reg. 26.

XIX. Regula: Capitulo sede vacante ius conferendi non competit. Quae regula approbatur simul & distinguitur per ea quae proposita sunt §. cap. 2. reg. 2. except. 3.

XX. Regula: Si sede vacante capitulo mandatum sit de prae benda alicui conferenda, episcopus postea electus exequi mandatum tenetur. c. eam te. 7. de rescriptis. M. I. R. d. cap. 3. reg. 14.

XXI. Regula: Beneficia vacantia in curia aliis quam Papa conferre non potest. c. licet. 2. de prae bendis, in 6. extrauag. com. 1. et si. 3. ad Romani, 14. eod. tit. Declaratur regula proposita definitione vacantium in curia c. praesenti. 34. de prae bendis, in 6. item extrauag. comm. ex debito. 4. de electione. & extrauag. com. ad reginam. 13. de prae bendis. Huius regula exceptio prima est: Nisi duobus de beneficio in curia litigantibus, vno decedente, alter causam persequatur: vel vterq. decesserit, vnus in curia; alter extra curiam. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur Clement. 1. vt lite pendente nihil innouetur. Altera exceptio est: Nisi alij specialis & expressa conferendi potestas à Papa sit attributa. c. licet. 2. §. fin. vers. nisi ei sit super. de prae bendis, in 6. Tertia exceptio est: Nisi intra mensem à die vacationis Papa non contulerit. c. statutum. 3. eod. tit. Quarta exceptio est: Nisi mortuo Papa vacare

vacare in curia cœperint, ipsa sede apostolica vacante. c. si apostolica 35. d. tt. Quinta exceptio est: Nisi Papa, antequam contulerit, mortuus sit. d. c. 35. vers. idem volumus. Sexta exceptio est: Nisi pensiones annua vacare in curia cœperint. extrauag. com. ex debito. 4. §. pensiones in super. de electione.

XII. Regula: Legatus Papa confert beneficium vacans, licet illud spectet ad presentationem alicuius clerici. c. dilectus. 6. de officio legati. c. cum dilectus. 28. de iure patronatus. Huius exceptio prima est: Nisi legatus non sit cardinalis. tunc enim sine speciali mandato non confert. c. 1. de officio legati, in 6. Altera exceptio est: Nisi legati officium fuerit finitum: tunc enim simul finitur reservatio eius. c. presenti. 3. eod. tt. Cuius replicatio est: Nisi durante officio ad collationem sit processum. d. c. 3. vers. dummodo ad collationem. Tertia exceptio est: Nisi pendente vna reservatione eiusdem legati, in eadem ecclesia aliã faciat. d. c. presenti 3. §. caterum. Quarta exceptio est: Nisi legatus cathedralem, regularem vel collegiatam ecclesiam, eiusue dignitatem electiuam conferat. c. deliberatione. 4. in prin. vsq. ad §. prohibemus. eod. tt.

XXIII. Regula: Si duobus conferendi ius competat, vnus sine altero conferre non potest. M. I. R. d. cap. 3. reg. 15. Cuius exceptio est: Nisi alter vel mortuus sit, vel suspensus. c. 1. in princ. ne sede vacante, in 6. c. vlt. in fine. de regularib. in 6.

XXIIII. Regula: Si is cui conferendi ius com-
G
petit,

petit, mandato Papæ de conferendo non pareat: executor datus conferre potest. c. si capitulo. 5. de concess. prabendæ, in 6. Tempus negligentia definitur c. ult. §. fin. de consuetud. in 6.

XXV. Regula: Is quoq, cui à Papa mandatum est, conferre potest, quamvis aliàs ius conferendi non habeat. d. c. 5. & c. quia tua. 5. vers. nisi fortè. de concess. prabendæ. Cuius exceptio est: Nisi mandatum sit limitatum. tunc enim extra limites ipsius mandataris conferre non potest: sed is conferet, cui ius conferendi aliàs comperit, exemplo c. si clericus. 11. §. & eidem. de prabendis, in 6.

XXVI. Regula: De eo cui cessum est ius conferendi ab eo cui competit, & eo qui est in quasi possessione iuris conferendi, cauetur c. cum venissent. 6. de institutionibus. Planè legatus Papæ ius conferendi alteri cedere prohibetur c. deliberatione. 4. §. prohibemus. de officio legati, in 6.

De exceptionibus præcedentium regularum generalibus.

Hactenus, quibus prabendæ conferendi ius competat, ostensum est: cuius tamen plures regulas vide §. cap. 4. quæst. 3. Planè istarum regularum supersunt nonnullæ exceptiones generales, quibus ius conferendi ad alios transfertur. Harum prima hæc est: Nisi i cui ius conferendi competit, vacantem præbendam intra sex menses alij non contulerit: hoc enim casu ius conferendi amittit. c. null. 1. 2. §. cum verò. de concessione prabendæ, c. cum multa. 28. §. is.

quoq,

quoq. vers. et si ultra. de prabendis. c. litera. 4. c. dilecto. 5. de supplenda negligentia pralator. Concor-
dant item ea quæ habentur paulò inferius reg. prox.
& M. 1. R. lib. 3. cap. 3. reg. 16. Huius exceptionis re-
plicatio prima hac est: Nisi is cuius cõferendi com-
petit, fuerit excommunicatus vel suspensus: hoc e-
nim tempus illi in sex mensibus non computatur.
c. quia. 5. in prin. vsque ad §. tempus. de concess. præ-
bende. Altera replicatio est: Nisi apud sedem apo-
stolicam fuerit: nam nec hoc tempus in sex mensi-
bus ei imputatur. d. c. quia. 5. §. tempus. Tertia re-
plicatio est: Nisi ignorauerit prabendam vacare. d.
c. quia. 5. §. fin. Quarta replicatio est: Nisi in eccle-
sia non sint distincta prabende, nec certus canonico-
rum numerus c. ex parte. 10. eod. tt. Quinta replica-
tio est: Nisi episcopus fuerit eligendus: in hoc enim
intra sex menses eligendo negligentia commissa ius
eligendi ad superiorem non deuoluit. c. dilectus. 12.
eod. tt. Sexta replicatio est: Nisi is cui ius conferen-
di competit, mortuus sit. c. illa deuotionis. 2. §. fin. ne
sede vacante aliquid. Hæc de prima exceptione ge-
nerali. Altera exceptio est: Nisi is cui ius conferen-
di competit, antea indignis contulerit. c. graue ni-
mis. 29. vers. ita ut qui post. de prabendis. c. postula-
stis. 7. in princ. vers. illi verò qui. de clerico excom-
municato. Tertia exceptio est: Nisi eandem praben-
dam duobus contulerit, priore collatione non infir-
mata. c. inter dilectos. 11. §. quia verò cantor. de ex-
cessibus pralator. Quarta exceptio est: Nisi is cui ius

conferendi competit, fuerit excommunicatus vel suspensus. Clement. 1. § si quis autem. vers. abbate autem. de statu monachor. M. I. R. d. cap. 3. reg. 17.

XXVII. Regula: In casibus predictis ius conferendi ad superiorem transit, ut etiam propositum patet. Concordat c. postulastis. 15. de concess. prabenda. c. licet. 3. de suppl. neglig. praelatorum. Clement. 1. in princ. eod. tit. M. I. R. d. cap. 3. reg. 19. Huc quoque pertinent ea quae habentur j. cap. 8. quast. 9. reg. 2. & cap. 10. quast. 2. reg. 2.

Quid conferendum?

XXVIII. Regula: De prabenda nondum vacante alij non conferenda vel promittenda, cauetur c. 1. & c. nulla. 2. in prin. c. relatum. 3. c. ex tenore. 13. & c. ult. de concess. prabenda. 7. q. 1. c. eum qui. M. I. R. d. cap. 3. reg. 20. & lib. 4. cap. 1. reg. 10. except. 14. Huius regulae exceptio prima est: Nisi proprietates non vacantis ecclesiae alienentur. c. consultationibus. 4. de donationibus. Altera exceptio est: Nisi generaliter de prabenda aliqua vacatura, non hac vel illa alicui promittatur. c. accedens. 14. de concess. prabenda. c. ne captanda. 3. eod. tit. in 6. Contradicit c. detestanda 2 eod. tit. in 6. quo videtur exceptio proposita reprobari ac tolli M. I. R. d. reg. 20. except. 1. Tertia exceptio est: Nisi alij antea non fuerit recte assignata prabenda c. proposuit. 4. de concess. prabenda. c. ult. de iure patronatus. c. ex ore 3 §. quia verò. de ijs quae fiunt à maiore parte. Huius replicatio est: Nisi prior collatio per sententiam non fuerit ante secundam
in fir-

infirmata. c. post electionem. 7. de concess. prabenda. c. inter dilectos. 11. §. cum igitur. de excessib. pralator. Quarta exceptio est: Nisi prior, cui prabenda concessa fuit, aliam prabendam vel dignitatem fuerit nactus. c. cum in cunctis. 7. §. cum vero. de electione. c. cum nostris. 6. & c. literas. 9. de concess. prabenda. c. cum singula. 32. in princ. vers. statuentes. de prabendis, in 6. Planè replicationis loco notandum, quamuis prabenda eius qui aliam nactus est, alteri conferri possit: tamen eo non requisito alium in possessionem eius induci non posse. c. de multa. 28. §. is quoq. de prabendis. c. licet. 28. eod. tit. in 6. Quinta exceptio est: Nisi eius, qui religionem ingressus est, prabenda alij conferatur. Quae exceptio cum ipso iure subsistat, recipit replicationem hanc: Nisi ingressus intra annum probationis sit constitutus. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur c. beneficium. 4. de regularib. in 6. Sexta exceptio est: Nisi prior, cui prabenda collata est, nondum se declarauerit de ea acceptanda. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. si tibi. 17. de prabendis, in 6. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi consensui nullum tempus sit praestitutum. d. c. 17. vers. ipse tamen episcopus. Altera replicatio est: Nisi ignorauerit, conditionem temporis, intra quod consentire debuit, extitisse. Cuius duplicatio est: Nisi publice notum fuerit. Clement. 1. §. fin. de concessione prabenda. Septima exceptio est: Nisi priori nondum fuerit beneficium collatum, sed mandatum

saltem de beneficio ei conferendo. c. 1. de concessione prabende, in 6. M. I. R. d. reg. 20. except. 2. Cuius replicatio prima hac est: Nisi mandatum sit presentatum. c. si capitulo. 5. eod. tt. M. I. R. d. except. 2. replic. 1. Huius duplicatio prima hac est: Nisi executor non fuerit datus, vel datus quidem, non tamen ad providendum, sed ad compellendum. c. si soli. 6. eod. tt. Altera duplicatio est: Nisi soli executori, non ei ad quem collatio pertinet, mandatum fuerit presentatum. d. c. 6. vers. aut soli executori. Tertia duplicatio est: Nisi mandatum sit conditionale, nec eius conditio extiterit. Quae duplicatio approbatur simul & distinguitur Clement. 1. de concess. prabende. M. I. R. d. replic. 1. dupl. 1. Altera proposita exceptionis replicatio est: Nisi inhibitio ratione mandati ab executore sit facta. d. c. 6. vers. aut executor huiusmodi ordinario. item c. executor. 4. §. fin. eod. tt. Huius duplicatio est: Nisi inhibitio fuerit generalis, non specialis. Quae duplicatio approbatur simul & declaratur d. c. executor. 4. Tertia replicatio est: Nisi expectans petierit sibi conferri beneficium vacans, aut receperit oblatum. Clement. 1. §. quinimo, de concess. prabende.

XXIX. Regula: Ne alterius ecclesiae clerico ex prouentibus ecclesiae pensio pro beneficio conferatur, cauetur c. extirpanda. 30. §. fin. de prabendis. Cuius exceptio est: Nisi ecclesia cathedralis inopia laboraret: tunc enim ex capellis ei subiectis prabende conferri possunt. c. exposuisti. 33. eod. tt.

XXX. Regula: Mandatum de conferendo beneficio, de simplici beneficio accipitur, non eo quod dignitatem habet annexam. c. ult. d. tt.

XXXI. Regula: Mandatum de conferenda prae-benda vel dignitate, curatum beneficium non continet. c. cum in illis. 16. in prin. vsq; ad §. illis verò. de prae-bendis, in 6. Clement. 1. in prin. eod. tt.

XXXII. Regula: Mandatum de dignitate conferenda non continet eam quae per electionem datur. d. c. cum in illis. 16. §. illis verò. & d. Clement. 1. §. ad hoc.

XXXIII. Regula: Mandatum de beneficio certi modi vel generis conferendo ad alterius modi vel generis beneficium non extenditur. d. c. cum in illis. 16. §. cum autem. Huius exceptio videtur: Nisi is qui impetrauit mandatum, deterioris generis vel modi beneficio sit contentus. Sed reprobatur c. cum de non. 27. eod. tt.

XXXIV. Regula: Mandatum de beneficio conferendo ad duos scriptum, non extenditur ad beneficium vnius tantum, sed commune: & contra. d. c. cum in illis. 16. §. fin.

XXXV. Regula: Mandatum de beneficio conferendo non continet hospitalia, & similia, horumq; ecclesias, Clement. per literas. 2. de prae-bendis.

XXXVI. Regula: Mandatum de conferendo beneficio ad collationem mandatarij pertinente, non continet beneficium per ipsius negligentiam ad alium deuolutum, Clement si de beneficio. 5. eod. tt.

XXXVII. Regula: Mandatum de conferendo beneficio non continet beneficium, cuius à qui mandatum impetrauit, non est capax, exemplo c. cum de. 5. in fine. & c. ei cui. 29. de præbendis, in 6.

XXXVIII. Regula: Mandatum de beneficio seculari conferendo, continet beneficium à secularibus clericis præscriptum, etiamsi id religiosi aliquando administrauerint. d. c. cum de. 5. in prin.

XXXIX. Regula: Mandatum de beneficio certa summa conferendo non pertinet ad pensionem. c. quamuis. 4. in prin. de præbendis, in 6.

XL. Regula: In mandato de beneficio conferendo vocabulum ecclesie non comprehendit ecclesiam cathedralem. d. c. quamuis. 4. §. quanquam, in fine.

XLI. Regula: Mandatum de beneficio primum vacaturo conferendo, regulariter primum vacans comprehendit. c. mandato. 10. de præbendis, in 6. M. I. R. lib. 3. cap. 3. reg. 21. Cuius exceptio prima hac est: Nisi plura beneficia simul vacare coeperint: hoc enim casu non omnia debentur, sed ordo scriptura spectandus est. d. c. 10. vers. si verò plura beneficia. de qua exceptione vide plura j. reg. prox. Altera exceptio est: Nisi primum vacans ante acceptationem impetrantis alij fuerit collatum. c. 1. & c. si soli. 6. de concess. præbenda, in 6. c. si clericus. 11. de præbendis, in 6. M. I. R. d. reg. 21. except. 2. Tertia exceptio est: Nisi beneficium primum vacans fuerit permutatum. c. unico, de rerum permutat. in 6. Clemen. unica, eod. tit. Quarta exceptio est: Nisi alius in fraudem

dem expectantis tenui prabenda renunciauerit. c. vlt. de renunciat. in 6. Plures proposita regula exceptiones vide in regulis proximè precedentibus & sequentibus, per quas proposita regula distinguitur.

XLII. Regula: Si mandato facto de prabenda vacatura conferenda, plures simul vacare cœperint: quæ ex ijs debeat, in speciali casu definitur c. in mandato. 10 vers. si verò plura. de prabendis, in 6. Idem in alijs casibus definitur c. si pluribus. 24. eod. tit.

XLIII. Regula: Mandato de prabenda conferenda non continetur prabenda, quæ ex consuetudine debetur episcopo. c. cum in ecclesia. 25. d. tit.

XLIV. Regula: Mandatum de beneficio vacaturo conferendo non continet beneficium nouiter institutum. Clement. vlt. de rescriptis.

XLV. Regula: Hospitalia in beneficium nō conferenda cauetur Clement. quia contingit. 2. §. vt autem. de religiosis domibus. Concordant ea quæ proposita sunt s. reg. 35.

Quantum conferendum?

XLVI. Regula: Tantum conferendum, quantum sufficit oneri ac dignitati ecclesiastica sustinenda. c. extirpanda. 30. in prin. de prabendis. c. 1. eod. tit. in 6.

XLVII. Regula: Sine deminutione ecclesiastica beneficia conferenda. c. 1. vt ecclesiastica beneficia sine deminut.

Quando conferendum?

XLVIII. Regula: Intra sex menses ab eo tempore, quo beneficium vacare cœpit, aliud conferendum

est. c. nulla. 2. §. cum verò. de concess. prabenda. c. de multa. 28. §. is quoque. de prabendis. Concordant ea qua proposita sunt §. post reg. 26. except. gener. 1.

Antecedentia collationem.

XLI X. Regula: De clericis, quibus beneficia conferenda sunt, à patronis episcopo presentandis cauetur c. in Lateranensi. 31. §. nos autem. de prabendis. Concordant ea qua habentur j. cap. 14. quæst. 3. reg. 1. vbi etiam exceptiones huius regulae proponuntur.

L. Regula: Si ecclesia collegiata habeat presentationem, presentabit praelatus cum consensu capituli: alioquin non valet quod actum est. c. ea noscitur. 6. de iis qua fiunt à praelatis.

LI. Regula: Ne sine consensu capituli praelatus conferat prabendas, cauetur c. pastoralis. 9. d. rr. Concordant ea qua habentur §. cap. 4. quæst. 6. reg. 2.

LII. Regula: Ne sine consilio eius qui consulendus est, collatio fiat, patet ex iam propositis. Cuius regulae exceptio est: Nisi is cuius consilium requiritur, mortuus sit, vel longè absit. c. unico. §. vbi verò. ne sede vacante, in 6.

LIII. Regula: Ne ad preces hereticorum collatio fiat, cauetur c. quicumque. 2. §. ad hæc. de hereticis, in 6.

LIII I. Regula: Ne precio interueniente fiat collatio, cauetur l. q. 7. c. cauendum. extrauag. comm. cum detestabile. 2. §. per electionem, de Simonia.

Adiuncta

Adiuncta collationis.

LV. Regula: In collatione potest ei cui confertur, onus imponi atq; conditio, sub qua ei conferatur, ad quam acceptans adstringitur, c. significatum. 11. de prabendis.

LV I. Regula: Vt clericus cautione data profiteatur, se precaria nomine res ecclesia, quas accipit, tenere, cauetur 12. q. 2. c. saepe fit.

LV II. Regula: De expensis pro gratijs soluendis cauetur extrauag. Ioann. XXII. vnica, de sentent. excommunicat.

Euentus collationis, & de actionibus beneficialibus.

LV III. Regula: Is cui prabenda collata est, cui certus ordo est annexus, intra annum sacerdos fieri debet. c. licet canon. 14. §. is etiam. de electione, in 6. Clement. viij. 2. §. illi vero. de atate & qualitate praeficiendorum. Clement. vnica, de officio vicarij. Clement. 1. §. ceterum vers. qui autem de statu monachorum. Plura de hac regula vide j. cap. 11. de parochis, reg. 4.

LIX. Regula: Ex mandato Papae de conferenda prabenda, item ex collatione alijsq; similibus causis supra enumeratis competit actio beneficalis, qua quis prabendam petere ac persequi potest: item si prabenda collata euicta sit, eo nomine agere potest. c. inter cetera. 17. de prabendis. M. I. R. lib. 3. cap. 3. reg. 27. Istarum causarum exceptio generalis prima haec est: Nisi actor qui mandatum impetrauit, primum

primum vacantem prabendam petere neglexerit.
 c. si clericus. 11. in prin. de prabendis, in 6. Cuius re-
 plicatio prima est: Nisi auctoritate apostolica im-
 petrans fuerit effectus canonicus. d. c. si clericus. 11. §.
 verum si prefatus. Altera exceptio est: Nisi cum ab-
 senti collatio facta esset, ac terminus ad consentien-
 dum constitutus, intra terminum non declarauerit
 suum consensum. Quae exceptio approbatur simul
 & distinguitur c. si tibi. 17. de prabendis, in 6. M. I. R.
 d. reg. 27. except. 1. Tertia exceptio est: Nisi actor vi
 beneficium occupauerit. c. cum qui. 18. eod. tit. Quar-
 ta exceptio est: Nisi expectans aliud beneficium po-
 stea sit adeptus. c. si pauper. 30. d. tit. Clement. gra-
 tia. 4. de rescriptis. Huius replicatio videtur: Nisi ei
 & postea nactus est, renunciauerit. Sed reprobat
 d. c. 4. vers. licet illud resignauerit. Quinta exceptio
 est: Nisi concedens beneficium, antequam sit colla-
 tum, fuerit mortuus. Quae exceptio approbatur si-
 mul & distinguitur c. si cui. 36. de prabendis, in 6.
 M. I. R. d. reg. 27. except. 2. & lib. 5. cap. 6. reg. 101. ex-
 cept. 1. repl. 2. Sexta exceptio est: Nisi mandatum de
 beneficio conferenda fuerit reuocatum. Haec exce-
 ptio approbatur exempla c. vlt. in prin. de concess.
 prabenda, in 6. extrauag. comm. ex superna. 2. de
 prabendis. Cuius replicatio est: Nisi mandatum im-
 petrans habeat ius quassitum: hoc enim reuocatio-
 ne, praesertim generali, non censetur reuocatum. c.
 si is cui. 39. de prabendis, in 6. Huius duplicatio pri-
 ma haec est: Nisi non in re, sed ad rem habeat ius
 quassitum

quesitum: hoc enim nihilominus censetur reuocatum. d. c. 39. *versius* tamen quod ad dignitatem. Huius triplicatio prima est: Nisi in principali seu digniori habeat ius quesitum. hoc enim casu ius ad accessorium quarendum non censetur reuocatum. d. c. 39. *vers.* non sic autem. Huius quadruplicatio est: Nisi ultra numerum statutum factus sit canonicus, praeendam expectans. Quae quadruplicatio approbatur simul & distinguitur c. ult. in prin. vsq. ad §. sanè in ijs. de concess. praebenda, in 6. Altera proposita replicationis duplicatio est: Nisi inutiliter habeat ius in re quesitum. Quae duplicatio approbatur exemplo c. quodam. 40. de praebedu, in 6. Tertia duplicatio est: Nisi in iure quesito nondum ad collationem fuerit peruentum. d. c. ult. §. sanè in ijs. Hac de sexta exceptione. Septima exceptio est: Nisi habens mandatum de praebenda quam acceptauerit, sibi conferenda: vnā, antequam vacauerit, acceptet. Quae exceptio approbatur sub conditione c. ne captanda. 3. de concess. praebenda, in 6. Octaua exceptio videtur: Nisi diocesis, ad quam mādātum de praebenda conferenda directum est, medio tempore in duas sit diuisa. Sed reprobatu extrauag. com. vnica, de officio delegati. & extrauag. Ioann. xxii. 1. de concess. praebenda. Hac de exceptionib. aduersus causas propositae actionis. Sed & plures huiusmodi exceptiones vide s. reg 3. Item aduersus collationem beneficiorum exceptiones, ex persona quidem conferentis sumptas, licet colligere ex superioribus

vibus regulis, nimirum reg. 17. cum decem sequentibus. Ex persona verò eius cui collatio facta est, desumptas licet colligere ex superiori reg. 4. cum duodecim sequentibus. Ex re item collata desumptas corrigere licet ex superiori reg. 28. cum nouemdecim regulis sequentibus. Ex tempore deniq; & antecedentibus ex superiori reg. 48. cum sex sequentibus. Postremò exceptionū quoq; loco repeti possunt cause, ex quibus præbenda & dignitates amittuntur, quas inferius reg. 72. cum sequentibus enumerabimus.

QVIBVS DATVR ACTIO

beneficialis?

LX. Regula: Receptis auctoritate apostolica competit actio præbenda conferenda præ cæteris. c. hi qui. 12. cum duobus cc. sequentibus. de præbendis, in 6. Declaratur regula proposita definitione eorum qui apostolica auctoritate recepti dicuntur, d. c. 12. vers. cum quoq; qui ad. item c. si eum. 9. & c. si apostolica. 22. eod. tit. Huius regula exceptio hæc est: Nisi Papa non præceperit, sed concesserit saltem facultatem ijs ad quos spectat receptio, aliquem recipiendi. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur c. cum aliquibus. 4. de rescriptis, in 6.

LXI. Regula: Si duo diuerso tempore mandatū de conferenda sibi præbenda vacante vel vacatura impetrassent: prior impetrans posteriori est præferendus. c. eum. 7. c. quia sæpe. 15. de præbendis, in 6. M. I. R. lib. 3. cap. 3. reg. 29. Cuius exceptio prima hæc est; Nisi contraria voluntas mandantis probe-

rur. d. c. 15. vers. ex quo de intentione mandantis. c.
 quadam. 40. vers. quem omnibus etiam. & vers. pri-
 ma enim. eod. tt. item c. autoritate. 7. de concess.
 prabenda. in 6. Altera exceptio est: Nisi tres diuer-
 sis temporibus mandatum impetrassent ita, ut ter-
 tius primo, non autem secundo praeferretur: hoc
 enim casu secundus primo praefertur, quamuis de
 eius prerogativa in suo mandato nihil sit adiectum.
 d. c. autoritate. 7. Tertia exceptio videtur: Nisi
 posterior prius suas literas praesentauerit, & prius re-
 ceptus fuerit. Sed reprobat c. tibi. 12. de rescriptis,
 in 6. c. eum. 7. in fine. de praeendis, in 6. M. I. R. d.
 reg. 29. except. 1. Planè admittitur exceptio propo-
 sita primum quidem, si priori dolus vel notabilis ne-
 gligentia possit imputari. d. c. 12. vers. dum tamen
 dolus. Deinde admittitur, si cum prior sub conditio-
 ne, posterior purè mandatum impetrasset, ante e-
 xistentem prioris conditionem posterior fuerit re-
 ceptus. c. si pro te. 13. de rescriptis, in 6. Quarta ex-
 ceptio est: Nisi vacante dignitate, cui annexa est
 prabenda, prior prabendam tantum, posterior verò
 dignitatem cum prabenda in suis literis impetraue-
 rit: hoc enim casu posterior priori praefertur. c. quia
 saepe. 15. in fine. de praeendis, in 6. Quinta exceptio
 est: Nisi prius mandatum fuerit generale, posterius
 de certa persona speciale. c. dudum. 14. eod. tt. Sex-
 ta exceptio est: Nisi cum sub diuersis conditionibus
 duo impetrassent, posterioris conditio prior exi-
 terit. c. susceptum. 6. §. fin. de rescriptis, in 6. Septi-
 ma ex-

ma exceptio est: Nisi prioris mandato reuocato, & postea contrareuocationem restituto, posterior medio tempore mandatum impetrauerit. c. quamuis. 8. eod. tt. Octaua exceptio est: Nisi duobus successiue à patrono presentatis, posterior sit institutus: hic enim priori est preferendus, per ea quae proponuntur j. reg. 64. Nona exceptio est: Nisi prioris mandatum per exceptionem possit elidi. Hac exceptio approbatur per ea quae proposita sunt s. reg. 59. except. 1. cum sequentibus.

LXII. Regula: Si cum duo mandatum de prae-benda sibi conferenda impetrassent, non appareat vter prior impetrauerit: vtri competat actio, definitur distinguendo c. dudum. 14. de rescriptis, in 6. c. si à sede. 31. de prae-bendis, in 6.

LXIII. Regula: Si vni ex consuetudine, alij ex rescripto Papae debeatur collatio prae-bendae: ille huic erit preferendus. c. vlt. de consuetud. in 6. c. si propter. 10. de rescriptis, in 6.

LXIV. Regula: Si duobus presentatis, vnus ab episcopo sit institutus: hic potior est, quamuis posterior presentatus. c. quod autem. 5. in prin. vsq. ad §. de cetero. c. illud. 8. & c. suggestum. 20. de iure patronatus. Cuius exceptio prima haec est: Nisi non à laico, sed ab ecclesiastico patrono sint presentati: hoc enim casu prioris conditio melior est. c. cum autem. 24. eod. tt. Huius replicatio prima est: Nisi ecclesiasticus in patrimonialibus conferat vt laicus. c. cum dilectus. 28. §. nos igitur attendentes. eod. tt.

Alteras

Altera replicatio est: Nisi legatus de latere collationem sibi reseruauerit. d. §. nos igitur. vers. et si diaconus. Altera exceptio videtur: Nisi prior repulsus appellauerit, qua appellatione pendente alius sit presentatus & institutus. Sed reprobatum c. pastoralis. 29. eod. tit. Haftenus, quibus competat actio beneficialis, ostensum est: cuius tamen questionis plures regulas vide §. reg. 4. cum sequentibus.

APVD QVEM COMPETAT
actio beneficialis?

LXV. Regula: Si de dispensatione collationis dubitetur: ad Papam recurrendum est. c. ordinarij. 3. §. si verò de dispensationis. de officio ordinarij, in 6. Eiusdem questionis regula, sed localis, habetur extrauag. com. 1. §. causæ verò beneficiales. de treuga & pace.

QV ID quantumq; veniat in actionibus beneficialibus petendum, definitur per ea quæ proposita sunt §. reg. 28. cum sequentibus.

ADIVNCTA ACTIONVM
beneficialium.

LXVI. Regula: Literæ gratiarum tanquam ambitiosæ sunt restringendæ. c. quamvis. 4. in princ. de prebendis, in 6.

XLVII. Regula: De suspendendo petitorio iudicio, donec possessorium fuerit peractum: & ut possessorium intra biennium finiatur, cauetur extrauag. comm. 1. §. præterea quia. de treuga & pace.

EVENTVS ET CONSEQUENTIA
actionum beneficialium.

LXVIII. Regula : Si pronuncietur beneficium auctori deberi, ab ipso iudice id ei poterit conferri, ut circuitus euitetur. Clement. auditor. 3. de rescriptis.

LXIX. Regula : De appellationibus in causis beneficialibus regula localis habetur d. extrauag. cons. 1. §. & quoniam sedis. vers. quodq. omnes & singula.

LXX. Regula : De taxis non egrediendis cauetur d. extrauag. commun. 1. §. et si forsan. vers. quodq. de catero. Sed de hac re dictum quoq. §. reg. 57. Hac de adquirendis prabendis sint dicta. Sequitur de iis amittendis.

II. DE AMITTENDIS PRÆ-
bendis & dignitatibus.

LXXI. Regula : Ne sine causa prabenda & dignitates collata rursus auferantur, cauetur c. monachi. 2. §. priores. de statu monachorum. c. vnico. in fine. de capellis monachor. c. non potest. 3. de re iudicata. 16. q. 7. c. inuentum. vers. quam si iuste. Concordant item ea quæ habentur §. lib. proxim. cap. 19. except. 12. M. I. R. lib. 3. cap. 3. reg. 31. Huius regula exceptio est in officio alicui à pralato iniuncto : hoc enim sine causa potest auferri. c. cum ad 6. §. tales. vers. nec alicui. de statu monachorum.

EX QVIBVS CAVSIS
amittantur ?

LXXII. Regula : Si non iuste adeptus fueris præ-
bendam

Vendam vel dignitatem: ea est priuandus. Quæ regula elicitur ex verbis d. vers. quam si iuste. Concordant ea quæ habentur s̄ lib 1 cap. 16 quæst. 4. r̄eg. 1. Cuius regula species sunt omnes exceptiones, quas s̄. aduersus causas acquirende præbenda enumerauimus, præsertim reg. 59. eiusq; exemplum, puta si à laico recepit, habetur c. relatum. 21. in prin. de iure patronatus. Aliud, si dat. pecunia præbendam adeptus est, proponitur c. qui alium. 2. de Simonia & 1. q. 7. c. si quis omnem. §. 1. c. cauendum. 7. q. 1. c. presentium. §. fin. Aliud exemplū, si à schismatico fuerit ordinatus, habetur c. 1. & c. vlt. de schismaticis.

LXXIII. Regula: Si in eum casum peruenerit ordinatus, quo ab initio ordinari non potuit: beneficio & officio debet priuari, exemplo eorum quæ proposita sunt s̄. cap. 4. quæst. 2. item j in regulis sequentibus.

LXXIII. Regula: Si ius patronatus ei qui clericum præsentauit, postea euincatur. Hæc regula approbatur simul & distinguitur c. consultationibus. 19 de iure patronatus.

LXXV. Regula: Si valetudinarius sit factus. Hæc causa regulariter reprobatu c. 1. c. de rectoribus. 3. cum tribus ccc. sequentibus de clerico agrotante. 7. q. 1. c. 1. c. cum percussio. c. presentium. c. Pontifices. c. quamuis. vers. & ideo quia. Planè admittitur causa proposita in perpetuo furioso. 15. q. 1. c. penult. §. item obijcitur. & c. vltim. in fine. Concordant ea quæ habentur j. cap. 8. quæst. 9 reg 3.

LXXVI. Regula: Si habens prabendam vel dignitatem, aliam postea adeptus sit: priorem amittit. c. de multa. 28. de prabendis. c. cum nostris 6 c. literas. 9 de concessione prabendae. c. cum singula 32. in prin. vers. statuentes. de prabendis, in 6. Clement. si plures 3. & Clement. ult. vers. primaq; prabenda. eod. tit. extrauag. com. ut quos. 2. de officio ordinarij. 21. q. 2. c. si quis iam. Concordant item ea qua habentur s. cap. 5. reg. 34. M. I. R. d. cap. 3. reg. 41. Huius regule exceptio prima est: Nisi propria temeritate ad aliam ecclesiam transferit: hoc enim casu ad priorem est reuocandus. d. c. si quis iam. §. aliud est. Concordant ea qua proposita sunt s. cap. 5. reg. 68. Altera exceptio est: Nisi posterior collatio sit inutilis: hoc enim casu licet priorem prabendam recuperare. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. si beneficia. 20. de prabendis, in 6. Huius replicatio prima haec est Nisi de spectata sua ecclesia ad aliam transferit, nec ad suam reuerti velit: hoc enim casu carebit utraq; c. quanto. 3. §. quia verò Hild. sem. de transl. episcopi. 7. q. 1. c. quia frater. §. fin. c. si quis episcopus. c. si quis de ordine. Altera replicatio est: Nisi alius in locum transeuntis ad aliam ecclesiam sit substitutus. 7. q. 1. c. eos sacerdotes. Tertia exceptio est: Nisi fructus secundi beneficij alius ex causa percipiat. c. si tibi. 26. de prabendis, in 6. Quarta exceptio: Nisi per dispensationem plura beneficia obtinuerit: hoc enim casu reuocata postea dispensatione, est in arbitrio possessoris, utrum prius, an posterius

sterius dimittere velit. *extrauag. com. execrabilis. 4.*
de prebendis extrauag. Ioann. xxii. vnica, eod. tit.
 Plures huiusmodi exceptiones vide *5. reg. 8.* Postre-
 mō illud hoc loco notandum, quōd iure antiquo im-
 petrans secundum beneficium, non ob id prius amit-
 tebat, sed in arbitrio ipsius erat, vtrum ex ijs dimit-
 tere veller. *c. referente. 7. §. nos autem. vers. quam*
maluerit. & c. praterea. 14. & ibi glossa in verbo
Maluerit. de prebendis. c. eam te. 4. in fine. de etate
& qualitate praeficiendorum.

LXXVII. Regula: Si suum vel alienum benefi-
 cium vi occupat, seu scienter iniuste se intrudit, pro-
 prium etiā amittit. *c. eum qui. 18. de prebendis, in 6.*

LXXVIII. Regula: Si causa ob quam beneficiū
 datum est, cesset: illud amittit. *25. q. 2. c. vlt. §. sed*
obijcitur.

LXXIX. Regula: Si cessauerit à diuinis. Hac cau-
 sa approbatur simul & distinguitur *c. si canonici.*
2. de officio ordinarij, in 6. M. I. R. lib. 3. cap. 3. reg. 34.

LXXX. Regula: Si absit ab ecclesia sua, vel non
 resideat. *c. quoniam 5. §. porro speciales. vers. si verò*
aliter absens. vt lite non contestata, c. 1. de clericis
non residentib. in 6. M. I. R. d. cap. 3. except. 35. Con-
cordant ea qua habentur 5. cap. 5. reg. 67. Huius ex-
ceptio prima est: Nisi studiorum causa absit. c. cum
de diuersis. 2. de priuilegijs, in 6. c. vlt. §. fin. de ma-
gistris. Concordat item d. reg. 67. except. 2. vbi ali-
quot subiiciuntur replicationes. Altera exceptio vi-
detur: Nisi Papa absenti indulserit. Sed reprobat

c. vlt. de rescriptis, in 6. M. I. R. d. reg. 35. except. 1. Tertia exceptio est: Nisi in causa electionis Roma absit. c. cum non. 30. de electione, in 6. Plures huiusmodi exceptiones vide d. reg. 67.

LXXXI. Regula: Si inobediens sit suo pralato: Beneficio priuatur. 21. q. 4. c. vlt. in fine. Plura de hac regula vide s. cap. 5. reg. 40.

LXXXI. Regula: Si pralatum suū accusauerit, aut ei fuerit infidiatus, deponitur. 3. q. 4. c. clericus.

LXXXIII. Regula: Si res ecclesie profundat, deponitur. 3. q. 2. c. penult. in fine. cum c. sequente.

LXXXIV. Regula: Si agros ecclesie, vel alias res, ex quibus stipendium habet, negligat, aut in prauidicium eorum colludat. c. audiuius. 3. de collusione detegenda. 12. q. 2. c. saepe fit. §. Et quacumq, in vsu. vers. quod si quis eorum.

LXXXV. Regula: Si potestate sua abutitur. 11. q. 3. c. ipse ligandi. c. plerunq, vers. vnde fiat vt ipse. Concordant ea quæ proposita sunt s. lib. 1. cap. 3. de priuileg. reg. 3. except. 3.

LXXXVI. Regula: Si continentiam non serua- uerit, vel uxorem duxerit, deponitur. dist. 31. c. Maximianus. c. si quis episcopus. c. si quis clericus. c. Romanus. c. presbyter. 15. q. 8. c. hi qui. c. cum multa. vers. illi quidem ex quib. item De clericis coniuga- tis c. 1. c. quod id te. 3. Et c. diuersis. de clericis coniu- gatis. Concordant ea quæ habentur s. cap. 5. reg. 56. cum sequentibus. M. I. R. lib. 3. cap. 3. reg. 37.

LXXXVII. Regula: Si sciens indignum elege-

rit: beneficio per triennium priuatur. c. cum in cun-
 dis. 7. §. clericis sanè. & c. per inquisitionem. 26. §.
 cum igitur. de electione. Huius regula exceptio pri-
 ma hac est: Nisi compromissarius, in quem q̄ quibus
 eligendi ius competit, compromiserunt, indignum
 elegerit. hoc enim compromittentibus non nocet,
 sed solum compromissario. c. cum compromissarius.
 37. §. porro. de electione, in 6. Altera exceptio est:
 Nisi episcopus compromissarius indignum elegerit:
 hic enim non suspenditur. d. §. porro vers. huiusmo-
 di. Tertia exceptio est: Nisi alium praelatum quàm
 episcopum vel episcopo superiorem elegerit indi-
 gnè. d. §. porro. vers. nec in aliorum quàm episcopo-
 rum. Quarta exceptio est in alijs beneficijs, quàm
 qua in ecclesia, cuius praelatum elegit, habet. d. c. 37.
 §. restringitur.

LXXXVIII. Regula: Si quis alicuius electionē,
 postulationem aut prouisionem impugnans ratione
 electi vel postulati, in probatione defecerit. Hac re-
 gula approbatur simul & distinguitur per ea qua
 proponuntur j. cap. 10. quast. 3. reg. 15.

LXXXIX. Regula: Si indignum electum confir-
 mauerit: suspenditur. c. nihil est. 44. §. ipsum quo-
 que. de electione.

XC. Regula: Si electionem à laico factam ap-
 probauerit, per triennium suspenditur. c. quisquis.
 43. §. fin. eod. tit.

XC I. Regula: Si accepta pecunia aliquem ordi-
 naueris: deponitur. 1. q. 7. c. si quis omnem. §. 1.

XCII. Regula: Si ordinati peccata tempore ordinationis latentia, postea apparuerint: deponitur. *distinct. 24. c. vlt. distinct. 81. c. si qui sine. c. quicunque. 15. q. 8. c. i. c. si quis presbyter.*

XCIII. Regula: Si capitale crimen commiserit, deponitur. *distinct. 81. c. si diaconus.*

XCIII. Regula: Si homicidium fecerit, vel causa mortis praeberit: deponitur. Quae regula approbatur simul & distinguitur per ea quae proposita sunt *5. cap. 5. reg. 74.*

XCIV. Regula: Si periurium commiserit, deponitur, per ea quae proposita sunt *5. lib. prox. cap. 16. reg. 15.*

XCVI. Regula: Si iuramentum praestiterit de schismate tenendo, deponitur. *c. 1. §. fin. de schismaticis.*

XCVII. Regula: Si in haeresin lapsus sit, deponitur. *1. q. 7. c. 1. M. 1. R. lib. 3. cap. 3. reg. 38.* Huius exceptio est: Nisi haeresi renunciando ad fidem catholicam fuerit reuersus. *d. q. 7. c. conuenientibus, in prin. c. si qui voluerint. Concordant ea quae habentur 5. lib. 1. cap. 13. quest. 5. reg. 6. Contradicit d. c. conuenientibus. §. ex hac autoritate. & d. c. 1.*

XCVIII. Regula: Si ebrius nondum praemissa digestionem missam celebrauerit, deponitur. *c. si constiterit. 12. de accusationibus.*

XCIX. Regula: Si altaria vestibus exuit, aut veste lugubri accingit, luminaria is subtrahit, aut missam pro vino celebrat: deponitur. *26. q. 5. c. quicunque.*

C. Regula: Si diuinatores consuluerit, deponitur. d. q. 5. c. si quis episcopus.

C I. Regula: Si contra ecclesiam, à qua beneficium habet, aduocatus vel procurator existat: beneficio priuatur. c. vlt. §. fin. de postulando.

C II. Regula: Si beneficio vel dignitati renunciauerit. c. ex transmissa. 3. c. in praesentia. 6. de renunciatione. 7. q. 1. c. quàm periculosum. M. I. R. d. cap. 3. reg. 40. Huius exceptio prima est: Nisi postea denuò eligatur vel recipiatur. d. c. 3. vers. hortari tamen eos. c. cum inter. 2. eod. tit. Huius exceptionis replicatio prima haec est: Nisi ob crimen antea renunciauerit. c. post translationem. 11. eod. tit. Altera replicatio est: Nisi ad aliam pinguiorem praeendam postea eligatur, propter quam tenui prius renunciauerat. c. vlt. in fine. de renunciat. in 6. Tertia replicationis loco notandum, quòd quamuis postea rursus eligatur vel recipiatur, ex prima tamè receptione nihil iuris possit vindicare. c. ex insinuatione. 26. de Simonia. Altera proposita regula exceptio est: Nisi non spontè renunciauerit. c. super hoc. 5. de renunciatione. Clemen. multorum. 2. §. sanè resignationes. de poenis. Tertia exceptio videtur: Nisi cum ob aduersam valetudinem renunciaasset, postea conualuerit. Sed reprobat. c. ex transmissa. 3. de renunciatione. 7. q. 2. in prin. Quarta exceptio est: Nisi dolo persuasus renunciauit. c. sanè. 7. & c. lecta. 14. de renunciat. Quinta exceptio est: Nisi renunciatio fuerit inutilis. Quae exceptio approbatur exemplo

c. ult. eod. tr. Huius replicatio est: Nisi renunciatio fuerit in manus laici facta. c. quod in dubijs 8. eod. tr. Sexta exceptio videtur: Nisi licentia tantum renuncianti impetrata, renunciatio non fuerit secuta. Sed reprobat c. quidam. 12. eod. tr. Septima exceptio videtur: Nisi renunciationis, antequam collatio alteri facta sit, renunciantem poeniteat. Reprobat sub conditione Clement. vnica, eod. tr. M. I. R. d. reg. 40. except. 3. vbi approbatur.

CIII. Regula: Si alij ordinato vel electo in suum locum reuerentiam exhibuit: per hoc electioni sua videtur renunciasse, suamq; dignitatem amisisse. c. ex ore. 3. §. quia verò. vers. per hoc quod. de ijs qua sunt à maiore parte.

CIV. Regula: Si aduersus apostolicam sedem contumax existens suspensus fuerit, & per annum in suspensione permanserit: beneficio priuatur. c. cum bona 8. de atate & qualitate praficiendorum. M. I. R. d. cap. 3. reg. 42. Haftenus causas beneficij amittendi enumerauimus, quarum tamen plures licet colligere ex ijs qua s. cap. 5. de officijs clericorum proposuimus.

QUIBUS AUFERENDI IUS competat?

CV. Regula: Laicis non competit ius auferendi. c. in Lateranensi 31. §. nos autem. vers. restitutos verò. de prebendis. Concordant ea qua habentur s. reg. 17. & M. I. R. d. cap. 3. reg. 47.

CVI. Regula: Non nisi episcopo ius deponendi
compe-

competit. c. vnico, in fin. de capellis monachor. in 6.
18. q. 2. c. nullam. Huius exceptio est. Nisi episcopus
scienter vxorato beneficium contulerit: tunc enim
superiori eius auferendi ius competit. c. diuersis. 5. 6.
fin. de clericis coniugatis.

CVIII. Regula: Hæreticis & excommunicatis
ius deponendi non competit. 24. q. 1. c. ait Cælesti-
nus. & c. aperto.

QVID QVANTVMQVE
amittatur?

CVIII. Regula: Si habens præbendam adeptus
fuerit aliam: priorem amittit, non posteriorem.
Qua regula approbatur simul & distinguitur per
ea qua habentur s. reg. 76. vbi in fine adyicitur, quòd
iure antiquo fuerit in arbitrio accipientis, viram ex
ijs retinere voluerit.

CIX. Regula: Si habens plures quàm duas præ-
bendas, aliam etiam fuerit adeptus: omnes priores
amittit. Clemen. si plures. 3. de præbendis. extrauag.
comm. vt quos. 2. in prin. de officio ordinarij.

CX. Regula: Si habens plures præbendas, priores
excepta posteriore non dimittat: omnes amittit. d.
extrauag. commun. vt quos, in prin. vers. quod si non
fecerit. Concordant ea qua habentur d. reg. 76.
in princ.

ANTECEDENTIA AMISSIONEM,
seu depositionem.

CXI. Regula: De consensu capituli adhibendo
in depositionibus. cauetur distinct. 67. c. vlt. in fine.
c. nouit.

*c. nouit. 4. de his que fiunt à praelatis. Concordant
item ea que habentur s. cap. 4. quest. 6. reg. 2.*

EVENTVS DEPOSITIONIS

& amissionis.

CXII. Regula: De loco pœnitentie deposito ab
episcopo deputando cauetur distinct. 81. c. sacerdos.
Hec de acquirendis & amittendis præbendis sint di-
cta. Sequuntur nunc reliqua præbendarum iura.

III. DE RELIQUO IVRE
præbendarum.

CXIII. Regula: De augendis præbendis tenui-
bus cauetur c. exposuisti. 33. de præbendis.

CXIV. Regula: De non minuendis præbendis ca-
uetur c. auaritia. d. tt. Clement. vnica. §. eadem
quoq. de supplenda neglig. praelatorum.

CXV. Regula: De non diuidendis præbendis &
ecclesijs seu ecclesiasticis dignitatibus cauetur c.
maioribus 8. c. tua fraternitatis. 20. c. vacante. 26. de
præbendis. 7. q. 1. c. in apibus. Concordant etiam ea
que habentur s. cap. 1. reg. 3. M. I. R. lib. 3. cap. 3. reg.
53. Huius regule exceptio prima est: Nisi viriq. parti
suppetant facultates. d. c. 26. vers. nisi rationabili
causa. Altera exceptio est: Nisi duobus ad eandem
dignitatem electis, iudex compromissarius vnum
confirmauerit, ita vt alteri pro bono pacis de prouē-
tibus prouisionem faceret. c. nisi essent. 21. eod. tt.
Tertia exceptio videtur: Nisi apostolica autoritas
interuenerit. Sed reprobatur c. dilecto. 25. eod. tt.
Quarta exceptio est: Nisi cum in locum episcopi
hæretici

hæretici alius esset substitutus, hæreticus postea sic conuersus: tunc enim inter eum & substitutum diuiditur dignitas episcopalis. c. 1. de parochijs. Quinta exceptio videtur: Nisi pro integratione prabende deminuta alia diuidatur. Sed reprobatur c. cum causam. 36. de prabendis. Sexta exceptio videtur: Nisi propter diuersitatem linguarum populi qui est instituendus, ecclesiâ diuidatur. Sed reprobatur c. quoniam 14. de officio ordinarij.

CXVI. Regula: De non alienandis nec permutandis prabendis & dignitatibus cauetur c. maioribus. 8. in fine. de prabendis. c. quasitum. s. c. cum olim. 7. & c. cum vniuersorum. 8. vers. licet ipsi per se. de rerum permutat. 12 q. 2. c. alienationes. §. fin. M. I. R. lib. 3. cap. 3. reg. 54.

CXVII. Regula: De reseruatione fructuum beneficiorum vacantium ab apostolica sede facta cauetur extrauag. com. postulasti. 10. cum duabus sequentibus de prabendis.

CXVIII. Regula: De possessione prabende vacantis propria auctoritate non occupanda cauetur c. pastoralis. 10. de priuilegijs Haclenus de prabendis & dignitatibus, adeoq; de personis ecclesiasticis in genere sit dictum. Sequitur nunc personarum ecclesiasticarum tractatus specialis, & primum de episcopis alijsq; praelatis ecclesiasticis.

* *

*

DE EPISCOPIS ALIISQVE
praelatis. Cap. VIII.

QUod de episcopis in sequentibus dicitur, de alijs quoq, praelatis superioribus accipi debet. distinct. 21. c. 1. §. ordo verò. & §. omnes autem. item c. 1. in fine. de clerico agrotante, in 6.

I. ETYMOLOGIA episcopi proponitur distinct. 21. c. 1. §. episcopus. & 8. q. 1. c. qui episcopatum.

II. ORIGO episcoporum exponitur distinct. 21. c. in nouo.

III. DIVISIO episcoporum & species habentur distinct. 21. c. 1. §. ordo verò.

IIII. DIFFERENTIA episcoporum & coepiscoporum habetur distinct. 68. c. quamuis.

V. DE DIGNITATE E-
piscoporum.

Sunt loco apostolorum, quorum vicem in ecclesia gerunt. distinct. 21. c. in nouo. §. ceteri. vers. ipsis quoq, distinct. 68. c. vlt.

VI. DE GRADIBVS DIGNI-
tatis episcopalis.

I. Regula: Primum locum obtinet episcopus Romanus, secundum Constantinopolitanus, tertium Alexandrinus, quartum Antiochenus, quintum Hierosolymitanus. Quae regula cum proprijs istarum sedium approbatur c. antiqua. 23. de priuilegijs. distinct. 22. in princ. c. sacrosancta. §. prima ergo, cum sequen-

Sequentib. distin. 65. c. mos antiquus. c. quoniam. extrauag. com. sancta. 3. de electione. Nouell. 121. §. ac propterea.

II. Regula: Quòd sedes Romana super omnes alias ordinaria potestatis principatum obtinere iam dictum est, ei cōcordat c. fundamenta. 17. §. isti sunt per quos. vers. isti sunt qui. de electione, in 6. distin. 21. c. quamuis. distin. 22. c. 1. c. sacro sancta. 24. q. 1. c. rogamus. c. cum beatissimus. distin. 96. c. Constantinus. §. Et sicut. Nouell. 10. in prin.

III. Regula: Prærogatiua dignitatis ex subscriptione & voti ordine colligitur. distin. 17. c. penul. §. fin. cum. c. sequente.

IV. Regula: Prærogatiua dignitatis ex tempore ordinationis sumitur. distin. 17. c. ult. & dist. 18. c. 1.

V. Regula. Compositionem de iure primatiae vnus solus, cuius interest, potest impedire. c. ult. de maiestate & obedientia.

VII. DE LOCO EPISCOPATUS.

I. Regula: Maiores tantum ciuitates priuilegio episcopatus sunt honorandæ. c. 1. de priuilegijs distin. 80. in prin. cum sequentibus, vsq; ad c. ult. 23. q. 4. c. sicut excellentiam. §. concilium. vers. ipse vero primas. 16. q. 1. c. precipimus. in princ. vsque ad §. sunt. & distin. 68. c. ecclesijs. §. inter episcopos. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 1.

II. Regula: Quæ ciuitates antea non habuerunt episcopos, in ijs nec postea cōstituēdi. 16. q. 1. c. scilicet.

III. Re-

III. Regula: Propter hostium impetum, & crua-
delitatem subditorum episcopos suos trucidantium,
sedes episcopalis in aliam ciuitatem transfertur. 7.
q. 1. c. temporis. 25. q. 2. c. vlt.

IV. Regula: Episcopales sedes non longo inter-
uallo à se debent disiungi. distinct. 80. c. vlt.

VIII. DE OFFICIIS EPI- scoporum.

I. Regula: De populo docendo, regendo & aman-
do cauetur 7. q. 1. c. sicut vir. §. episcopum. distin. 36.
c. vlt. & distinct. 86. in prin.

II. Regula: In docendo sacram scripturam, non
grammaticam, episcopus exponere debet. d. distinct.
86. c. cum multa. Plura de docendo vide j. lib. prox.
cap. 1.

III. Regula: De corrigendo populo cauetur c. ir-
refragabili. 13. in prin. de officio ordinarij. distin. 86.
c. 1. c. odio. c. facientis. 23. q. 4. c. duo ista. Modus cor-
rigendi praescribitur j. reg. 57. cum sequentibus. Sed
plura de regula proposita vide j. lib. proxim. cap. 6.
quaest. 8. reg. 1. cum sequentibus.

IV. Regula: Si in corripiendo modum excesserit,
à domino, non à subditis veniam petere debet. di-
stinct. 86. c. quando.

V. Regula: Crimen non probatum non nomina-
tim redarguet sed in genere. c. si sacerdos. 2. de offi-
cio ordinarij. Concordant ea quae habentur d. reg. 1.
except. 5.

VI. Regula: De criminibus inquirere eaq; puni-
re possunt,

ut possunt, & si opus fuerit, brachiumulare implorabunt. c. 1. d. tr.

VII. Regula: Ne in puniendis delictis ad quæsum magis quàm ad leges respiciant, cauetur c. irrefragabili. 13. §. fin. eod. tr.

VIII. Regula: Ne subditos grauent sumptibus & exactionibus cauetur c. cum apostolus. 6. §. prohibemus. de censibus. c. 1. de excessibus prelatorum. 10. q. 3. c. quia cognouimus. c. cauendum. c. inter cætera. c. relatum. c. ult. & 16. q. 1. c. constitutum. c. nulli. c. predicator. item extrauag. com. vnica. §. secundo verò. de pænis. Huius regule exceptio est in charitativo subsidio, qua exceptio approbatur in iam allegatis. de qua vide item infra. eod. cap. quæst. 10. reg. 3. & M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 11. cum quatuor sequentibus.

IX. Regula: Nouum censum ecclesiis imponere non debent, nec veterem augere. c. scientes. 3. c. prohibemus. 7. & c. præterea. 8. de censibus.

X. Regula: De clericis coercendis cauetur Clem. 2. de officio ordinarij. 8. q. 1. c. quid autem.

XI. Regula: Episcopi & clerici ut honorem sibi inuicem exhibeant, & sacerdotes, non dominos episcopi se esse meminerint, cauetur distinct. 95. c. esto. 10. q. 3. c. 1. in fine.

XII. Regula: Episcopus presbyteris honorem exhibeat, cauetur d. distinct. 95. c. episcopus, cum c. sequente.

XIII. Regula: Episcopus presbyteros exactionib.

I

graua-

grauare non debet, neq; sine ordine iudiciario eos condemnare. c. 1. de excessibus pralatorum.

XIV. Regula: Ut sine consensu capituli nihil administret, cauetur d. c. 1. vers. aut sine iudicio. item c. 1. & c. nouit. 4. item c. quanto. 5. de hñ qua sunt à praelatis. Concordant item ea que habentur j. cap. 11. reg. 11. repl. gener. 1. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 2. Huius regula exceptio prima est: Nisi consuetudo loci in contrarium extet. c. non est. 3. de consuetud. in 6. Altera exceptio est: Nisi abbas sine consilio conuentus consensum prabeat monacho ad aliam ecclesiam ordinato transeundi. c. si religiosus. 17. §. quia verò. de electione, in 6.

XV. Regula: Non potest episcopus ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione & obsequio liberare. c. ad hac. 2. de excessibus pralatorum.

CIRCA MONASTERIA ET monachos officia episcoporum.

XVI. Regula: Officia & iura, qua in monasterijs & eorum personis episcopi habent, definiuntur c. conquerente. 16. de officio ordinarij. 18. q. 2. c. visitandi. c. Eleutherius. & c. vlt.

XVII. Regula: Ne monasteria sumptibus & exactionibus, alijsq; oneribus grauent, cauetur d. c. 16. vers. tu autem his iuribus. & d. c. visitandi. vers. vt grauamen aliquod. item Clement. ad nostram. 2. de censibus. item c. in singulis. 7. §. porrò. de statu monachor. Clement. 1. de excess. pralator. 17. q. 4.

c. hanc

c. hanc ergo. in prin. 18. q. 2 c. quam sit. §. hanc ergo. c. luminosa. §. fin. & c. ult. §. canonica.

XVIII. Regula: Non debet molestare monasteria, praterquam causa correctionis: nec eis oblata sibi debet vindicare. c. 1. de statu monachor.

XIX. Regula: De iniuria monasterijs illata vindicanda cauetur c. in singulis. 7. §. fin. d. 11.

XX. Regula: Ne in spiritualibus sit impedimento monachis, cauetur c. nimis iniqua. 16. & c. nimis prona. 17. de excess. pralator. Plura huiusmodi officia episcopalia circa monachos & monasteria vide 3. cap. prox. item 3. lib. prox. cap. de visitationibus.

XXI. Regula: De magistris & doctoribus artium constituendis cauetur distinct. 37. c. de quibusdam.

XXII. Regula: De substituendis viris idoneis, qui populum doceant, confessiones audiant, & cetera quae ad salutem animarum pertinet, peragant, cauetur c. quoniam. 14. & c. inter cetera. 15. de officio ordinarij.

XXIII. Regula: Oeconomum habere debet seu vicedominum distinct. 89. c. volumus. c. diaconum. c. quia in quibusdam. item 16. q. 7. c. quoniam in quibusdam.

XXIV. Regula: Fidelibus & discretis viris officia ecclesiae committat. c. cum ad. 6. §. tales autem. de statu monachor.

XXV. Regula: Propinquis vel amicis suis ecclesiasti-

500 METHODI IVRIS PONT.

siastica negocia committere non debet. distinct. 89. c. decenter. 12. q. 1. c. episcopus. Apost. canon 37.

XXVI. Regula: Laici ecclesiastica negocia committere non debet. *distinct. 89. c. indicatum. 12. q. 2. c. sancimus, in prin. c. diaconi. §. fin. 16. q. 7. c. in noua. M. I. R. d. cap. 4. reg. 4.*

XXVII. Regula: Ne vni duo ecclesiastica officia committat, cauetur *distinct. 89. in prin. §. in dispositione, cum c. sequente. item c. vlt.*

XXVIII. Regula: Domui suae oportet episcopum bene esse prepositum. *distinct. 89. in prin.*

XXIX. Regula: Nullius rei familiaris curam ad se reuocet. *distinct. 88. c. episcopus.*

XXX. Regula: Domesticorum immoderatam familiaritatem vitare debet. *distinct. 34. c. 1.*

XXXI. Regula: Ne liberos suos in secularibus literis instituat, cauetur *dist. 37. c. legat. Concordant ea quae proposita sunt s. cap. 5. reg. 38.*

XXXII. Regula: A paruulis & minimis discere non erubescat. *dist. 38. c. vlt.*

XXXIII. Regula: Papae obediens ac fidelis esse debet. *c. vlt. de excess. praelatorum. extrauag. com. 1. de poenis.*

XXXIIII. Regula: Singulis annis Apostolorum liminibus se representabit. *distinct. 93. c. iuxta.*

XXXV. Regula: Viduis & orphanis ecclesiae praesidium implorantibus episcopus debet subuenire. *distinct. 87. in prin. cum sequentibus, vsq. ad c. irreligio*

ligio. Reftringitur tamen hac regula diftinct. 88. c. epifcopus gubernationem.

XXXV I. Regula : Libertos in libertate fua epifcopus tueri debet. diftinct. 87. c. libertos. & cap. liberti.

XXXV II. Regula : Vt pauperibus & infirmis fubueniat, cauetur dift. 82. in prin. cum c. fequente. dift. 84. in prin. cum duobus, cc. fequentibus, item 8. q. 1. c. Clemens. Apoft. canon. 37. & 58.

XXXV III. Regula : Vt fit liberalis, cauetur diftinct. 86. c. fratrem.

XXXIX. Regula : Ne aliena rapiat, nec res ecclefie in fuos vfus conuertat, cauetur diftinct. 93. c. diaconi funt quos. §. nunc autem ex quo. 10. q. 2. c. epifcopus. §. fi autem. 12. q. 1. c. epifcopus. §. fi autem & aliter. c. nulli. q. 2. c. monemus. & c. non habenti. Apoftol. canon. 37.

XL. Regula : Prouidere debet, ne adolefcentiores fœmina in famulatu funt clericorum. diftinct. 81. c. penult.

XLI. Regula : Clericos vel monachos debet habere cubicularios. 2. q. 7. c. cum paftoris. c. nullus monachus. §. fin. Imò ubiq; clericos fecum habere, nec folus viuere debet. d. q. 7. c. vlt. in prin. de confe-crar. diftinct. 1. c. iubemus.

XLII. Regula : Prauos in fua familiaritate non habebit epifcopus, fed viros probata vita. d. quaft. 7. c. peruenit. & c. vlt.

XLIII. Regula : Ne vnus epifcopus alterius ple-

hem vsurpet, nec alterius parochia terminos aut ius inuadat, cauetur 7. q. 1. c. placuit. c. episcopus. c. si-
cut, in prin. 9. q. 2. c. 1. c. nullus primas. c. episcopum. c.
episcopi. c. no inuitati. 13. q. 1. in prin. cum c. sequen-
te. 25. q. 1. c. qua ad perpetuam. q. 2. c. in Galliarum.
item distinct. 92. c. si qui episcopi. c. penult. item De
parochijs c. nullus. 3. Apostol. canon. 15. Concordant
item ea qua habentur j. cap. prox. reg. 3. M. I. R. lib.
3. cap. 4. reg. 5. Huius regula exceptio est: Nisi tri-
ginta annorū prescriptione episcopus defendatur.
13. q. 2. c. 1. in prin. Contradicit d. c. r. §. at illi. Hanc
obiectionem soluit Gratianus 16. q. 3. de qua dicetur
j. cap. prox. reg. 2. vbi de exceptione proposita dicen-
tur plura. Sed & plura de regula proposita vide d.
cap. prox. reg. 3.

XLIV. Regula: Episcopi sibi inuicem consilium
& auxilium ferre debent. 3. q. 1. c. nulli. & c. vlt. item
dist. 90. c. pen.

XLV. Regula: Absq; apostolica licentia Dalma-
ticū vti non debet. distin. 23. c. communis.

XLVI. Regula: De rebus ecclesia ab eo admi-
nistrandis cauetur 10. q. 2. in prin. c. episcopus. 12. q.
1. c. episcopus, in prin. c. res ecclesia. 16. q. 2. c. precipi-
mus. vers. & vt in dispositione. q. 3. c. presulum. q.
7. in princ. vers. generaliter enim. c. 1. §. has verò.
c. omnes. c. nullus. vers. imò sicut. Apostol. canon.
37. & 40.

XLVII. Regula: Modus administrandi & di-
stribuendi in quatuor portiones res ecclesia, prater-
quam

quàm quòd ex iam propositis cōstat, definitur etiam
 12. q. 2. c. vobis. c. Vulterana. c. concessio. c. quatuor. c.
 de redditibus. c. cognouimus. c. mos. c. sancimus. 16. q.
 1. c. ad hoc. Apost. canon. 40. Sanè pro quarta parte
 tertia episcopo attribuitur. d. q. 1. c. constitutiū. Hoc
 autem pro diuersitate locorū variari, testatur Gra-
 tianus d. q. 1. c. nulli. 25 q. 1. in prin. Sed de hac por-
 tione, qua debetur episcopo, inferius etiam quæst. 10.
 reg. 2. plura dicentur.

XLVIII. Regula : Si de rebus ecclesiæ aliquid
 comparant, instrumentis nomen ecclesiæ inserere
 debent. 12. q. 4. c. vlt.

XLIX. Regula : Ne ab ecclesiā sua discedat,
 nève eam deferat, cauetur c. ex gestu. 2. & c. quali-
 ter. 9. de clericis non residentibus. 7. q. 1. c. peruenit.
 c. placuit. c. propter. Concordant item ea qua ha-
 bentur M. I. C. lib. 3. cap. 4. de officijs episcoporum,
 reg. 1. Proposita regula exceptio prima videtur: Nisi
 ob vim maiorem eam deferat. Sed reprobatur 7. q. 1.
 c. suggestum. c. sciscitaris. c. aduersitas, in prin. vsq;
 ad §. est & aliud. Planè admittitur exceptio propo-
 sita, si specialiter praelatus queratur, & sine eo æ-
 què salua ecclesiā esse possit. d. c. aduersitas. §. cum
 verò specialiter. Huius distinctionis replicatio est:
 Nisi vis postea cessauerit: tunc enim ad ecclesiā
 redire debet, per ea qua proponuntur 3. except. 3.
 replicat. 1. duplicat. 1. triplicat. 1. Altera exceptio
 est: Nisi à vitijs subditorum praelatus affligatur, vt
 sua præsencia nihil proficiat. d. c. aduersitas. §. est &
 aliud,

aliud, cum sequentibus vsq³ ad quest. 2. item 11. q. 3. c. quando. item De renunciatione c. nisi cum. 10. §. propter malitiam. Huius replicatio est: Nisi inter malos subditos nonnulli sint boni, in quibus spes sit profectus: tunc enim boni propter malos non sunt deserendi. d. §. est & aliud. vers. cum autem à vitijs. & d. q. 1. c. vlt. in princ. Concordant ea quæ proposita sunt s. lib. 1. cap. 8. quest. 2. reg. 3. in princ. Tertia exceptio est: Nisi ad aliam ecclesiã episcopus transferatur. 7. q. 1. c. mutationes. c. scias. c. omnis. §. fin. c. episcopus. Huius replicatio prima est: Nisi propria auctoritate, non legitimè vocatus transferit. d. q. 1. c. sicut. §. si autem utilitatis. c. sicut vir, in prin. c. quia frater. §. illud verò. c. non oportet. c. episcopum. c. propter. c. remoto. item De consecrat. distin. 4. c. non licet, in fine. item Apostol. canon. 13. Concordant item ea quæ proposita sunt s. cap. 5. reg. 68. Huius replicationis duplicatio est: Nisi propria sede depulsus, aut necessitate coactus, ad aliam ecclesiam transferit. 7. q. 1. c. mutationes. vers. non enim transferit. c. scias. c. omnis. c. sicut. §. si autem persecutus. Huius triplicatio est: Nisi causa necessitatis cesset: tunc enim ad priorem ecclesiam redire debet. d. q. 1. c. pastoralis. c. sciscitaris. vers. & cum tranquillitas. Altera proposita exceptionis replicatio est: Nisi apostolica auctoritate non interueniente ad aliam ecclesiam sit translatus. 7. q. 1. c. mutationes. §. fin. item De translatione episcopi c. 1. cum tribus sequentibus. item De electione, in 6. c. si abbatem. 36.

in prin.

in prin. & Apostol. canon. 13. Concordant item ea
 qua proposita sunt s̄. ead. except. in princ. Quarta
 proposita regula exceptio est: Nisi dignitati episco-
 pali renunciauerit. Quae exceptio ipso quidem iure
 subsistit: verum eius replicatio prima est: Nisi sine
 licentia superioris renunciauerit. c. admonet. 4. &
 c. ult. de renunciat. Concordant ea qua habentur s̄.
 except. proxim. replicat. 2. Huius duplicatio est. Nisi
 Papa renunciauerit: hic enim, quia superiorem non
 habet, sine licentia superioris renunciare potest. c. 1.
 eod. tit. in 6. Altera replicatio est: Nisi necessarius
 sit ecclesia sua. c. 1. de renunciatione. Tertia repli-
 catio est: Nisi nulla iusta causa subsit renunciandi.
 7. q. 1. c. Pontifices, §. episcopos. c. sicut vir, in princ.
 & c. quia frater, §. illud verò Euaristi. Haec replica-
 tio declaratur enumeratione causarum, ex quibus
 renunciare licet, c. nisi cum. 10. de renunciatione.
 Quod autem ibi dicitur, Debilitas corporis: ei con-
 cordat d. c. sicut vir, §. ecce his. & d. q. 1. c. qualiter.
 Concordat item ea qua habentur j. cap. 10. quaest. 4.
 reg. 1. excep. 3. Quod item d. c. 10. dicitur, Malitia
 plebis: ei concordare videtur c. ad supplicationem.
 9. eod. tit. de renunciatione. Causis d. c. 10. enumera-
 tu additur humilitas, si episcopus monachus fieri
 desideret. 7. q. 1. c. temporis, §. item cum aliquis. 16.
 q. 7. c. vltim. vers. episcopus enim. 18. q. 2. c. abbas, in
 prin. Planè ita ex hac causa cedendi licentia conce-
 ditur, si ad poenitentiam agendam, non ob labores
 vitandos monastica vita expetatur. d. q. 1. c. sugge-
 I 5 stum.

stum. & c. sciscitaris. Hæc de quadagesimanona regula: de qua tamen vide plura s. cap. 5. reg. 67. & 68.

L. Regula: Episcopus die Dominico ecclesia, cui proximus est, deesse non debet. De consecrat. dist. 3. c. episcopus.

LI. Regula: Habitationem suam non longè ab ecclesia debet habere. dist. 41. c. episcopus, in fine.

LII. Regula: Habitationem in ciuitate, non in villa habere debet. 23. q. 4. c. si cui. §. concilium. ver. ipse verò Primas.

LIII. Regula: De supellectile, mensa & victu episcopi, cauetur d. c. episcopus. Concordant ea quæ habentur s. cap. 5. reg. 97.

LIV. Regula: Ne venationibus operam det, cauetur dist. 34. c. 1. Concordat d. cap. 5. reg. 87.

LV. Regula: Episcopus lectioni & orationi debet vacare. 2. q. 7. c. vlt. in prin.

LVI. Regula: Alia officia ecclesiastica episcopo præscribuntur dist. 25. c. 1. §. ad episcopum.

LVII. Regula: Ne mutato habitu peregrinetur, nève ad curiam Romanam veniens inde discedat sine licentia Papa. extrauag. com. vt prælatorum. 2. de maiestate.

LVIII. Regula: Ne sit cupidus vindictæ, vel ad vindictam facilis, cauetur dist. 86. c. si quid verò. c. tanta.

LIX. Regula: Ne sit percussor, neq. impatiens, sed mansuetus, neq. aliquem proprijs verberet manibus, cauetur distinct. 45. c. 1. cum c. sequente. &

c. epi-

c. episcopum. c. cum beatus. item distinct. 86. c. non liceat. l. q. 7. c. si quis omnem. §. pen. item De clerico percussore c. 1. Apostol. canon. 26. Nouell. 123. §. ac neq. proprijs. Contradicit d. c. cum beatus. §. Salomon, cum sequentib. De quare vide §. reg. prox.

LX. Regula: Non seueritate, sed blandimentis ad fidem homines prouocet, vel subditos corrigat, cauetur dist. 45. c. licet. c. qui sincera. c. de Iudais. c. licet. c. cum beatus, in princ. Contradicit d. c. cum beatus. §. Salomon, cum sequentibus, vsq. ad c. tria sunt. Cui obiectioni respondet Gratianus d. dist. 45. c. duz sunt. §. ex his omnibus cum sequentibus, vsq. ad c. vltim.

LXI. Regula: Ne sermone incanto infirmorum conscientiam vulneret, cauetur dist. 45. c. vlt.

LXII. Regula: Ne sit litigiosus vel arrogans aut tumidus, cauetur dist. 46. c. 1. dist. 90. in prin. item 8. q. 1. c. illud inferendum.

LXIII. Regula: Ne aliquem crudeliter fustigare faciat. c. prater ea. 2. de clerico percussore.

LXIV. Regula: Episcopum decet esse ornatum virtutib. dist. 40. in prin. cum sequentibus, vsq. ad c. si Papa. itē c. sicut viri. c. illud. c. qualibet. & c. Adam.

LXV. Regula: Episcopum decet esse hospitalem. distinct. 40. in prin. Concordant ea qua proposita sunt §. cap. 5. reg. 44.

LXVI. Regula: Episcopi officium difficile, laboriosum & periculosum dicitur distinct. 40. c. ante omnia.

LXVII.

LXVII. Regula: Negligens in suo officio esse non debet. *distinct.* 83. c. ult. §. sicut autem. *distinct.* 84. in princ. cum c. sequente. c. nunciatum. 8. q. 1. c. olim. *Apostol.* canon. 57.

LXVIII. Regula: De discordantibus ad concordiam reuocandis cauetur *distinct.* 90. in princ. vers. quia qui sua. & c. 1. c. studendum. c. placuit. c. si quis. & c. ult.

LXIX. Regula: Ne peregrinantes in vltiorem familiaritatem admittant. *Apostol.* canon. 32. §. & quidem.

LXX. Regula: Ne cum hereticis preces coniungat, vel clericos eos esse permittat, aut eorum baptismi ac sacrificium suscipiat. *Apostol.* canon. 44. cum sequente.

LXXI. Regula: Si episcopus in parochia sua non recipiatur, quid ei faciendum sit, definitur *distinct.* 92. c. si quis ordinatus. c. si quis episcopus. c. si qui episcopi. *Apostol.* canon. 35. §. si vero non. Hactenus officia episcoporum enumerauimus: quibus tamen plura addi possunt ex ijs quae *S. cap. 5.* inter officia clericorum sunt enumerata. Præter ista etiam plura colligi possunt ex ijs quae *3. cap. 10. quest. 1.* proponuntur. Sed & officia episcoporum in visitationibus, concilijs & similibus actibus spiritualibus & temporalibus *3. lib. proxim.* sub singulis istis actibus enumerabuntur.

IX. DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA prælatorum.

Porro si prælatus vel ob negligentiam, vel ob infirmitatem non fecerit ea quæ sunt sui officij, varijs modis id quod ei deest suppletur: de qua re hoc loco agendum.

I. Regula: Si prælatus nō fecerit suum officium, interdum profacto habetur quod fieri oportuit, exemplo c. 1. de supplenda neglig. prælatorum.

II. Regula: Cessante aliquo in iure suo exercendo, ius istud ad alium, præsertim superiorem, devoluitur, qui supplet. c. sicut. 2. c. licet. 3. eod. tit. c. significavit. 6. & c. quanto. 7. in fine. c. irrefragabili. 1. in prin. vers. excessus tamen. de officio ordinarij. c. quanquam. 18. de electione. in 6. dist. 89. c. volumus. vers. si verò negligentem. Concordant item ea quæ habentur s. cap. 2. reg. 2. & s. cap. prox. reg. 26. cum sequente. item j. cap. 10. quæst. 2. reg. 2. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 7.

III. Regula: Si propter infirmitatem prælatus suum officium facere non potest: datur illi adiutor, exemplo c. grandi. 2. de supplenda neglig. prælator. in 6. c. vnicum, de clerico agrotante, in 6. 7. q. 1. c. 1. c. petisti. c. quia frater. Hac de officijs episcoporum, eorumq; negligentia & infirmitate, quibus istiusmodi officia impediuntur, sint dicta. Nunc de potestate & privilegijs episcoporum est dicendum.

X. DE POTESTATE, REBUS
& priuilegijs episcoporum, & alio-
rum praelatorum.

I. Regula: Ecclesia cum suis rebus ad ordinatio-
nem episcopi spectat. 10. q. 1. in prin. cum sequentibus,
vsq; ad c. antiquos. c. vlt. §. fin. 12. q. 1. c. videntes. §.
ipsa verò res, cum sequentib. c. episcopus. c. prae-
cipimus. q. 2. c. vobis. 16. q. 7. c. omnes. Apost. canon. 37. &
40. Concordant item ea quae proposita sunt §. q. 8.
reg. 46. Sed & plura de regula proposita vide §. cap.
prox. reg. 4. item §. cap. 12. reg. 7.

II. Regula: Episcopo ex redditibus & oblationi-
bus ecclesia debetur tertia pars. c. requisisti. 15. in
prin. vers. & quidem regulariter. de testamentis. 10.
q. 1. c. de his, in fine. c. decreuimus. vers. ab episcopis.
16. q. 1. c. constitutum. M. I. R. d. cap. 4. reg. 10. Sanè
ex consuetudine variatur portio ista, quae episcopo
debetur. Sic quarta solum dicitur competere d. vers.
& quidem regulariter. aliàs dimidia, 10. q. 1. c. anti-
quos. Proposita regula exceptio prima videtur: Nisi
ab eo qui ecclesiae aliquid offert, episcopo etiam ter-
tia portio sit relicta: hoc enim casu nihil ei ex eo
quod ecclesiae relictum est, videtur deberi. Sed repro-
batur hac exceptio sub conditione c. officij. 14. de te-
stamentis. Altera exceptio videtur: Nisi is qui offert
ecclesiae, nihil ex eo ad episcopum voluerit pertine-
re. Sed reprobat d. c. requisisti. 15. §. si ab extraneo.
vers. secus autem si exprimat. de testamentis. Ter-
tia exceptio: Nisi in ornamenta, vel pro cereis seu
fabrica,

fabrica, luminaribus, anniuersario, septimo, vicesimo, tricesimo die, siue alijs ad perpetuum cultum diuinum spectantibus, sint legata relictā: ex his enim canonica portio episcopo non debetur. Quae exceptio approbatur sub conditione c. vlt. de testamento. c. ex parte. 31. de verb. signif. Quarta exceptio est: Nisi episcopus ex canonica portione ecclesias reficere seu reparare nolint. 10. q. 3. c. 1. vers. neq; tertiam. c. vnio. & c. priscis.

III. Regula: Prater canonicam portionem episcopo etiam pro honore cathedra ex singulis ecclesijs sibi subiectis duo solidi annui debentur. d. q. 3. in prin. cum c. sequente. c. illud. c. nec numerus. §. cathedraticum. c. inter cetera. §. ne ergo. vers. non amplius quā duos, & c. vlt. vers. vltra duos solidos.

IV. Regula: Episcopis reuerentia & obsequium debetur tam à laicis quā à clericis, 6. omnes. 4. c. solita. 6. c. quod super. 9. c. his quae. 11. & c. dilecta. 12. de maioriāte & obed. distinct. 21. 6. in nouo. §. ceteri verd. distinct. 93. c. ille procul. 11. q. 3. c. si autem. c. quicumque. c. si quis verd. c. absit. c. nemo. Concordant item ea quae habentur s. cap. 5. reg. 40. & s. lib. 1. cap. 5. quae. 5. reg. 2. in quibus locis aliquot exceptiones enumerantur.

V. Regula: Ne praelatus sine adminitione praemissa in ius vocetur, cauetur per ea quae proposita sunt s. lib. 1. cap. 6. quae. 8. reg. 1.

VL. Regula: Apud comprovinciales suos episcopus

scopus est conueniendus. 3. q. 6. c. si quis. 6. q. 4. c. si quis episcopus. Apostol. canon. 73.

VII. Regula: Non apud vnum, sed apud duodecim, quos elegerit, episcopus est conueniendus. 3. q. 8. in prin. cum c. sequente. c. vlt. 5. q. 4. c. duodecim.

VIII. Regula: Non nisi in legitima synodo episcopus est conueniendus. d. q. 4. in prin. cum c. sequente. 11. q. 1. c. si clericus. §. et si clericus. Huius regule exceptio est: Nisi à Papa damnetur. d. q. 4. c. duodecim. §. quod verò. & §. saluo.

IX. Regula: Apud ciuilem aut militarem iudicem episcopus non conueniendus. 11. q. 1. c. nullus episcopus. Concordant ea quæ habentur s. cap. 6. reg. 10. Hisce quodammodo contradicere videtur d. q. 1. c. peruenit. §. si quis verò.

X. Regula: Episcopus inconsulto Papa non est damnandus. 3. q. 6. c. discutere. c. accusatus vel iudicatus, in fine. c. quamuis. c. multum. c. dudum, cum sequentibus, vsq. ad c. peregrina. q. 8. c. 1. §. iudices. vers. finis verò. 9. q. 3. c. antiquis. 2. q. 4. c. vltim. vers. et si inter eos.

XI. Regula: De pœna eius qui episcopum suum iniuste accusauerit, cauetur 3. q. 4. c. hi qui.

XII. Regula: De pœna eius qui episcopum persequitur, vel vim ei intulerit, cauetur 3. q. 5. c. accusatoribus. §. secretas. vers. & hi qui. 17. q. 4. c. si quis deinceps. 24. q. 3. c. quisquis per dolum. Concordant ea quæ proposita sunt s. lib. 1. cap. 7. de personis eorum in quos, &c.

XIII. Regula: De premio detegentis insidias episcopo factas cauetur d. §. secretas.

XIV. Regula: Eadem pœna punitur qui res episcopi inuadit, qua punitur is qui res ecclesia inuadit. 16. q. 1. c. similiter.

XV. Regula: Ex rebus ecclesiæ episcopus, si indiget, sibi suisq; necessaria sumere potest. 12. q. 1. c. ex his autem. c. episcopus: §. participet autem. Apostol. canon. 40.

XVI. Regula: Res episcopi ab ecclesiæ rebus debent esse separata. d. q. 1. c. manifesta. c. sint manifesta. Apostol. canon. 39. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 17.

XVII. Regula: Res in episcopatu adquisitas alienare non potest. 12. q. 2. c. res. c. episcopus. Plura de regula proposita vide §. cap. 6. reg. 5. except. 1.

XVIII. Regula: De hereditate episcopi defuncti non expilandâ, & de expilatorum pœna cauetur 12. q. 2. c. hæc huius. c. non liceat. c. de laicis. c. illud quod. q. 5. c. sicubi, in fine.

XIX. Regula: De inuentario rerum episcopi defuncti conscribendo cauetur d. c. sicubi.

XX. Regula: De domo episcopi. Ne ad eam confugiens vi auferatur, cauetur 17. q. 4. c. id constitui-
mus. vers. vel domo episcopi. M. I. R. d. cap. 4. reg. 18.

Hæc de potestate, rebus ac priuilegijs episcoporum sint dicta: de quibus vide item

M. I. C. lib. 3. cap. 4.

in fine.

K

DE

414 METHODI IVRIS PONT.
DE IVRISDICTIONE
pralatorum.

Cap. IX.

Planè ad ius & potestatem episcopalem pertinet etiam Iurisdictio ecclesiastica : de qua in hoc capite peculiariter tractabitur, primum quidem de ea acquirenda, hinc de ea defendenda, postremò de ea amittenda.

I. DE ADQVIRENDA IVRIS-
dictione ecclesiastica.

EX QVIBVS CAVSIS
adquiritur.

I. Regula : Adquiritur electione : de qua j. cap. prox. agetur. Adquiritur item, si proprijs episcopis negligentibus possessor ecclesias ab hæresi liberauit. 16. q. 3. c. placuit.

II. Regula : Adquiritur item præscriptione triginta annorum. 16. q. 3. c. 1. c. præsulum. §. fin. c. sicut. c. quicumq. c. inter memoratos. §. quod si limes. c. dilectio. vers. alioquin si nihil. c. placuit. c. post quingentos. item 13. q. 2. c. 1. Proposita regulæ exceptio prima est : Nisi in alia provincia ecclesiam possideat extra provinciam suæ diocesis. d. c. quicumq. vers. sed hoc intra vnam. & 16. q. 5. in princ. Altera exceptio est : Nisi dioceses certis limitibus sint distinctæ : tunc enim vnus alterius diocesis ecclesiam præscribere non potest. 16. q. 3. c. licet, cum duob.

Tertia

et. sequentibus. item c. super eo. 4. de parochijs.
 Tercia exceptio est: Nisi ecclesia vi vel sine titulo sit
 occupata. d. q. 3. c. dilectio. §. potest etiam aliter.
 Quarta exceptio est: Nisi hostilitatis metus inter-
 uenit. d. q. 3. c. prima. c. porro. c. si sacerdotes, in fine.
 Quinta exceptio est: Nisi pro beneficio, vel precarij
 nomine ecclesia fuerit possessa. d. c. si sacerdotes, in
 fine. vers. qua in beneficijs possidentur. & d. q. 3. cle-
 rici. c. si episcopus. Sexta exceptio est: Nisi cum pos-
 sessio ex iniusta sententia processisset, iudex qui sen-
 tentiam tulit, nondum fuerit mortuus, vel ab ipsis
 morte nondum triginta anni excefferint. d. q. 3. c.
 post quingentos. §. item si de rebus, cum c. sequente.
 Septima exceptio est: Nisi res ab alio quàm qui eam
 prescripsit, petatur: huic enim possessio alterius, à
 quo titulum non habet, ad prescriptionem non pro-
 deest. d. q. 3. c. placuit ut. §. si verò ad aliam. l. 8. §. si
 verò nullum. C. de prescriptione triginta annorum.
 Plures proposita regulae exceptiones vide §. cap. 1.
 reg. 19. Hac de causis acquirenda iurisdictionis sint
 dicta: quarum tamen plures vide §. cap. 7. reg. 1.
 cum duabus sequentibus.

QV ARVM PERSONARVM, RE-
 rum & causarum iurisdictionis adquisi-
 ta censetur, seu com-
 petat?

III. Regula: Vnius episcopi subditi, alterius
 episcopi iurisdictioni non sunt subiecti, per ea qua

proposita sunt s. cap. prox. quest. 8. reg. 43. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 2. Cuius exceptio prima est: Nisi per prescriptionem sibi iurisdictionem subditorum alterius episcopi adquisierit. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quae proposita sunt s. reg. prox. & d. reg. 43 except. 1. Altera exceptio videtur: Nisi episcopus in alterius diœcesi ecclesiam sibi edificauerit: hoc enim casu eius ecclesiae subditi, quamvis in aliena diœcesi viuentes, eius iurisdictioni videntur esse subiecti. Sed hac exceptio reprobatur 16. q. 2. in fine, cum q. 5. sequente. item q. 3. c. sicut. Tertia exceptio videtur in subditis episcopi suffraganei. hi enim archiepiscopi iurisdictioni cum suo episcopo videntur esse subiecti. 9. q. 3. in prin. cum c. sequente. Sed hisce non obstantibus, exceptio proposita reprobatur c. pastoralis. 11. in prin. de officio ordinarij. item c. 1. eod. tit. in 6. c. 1. de foro competenti, in 6. c. Romana 3. §. cum vero is. de appellationibus, in 6. d. q. 3. c. conquestus. Concordant item ea quae habentur j. cap. 11. de archiepiscopo, reg. 7. M. I. R. d. reg. 21. except. 1. Planè admittitur exceptio proposita primum quidem, si aliud consuetudine fuerit receptum. d. c. 1. vers. nisi aliud in his tribus. de foro competenti, in 6. & d. c. 1. vers. nisi aliud Remensis. de officio ordinarij, in 6. Deinde admittitur, si subditi aduersus suffraganeum sint contumaces: hoc enim casu eos ad querelam suffraganei archiepiscopus coërcere potest. c. inefragabili. 13. §. ceterum. de officio ordinarij. Tertiò ad-

mittit

mittitur exceptio proposita ex mandato Pontificis. Sed hac distinctio recipit replicationem hanc: Nisi mandatum sit generale de subditis sue diœcesis, non speciale de subditis sui suffraganei. c. graue. 19. cod. et. Quarto admittitur exceptio proposita si archiepiscopus à subditis sui suffraganei impediatur in iurisdictione sua exercenda per diœcesin: tunc enim eos punire potest. c. 1. de pœnis, in 6. Cuius replicatio est: Nisi quæstores fabrica ipsius archiepiscopi à subditis suffraganei impediuntur. c. 1. de pœnitent. in 6. Quinto admittitur exceptio proposita, si manifesta & notoria offensa archiepiscopo vel suis, dum iurisdictionem suam exercet, à subditis suffraganei sui sit illata. d. c. 1. vers. sibi etiam & metropolitans alijs, de pœnis, in 6. Sexto admitti videtur exceptio proposita, si suffraganeus sit excommunicatus. Sed hac distinctio reprobat. c. 1. de supplenda neglig. prelator. in 6. Septimo admittitur exceptio proposita, si per appellationem causa ad archiepiscopum fuerit deuoluta. c. 1. in prin. vers. nec pro eo. de officio ordinarij, in 6. c. Romana. 3. §. debet autem. de appellationib. in 6. §. 9. q. 3. c. conquestus. vers. nisi fortè pro causis. Plures distinctiones, quibus exceptio proposita admittitur, vide j. cap. 11. de archiepiscopis, reg. 7. except. 1. cum sequentib. item in glossa c. pastoralis. 11. in prin. in verbo Exceptis. de officio ordinarij. Hac de tertia regula eiusq. exceptionibus sint dicta.

IIII. Regula: Iurisdictioni episcopi regulariter

omnes ecclesia atq; persona eius diœcesis sunt subiecta. c. de xenodochijs. 3. c. cum venerabilis. 7. & c. cum dilectus. 8. de religiosis domibus. c. cum olim. 19. de censibus. 16. q. 1. c. qui verè. 18. q. 2. 6. monasteria. c. cognouimus. Concordant item ea quæ habentur s. cap. prox. quæst. 10. reg. 1. Huius regulæ exceptio prima est in ecclesiis & personis specialiter exemptis seu priuilegiatis, d. c. cum venerabilis. 7. vers. illis tantum exceptis. & d. c. cum dilectus. 8. §. fin. & c. constitutus. 6. eod. tit. 18. q. 2. c. luminoso. & ibi glossa. Huius exceptionis replicatio videtur: Nisi episcopus in remittenda iurisdictione censum annuum sibi retinuerit: hoc enim Simoniacum esse, & ob id nihil actum esse videtur. Sed hæc replicatio reprobat d. c. constitutus. 6. Altera exceptio est: Nisi libertas sit præscripta. d. c. cum dilectus. 8. vers. nec legitima se poterit præscriptione tueri. & vers. vel legitima præscriptione. c. cum olim. 14. §. quia verò. de priuilegijs. c. cum persona. 7. §. quod si tales. vers. & si tale. eod. tit. in 6. Huius replicatio est: Nisi quædam tantum doceantur præscripta: hoc enim casu in alijs, quæ præscripta nō docentur, exceptioni propositæ locus non est, exemplo c. dilectus. 2. de capellis monachor. Tertia exceptio est in temporalibus monasteriorum: hæc enim ratione loci iurisdictioni episcopi non censentur esse subiecta. c. cum venerabilis. 7. in fine. de religiosis domibus. c. 1. de statu monachor. 16. q. 1. c. cum pro, in fine. 18. q. 2. c. 1. c. non semel. §. pro talib. Quarta proposita regulæ exceptio est

est in ecclesiis summo Pontifici speciali priuilegio immediate subiectis. Qua exceptio approbatur simul & declaratur c. si Papa. 10. de priuilegijs, in 6. c. recepimus. 8. §. inspicienda. de priuilegijs. Huius exemplum habetur c. cum olim. 12. §. nos vero. vers. quod uidelicet. item c. cum olim. 14. §. quia vero. eod. tit. Quinta exceptio videtur in ecclesiis censum Romano Pontifici persoluentibus. Sed reprobatur c. recepimus. 8. de priuilegijs. c. si Papa. 10. §. si vero dicatur. eod. tit. in 6. Sexta exceptio videtur in receptis sub protectione vel in filios Papae. Sed reprobat-
 tur c. ex parte. 18. de priuilegijs. & d. c. si Papa. 10. vers. non sic si in proprios. item c. 1. in prin. de verb. signif. in 6. Septima exceptio videtur in hominibus censualibus exemptorum. Sed reprobatur c. auctoritate. 4. §. fin. de priuilegijs. Octaua exceptio est in laicis. Qua exceptio ipso quidem iure subsistit: M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 22. verum eius replicatio prima est: Nisi laici in ecclesiam vel eius personas delinquant. c. sicut. 2. de priuilegijs. c. olim. 7. de iniurijs. Altera replicatio est: Nisi causa laicorum ad ecclesiasticum forum pertineat. c. super. 26. §. si. de verb. significat. Concordant ea quae proposita sunt 5. cap. prox. quaest. 10. reg. 4. M. I. R. d. reg. 22. except. 2. Sane causa ad ecclesiasticum forum pertinentes ex parte enumerantur c. accedentib. 12. de excess. praetor. Plures proposita regula exceptiones
 vide 3. reg. 7. cum sequen-
 tibus.

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Per exceptiones hæcenus propositas patet, qui à iurisdictione episcopi diocesani exempti sint: quarum tamen exceptionum replicationes nonnullæ supersunt generales. harum prima est: Nisi exempti ad ecclesias vel prioratus ordinarijs subiectos fuerint deputati: hoc enim casu priuilegio exemptionis non fruuntur. c. cum capella. 16. de priuilegijs. c. 1. §. in eos. eod. tit. in 6. Altera replicatio est: Nisi non in totū ad exempta loca se transtulerint. c. cum & plantare. 3. §. de confratribus. c. tuarum. 11. §. si. & c. quidam. 32. de priuilegijs. Tertia replicatio est: Nisi clerici sint in monasterijs exemptis. 18. q. 2. c. quidam. & c. per exemptionem. 9. de priuileg. in 6. Quarta replicatio est in procuranda clausura exemptorum monasteriorum, c. vnico. §. fin. de statu regul. in 6. Quinta replicatio est: Nisi causam exemptionis non probauerint. c. cum persona. 7. de priuilegijs, in 6. Sexta replicatio est in monachis & clericis in ecclesijs suis non permanentibus, c. quoniam. 21. de priuilegijs. Septima replicatio est: Nisi cum exempta essent monasterio utroq. iure subiecta, aliqua ecclesia in temporalibus vel spiritualibus ei non sit subiecta: hac enim exempta non censetur. d. c. 21. & ibi glossa. Octaua replicatio sumitur ex forma exemptionis, c. per exemptionem. 9. de priuileg. in 6. Nona replicatio est in cellis alicuius monasterij exemptis: qui hoc casu censeantur exempti vel

non.

non exempti, definitur c. priuilegium. 4. de verb. signif. in 6. Decima replicationis loco notandū, quod in locis exemptis episcopi nihilominus faciant crucem ante se deferri: item ipsi ibi benedicant, diuina audiant & celebrent. Clement. vlt. de priuilegijs.

V. Regula: De iure dispensandi: quatenus hoc episcopo competat, vide s. lib. 1. cap. 7. quast. 2. reg. 2. except. 3.

II. DE DEFENDENDA IURISDICTIONE ecclesiastica.

V. Regula: Si quis impedierit iurisdictionem ecclesiasticam, excommunicatur. c. quoniam. 4. de immunitat. eccles. in 6.

VI. Regula: Si quis non praestiterit debitam obedientiam, deponitur, per ea quae habentur s. cap. 5. reg. 40.

III. DE AMITTENDA IURISDICTIONE ecclesiastica.

EX QVIBVS CAVSIS amittatur.

VII. Regula: Si ecclesia sita in alicuius archidiaconatu erigatur in cathedralem: à iurisdictione archidiaconi eximitur. c. cum inferior. 16. de maiorit. & obed.

VIII. Regula: Si vnio fiat ecclesiarum, iurisdic-
tio vnita ecclesiae amittitur, & transit ad eum,
cuius ecclesia est vnita. 10. q. 1. c. precipimus. §. si-
cut duo. vers. quod cum factum. Huius exceptio est:
Nisi specialiter iurisdic-
tio sit reseruata in vnione:

LXVII. Regula: Negligens in suo officio esse non debet. *distinct.* 83. c. ult. §. sicut autem. *distinct.* 84. in princ. cum c. sequente. c. nunciatum. 8. q. 1. c. olim, *Apostol.* canon. 57.

LXVIII. Regula: De discordantibus ad concordiam reuocandis cauetur *distinct.* 90. in princ. vers. quia qui sua. & c. 1. c. studendum. c. placuit. c. si quis. & c. ult.

LXIX. Regula: Ne peregrinantes in ulteriorem familiaritatem admittant. *Apostol.* canon. 32. §. & quidem.

LXX. Regula: Ne cum hereticis preces coniungat, vel clericos eos esse permittat, aut eorum baptisma ac sacrificium suscipiat. *Apostol.* canon. 44. cum sequente.

LXXI. Regula: Si episcopus in parochia sua non recipiatur, quid ei faciendum sit, definitur *distinct.* 92. c. si quis ordinatus. c. si quis episcopus. c. si qui episcopi. *Apostol.* canon. 35. §. si vero non. Haftenus officia episcoporum enumerauimus: quibus tamen plura addi possunt ex ijs quae *S. cap. 5.* inter officia clericorum sunt enumerata. Praeter ista etiam plura colligi possunt ex ijs quae *1. cap. 10. quest. 1.* proponuntur. Sed & officia episcoporum in visitationibus, concilijs & similibus actibus spiritualibus & temporalibus *1. lib. proxim. sub singulis istis actibus enumerabuntur.*

IX. DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA PRÆLATORUM.

Porro si prælatus vel ob negligentiam, vel ob infirmitatem non fecerit ea quæ sunt sui officij, varijs modis id quod ei deest suppletur: de qua re hoc loco agendum.

I. Regula: Si prælatus non fecerit suum officium, interdum pro facto habetur quod fieri oportuit, exemplo c. 1. de supplenda neglig. prælatorum.

II. Regula: Cessante aliquo in iure suo exercendo, ius istud ad alium, præsertim superiorem, devoluitur, qui supplet. c. sicut. 2. c. licet. 3. eod. tit. c. significavit. 6. & c. quanto. 7. in fine. c. irrefragabili. 13. in prin. vers. excessus tamen. de officio ordinarij. c. quanquam. 18. de electione. in 6. dist. 89. c. volumus. vers. si verò negligentem. Concordant item ea quæ habentur s. cap. 2. reg. 2. & s. cap. prox. reg. 26. cum sequente. item j. cap. 10. quæst. 2. reg. 2. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 7.

III. Regula: Si propter infirmitatem prælatus suum officium facere non potest: datur illi adiutor, exemplo c. grandi. 2. de supplenda neglig. prælator. in 6. c. vnicum, de clerico agrotante, in 6. 7. q. 1. c. 1. c. petijsti. c. quia frater. Hac de officijs episcoporum, eorumq; negligentia & infirmitate, quibus istiusmodi officia impediuntur, sint dicta. Nunc de potestate & privilegijs episcoporum est dicendum.

X. DE POTESTATE, REBUS
& priuilegijs episcoporum, & alio-
rum praelatorum.

I. Regula: Ecclesia cum suis rebus ad ordinatio-
nem episcopi spectat. 10. q. 1. in prin. cum sequētib.,
vsq; ad c. antiquos. c. vlt. §. fin. 12. q. 1. c. videntes. §.
ipsa verò res, cum sequentib. c. episcopus. c. prae-
cipimus. q. 2. c. vobis. 16. q. 7. c. omnes. Apost. canon. 37. &
40. Concordant item ea quae proposita sunt s. q. 8.
reg. 46. Sed & plura de regula proposita vide j. cap.
prox. reg. 4. item j. cap. 12. reg. 7.

II. Regula: Episcopo ex redditibus & oblationi-
bus ecclesia debetur tertia pars. c. requisisti. 15. in
prin. vers. & quidem regulariter. de testamentis. 10.
q. 1. c. de his, in fine. c. decreuimus. vers. ab episcopis.
16. q. 1. c. constitutum. M. I. R. d. cap. 4. reg. 10. Sanè
ex consuetudine variatur portio ista, quae episcopo
debetur. Sic quarta solum dicitur competere d. vers.
& quidem regulariter. aliàs dimidia, 10. q. 1. c. anti-
quos. Proposita regula exceptio prima videtur: Nisi
ab eo qui ecclesiae aliquid offert, episcopo etiam ter-
tia portio sit relictæ: hoc enim casu nihil ei ex eo
quod ecclesiae relictum est, videtur deberi. Sed repro-
batur hac exceptio sub conditione c. officij. 14. de te-
stamentis. Altera exceptio videtur: Nisi is qui offert
ecclesiae, nihil ex eo ad episcopum voluerit pertine-
re. Sed reprobat d. c. requisisti. 15. §. si ab extraneo.
vers. secus autem si exprimat. de testamentis. Ter-
tia exceptio: Nisi in ornamenta, vel pro cereis seu
fabrica,

fabrica, luminaribus, anniuersario, septimo, vicesimo, tricesimo die, siue alijs ad perpetuum cultum diuinum spectantibus, sint legata relictā: ex his enim canonica portio episcopo non debetur. Quae exceptio approbatur sub conditione c. vlt. de testamentis. c. ex parte. 31. de verb. signif. Quarta exceptio est: Nisi episcopus ex canonica portione ecclesiam rescicere seu reparare nolint. 10. q. 3. c. 1. vers. neq; tertiam. c. vnio. & c. priscis.

III. Regula: Prater canonicam portionem episcopo etiam pro honore cathedra ex singulis ecclesijs sibi subiectis duo solidi annui debentur. d. q. 3. in prin. cum c. sequente. c. illud. c. nec numerus. §. cathedraicum. c. inter cetera. §. ne ergo. vers. non amplius quā duos, & c. vlt. vers. vltra duos solidos.

IV. Regula: Episcopis reuerentia & obsequium debetur tam à laicis quā à clericis, c. omnes. 4. c. solita. 6. c. quod super. 9. c. his quae. 11. & c. dilecta. 12. de maioriāte & obed. distinct. 21. c. in nouo. §. ceteri verd. distinct. 93. c. ille procul. 11. q. 3. c. si autem. c. quicumque. c. si quis verd. c. absit. c. nemo. Concordant item ea quae habentur s. cap. 5. reg. 40. & s. lib. 1. cap. 5. quest. 5. reg. 2. in quibus locis aliquot exceptiones enumerantur.

V. Regula: Ne praelatus sine adminitione praemissa in ius vocetur, cauetur per ea quae proposita sunt s. lib. 1. cap. 6. quest. 8. reg. 1.

VI. Regula: Apud comprouinciales suos episcopus

scopus est conueniendus. 3. q. 6. c. si quis. 6. q. 4. c. si quis episcopus. Apostol. canon. 73.

VII. Regula: Non apud vnum, sed apud duodecim, quos elegerit, episcopus est conueniendus. 3. q. 8. in prin. cum c. sequente. c. vlt. 5. q. 4. c. duodecim.

VIII. Regula: Non nisi in legitima synodo episcopus est conueniendus. d. q. 4. in prin. cum c. sequente. 11. q. 1. c. si clericus. §. et si clericus. Huius regule exceptio est: Nisi à Papa damnetur. d. q. 4. c. duodecim. §. quod verò. & §. saluo.

IX. Regula: Apud civilem aut militare iudicem episcopus non conueniendus. 11. q. 1. c. nullus episcopus. Concordant ea quæ habentur s. cap. 6. reg. 10. Hisce quodammodo contradicere videtur d. q. 1. c. peruenit. §. si quis verò.

X. Regula: Episcopus inconsulto Papa non est damnandus. 3. q. 6. c. discutere. c. accusatus vel iudicatus, in fine. c. quamuis. c. multum. c. dudum, cum sequentibus, vsq. ad c. peregrina. q. 8. c. 1. §. iudices. vers. finis verò. 9. q. 3. c. antiquis. 2. q. 4. c. vltim. vers. et si inter eos.

XI. Regula: De pœna eius qui episcopum suum iniuste accusauerit, cauetur 3. q. 4. c. hi qui.

XII. Regula: De pœna eius qui episcopum persequitur, vel vim ei intulerit, cauetur 3. q. 5. c. accusatoribus. §. secretas. vers. & hi qui. 17. q. 4. c. si quis deinceps. 24. q. 3. c. quisquis per dolum. Concordant ea quæ proposita sunt s. lib. 1. cap. 7. de personis eorum in quos, &c.

XIII. Regula: De premio detegentis infidias episcopo factas cauetur d. §. secretas.

XIV. Regula: Eadem pœna punitur qui res episcopi inuadit, qua punitur is qui res ecclesia inuadit. 16. q. 1. c. similiter.

XV. Regula: Ex rebus ecclesie episcopus, si indiget, sibi suisq; necessaria sumere potest. 12. q. 1. c. ex his autem. c. episcopus. §. participet autem. Apostol. canon. 40.

XVI. Regula: Res episcopi ab ecclesie rebus debent esse separata. d. q. 1. c. manifesta. c. sint manifesta. Apostol. canon. 39. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 17.

XVII. Regula: Res in episcopatu adquisitas alienare non potest. 12. q. 2. c. res. c. episcopus. Plura de regula proposita vide §. cap. 6. reg. 5. except. 1.

XVIII. Regula: De hereditate episcopi defuncti non expilanda, & de expilatorum pœna cauetur 12. q. 2. c. hac huius. c. non liceat. c. de laicis. c. illud quod. q. 5. c. sicubi, in fine.

XIX. Regula: De inuentario rerum episcopi defuncti conscribendo cauetur d. c. sicubi.

XX. Regula: De domo episcopi. Ne ad eam confugiens vi auferatur, cauetur 17. q. 4. c. id constitui-
mus. vers. vel domo episcopi. M. I. R. d. cap. 4. reg. 18.

Hac de potestate, rebus ac priuilegijs episcoporum sint dicta: de quibus vide item

M. I. C. lib. 3. cap. 4.

in fine.

Ec. sequentibus. item c. super eo. 4. de parochijs.
 Tercia exceptio est: Nisi ecclesia vi vel sine titulo sit
 occupata. d. q. 3. c. dilectio. §. potest etiam aliter.
 Quarta exceptio est: Nisi hostilitatis metus inter-
 uenit. d. q. 3. c. prima. c. porro. c. si sacerdotes, in fine.
 Quinta exceptio est: Nisi pro beneficio, vel precarij
 nomine ecclesia fuerit possessa. d. c. si sacerdotes, in
 fine. vers. qua in beneficijs possidentur. & d. q. 3. cle-
 rici. c. si episcopus. Sexta exceptio est: Nisi cum pos-
 sessio ex iniusta sententia processisset, iudex qui sen-
 tentiam tulit, nondum fuerit mortuus, vel ab ipsius
 morte nondum triginta anni excefferint. d. q. 3. c.
 post quingentos. §. item si de rebus, cum c. sequente.
 Septima exceptio est: Nisi res ab alio quàm qui eam
 prescripsit, petatur: huic enim possessio alterius, à
 quo titulum non habet, ad prescriptionem non pro-
 dest. d. q. 3. c. placuit ut. §. si verò ad aliam. l. 8. §. si
 verò nullum. C. de prescriptione triginta annorum.
 Plures proposita regule exceptiones vide §. cap. 1.
 reg. 19. Hac de causis acquirenda iurisdictionis sint
 dicta: quarum tamen plures vide §. cap. 7. reg. 1.
 cum duabus sequentibus.

QV ARVM PERSONARVM, RE-
 rum & causarum iurisdictionis adquisi-
 ta censeatur, seu com-
 petat?

III. Regula: Vnius episcopi subditi, alterius
 episcopi iurisdictioni non sunt subiecti, per ea quæ
 K 2 propo-

proposita sunt $\bar{s}$. cap. prox. quæst. 8. reg. 43. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 2. Cuius exceptio prima est: Nisi per præscriptionem sibi iurisdictionem subditorum alterius episcopi adquisierit. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quæ proposita sunt $\bar{s}$. reg. prox. & d. reg. 43 except. 1. Altera exceptio videtur: Nisi episcopus in alterius diœcesi ecclesiam sibi edificauerit: hoc enim casu eius ecclesiæ subditi, quamuis in aliena diœcesi viuentes, eius iurisdictioni videntur esse subiecti. Sed hæc exceptio reprobatur 16. q. 2. in fine, cum q. 5. sequente. item q. 3. c. sicut. Tertia exceptio videtur in subditis episcopi suffraganei. hi enim archiepiscopi iurisdictioni cum suo episcopo videntur esse subiecti. 9. q. 3. in prin. cum c. sequente. Sed hisce non obstantibus, exceptio proposita reprobatur c. pastoralis. 11. in prin. de officio ordinarij. item c. i. eod. tit. in 6. c. i. de foro competenti, in 6. c. Romana 3. §. cum verò is. de appellationibus. in 6. d. q. 3. c. conquestus. Concordant item ea quæ habentur j. cap. 11. de archiepiscopo, reg. 7. M. I. R. d. reg. 21. except. 1: Planè admittitur exceptio proposita primum quidem, si aliud consuetudine fuerit receptum. d. c. i. vers. nisi aliud in his tribus. de foro competenti, in 6. & d. c. i. vers. nisi aliud Remensis. de officio ordinarij, in 6. Deinde admittitur, si subditi aduersus suffraganeum sint contumaces: hoc enim casu eos ad quæclam suffraganei archiepiscopus coercere potest. c. inefragabili. 13. §. ceterum. de officio ordinarij. Tertiò ad-

admittitur exceptio proposita ex mandato Pontificis. Sed hac distinctio recipit replicationem hanc: Nisi mandatum sit generale de subditis sue diœcesis, non speciale de subditis sui suffraganei. c. graue. 19. cod. et. Quarto admittitur exceptio proposita si archiepiscopus à subditis sui suffraganei impediatur in iurisdictione sua exercenda per diœcesin: tunc enim eos punire potest. c. 1. de pœnis, in 6. Cuius replicatio est: Nisi quæstores fabrica ipsius archiepiscopi à subditis suffraganei impediuntur. c. 1. de pœnitent. in 6. Quinto admittitur exceptio proposita, si manifesta & notoria offensa archiepiscopo vel suis, dum iurisdictionem suam exercet, à subditis suffraganei sui sit illata. d. c. 1. vers. sibi etiam & metropolitans alijs, de pœnis, in 6. Sexto admitti videtur exceptio proposita, si suffraganeus sit excommunicatus. Sed hac distinctio reprobat. c. 1. de supplenda neglig. prelator. in 6. Septimo admittitur exceptio proposita, si per appellationem causa ad archiepiscopum fuerit deuoluta. c. 1. in prin. vers. nec pro eo. de officio ordinarij, in 6. c. Romana. 3. §. debet autem. de appellationib. in 6. §. 9. q. 3. c. conquestus. vers. nisi fortè pro causis. Plures distinctiones, quibus exceptio proposita admittitur, vide j. cap. 11. de archiepiscopi. reg. 2. except. 1. cum sequentib. item in glossa c. pastoralis. 11. in prin. in verbo Exceptis. de officio ordinarij. Hac de tertia regula eius q₃ exceptionibus sint dicta.

IIII. Regula: Iurisdictioni episcopi regulariter

omnes ecclesie atq; persone eius diocesis sunt subiecta. c. de xenodochijs. 3. c. cum venerabilis. 7. & c. cum dilectus. 8. de religiosis domibus. c. cum olim. 19. de censibus. 16. q. 1. c. qui verè. 18. q. 2. c. monasteria. c. cognouimus. Concordant item ea quæ habentur 5. cap. prox. quæst. 10. reg. 1. Huius regulæ exceptio prima est in ecclesiis & personis specialiter exemptis seu priuilegiatis, d. c. cum venerabilis. 7. vers. illis tantum exemptis. & d. c. cum dilectus. 8. §. fin. & c. constitutus. 6. eod. tit. 18. q. 2. c. luminoso. & ibi glossa. Huius exceptionis replicatio videtur: Nisi episcopus in remittenda iurisdictione censum annuum sibi retinuerit: hoc enim Simoniacum esse, & ob id nihil actum esse videtur. Sed hæc replicatio reprobatur d. c. constitutus. 6. Altera exceptio est: Nisi libertas sit præscripta. d. c. cum dilectus. 8. vers. nec legitima se poterit præscriptione rueri. & vers. vel legitima præscriptione. c. cum olim. 14. §. quia verò. de priuilegijs. c. cum persona. 7. §. quod si tales. vers. & si tale. eod. tit. in 6. Huius replicatio est: Nisi quædam tantum doceantur præscripta: hoc enim casu in alijs, quæ præscripta nō docentur, exceptioni propositæ locus non est, exemplo c. dilectus. 2. de capellis monachor. Tertia exceptio est in temporalibus monasteriorum: hæc enim ratione loci iurisdictioni episcopi non censentur esse subiecta. c. cum venerabilis. 7. in fine. de religiosis domibus. c. 1. de statu monachor. 16. q. 1. c. cum pro. in fine. 18. q. 2. c. 1. c. non semel. §. pro talib. Quarta propositæ regulæ exceptio est

est in ecclesiis summo Pontifici speciali priuilegio immediatè subiectis. Quæ exceptio approbatur simul & declaratur c. si Papa. 10. de priuilegijs, in 6. c. recepimus. 8. §. inspiciēda. de priuilegijs. Huius exemplum habetur c. cum olim. 12. §. nos verò. vers. quod videlicet. item c. cum olim. 14. §. quia verò. eod. tit. Quinta exceptio videtur in ecclesiis censum Romano Pontifici persoluentibus. Sed reprobatur c. recepimus. 8. de priuilegijs. c. si Papa. 10. §. si verò dicatur. eod. tit. in 6. Sexta exceptio videtur in receptis sub protectione vel in filios Papa. Sed reprobat. c. ex parte. 18. de priuilegijs. & d. c. si Papa. 10. vers. non sic si in proprios. item c. 1. in prin. de verb. signif. in 6. Septima exceptio videtur in hominibus censualibus exemptorum. Sed reprobatur c. auctoritate. 4. §. fin. de priuilegijs. Octaua exceptio est in laicis. Quæ exceptio ipso quidem iure subsistit: M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 22. verum eius replicatio prima est: Nisi laici in ecclesiam vel eius personas delinquant. c. sicut. 2. de priuilegijs. c. olim. 7. de iniurijs. Altera replicatio est: Nisi causa laicorum ad ecclesiasticum forum pertineat. c. super. 26. §. si. de verb. significat. Concordant ea quæ proposita sunt §. cap. prox. quæst. 10. reg. 4. M. I. R. d. reg. 22. except. 2. Sane causa ad ecclesiasticum forum pertinentes ex parte enumerantur c. accedentib. 12. de excess. prælator. Plures proposita regula exceptiones vide §. reg. 7. cum sequentibus.

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Per exceptiones hæcenus propositas patet, qui à iurisdictione episcopi diocesani exempti sint: quarum tamen exceptionum replicationes nonnullæ supersunt generales. harum prima est: Nisi exempti ad ecclesias vel prioratus ordinarijs subiectos fuerint deputati: hoc enim casu priuilegio exemptionis non fruuntur. c. cum capella. 16. de priuilegijs. c. 1. §. in eos. eod. tit. in 6. Altera replicatio est: Nisi non in totum ad exempta loca se transtulerint. c. cum & plantare. 3. §. de confratribus. c. tuarum. 11. §. si. & c. quidam. 32. de priuilegijs. Tertia replicatio est: Nisi clerici sint in monasterijs exemptis. 18. q. 2. c. quidam. & c. per exemptionem. 9. de priuileg. in 6. Quarta replicatio est in procuranda clausura exemptorum monasteriorum, c. vnico. §. fin. de statu regul. in 6. Quinta replicatio est: Nisi causam exemptionis non probauerint. c. cum persona. 7. de priuilegijs, in 6. Sexta replicatio est in monachis & clericis in ecclesijs suis non permanentibus, c. quoniam. 21. de priuilegijs. Septima replicatio est: Nisi cum exempta essent monasterio utroq. iure subiecta, aliqua ecclesia in temporalibus vel spiritualibus ei non sit subiecta: hac enim exempta non censetur. d. c. 21. & ibi glossa. Octaua replicatio sumitur ex forma exemptionis, c. per exemptionem. 9. de priuileg. in 6. Nona replicatio est in cellis alicuius monasterij exemptis: qui hoc casu censeantur exempti vel

non

non exempti, definitur c. priuilegium. 4. de verb. signif. in 6. Decimar replicationis loco notandū, quod in locis exemptis episcopi nihilominus faciant crucem ante se deferri: item ipsi ibi benedicant, diuina audiant & celebrent. Clement. ult. de priuilegijs.

V. Regula: De iure dispensandi: quatenus hoc episcopo competat, vide s. lib. 1. cap. 7. quest. 2. reg. 2. except. 3.

II. DE DEFENDENDA IURISDICTIONE ecclesiastica.

V. Regula: Si quis impedierit iurisdictionem ecclesiasticam, excommunicatur. c. quoniam. 4. de immunitat. eccles. in 6.

VI. Regula: Si quis non praestiterit debitam obedientiam, deponitur, per ea quae habentur s. cap. 5. reg. 40.

III. DE AMITTENDA IURISDICTIONE ecclesiastica,

EX QVIBVS CAVSIS amittatur.

VII. Regula: Si ecclesia sita in alicuius archidiaconatu erigatur in cathedralem: à iurisdictione archidiaconi eximitur. c. cum inferior. 16. de maiorit. & obed.

VIII. Regula: Si vnio fiat ecclesiarum, iurisdic-
tio vnita ecclesia amittitur, & transit ad eum,
cuius ecclesia est vnita. 10. q. 1. c. precipimus. §. si-
cut duo. vers. quod cum factum. Huius exceptio est:
Nisi specialiter iurisdic-
tio sit reseruata in vnione:

tunc enim non transit, exemplo c. quia monasterium. 2. de religiosis domibus c. venerabili. 22. de verb. signif.

IX. Regula: Si diuisione ecclesiarum sit facta, per eam iurisdictio nō amittitur. extrauag. Ioan. XXI L. ad apostolatus. 2. de concess. prabenda.

X. Regula: Si parochianus domiciliū transfert: prior episcopus in eum nihil iuris retinet, nisi quoad res soli, quas sub eo retinet. c. vlt. de parochijs. 13. q. 1. item q. 2. c. vbicunq. §. item si quis.

XI. Regula: Si subditus pro suis negocijs Romanam proficiscatur, interim in eum suspenditur iurisdictio ordinarij, donec domum fuerit reuersus. extrauag. comm. diuina. 3. de priuilegijs. Concordant ea quae habentur s. lib. prox. cap. 19. except. 6. repl. 1. dupl. 6. & except. 27. Hac de iurisditione praelatorum: de qua tamen vide plura in generali tractatu iurisditionis s. lib. 1. cap. 5.

DE ELECTIONE PRAELATORUM. Cap. X.

Supereſt vt de electione episcoporum, aliorumq; praelatorum dicamus. de qua secundum ordinem institutum in primis quidem fuisset dicendum: verū quia peculiare caput hic tractatus requirit, volumus eum ad hoc caput reservare. Primum autem dicemus, qui & quales eligendi? Deinde, à quibus? Tertiò, per quos? Quartò, quando? Quintò,

Quintò, vbi? Sextò antecedentia electionis enumerabimus. Septimò modum & adiuncta exponemus. Octauò euentus & consequentia. Postremò ad finia electionis remedia.

I. QUI ET QUALES eligendi?

I. Regula: Vt iura loquentia de qualitate personarum in eligendo præcipuè obseruentur, cauetur Clement. 1. de atate & qualitate præficiendor. dist. 61. c. in sacerdotib. c. obitum, in princ.

II. Regula: Vt eligendus cæteris sit præstantior, doctior, sanctior, & omni virtute eminentior, cauetur 1. q. 1. c. hi quoscunq, in fine. c. vilissimus. 8. q. 1. c. oportet. c. qui vos, cum c. sequente. & c. vlt. 23. q. 4. c. sicut. §. concilium.

III. Regula: De eo qui ecclesiasticis disciplinis imbutus non est; nec scientiam dignitati ecclesiastica conuenientem habet, non eligendo cauetur distinct. 36. in princ. cum c. sequente. & c. qui ecclesiasticis. item De electione c. cum in cunctis. 7. in prin. vers. & literarum scientia. c. qualiter. 17. vers. illius quoq, literaturæ. Concordant item ea quæ habentur s. cap. 4. quæst. 2. reg. 10. & reg. 26. Sanè quæ episcopum ordinandum imprimis scire oporteat, definitur dist. 38. c. omnes. Scientia sanè artiæ grammaticæ exacta non requiritur in episcopo. d. dist. 38. c. sedulo.

IV. Regula: De simplici & imperito secularium
nega-

negociorum non eligendo cauetur distinct. 29. in prin. cum c. sequente.

V. Regula : De eo qui domui suae praesse nescit, non eligendo cauetur *distinct. 47. c. sicut. §. necesse est, cum sequentibus.*

VI. Regula : De eo qui malis moribus praeditus est, non eligendo cauetur *c. cum in cunctis. 7. in prin. vers. grauitas morum. & §. inferiora. vers. & moribus commendandus. de electione. c. indecorum. 3. vers. & morum. item c. eam te decet. 4. vers. moribus. de aetate & qualitate praeficiendor. Clem. 1. in prin. vers. moribus. eod. tit. distinct. 49. in princ. cum sequentibus.*

VII. Regula : De eo qui male sibi conscius est, non eligendo cauetur *c. ad aures. 7. de aetate & qualitate presbyt.*

VIII. Regula : De auaro & non hospitali non eligendo cauetur *distinct. 85. in prin. cum c. sequente.*

IX. Regula : De eo qui malorum laudibus delectatur, non eligendo cauetur *dist. 83. c. nihil illo.*

X. Regula : De schismatico non eligendo cauetur *24. q. 1. c. pudenda. Huius regulae exceptio videtur: Nisi sit conuersus. Sed reprobat, nisi per dispensationem, c. quia diligentia. 5. de electione.*

XI. Regula : De Simoniaci non eligendo cauetur *c. super eo. 12. in fin. & c. si alicuius. 59. de electione.*

XII. Regula : De excommunicato non eligendo cauetur *c. ult. vers. si tamen scienter. de clerico excommunicato.*

XIII. Re-

XIII. Regula : De suspensis non eligendis cauetur c. per inquisitionem. 26. & ibi glossa. de electione.

XIV. Regula : De eo qui sententia interdicti vel suspensionis non paruerit, non eligendo cauetur c. i. de postulat. pralator. c. is qui. 18. §. is verò. & c. is cui. 20. in prin. de sententia excom. in 6.

XV. Regula : De eo qui in ecclesia polluta, vel presente excommunicato diuina celebrauit. Hic eligi non prohibetur. d. c. is qui. 18. in prin.

XVI. Regula : De eo qui antea frustra fuit electus, vel contra leges se eligi passus est, non eligendo cauetur extrauag. comm. vnica. §. postulator verò. de postulando. c. cum singula. 32. §. fin. in fine. de prebendis, in 6. Huius regula species est §. reg. prox. Eius autem exceptio est : Nisi prior electio non vitio persona, sed modi electionis fuerit cassata. c. super eo. 12. de electione.

XVII. Regula : De eo qui antea à laico se eligi passus est, non eligendo, c. quisquis. 43. eod. tit.

XVIII. Regula : De minoribus triginta annis non eligendis cauetur c. cum in cunctis. 7. in princ. & c. cum nobis. 19. vers. de legitima tamen. de electione. c. ex ratione. 2. c. indecorum. 3. & c. eam te. 4. vers. & aetate. de aetate & qualitate praeficiendor. distinct. si. c. ult. §. qui nondum. distin. 77. c. episcopus. §. fin. cum c. sequente. extrauag. comm. vnica; de postulat. pralator. Concordant item ea quae habentur §. c. 4. quest. 2. reg. 37. in prin. item except. 1. repl. §.

scopus est conueniendus. 3. q. 6. c. si quis. 6. q. 4. c. si quis episcopus. Apostol. canon. 73.

VII. Regula: Non apud vnum, sed apud duodecim, quos elegerit, episcopus est conueniendus. 3. q. 8. in prin. cum c. sequente. c. vlt. 5. q. 4. c. duodecim.

VIII. Regula: Non nisi in legitima synodo episcopus est conueniendus. d. q. 4. in prin. cum c. sequente. 11. q. 1. c. si clericus. §. et si clericus. Huius regulae exceptio est: Nisi à Papa damnetur. d. q. 4. c. duodecim. §. quod verò. & §. saluo.

IX. Regula: Apud civilem aut militarem iudicem episcopus non conueniendus. 11. q. 1. c. nullus episcopus. Concordant ea quæ habentur s. cap. 6. reg. 10. Hisce quodammodo contradicere videtur d. q. 1. c. peruenit. §. si quis verò.

X. Regula: Episcopus inconsulto Papa non est damnandus. 3. q. 6. c. discutere. c. accusatus vel iudicatus, in fine. c. quamuis. c. multum. c. dudum, cum sequentibus, vsq. ad c. peregrina. q. 8. c. 1. §. iudices. vers. finis verò. 9. q. 3. c. antiquis. 2. q. 4. c. vltim. vers. et si inter eos.

XI. Regula: De pœna eius qui episcopum suum iniuste accusauerit, cauetur 3. q. 4. c. hi qui.

XII. Regula: De pœna eius qui episcopum persequitur, vel vim ei intulerit, cauetur 3. q. 5. c. accusatoribus. §. secretas. vers. & hi qui. 17. q. 4. c. si quis deinceps. 24. q. 3. c. quisquis per dolum. Concordant ea quæ proposita sunt s. lib. 1. cap. 7. de personis eorum in quos, &c.

XIII. Regula: De premio detegenti infidias
episcopo factas cauetur d. §. secretas.

XIV. Regula: Eadem pœna punitur qui res epi-
scopi inuadit, qua punitur is qui res ecclesia inua-
dit. 16. q. 1. c. similiter.

XV. Regula: Ex rebus ecclesiæ episcopus, si in-
diget, sibi suisq; necessaria sumere potest. 12. q. 1. c. ex
his autem. c. episcopus. §. participet autem. Apostol.
canon. 40.

XVI. Regula: Res episcopi ab ecclesiæ rebus de-
bent esse separata. d. q. 1. c. manifesta. c. sint manife-
sta. Apostol. canon. 39. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 17.

XVII. Regula: Res in episcopatu adquisitas a-
lienare non potest. 12. q. 2. c. res. c. episcopus. Plura de
regula proposita vide §. cap. 6. reg. 5. except. 1.

XVIII. Regula: De hereditate episcopi defun-
cti non expilandâ, & de expilatorum pœna cauetur
12. q. 2. c. hæc huius. c. non liceat. c. de laicis. c. illud
quod. q. 5. c. sicubi, in fine.

XIX. Regula: De inuentario rerum episcopi de-
functi conscribendo cauetur d. c. sicubi.

XX. Regula: De domo episcopi. Ne ad eam con-
fugiens vi auferatur, cauetur 17. q. 4. c. id constitui-
mus. vers. vel domo episcopi. M. I. R. d. cap. 4. reg. 18.

Hæc de potestate, rebus ac priuilegijs episco-
porum sint dicta: de quibus vide item

M. I. C. lib. 3. cap. 4.

in fine.

K

DE

Et. sequentibus. item c. super eo. 4. de parochijs.
 Tercia exceptio est: Nisi ecclesia vi vel sine titulo sit
 occupata. d. q. 3. c. dilectio. §. potest etiam aliter.
 Quarta exceptio est: Nisi hostilitatis metus inter-
 uenit. d. q. 3. c. prima. c. porro. c. si sacerdotes, in fine.
 Quinta exceptio est: Nisi pro beneficio, vel precarij
 nomine ecclesia fuerit possessa. d. c. si sacerdotes, in
 fine. vers. qua in beneficijs possidentur. Et d. q. 3. cle-
 rici. c. si episcopus. Sexta exceptio est: Nisi cum pos-
 sessio ex iniusta sententia processisset, iudex qui sen-
 tentiam tulit, nondum fuerit mortuus, vel ab ipsis
 morte nondum triginta anni excefferint. d. q. 3. c.
 post quingentos. §. item si de rebus, cum c. sequente.
 Septima exceptio est: Nisi res ab alio quàm qui eam
 prescripsit, petatur: huic enim possessio alterius, à
 quo titulum non habet, ad prescriptionem non pro-
 dest. d. q. 3. c. placuit ut. §. si verò ad aliam. l. 8. §. si
 verò nullum. C. de prescriptione triginta annorum.
 Plures proposita regule exceptiones vide §. cap. 1.
 reg. 19. Hac de causis adquirenda iurisdictionis sine
 dicta: quarum tamen plures vide §. cap. 7. reg. 1.
 cum duabus sequentibus.

QV ARVM PERSONARVM, RE-
 rum & causarum iurisdictionis adquisi-
 ta censeatur, seu com-
 petat?

III. Regula: Vnius episcopi subdiri, alterius
 episcopi iurisdictioni non sunt subiecti, per ea qua

K 2 propo-

proposita sunt s. cap. prox. quest. 8. reg. 43. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 2. Cuius exceptio prima est: Nisi per prescriptionem sibi iurisdictionem subditorum alterius episcopi adquisierit. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quae proposita sunt s. reg. prox. & d. reg. 43 except. 1. Altera exceptio videtur: Nisi episcopus in alterius diœcesi ecclesiam sibi edificauerit: hoc enim casu eius ecclesia subditi, quamvis in aliena diœcesi viuentes, eius iurisdictioni videntur esse subiecti. Sed hæc exceptio reprobatür 16. q. 2. in fine, cum q. 5. sequente. item q. 3. c. sicut. Tertia exceptio videtur in subditis episcopi suffraganei. hi enim archiepiscopi iurisdictioni cum suo episcopo videntur esse subiecti. 9. q. 3. in prin. cum c. sequente. Sed hisce non obstantibus, exceptio proposita reprobatür c. pastoralis. 11. in prin. de officio ordinarij. item c. 1. eod. tit. in 6. c. 1. de foro competenti, in 6. c. Romana. 3. §. cum verò is. de appellationibus. in 6. d. q. 3. c. conquestus. Concor-
dant item ea quae habentur j. cap. 11. de archiepiscopo, reg. 7. M. I. R. d. reg. 21. except. 1. Planè admittitur exceptio proposita primum quidem, si aliud consuetudine fuerit receptum. d. c. 1. vers. nisi aliud in his tribus. de foro competenti, in 6. & d. c. 1. vers. nisi aliud Remensis. de officio ordinarij, in 6. Deinde admittitur, si subditi aduersus suffraganeum sint contumaces: hoc enim casu eos ad querelam suffraganei archiepiscopus coërcere potest. c. in suffragabili. 13. §. ceterum. de officio ordinarij. Tertiò ad-

mittitur

mittitur exceptio proposita ex mandato Pontificis. Sed hac distinctio recipit replicationem hanc: Nisi mandatum sit generale de subditis sue diœcesis, non speciale de subditis sui suffraganei. c. graue. 19. cod. tit. Quarto admittitur exceptio proposita si archiepiscopus à subditis sui suffraganei impediatur in iurisdictione sua exercenda per diœcesin: tunc enim eos punire potest. c. 1. de pœnis, in 6. Cuius replicatio est: Nisi quæstores fabrica ipsius archiepiscopi à subditis suffraganei impediuntur. c. 1. de pœnitent. in 6. Quinto admittitur exceptio proposita, si manifesta & notoria offensa archiepiscopo vel suis, dum iurisdictionem suam exercet, à subditis suffraganei sui sit illata. d. c. 1. vers. sibi etiam & metropolitans alijs, de pœnis, in 6. Sexto admitti videtur exceptio proposita, si suffraganeus sit excommunicatus. Sed hac distinctio reprobat. c. 1. de supplenda neglig. prelator. in 6. Septimo admittitur exceptio proposita, si per appellationem causa ad archiepiscopum fuerit deuoluta. c. 1. in prin. vers. nec pro eo. de officio ordinarij, in 6. c. Romana. 3. §. debet autem. de appellationib. in 6. 9. q. 3. c. conquestus. vers. nisi fortè pro causis. Plures distinctiones, quibus exceptio proposita admittitur, vide j. cap. 11. de archiepiscopis, reg. 7. except. 1. cum sequentib. item in glossa c. pastoralis. 11. in prin. in verbo Exceptis. de officio ordinarij. Hac de tertia regula eiusq. exceptionibus sint dicta.

IIII. Regula: Iurisdictioni episcopi regulariter

omnes ecclesia atq; persona eius diocesis sunt subiecta. c. de xenodochijs. 3. c. cum venerabilis. 7. & c. cum dilectus. 8. de religiosis domibus. c. cum olim. 19. de censibus. 16. q. 1. c. qui verè. 18. q. 2. c. monasteria. c. cognouimus. Concordant item ea quæ habentur s. cap. prox. quaest. 10. reg. 1. Huius regulæ exceptio prima est in ecclesiis & personis specialiter exemptis seu priuilegiatis, d. c. cum venerabilis. 7. vers. illis tantum exceptis. & d. c. cum dilectus. 8. §. fin. & c. constitutus. 6. eod. tit. 18. q. 2. c. luminoso. & ibi glossa. Huius exceptionis replicatio videtur: Nisi episcopus in remittenda iurisdictione censum annuum sibi retinuerit: hoc enim Simoniacum esse, & ob id nihil actum esse videtur. Sed hac replicatio reprobat d. c. constitutus. 6. Altera exceptio est: Nisi libertas sit prescripta. d. c. cum dilectus. 8. vers. nec legitima se poterit prescriptione tueri. & vers. vel legitima prescriptione. c. cum olim. 14. §. quia verò. de priuilegijs. c. cum persona. 7. §. quod si tales. vers. & si tale. eod. tit. in 6. Huius replicatio est: Nisi quædam tantum doceantur prescripta: hoc enim casus in alijs, quæ prescripta nō docentur, exceptioni propositæ locus non est, exemplo c. dilectus. 2. de capellis monachor. Tertia exceptio est in temporalibus monasteriorum: hac enim ratione loci iurisdictioni episcopi non censentur esse subiecta. c. cum venerabilis. 7. in fine. de religiosis domibus. c. 1. de statu monachor. 16. q. 1. c. cum pro. in fine. 18. q. 2. c. 1. c. non semel. §. pro talib. Quarta proposita regulæ exceptio est

est in ecclesiis summo Pontifici speciali priuilegio immediatè subiectis. Quæ exceptio approbatur simul & declaratur c. si Papa. 10. de priuilegijs, in 6. c. recepimus. 8. §. inspiciēda. de priuilegijs. Huius exemplum habetur c. cum olim. 12. §. nos verò. vers. quod videlicet. item c. cum olim. 14. §. quia verò. eod. tt. Quinta exceptio videtur in ecclesiis censum Romano Pontifici persoluentibus. Sed reprobatur c. recepimus. 8. de priuilegijs. c. si Papa. 10. §. si verò dicatur. eod. tt. in 6. Sexta exceptio videtur in receptis sub protectione vel in filios Papæ. Sed reprobatuur c. ex parte. 18. de priuilegijs. & d. c. si Papa. 10. vers. non sic si in proprios. item c. 1. in prin. de verb. signif. in 6. Septima exceptio videtur in hominibus censualibus exemptorum. Sed reprobatuur c. auctoritate. 4. §. fin. de priuilegijs. Octaua exceptio est in laicis. Quæ exceptio ipso quidem iure subsistit: M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 22. verum eius replicatio prima est: Nisi laici in ecclesiam vel eius personas delinquant. c. sicut. 2. de priuilegijs. c. olim. 7. de iniurijs. Altera replicatio est: Nisi causa laicorum ad ecclesiasticum forum pertineat. c. super. 26. §. si. de verb. significat. Concordant ea quæ proposita sunt §. cap. prox. quæst. 10. reg. 4. M. I. R. d. reg. 22. except. 2. Sanè cause ad ecclesiasticum forum pertinentes ex parte enumerantur c. accedentib. 12. de excessu prælator. Plures proposita regula exceptiones vide §. reg. 7. cum sequentibus.

Replicationes præcedentium exceptionum generales.

Per exceptiones hæcenus propositas patet, qui à iurisdictione episcopi diocesani exempti sint: quarum tamen exceptionum replicationes nonnullæ supersunt generales. harum prima est: Nisi exempti ad ecclesias vel prioratus ordinarijs subiectos fuerint deputati: hoc enim casu priuilegio exemptionis non fruuntur. c. cum capella. 16. de priuilegijs. c. 1. §. in eos. eod. tit. in 6. Altera replicatio est: Nisi non in totum ad exempta loca se transtulerint. c. cum & plantare. 3. §. de confratribus. c. tuarum. 11. §. si. & c. quidam. 32. de priuilegijs. Tertia replicatio est: Nisi clerici sint in monasterijs exemptis. 18. q. 2. c. quidam. & c. per exemptionem. 9. de priuileg. in 6. Quarta replicatio est in procuranda clausura exemptorum monasteriorum, c. vnico. §. fin. de statu regul. in 6. Quinta replicatio est: Nisi causam exemptionis non probauerint. c. cum persona. 7. de priuilegijs, in 6. Sexta replicatio est in monachis & clericis in ecclesijs suis non permanentibus, c. quoniam. 21. de priuilegijs. Septima replicatio est: Nisi cum exempta essent monasterio viroque iure subiecta, aliqua ecclesia in temporalibus vel spiritualibus ei non sit subiecta: hac enim exempta non censetur. d. c. 21. & ibi glossa. Octaua replicatio sumitur ex forma exemptionis, c. per exemptionem. 9. de priuileg. in 6. Nona replicatio est in cellis alicuius monasterij exemptis: qui hoc casu censeantur exempti vel

non

non exempti, definitur c. priuilegium. 4. de verb. signif. in 6. Decima replicationis loco notandū, quod in locis exemptis episcopi nihilominus faciant crucem ante se deferri: item ipsi ibi benedicant, diuina audiant & celebrent. Clement. vlt. de priuilegijs.

V. Regula: De iure dispensandi: quatenus hoc episcopo competat, vide s. lib. 1. cap. 7. quast. 2. reg. 2. except. 3.

II. DE DEFENDENDA IURISDICTIONE ecclesiastica.

V. Regula: Si quis impedierit iurisdictionem ecclesiasticam, excommunicatur. c. quoniam. 4. de immunitat. eccles. in 6.

VI. Regula: Si quis non praestiterit debitam obedientiam, deponitur, per ea quae habentur s. cap. 5. reg. 40.

III. DE AMITTENDA IURISDICTIONE ecclesiastica.

EX QVIBVS CAVSIS amittatur.

VII. Regula: Si ecclesia sita in alicuius archidiaconatu erigatur in cathedralem: à iurisdictione archidiaconi eximitur. c. cum inferior. 16. de maiorit. & obed.

VIII. Regula: Si vnio fiat ecclesiarum, iurisdic-tio vnita ecclesia amittitur, & transit ad eum, cuius ecclesia est vnita. 10. q. 1. c. precipimus. §. sicut duo. vers. quod cum factum. Huius exceptio est: Nisi specialiter iurisdic-tio sit reseruata in vnione:

tunc enim non transit, exemplo c. quia monasterium. 2. de religiosis domibus c. venerabili. 22. de verb. signif.

IX. Regula: Si diuisione ecclesiarum sit facta, per eam iurisdictio nō amittitur. extrauag. Ioan. XXI. ad apostolatus. 2. de concess. prabendæ.

X. Regula: Si parochianus domiciliū transfert: prior episcopus in eum nihil iuris retinet, nisi quoad res soli, quas sub eo retinet. c. vlt. de parochijs. 13. q. 1. item q. 2. c. vbicunq. §. item si quis.

XI. Regula: Si subditus pro suis negocijs Romam proficiscatur, interim in eum suspenditur iurisdictio ordinarij, donec domum fuerit reuersus. extrauag. comm. diuina. 3. de priuilegijs. Concordant ea qua habentur s. lib. prox. cap. 19. except. 6. repl. 1. dupl. 6. & except. 27. Hac de iurisditione prelatorum: de qua tamen vide plura in generali tractatu iurisditionis s. lib. 1. cap. 5.

DE ELECTIONE PRÆ- latorum. Cap. X.

Supereſt vt de electione episcoporum, aliorumq; prelatorum dicamus. de qua secundum ordinem institutum in primis quidem fuisset dicendum: verum quia peculiare caput hic tractatus requirit, volumus eum ad hoc caput reservare. Primum autem dicemus, qui & quales eligendi? Deinde, à quibus? Tertiò, per quos? Quartò, quando? Quintò,

Quintò, ubi? Sextò antecedentia electionis enumerabimus. Septimò modum & adiuncta exponemus. Octauò euentus & consequentia. Postremò ad finia electionis remedia.

I. QVI ET QVALES eligendi?

I. Regula: Vt iura loquentia de qualitate personarum in eligendo præcipuè obseruentur, cauetur Clement. 1. de atate & qualitate præficiendor. dist. 61. c. in sacerdotib. c. obitum, in princ.

II. Regula: Vt eligendus ceteris sit præstantior, doctior, sanctior, & omni virtute eminentior, cauetur 1. q. 1. c. hi quoscunq; in fine. c. vilissimus. 8. q. 1. c. oportet. c. qui vos, cum c. sequente. & c. vlt. 23. q. 4. c. sicut. §. concilium.

III. Regula: De eo qui ecclesiasticis disciplinis imbutus non est: nec scientiam dignitati ecclesiastica conuenientem habet, non eligendo cauetur distinct. 36. in princ. cum c. sequente. & c. qui ecclesiasticis, item De electione c. cum in cunctis. 7. in prin. vers. & literarum scientia. c. qualiter. 17. vers. illius quoq; literaturæ. Concordant item ea quæ habentur s. cap. 4. quæst. 2 reg. 10. & reg. 26. Sanè quæ episcopum ordinandum inprimis scire oporteat, definitur dist. 38. c. omnes. Scientia sanè artium grammatica exacta non requiritur in episcopo. d. dist. 38. c. sedulo.

IV. Regula: De simplici & imperito secularium
nego-

XIII. Regula : De suspensis non eligendis cauetur c. per inquisitionem. 26. & ibi glossa. de electione.

XIV. Regula : De eo qui sententia interdicti vel suspensionis non paruerit, non eligendo cauetur c. i. de postulat. pralator. c. is qui. 18. §. is verò. & c. is cui. 20. in prin. de sententia excom. in 6.

XV. Regula : De eo qui in ecclesia polluta, vel presente excommunicato diuina celebrauit. Hic eligi non prohibetur. d. c. is qui. 18. in prin.

XVI. Regula : De eo qui antea frustra fuit electus, vel contra leges se eligi passus est, non eligendo cauetur extrauag. comm. vnica. §. postulator verò. de postulando. c. cum singula. 32. §. fin. in fine. de prabendis, in 6. Huius regula species est j. reg. prox. Eius autem exceptio est : Nisi prior electio non vitio persona, sed modi electionis fuerit cassata. c. super eo. 12. de electione.

XVII. Regula : De eo qui antea à laico se eligi passus est, non eligendo, c. quisquis. 43. eod. tit.

XVIII. Regula : De minoribus triginta annis non eligendis cauetur c. cum in cunctis. 7. in princ. & c. cum nobis. 19. vers. de legitima tamen. de electione. c. ex ratione. 2. c. indecorum. 3. & c. eam te. 4. vers. & atate. de atate & qualitate presciciendor. distinct. si. c. ult. §. qui nondum. distin. 77. c. episcopus. §. fin. cum c. sequente. extrauag. comm. vnica. de postulat. pralator. Concordant item ea quae habentur s. c. 4. quest. 2. reg. 37. in prin. item except. 1. repl. 5.

repl. 5. Huius regula exceptio prima est: Nisi cum minore dispensetur. Quae exceptio approbatur exemplo extrauag. comm. nuper. 8. de prabendis. & c. ex ratione. 2. de aetate & qualitate praeficiendor. Altera exceptio est: Nisi prior fiat in monasterio: in hoc enim sufficiunt anni viginti aut viginti quinque. Clement. 1. §. ceterum. de statu monachorum. Tertia exceptio est: Nisi talis sit dignitas, cui cura animarum non imminet. c. vnico, de aetate & qualitate praeficiendorum, in 6. Plures huiusmodi exceptiones vide d. reg. 36.

XIX. Regula: De illegitimè nato non eligendo, c. cum in cunctis. 7. in prin. vers. & de legitimo matrimonio. de electione, item c. 1. de filiis presbyterorum. Concordant item ea quae habentur s. cap. 4. q. 2. reg. 31. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 25.

XX. Regula: De vxorato & qui filios habet non eligendo cauetur distin. 28. c. priusquam. & distin. 61. c. Catinenfis. Concordant ea quae habentur s. d. quest. 2. reg. 23.

XXI. Regula: De eo qui sine beneficio ex proprio patrimonio viuit. Hic eligi potest. c. tuis questionibus. 23. de prabendis.

XXII. Regula: De habente plures dignitates vel plura beneficia curata non eligendo cauetur c. dudum 54. de electione. Concordant ea quae habentur s. cap. 7. reg. 2. vbi proposita regula exceptiones sunt annotata.

XXIII. Regula: De eo qui est alterius fidei vel ordinis

Ordinis non eligendo cauetur Clement. 1. de electione. extranag. com. vnica. vers. nec non professorem. de postulat. praelatorum. M.I.R. d. capit. 4. reg. 26. Huius exceptio prima est: Nisi is qui est alterius ordinis, in episcopum eligatur. d. Clem. 1. vers. per hoc autem quin religiosus. item c. per tuas. 10. §. fin. de voto. c. si abbatem. 36. in princ. de electione, in 6. Altera exceptio est: Nisi canonicus factus monachus ad canoniam fuerit reuersus: hic enim abbas fieri potest. c. intelleximus. 12. de aetate praeficiend.

XXIV. Regula: De eo qui est alterius ecclesia non eligendo, c. cum singula. 32. §. prohibemus. de praebendis, in 6. dist. 61. c. nec emeritis. c. nullus. c. obitum. §. commonemus etiam. Concordant item ea quae habentur §. cap. prox. de abbate, reg. 1. Huius regulae exceptio prima est: Nisi in ecclesia vacante idoneus reperiri nequeat d. §. commonemus. vers. nisi forte inter clericos. & d. c. nullus. vers. tunc aut alter de altera. item c. cum monasterium. 13. de electione. 18. q. 2. c. quam sit. §. defuncto. c. abbas. Altera exceptio est: Nisi consuetudo loci extet in contrarium. c. cum dilectus 8. de consuetudine. Planè proposita regulae contradicere videtur c. cum inter. 21. de electione. de qua antinomia glossa ibidem in verbo Aliam variat.

XXV. Regula: De religioso mendicante in episcopum non eligendo, Clement. in plerisque. 5. de electione. Cuius exceptio videtur: Nisi ad non mendicantium ordinem transferit. Sed reprobatur Clement. 1. de regularibus.

XXVI. Re-

XXVI. Regula : De eo qui non gradatim inferioriores ordines per interstitia temporum impleuit, non eligendo, c. i. de etate & qualitate praeficiend. dist. 36. c. qui ecclesiasticis. distinct. 51. c. ult. vers. qui neophyti. & vers. qui per gradus. distinct. 59. in prin. cum c. sequente. c. si officia. c. hoc ad nos. c. ult. distinct. 61. c. episcopum. dist. 77. c. i. distinct. 28. c. de Syracusana. §. eligi autem. distinct. 48. in prin. cum sequentibus. vsq; ad dist. 49. Apost. can. 79. Concordant item ea quae habentur in regulis proximè sequentibus : item s. cap. 4. quest. 2. reg. 42. Huius regulae exceptio prima est : Nisi per dispensationem electio non gradatim fiat. Quae exceptio approbatur exemplo c. tuam. 10. de etate & qualitate praeficiendor. 16. q. 1. c. in parochia. Plures exceptiones vide d. reg. 42. item 3. in regulis sequentibus.

XXVII. Regula : De eo qui in sacris ordinibus non est constitutus, in praelatum non eligendo; dist. 60. c. in nouamus, cum c. sequente. dist. 61. c. Osius. §. sed aliud. vers. sed non eligitur. Declaratur regula proposita, definitione sacrorum ordinum d. dist. 60. c. ult. §. sacros autem. ubi à sacris ordinibus excluditur subdiaconus: quod tamen mutatur c. à multis. 9. de etate & qualitate praeficiendorum. Huius regulae exceptio est : Nisi ad rectoratum parochialis ecclesiae quis sit ordinandus : huic enim non obstat, quamuis in sacris ordinibus constitutus non sit. c. ult. de institutionibus, in 6.

XXVIII. Regula : De laico in praelatum non eligendi

eligendo cauetur dist. 61. in princ. cum c. sequente. c. non negamus. c. miserum. c. quid proderit. c. statui-
mus. distin. 51. c. ult. vers. qui neophyti. Contradi-
cunt ea quæ tradit Gratianus d. c. statuimus. §. his
omnibus. Apostol. canon. 79. Planè huius regulæ ex-
ceptio prima est: Nisi causa propter quam laici eli-
gi prohibentur, cesset: tunc enim prohibitio quoque
cessabit. d. c. statuimus. §. sed sciendum, cum c. se-
quente. Altera exceptio est: Nisi laicus in episcopum
sit postulatus. d. distinct. 61. c. Osius. Tertia exceptio
est in dispensatione Papæ. Quæ approbatur exemplo
i. q. 7. c. exigunt, cum c. sequente.

XXIX. Regula: De non professio non eligendo, c.
cum causam. 27. c. cum ad nostram. 37. c. cum in ma-
gistrum. 49. de electione. c. nullus. 28. eod. tt. in 6.
Clement. 1. §. ceterum. vers. sanè prioratus. de statu
monachorum. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi
non professus in episcopum, nō abbatem vel priorem
eligatur. d. c. nullus. vers. ad dignitatem verò episco-
palem. Altera exceptio est: Nisi ex causa postuletur
non professus. c. cum monasterium. 13. de electione.

XXX. Regula: De non instructo in regula mona-
chali in abbatem non eligendo cauetur c. officij. 38.
d. tt. de electione.

XXXI. Regula: De accusato seu denunciato non
eligendo cauetur c. omnipotens. 4. de accusationib.
M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 27.

XXXII. Regula: De reprehensibili & qui cri-
mine non caret non eligendo cauetur distinct. 25.

c.vnum. §. nunc autem. vers. ac primum. c.vlt. dist. 61. c. bene nouit. distinct. 81. in prin. cum sequentibus vsque ad c. Maximianus. item dist. 83. c. nemo. 8. q. 1. c. oportet. vers. irreprehensibilis.

XXXIII. Regula: De eo qui crimini alterius consensit, vel cum posset non vindicauit, non eligendo, distinct. 83. in prin. vsq. ad c.vlt. Concordant ea que habentur §. lib. 1. cap. 6. quæst. 5. except. 5.

XXXIV. Regula: De eo qui affectat eligi non eligendo, sed reluctantè, cauetur 8. q. 1. c. in scripturis. c. sciendum. c. qui episcopatum. c. sunt in ecclesia. l. 29. tractum ab ambitu. C. de episcopis & clericis.

XXXV. Regula: De duobus non eligendis, 7. q. 1. c. in apibus. distin. 80. c. in illis. §. in singulis. Concordant ea que habentur §. cap. 7. reg. 15. Hactenus, qui & quales eligendi sint, est ostensum. Plures huiusmodi regulas vide §. cap. 4. quæst. 2. ubi de clericis ordinandis actum est. Qui enim clerici ordinari non possunt, multò minus in prelatos possunt eligi. c. cum in cunctis. 7. in prin. de electione.

II. A' QVIBVS ELIGENDI, seu quibus eligendi ius competat?

Huius loci transitio est distinct. 62. in prin.

I. Regula: Clericorum & monachorum est electio. d. dist. 62. in prin. vers. electio clericorum. c. 1. de electione. distin. 51. c. vlt. §. sed nec ille. d. distinct. 62. c. 1. distin. 63. c. sacroram. §. cum ergo. M. I. R. d. cap. 4. reg. 28. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi alterius

alterius ecclesie clericus vel monachus sit, quàm cui
 praelatus est eligendus. c. constitutis. 47. de electione.
 Huius replicatio prima est: Nisi clerici & monachi
 sint aliarum ecclesiarum, quæ tamen in eadem sunt
 ciuitate, cui praelatus est eligendus. d. §. cum ergo,
 cum. c. sequente. Sed contradicere videtur e. cum
 ecclesia. 3. §. verum quoniam. vers. & secundum sta-
 tuta. de causa possessionis & proprietatis. Altera re-
 plicatio est: Nisi archiepiscopus sit eligendus: hoc
 enim casu ius eligendi ad suffraganeos quoque epi-
 scopos videtur pertinere. c. si archiepiscopus. 6. de
 tempor. ordinat. Sed glossa hoc capitulum interpre-
 tatur de consecratione, non electione: de qua re di-
 cetur j. quæst. 8. reg. 34. Altera proposita regula ex-
 ceptio est: Nisi absentes adesse nolint, vel moram
 in veniendo faciant: hi enim expectandi non sunt.
 c. cum inter. 18. c. cum nobis. 19. §. item cum post ap-
 pellat. c. quod sicut. 28. §. si autem. de electione. Huius
 replicatio prima est: Nisi absentes vocati non
 sint. Quæ replicatio approbatur simul & distin-
 guitur d. §. si autem. vers. quod si eos vocatos. Con-
 cordant ea quæ habentur j. quæst. 6. reg. 1. Altera re-
 plicatio videtur: Nisi absentes per nuncium vel per
 epistolam vota sua transmittant. Sed reprobat
 e. quia propter. 42. §. illud autem. de electione. c. si
 quis iusto. 46. §. fin. eod. tit. in 6. Planè admittitur
 replicatio proposita, si per eum qui est de eodem col-
 legio, votum suum dederit. Quæ distinctio approba-
 tur sub cōditione d. §. illud autē. vers. nisi sit absens.

Cuius duplicatio prima est: Nisi sit absens eo loco, quo non debuit vocari, vel nullo iusto impedimento detentus venire noluit. d. vers. nisi sit absens. Altera duplicatio videtur: Nisi non vnum, sed plures de eodem collegio procuratores dederit. Sed reprobat-
 tur certis conditionibus. d. c. si quis iusto. 46. in prin. Tertia duplicatio est: Nisi procurator absentis de eodem collegio datus, alium suo, alium absentis nomine elegerit. Quae duplicatio approbatur sub conditione d. c. si quis iusto. 46. §. porro. Hac de secunda exceptione. Tertia proposita regula exceptio est: Nisi clericus sit impubes. c. ex eo. 32. de electione, in 6. Quarta exceptio est: Nisi monachus non sit professus, vel sit conuersus laicus. d. c. 32. §. fin. Quinta exceptio est: Nisi in sacris non sint constituti. Clement. vt ij qui. 2. de etate & qualitate presciend. Sexta exceptio est: Nisi à mendicantium ordine ad non mendicantium ordinem transferint. Clement. 1. de regularibus. Septima exceptio est: Nisi sint excommunicati vel suspensi. c. cum inter. 16. §. fin. de electione. Concordant ea quae habentur §. cap. 4. quest. 3. except. gener. 1. Huius replicatio est: Nisi minori excommunicatione fuerint excommunicati. c. illa quotidiana. 39. eod. tit. c. vlt. in prin. vers. nec eligere. de clerico excommun. Octaua exceptio est: Nisi in loco interdicto diuina celebrauerint. c. is qui. 18. §. fin. in fine. de sentent. excom. in 6. Nona exceptio est: Nisi antea non canonicè elegerint, vel indignè elegerint. c. cum in cunctis. 7. §. clerici sanè. c. innotuit.

tuit. 20. §. habito ergo. vers. parcentes nō modicum.
 c. bona memoria. 23. in prin. vers. unde nec ab eis. &
 §. nos igitur. vers. quinetiam. c. scriptum. 40. §. fin.
 c. ne pro. 41. vers. intra quos. c. quia propter. 42. §.
 qui verò contrā. c. quisquis. 43. §. fin. in fine. c. Cu-
 mana. 50. §. fin. in fine. de electione. item extrauag.
 com. vnica. §. & qui scienter. de postulat. pralator.
 distinct. 36. c. qui ecclesiasticis, in princ. vers. verū
 etiam ordinatores. distinct. 81. c. tantis. vers. facilius
 enim. 1. q. 1. c. si qui episcopi. 25. q. 2. c. denunciamus.
 c. si qui episcopi. Concordant item ea qua habentur
 §. cap. 4. quæst. 3. except. gener. 5. & quæst. vlt. reg. 5.
 Planè proposita exceptionis replicatio prima est:
 Nisi electio non fuerit secuta: hoc enim casu ex solo
 suffragio ius eligendi non amisit. c. perpetuo. 7. de
 electione, in 6. Altera replicatio est: Nisi per igno-
 rantiam indignum elegerit. Qua replicatio constat
 ex precedentibus: eiusq; exemplum habetur c. in-
 notuit. 20. de electione. Tertia replicationis loco no-
 tandum, quod eligentes indignum, prima tantum
 postea occurrente, non omni electione priuentur.
 c. cum Vinton. 25. & c. ne pro. 41. §. statuimus. vers.
 ea vice. eod. tit. Decima exceptio est: Nisi postula-
 tionem ratione persone cassatam renouarūt. c. gra-
 tum. 2. de postulat. pralatorum. Vndecima exceptio
 est: Nisi hæretici sint. 9. q. 1. c. vltim. Concordant ea
 qua habentur §. cap. 4. quæst. 3. except. gener. 4. Sed
 & de hac exceptione vide §. quæst. 8. reg. 3. excep. 1.
 Nec de prima regula eiusq; exceptionibus sint dicta.

c. cum longè. §. sed quod populus. vbi Gratianus obiectioni respondet vsq² ad c. quia sancta. Planè proposita regula exceptio videtur: Nisi per pactum ecclesiastici in laicum ius eligendi transtulerint. Sed reprobat^r c. sacrosancta. §. de electione.

V I. Regula: De populo. Huic ius eligendi non competit, ratione regule precedentis. Cui concordat d. distinct. 63. c. non licet. & distin. 62. c. docendus. item De electione c. Osius. 2. Contradicere videtur distin. §. c. vlt. §. sed nec ille. & distin. 63. c. sacrorum, in prin.

V II. Regula: Prælatus à paucioribus quàm tribus episcopis eligi non debet. distin. 66. c. vlt. distin. 68. c. corepiscopi. distin. 80. c. episcopi. §. episcopus verò. Huius exceptio est: Nisi presbyter aut corepiscopus, aut alius sacerdos sit eligendus. hic enim vel ab vno episcopo ordinari potest. distin. 67. c. 1. Concordant ea quæ habentur §. cap. 4. quest. 3. reg. 2. Planè proposita regula magis videtur pertinere ad consecrationem, quàm electionem: de qua re §. quest. 8. in consecratione dicitur.

V III. Regula: In ecclesia cathedrali clerico carenti & populo nulli ius eligendi competit sine speciali authoritate Papa: Clement. in plexisque. §. de electione. extrauag. com. sancta. 3. eod. tit.

I X. Regula: De eo qui est in quasi possessione iuris eligendi, cauetur c. querelam. 24. de electione. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 30. Contradicere videtur c. Eurmana. 50. vers. nam et si capellani, eod. tit. Hastenus quibus

quibus eligendi ius competat, est ostensum.

III. PER QVOS ELECTIO

flexi possit?

Per procuratorem electionis negotium expediri non potest. Quare regula approbatur simul & distinguitur per ea qua proposita sunt s. quaest. prox. reg. 1. except. 2. repl. 2.

IIII. QVANDO ELECTIO

facienda?

I. Regula: Non nisi episcopo defuncto, & ita ecclesia vacante, episcopus alius eligendus est. 7. q. 1. in prin. c. factus. c. Nouatianus. c. scire. c. deniq. c. non furem. c. sicut vir. §. & sicut uxori. c. petūsti. §. de eo autem. c. quia frater. §. illud verò. c. sicut alterius, in prin. Concordant item ea qua proposita sunt s. cap. 7. reg. 28. in prin. Huius regule exceptio prima est: Nisi ob culpam prior episcopus fuerit remotus. 7. q. 1. in prin. vers. ni fortè in eius locum. Altera exceptio est: Nisi prior episcopus renunciauerit. Quae exceptio ipso quidem iure subsistit: verum eius replicatio est: Nisi renunciatio sit inutilis. Quare replicatio approbatur exemplo. c. ult. de renunciatione. Species inutilis renunciationis & plures propositae exceptionis replicationes vide s. cap. 7. reg. 102. & cap. 8. quaest. 8. reg. 49. except. 4. repl. 1. cum sequentibus. Tertia exceptio videtur: Nisi prior episcopus valetudinaris sit. Sed reprobat per ea qua proposita sunt s. cap. 7. reg. 75. Admittitur tamen, si valetudinaris alium sibi substitui petat. 7. q. 1. c. sicut

tunc enim non transit, exemplo c. quia monasterium. 2. de religiosis domibus c. venerabili. 22. de verb. signif.

IX. Regula: Si diuisio ecclesiarum sit facta, per eam iurisdictio nō amittitur. extrauag. Ioan. XXI. ad apostolatus. 2. de concess. prabenda.

X. Regula: Si parochianus domiciliū transfert: prior episcopus in eum nihil iuris retinet, nisi quoad res soli, quas sub eo retinet. c. ult. de parochijs. 13. q. 1. item q. 2. c. vbicunq. §. item si quis.

XI. Regula: Si subditus pro suis negocijs Romam proficiiscatur, interim in eum suspenditur iurisdictio ordinarij, donec domum fuerit reuersus. extrauag. comm. diuina. 3. de priuilegijs. Concordant ea quae habentur §. lib. prox. cap. 19. except. 6. repl. 1. dupl. 6. & except. 27. Hac de iurisdictione praelatorum: de qua tamen vide plura in generali tractatu iurisdictionis §. lib. 1. cap. 5.

DE ELECTIONE PRAELATORUM. Cap. X.

Supereſt vt de electione episcoporum, aliorumq; praelatorum dicamus. de qua secundum ordinem institutum in primis quidem fuisset dicendum: verū quia peculiare caput hic tractatus requirit, volumus eum ad hoc caput reseruare. Primum autem dicemus, qui & quales eligendi? Deinde, à quibus? Tertiò, per quos? Quarto, quando? Quintò,

Quintò, vbi? Sextò antecedentia electionis enumerabimus. Septimò modum & adiuncta exponemus. Octauò euentus & consequentia. Postremò ad finia electionis remedia.

I. QVI ET QVALES eligendi?

I. Regula: Vt iura loquentia de qualitate personarum in eligendo præcipuè obseruentur, cauetur Clement. 1. de atate & qualitate præficiendor. dist. 61. c. in sacerdotib. c. obitum, in princ.

II. Regula: Vt eligendus ceteris sit præstantior, doctior, sanctior, & omni virtute eminentior, cauetur 1. q. 1. c. hi quoscunq, in fine. c. vilissimus. 8. q. 1. c. oportet. c. qui vos, cum c. sequente. & c. vlt. 23. q. 4. c. sicut. §. concilium.

III. Regula: De eo qui ecclesiasticis disciplinis imbutus non est: nec scientiam dignitati ecclesiastica conuenientem habet, non eligendo cauetur distinct. 36. in princ. cum c. sequente. & c. qui ecclesiasticis. item De electione c. cum in cunctis. 7. in prin. vers. & literarum scientia. c. qualiter. 17. vers. illius quoq, literatura. Concordant item ea quæ habentur 5. cap. 4. quæst. 2. reg. 10. & reg. 26. Sanè quæ episcopum ordinandum in primis scire oporteat, definitur dist. 38. c. omnes. Scientia sanè artium grammatica exacta non requiritur in episcopo. d. dist. 38. c. sedulo.

IV. Regula: De simplici & imperito secularium
nego-

XIII. Regula : De suspensis non eligendis cauetur c. per inquisitionem. 26. & ibi glossa. de electione.

XIV. Regula : De eo qui sententia interdicti vel suspensionis non paruerit, non eligendo cauetur c. i. de postulat. pralator. c. is qui. 18. §. is verò. & c. is cui. 20. in prin. de sententia excom. in 6.

XV. Regula : De eo qui in ecclesia polluta, vel presente excommunicato diuina celebrauit. Hic eligi non prohibetur. d. c. is qui. 18. in prin.

XVI. Regula : De eo qui antea frustra fuit electus, vel contra leges se eligi passus est, non eligendo cauetur extrauag. comm. vnica. §. postulator verò. de postulando. c. cum singula. 32. §. fin. in fine. de prabendis, in 6. Huius regula species est j. reg. prox. Eius autem exceptio est : Nisi prior electio non vitio persona, sed modi electionis fuerit cassata. c. super eo. 12. de electione.

XVII. Regula : De eo qui antea à laico se eligi passus est, non eligendo, c. quisquis. 43. eod. tit.

XVIII. Regula : De minoribus triginta annis non eligendis cauetur c. cum in cunctis. 7. in princ. & c. cum nobis. 19. vers. de legitima tamen. de electione. c. ex ratione. 2. c. indecorum. 3. & c. eam te. 4. vers. & aetate. de aetate & qualitate praeficiendor. distinct. si. c. ult. §. qui nondum. distinct. 77. c. episcopus. §. fin. cum c. sequente. extrauag. comm. vnica; de postulat. pralator. Concordant item ea quae habentur s. c. 4. quest. 2. reg. 37. in prin. item except. 1. repl. 5.

repl. 5. Huius regula exceptio prima est: Nisi cum minore dispensetur. Qua exceptio approbatur exemplo extrauag. comm. nuper. 8. de prabendis. & c. ex ratione. 2. de atate & qualitate praficiendor. Altera exceptio est: Nisi prior fiat in monasterio: in hoc enim sufficiunt anni viginti aut viginti quinque. Clement. 1. §. ceterum. de statu monachorum. Tertia exceptio est: Nisi talis sit dignitas, cui cura animarum non imminet. c. vnico, de atate & qualitate praficiendorum, in 6. Plures huiusmodi exceptiones vide d. reg. 36.

XIX. Regula: De illegitimè nato non eligendo, c. cum in cunctis. 7. in prin. vers. & de legitimo matrimonio. de electione, item c. 1. de filiis presbyterorum. Concordant item ea quæ habentur s. cap. 4. q. 2. reg. 31. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 25.

XX. Regula: De vxorato & qui filios habet non eligendo cauetur distin. 28. c. priusquam. & distin. 61. c. Catinenfis. Concordant ea quæ habentur s. d. quest. 2. reg. 23.

XXI. Regula: De eo qui sine beneficio ex proprio patrimonio viuit. Hic eligi potest. c. tuis questionibus. 23. de prabendis.

XXII. Regula: De habente plures dignitates vel plura beneficia curata non eligendo cauetur c. dudum 54. de electione. Concordant ea quæ habentur s. cap. 7. reg. 8. vbi propositæ regulae exceptiones sunt annotata.

XXIII. Regula: De eo qui est alterius fidei vel ordinis

Ordinis non eligendo cautetur Clement. 1. de electione. extranag. com. vnica. vers. nec non professorem. de postulat. pralatorum. M.I.R. d. capit. 4. reg. 26. Huius exceptio prima est: Nisi is qui est alterius ordinis, in episcopum eligatur. d. Clem. 1. vers. per hoc autem quin religiosus. item c. per tuas. 10. §. fin. de voto. c. si abbatem. 36. in princ. de electione, in 6. Altera exceptio est: Nisi canonicus factus monachus ad canoniam fuerit reuersus: hic enim abbas fieri potest. c. intelleximus. 12. de etate perficiend.

XXIV. Regula: De eo qui est alterius ecclesie non eligendo, c. cum singula 32. §. prohibemus de prabendis, in 6. dist. 61. c. nec emeritis, c. nullus. c. obitum. §. commonemus etiam. Concordant item ea quae habentur §. cap. prox. de abbate, reg. 1. Huius regulae exceptio prima est: Nisi in ecclesia vacante idoneus reperiri nequeat. d. §. commonemus. vers. nisi fortè inter clericos. & d. c. nullus. vers. tunc aut alter de altera. item c. cum monasterium. 13. de electione. 18. q. 2. c. quam sit. §. defuncto. c. abbas. Altera exceptio est: Nisi consuetudo loci extet in contrarium. c. cum dilectus 8. de consuetudine. Planè proposita regula contradicere videtur c. cum inter. 21. de electione. de qua antinomia glossa ibidem in verbo Aliam variat.

XXV. Regula: De religioso mendicante in episcopum non eligendo, Clement. in plerisq. 5. de electione. Cuius exceptio videtur: Nisi ad non mendicantium ordinem transferit. Sed reprobat. Clement. 1. de regularibus.

XXVI. Re-

XXVI. Regula : De eo qui non gradatim inferioriores ordines per interstitia temporum impleuit, non eligendo, c. i. de etate & qualitate præsiciend. dist. 36. c. qui ecclesiasticis. distinet. 51. c. ult. vers. qui neophyti. & vers. qui per gradus. distinet. 59. in prin. cum c. sequente. c. si officia. c. hoc ad nos. c. ult. distinet. 61. c. episcopum. dist. 77. c. i. distinet. 28. c. de Syracusana. §. eligi autem. distinet. 48. in prin. cum sequentibus. vsq; ad dist. 49. Apost. can. 79. Concordant item ea quæ habentur in regulis proximè sequentibus : item 5. cap. 4. quæst. 2. reg. 42. Huius regulæ exceptio prima est : Nisi per dispensationem electio non gradatim fiat. Quæ exceptio approbatur exemplo c. tuam. 10. de etate & qualitate præsiciendor. 16. q. 1. c. in parochia. Plures exceptiones vide d. reg. 42. item 3. in regulis sequentibus.

XXVII. Regula : De eo qui in sacris ordinibus non est constitutus, in prælatum non eligendo; dist. 60. c. in nouamus, cum c. sequente. dist. 61. c. Osius. §. sed aliud. vers. sed non eligitur. Declaratur regula proposita, definitione sacrorum ordinum d. dist. 60. c. ult. §. sacros autem. ubi à sacris ordinibus excluditur subdiaconus: quod tamen mutatur c. à multis. 9. de etate & qualitate præsiciendarum. Huius regulæ exceptio est : Nisi ad rectoratum parochialis ecclesiæ quis sit ordinandus; huic enim non obstat, quamuis in sacris ordinibus constitutus non sit. c. ult. de institutionibus, in 6.

XXVIII. Regula : De laico in prælatum non eligendi

eligendo cauetur dist. 61. in princ. cum c. sequente. c. non negamus. c. miserum. c. quid proderit. c. statuiamus. distin. 51. c. ult. vers. qui neophyti. Contradiciunt ea quæ tradit Gratianus d. c. statuiamus. §. his omnibus. Apostol. canon. 79. Planè huius regulæ exceptio prima est: Nisi causa propter quam laici eligi prohibentur, cesset: tunc enim prohibitio quoque cessabit. d. c. statuiamus. §. sed sciendum, cum c. sequente. Altera exceptio est: Nisi laicus in episcopum sit postulatus. d. distinct. 61. c. Osius. Tertia exceptio est in dispensatione Papæ. Quæ approbatur exemplo i. q. 7. c. exigunt, cum c. sequente.

XXIX. Regula: De non professo non eligendo, c. cum causam. 27. c. cum ad nostram. 37. c. cum in magistrum. 49. de electione. c. nullus. 28. eod. tt. in 6. Clement. 1. §. caterum. vers. sanè prioratus. de statu monachorum. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi non professus in episcopum, nō abbatem vel priorem eligatur. d. c. nullus. vers. ad dignitatem verò episcopalem. Altera exceptio est: Nisi ex causa postuletur non professus. c. cum monasterium. 13. de electione.

XXX. Regula: De non instructo in regula monachali in abbatem non eligendo cauetur c. officij. 38. d. tt. de electione.

XXXI. Regula: De accusato seu denunciato non eligendo cauetur c. omnipotens. 4. de accusationib. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 27.

XXXII. Regula: De reprehensibili & qui crimine non caret non eligendo cauetur distinct. 25.

c. vnum. §. nunc autem. vers. ac primum. c. vlt. dist. 61. c. bene nouit. distinct. 81. in prin. cum sequentibus vsque ad c. Maximianus. item dist. 83. c. nemo. 8. q. 1. 6. oportet. vers. irreprehensibilis.

XXXIII. Regula: De eo qui crimini alterius consensit, vel cum posset non vindicauit, non eligendo, distinct. 83. in prin. vsq. ad c. vlt. Concordant ea quæ habentur §. lib. 1. cap. 6. quæst. 5. except. 5.

XXXIV. Regula: De eo qui affectat eligi non eligendo, sed reluctantie, cauetur 8. q. 1. c. in scripturis. c. sciendum. c. qui episcopatum. c. sunt in ecclesia. l. 29. r. r. r. ab ambitu. C. de episcopis & clericis.

XXXV. Regula: De duobus non eligendis, 7. q. 1. c. in apibus. distin. 80. c. in illis. §. in singulis. Concordant ea quæ habentur §. cap. 7. reg. 15. Hactenus, qui & quales eligendi sint, est ostensum. Plures huiusmodi regulas vide §. cap. 4. quæst. 2. ubi de clericis ordinandis actum est. Qui enim clerici ordinari non possunt, multò minus in praelatos possunt eligi. c. cum in cunctis. 7. in prin. de electione.

II. A' QVIBVS ELIGENDI,

seu quibus eligendi ius

competat?

Huius loci transiitio est distinct. 62. in prin.

I. Regula: Clericorum & monachorum est electio. d. dist. 62. in prin. vers. electio clericorum. c. 1. de electione. distin. 51. c. vlt. §. sed nec ille. d. distinct. 62. c. 1. distin. 63. c. sacrorum. §. cum ergo. M. I. R. d. cap. 4. reg. 28. Huius regula exceptio prima hæc est: Nisi alterius

alterius ecclesie clericus vel monachus sit, quàm cui
 praelatus est eligendus. c. constitutis. 47. de electione.
 Huius replicatio prima est: Nisi clerici & monachi
 sint aliarum ecclesiarum, quæ tamen in eadem sunt
 ciuitate, cui praelatus est eligendus. d. §. cum ergo,
 cum. c. sequente. Sed contradicere videtur c. cum
 ecclesia. 3. §. verùm quoniam. vers. & secundum sta-
 tuta. de causa possessionis & proprietatis. Altera re-
 plicatio est: Nisi archiepiscopus sit eligendus: hoc
 enim casu ius eligendi ad suffraganeos quoque epi-
 scopos videtur pertinere. c. si archiepiscopus. 6. de
 tempor. ordinat. Sed glossa hoc capitulum interpre-
 tatur de consecratione, non electione: de qua re di-
 cetur j. quæst. 8. reg. 34. Altera proposita regula ex-
 ceptio est: Nisi absentes adesse nolint, vel moram
 in veniendo faciant: hi enim expectandi non sunt.
 c. cum inter. 18. c. cum nobis. 19. §. item cum post ap-
 pellat. c. quod sicut. 28. §. si autem. de electione. Huius
 replicatio prima est: Nisi absentes vocati non
 sint. Quæ replicatio approbatur simul & distin-
 guitur d. §. si autem. vers. quod si eos vocatos. Con-
 cordant ea quæ habentur j. quæst. 6. reg. 1. Altera re-
 plicatio videtur: Nisi absentes per nuncium vel per
 epistolam vota sua transmittant. Sed reprobat
 c. quia propter. 42. §. illud autem. de electione. c. si
 quis iusto. 46. §. fin. eod. et. in 6. Planè admittitur
 replicatio proposita, si per eum qui est de eodem col-
 legio, votum suum dederit. Quæ distinctio approba-
 tur sub cōditione d. §. illud autē. vers. nisi sit absens.

Cuius duplicatio prima est: Nisi sit absens eo loco, quo non debuit vocari, vel nullo iusto impedimento detentus venire noluit. d. vers. nisi sit absens. Altera duplicatio videtur: Nisi non vnum, sed plures de eodem collegio procuratores dederit. Sed reprobat-
 tur certis conditionibus. d. c. si quis iusto. 46. in prin. Tertia duplicatio est: Nisi procurator absentis de eodem collegio datus, alium suo, alium absentis nomine elegerit. Quae duplicatio approbatur sub conditione d. c. si quis iusto. 46. §. porro. Hac de secunda exceptione. Tertia proposita regula exceptio est: Nisi clericus sit impubes. c. ex eo. 32. de electione, in 6. Quarta exceptio est: Nisi monachus non sit professus, vel sit conuersus laicus. d. c. 32. §. fin. Quinta exceptio est: Nisi in sacris non sint constituti. Clement. vt ij qui. 2. de etate & qualitate praeficiend. Sexta exceptio est: Nisi à mendicantium ordine ad non mendicantium ordinem transferint. Clement. 1. de regularibus. Septima exceptio est: Nisi sint excommunicati vel suspensi. c. cum inter. 16. §. fin. de electione. Concordant ea quae habentur §. cap. 4. quast. 3. except. gener. 1. Huius replicatio est: Nisi minori excommunicatione fuerint excommunicati. c. illa quotidiana. 39. eod. tit. c. vlt. in prin. vers. nec eligere. de clerico excommun. Octaua exceptio est: Nisi in loco interdicto diuina celebrauerint. c. ij qui. 18. §. fin. in fine. de sentent. excom. in 6. Nona exceptio est: Nisi antea non canonicè elegerint, vel indignū elegerint. c. cum in cunctis. 7. §. clerici sanè. c. inno-

tuit.

tuit. 20. §. habito ergo. vers. parcentes nō modicum.
 c. bona memoria. 23. in prin. vers. vnde nec ab eis. &
 §. nos igitur. vers. quinetiam. c. scriptum. 40. §. fin.
 c. ne pro. 41. vers. intra quos. c. quia propter. 42. §.
 qui verò contrā. c. quisquis. 43. §. fin. in fine. c. Cu-
 mana. 50. §. fin. in fine. de electione. item extrauag.
 com. vnica. §. & qui scienter. de postulat. pralator.
 distinct. 36. c. qui ecclesiasticis, in princ. vers. verū
 etiam ordinatores. distinct. 81. c. tantis. vers. facilius
 enim. 1. q. 1. c. si qui episcopi. 25. q. 2. c. denunciamus.
 c. si qui episcopi. Concordant item ea qua habentur
 §. cap. 4. quast. 3. except. gener. 5. & quast. vlt. reg. 5.
 Planè proposita exceptionis replicatio prima est:
 Nisi electio non fuerit secuta: hoc enim casu ex solo
 suffragio ius eligendi non amisit. c. perpetuo. 7. de
 electione, in 6. Altera replicatio est: Nisi per igno-
 rantiam indignum elegerit. Qua replicatio constat
 ex precedentibus: eiusq; exemplum habetur c. in-
 notuit. 20. de electione. Tertia replicationis loco no-
 tandum, quod eligentes indignum, prima tantum
 postea occurrente, non omni electione priuentur.
 c. cum Vinton. 25. & c. ne pro. 41. §. statuimus. vers.
 ea vice. eod. tit. Decima exceptio est: Nisi postula-
 tionem ratione persona cassatam renouarūt. c. gra-
 tum. 2. de postulat. pralatorum. Vndecima exceptio
 est: Nisi heretici sint. 9. q. 1. c. vltim. Concordant ea
 qua habentur §. cap. 4. quast. 3. except. gener. 4. Sed
 & de hac exceptione vide §. quast. 8. reg. 3. excep. 1.
 Nec de prima regula eiusq; exceptionibus sint dicta.

II. Regula: Si η quorum est electio, eo iure ex causis iam enumeratis omnes fuerint privati: ad proximum superiorem ius eligendi deuoluitur. c. quamquam. 18. de electione, in 6. c. cum singula 32. η . qui. verò. de prabendis, in 6. Concordant item ea quae habentur s. cap. 7. reg. 27. & cap. 8. quest. 9. reg. 2. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 29. Huius regula exceptio prima est: Nisi in cathedrali ecclesia aliter quam propter negligentiam, eligendi iure fuerint privati: hoc enim casu ad Papam ius eligendi deuoluitur. d. c. quamquam. M. I. R. d. reg. 29. except. 1. Altera exceptio est: Nisi cum η quibus ius eligendi competit, in aliquem compromississent, is ius eligendi amiserit: hoc enim casu ad compromittentes ius eligendi reuertitur. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. si compromissarius. 37. in prin. de electione, in 6.

III. Regula: De eo in quem compromiserunt η , quibus est ius eligendi. Ab hoc electio facta rata est habenda. c. causam. 8. & c. cum dilectus. 32. de electione. Cuius regula exceptio prima est: Nisi contra formam compromissi electio ab eo sit facta. d. c. 32. vers. si verò per eorum depositiones. Altera exceptio est: Nisi à maiore parte electione iam facta compromissum sit. c. cum inter. 21. d. tt. Tertia exceptio est: Nisi compromissum fuerit reuocatum. Cuius replicatio est: Nisi re non integra compromissum fuerit reuocatum. c. in causis. 30. eod. tt. Quarta exceptio videtur: Nisi cum in septem compromissum esset, tres vnum ex se, alij tres alium elegerint. Sed repro-

batur

batur c. cum in iure. 33. eod. tit. Quinta exceptio videtur: Nisi cum diuisis suffragiis duo electi essent, posteaq; compromissum factum de vno ex istis duobus eligendo, vnus ex ijs pendente compromisso decesserit. Sed reprobat c. ex parte 10. de arbitris.

IIII. Regula: De decessore. Hic non habet ius eligendi sibi successorem. 8. q. 1. c. episcopo, cum c. sequente. c. pleriq; c. Moyses. dist. 51. c. ult. vers. qui à decessoribus. Ratio proposita regula habetur d. q. 1. c. apostolica. §. illud vers. verum. & c. si ergo. §. nulla hic. Concordant item ea quæ habentur s. cap. 7. reg. 1. de successione ex testamento. Contradicit d. q. 1. in prin. cum sequentibus, vsq; ad d. c. episcopo. Cui obiectioni respondet Gratianus d. c. apostolica. §. his omnibus. Ex qua solutione colligitur prima proposita regula exceptio hæc: Nisi deliberatione cum ijs, ad quos ius eligendi pertinet, habita, decessor sibi successorem constituerit. Cui concordat d. q. 1. c. episcopo. §. seruetur autem. & c. episcopo. §. non ergo. Altera exceptio est: Nisi Papa cum decessore dispensauerit. 7. q. 1. c. petisti.

V. Regula: De laicis. His ius eligendi prelati non competit. c. quisquis. 43. & c. Massan. 56. de electione. c. dudum 31. §. ceterum ex parte. vers. cum sacrilegij. de decimis. 1. q. 7. c. si quis omnem. §. fin. 16. q. 7. in prin. distin. 63. in prin. cum c. sequentibus, vsq; ad c. non licet. Concordant item ea quæ habentur s. cap. 7. reg. 17. item cap. 4. quest. 3 reg. 10. Contradicit distin. 63. c. quia igitur, cum sequentibus, vsq; ad

c. cum longè. §. sed quod populus. vbi Gratianus obiectioni respondet vsq² ad c. quia sancta. Planè proposita regula exceptio videtur: Nisi per pactum ecclesiastici in laicum ius eligendi transtulerint. Sed reprobat^r c. sacrosancta. 51. de electione.

V I. Regula: De populo. Huic ius eligendi non competit, ratione regule precedentis. Cui concordat d. distinct. 63. c. non licet. & distin. 62. c. docendus. item De electione c. Osius. 2. Contradicere videtur distin. 51. c. vlt. §. sed nec ille. & distin. 63. c. sacrorum, in prin.

V II. Regula: Prælatus à paucioribus quàm tribus episcopis eligi non debet. distin. 66. c. vlt. distin. 68. c. corepiscopi. distinct. 80. c. episcopi. §. episcopus verò. Huius exceptio est: Nisi presbyter aut corepiscopus, aut alius sacerdos sit eligendus. hic enim vel ab vno episcopo ordinari potest. distin. 67. c. 1. Concordant ea quæ habentur S. cap. 4. quest. 3. reg. 2. Planè, proposita regula magis videtur pertinere ad consecrationem, quàm electionem: de qua re 7. quest. 8. in consecratione dicitur.

V III. Regula: In ecclesia cathedrali clerico carenti & populo nulli ius eligendi competit sine speciali authoritate Papa: Clement. in plexisque. 5. de electione. extrauag. com. sancta. 3. eod. tr.

I X. Regula: De eo qui est in quasi possessione iuris eligendi, cauetur c. querelam. 24. de electione. M. 1. R. lib. 3. cap. 4. reg. 30. Contradicere videtur c. Curmana. 50. vers. nam et si capellani, eod. tr. Haftenus

quibus

quibus eligendi ius competat, est ostensum.

III. PER QVOS ELECTIO fieri possit?

Per procuratorem electionis negocium expediri non potest. Quare regula approbatur simul & distinguitur per ea quae proposita sunt s. quæst. prox. reg. 1. except. 2. repl. 2.

IIII. QVANDO ELECTIO facienda?

I. Regula: Non nisi episcopo defuncto, & ita ecclesia vacante, episcopus alius eligendus est. 7. q. 1. in prin. c. factus. c. Nouatianus. c. scire. c. deniq. c. non furem. c. sicut vir. §. & sicut uxori. c. petisti. §. de eo autem. c. quia frater. §. illud verò. c. sicut alterius, in prin. Concordant item ea quae proposita sunt s. cap. 7. reg. 28. in prin. Huius regula exceptio prima est: Nisi ob culpam prior episcopus fuerit remotus. 7. q. 1. in prin. vers. ni fortè in eius locum. Altera exceptio est: Nisi prior episcopus renunciauerit. Quae exceptio ipso quidem iure subsistit: verum eius replicatio est: Nisi renunciatio sit inutilis. Quae replicatio approbatur exemplo. c. ult. de renanciacione. Species inutilis renunciationis & plures propositae exceptionis replicationes vide s. cap. 7. reg. 102. & cap. 8. quæst. 8. reg. 49. except. 4. repl. 1. cum sequentibus. Tertia exceptio videtur: Nisi prior episcopus valetudinaris sit. Sed reprobat per ea quae proposita sunt s. cap. 7. reg. 75. Admittitur tamen, si valetudinaris alium sibi substitui petat. 7. q. 1. c. sicut

vir. §. ecce his autoritatibus, cum sequentibus, vsq. ad c. illud diuini. item d. q. 1. c. nihil. §. ecce. Huius distinctionis replicatio est: Nisi ob senectutem alium sibi substitui petat. d. q. 1. c. petijsti. Quarta exceptio est: Nisi prior episcopus communi cōsensu ad aliam ecclesiam transferit. 7. q. 1. c. mutationes. c. episcopus de loco. Quinta exceptio est: Nisi cum qui propria auctoritate ad aliam ecclesiam transisset, interim alius in locum eius substituat. d. q. 1. c. eos sacerdotes. Sexta exceptio est: Nisi prior episcopus monachus sit factus. d. q. 1. c. temporis. §. item cum aliquis, cum c. sequente. Hac de prima regula.

II. Regula: Non nisi sepulto prius decessore de electione tractandum est. c. bona memoria. 36. de electione. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 31.

III. Regula: Non nisi post diem tertium depositionis alterius de successore tractandum. distinct. 79. c. nullus.

IV. Regula: Sede vacante intra tres menses electio facienda: aliās ius eligendi amittitur, & ad superiorem deuoluitur. c. ne pro defectu. 41. de electione distinct. 50. c. postquam. Cuius regula exceptio prima hac est: Nisi prioribus, quibus ius eligendi competit, cessantibus, eligendi ius ad alium fuerit deuolucum: huic enim alij tres menses adduntur. d. c. 41. versus verò ad quem fuerit deuoluta. Altera exceptio est: Nisi per superiorem, sine cuius licentia eligere nequeunt, steterit quo minus intra statutum tempus elegerint. Quæ exceptio ipso quidem iure

iure subsistit: verum eius replicatio est: Nisi ij quibus ius eligendi competit, licentiam illam eligendi à superiore non postulauerint. c. ult. de electione. Tertia exceptio est: Nisi per electum steterit, quo minus electio intra tres menses perficeretur: vel propter occultum aliquod viciū, quod eligentes ignorauerunt, electio fuerit cassata. c. si electio. 26. & c. si compromissarius. 37. in prin. vers. idem sit cum elegit. de electione, in 6. Quarta exceptio videtur: Nisi per eum, in quem compromissum est, steterit, quo minus intra tempus statutum electio facta sit. Sed reprobatur d. c. 37. in prin. Hac de quarta regula, cuius similem regulam vide s. cap. 7. reg. 26. & 27.

V. Regula: Appellatione contra electionem pendente, alia electio est inhibenda: qua interim facta cassatur. c. considerauimus. 10. de electione. Cuius regula exceptio prima est: Nisi non contra formam appellationis electio sit facta. c. cum nobis. 19. in prin. eod. tt. Altera exceptio est: Nisi ij quoque qui ex regula proposita excipiunt, contra appellationem aduersa partis in electione processerint. c. bona memoria. 23. §. deim inquireret. eod. tt. Concordant ea qua proposita sunt s. lib. proxim. cap. 18. quest. 2. except. 30. Tertia exceptio est: Nisi appellatio à laico, cuius nihil interest, fuerit interposita. c. quod sicut. 28. in princ. vers. nec appellatio. d. tt. Quarta exceptio videtur: Nisi appellatione inter duos pendente, alter ex ijs mortuus sit, vel iuri suo renunciauerit, aut alio modo sit exclusus. Sed reprobatur

batur c. 1. cum c. sequente. vt lite pendente nihil innovetur, in 6. c. ex parte. 10. de arbitris. Hac de quinta regula: de qua tamen vide plura §. lib. prox. cap. 12. quest. 7. reg. 13.

VI. Regula: Electio post collationem in continenti facienda, non ex interuallo. c. cum post. 46. & c. ecclesia. 48. vers. considerauimus. de electione.

V. VBI ELECTIO FACIENDA?

In ecclesia cathedrali electio fieri debet. c. quod sicut. 28. in prin. vers. cum iuxta. d. tt. c. qua fronte. 25. in prin. de appellationibus.

VI. ANTECEDENTIA ELECTIIONEM.

I. Regula: De omnibus ijs, ad quos ius eligendi pertinet, prius canuocandis cauetur c. quod sicut. 28. §. si autem. vers. quod si eos. c. venerabilem. 34. §. obiectionibus ergo. vers. & ex eo quod fautores ducia. c. coram. 35. vers. fratribus omnibus. & c. bona memoria. 36. §. electionem autem. vers. tum quia. de electione. Huius regule exceptiones enumeratae sunt §. quest. 2. reg. 1. except. 1. cum sequentibus.

II. Regula: De authoritate Papa prius requirenda in patriarcha eligendo cauetur extranag. comm. sancta. 3. de electione.

VII. MODVS ET ADIVNCTA electionis.

I. Regula: De triplici modo electionis cauetur c. quia propter. 42. in prin. vsq. ad §. illud autem. de electione.

electione. vbi hisce verbis, Assumantur tres de collegio, &c. primus modus confirmatur, quem Scrutinium appellant. insuper hisce verbis, Vel saltem eligendi potestas aliquibus viris idoneis committatur, &c. confirmatur secundus modus, qui compromissi speciem habet. denique hisce verbis, Nisi forte communiter esset ab omnibus quasi per inspirationem absq; vitio celebrata: tertius modus per inspirationem dictas approbatur, qui est, quando concorditer eligant aliquē, nullo habito inter se tractatu. Quod autem ad secundum modum attinet, videtur cauere compromissum absolutum esse debere. at c. cum dilectus. 32. eod. tit. de compromisso limitato dictum erat: quod per d. c. 42. correctum videri poterat. Sed hanc correctionem factam esse negat Bonifacius octauus c. cum expediat. 29. eod. tit. in 6. Postremo de modo electionis etiam cauetur c. cum terra. 14. de electione.

I I. Regula: Ne clām fiat electio, sed communiter, cauetur d. c. 42. §. fin. & c. in Genesi 55. vers. nec etiam electio. eod. tit.

I I I. Regula: Ne sorte fiat electio, cauetur c. ecclesia. 3. de sortilegijs. .

I V. Regula: De collatione post publicationem scrutinij facienda cauetur d. c. 42. §. statuimus. vers. ut is collatione. c. Cumana. 50. §. fin. c. in Genesi. 55. in prin. & c. publicato. 58. de electione.

V. Regula: Si in electione dissentiant, statur sententia maioris partis, c. cum inter. 21. §. discretioni vestra.

*vestra. c. cum in iure. 33. c. venerabilem. 34. §. obiectio-
 nibus. vers. quamvis plures. c. coram. 35. & c. scrip-
 tum. 40. §. per apostolica scripta. vers. et si partes.
 d. tr. c. quorundam. 24. §. circa religiosos. eod. tr.
 in 6. c. nec episcopi. 7. in fine. de temporibus ordinat.
 c. i. de ijs quæ fiunt à maiore parte. distinct. 63. c. ult.
 distinct. 65. in prin. cum c. sequente. c. non debet. §.
 fin. c. episcopus. §. si verò. distinct. 79. c. si transitus.
 Concordant item ea quæ habentur s. lib. prox. cap.
 19. except. 4. repl. 1. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 34. Hu-
 ius regulæ exceptio prima est: Nisi maior pars non
 fuerit sanior. Approbatur exemplo c. ecclesia. 57. de
 electione. distin. 61. c. in ordinatione. vers. siue etiam.
 Huius replicatio est: Nisi minor & sanior pars reli-
 giosum elegerit. c. quorundam. 24. §. circa religio-
 sos. de electione. in 6. Clement. quod circa. 6. eod. tr.
 Altera exceptio est: Nisi maior pars mendicantem
 elegerit ad administrationem non sui ordinis. d. c.
 quorundam. 24. Declaratur exceptio proposita d.
 Clement. 6. Tertia exceptio est: Nisi maior pars in-
 dignum elegerit, vel ineligibilem. c. dudum. 22. c.
 scriptum. 40. §. per apostolica. vers. nisi probatum
 fuerit. & §. si verò numerus. c. congregato. 53. de e-
 lectione. distin. 61. c. in ordinatione. Quarta exce-
 ptio est: Nisi maior pars elegerit postulandum, mi-
 nor non postulandum. Quæ exceptio ipso quidem
 iure subsistit: verum eius replicatio est: Nisi pars
 postulandum eligens duplo fuerit maior. c. scriptum.
 40. de electione. & c. bona memoria. 3. §. attenden-*

tes. de postulat. pralatorum. Quinta exceptio est: Nisi maior utilitas publica sit pro minore parte. d. c. bona memoria. 3. Sexta exceptio est: Nisi maior pars sit non capituli, sed respectu dissentientium. c. ecclesia. 48. c. Cumana. 50. & c. in Genesi. 55. de electione. Huius replicatio videtur: Nisi in aliquem ita compromissum sit, ut collectis votis eum eligeret, in quem non maior pars capituli, sed comparatione aliorum dissentientium facta consentiret. Sed reprobat c. si cui. 23. de electione, in 6. Septima exceptio est: Nisi in Papa eligendo minus quam duae partes consentiant. c. licet. 6. de electione. c. ut periculum. 3. in prin. eod. tt. in 6. Octava exceptio: Nisi ex intervallo alijs accedentibus minor pars facta sit maior. c. auditis. 29. de electione. Nona exceptio est: Nisi maior pars contempta seu non vocata minore parte aliquem elegerit. c. bona memoria. 36. eod. tt. Decima exceptio est: Nisi maior pars post & contra appellationem interpositam elegerit. c. bona memoria. 23. eod. tt. Undecima exceptio est: Nisi antea in negotio electionis in alios fuerit compromissum. c. in causis. 30. eod. tt.

Replicatio propositarum exceptionum generalis.

Haecenus proposita regula exceptiones enumeravimus: quarum replicatio generalis haec est: Nisi pars duplo sit maior. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur c. si quando. 9. de electione, in 6.

V I. Regula: Si consilio quorūdam electio facienda est,

da est, hi in tractatu electionis adhibendi sunt, eorumq; responsum requirendum, non post electionem peractam consulendi. c. cum in veteri. 52. de electione. c. cum olim. 7. de arbitris.

VII. Regula: Ne quid gratia detur in electionibus, vel acclamationi populi, cauetur 8. q. 1. c. qui vos, cum c. sequente, c. si ergo. c. nec nouum. c. audacter. q. 2. in prin. cum c. sequente.

VIII. Regula: Vt in electionibus communi utilitati prospiciatur, cauetur d. q. 2. c. vlt.

IX. Regula: De cautione nulli ab eligendo de indemnitate praestanda cauetur 8. q. 3. c. 1.

X. Regula: Ne quid pro electione detur, & euentus si quid datum sit, cauetur c. penult. de electione. Concordant ea quae habentur 5. lib. 1. cap. 16. quest. 1. causa 2.

XI. Regula: Ne vota eligentium sint incerta, conditionalia vel alternatiua, cauetur c. in electionibus. 2. de electione, in 6. c. vnico, de postulat. praelatorum, in 6.

XII. Regula: Praelatus alterius ecclesiae, item illegitimè natus vel aliàs ineligibilis postulandus, non eligendus est. c. vlt. de postulat. praelatorum. c. innotuit. 20. §. habito ergo de electione. Huius exceptio est in abbate alterius ecclesiae, qui eligi potest. c. si abbatem. 36. in prin. de electione, in 6.

XIII. Regula: Per vnum electio est pronuntianda, non per plures. c. sicut. 21. eod. tit. c. cum ab vno. 4. in fine, de re iudicata, in 6.

XIIII. Re-

XIIII. Regula: De publicanda electione cauetur c. quia propter. 42. §. fin. & c. cum post. 46. de electione.

VIII. EVENTVS ET CONSEQUENTIA electionem.

I. Regula: De electione electo presentanda, & consensu eius requirendo cauetur c. quam sit. c. in prin. c. cupientes. 16. §. ceterum. de electione, in 6.

II. Regula: De consensu electi intra mensem declarando cauetur d. c. 6. vers. electus verò illum. & d. c. 16. in princ. Per sex menses expectari iubetur, si longè absit electus, c. quoniam. 5. §. porro. vers. quod si forsan, vt lre non contestata.

III. Regula: Religioso electo, consensus superioris intra certum tempus pro presentia vel absentia eius moderandum requirendus. extrauag. comm. si religiosus. 2. de electione.

IV. Regula: De electo inuito cogendo cauetur c. quæris. 6. de etate & qualitate præsiciend.

V. Regula: Qui putauerit electionem non rectè factam, contra eam appellare potest. Cuius regula exceptio est: Nisi electio fuerit confirmata. c. constitutus. 46. de appellationib.

De appella
tione con-
tra electio-
nem.

VI. Regula: Qui elegit, vel electioni consensit, appellare contra eam non potest; nisi ex causa potestea emergente. c. nulli. 8. de electione, in 6.

VII. Regula: Qui electus ius suum resignauit, alio electo appellare non potest. c. cum inter. 16. de electione.

VIII. Regula: Papa hoc casu regulariter est appellandus. Quæ regula approbatur simul & distinguitur c. quamuis. 10. de electione, in 6.

IX. Regula: Intra decem dies ex quo sciuit, appellare debet. c. concertationi. 8. de appellat. in 6.

X. Regula: De appellatione appellato intimanda, vel publicè proponenda, cauetur Clement. causam. 3. de electione.

XI. Regula: De appellationis causa prius ab inferiore indice cognoscenda, & termino statuendo, cauetur d. c. quamuis. 10. in fine. & c. prouida. 44. in prin. eod. tt.

XII. Regula: De itinere intra mensem ab utraque parte ad Papam arripiendo cauetur. c. 1. in prin. eod. tt.

XIII. Regula: Si post aduentum vnius partis altera pars intra viginti dies non venerit: nihilominus in causa procedendum. d. c. 1. in princ. vers. sed si pars alia non venerit.

XIIII. Regula: De appellationis instrumento conficiendo, omnibusq; causis in eo exprimendis, nec alijs postea proponendis: deq; iuramento ab appellante prestando, quod ea quæ in instrumento continentur, possit probare, cauetur c. vt circa. 4. c. in qui. 19. de electione, in 6. Proposita regula exceptio prima hac videtur: Nisi ante electionem appelletur ne fiat. Sed reprobatu c. qui contra. 20. eod. tt. Altera exceptio est: Nisi iudicialis, non extraiudicialis sit appellatio. c. constitutio. 41. eod. tt. Tertia ex-

ceptio

ceptio est: Nisi id quod contra electionem obijcitur, directò respiciat ius ecclesie, vel eius qui appellauit. Clement. constitutionem. 4. in prin. eod. tt. Quarta exceptio est, quòd quamuis omisso forma appellationis suprascripte appellansem repellat à probatione faciendâ, factam tamen probationem non infirmet. d. Clement. 4. §. fin. Quinta exceptio videtur: Nisi appellans postea per viam simplicis querelæ, vel per exceptionem obiecta in appellatione velis probare. Sed reprobat d. Clemen. 4. §. in super. Sexta exceptio videtur: Nisi alius postea probare voluerit. Sed & hæc reprobat, certo tamen modo, d. Clement. 4. §. sanè si quis. Postremò, quòd in d. c. vt circa, dicitur de antiquis, quæ in opponentium noticiam primùm peruenerint, distinguitur in circumstantijs criminis vel defectus obiecti antea non expressis, d. Clement. 4. §. ceterùm.

XV. Regula: De procuratore eiusq; mandato in huiusmodi appellationibus cauetur c. procurator. 38. de electionibus, in 6.

XV I. Regula: De pœna appellantis non obtinentis nec probantis cauetur c. 1. §. adijcientes. c. vt circa. 4. §. fin. c. si forrè. 11. §. fin. de electione, in 6. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi ab appellatione destiterit. c. quamuis. 10. §. ceterùm in præmissis. eod. tt. Huius replicatio est: Nisi appellans opposuerit euidentem defectum scientia vel persona contra promouendum: hoc enim casu desistere non licet, s. ab eo, 31. eod. tt. Altera exceptio est in

alijs beneficijs, quàm quæ in illa ecclesia, contra eius electionem appellauit, obtinet: hæc enim beneficia non probans non amittit. c. si compromissarius. 37. §. fin. eod. tit.

XVII. Regula: Non solum per appellationem, sed etiam per exceptionem & alia iuris remedia vitium electionis potest deferri. c. concertationi. 8. in fine. de appellat. in 6. extrauag. comm. vnica, in fine. de authoritate pallij.

XVIII. Regula: Si eligendo contradicatur, prius persona contradicentes, deinde obiecta sunt ponderanda. dist. 23. c. illud statuendum.

XIX. Regula: De pœna impediētis electionem cauetur 1. quæst. i. c. sunt quidam.

XX. Regula: De pœna eius qui aliquem eligendū inuitis obtrusit, cauetur c. sciāt. 12. de electione, in 6.

De confir-
matione e-
lectionis.

XXI. Regula: De tempore petendæ confirmatio-
nis electionis cauetur c. quam sit. 6. §. fin. eod. tit.
Cuius regulæ exceptio in confirmatione ab apostoli-
ca sede petendæ proponitur c. cupientes, 16. in
prin. & c. si postquam. 33. §. fin. eod. tit.

XXII. Regula: De re quæ confirmanda peti pō-
test, cauetur c. vt quis. 25. eod. tit.

XXIII. Regula: Confirmatio electionis per sin-
gulas prouincias ad metropolitanum pertinet. di-
stinct. 64. c. 1. in fine. c. extra. c. penult. in fine, cum
c. sequente. Huius regulæ exceptio prima est: Nisi
prouincia primatem habeat: tunc enim ad prima-
tem confirmatio spectat. dist. 65. c. de persona, cum
c. se-

et sequente. Altera exceptio est: Nisi ecclesia immediate ad Papam spectet, vel per appellationem causa electionis ad eum fuerit deuoluta. c. nihil est. 44. §. caterum. de electione. c. cupientes. 16. in princ. vers. quo ad illas que petuntur. Et ibi glossa. eod. tit. in 6. Tertia exceptio est in legato de latere: qui etiam sine speciali mandato electiones potest confirmare. c. si abbatem 36. §. fin. eod. tit. in 6.

XXIV. Regula: De vocandis ante confirmationem is qui electioni se volunt opponere, cauetur c. vltim. de electione, in 6.

XXV. Regula: De inquirendis et examinandis prius vita et moribus confirmandi cauetur c. postquam. 3. c. cum nobis. 19. §. his igitur. de electione distin. 23. c. qui episcopus. distin. 24. c. episcopi. item de obiecto, quod euidentem defectum scientia et persone electi obtinet, prius examinando cauetur c. si forte. 11. de electione, in 6. Declaratur hac regula c. 2. de verb. signific. in 6. Reliqua ad examen ordinandi vel confirmandi pertinentia vide §. cap. 4. quest. 6. reg. 3.

XXVI. Regula: Si à Papa confirmatio facienda est, mittenda sunt persona, ex quibus plenè instrui possit: et de expensis confirmationis gratia faciendis cauetur c. nihil est. 44. §. caterum. de electione. item c. cupientes. 16. §. ad hac. §. caterum. vers. vel si personas. c. si postquam. 33 §. fin. eod. tit. in 6.

XXVII. Regula: Ut electus, qui confirmationem à sede apostolica petit, ante finitum negocium non

recedat, cauetur d. c. si postquam. 33. §. si verò.

XXVIII. Regula: Ne pendente contra electionem appellatione confirmatio fiat, cauetur d. c. 33. in prin. & c. prouida. 44. eod. tt.

XXIX. Regula: Electus ante confirmationem administrare non potest: quòd si administrauerit, electio infirmatur. c. nosti. 9. c. qualiter. 17. c. bona memoria. 23. in prin. de electione. c. auaritia. 5. eod. tt. in 6. Cuius regula exceptio prima est: Nisi electus in concordia & nimium remotus à Papa sit confirmandus. c. nihil est. 44. §. ceterum. vers. ita quod interim. de electione. Altera exceptio est: Nisi Papa ante coronationem administrauerit. extrauag. com. vlt. de sentent. excom.

XXX. Regula: De pœna eius qui dolo vel culpa indignum electum confirmat, cauetur d. c. nihil est. 44. in prin.

De postulatione prælatorum.

XXXI. Regula: Suprà quæst. prox. reg. 11. dictum est, prælatus alterius ecclesiæ illegitimè natus & aliàs ineligibilem postulari posse & debere, vt gratia facta eum eligere liceat. Ideo postulationis iura hic subiicienda. De postulatione igitur facienda, de q̃ personis eius gratia ad Papam mittendis, & de expensis cauetur c. cupientes. 16. §. denique. de electione, in 6.

XXXII. Regula: Postulatione facta, ad quam nondum est responsuri, postulato ius quæsitum non est. c. postulationem. 5. de postulatione prælatorum.

XXXIII. Regula: Postulatione Pape presenta-

ea, postulantibus ab ea recedere amplius non possunt.
c. bona memoria. 4. d. rr.

XXXIIII. Regula: Quia in appellationibus aduersus electionem & postulationem exceptiones solent opponi, item ante confirmationem: de istiusmodi exceptionibus, antequam ad consecrationem veniamus, hic obiter est annotandum. Quamvis autem electio regulariter iusta esse, & ex ea electo ius competere presumatur: tamen regula hac plures recipit exceptiones, quarum eas quidem quas sumuntur ex persona electi, licet videre s. quast. 1. eas vero quas sumuntur ex persona eligentis, colligere licet ex iis quas proposita sunt s. quast. 2. Quae vero sumuntur ex electionis tempore, proposita sunt s. quast. 4. Ex loco electionis exceptio sumpta exposita est s. quast. 5. Ex antecedentibus exceptiones desumptas licet colligere ex iis quas proposita sunt s. quast. 6. Similiter ex modo & adiunctis electionis desumptae exceptiones colligi possunt ex iis quas annotauimus s. quast. 7. Prater istas autem supersunt nonnullae aliae exceptiones, quas hoc loco subiiciemus. Harum prima est: Nisi contra inhibitionem Papa facta sit electio. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. si eo tempore. 45. de electione, in 6. Altera exceptio est: Nisi contra canones vel consuetudinem loci electio sit facta. dist. 51. c. ult. § fin. 24. q. 1. c. pudenda. §. videamus tamen. Tertia exceptio est: Nisi per ambitum quis sit electus. 1. q. 1. c. nullus itaq. Cōcordant ea quae proposita sunt s. lib. 1.

De excepti
onibus ad
uersus ele
ctionem &
postulatio
nem oppo
nendis.

cap. 16. quæst. 1. causa 9. Quarta exceptio est: Nisi pendente appellatione facta sit electio. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quæ proposita sunt s. quæst. 4. reg. 5. Quinta exceptio est: Nisi post compromissum in alium factum electio facta sit. c. ex parte. 10. de arbitris. Sexta exceptio videtur: Nisi eligentes sententiam mutauerint, & ab electione resilierint. Sed reprobatur c. cum inter. 21. & c. publicato. 58. de electione. c. bona memoria 4. de postulat. pralatorum. Septima exceptio est: Nisi electus postea capitale crimen commiserit. dist. 50. c. si episcopus. Octaua exceptio est: Nisi post sacramentum præstitum electus contraria posuerit, vel responderit. c. ult. de iureiurando, in 6. Nona exceptio est: Nisi confirmatio electionis sit cassata: per hoc enim ipsa quoque electio censetur cassata. Verum huius exceptionis replicatio est: Nisi ob defectum solennitatis vel personam confirmantis confirmatio fuerit cassata: per hoc enim non infirmatur electio. c. si confirmationem. 39. de electione, in 6. Decima exceptio est: Nisi monachus sine consensu abbatis sit electus. c. si religiosus. 27. eod. tit. Concordant ea quæ habentur s. cap. 4. quæst. 6. reg. 7. Undecima exceptio videtur: Nisi monachus sine consensu conventus sit electus. Sed reprobatur d. c. 27. §. quia verò Plures huiusmodi exceptiones colligi possunt ex ijs quæ proposita sunt s. cap. 7. reg. 72. cum sequent.

De consecratione electi.

XXXV. Regula: Electus consecrandus est. c. nihil est. 44. §. fin. de electione. c. 1. de Sacramentis non iterandis.

iterandis. Cuius exceptio prima est: Nisi non canonicè fuerit electus. *distin. 62. c. vlt.* Altera exceptio est: Nisi fuerit schismaticus. *24. q. 1. c. pudenda.* Tertia exceptio est: Nisi semel sit consecratus. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quae habentur *3. lib. prox. cap. 4. reg. 3. except. 1.*

XXXVI. Regula: A quibus & quor episcopis consecratio facienda, definitur *c. si archiepiscopus. 6. de temp. ordinat. vbi glossa Ordinationis vocabulum interpretatur pro consecratione, quemadmodum etiam in ijs quae sequuntur.* Concordat *c. nec episcopi. 7. eod. tit. distin. 51. c. vltim. §. quicumq; igitur. vers. ab vniuersis. dist. 61. c. episcopum. dist. 62. c. 1. vers. nec à comprouincialibus. distin. 64. c. 1. cum sequentibus, vsq; ad distin. 65. item distin. 65. c. vlt. dist. 66. per totam. Apost. canon. 1. Ad minus autem à tribus episcopis consecratio facienda. *distin. 68. c. corepiscopi. §. quod autem.**

XXXVII. Regula: Munus consecrandi electum delegari potest. *c. quod sedem. 10. de officio ordinari. M. I. R. lib. 3. cap. 4. reg. 37.*

XXXVIII. Regula: Sine consensu primatis metropolitani consecrare non debet. *distin. 65. c. de persona, cum c. sequente.*

XXXIX. Regula: Quibus praesentibus & consentientibus consecratio facienda, definitur *distin. 23. c. qui episcopus. §. fin. distin. 51. c. vlt. §. sed nec ille. dist. 61. nullus inuitis, in prin. distin. 63. c. quia igitur. & c. vlt. in fine. distin. 65. c. non debet. c. episcopus.*

Concordant item ea quæ habentur $\bar{s}$. quæst. 2. reg. 5. Sanè si non omnes consentiant, obtinet consensus plurium. d. distin. 65. in prin. cum. c. sequente. c. non debet. §. fin. c. episcopus. §. si verò,

XL. Regula: Vbi consecratio facienda sit, definitur dist. 51. c. vlt. §. episcopus autem.

XLI. Regula: Quando consecratio facienda? Die Dominico hora tertia consecratio facienda. d. c. vlt. §. quicumq; igitur. vers. die Dominico. distin. 75. in prin. cum c. sequente. Sabbathum magnum consecratione præfinitur distin. 76. c. vlt.

XLII. Regula: Ultra tres menses consecratio non differenda. distin. 75. c. quoniam quidam. distin. 100. c. 1. §. si verò.

XLIII. Regula: Modus consecrandi definitur dist. 23. c. episcopus. dist. 75. c. 1. item De sacramentis non iterandis c. presbyter. 3. De vñctione adhibenda in consecratione cauetur c. 1. in prin. vsq; ad §. quia verò Christus. de sacra vñctione.

XLIII. Regula: De decretis conciliorum consecrando inculcandis cauetur dist. 38. c. placuit.

XLV. Regula: De iuramento ab electo præstando cauetur distin. 23. c. quanquam. extrauag. com. c. §. similiter. Concordant ea quæ habentur $\bar{s}$. cap. 4. quæst. 7. reg. 5. Forma huius iuramenti habetur c. ego N. 4. de iureiurando. Ne autem forma canonica in præstando iureiurando excedatur, cauetur c. dilecti. 13. de maiestate & obedientia.

XLVI. Regula: Ordinatus à comprouincialibus

int. 2

intra duos menses metropolitano se debet repræsentare. dist. 65. c. si quis in.

XLVII. Regula : Ante consecrationem electus & confirmatus, quæ sunt iurisdictionis habet : quæ autem sunt ordinis episcopalis, non habet. c. transmissum. 15. c. quod sicut. 28. §. super eo. de electione. Similem regulam vide s. reg. 29.

XLVIII. Regula : De pœna consecrationis non legitimè factæ cauetur distin. 62. c. ult. 1. q. 1. c. si qui episcopi. Concordant ea quæ habentur s. quæst. 2. reg. 1. except. 9.

XLIX. Regula : Consecratus intra tres menses pallium postulare debet. Interim ordinare alios non potest. distin. 100. in prin. cum c. sequente. de electione. c. quod sicut. 28. §. super eo. vers. præterea. de electione. Potest tamen alij mandare ordinationem seu consecrationem. c. suffraganeis. 11. eod. tit.

De pallio
assumendo.

L. Regula : Criminis obiectio non impedit pallij assumptionem. Quæ regula approbatur simul & distinguitur c. 1. de auctoritate pallij.

LI. Regula : Honor pallij non datur, nisi meritis exigentibus & fortiter postulanti. distin. 100. c. prisca. c. novit. §. causarum.

LII. Regula : De cautione & professione fidei ab eo qui pallium petit, præstanda cauetur d. §. causarum. & d. distin. 100. c. optatum. c. in ea synodo. item De electione c. significasti. 4.

LIII. Regula : Pro pallio nihil dandum est. d. distin. 100. c. novit.

LIIII. Re-

LIIII. Regula : Cum pallia semper priuilegia aut noua dantur, aut vetera confirmantur. d. distin. 100. c. rationis, cum duob. cc. sequentibus.

LV. Regula : Per pallium confertur plenitudo pontificalis officij, & nomen archiepiscopale. c. nisi speciale. 3. c. ad honorem. 4. in princ. vers. quoniam assumptus. c. cum sis. 6. vers. per quod. de authoritate pallij.

LV I. Regula : Non nisi ad missarum solennia pallio vtendum est. dist. 100. c. pallium. c. non multum. c. contra. item De authoritate pallij c. ad honorem. 4. vers. nec vbiq. & c. cum sis. 6.

LV II. Regula : Non omnibus diebus pallio vtendum, sed certis diebus solennibus. d. c. cum sis. 6. vers. diebus solennibus. & d. c. 4. vers. certis debent vti diebus.

LV III. Regula : Intra quamlibet ecclesiam sue prouinciae archiepiscopus pallio vti potest: extra non potest. d. c. 4. Huius regula exceptio prima est in Romano pontifice, qui pallio vtitur etiam extra suam prouinciam. d. c. 4. Altera exceptio est: Nisi ex indulgentia Papae extra vtatur. c. ex tuarum. 5. eod. tit. Tertia exceptio videtur: Nisi consuetudo loci aliud induxerit. Sed reprobatur d. c. 5. vers. licet autem talis consuetudo.

LIX. Regula: Alter alteri pallium commodare non potest. c. ad hoc. 2. de authoritate pallij. Hac de pallio: sequuntur nunc reliqui electionis effectus & consequentia.

LX. Regula: De expensis in electionem factis ex bonis ecclesie recuperandis cauetur c. vi praterita. 45 de electione.

LXI. Regula: Minori dispensatiue electo, administratio interim clericis, non laicis committenda. c. ex ratione. 2. de etate & qualitate præsiciendorū.

LXII. Regula: Episcopus ordinatus ecclesiam sibi commissam adire tenetur: quod si neglexerit, punitur. dist. 92. c. si quis episcopus. Aposto. canon. 35.

LXIII. Regula: Si ad ecclesiam sibi commissam accedere fuerit prohibitus, quid iuris sit, vide s. cap. 8. quæst. 8. reg. 70.

LXIII. Regula: Ut habeat sue electionis, confirmationis & consecrationis literas, cauetur extras uag. com. i. de electione.

LXV. Regula: Si viciosa sit electio, eligens ius eligendi amittit. Quæ regula approbatur simul & distinguitur s. quæst. 2. reg. i. except. 9. Euentus
vitiōse ele-
ctionis.

LXVI. Regula: Qui in deiectionis locum se eligi passus est, fit infamis; & ab honoribus ecclesiasticis arcetur. 3. q. 2. c. audiuiimus. 7. q. i. c. eum qui. Huius regula exceptio prima est: Nisi non per ambitum vel Simoniam alteri fuerit suspectus. d. q. i. c. presentium. §. illud autem. Altera exceptio est: Nisi alter, in cuius locum fuit suspectus, iusta ex causa fuerit remotus. Quæ exceptio approbatur per ea quæ habentur s. quæst. 4. reg. i.

LXVII. Regula: Qui ratione ætatis inutiliter electus est, in proximum inferiorem ordinem deici-
tur.

tur. c. cum in cunctis. 7. §. inferiora. vers. cum autem assumptus. & vers. hoc sanè. de electione. c. 1. de etate & qualitate praficiendor. Hactenus euentus & consequentia electionis enumerauimus. Supersunt adfinia remedia.

IX. ADFINIA ELECTIONIS remedia,

Adfinia electionis remedia sunt collatio & prouisio. Quæ remedia in pralatis collegiatarum ecclesiarum ordinandis prohibentur c. 1. de electione. Exemplum prouisionis habetur extrauag. comm. nuper. 8. cum c. sequent. de prabendis. Hac de electione pralatorum sint dicta : de qua vide item M. I. C. lib. 3. cap. 4.

DE PRAELATIS ALIIS QVE personis Ecclesiasticis in specie.

Cap. XI.

Hactenus de pralatis in genere dictum est : nunc de iisdem alijsq; personis ecclesiasticis dicitur in specie : & primum de CHRISTO, qui ecclesia caput est.

DE CHRISTO.

I. Regula: De nomine Christi, habetur c. 1. §. quia verò. vers. Christus enim. de sacra vñctione.

II. Regula: Christus fundamentum est: quo deficiente, deficit id quod est superadificatum. 1. q. 1. c. cum Paulus.

III. Regula: Christus verus Deus & verus homo est.

est. c. in quadam. 8. de celebrat. missarum. Clement.
1. in prin. de summa trinitate. c. cum Christus. 7. de
hæreticis.

IV. Regula: Christus panis est viuus. de conse-
crat. distin. 2. c. Christus.

V. Regula: Christus quotidie immolatur, cum
corpus & sanguis eius sumitur. d. distin. 2. c. semel
immolatus. de pœnitent. dist. 1. c. potest fieri. §. sicut.

VI. Regula: Signum Deitatis in Christo est, quod
super eum descenderit & manserit spiritus sanctus.
de pœnitent. dist. 2. c. querendum.

VII. Regula: Semel mortuus, non amplius mo-
rietur. de consecrat. dist. 2. c. semel Christus.

VIII. Regula: Christus proprium habuit, per
ea quæ proposita sunt 5. lib. 1. cap. 17. q. 3. causa 7.

IX. Regula: Christus pingendus est specie homi-
nis, non agni. de consecrat. distin. 3. c. sextam.

X. Regula: De gratia Christi, habetur de conse-
crat. distin. 4. c. gratia. c. antepenult. cum duobus
sequentibus.

DE SPIRITU SANCTO.

I. Regula: Spiritus sanctus procedit à patre &
filio. c. vnico, de summa trinitat. in 6. de consecrat.
dist. 5. c. de spiritu. & c. ult.

II. Regula: An & quatenus permaneat vel re-
cedat spiritus sanctus, definitur De pœnitent. dist. 2.
c. querendum. c. potest discursus.

DE DISCIPULIS CHRISTI.

I. Regula: Discipuli Christi creduntur esse bap-
tismi.

zati. de consecrat. distin. 4. c. quando ab. c. si eos.

II. Regula: Discipuli Christi proprium habuerunt, per ea quae proposita sunt s. lib. 1. cap. 17. quest. 3. causa. 7.

DE PETRO ET PAVLO.

I. Regula: Petrus & Paulus apostolorum praecipui sunt, qui sub vno persecutore, eodem die & loco Romanam suo martyrio Christo consecrarunt; ut esset caput ecclesiae. c. fundamenta. 17. §. huius autem. de electione, in 6. distinct. 21. c. in nouo. c. quamuis.

II. Regula: Petrus & Paulus pares sunt meritis. 2. q. 7. c. beati. Concordat s. reg. prox.

III. Regula: Petrus Paulum superauit gradu dignitatis. d. q. 7. c. Paulus Petrum. c. puto. 24. q. 1. c. audiuiimus. §. vnde cum omnibus.

IV. Regula: De naui Petri turbata, habetur 24. q. 1. c. non turbatur.

V. Regula: De genere piscandi quo vsus est Petrus, habetur d. q. 1. c. est aliud.

VI. Regula: De eo quod Petrus percussit aurem, habetur d. q. 1. c. si Petrus.

DE PAPA.

I. Regula: De nomine, habetur distinct. 21. c. 1. §. Pontifex.

II. Regula: Papa summus est pontifex, per ea quae proposita sunt s. cap. 8. quest. 6. reg. 2. Non tamen ob id vniuersalis est nominandus. dist. 99. c. vlt.

III. Regula: Dignior est Imperatore, a quo ei debetur obedientia. c. solita benignitatis. 6. de maiori-
tate.

itate. Clement. 1. de iureiurando. Excommunicat Imperatorem. c. ad apostolicam. 2. de re iudicata, in 6. extrauag. com. c. ad certitudinem 3. eod. tit.

IV. Regula: Potestas legem condendi & mutandi est penes Papam. c. translato. 3. de constitutionibus.

V. Regula: De iudicio Papæ disputari non oportet. 17. q. 4. c. nemini. extrauag. Ioann. XXII. quia quorundam. 5. de verb. signif.

VI. Regula: Ex ore Papæ debet exire rectissima sententia, quæ sine respectu ius suum cuiq; tribuat. c. ex ore. 17. in prin. de priuilegijs.

VII. Regula: Imp. Constantinus urbem Romam eiusq; imperium Papæ donauit. c. fundamenta. 17. §. ne autem ipsa. de electione, in 6. distin. 96. c. Constantinus, cum c. sequente. 12. q. 1. c. futuram. §. deniq; idem. Confirmatur eadem donatio per Ludouicum Imp. distin. 63. c. ego Ludouicus. item per Othonem Imp. dist. 63. c. tibi domino.

VIII. Regula: Vacante Imperio, iurisdictio eius ad Papam pertinet. extrauag. Ioann. XXII. c. unico, ne sede vacante.

IX. Regula: Papæ omnes subsumt, isq; utrumque gladium habet, omnesq; iudicat, & à nemine iudicatur. extrauag. com. 1. de maiestate. distin. 46. c. si Papa. 9. q. 3. c. patet. c. nemo. c. aliorum. c. facta. c. ipsi sunt. c. cuncta, cum c. sequente. 23. q. 4. c. displicet tibi. §. repetis. vers. & adorabunt. M. I. R. lib. 3. cap. 5. de papa, reg. 1. Planè à regula proposita exci-

N

pitur

pitur rex Francorum cum suis subditis; extrauag.
com. meruit. 2. de priuilegijs.

X. Regula: Inimicus Papa ab omnibus est vitan-
dus. dist. 93. in prin. cum duob. sequentibus. 11. q. 3. c.
si inimicus.

XI. Regula: Ad Papam omnes alia ecclesia respi-
cere debent, & quod ille credit, credere debent,
eiusq. vestigia sequi. c. vlt. §. volentes igitur. vers.
conformantes se. de baptismo. de consecrat. distin. 3.
c. nosse, in fine. c. celebritatem. vers. quia non. 24.
q. 1. c. hac est. c. rogamus. c. quoniam vetus. 27. q. 2.
c. lex diuina, in princ. Concordant item ea que ha-
bentur §. cap. 8. quest. 6. reg. 2. & lib. 1. cap. 17. quest.
3. causa 1.

XII. Regula: Papa seu Romana ecclesia non er-
rat. 24. q. 1. c. in sede. c. à recta. vers. hac sancta. c.
hac est, in fine. M. I. R. lib. 3. cap. 5. de Papa, reg. 2.

XIII. Regula: Papa zelum religionis præcate-
ris habet. d. q. 1. c. officij.

XIV. Regula: Papa hæreses destruit, non fouet.
d. q. 1. c. memor.

XV. Regula: Papam vigilantem esse oportet. 25.
q. 1. c. diuinis.

XVI. Regula: Questio fidei ad Papam pertinet.
24. q. 1. c. quoties.

XVII. Regula: Papa non est alligatus concilijs.
c. significasti. 4. §. aiunt in concilijs. de electione. M.
I. R. d. cap. 5. de Papa, reg. 1.

XVIII. Regula: Papa non est alligatus decretis
præde.

prædecessorum suorum. c. innotuit. 20. §. quamvis autem. d. tt. & extrauag. XXII. quia quorundam. 3. §. ad impugnandas. de verb. significat.

XIX. Regula: Papa contra ius dispensandi potestatem habet. c. proposuit. 4. §. licet autem. vers. qui secundum plenitudinem. de concessione præbendæ. Plura de hac regula vide §. libro 1. capite 2. except. 10.

XX. Regula: Quibus ius eligendi Papam competit? Non nisi cardinalibus competit. distinct. 79. in De Papa eligendo. princ. cum c. sequente. dist. 23. c. 1. §. quapropter. & §. quod si prauorum.

XXI. Regula: Cardinalibus etiam excommunicatis, suspensis vel interdictis ius est eligendi Papam. Clement, ne Romani. 2. §. caterum. de electione.

XXII. Regula: Imperatoris consensus in eligendo Papa requiritur. distinct. 63. c. Agatho, cum duob. cc. sequentibus. & c. quia sancta. Contradicit d. c. quia sancta. §. verum quia, cum sequentibus, vsq; ad c. tibi domino. Item contradicit d. dist. 63. c. sacrorum.

XXIII. Regula: Quis eligendus Papa, definitur dist. 23. c. 1. §. eligatur autem. & distinct. 79. c. oportebat. c. nullus. c. si quis ex.

XXIV. Regula: Modus eligendi, tempus item, locus & alia definiuntur d. c. 1. & c. ubi periculosum. 3. de electione, in 6. Clement, ne Romani. 2. §. sanè cum eod. tt.

XXV. Regula : Si eligentes dissentiant , non valet electio : nisi duæ partes consentiant , per ea quæ habentur s. cap. proxim. quas. 7. reg. 4. except. 7.

XXVI. Regula : Si duo concertantium temeritate fuerint electi , neuter Papa erit , sed noua electione opus est. dist. 79. c. si duo.

XXVII. Regula : Si electioni resistatur , quid iuris sit , definitur distin. 79. c. si quis ex. & c. vltim. Hac de Papa.

DE LEGATO PAPÆ.

I. Regula : Legatus de latere maius post Papam imperium habet. c. si abbatem. 36. §. huiusmodi. de electione, in 6.

II. Regula : Quæ in signum priuilegiij singulari summo pontifici sunt reseruata, ea legatus vsurpare non potest sine speciali concessione : vt est ; episcopos transferre , ecclesiam cathedralem alteri subijcere , ius primatiæ alteri concedere. duos episcopatus vnire , vel vnum diuidere. c. nisi specialis. 3. & c. quod translationem. 4. de officio legati. M. I. R. lib. 3. c. 5. de legato Papæ, reg. 1.

III. Regula : Legatus Papæ excommunicatos pro iniectione manuum in clericos absoluerè non potest. d. c. 4. vers. vt illorum absolutio. & c. excommunicatis. 9. eod. tit. Plura de hac regula vide s. lib. 1. c. 13 q. 3. reg. 1. except. 7 repl. 21.

IV. Regula : Legatus Papæ non solum per appellationem , sed etiam per simplicem querelam adiri potest.

potest. c. 1. de officio legati. M. I. R. d. cap. 5. de legato
Papa, reg. 2.

V. Regula: Legatus confert beneficium vacans,
licet illud spectet ad praesentationem alicuius cleri-
ci, per ea quae habentur s. cap. 7. reg. 22.

VI. Regula: Etiam in alio loco legatus consti-
tutus, in alio iurisdictionem suam exercere potest. c.
noui. 7. d. tt. M. I. R. d. loco, reg. 3.

VII. Regula: Statuta legatorum vim obtinent,
quamuis legati provinciam excefferint, eorumq. of-
ficiu[m] sit finitum. c. vlt. de officio legati.

VIII. Regula: Minor legatus cedit maiori, ita
vt hoc praesente illius officiu[m] cesset, per ea quae ha-
bentur s. lib. 1. cap. 5. quast. 3. reg. 4.

IX. Regula: Generalis legatus cedit speciali, c.
studuisti. 2. de officio legati.

X. Regula: Relatione causa Papa facta, legatus
iudex esse desinit. c. licet. 5. d. tt.

XI. Regula: Etiam subdiaconus legatus Papa es-
se potest. distinct. 94. c. 1.

XII. Regula: Ne legato sine literis consignatis
fides habeatur, cauetur dist. 97. c. vlt.

XIII. Regula: De non impediendo Papa legato
cauetur dist. 64. c. si quis autem. & extrauag. com.
vnica, de consuetudine.

XIV. Regula: Omnes ecclesiae eius diocesis, in
qua legatus Papa est, sumptus ad eum alendum con- De exhi-
dis seu alē-
ferre tenentur. c. cum instantia. 17. in princip. de legatis
dis legatis
sensibus. c. accedentes. 11. de praescriptionibus. Plura Papae.

de regula proposita vide j. lib. proxim. cap. de visitationibus.

XV. Regula: Quicumq; à legato fuerit requisitus, expensas ei prestare tenetur. d. c. cum instantia ver. nuncijs tamen nostris in necessarijs.

XVI. Regula: De modo expensarum legato prestandarum adhibendo cauetur d. c. cum instantia. vers. sanè in his exigendis. c. procurationes. 23. vers. hoc adhibito. eod. tit.

XVII. Regula: De cogendis contumacibus, qui sumptus legatis conferre nolant, cauetur d. c. cum instantia. vers. qui contumaciter eum duxerint. & c. quia pontificali. 2. de officio legati, in 6. Plura de legatis Papa vide §. in generali tractatu lib. 1. cap. 5. quest. 4.

DE CARDINALIBVS.

I. Regula: Cardinales Papa in executione officij sacerdotalis coadiutores adstant. c. fundamenta. 17. vers. decet namque ipsi Romano. de electione, in 6.

II. Regula: De nomine & officio cardinalium differit glossa in c. ministerium. 2. in prin. de officio archipresbyteri.

DE PATRIARCHIS SEV PRIMATIBUS?

I. Regula: De nomine & speciebus patriarcharum differitur distincte. 21. c. 1. §. patriarcha Græca. & §. patriarcha patrum princeps.

II. Regula: Patriarcha & primas nomine tantum.

tum, non re differunt. distin. 99. in prin. §. primates.
& c. 1. vers. nostros patriarchas.

III. Regula: Definitionem realem continens,
habetur d. dist. 99. c. nulli.

IV. Regula: De loco & origine patriarcharum
cauetur d. dist. 99. c. 1. & dist. 80. c. 1. cum c. sequente.

V. Regula: Archiepiscopi primatibus obedi-
tiam debent, & ab illis ad hos prouocatur, non con-
trà. distin. 99. in prin. §. ab archiepiscopis. & c. 1.
vers. ad quos episcopi.

VI. Regula: Primas non appellandus est princeps
sacerdotum vel summus. d. dist. 99. c. prima.

VII. Regula: Primas non appellandus est vniuer-
salis. dist. 99. c. nullus.

DE ARCHIEPISCOPIIS ET metropolitanis.

I. Regula: De definitione archiepiscopi & me-
tropolitani, habetur dist. 21. c. 1. §. archiepiscopus. §.
patriarcha patrum. & §. fin. item c. nulli, in fine.

II. Regula: Ne in una prouincia duo metropoli-
tani constituantur, cauetur dist. 101. c. 1.

III. Regula: Non nisi presbyter vel diaconus
in archiepiscopum eligendus. dist. 60. c. nullus.

IV. Regula: Archiepiscopus ab omnibus suis suf-
fraganeis ordinandus. distin. 66. c. 1. Concordant ea
qua habentur s. cap. prox. quasi 8. reg. 36.

V. Regula: Metropolitanus dignitatis sibi tradi-
ta antiquitus inuicem intemeratum obtineat. 25. q. 2. c.
igitur. & c. seruatis.

V I. Regula: Sine archiepiscopi consensu & consilio suffraganei nihil agere debent. 3. q. 6. c. hac quippe, in princ. 9. q. 3. c. 1. c. per singulas. c. nullus. §. fin. c. archiepiscopus. vers. nec illi. Apostol. canon. 33. in princ. Huius regula exceptio est: Nisi in sua ecclesia aliquid agant suffraganei, non extra. d. c. per singulas. vers. nisi hoc tantum. & d. c. nullus. §. fin. item d. c. archiepiscopus. vers. nisi quantum ad suas. d. c. 33. §. illa autem.

V II. Regula: Sine suffraganeis suis archiepiscopus nihil agere debet. d. c. 1. in fine. d. c. per singulas. §. fin. & d. q. 3. c. salvo. c. archiepiscopus. c. si autem. c. nullus. c. episcopo. item 3. q. 6. c. discutere, in prin. Apostol. canon. 33. §. sed neq. illa. Concordant item ea quæ habentur s. cap. 9. reg. 3. except. 3. Huius regula exceptio prima est: Nisi Papa sine suffraganeis suis agat. d. c. salvo. Concordant ea quæ habentur s. de Papa, reg. 9. Altera exceptio videtur: Nisi patriarcha seu primas sine suffraganeis suis agat. Sed reprobatur d. q. 3. c. conquestus. Tertia exceptio est: Nisi suffraganeus in suo officio negligens sit, & subditis conuiueat. d. q. 3. c. cum simus. & c. vlt. Quarta exceptio: Nisi à suffraganeo ad archiepiscopum sit prouocatum. d. c. conquestus. vers. nisi fortè pro causis. Concordant ea quæ habentur s. d. except. 3. dist. 7. Quinta exceptio est: Nisi suffraganeus decesserit. d. c. conquestus. vers. vel si episcopus suus. Sexta exceptio est: Nisi archiepiscopus ad hoc specialiter sit privilegiatus, ut sine consensu suffraganeorū agere

ei liceat. d. c. conquestus, in fine. Septima exceptio est. Nisi ad propriam ipsius archiepiscopi parochiam negotium pertineat. d. q. 3. c. si autem. vers. nisi eas tantum. c. nullus. vers. nisi quod ad suam. Plures huiusmodi exceptiones vide d. except. 3. distinct. 1. cum distinctionibus sequentibus.

VIII. Regula : Archiepiscopus in subditos sui suffraganei iurisdictionem non habet. Quaregula approbatur simul & distinguitur d. except. 3.

DE COREPISCOPIS.

I. Regula : De differentia episcoporum & corepiscoporum cauetur dist. 68. c. quamuis.

II. Regula : Vsus corepiscoporum prohibetur d. dist. 68. c. corespici.

DE ARCHIDIACONIS.

I. Regula : Archidiaconus vicem gerit episcopi in omnibus, & maior est post episcopum. c. 1. & c. ad hac. 7. §. archidiaconus. vers. secundum verò. de officio archidiaconi.

II. Regula : Archidiaconus oculus episcopi appellatur d. c. 7. §. item in epistola.

III. Regula : Archidiaconi iurisdictioni subiecti sunt diaconi & leuita. d. c. 7. §. archidiaconus. dist. 25. c. 1. §. hi sunt ordines. vers. archidiaconus. Archipresbyteri quoque eius iurisdictioni sunt subiecti, ut ex iam propositis constat : de quo etiam dicitur §. de archipresbyteris, reg. 3.

IV. Regula : Decani rurales per episcopum &

archidiaconum communiter ordinandi ac remouendi sunt. d. c. 7. §. fin.

V. Regula: Omnis sollicitudo & cura cleri & ecclesiarum eius ad archidiaconum pertinet. c. 1. vers. & omnem curam. c. ad hac. 7. §. archidiaconus. vers. parochiarum. & vers. omnem sollicitudinem. de officio archidiaconi. dist. 25. c. 1. §. hi sunt ordines.

VI. Regula: Clericorum vitam inquirere debet, & corrigenda episcopo nunciare. distinct. 94. c. si quis. §. archidiaconus.

VII. Regula: Dominari clericis, & censum ab eis exigere prohibetur d. §. archidiaconus, cum s. sequente.

VIII. Regula: Quolibet triennio per diocesim tenetur visitare parochias. c. 1. §. fin. de officio archidiaconi.

IX. Regula: Qua corrigenda in diocesi videt, corrigere ac emendare potest ac debet. d. §. fin. & c. ad hac. 7. §. item in epistola. eod. tit. Vbi excipiuntur ardua negocia.

X. Regula: Non nisi semel in anno ad ecclesias visitandas accedere debet. Qua regula approbatur simul & distinguitur c. mandamus. 6. de officio archidiaconi.

XI. Regula: Officium archidiaconi circa Euangelium legendum & missam celebrandam exponitur c. officium. 2. d. tit. & distinct. 25. c. 1. §. hi sunt ordines. vers. quis leuitarum.

XII. Regula: Omne officium ecclesiasticum prouidendo

videndo lectiones aut responsoria in matrice ecclesia dare debet ac auscultare. d. c. officium. 2. §. omne. & d. vers. qui leuitarum.

XIII. Regula: Acolytos ordinare debet. d. c. 2. §. fin.

XIV. Regula: Custodia vasorum ecclesie ad archidiaconum pertinet. c. ea qua. 3. d. tt.

XV. Regula: Curam animarum sine licentia episcopi nemini committere debet. c. cum satis. 4. d. tt.

XVI. Regula: Ius excommunicandi sine auctoritate episcopi non habet. c. archidiaconus. 5. de officio archidiaconi.

XVII. Regula: Iurgia singulorum audire debet. c. ad hac. 7. §. archidiaconus. vers. & audire. d. tt.

XVIII. Regula: Instructio corporalis tam super beneficijs quam etiam dignitatibus ad archidiaconum pertinet. d. c. 7. §. in quadam verò nostra.

XIX. Regula: Examen clericorum ordinandorum ad archidiaconum pertinet. d. §. in quadam. & c. vt nostrum. 9. vers. & illos examinare. cod. tt.

XX. Regula: Archidiaconus representat ordinandos episcopo. d. c. 9. & d. §. in quadam.

XXI. Regula: Archidiaconus poni abbates & abbatissas in sede. d. c. 9. in fine.

XXII. Regula: Archidiaconus in monasterijs iurisdictionem non habet, nisi quantum tribuit ei generalis vel specialis consuetudo. c. vlt. de officio archidiaconi.

XXIII.

XXIII. Regula : Archidiaconus non dat commendaticias ad ordines. c. significasti. 8. eod. tit.

XXIV. Regula : Non nisi diaconus in archidiaconum ordinandus, per ea quae habentur j. de archipresbyteris, reg. 2.

XXV. Regula : Archidiaconus, si episcopus negligens fuerit, à clero eligi potest. distinct. 89. c. volumus. §. hinc colligi. Nec de archidiaconis, quorum tamen plura officia enumerantur dist. 25. c. 1. §. hi sunt ordines, vsq; ad §. archipresbyter.

DE ARCHIPRESBYTERIS

& decanis.

I. Regula : Archipresbyteri à multis decani appellantur. c. ad haec. 7. §. archidiaconus. vers. archipresbyteri. de officio archidiaconi.

II. Regula : Non nisi presbyter aut diaconus in archipresbyterum vel decanum est ordinandus. distinct. 60. c. 1. c. nullus in praepositum. c. innouamus, in princ.

III. Regula : Archipresbyter subest archidiacono. d. vers. archipresbyteri. & c. 1. de officio archipresbyteri. dist. 25. c. 1. §. archipresbyter.

IV. Regula : Archipresbyter vicem absentis episcopi gerit in prouidendo, vt sacerdotes suum faciāt officium, & in alijs. c. 1. vers. & in episcopi sui absentia c. ministerium. 2. §. si episcopus. c. officium. 3. in princ. de officio archipresbyteri. & dist. 25. c. 1. §. archipresbyter. vers. & quando.

V. Regula : Archipresbyter praest presbyteris & presby-

presbyteralibus officijs. d. c. 1. vers. & quod specialiter. itē d. §. archipresbyter. vers. & quod specialiter.

V I. Regula: Assidue in ecclesia stare debet, collectam dicere, aut alij iniungere. d. c. 1. vers. & assidue in ecclesia. & d. §. archipresbyter. vers. & assidue.

V II. Regula: Prouidere debet, vt officium sacerdotum cardinalium in communicatione corporis & sanguinis Christi & alijs similibus ritē expediat. c. ministerium. 2. in princ. d. tē.

V III. Regula: Prouidere debet, vt vita sacerdotum cardinalium sit honesta & decens. d. c. 2. vers. prouideat etiam.

IX. Regula: In præcipuis festiuitatibus aut ipse missam celebrabit, aut alij celebrandam committet. d. c. 2. §. fin. & c. officium 3. in prin. eod. tē.

X. Regula: Episcopo missificante, curare debet, vt sacerdotes ad missam solenniter procedant. d. c. 3. §. quando verò.

X I. Regula: Officia archipresbyteri circa infirmos, pœnitētes, conuertendos & infantes exponuntur d. c. 3. §. debet etiam.

X II. Regula: Archipresbyter ruralis presbyterorum & laicorum plebania sua curam gerit: contra decretum tamen episcopi nihil ordinare potest. c. vlt. d. tē.

DE PRESBYTERIS.

I. Regula: De nomine & proprio presbyterorum habetur dist. 21. c. 1. §. presbyter. & dist. 84. c. vlt.

II. Re-

II. Regula : De origine presbyterorum differitur d. c. ult. vers. Moysi præcipitur. & distinct. 21. c. in nouo. §. fin.

III. Regula : Presbyteri exæquantur episcopis. d. §. presbyter. vers. vnde & apud veteres. item dist. 93. c. legimus. dist. 95. c. olim. c. ecce. §. presbyteri. vers. quoniam ipsi presbyteri. & c. episcopus.

IV. Regula : Presbyter episcopo debet obsequi. dist. 80. c. non debere. vers. similiter. dist. 93. c. à subdiacono. vers. porro pontifici. dist. 95. c. non oportet. Et sine ipso nihil peraget. Apostol. canon. 38. Quomodo autem episcopo subesse & obsequium ei præstare teneatur, definitur d. dist. 95. in prin. & c. olim. vers. sicut ergo presbyteri.

V. Regula : Presbyteri repræsentant senatum ecclesiæ. 16. q. 1. c. ecclesiæ.

VI. Regula : Presbyter virgines consecrare inconsulto episcopo & chrisma conficere prohibetur 26. q. 6. c. 1. & c. presbyter. Concordat j. reg. 16.

VII. Regula : Pœnitentes presbyter absolvere non potest. d. c. 1.

VIII. Regula : Presbyter non potest consecrare altare: nec benedicere plebi aut pœnitenti. d. q. 6. c. ministrare.

IX. Regula : Presbyteri indocti non contemnendi. c. cum ex iniuncto. 12. §. licet autem. de hæreticis.

X. Regula : Presbyter habens populum, debet habere clericum, qui setum cantet, ac in alijs eum adiuvet. c. ut quisq. 3. de vita & honestate clericis.

XI. Re-

XI. Regula: De parochiano alieno, qui proprio sacerdote contempto diuina audire vult, non admittendo cauetur c. vi dominicus. 2. de parochijs. 13. q. 1. c. 1.

XII. Regula: Presbyteri officium exponitur dist. 25. c. 1. §. ad presbyterum.

XIII. Regula: Monita vita à presbyteris inquirenda, d. dist. 25. c. audire. vers. monita autem.

XIV. Regula: Castitas à presbytero vouenda, dist. 28. c. quando.

XV. Regula: De pœna presbyteri castitatem nõ seruantis cauetur distinct. 28. c. presbyter. & c. presbyter. De qua re vide plura s. cap. 5. reg. 61. & j. de decanis, reg. 14.

XVI. Regula: Chrisma presbyter ab episcopo petere debet. distinct. 95. c. presbyteri. Concordat s. reg. 6.

XVII. Regula: Prasente episcopo presbyter conacionari potest. distinct. 95. c. ecce ego. c. esto subiectus. §. pessima.

XVIII. Regula: Prasente episcopo presbyteri infantes signare non debent. d. distinct. 95. c. penult.

XIX. Regula: Prasente episcopo presbyteri offerre non possunt, nec panem sacrificatum dare, calicemve porrigere, d. dist. 95. c. vlt.

XX. Regula: Ne presbyteri incedant nisi stola aut orario induti, cauetur 17. q. 4. c. vt presbyteri.

XXI. Regula: Presbyteri secundis nuptijs interesse

teresse prohibentur 31. q. 1. c. si qua fuerit. §. fin. cum c. sequente.

XXII. Regula : Presbyter hostiam pro infirmis semper debet habere paratam. de consecrat. dist. 2. c. presbyter.

De ordinā-
dis presby-
teris.

XXIII. Regula : Non baptizatus in presbyterū nō est ordinandus. 1. q. 1. c. si presbyter. item De presbytero non baptizato c. 1. & c. ult.

XXIV. Regula : Diaconus, non subdiaconus in presbyterum ordinandus. c. 1. de clerico per saltum promot.

XXV. Regula : Presbyteros instituendi ac destituendi ius ad episcopum pertinet. c. cum & plantare. 33. §. in ecclesiis verò. de privilegijs.

XXVI. Regula : Per castella & modicas ciuitates atq; villas presbyteri sunt constituendi. dist. 80. c. episcopi. vers. sed presbyteri. & §. fin. item c. illud. vers. cum vbi.

XXVII. Regula : De modo presbyterum ordinandi, & vt oratio tempore consecrationis vtatur, cauetur distinct. 23. c. presbyter, cum c. sequente. & c. praterea.

XXVIII. Regula : Ne in ordinando presbytero episcopus manum tantum imponat, alio orationem dicente, cauetur d. distinct. 23. c. ex epistola, cum c. sequente.

XXIX. Regula : De libello officiali presbytero habendo in ordinatione cauetur distinct. 38.

c. quando.

DE PAROCHIS.

I. Regula: Non nisi in sacris constitutus, qui ad minus sit subdiaconus, in parochum est ordinandus. Quae regula approbatur simul & distinguitur c. praeerea. §. de aetate & qualitate.

II. Regula: Non nisi idoneus moribus, scientia, & qui vicesimum quintum annum ingressus est, in parochum est ordinandus. c. licet canon. 14. de electione, in §.

III. Regula: Parochus ordinatus residere personaliter tenetur. d. c. licet canon. 14. §. is etiam.

IV. Regula: Parochus ordinatus intra annum sacerdos fieri debet sub poena priuationis. d. §. is etiam. vers. & intra annum. Concordant ea quae habentur §. 6. 7. reg. 59. Huius regulae exceptio prima est: Nisi ecclesia sit collegiata. c. statutum. 22. eod. tit. Altera exceptio est: Nisi episcopus loci cum parochio studiiorum causa dispensauerit. Quae exceptio approbatur certo modo c. cum ex eo. 34. eod. tit. Tertia exceptio est: Nisi annus nondum sit completus c. commissi. 35. in prin. eod. tit. Quarta exceptio est: Nisi ex iusta causa fuerit impeditus, quo minus intra annum parochus sit factus. d. c. 35. §. annus autem Quinta exceptio videtur: Nisi anno elapso eadem ecclesia eidem rursus conferatur. Sed reprobat d. c. 35. §. porro. Postremo, si intra annum sacerdos factus non sit, praeter priuationem fructus quoque perceptos restituere tenetur, & ordinator ecclesiam debet praestare indemnem. d. c. 35. §. ceterum.

V. Regula: Ne parochialem ecclesiam parochus alicui non constituto in legitima aetate & sacerdotio, neq; ultra sex menses commendet, cauetur c. nemo. 15. de electione, in 6.

DE DIACONIS SEV

leuitis.

I. Regula: De nomine horum differitur distinct. 21. c. 1. §. leuita.

II. Regula: De origine diaconorum legitur distinct. 21. in princ. §. leuitas.

III. Regula: De modo ordinandi diaconum cauetur distinct. 23. c. diaconus.

IV. Regula: In ijs ordinandis manus eorū chrismate perungi non debent distinct. 23. c. prater ea.

V. Regula: Septem ordinandi. distinct. 93. c. diaconi qui. & c. diaconi septem.

VI. Regula: Diaconi subesse debent presbyteris, non se illis praeferre. distinct. 93. c. à subdiacono. §. porro. c. diaconi septem. §. ut igitur. c. peruenit. c. nō oportet. c. diaconi. c. diaconus. c. nonnulli. c. legimus. c. dominus. Huius regula exceptio est: Nisi diaconus locū metropolitanī sui obtineat. d. distinct. 93. c. vlt.

VII. Regula: De officio diaconi circa albam, habetur d. distinct. 93. c. diaconus, in fine.

VIII. Regula: Compagis diaconus vti non debet. distinct. 93. c. peruenit.

IX. Regula: Diaconi nihil eorum quae decreta sunt primis ordinibus, sibi debent vindicare, ut baptisma, eucharistiam, & c. distinct. 93. c. diaconos.

c. per-

e. peruenit. c. nō oportet. Cuius exceptio est in tempore necessitatis, d. distinct. 93. c. presente.

X. Regula: De inquirendis à diacono ijs qua ad cultum ecclesie & disciplinam eius pertinent, cauetur dist. 93. c. diaconi ecclesie.

XI. Regula: De episcopo à Diaconis custodiendo cauetur dist. 93. c. diaconi qui.

XII. Regula: Sicut in ministerio, ita in dispensatione sine diacono episcopus viuere non debet, d. dist. 93. c. diaconi sunt.

XIII. Regula: Diaconi ministrant sacerdotib. dist. 25. c. 1. §. ad diaconum.

XIV. Regula: Diaconus sinistrum tantum humerum orario ambit. dist. 25. c. audire, in fine, cum c. sequente.

XV. Regula: De cœlibatu diaconorum cauetur dist. 28. c. quando. c. præterea, cum c. sequente. dist. 32. c. eos qui. Contradicit d. dist. 28. c. presbyter. c. diaconi, in prin. Huic obiectioni respondet Gratianus d. c. diaconi. vers. sed quod de electione.

DE SUBDIACONIS.

I. Regula: De nomine horum, habetur dist. 21. c. 1. §. hypodiacones.

II. Regula: Subdiaconi oblationes à fidelibus suscipiunt, & diaconis superponendas altaribus deferunt. d. §. hypodiacones, vers. oblationes enim in templo.

III. Regula: Calicem & patenam ad altare deferunt, diaconis tradūt, vrcolum quoq; & aquam,

manile & manutergium tenent, &c. dist. 25. c. 1. §. ad subdiaconum. dist. 33. c. 1. §. deseruientes.

IV. Regula: Ne sacrarium ingrediantur, caueatur. dist. 23. c. non oportet.

V. Regula: Orarijs vti non debent, nec hostias derelinquere. dist. 23. c. ministrum.

VI. Regula: Rem consecratam alij ne porrigat. distinct. 24. c. 1.

VII. Regula: Modus ordinandi subdiaconum exponitur dist. 23. c. subdiaconus.

VIII. Regula: De castitate à subdiacono vouenda & seruanda cauetur dist. 28. in princ. cum c. sequente & c. decernimus. c. de his item dist. 31. c. 1. c. vlt. in fine. & dist. 32. c. 1. cum c. sequente. c. de illo. c. subdiaconib. c. seriatim. vers. vel si quis ex.

IX. Regula: Sacer est ordo subdiaconorum: & quod de diaconis statutum est, idem de subdiaconis quoque est intelligendum. c. miramur. 7. de seruis non ordinandis.

X. Regula: Subdiaconus non debet esse minor viginti annis. dist. 77. c. subdiaconus. Plura de hac regula vide §. 6. 4 q. 2. reg. 36.

DE ACOLYTHIS.

I. Regula: De nomine, vsu & officio acolythorum differitur dist. 21. c. 1. §. acolythi. distinct. 25. c. 1. §. ad acolythum. dist. 33. c. 1. §. deseruientes.

II. Regula: De modo ordinandi acolythum cauetur dist. 23. c. acolythus.

III. Regula: Acolythus rem à presbytero consecratam alij ne porrigat. dist. 24. c. 1.

DE EXORCISTIS.

I. Regula: De nomine & officio horum differitur dist. 21. c. 1. §. exorcista.

II. Regula: Itidem de horum officio, habetur dist. 25. c. 1. §. ad exorcistam.

III. Regula: De modo ordinandi exorcistam cauetur dist. 23. c. exorcista.

IV. Regula: Exorcizare non licet, nisi ijs qui ab episcopo ad id sunt promoti. dist. 69. c. ult. & de consecrat. dist. 1. c. 1. §. si autem ut legitur.

V. Regula: Exorcismi usus est in baptismo. de quo vide j. lib. prox. cap. de Sacramentis. Item si parietes ecclesie sint mutati. d. dist. 1. c. si motum. vers. si parietes.

VI. Regula: Exorcismus demonia eicit. de consecrat. dist. 4. c. sacerdotes.

DE LECTORIBVS.

I. Regula: De nomine & officio lectorum differitur dist. 21. c. 1. §. lectores. dist. 25. c. 1. §. ad lectorem.

II. Regula: De modo ordinandi lectorem cauetur dist. 23. c. lector.

III. Regula: Lector orario uti non debet. dist. 23. c. non oportet.

IV. Regula: Lector debet esse viginti quinque annorum. 20. q. 1. c. placuit, in fine.

DE PSALMISTIS SEV
cantoribus.

I. Regula: De definitione ac diuisione cantorum, habetur dist. 21. c. 1. §. cantor. §. lectores.

II. Regula : De horum officio cauetur distinct. 25. c. 1. §. ad psalmistam.

III. Regula : Psalmista orario vti non debet. distinct. 23. c. non oportet.

IV. Regula : De modo ordinandi cantorem cauetur distinct. 23. c. psalmista.

V. Regula : An & quid quoquo tempore in ecclesia cantandum, vide j. lib. prox. cap. 2.

DE PRIMICERIO.

I. Regula : De officio primicerij circa acolythos, exorcistas, cantores atque lectores & alia, habetur distinct. 25. c. 1. §. ad primicerium.

II. Regula : Idem de officio primicerij, habetur c. vnico, de officio primicerij.

DE THESAURARIO.

De officio thesaurarij habetur distinct. 25. c. 1. §. ad thesaurarium.

DE SACRISTA.

De huius officio habetur c. vnico, de officio sacrista.

DE CVSTODE.

De huius officio cauetur c. 1. cum c. sequente, de officio custodis.

DE OSTIARIO.

I. Regula : De nomine & officio ostiariorum, habetur distinct. 21. c. 1. §. fin. distinct. 25. c. 1. §. ad ostiarium. Nouell. 133. §. & primum quidem. & §. quod si ibi.

II. Regula: Ne ostiarius orario utatur, cauetur
dist. 23. c. non oportet.

DE VICARIO ET
officiali.

I. Regula: Vicario regulariter quidem uti licet,
per ea quae proposita sunt s. lib. prox. cap. 4. quaest. 1.
except. 16. replic. 1. Verum huius regulae exceptio pri-
ma est: Nisi quis plures habens dignitates ecclesia-
sticas, unā vel plures ex his per vicarios administrare
velit. Quae exceptio approbatur per ea quae habentur
s. cap. 7. reg. 8. Altera exceptio est: Nisi quis sine
rationabili causa residere nolens, vicarium substituat.
Quae exceptio approbatur per ea quae habentur
s. cap. 5. reg. 67. in princ. Tertia exceptio est: Ni-
si in presbyterij officio vicarius substituatur. 21. q. 2.
c. ult. Huius replicatio est. Nisi ordinarius presbyter
studiorum causa absit: hoc enim casu per septennium
vicario uti potest. c. cum ex eo. 34. §. porro septen-
nio. de electione, in 6.

II. Regula: Vicarius non potest substituere al-
lium vicarium, nisi ex speciali permisso. c. clericos.
4. de officio vicarij. c. ult. §. fin. de officio delegati.
Concordant ea quae habentur s. lib. 1. cap. 5. de iuris-
dictione, in prin.

III. Regula: Plures vicarios unus habere non
potest. c. provideas. 2. de officio vicarij.

IV. Regula: Vicarius qui beneficium curatum, vel
aliam vicariam fuerit adeptus, vicaria priore pri-
uatur. c. 1. eod. tit. Clement. 1. eod. tit.

V. Regula: Vicarius institutus, per successorem instituentis remoueri, vel portione sua fraudari non debet. c. ad hac. 3. de officio vicarij.

VI. Regula: Compelluntur vicarij ordinarij ecclesie deferuire per subtractionem prouentuum & vicariarum. c. vlt. eod. tt.

VII. Regula: Vicarius Papa in vrbe, non extra iurisdictionem habet. c. tua nobis. 5. eod. tt.

VIII. Regula: Ex generali commissione non potest officialis inquirere, corrigere, deponere, & punire subditorum excessus. c. licet. 2. de officio vicarij, in 6.

IX. Regula: Ex generali commissione officialis beneficia conferre non potest. c. vlt. eod. tt.

X. Regula: Vicarius excommunicati excommunicatus non est. c. 1. d. tt. Gesta tamen ab eo rata non sunt. d. c. 1. §. fin.

XI. Regula: Vicarius personatum ecclesie sibi usurpare non potest. c. illud. 6. de excess. pralatorum.

DE OECONOMO ET vice domino.

Laici non sunt constituendi œconomi, sed clerici. 16. q. 7. c. in noua. Concordant ea que habentur 5. cap. 8. quest. 8. reg. 27. Sed & plura de œconomis & vicedominis vide d. quest. 8. reg. 23. cum sequentibus.

DE ABBATE.

I. Regula: Quis ordinandus sit abbas? Alterius monasterij monachus non est ordinandus, nisi in
mona

monasterio vacante idoneus non existat, vel consuetudo loci in contrarium extet. de qua re vide *5. cap. prox. quest. 1. reg. 24.* Sed nec clerici in abbates ordinandi. *18. q. 2. c. peruenit, cum c. sequente.*

II. Regula: Qualis ordinandus abbas, definitur *18. q. 2. c. abbatem. & c. abbatem, in fine.*

III. Regula: A quibus abbas eligendus? A conuentu est eligendus, non ab alijs. *18. q. 2. c. abbas. c. abbatem. c. abbatem. c. quam sit. §. defuncto. vers. quem sibi propria. c. abbas. vers. tamen eligant. item 16. q. 7. c. vlt. Contradicit d. q. 2. c. 1. Cui obiectioni respondet Gratianus d. c. abbas. §. ecce. Huius regule exceptio prima est: Nisi monachi sint indomita ceruicis, & effrenata superbia. d. §. ecce. & d. q. 2. c. nullam. Altera exceptio est: Nisi religiosi sœminis abbas sit praeficiendus. d. q. 2. c. qui religiosi.*

IV. Regula: De causis ex quibus abbas est remouendus, cauetur *18. q. 1. c. si quis abbas.*

V. Regula: Abbas non à monachis, sed ab episcopo & vicinis abbatibus est loco remouendus. d. c. si quis abbas. vers. ab episcopo in cuius territorio. & d. c. nullam.

VI. Regula: Abbas est in potestate episcopi. *18. q. 2. c. abbates, in princ. c. monasteria. c. abbatibus.*

VII. Regula: Ne monachos vagari permittat, cauetur d. q. 2. c. abbates. §. monachi. vers. aut per loca aliqua.

VIII. Regula: Ne alienum monachum admittat, cauetur d. §. monachi. vers. vel qui monachum.

item 19. q. 3. c. statuimus. vers. discedentem verò. 20. q. 4. c. vlt. in prin. Apostol. canon. 15.

IX. Regula: Abbati à monachis obedientia debetur. d. §. monachi. & c. cum ad. 6. §. abbas verò. de statu monachorum.

X. Regula: Ut abbates quolibet anno conueniant, cauetur d. c. abbates. in princ. vers. qui semel in anno.

XI. Regula: Ne abbas diuersas cellulas, diuersaue monasteria habeat, cauetur 20. q. 4. c. vlt. §. abbati.

XII. Regula: Cum fratribus in conuentu manere debet, atq; in officio suo sollicitus esse. c. cum ad. 6. §. abbas verò. de statu monachorum.

XIII. Regula: De puniendis seu corrigendis abbatibus cauetur c. vlt. §. si verò abbates. eod. tit. Hac de abbate, de quo ordinando vide item Nouell. 5. §. ordinatione. & Nouell. 123. §. iubemus.

DE PRÆPOSITO.

In præpositum non est ordinandus, nisi presbyter vel diaconus. dist. 60. c. nullus.

DE PRIORE.

De officio prioris cauetur c. cum ad. 6. §. prior autem. de statu monachorum.

DE VARIIS ORDINIBVS MONACHORUM, & primùm de mendicantibus.

I. Regula: De mendicantibus, habetur c. vnico. de religiosiis domibus, in 6.

II. Re

II. Regula de iisdem habetur c. vnico, de excess. prælator. in 6.

III. Regula de iisdem habetur Clement. 1. de regularibus.

IV. Regula de iisdem habetur Clement. cupientes. 3. de pœnis.

V. Regula de iisdem habetur extrauag. com. vnica, de officio custodis.

VI. Regula de iisdem habetur extrauag. com. vices. 2. de treuga & pace.

VII. Regula de iisdem habetur extrauag. com. 1. de regularibus.

DE PRAEDICATORIBVS

& minoribus.

I. Regula: Hi possunt vbiq; vel sine licentia prælati predicare. c. in ijs. 30. de priuilegijs.

II. Regula de iisdem habetur Clement. dudum. 2. de sepulturis.

III. Regula habetur extrauag. com. vnica, de iudicijs.

IV. Regula habetur extrauag. com. super cathedram. 2. de sepulturis.

V. Regula habetur extrauag. comm. 1. de priuilegijs.

VI. Regula cauetur c. quia ex eo. 3. de pactis, in 6.

VII. Regula cauetur c. exijt. 3. de verb. significat. in 6.

VIII. Regula habetur Clement. 1. eod. tit.

IX. Re-

IX. Regula habetur extrauag. Ioann. XXII. 1. de verb. signif.

X. Regula habetur extrauag. Ioann. XXII. quia nonnunquam. 2. eod. tit.

XI. Regula habetur extrauag. Ioann. XXII. ad conditorem. 3. & ult. eod. tit.

DE NIGRIS MONACHIS.

De hisce cauetur Clement. 1. de statu monachor.

DE TEMPLARIIS ET hospitalarijs.

I. Regula: Hi semel in anno in locis interdictis diuina officia possunt celebrare. Quae regula approbatur simul & distinguitur 5. lib. 1. c. 9. quæst. 4. reg. 1. except. 2.

II. Regula: Hi fratrum suorum defunctorum corpora in locis interdictis possunt sepelire, per ea quae habentur d. except. 2. repl. 3. dupl. 1.

III. Regula de iisdem cauetur c. porro. 7. de privilegijs.

IV. Regula de iisdem habetur c. tuarum. 11. d. tit.

DE EREMITIS.

I. Regula de eremitis habetur c. vnico. §. fin. de excessib. prelator. in 6.

II. Regula de iisdem habetur 19. q. 3. c. perlatum. §. e contra.

DE XENOBOCHIIS, LEPROSARIIS, orphanotrophijs & similib. collegijs.

De his cauetur Clement. quia contingit. 2. de religiosis domib. & M. I. C. lib. 3. cap. ult.

DE MULIERIBVS ECCLESIASTICIS

& sanctimonialibus.

I. Regula: De monasterio fœminarum longius à virorum monasterio adificando cauetur 18. q. 2. c. monasteria.

II. Regula: Puellarum monasteria monachorum presidio & ministerio regantur. d. q. 2. c. in decima.

III. Regula: De colloquio monialium cum monachis interdicens cauetur d. c. in decima. vers. sed neq. abbatem & d. q. 2. c. diffinimus. §. fin.

IV. Regula: Ne cum viris concumbant, cauetur 27. q. 1. c. nec aliqua, cum c. sequente.

V. Regula: Ne simul cum canonicis & monachis conueniant in clero, cauetur 18. q. 2. c. perniciosam. §. simili modo.

VI. Regula: Ne vir monasterium monialium ingrediatur, cauetur c. monasteria. 8. de vira & honestate clericor. c. vnico, in prin. vers. nulliq. aliquatenus. de statu regularium, in 6. Concordat item M. I. C. lib. 3 cap. 2. reg. 9.

VII. Regula: Ne moniales monasterium egrediantur, cauetur d. c. vnico, in princ. Concordat M. I. C. d. reg. 9. Huius regula exceptio est: Nisi abbatissa prestandi iuramenti fidelitatis causa monasterium egrediat. d. c. vnico. §. verum.

VIII. Regula: Ne sanctimoniales propria receptacula habeant, cauetur 18. q. 2. c. perniciosam; in princ.

IX. Regula: De pœna corrumpentis virginem sancti.

sanctimonialem cauetur 27.q.1.c. si quis episcopus.
c. impudicas. c. si qua monacharum. c. sciendum. c.
si quis rapuerit. Nouell. 123. § si quis ascetiam.

X. Regula: De consecrandis & velandis sancti-
monialibus cauetur 20.q.1.c. deuotis, cum sequenti-
bus, vsq₃ ad c. vlt.

XI. Regula: Abbatissa vel alia sanctimonialis
sanctimonialem velare prohibetur. 20. q. 2. c. sta-
tuimus.

XII. Regula: De professione facienda & veste
professarum, habetur 20.q.1. cap. vltim. 27.q.1. cap.
omnes.

XIII. Regula: Itidem de vestitu monialium, ha-
betur dist. 23. c. sanctimonialis.

XIV. Regula: De visitandis monialibus & ea-
rum officio, habetur Clement. vltim. de statu mo-
nachorum.

XV. Regula: Eadem in monialibus, quae in mo-
nachis, iura sunt obseruanda. c. vltim. §. fin. de statu
monachor. Concordat M.I.C. lib. 3. cap. 5. de mulie-
ribus, reg. 1.

XVI. Regula: Vestimenta altaris & vasa sa-
cra mulieres ecclesiastica contingere, & incen-
sum circa altaria deferre prohibentur distinct. 23.
c. sacrata.

XVII. Regula: Sanctimonialis viros in con-
uentu docere non debet. distin. 23. c. mulier.

XVIII. Regula: Sanctimonialis nuptias con-
trahere prohibetur per ea quae habentur j. lib. prox.
cap. de

cap. de exceptionibus aduersus nuptias ex personis
contrah. except. 30.

XIX. Regula: De orationibus & meritis mulie-
rum ecclesiasticarum cauetur dist. 81. c. ult.

DE ABBATISSA ET

priorissa.

I. Regula: Abbatissa moniales benedicere, con-
fessiones audire, & publicè predicare non potest. c.
noua quadam. 10. de pœnitentijs.

II. Regula: De electione abbatissa & priorissa
cauetur c. indemnitatibus. 43. de electione, in 6.

DE DIACONISSA.

Diaconissa non nisi quadraginta annorum, &
cum diligenti probatione est ordinanda. 27. q. 1. c.
diaconissam. Concordant ea qua habentur M. I. C.
lib. 3. cap. 5. de diaconissis, vbi plures de ea regula
proponuntur. Sed & plura de ecclesiasticis tum vi-
ris tum mulieribus vide d. cap. 5.

DE REBUS ECCLESIAE
in genere.

Cap. XII.

HActenus de personis ecclesiasticis tam in ge-
nere quàm in specie actum est. Nunc de rebus
ecclesiasticis similiter agendū primū qui-
dem in genere, hinc in specie.

I. Regula: Res ecclesie in nullius bonis sunt, nec
quisquam eas tanquam proprias sibi potest vindi-
care. c. ratio. 3. de prabendis. 16. q. 7. c. 1. §. has verò
deci-

decimas. vers. sed sunt omnia communia. 23. q. 2. c. quod autem. §. si autem priuatim. Concordant ea que habentur M. I. C. lib. 8. cap. 12. diuis. 3. §. rerum que nullius.

II. Regula: In res ecclesia non succeditur iure consanguinitatis. c. 1. de prebendis. c. consuluit. 15. de iure patronatus. 16. q. 1. c. in canonib. §. generaliter. vers. similiter & y.

III. Regula: Res ecclesiasticas laici possidere non potest. 16. q. 7. in prin. §. laici autem. c. 1. in prin. c. cum nullus laicorum.

IV. Regula: Ecclesiastica laicis non conferenda, nec committenda. d. §. laici autem. & c. quamuis. 17. de decimis. item dist. 89. c. indicatum.

V. Regula: De rebus ecclesiasticis laici disponere vel statuere non possunt. distin. 96. in prin. cum sequentibus. 16. q. 7. c. nullus laicorum. c. non placuit. c. laicis. c. si quis principum. c. quicumque. §. si ergo. Vbi Gratianus distinctionem adijcit, de qua disetur j. cap. 14. Concordant item ea que proposita sunt s. cap. 14. item M. I. R. lib. 1. cap. 2. except. 2. & lib. 2. cap. 18. reg. 5. except. 21.

VI. Regula: Ecclesiastica laicus conferre non potest. c. dudum. 31. §. ceterum. vers. cum sacrilegi. de decimis. c. nullus. 17. de iure patronatus. Concordat s. reg. prox. Sed & plura de regula proposita vide s. cap. 7. reg. 17 & cap. 10. quæst. 2. reg. 5.

VII. Regula: Ecclesiastica res non nisi ab episcopo, eiusve consensu conferenda ac possidenda sunt:

16. q. 7. c. congregato. c. & hoc. §. fin. Concordant ea
que proposita sunt §. cap. 8. q. 10. reg. 1.

VIII. Regula: De rebus ecclesia administran-
dis ac distribuendis cauetur d. reg. 1. cum duabus se-
quentibus: item d. capite 8. quest. 8. reg. 46. cum
sequente.

IX. Regula: De rebus ecclesia vindicandis caue-
tur 16. q. 3. c. 1. in fine. c. inter memoratos. §. fin. item
De rebus ecclesia alienandis c. si quis. 6. §. fin.

X. Regula: Res sterilis vel onerosa ecclesia red-
hiberi debet. 10. q. 2. c. hoc ius. §. sicut Nouell. 7. §. si-
cut autem.

XI. Regula: Alienatio rerum ecclesiasticarum
regulariter prohibetur. c. nulli liceat. 5. c. si quis. 6.
de rebus ecclesia alienandis. extrauag. com. vnica,
cod. et. c. fraternitatem. 2. de donationib. c. vt com-
mutationes. 2. de rerum permutat. c. 1. c. cum nos. 3.
& c. tua nuper. 8. de his quae fiunt à prelato. c. hoc
consultissimo. 2. de rebus ecclesia non alienandis, in
6. 10. q. 2. in princ. cum c. sequente. 12. q. 2. in princ. c.
apostolicos. c. quisquis. c. nō liceat. c. indignè. c. Vul-
terana. c. statumus. c. episcopus. vers. si quid de ec-
clesia. c. diaconi. c. quidquid. c. alienationes. c. abba-
tib. c. si qua de. c. praevaria. c. sicut. §. his omnib. t. pla-
cuit. t. sine exceptione, in prin. & §. episcopus. 16. q. 1.
c. quia iuxta c. possessiones. 17. q. 4. c. 1. c. ratio. 18. q.
2. c. quum sit, in prin. 10. q. 2. c. ea enim. l. 14. vers. ea
enim. C. de sacrosanctu ecclesiis. Concordat item
M. 1. C. lib. 3. cap. 6. de non alienandis rebus ecclesia,

De aliena-
tione rerū
ecclesiasti-
carum.

in prin. M. I. R. lib. 3. cap. 6. reg. 2. Huius regula exceptio prima est: Nisi emphyteutico iure res ecclesiastica fuerit alienata. Quae exceptio approbatur certo modo 10. q. 2. c. hoc ius. §. perpetua. Nouell. 7. §. emphyteusin autem. & Nouell. 120. §. emphyteuses. Contradicit c. nulli liceat. 5. §. alienationis. vers. & emphyteuticum perpetuum. c. ad audientiam. 9. de rebus ecclesiae alienandis. c. hoc consultiſſimo. 2. §. non concedendo. eod. tt. in 6. extrauag. com. vnica, in prin. c. vers. nec non infeudationem. eod. tt. Contradicit item 10. q. 2. c. de precarijs. Ex quib. patet, exceptionem propositam iure pontificio reprobari. Accedit M. I. R. d. reg. 2. except. 1. Planè admittitur in terra non fertili & de syluis extirpata, c. ad aures. 7. d. tt. Item admittitur in rebus solitis in emphyteusin concedi, d. vers. nec non infeudationem. M. I. R. d. except. 1. distin. 1. Huius exceptionis in casibus iam propositis approbata replicatio prima est: Nisi emphyteuta biennio continuo non soluerit canonem: hoc enim casu emphyteusis potest reuocari. d. §. perpetua. vers. qui rem. Nouell. 7. §. scire autē. Altera replicatio est: Nisi emphyteuta rem feceris deteriore. d. §. perpetua. vers. qui rem fecerit. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. d. c. 6. de non alienandis reb. except. 2. Altera proposita regulae exceptio est: Nisi res ecclesiastica fuerit ad tempus locata. c. vestra. 2. de locato & cōducto. Nouell. 120. §. locationes. M. I. R. d. reg. 2. excep. 2. Cuius replicatio prima est: Nisi ultra triginta annos locatio sit facta.

d. §. locationes. Quæ replicatio mutatur & coarctatur in trienniu, extrauag. com. vnica, in prin. ver. locationē & conductionē. de rebus ecclesie non alienandis. Altera replicatio est: Nisi ecclesia laicis locentur. c. secundum. 6. in fine. ne clerici vel monachi secularib. negocijs. Tertia proposita regula exceptio est: Nisi res ecclesiastica pignori sit obligata. Nouell. 120. §. quod si vsuueniat. M. I. R. d. reg. 2. except. 3. Contradicit d. extrauag. vnica, in prin. vers. hypothecam. M. I. R. d. except. 3. dist. 1. Huius exceptionis iure civili approbata replicatio prima est: Nisi sacra vasa, vestes aut alia donaria ad religionem necessaria pignori data sint. c. 1. de pignoribus. l. 17. C. de sacrosanctis eccles. Cuius duplicatio prima hac est: Nisi necessitas vrserit. d. c. 1. vers. nisi iustissima necessitate. Altera duplicatio est: Nisi pro redemptione captiuorū obligentur. d. l. 17. vers. excepta videlicet. Altera replicatio est: Nisi pro alieno debito res ecclesiastica pignori sit obligata. c. si quorundam. 2. de solutionib. Quarta exceptio est: Nisi feudum, de quo antea quis inuestitus est, ei redintegretur. c. per suas. 5. de donationib. Quinta exceptio est: Nisi feudum apertum alij rursus in feudum concedatur. c. ex parte. 2. de feudis Sexta exceptio est: Nisi per transactionē res ecclesiastica sit alienata. c. statuimus. 2. c. cōtingit. 3. de transactionib. Cuius replicatio prima est: Nisi sine consensu prelati vel superioris facta sit transactio. d. c. 2. vers. de assensu episcopi. c. veniēs. 8. eod. tit. Cuius duplicatio est, q̄ ipse trāsigēs dū viuit,

nihilominus obligetur. d. c. 8. vers. ne pacta inter alios. c. de cetero. 5. eod. tt. Altera replicatio est: Nisi clerici de beneficio inter se transegerint: hoc enim non licet. c. constitutus. 4. d. tt. c. cum priorem. 4. de pactis. c. non sine. 2. de arbitris. Cuius duplicatio prima est, quod mediatori transactio ista noceat. c. ex literis. 6. de transactionibus. Altera duplicatio est: Nisi gratis, nullo dato vel promisso, transactio de beneficio facta sit. c. super eo. 7. eod. tt. Hac de secunda replicatione. Tertia proposita exceptionis replicatio est: Nisi de iure patronatus aliquo accepto sit transactum. c. praterea. 9. d. tt. Quarta replicatio est: Nisi de subiectione spiritali sit transactum. c. praterea. 10. eod. tt. Hac de sexta exceptione. Septima exceptio est: Nisi ob res alienam vrgens res ecclesiastica sit alienata. Quae exceptio approbatur certo modo 10. q. 2. c. hoc ius, in prin. 17. q. 4. c. nullus res. Nouell. 120. §. sed & hoc. Plura de hac exceptione vide M. I. C. lib. 3. cap. 6. de rebus ecclesiasticis non alienandis, except. 7. Octaua exceptio est: Nisi propter redemptionem captiuorum res ecclesie alienentur. 10. q. 2. c. 1. in fine. 12. q. 2. c. apostolicos, in princ. vers. excepta causa c. & sacrorum. c. sacrorum. c. sicut omnino. c. aurum. l. 17. vers. excepta videlicet. C. de sacrosanctis ecclesiis. Concordant item ea quae habentur M. I. C. d. cap. 8. except. 12. Nona exceptio est: Nisi propter redemptionem terra sanctae alienatio sit facta. c. vlt. §. fin. de voto. Decima exceptio est: Nisi in alimoniam pauperum alienatio sit

sit facta. 12. q. 2. c. gloria. c. aurum. Distinguitur A-
 postol. canon. 37. in fine. Undecima exceptio est: Nisi
 religionis intuitu res ecclesiastica monasterio alie-
 netur. 12. q. 2. c. si episcopus. c. vlt. & q. 5. c. quia ioan-
 nes. 16. q. 1. c. possessiones. vers. aut monasterijs. Huius
 replicatio est: Nisi id quod religionis intuitu alie-
 natur, quinquagesimam vel centesimam partem
 rerum ecclesie excesserit. 12. q. 2. c. penult. Duodeci-
 ma exceptio est: Nisi clericis in stipendium datum
 sit. 12. q. 2. c. sape fit. Decimatertia exceptio est:
 Nisi pro remuneratione obsequij datum sit. d. q. 2.
 c. quicumque. c. ecclesiasticis. 16. q. 1. c. possessio-
 nes. vers. nisi forte. Cuius replicatio est: Nisi in per-
 petuum pro remuneratione res immobilis data sit.
 d. c. possessiones. vers. sic tamen vt hac. & d. q. 1. c.
 predicator, §. illud autem. Decimaquarta exceptio
 est: Nisi miserationis intuitu serui ecclesie manu-
 mittantur. 12. q. 2. c. cum redemptor. Decimaquin-
 ta exceptio est: Nisi episcopus seruo ecclesie à se ma-
 numisso quid donauerit. Quæ exceptio approbatur
 simul & distinguitur d. q. 2. c. si quos de seruis. De-
 cimasexta exceptio est: Nisi peregrinis necessitate
 exigente largitio sit facta. 16. q. 1. c. possessiones. & c.
 vlt. in princ. Decima septima exceptio est: Nisi in
 fabricam ecclesie donatio sit facta. Quæ exceptio
 approbatur simul & distinguitur 17. q. 4. c. questi
 sunt. Decima octaua exceptio est: Nisi oblata ei
 quem professionis pœnituit, seu aliàs beneficio pri-
 uatur, restituantur. d. q. 4. c. hanc ergo. §. sed no-

tandum. & c. quod ad te. 3. §. fin. de clericis coniugatis. Decimanona exceptio est: Nisi oblata ei quis postea filios est sortitus, restituantur. d. q. 4. c. ult. §. quā laudabile. Vicefima exceptio videtur: Nisi Papa alienauerit. Sed reprobatur 12. q. 2. c. non liceat Papa. Vicefima prima exceptio est: Nisi Imperio vel Imperatori res ecclesiastica sit permutata. c. 1. de rerum permutat. 10. q. 2. c. hoc ius. §. sed & permutare. Nouell. 7. §. vt autem. vers. finimus ergo. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. d. cap. 6. de reb. ecclesia non alienandis, except. 1. M. I. R. d. reg. 2. except. 5. Vicefima secunda exceptio est: Nisi alij ecclesie res ecclesiastica sit permutata, non alio modo alienata. c. 1. de reb. ecclesia alienandis. c. ad quaestiones. 6. de rerum permutat. 10. q. 2. c. hoc ius. §. sibi inuicem. Concordat M. I. C. d. cap. 6. except. 9. M. I. R. d. except. 5. Huius replicatio est: Nisi praebenda vel dignitates inuicem permutentur. Quae replicatio approbatur per ea quae habentur s. cap. 7. reg. 116. Vicefima tertia exceptio est: Nisi ades ruinosa aut destructa alienentur. Quae exceptio approbatur certo modo 10. q. 2. c. hoc ius. §. si quas verò. Concordat M. I. C. d. cap. 6. except. 3. Vicefima quarta exceptio est: Nisi vsusfructus tantum rei ecclesiastica sit alienatus. 10. q. 2. c. si aconomus, cū c. sequente. l. 14. §. sanè ne omnis. C. de sacrosanctis ecclesiis. Concordat M. I. C. d. cap. 6. except. 4. Cuius replicatio habetur Clemen. 1. de reb. ecclesia non alienandis. Vicefima quinta exceptio est: Nisi res mobilis, non soli sit alienata.

nata. Quæ exceptio constat ex prædictis canonibus, quib. tantum immobiliū rerum alienatio prohibetur. Cuius replicatio prima est: Nisi mancipia vel coloni adscripticij alienentur. Nam horum alienatio specialiter prohibetur, certo tamen modo, c. mancipia. 3. & c. iniustum. 4. de rerum permutat. 10. q. 2. c. 1. 12. q. 2. c. iniustum. Altera replicatio est: Nisi vasa sacra, vestes, aut alia donaria ad religionem necessaria fuerint alienata. d. c. 1. ver. vel vasa. itē 12. q. 2. c. Augustino. c. Apostolicos. item extrauag. com. vnica, in prin. vers. & preciosa mobilia. de rebus ecclesie non alienandis. Concordat item M. 1. C. d. c. 6. except. 5. replic. 3. Huius replicationis duplicationes vide 3. except. 3. repl. 1. Tertia replicatio est: Nisi cū quis iuramentum præstitisset de non alienandis reb. ad mensam suam pertinentibus, nonnullas res mobiles ad mensam pertinentes, vel de quib. dubitatur an ad mensam pertineant, alienauerit. c. vt super. 8. de rebus ecclesie alienandis. Vicesimasexta exceptio est: Nisi res alienata inutilis sit, & multis præstationibus onerata. d. c. vt super. 8. §. fin. 10. q. 2. c. hoc ius. §. pradium, c. huiusmodi. §. fin. 12. q. 2. c. non liceat Papa. vers. nisi tantummodo. c. sine exceptione. §. si. c. terrulas, cum sequēte. c. iniustū. vers. cum canonica. Nou. 120. §. porro si qua. Vicesimasextima exceptio est: Nisi res nimium remota fuerit alienata. d. c. terrulas. vers. aut longè positas. Nou. 131. §. si legatū. Vicesima octaua exceptio videtur: Nisi res ad mēsam prælati vel capituli pertinens fuerit alienata. Sed

reprobatur c. vt super. 8. & c. possessiones. 10. in prin.
 de rebus ecclesie alienandis. Vicefimanona excep-
 ptio est: Nisi modica res sit alienata. c. caterum. 3. de
 donationibus. Tricesima exceptio est: Nisi consue-
 tudo vel statutum loci alienationem permittat. Quae
 exceptio approbatur certo modo d. c. 3. vers. & illius
 terra consuetudo. M. 1 R lib. 3. cap. 6. reg. 2. except.
 4. Cuius replicatio est: Nisi constitutio loci laicorum
 sit. c. vlt. de rebus ecclesie alienandis. Contradicit c.
 sine exceptione. 12. q. 2. Tricesima prima exceptio vi-
 detur: Nisi episcopus alienationi consenserit. Sed re-
 probatur 17. q. 4. c. in venditionibus. §. etiam si. Tri-
 cesima secunda exceptio videtur: Nisi Imperator
 iusserit alienari. Sed & hac reprobatur 23. q. 8. c.
 conuenior. Nouell. 7. §. quia verò. Tricesima tertia
 exceptio est: Nisi Papa permiserit & confirmaue-
 rit alienationem. 12. q. 5. c. quia Ioannes. Tricesi-
 ma quarta exceptio est: Nisi ecclesia conditio per
 alienationem melior sit facta. 12. q. 2. c. sicut eccle-
 sia. §. fin. c. sine exceptione. Tricesima quinta exce-
 ptio est: Nisi praelatus alienans de suis rebus tantum
 det ecclesie, quantum est in re alienata. d. q. 2. c. si quis
 qualibet. & 12. q. 5. c. si episcopus. Tricesima sexta
 exceptio est: Nisi cum consensu capituli & solenni
 decreto interueniente facta sit alienatio. c. pastora-
 lis. 7. §. fin. de donationib. 10. q. 2. c. huiusmodi. §.
 quod si necessitas. 17. q. 4. c. nullus res. Nouell. 46. 67.
 §. quoniam verò. & 120. §. verum enim verò. item §. &
 quidem si. Tricesima septima exceptio est: Nisi capi-
 tulum

capitulum sciens alienationi non contradixerit. c. con-
 tinebatur. 2. de ijs qua sunt à prelatiſ. Triceſima-
 octaua exceptio: Niſi capitulum alienationem poſt-
 earatam habuerit. c. cum noſ. 3. in fine. eod. tt. Tri-
 ceſima nona exceptio eſt: Niſi laicus decimas, quas
 ab vna eccleſia habet, alij eccleſia donauerit. c. cum
 apoſtolica. 7. eod. tt. Quadageſima exceptio eſt: Ni-
 ſi laicus ius ſuū patronatus, quod in eccleſia habet,
 eidem vel alij eccleſie contulerit. c. 1. in prin. de iure
 patronatus, in 6. Quadageſima prima exceptio eſt,
 quod quamuis alienatio facta non valeat, tamen a-
 lienans eam retractare non poſſit. c. inter dilectos. 8.
 de donationibus. Quadageſima ſecunda exceptio
 videtur. Niſi alienatio iuramento ſit firmata. Sed
 reprobatur c. hoc conſultiſſimo. 2. §. contractus au-
 tem. de rebus eccleſie non alienandis, in 6. Quadra-
 geſima tertia exceptio videtur: Niſi longi temporis
 preſcriptione alienatio ſit firmata. Sed & hac re-
 probatur d. §. contractus autem. verſ. nec preſcri-
 bendi etiam.

Replicationes præcedentium exce- ptionum generales.

Haſtenus exceptiones aduerſus prohibitionem
 alienationis rerum eccleſiaſticarum expoſuimus,
 quarum tamē nonnullæ ſuperſunt replicationes ge-
 nerales ſiue communes, quæ pleriſq; iſtis exceptio-
 nibus obijci poſſunt. Harum prima eſt: Niſi ſine con-
 ſenſu capituli & ſolenni decreto non interueniente
 facta ſit alienatio. d. c. hoc conſultiſſimo. 2. in princ.

vers. & casibus à iure permissis. Contra dicit tamen glossa ibidem in verbo Non concedendo. Ideoq; replicatio proposita magis videtur reprobanda, quàm approbanda. Altera replicatio est. Nisi sine consensu praelati alienatio sit facta. c. praterea. 8. & c. cum clerici. 11. de censibus. 17. q. 4. c. in venditionibus, in prin. Huius duplicatio est in c. 1. in prin. de iure patronatus, in 6. De quo dictum s̄. except. 40. Tertia replicatio generalis est: Nisi sede vacante nullo defensore constituto alienatio facta sit. c. 1. de rebus ecclesie non alienand. in 6. Quarta replicatio est: Nisi princeps aliquis secularis res ecclesie alienauerit. c. qui res. 2. de rebus ecclesie alienandis. 12. q. 2. c. de rebus. Quinta replicatio est: Nisi spirituale cum temporali sit permutatum. c. ult. de rerum permutat. Sexta replicatio est: Nisi dispensatoribus ecclesiarum liberisve eorum, cognatis vel adfinibus alienatio sit facta. c. cum clerici. 11. de censibus. 10. q. 2. c. huiusmodi. §. quibuscunq; 16. q. 1. c. in canonibus. §. generaliter. Apostol. canon. 75. Concordat M. I. C. lib. 3. cap. 6. replicat. general. 2. Septima replicatio est: Nisi ipsa ecclesia seu monasterium alienetur. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur 16. q. 7. c. nemini. Concordant ea quae habentur s̄. cap. 1. reg. 10. Sed & concordat M. I. C. d. cap. 6. replic. general. 3. Octaua replicatio est: Nisi res alienata ab Imperatore ad ecclesiam fuerit profecta. 10. q. 2. c. hoc ius, in prin. Nouell. 120. §. quae verò. Hac de undecima regula, eiusq; exceptionibus ac replica-

tioni-

tionibus sint dicta. Sequuntur nunc euentus ac pœna prohibita alienationis.

XII. Regula : Euentus ac pœna prohibita alienationis definitur pro varietate specierum alienationis d. c. hoc ius. §. qui verò. & Nouell. 7. §. quia verò.

XIII. Regula : De pœna suspensionis & excommunicationis, & vt de suo ecclesiã indemnem præstet, cauetur c. qui res. 2. c. si quis presbyterum. 6. de rebus ecclesiæ alienandis. c. hoc consultißimo. 2. §. & nihilominus, vsq; ad §. ex contractibus. eod. tt. in 6. item extrauag. comm. vnica. §. si quis autem. eod. tt. 10. q. 2. c. vlt. 12. q. 2. c. apostolicos. §. quisquis autem. c. de rebus. in fine. c. statuimus. in fine. c. episcopus. in fine. c. diaconi. vers. quod si fecerint. 16. q. 1. c. in canonibus. §. generaliter. 17. q. 4. c. omnes. c. nullus res. in fine.

XIV. Regula : De re alienata vindicanda seu restituenda, 10. q. 2. c. vlt. 12. q. 2. c. monemus. in fine. c. quisquis. §. fin. Quilibet ex clero rem repetere potest. d. c. si quis presbyterum. 6. §. fin. Concordant ea quæ proposita sunt s. reg. 9.

XV. Regula : De euictione præstanda ei, cui res alienata fuerit euicta, cauetur c. ad audientiam. p. §. fin. de reb. ecclesiæ alienandis. 10. q. 2. c. hoc ius. §. qui verò. vers. sed aduersus eum. 12. q. 2. c. Vulterrana. §. si emptoribus.

XVI. Regula : Si res ecclesiastica licitè alienata est, is cui ea est alienata, eã vltra debitũ & naturam
contra-

contractus usurpare non debet. c. hoc consultiſſimo.
2. §. ex contractibus. de rebus ecclesia non alienan-
dis, in 6.

XVII. Regula: De precarijs ecclesiasticis: qua-
liter fieri debeant, definitur 10. q. 2. c. precaria a ne-
mine.

XVIII. Regula: De precarijs quolibet quinquē-
nio renouandis cauetur d. q. 2. c. precario de quin-
quennio. & c. 1. de precarijs. Huius exceptio videtur:
Nisi ita factum sit precarium, ne vnquam reuocari
possit. Sed reprobatur c. de precarijs. 2. d. tt. & d. q.
2. c. de precarijs. Plura de precarijs vide §. lib. 5. cap.
3. reg. 24. cum duabus sequentibus.

DE DECIMIS, PRIMITIIS, ET oblationibus. Cap. XIII.

HActenus de rebus ecclesiasticis in genere actū
est: sequitur de yſdem in specie. Sunt autem
res ecclesiasticae perinde ac alia partim cor-
porales, partim incorporales. Incorporales sunt, ve-
luti decima, primitia & oblationes, quae in solis ec-
clesiarum bonis praecipue numerantur c. causa. 13. in
prin. de verb. signif. de quibus in hoc capite agetur:
& primum de decimis.

I. Regula: De iure quo decima introducta sunt,
cauetur De consecrat. dist. 5. c. quadragesima. §. fin.
16. q. 1. c. decimas, in prin. q. 3. c. iubemus. §. decima.
q. 7. c. 1. §. oportet autem. c. decimas.

II. Regula: De definitione seu potius descriptio-
ne de-

de decimarum, habetur c. tua nobis. 26. §. verum si ad. vers. qua tributa. de decimis. 16. q. 1. c. decima. in princ.

III. Regula: De quatuor generibus decimarum iuris veteris cauetur c. 1. in princ. d. tr. M. 1. R. lib. 3. cap. 6. reg. 4.

IV. Regula: Quod decima exigi possint, ac soluenda sint, cauetur c. parochianos. 14. c. tua nobis. 26. §. verum si ad. c. in quibusdam. 32. §. fin. de decimis. 16. q. 1. c. reuertimini. cum c. sequente. q. 2. c. admonemus. c. precipimus. c. nam qui. q. 7. c. 1. §. oportet autem. c. quicumq. c. omnes. item dist. 32. c. praeter hoc. §. deinde. Huius regulae exceptiones vide in regulis proximè sequentibus.

De exigen-
dis & solu-
endis de-
cimis.

V. Regula: Sacerdotibus decima persoluenda. Quib. decimæ per-
Quæ regula ex præcedentibus patet. Cuius exceptio cimæ per-
hæc videtur: Nisi sacerdotes mali sint. Sed reprobe-
tur c. tua nobis. 26. §. pen. de decimis. soluendæ.

VI. Regula: Eius ecclesiæ sacerdotibus, in qua infantes grauari baptizantur, & sacramenta grauatius percipit, decima sunt persoluenda. 16. q. 1. c. de decimis. c. questi sunt. c. statuimus. c. in sacris. itē de Decimis c. cum contingat. 29. §. vnde inquisitio-
ri. c. cum in tua. 30. §. fin. Huius regulae exceptio pri-
ma est: Nisi consentiente episcopo alij ecclesiæ solu-
antur. d. c. statuimus. §. fin. & d. c. in sacris. Altera
exceptio est: Nisi consuetudo loci aliud introduxe-
rit. Quæ exceptio approbatur simul & distingui-
tur c. cum sint. 18. c. ad apostolica. 20. de decimis.

Tercia

Tertia exceptio est: Nisi in alio loco pradia, ex quibus decima prastantur, sita sint: tunc enim illi ecclesia, in cuius territorio pradia sita sunt, decima persoluenda. c. ult. de parochijs. M. I. R. d. cap. 6. reg. 6. Quanquam contradicere videtur 13. q. 1. per totam. Quarta exceptio est: Nisi alius decimas prescripserit, vel iusto titulo adquisierit. c. cum in tua. 30. de decimis. Accedit M. I. R. d. reg. 6. except. 1.

VII. Regula: Non alij quam cui debentur, decima sunt persoluenda. 16. q. 2. c. nullus.

A quib. decimæ persolucndæ.

VIII. Regula: Ab omnibus regulariter decima sunt persoluenda. c. à nobis. 24. de decimis. M. I. R. d. cap. 6. reg. 5. Cuius regule exceptio prima est: Nisi clerici vel alij sint religiosi: hi enim à decimis persolvendis sunt immunes. c. nouum. 2. eod. tt. 16. q. 1. c. de decimis. §. si. c. questi. c. decimas. §. ceterum. M. I. R. d. reg. 5. except. 1. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi pradia sua non proprijs laborib. vel sumptibus, sed per colonos colant: hoc enim casu à decimis immunes non sunt. d. c. questi, in fine. & d. q. 1. c. ult. in fine. M. I. R. d. except. 1. repl. 1. Altera replicatio est: Nisi clerici sint coniugati, qui ab alijs clericis spiritualia recipiunt. d. c. nouum. 2. vers. illi pro se & clericis. & ibi glossa. Tertia replicatio videtur: Nisi monachi sint, quibus populus ad regendum nõ committitur. Sed reprobatur 16. q. 1. c. cunctis. §. de his verò. Quarta replicatio est in pradijs, quæ clerici & monachi à laicis comparauerunt, d. c. cunctis. §. fin. cum c. sequente. item c. commissum. 4. c. nuper. 34.

de

de decimis. c. statuto. 2. §. caterum. eod. tit. in 6. c. quanto. 18. §. fin. de vsuris. Quinta replicatio est in pradijs conductis. c. dilecti. 8. de decimis. Sexta replicatio est in pradijs veteribus. nō de nouo cultis. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur c. ex parte. 10. eod. tit. Declaratur c. quid per. 21. de verb. signif. Huius duplicatio prima est: Nisi de nutrimentis animalium & hortis suis: de his enim quamuis veteribus non praestantur decima. d. c. 10. vers. & de nutrimentis animalium. Altera duplicatio est: Nisi monachi sint Cistercienses. templarij vel hospitalarij. d. c. 10. vers. sed praedecessor noster. & c. ad audientiam. 12. eod. tit. Huius duplicationis triplicatio est: Nisi clericis sui ordinis: his enim decimas debent. c. 1. §. caterum dicti. de verb. signif. in 6. & ibi glossa. Plures huiusmodi triplicationes vide in replicationibus praecedentibus & sequentibus: reputa §. repl. 4. ubi de Cisterciensis ordinis monachis habetur c. nuper. 34. de decimis. item §. except. proxim. repl. 3. Tertia duplicatio est: Nisi nouale vetus factum sit. c. vltim. de priuilegijs. Hac de prima exceptione. Secunda proposita regula exceptio est: Nisi specialiter priuilegiati sint de decimis non soluendis. c. à nobis. 24. vers. nisi à praestatione ipsarum. de decimis. M. l. R. d. reg. 5. except. 2. Cuius exemplum est §. except. proxim. replic. 6. duplic. 2. Eius autem replicatio prima est: Nisi cum priuilegium esset impetratum de immunitate noualiū. agatur de decimis noualium tempore impetrati priuilegiij possessis. c. du.

c. dudum. 31. de priuilegijs. c. statuto. 2. in prin. de decimis, in 6. Altera replicatio est: Nisi agatur de decimis ante priuilegium impetratum promissis. c. ex multiplici. 3. de decimis. Tertia replicatio est: Nisi priuilegiati per triginta vel quadraginta annos decimas soluerint. c. si de terra. 6. de priuilegijs. Concordat s. lib. 1. cap. 3. de priuilegijs, reg. 3. except. 6. M. I. R. d. except. 2. repl. 2. Quarta replicatio est: Nisi in certis rebus priuilegiati de alijs rebus conueniantur. d. c. statuto. 2. §. diocesani. Huius exemplū habetur c. ex parte. 10. §. fin. c. licet. 11. de decimis. Cui concordant ea quę proposita sunt s. except. 1. repl. 1. Quinta replicatio est in pradijs conductis, c. in quibusdam. 32. de decimis. 25. q. 2. c. vlt. §. fin. Sexta replicatio videtur in pradijs postea acquisitis & noualib. Sed reprobat c. quia circa. 22. de priuilegijs. c. ex parte. 27. de decimis. Septima replicatio est: Nisi princeps aliquis laicus priuilegium immunitatis concesserit. c. tua. 25. in prin. eod. tit. Octaua replicatio est: Nisi priuilegiatorū bona nimium creuerint. c. suggestum. 9. eod. tit. Hac de secunda exceptione. Tertia exceptio videtur in Iudais, qui ministerio ecclesiastico Christianorū non utuntur. Sed reprobat c. de terris. 16. de decimis. c. quāto. 18. §. si. de vsuris. Quarta exceptio est in leprosis. c. cū dicat. 2. §. fin. de ecclesijs edificandis. Hac de octaua regula.

IX. Regula: Vtrum dominus an colonus decimas soluere teneatur, definitur c. tua nobis. 26. §. & cum de cunctis de decimis.

X. Regula: De omni fructu tam mobilium quam immobilium rerum decima sunt persolucndæ. d. §. & cum de cunctis. & c. pervenit. §. item c. nuncios. 6. c. ex parte. 11. c. non est. 22. & c. ex transmissa. 23. eod. tt. item 16. q. 7. c. quicunq. c. omnes, in princ. Huius regula exceptio prima videtur in fructu prædiorum, quæ quis ita comparavit, ne ex ijs solueret decimas. Sed reprobatur 16. q. 1. c. si quis laicus. c. de decimis. §. sed & illa. Altera exceptio videtur in fructibus, quorum decima per multos annos nō sunt soluta. Sed & hac reprobatur c. cum in tua. 30. de decimis. Tertia exceptio videtur in fructibus novallium. Sed & hac reprobatur c. quoniam. 13. & c. ex parte. 27. eod. tt. Quarta exceptio videtur in fructibus seu lucris artificiorum, negociationis, vel militie. Sed & hac reprobatur c. pastoralis. 28. §. ad quod respondemus. vers. & de residuo. eod. tt. 16. q. 1. c. decima. §. de militia. Quinta exceptio videtur in censibus ac tributis. Sed & hac reprobatur c. cum non sit. 33. §. fin. vers. vel saltem hi. de decimis.

XI. Regula: Decima pars omnium frugum debetur. c. 1. in princ. & c. cum homines. 7. de decimis. M. I. R. d. cap. 6. reg 7.

XII. Regula: Non deductis expensis decima persolucnda. d. c. 7. & c. nō est. 22. §. fin. vers. antequam vllas. c. tua nobis. 26. c. pastoralis. 28. eod. tt. Huius regula exceptio est: Nisi ex lucro pecunie negociationis decima sint persolucnda. d. c. 28. vers. licet circa res adquisitas.

Quantum decimarū nomine solvendum.

Q

XIII. Re-

XIII. Regula: Decima beneficiorū alicui concessa, ei debetur secundum taxationem eius loci consuetam, & monetam currentem. Clem. si beneficiorū. 2. in pr. de decimis. extranag. com. vnica, eod. tt.

Quādo decimæ persoluentur.

XIV. Regula: Statim collectis fructibus decimæ soluendæ. c. cum homines 7. d. tt.

XV. Regula: Ante solutionem tributorum ac censuum decimæ soluendæ. c. cum non sit. 33. d. tt.

Euentus solutionis decimarum.

XVI. Regula: De nihil dando pro decimis cauetur 16. q. 7. c. decimas.

XVII. Regula: Vt captis pignoribus decimæ exigantur. Hac regula recipit exceptionē in calicibus, libris & ornamentis ad diuinum cultum deputatis. Clement. si beneficiorum. 2. §. nec per. de decimis.

XVIII. Regula: De pœna excommunicationis non soluentium decimas cauetur 16 q. 7. c. omnes. §. fin. Concordant ea quæ habentur §. reg. 4.

XIX. Regula: Cum decimæ non soluuntur, annonæ caritas & indictio fisci euenit. 16. q. 1. c. reuertimini. §. quia mihi q. 7. c. maiores.

XX. Regula: De pœna fraudis, quæ sit ab exemptis circa decimas, cauetur Clem. 1. de decimis. Hac de soluendis decimis sint dicta.

De distribuendis decimis.

XXI. Regula: De persona distribuendis decimas & modo cauetur 16. q. 7. c. 1. §. has verò decimas. dist. 32. c. præter hoc. §. deinde. vers. & vt ipse. Plura de distribuendis decimis vide §. cap. 8. q. 8. reg. 46. cum reg. sequente. item quest. 10. reg. 1. cum sequentibus.

De confere-

XXII. Regula: Laicis decimæ non sunt conferenda.

rende. c. ad hac. 15. c. quamuis. 17. & c. probibemus. rendis de-
 19. de decimis. 1. q. 3. c. peruenit. 16. q. 1. c. vlt. §. quod cimis.
 autem. q. 3. c. iubemus. §. item decima. q. 7. in princ.
 §. laici autem. c. 1. in princ. M. I. R. lib. 3. cap. 6. reg.
 8. Huius regula exceptio : Nisi episcopus loci con-
 senserit. d. §. quod autem. vers. episcopo tamen lo-
 ci. Contradicit tamen d. q. 7. c. peruenit. M. I. R. d.
 reg. 8. except. 1.

XXIII. Regula : Monachis decima concedi pos-
 sunt. 16. q. 1. c. vlt. in princ.

XXIV. Regula : Laici decimas alijs conferre non
 possunt. c. dudum. 31. & c. vlt. de decimis.

XXV. Regula : Decimis collatis, noualium de-
 cima non debetur. c. tua. 25. §. fin. c. cum contingat,
 29. de decimis. & c. statuto. 2. §. fin. d. tit. in 6.

Quid quā-
 tumq; cen-
 seatur esse
 collatum?

XXVI. Regula : Priuilegium decimas noualium
 concedens pro ea portione, qua veteres contingunt
 priuilegiatos, quid quantumq; contineat, desinitur
 d. c. statuto. 2. in prin.

XXVII. Regula : Priuilegiati super decimis re-
 cipiendis, ecclesijs parochialibus gratis assignare de-
 bent portionem pro debitis oneribus supportandis.
 d. c. statuto. 2. §. vbi autem. Hac de decimis. Sequi-
 tur de primitijs & oblationibus.

DE PRIMITIIS.

XXVIII. Regula : Origo primitiarum exponi-
 tur c. 1. §. ac verò. de decimis.

XXIX. Regula : Primitia perinde ac decima
 sacerdotibus sunt soluenda. distin. 32. c. prater hoc.

§. deinde. Quantum autem primitiarum nomine soluendum, desinitur d. §. at verd. vers. traditionem quoque.

XXX. Regula: Primitie perinde ac decime sunt in dispositione episcopi. d. §. deinde. vers. & ut ipsæ.

XXXI. Regula: Pomorum primitie episcopo & presbyteris domum mittuntur, non super altare. Apost. canon. omnium. 4.

XXXII. Regula: Primitie inter diaconos & alios clericos diuidenda. d. c. omnium. 4. §. manifestum.

DE OBLATIONIBVS.

XXXIII. Regula: Desiniuntur oblationes c. causa. 13. §. oblationes. & c. cum inter. 29. de verb. signif. 12 q. 1. c. videntes. vers. ipse enim.

XXXIV. Regula: Solius ecclesie bona sunt primitie, decime & oblationes d. c. 13. in princ.

XXXV. Regula: Ad missarum solennia omnes aliquid Deo debent offerre. De consecrat. distinct. 1. c. omnis Christianus. Concordat 16. q. 1. c. reuertimini. Item pro eo qui pœnitens morte praeventus est, antequam sacerdotem habere potuit à quo absolueretur, oblationes sunt faciendæ, per ea quæ habentur j. reg. 41. except. 1.

XXXVI. Regula: Semel oblatum Deo non est reuocandum nec retinendū. 17. q. 4. c. sunt qui opes, cum c. sequente Sacrilegium. 13. q. 2. c. clerici.

XXXVII. Regula: Excommunicantur, qui de-
functo-

functorum oblationes retinent, nec soluunt. 13. q. 2.
c. qui oblationes. c. qui oblationes. c. clerici.

XXXVIII. Regula : Oblationes dissidentium
fratrum non accipiendæ. distinct. 90. c. oblationes.
c. neque.

XXXIX. Regula : Oblationes eorum qui paupe-
res opprimunt, non accipiendæ. d. c. oblationes. &
c. eorum. ead. dist. 90.

XL. Regula : Oblationes ex rebus turpiter qua-
sitis non accipiendæ. 14. q. 5. c. immolantis. Vide
item j. de elemosynis. Contradicit d. q. 5. c. scriptum.
j. e contra. Soluitur hac obiectio ibidem c. sequen-
te Dixit.

XLI. Regula : Oblationes iniustorum non acci-
piendæ. d. c. scriptum.

XLII. Regula : Oblationes eius qui filium suum
exheredauerit, non accipiendæ. 17. q. 4. c. ultim.
in princ.

XLIII. Regula : Oblationes excommunicati
vel pro excommunicato factæ non sunt recipien-
dæ. Quæ regula approbatur simul & distingui-
tur per ea quæ proposita sunt s. lib. 1. cap. 8. quest
10. reg. 18. Sed & huius regulæ exceptio est : Nisi
excommunicatus pœnitens, antequam absolueretur,
morre fuerit præuentus, dum sacerdotem in-
uenire non potuit. 26. q. 6. c. si aliquis, in princ. &
q. 7. c. sacerdos. j. pœnitentes verò. Vide insuper
plures exceptiones j. lib. prox. cap. 7. de elemo-
synis, reg. 7.

XLIV. Regula : Religiosis seu monachis oblatum episcopus vsurpare non debet. c. nimis. 16. de excessibus prelator.

XLV. Regula : Oblationes ad dispositionem episcopi pertinent, sine cuius consensu ab alijs non sunt vsurpanda. 16. q. 1. c. in canonibus. c. quia iuxta. §. cum ergo.

XLVI. Regula : Oblationes laicis non concedenda. c. causa. 13. quicunq; igitur. de verb. signif. 10. q. 1. c. quia sacerdotes. c. sanctorum. c. hanc consuetudinem. Concordant item ea quae habentur §. reg. 22.

DE IVRE PATRONATUS.

Cap. XIV.

HActenus de decimis, primitiis & oblationibus actum est. Nunc de iure patronatus dicemus.

I. CAUSAE EX QVIBVS IVS patronatus competit.

I. Causa : Ex constructione ecclesiae consensu episcopi facta competit ius patronatus. c. nobis. 25. in princ. de iure patronatus.

II. Causa : Successione quoq; acquiritur hoc ius. de qua re §. quest. prox. reg. 1. dicetur.

III. Causa : Ex cessione hoc ius non competit. de qua re ibidem reg. 2. dicetur.

II. QVI-

II. QVIBVS COMPETIT ius patronatus.

I. Regula: De successore vniuersali, vt vasallo.
Adhuc ius patronatus transit cum vniuersitate. c.
ex literis. 7. de iure patronatus. Idem est de liberis
& propinquis patrono succedentibus. 16. q. 7. c. filijs.
M. I. R. lib. 3. cap. 6. reg. 16.

II. Regula: De eo cui patronus ius suum cessit
vel alienauit. Huic non competit. c. quod autem. 5.
§. fin. & c. quia clerici. 6. c. illud. 8. in princ. c. cum
pastoralis. 11. c. de iure. 16. c. praterea. 23. de iure pa-
tronatus. 16. q. 7. c. quicumq; §. hic autē distinguen-
dum. M. I. R. d. cap. 6. reg. 17. Planē proposita regula
exceptio prima hac est: Nisi loco religioso cesserit. d.
c. illud. 8. vers. licet religioso. item c. vnicō, in princ.
de iure patronatus, in 6. M. I. R. d. reg. 17. except. 2.
Huius exceptionis replicatio est: Nisi sine consensu
episcopi loco religioso ius patronatus sit concessum.
c. quod autem. 5. §. fin. c. cura pastoralis. 11. & c. nul-
lus laicus. 17. de iure patronatus. M. I. R. d. except. 2.
repl. 1. Contradicat d. c. vnicum, in prin. eod. tt. in 6.
Planē proposita replicationis duplicatio est: Nisi e-
piscopus postea ratum habuerit quod gestum est, vel
locus cui concessum est, præscripserit. Quae duplex
duplicatio approbatur d. c. cum pastoralis. 11. Altera
proposita regula exceptio est: Nisi frater fratri co-
heredi ius suum cesserit. c. ex insinuatione.
14. d. tt. de iure patro-
natus.

III. QVAE SINT IVRA
patronatus?

I. Regula: De iure presentandi. Vacante ecclesia, non nisi ad presentationem patroni aliquis est instituendus vel ordinandus. 16. q. 5. c. 1. §. adificatori verò. q. 7. c. quicumque. §. fin. c. decernimus. c. monasterium. vers. liceat q. 3. item c. illud. 8. §. fin. & c. ex insinuatione. 14. c. nobis. 25. §. ceterum. vers. secus tamen. de iure patronatus. Concordant item ea quae habentur §. cap. 4. quæst. 6. reg. 8. M. I. R. d. c. 6. reg. 21. Huius regula exceptio prima hæc est: Nisi conuentualis ecclesia sit quæ vacat. Quæ exceptio approbatur d. §. ceterum. Concordant ea quæ proposita sunt §. cap. 10. quæst. 2. reg. 5. M. I. R. d. reg. 21. except. 1. Altera exceptio est: Nisi patronus aliquem antea presentauerit, vel ecclesiæ ei concesserit. Hæc exceptio approbatur quidem ipso iure: M. I. R. d. reg. 21. except. 2. verum eius replicatio prima est: Nisi ecclesia nondum vacante aliquem presentauerit, vel ecclesiam alicui concesserit: hoc enim casu vacante postea ecclesia non prohibetur alium presentare. c. illud. 8. in prin. de iure patronatus. Altera replicatio est: Nisi antea ignorante vel non consentiente episcopo ecclesiam alicui concesserit. Quæ replicatio approbatur c. cum laici. 10. c. suggestum. 20 & c. vltim. d. tt. Hæc de secunda exceptione, eiusq. replicationibus sint dicta. Tertia proposita Regula exceptio videtur: Nisi episcopus loci alium antea ad titulum fecerit ordinari. Hæc exceptio reprobatur

reprobatur c. postulasti. 30 d. tt. de iure patronatus.

Quarta exceptio est: Nisi cum patronus clericus esset, legatus Pontificis presentationem sibi reseruauerit. c. dilectus. 6. de officio legari. de qua re vide plura s. c. 7. reg. 22. Quinta exceptio est: Nisi intra tempus constitutum, postquam ecclesia vacare coepit, neminem praesentauerit. Haec exceptio approbatur c. sicut. 2. §. fin. de supplenda negl. praelator. M. I. R. d. reg. 21. except. 3. Tempus autem praesentandi laicis quidem patronis constitutum est quatuor mensium, ecclesiasticis vero sex mensium. c. vnico. §. verum licet. de iure patronatus, in 6. Sexta exceptio est: Nisi controversia sit de iure patronatus, quae intra tempus praesentationi constitutum, non fuerit finita. Haec exceptio approbatur c. quoniam. 3. §. fin. c. si vero. 12. c. eam te. 22. & c. cum propter. 27. de iure patronatus.

II. Regula: Ex pluribus patronis singuli alternis vicibus praesentare possunt. Clement. plures. 2. §. & vt facilius. de iure patronatus.

III. Regula: Plures possunt praesentari, vt ex ijs episcopus vnum eligat. d. Clement. plures. 2. §. fin.

IV. Regula: Qui & quales praesentandi, vide s. cap. 4. quae. 2. & cap. 7. reg. 4. cum sequentibus.

V. Regula: Seipsum vel liberos suos patronus praesentare non potest. c. consuluit. 15. & c. per nostras. 26. de iure patronatus. Concordant ea quae habentur s. cap. 7. reg. 12.

VI. Regula: Patronus à praesentatione nihil potest exigere temporale, nisi quod in ipsa fundatione

Q s

constat

constat impositum. c. prater ea. 23. de iure patronatus. c. sicut. 2. de supplenda negl. pralator.

VII. Regula: Si in presentando patroni discordent: præsertur sententia maioris partis. c. quoniam. 3. de iure patronatus. M. I. R. d. cap. 6. reg. 22. Huius regulæ exceptio prima hac est: Nisi sine scādalo maioris partis sententia præsferri non possit: tunc enim episcopus pro suo arbitrio ordinare aliquem potest. d. c. quoniam. 3. §. si autem hoc. Altera exceptio est: Nisi ex pluribus patronis vnus decesserit pluribus heredibus relictis: tunc enim isti heredes omnes vnus duntaxat vocem habent. Clement. plures. 2. in princ. eod. tt.

VIII. Regula: Si propter discordiam patronorum ecclesia caret administratore: cessatur in ecclesia à diuinis, tolluntur reliquiæ, & ostia clauduntur, si aliter sine scandalo ecclesiæ provideri non potest. c. 1. cum c. sequente. de iure patronatus. 16. q. 7. c. si plures.

IX. Regula: Presentatus à patrono, si est idoneus, ab episcopo est recipiendus. c. significasti. 18. de iure patronatus. Hæc de presentationis iure, quod patrono competit.

X. Regula: Ius instituendi ac destituendi patronus in ecclesia non habet. c. prater ea. 4. c. quod autē. 5. §. fin. c. querimoniam. 9. c. cum laici. 10. c. consuluit. 15. & c. suggestum. 20. de iure patronatus.

XI. Regula: Bona ecclesiæ ratione iuris patronatus administrare non potest. d. c. prater ea. 4. vers. posses-

possessionem quoq₃. 10. q. 1. c. sic quidam. c. nouerint.

XII. Regula : Cedere alteri ius suum vel ecclesiam patronus non potest, per ea quae proposita sunt s. quast. prox. reg. 2.

XIII. Regula : Patrono debetur processionis honor. c. nobis. 25. §. fin. de iure patronatus. 16. q. 7. c. pia mentis, in fine. & c. Frigentius, in fine.

XIV. Regula : Si patronus eiusve liberi ad inopiam vergant, ab ecclesia illis est succurrendum. d. c. nobis. 25. §. fin. & d. q. 7. c. quicumq₃.

XV. Regula : Patronus nihil proprii iuris in ecclesia habet, nec potest eius redditus in suos usus conuertere. d. c. pia mentis, in fine. & d. c. Frigentius, in fine. & d. c. quicumq₃. §. fin. item d. q. 7. c. filiis. §. ipsis tamen heredibus. item c. scut. 2. de supplenda neglig. pralatorum.

XVI. Regula : Prouidentia & admonitione episcopi à patrono ecclesia honorari debent. 16. q. 7. c. considerandum.

XVII. Regula : Sine consensu patroni ecclesia vel eius dispositio non potest mutari. d. q. 7. c. monasterium. & c. rationis.

XVIII. Regula : Patronus habet ius prouidendi, & sollicitudinem pro ecclesia. d. q. 7. c. quicumq₃. §. fin. c. filiis. c. decernimus.

XIX. Regula : Ecclesia inter heredes patroni non est diuidenda. c. 1. in prin. de iure patronatus.

XX. Regula : Alienato iure patronatus, non minuitur in ista ecclesia ius episcopale. c. cum seculū. 13. d. 11. Hac de iure patronatus.

DE

620 METHODI IVRIS PONT,
DE REBUS ECCLESIASTICIS
corporalibus in specie.

Cap. XV.

HActenus de rebus ecclesiasticis incorporalibus in specie actū est: quanquam inter eas etiam referri poterant priuilegia ecclesiarum. Sed de ijs actum est §. cap. 1. Nunc eodem modo de corporalibus rebus agemus, quæ partim mobiles sunt, partim soli seu immobiles. De hisce primum, postea de illis in hoc capite tractabitur.

DE ECCLESIIS ADI-
ficandis.

I. Regula: Non propter quæstum, sed propter sanctorum patrocinium ecclesie sunt adificande. de consecrat. dist. 1. c. si quis basilicam.

II. Regula: Si populus ecclesia indigeat, potest adificari, iuramento de rebus ecclesie non alienandis non obstante. c. ult. de ecclesiis adificandis.

III. Regula: Leprosi peculiarem sibi ecclesiam possunt adificare. c. cum dicat. 2. d. tr.

IV. Regula: Si pagus à sua parochia longius distet, potest sibi peculiare oratorium adificare. c. ad audientiam. 3. d. tr.

V. Regula: Ne sine consensu episcopi noua ecclesia adificetur. c. cum olim. 14. §. insuper ecclesias. de priuilegijs. c. autoritate. 4. in prin. eod. tr. in 6. 18. q. 2. c. de monachis. c. cellulas. c. nullus. item De consecrat.

secrat. dist. 1. c. omnes basilica. §. vbi autem plures. c. nemo ecclesiam. Nouell. 67. §. deinde.

VI. Regula: De sumptibus & redditibus prius decernendis, quibus ecclesia eiusq; ministerium sustentari queat, d. c. nemo ecclesiam. vers. & antè præstinet. c. 1. in prin. de censibus. 1. q. 2. c. 1. §. hoc tamen. 16. q. 7. c. pia mentis. vers. collata prius.

VII. Regula: De sumptibus ex redditibus ecclesia ad nouum opus conferendis, c. de his. 4. de ecclesiis adificandis. Ne autem vltra quinquagesimam vel centesimam partem ex redditibus ecclesia ad nouum opus conferatur, cauetur c. apostolica. 9. de donationibus. 16. q. 1. c. ecclesia. c. quicumq;. c. de decimis. §. 1. c. decimas. §. quod autem. c. plures. §. si cum c. sequente.

VIII. Regula: De area, in qua adificandum est, prius consecranda cauetur De consecrat. dist. 1. c. nemo ecclesia, in prin. M. I. C. lib. 3. cap. 6. de monasterio adificando, quest. 1. reg. 1. Viri hoc casu ius consecrandi competat, definitur c. 1. de religiosis domib.

IX. Regula: Absq; præcepto sedis apostolica non dedicandum, per ea quæ j. lib. proxim. cap. 4. reg. 21. dicentur.

X. Regula: Ne aliquid pro dedicatione exigatur. 1. quest. 2. c. 1. in prin.

XI. Regula: De loco in quo adificanda ecclesia. In loco congruo & vrili. de consecrat. distinct. 1. c. ecclesias per congrua. item 16. q. 7. c. ecclesias per congrua.

XII. Re-

XII. Regula: Maior ecclesia per circuitum quadraginta passus habere debet, minor triginta. 17. q. 4. c. sicut antiquitus, in princ.

XIII. Regula: Claustra iuxta ecclesiam constituenda. 12. q. 1. c. necessaria, in princ.

XIV. Regula: In atrio ecclesie non nisi clericorum adificia ponenda. 12. q. 1. c. nulla.

XV. Regula: De monasterio fœminarum longius à virorum monasterio adificando, 18. q. 2. c. monasteria.

XVI. Regula: Priuilegia nouæ ecclesiæ impetrari non possunt, antequam clerici vel monachi in eo existant. c. ad audientiam. 5. §. fin. de ecclesiis adificandis.

XVII. Regula: Ne per nouam ecclesiam veteri parochiali præiudicetur, neq; ea dehonestetur. c. cū dicat. 2. §. taceant. c. ad audientiam. 3. vers. prouidens tamen. d. tt.

XVIII. Regula: Nouum opus cum sua dote ad ordinationem episcopi pertinet, per ea quæ proposita sunt s. cap. 8. quest. 10. reg. 1.

XIX. Regula: De ecclesia adificata dedicanda & consecranda, 16. q. 7. c. pia mentis. c. Frigentius.

XX. Regula: De refectiōe ecclesiarum. Omnium sumptibus, qui in ijs beneficia obtinent, reficienda. c. 1. de eccles. adificandis.

XXI. Regula: De ecclesiis superfluis destruendis, de consecrat. dist. 1. c. omnes. §. vbi autem plures. c. ecclesie, in fine.

XXII. Regula: In domibus ecclesiarum non debet iudex laicus iudicare, nec hospitium vindicare. c. 1. de immunitate ecclesiar. c. decet. 2. §. cessent in ecclesiis. eod. tit. in 6.

XXIII. Regula: In templis, cœmeterijs & alijs locis ecclesia causa sanguinis agi non debent. c. cum ecclesia. §. de immunitate eccles. & d. c. decet. 2. §. cessent in ecclesiis.

XXIV. Regula: De portis monasteriorum claudendis cauetur c. 1. §. & quoniam parum. de statu regularium, in 6. Concordat M. I. C. lib. 3. cap. 2. reg. 10. De templis claudendis cauetur l. 1. in princ. C. de sacrif. paganor.

XXV. Regula: Supellex in templis reponi non debet, nisi necessitate cogente. c. relinqui. 2. de custodia eucharistie.

XXVI. Regula: Mulier quæ menstrua patitur, templum intrare prohibebatur distinct. 5. in prin. §. item mulier. Quod tamen mutatur d. distinct. 5. c. ult. §. quæ tamen mulier.

XXVII. Regula: Mulieres post partum intra certos dies templum ingredi prohibebantur d. dist. 5. in princ. §. in lege namq. & c. cum enixa. Tollitur hac regula d. §. in lege namq. vers. nunc autem statim. & d. dist. 5. c. si mulier. c. vnico, de purificatione post partum.

XXVIII. Regula: Qui per somnum visus est sibicoire, vsq. ad vesperam ecclesiam ingredi prohibetur c. 1. in prin. dist. 6.

XXIX. Re-

XXIX. Regula : Baptisterium in monasterio nō permittitur fieri. 18. q. 2. c. pridem.

XXX. Regula : Ne in templis aliud agatur, quàm quod diuinis ministerijs conuenit. dist. 42. c. non oportet. c. nulli. c. oratorium. c. vlt.

XXXI. Regula : Quae in ecclesijs agenda vel non agenda, definiuntur per iam proposita : sed & definiuntur c. decet. 2. de immunitate ecclesiarum, in 6.

DE ORATORIIS PRIVATIS.

XXXII. Regula : Oratoria priuata permittuntur certo modo De consecrat. dist. 1. c. vnicuiq.

XXXIII. Regula : In oratorijs priuatis campanae publicae haberi non debent. c. patentibus. 10. de priuilegijs.

DE ALTARIBVS.

XXXIV. Regula : De altaribus sine permissu episcopi non erigendis, de consecrat. dist. 1. c. nullus presbyter.

XXXV. Regula : De altarib. superfluis destruendis, d. dist. 1. c. ecclesiae, in fine.

XXXVI. Regula : De altaribus sine sanctorum reliquijs institutis, rursus destruendis, d. distinct. 1. c. placuit.

DE SACRARIO.

XXXVII. Regula : Sacrarium ingredi prohibentur subdiaconi & ministri non sacrari, dist. 23. c. non oportet subdiaconos. & c. non oportet in sacros. Hac de rebus ecclesiasticis immobilibus sint dicta ; nunc de mobilibus dicendum.

DE CAMPANIS.

XXXVIII. Regula: Religiosi mendicantes plures campanas habere prohibetur, exceptis certis casibus, c. vnico, de officio custodis, in extrauag. comm.

DE IMAGINIBVS SAN-
ctorum.

XXXIX. Regula: De imaginibus sanctorum non violandis, de consecrat. distin. 3. c. perlatum. M. I. R. lib. 3. cap. 6. reg. 28.

XL. Regula: Imagines sanctorum memoria sunt & recordatio prateritorum. d. dist. 3. c. venerabiles.

DE SACRAMENTIS.

XLI. Regula: Eucharistia & chrisma debent fideliter sub clauibus custodiri. c. i. de custodia eucharistie. Poena non bene custodientis proponitur De consecrat. distin. 2. c. qui bene.

XLII. Regula: Eucharistia in loco singulari mundo & signato semper honorifice debet conseruari. c. sanè 10. in prin. de celebrat. missar.

XLIII. Regula: De vasculis eucharistie, ne sint lignea, sed aurea, vel argentea, aut saltem stannea, de consecrat. distin. 1. c. vasa. c. vt calix. item c. vlt. de celebrat. missarum. Plura de sacramentis vide j. lib. prox. cap. 3.

DE AQVA LVSTRALI.

XLIIII. Regula: De ratione & vsu aquae lustralis, habetur De consecrat. distinct. 3. c. aquam. & distin. 4. c. nec quenquam. Ante sacramentum, non post, aqua ista est sumenda. d. dist. 4. c. in sabbatho.

XLV. Regula: Publicè venerari reliquias nemo debet, nisi prius autoritate Papæ fuerint approbata. c. 1. & c. vltim. §. inuentas autem. de reliquijs.

XLVI. Regula: De reliquijs extra capsam non ostendendis, nec venalibus exponendis, cauetur d. c. vlt. in prin. l. 3. C. de sacrosanctis ecclesijs.

XLVII. Regula: Ne occasione reliquiarum homines varijs figmentis, aut falsis documentis decipiantur. d. c. vlt. §. fin.

XLVIII. Regula: De reliquijs transferendis. Ex quibus causis transferenda? de consecrat. distin. 1. c. tribus ex causis.

XLIX. Regula: Ne sine autoritate principis, episcoporum, vel synodi transferantur, cauetur d. distinct. 1. c. corpora.

L. Regula: Ne ad loca prophana transferantur. l. 26. C. de episcopis & clericis.

DE VASIS ET VESTI-
mentis ecclesiæ.

LI. Regula: Vasa & vestimenta ecclesiæ debent munda reponi. c. vlt. §. sunt & alij. & §. precipimus. de custodia eucharistie.

LII. Regula: De vestimentis sacris lauandis, de consecrat. distinct. 1. c. nemo per. §. pallas verò. item distin. 4. c. omnis presbyter, in fine.

LIII. Regula: De ijs custodiendis cauetur d. §. pallas verò. vers. idcirco intra.

LIIII. Re-

LIIII. Regula : De non tergendis manibus ad vela vel vestimenta sacra. d. c. nemo. §. fin.

LV. Regula : De vasis & vestimentis sacris non visi à sacratis hominibus contrectandis, d. distinct. 1. c. in sancta. c. vestimenta. item distinct. 23. c. non oportet subdiaconos. c. non oportet in sacros, cum duobus sequentibus. Nec à sacratis mulieribus contrectanda. d. distinct. 23. c. sacratas.

LV I. Regula : De ijs ad alios vsus, quàm quibus dedicata sunt, non transferendis, d. c. vestimenta. & d. distin. 1. c. ad nuptiarum. Huc pertinet de mortuis non obuoluendis vestimentis altaris. d. distin. 1. c. nemo per, in prin.

LV II. Regula : De vestimentis nonis comparandis, d. distinct. 1. c. nemo per. §. pallas verò. vers. sed peluis noua.

LV III. Regula : De materia panni altaris cauetur d. distin. 1. c. consulo.

LIX. Regula : De vestimentis & vasis sacris vetustate consumptis incendendū, d. distin. 1. c. altaris.

DE LIGNIS ECCLESIAE

destructæ, vel ecclesiæ

dedicatis.

LX. Regula : De lignis ecclesiæ destructa vel ecclesiæ dedicatis ad laicorum vsus non transferendis cauetur d. distinct. 1. c. ligna. Hec de rebus ecclesiasticis corporalibus sint dicta. De quibus vide plura M.I.C. lib. 3. cap. 6.

LIBRI TERTII FINIS.

METHODI IVRIS PONTIFICII LIBER III.

DE ACTIBVS ECCLESIA-
sticis.

HACTENVS de personis & rebus ec-
clesiasticis tam in genere, quàm in
specie actum est. Superest vt de acti-
bus ecclesiasticis agamus.

DE FIDE ET DOCTRINA
Christiana, necnon de concioni-
bus & orationibus.

Cap. I.

I. QUID CREDENDVM AC
docendum sit?

Prima regula: De libris qui sequendi sunt, vi-
de 7. quæst. 3. reg. 5.

II. Regula: De canonibus apostolorum ca-
uetur distin. 16. c. sexaginta. c. Clementis. c. placuit.
c. Isidorus. c. sextam. c. habeo. c. quoniam. Contra-
dicit d. distinct. 16. in prin. cum c. sequente: item d.
c. Clementis.

III. Regula: De decretis quatuor conciliorum
cauetur distin. 15. c. 1. c. sicut. c. sancta. item distin. 16.
c. sancta. c. sexta c. septuaginta. c. viginti. item M. l.
C. lib. 3. cap. 7. de fide, reg. 3.

IIII. Re.

IIII. Regula: De aliorum præter ista quatuor conciliorum decretis cauetur distinct. 15. c. sicut. §. quintum verò. c. sancta. §. sed et si qua. item distin. 16. c. sancta. c. sexta. c. prima. c. vltim. Vide item §. cap. de concilijs.

V. Regula: De sexta synodo cauetur distinct. 16. c. sextam. c. habeo. c. quoniam.

VI. Regula: De decretis ac rescriptis Pontificum vide §. lib. 1. cap. 3. de canonib. reg. 4. item cap. 4.

VII. Regula: De trinitate quid sit credendum, definitur c. 1. in prin. vsque ad §. vna verò est. item De consecrat. dist. 3. c. vlt. Vide item §. lib. proxim. cap. 11. de Christo & de spiritu sancto. item M. 1. C. lib. 3. cap. 7. de fide, reg. 2.

VIII. Regula: De sancta Maria, quòd in peccato mortali non sit concepta, & de festo conceptionis habetur c. grauem. 2. de reliquijs sanctorum, in extrauag. com.

IX. Regula: De anima, Clement. 1. §. porro doctrinam. de summa trinitate. 32. q. 2. c. quod verò. §. hic de anima. c. Moyses, de pœnitent. dist. 1. c. resuscitatus. dist. 2. c. illa anima.

X. Regula: De prædestinatione quid sit credendum vel sentiendum, differitur 23. q. 4. c. cum quisque. §. est & alia. c. sicut non. c. obtineri. c. Nabuchodonosor. c. vasis. item De pœnitent. distinct. 2. c. firmum. c. nullus. c. talibus. c. si enim. §. fin. c. Apostolus. c. mirandum. c. multi. c. citius. c. vlt. in princ. vsq. ad §. charitas. item De pœnitent. distin. 4. c. si

ex bono. c. benedictus. c. nouit Deus. c. in domo. c. hanc societatem.

DE IUSTIFICATIONE ET PECCATORUM REMISSIONE.

Causæ ex quibus quis iustificatur & peccatorum remissionem consequitur.

XI. Regula: De pœnitentia & fide iustificante, *c. i. §. fin. de summa trinitate. 15. q. 1. c. firmissimè; in prin. de pœnitent. distinct. 1. c. vide. vers. quia si teipsum. c. secunda. c. quia diuinitatis. c. ne forsitan. de consecrat. distin. 2. c. ut quid. c. credere. item De consecrat. distin. 4. c. filius Dei. Huius regula exceptio est: Nisi pœnitentia sit simulata, & fides sine operibus. de pœnitent. distin. 4. c. peccatum. §. fin. item *c. i. §. quia verò Christus. vers. inter scapulas. de sacra vñctione. de pœnitentia distin. 3. c. in tantum. §. fin. cum sequentibus, vsque ad c. sceleratior. vers. in quo illorum etiam. Declaratur exceptio hæc definitione fictæ vel falsæ pœnitentia, de pœnitent. distin. 5. c. falsas. & c. vlt. Plura de regula proposita vide i. cap. 5. reg. 45.**

XII. Regula: Gratia Christi nos iustificat. de consecrat. distin. 4. c. gratia. c. placuit ut quicunque. c. penult. & vlt.

XIII. Regula: Ecclesie charitas peccata dimittit ac tenet. d. dist. 4. c. ecclesie.

XIII. Regula: Continentia & virginitas saluos facit. 33. q. 5. c. qui sitit. Exceptio est: Nisi alia desint

desint opera. d. q. 5. c. hoc solum. c. qui sinit. §. fin.

XV. Regula: De operibus. Et hac iustificat, si bona sint. de pœnitent. distin. 3. c. pium est. c. si quando. c. cauendum. c. quid ergo. c. vltim. in princ. Exceptio prima est: Nisi virginitatem seu continentiam non seruauerit. d. c. hoc solum. Altera exceptio est: Nisi mens ab iniquitate, & ab obrectationibus lingua non cohibeatur. de consecrat. dist. 5. c. nihil enim, cum duob. cc. sequentibus.

XVI. Regula: De eleemosyna iustificante, 13. q. 2. c. anima, in prin. §. vbi illud etiam. c. tempus. §. neg. negandum. de pœnitent. distin. 1. c. medicina. c. medicamentum. Vide item 7. cap. 7. de eleemosynis.

XVII. Regula: Si male quasitus bene utatur, per hoc non iustificatur. 14. q. 5. c. neg. enim. c. deniq.

XVIII. Regula: Si oret Pater noster, iustificatur. de pœnitent. distin. 3. c. de quotidianis.

XIX. Regula: Si offerat se pro populo, remissionem peccatorum consequitur. d. dist. 3. c. illud verò.

XX. Regula: Si moriatur in bello contra hereticos ac infideles, iustificatur. 23. q. 5. c. omnium. q. 8. c. omni timore.

XXI. Regula: Si in hac vita pœnam sustinuerit, iustificatus per hoc est in altera vita. Quæ causa seu regula approbatur simul & distinguitur d. q. 5. c. quid ergo. de pœnitent. distin. 3. c. sunt plures. §. auctoritas illa. c. ignis succensus. c. querat.

XXII. Regula: De igne purgatorio, habetur c. vnum. §. vnde Augustinus, vsque ad finem. c. qualis.

c. qui in aliud. distinct. 25. item c. ult. §. non promittimus tamen, cum sequentib. de poenitent. dist. 7.

XXIII. Regula: Curatio funeris non præstat remissionem peccatorum. 13. q. 2. c. anima. §. curatio.

XXIV. Regula: Conditio sepulturae, & pompa exequiarum non remittit peccata. d. §. curatio. & §. si aliquid.

XXV. Regula: Si corpori defuncti aliquid impendatur, per hoc non iustificatur. 13. q. 2. c. non aestimemus. §. corpori.

XXVI. Regula: Si in loco sacro defunctus sepeliatur, hoc ei non prodest ad remissionem peccatorum. d. q. 2. c. quibus peccata. c. anima. §. curatio, vers. conditio. Admittitur tamen hac causa in leuibus peccatis, d. q. 2. c. cum graua.

XXVII. Regula: Si apud ecclesiam martyr sepeliatur, quodammodo adiuuatur. d. quest. 2. c. non aestimemus. §. fin.

XXXVIII. Regula: Si sacrificium vel elemosyna fiat pro defuncto, per hoc iuuatur. d. c. non aestimemus, in prin. & d. q. 2. c. tempus. §. neq. negandū. De diebus huiusmodi sacrificij differitur d. c. tempus. §. fin. cum c. sequente, quia alij.

XXIX. Regula: Si oblatio fiat pro viuo vel defuncto, iuuatur. d. q. 2. c. pro obeuntibus. c. anima, in prin. Exceptio est: Nisi iniustus offerat. 14. q. 5. c. scriptum.

XXX. Regula: Si cognati pro defuncto ieiunauerint, iuuatur, d. c. anima, in prin.

XXXI. Regula

XXXI. Regula: Si oratio fiat pro defuncto, iuuatur. d. c. non aestimemus, in princ. & §. diligentius. item d. q. 2. c. in presenti. c. pro obeuntibus. c. anime, in princ.

XXXII. Regula: Si genuit filios in virginitate permansuros, prodest defuncto ad iustificationem. 33. q. 5. c. tunc saluabitur. c. qui sitit. §. fin.

XXXIII. Regula: Verbum Dei remittit peccata. de pœnitent. dist. 1. c. verbum, in prin.

XXXIV. Regula: De eucharistia & baptismo, quatenus iustificent, infra peculiariter tractabitur.

XXXV. Regula: De indulgentiis pralati vel pontificis. Hæ quoq; præstant remissionem peccatorum. Quia pralatis ius ligandi & soluendi competit, per ea quæ proposita sunt s. lib. 1. cap. 13. q. 3. reg. 2. Exemplum indulgentiarum proponitur c. vnico. §. fin. de celebrat. missarum, in extrauag. com. Aliud exemplum habetur. c. 1. de reliquijs & venerat. sanctorū, in extrauag. com. Aliud exemplum indulgentiarū, quæ cōceduntur ijs qui centesimo quoq; anno, quem iubilæum appellant, basilicas Petri & Pauli apostolorum visitant, habetur c. 1. de pœnitent. in extrauag. com. Harum indulgentiarum annus centesimus mutatur in quinquagesimum. c. vniogenitus. 2. eod. tt. Tandem mutatur in annū viceesimūquintū c. quemadmodum. 4. eod. tt. Proposita regula exceptio prima est: Nisi indulgentia postea sint renouate. Quæ exceptio approbatur exemplo c. vlt. d. tt. de pœnitent. in extrauag. com. Altera exceptio est: Nisi

à non competente iudice indulgentiæ sint concessæ. Quæ exceptio approbatur c. quod autem. 4. de pœnitentijs. Iudex autem competens indulgentiarum concedendarum est archiepiscopus & episcopus intra suam provinciam. c. nostro. 15. d. tt. Abbas autem iudex competens non est. c. accedentibus. 12. de excessibus prælatorum. Tertia exceptio est in peccatis, quorum absolutio Papa specialiter est reservata. Quæ exceptio approbatur simul & declaratur c. etsi dominici. 3. & c. vlt. de pœnitent. in extrauag. comm. Quarta exceptio est: Nisi indulgentia modum excedat. Hæc exceptio declaratur definitione modi seu quantitatis indulgentiarum, c. cum ex eo. 14. §. ad hæc quia, vsq; ad fin. de pœnitentijs. c. 1. in fine, eod. tt. in 6. c. licet. 4. §. nec illa prædecessor. de translatione episcopi. Hæc de indulgentijs. De officio verò questoris indulgentiarum dicitur j. vbi de elemosynis agetur.

De exceptionibus præcedentium regularum seu causarum iustificationis generalibus.

Haftenus causas enumerauimus, ex quibus homines iustificari seu remissionem peccatorum consequi secundum ius Pontificium credendum est: quarum tamen causarum aliquot supersunt exceptiones generales hic ordine subiiciendæ. Harum prima hæc est: Nisi peccatum sit in spiritum sanctum: hoc enim est irremissibile. de pœnitent. distin. 1. c. si sacerdos. §. potest etiam secundum. vers. ego. autem. dico.

Hæc

Hæc exceptio declaratur definitione huiusmodi peccati 1. q. 1. c. ita sit verbum. Altera exceptio est: Nisi pœnitentiam non egerit peccator. de pœnitent. distin. 1. c. neminem. c. non sufficit. Tertia exceptio: Nisi non fuerit confessus peccatum. d. distin. 1. c. non potest. c. ecce. §. his verbis. c. non potest. c. non sufficit. Quarta exceptio est: Nisi non restituerit ablatum. 14. q. 5. c. nemo. in prin. q. 6. c. 1. de pœnitent. distin. 5. c. falsas. §. bona quidem. Huius exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi non habeat unde reddat. d. c. nemo. & d. c. 1. §. 1. Huius replicationis duplicatio est: Nisi non sit verberatus. d. c. 1. §. verum quidem. Altera replicatio est: Nisi res sit consecrata. Huius duplicatio est: Nisi estimatio eius ab episcopo reddatur. d. q. 6. c. comperimus. Tertia replicatio est: Nisi eos quibus reddat, inuenire non possit. 14. q. 5. c. nemo. Hæc de quarta exceptione. Quinta exceptio est: Nisi non fuerit precatus remissionem peccatorum. de pœnitent. dist. 1. c. vide. §. fin. c. pradiixerat. Sexta exceptio est: Nisi pœnam non soluerit. d. dist. 1. c. nullus. Septima exceptio est: Nisi eleemosynas & ieiunia omiserit peccator. d. distin. 1. c. non sufficit. Octaua exceptio est: Nisi charitatem non habeat peccator. de pœnitent. dist. 2. c. 1. §. fin. c. quia radix. Vide item j. reg 48 item j. de pœnitent. exceptiones. Nonæ exceptio est: Nisi nō fuerit baptizatus peccator. Vide j. de baptismo. effectus. Decima exceptio est: Nisi corporis & sanguinis Christi non fuerit particeps factus. Huius replicatio est: Nisi fuerit bapti-

baptizatus, de consecrat. dist. 4. c. in ecclesia. c. nulli
 est. Undecima exceptio est: Nisi defunctus, pro quo
 intercessio facta est, remissionem peccatorum suis
 operibus non promeruerit in vita. 13. q. 2. c. non esti-
 memus, in prin. c. tempus, §. sed hac eis, vsq₃ ad §. fin.
 de pœnitent. distinct. 1. c. multiplex. §. si autem ali-
 quis. Duodecima exceptio est: Nisi iustus non perse-
 uerauerit vsq₃ ad finem. de pœnitent. distinct. 2. c. si
 enim. §. fin. c. apostolus. c. mirandum. c. multi, in
 prin. item De pœnitent. distinct. 4. c. si ex bono. c. in
 domo. Vide insuper S. reg. 10. de predestinatione.
 Planè huius exceptionis replicatio videtur in pec-
 cato remisso: hoc enim amplius imputari non vide-
 tur, quamuis postea rursus peccauerit. Quæ tamen
 replicatio est controuersa. Primum enim reproba-
 tur d. distin. 4. in prin. cum c. 1. sequente. item c. con-
 stat, cum sequentibus, vsque ad §. eorum verò. item d.
 distinct. 4. c. quid est quod dicitur. c. qui recedit. §.
 finis huius. §. fin. cum sequentibus, vsq₃ ad c. inter-
 mittentes. item d. c. intermittentes. §. fin. cum. c. va-
 eis, sequente. c. vlt. §. sicut ergo, vsq₃ ad fin. Deinde
 in contrarium approbatur replicatio proposita d.
 distinct. 4. c. quid est quod dicitur. c. qui recedit, in
 prin. c. va eis. §. fin. cum sequentibus, vsque ad c. vlt.
 item d. c. vlt. in prin. item De consecrat. distin. 4. c.
 quomodo. §. nam redire dimissa. Hac antinomia
 soluitur per distinctionem remissionis quæ fit secun-
 dum iustitiam, & eam quæ fit secundum præscien-
 tiam, de pœnitent. distinct. 4. c. peccatum. §. eorum
 verò.

verò. c. si ex bono. §. finis ergo. c. in domo patris. §. sic itaq. c. hanc societatem. §. qui ergo peccata. Sed & alia solutio adfertur à Gratiano d. distinct. 4. c. ult. §. sed his authoritatibus.

Quibus remittendi ius competit?

Haecenus de causis iustificationis, harumq. exceptionibus actum est. Nunc, quibus remittendi ius competat, videndum.

XXXVI. Regula: Solus Christus & spiritus sanctus peccata dimittit. de consecrat. distin. 4. c. nemo tollit. item 1. q. 1. c. ut euidenter.

XXXVII. Regula: Heretici peccata dimittere non possunt. 24. q. 1. c. didicimus. §. fin. Plures huiusmodi regulas vide j. de pœnitentium absolutione: item s. lib. 1. cap. 13. quæst. 3.

Euentus remissionis.

XXXVIII. Regula: Etiam remissa peccata puniuntur. de pœnitent. distinct. 1. c. si peccatum. c. sicut primi.

XXXIX. Regula: Quamvis bona opera non proficiant ad remissionem peccatorum, non tamen debent omitti. 13. q. 2. c. anima. vers. non ideo tamen. Hac de iustificationis articulo sint dicta.

De charitate quid credendum sit,
& docendum?

XL. Regula: Definitio seu potius descriptio charitatis habetur De pœnitent. distin. 2. c. charitas est, in prin. vsq. ad §. ergo si charitatem.

XLI. Re-

XL I. Regula: Charitas appellatur vnctio inuistibilis d. distin. 2. c. vnctio.

XL II. Regula: Charitas dicitur aqua d. dist. 2. c. charitas est aqua.

XL III. Regula: Diuisio charitatis in perfectam & imperfectam, d. distin. 2. charitas in quibusdam. Species charitatis.

XL IIII. Regula: Dilectio Dei quid sit, definitur d. distin. 2. c. charitas est. §. & quid est Deum. Qualis dilectio Dei esse debeat, definitur d. c. charitas est. §. ergo si charitatem. vers. si tamen Deum. & §. illi verò plus quàm se.

XL V. Regula: Dilectio proximi specialiter describitur d. c. charitas est. §. proximos, vsq; ad d. §. illi verò plus quàm se. item 23. q. 4. c. debet.

XL V I. Regula: De charitate sui ipsius seu philanthia, quatenus concessa, d. c. charitas est. §. corpus nostrum.

XL V II. Regula: Ordo charitatis peruersus quis sit, definitur d. c. charitas est. §. ordinem dilectionis.

Propria charitatis, & effectus.

XL V III. Regula: Sine charitate non remittitur peccatum. de pœnitent. distin. 2. c. 1. §. fin. c. charitas est aqua. §. sine charitate. §. Amen, Amen. c. ego sum. ibid. distin. 7. c. nullus. §. scriptum est.

XL IX. Regula: Charitatem habens non peccat. d. distin. 2. c. 1. §. fin. c. ficta charitas. §. fin.

L. Regula: Charitas liberat à mundanis cupiditatibus. d. distin. 2. c. valida, c. charitas est, in prin. vers.

vers. mors criminum. §. ergo si charitatem. vers. seculi blandimenta.

LI. Regula: Charitas facile peccato resistit. d. §. ergo si charitatem. §. quoniam si ex toto corde.

LII. Regula: Charitas omnia difficilia perficit. d. §. ergo si charitatem. vers. Et omnia.

LIII. Regula: Charitas est excellentior via ad Deum. d. c. charitas est. §. hac est charitas.

LIIII. Regula: Charitas omnia tolerat. de pœnitent. distinct. 3. c. ult. §. hac propter.

LV. Regula: Omnium bonorum radix est charitas. de pœnitent. distin. 2. c. quia radix.

LV I. Regula: Qui charitatem habet, non sitiet in aeternum. d. distinct. 2. c. charitas est aqua, in prin.

LV II. Regula: Bona opera sine charitate non profunt. declaratur de pœnitent. dist. 3. c. ult. in prin.

LV III. Regula: Charitas non excidit, vel descrenequit. de pœnitent. distin. 2. c. charitas qua. c. radicata. c. charitas est, in prin. vers. corruptionis nescia. c. charitas nunquam. c. vnctio. c. ficta. c. firmum. Contradicit d. distin. 2. c. ut cognouerunt. c. si enim. c. ult. §. charitati, vsq. ad fin. Vide item j. de pœnitent. inter exceptiones. Distinguitur regula proposita in charitate imperfecta, d. distinct. 2. c. charitas est aqua. §. fin. c. super tribus.

LIX. Regula: Subiectum charitatis. An charitas sit in reprobis, & ijs qui aliquando peccaturi sunt criminaliter, differitur d. dist. 2. c. 1. §. fin. c. si enim. §. fin. c. apostolus. c. mirandum. c. multi bene. §. 1.

An charitas fuerit in Adamo, antequam peccaret, vide j. reg. 81.

LX. Regula: Contrarium charitatis est odium. de pœnitent. distinct. 2. c. tolle charitatem. Hac de charitate.

LXI. Regula: De obedientia differitur 8. q. 1. c. sciendum. 11. q. 3. c. non semper. c. si dominus. c. quid ergo. Vide item s. lib. prox. cap. 5. reg. 40.

LXII. Regula: De studio pietatis differitur distinct. 47. c. comes.

LXIII. Regula: De iustitia differitur 24. q. 1. c. ubi sana.

LXIII. Regula: De liberalitate, quis eius sit modus, definitur distinct. 86. c. donare, cum duobus sequentib. c. non satis, cum sequentib. vsq. ad c. qui dementiam. Plura de liberalitate vide s. lib. prox. cap. 8. quest. 8. reg. 37. & cap. 5. reg. 44.

LXV. Regula: De conscientia, 11. q. 3. c. quid obest. c. senti. c. in cunctis. c. custodi. c. inter verba. c. non sunt. 12. q. 1. c. nolo.

LXVI. Regula: De timore Dei, 11. q. 3. c. qui omnipotentem.

LXVII. Regula: De ira Dei, de pœnitent. dist. 3. c. productior. §. fin.

LXVIII. Regula: De misericordia, 23. q. 4. c. est iniusta. c. ne amisso. c. duo ista. item distin. 86. c. qui clementiam.

LXIX. Regula: De sapientia, de pœnitent. distinct. 2. c. sapiens.

LXX. Re.

LXX. Regula: De persecutione, 23. q. 4. c. qui secundum. c. ille gladium. §. porro. c. nimum. §. item si semper, cum sequentibus. item 23. q. 5. c. non vos. 24. quæst. 1. c. à recta. Vide item s. lib. 1. ca. 17. quæst. 1.

LXXI. Regula: De martyrio, de pœnitent. dist. 1. c. potest fieri, in prin.

LXXII. Regula: De continentia, 33. q. 5. c. secundum.

LXXIII. Regula: De virtutibus & vitijs in genere, c. sepe. dist. 41. de pœnitent. dist. 2. c. charitas est aqua. §. fin. cum sequentibus vsque ad c. sciendum. item d. dist. 2. c. super tribus.

LXXIIII. Regula: De premijs virtutum & bonorum operum, item de pœnis vitiorum, de pœnitent. dist. 1. c. nunquid. c. si cui. §. sicut. de pœnitent. dist. 3. c. pius est. c. si quando. c. cauendum. c. quid ergo. c. vlt. imprin. de pœnitent. dist. 4. c. si euerterit. c. hoc nobis. c. de pertuso. c. intermittentes, in prin. vsque ad §. porro. c. vlt. §. sic & bona. de pœnitent. dist. 5. c. 1. §. pius.

LXXV. Regula: De malis, quæ sint, 15. q. 1. c. illa cauenda. §. fin.

LXXVI. Regula: De delitijs, dist. 41. c. delitia.

LXXVII. Regula: De negligentia, dist. 83. c. vlt. §. sicut autem.

LXXVIII. Regula: De caritate annonæ, 16. q. 1. c. reuertimini. §. si quando. q. 7. c. maiores.

LXXIX. Regula: De creatione hominis: quare non simul, sed alter ex altero sit creatus, differitur 33.

q. 5. c. vlt. in prin. Quid sit quòd ad similitudinē Dei dicitur homo creatus, de pœnitent. dist. 1. c. similem.

LXXX. Regula: De Adamo. Hic natus est immortalis. de consecrat. dist. 4. c. placuit igitur.

LXXXI. Regula: In Adamo charitas fuit, antequam peccaret. de pœnitent. distin. 2. c. tolle. c. quomodo. c. princeps. c. quando Adam. c. primus homo. c. illa anima. c. similem. c. sapiens. c. sed nec Adam. c. vt cognouerunt, in prin. & § 1.

LXXXII. Regula: De Diabolo. Hic affligens homines ipse plus affligitur de pœnitent. distin. 1. c. potest fieri. §. aegritudo. & ibi glossa.

LXXXIII. Regula: De Lucifero, de pœnitent. distinct. 2. c. penult. §. hinc etiam diabolus. c. vlt. in prin. vsq; ad §. charitas.

LXXXIII. Regula: De iactantia & confidentia, 6. q. 1. c. imitare. 16. q. 1. c. reuertimini. §. si quis doctus 32. q. 5. c. si Paulus.

LXXXV. Regula: De conuersione hominis, 32. q. 2. c. ancillam. §. fin. de pœnitent. distinct. 1. c. conuertimini, in prin. de pœnitent. distinct. 7. c. 1. c. vlt. §. quod quamuis.

LXXXVI. Regula: De inconstantia dictorum factorumq; 22. q. 4. c. vnusquisq; §. fin. c. incommutabilis. c. non semper. c. magnæ. de pœnitent. dist. 1. c. si agamus. c. quamobrem. Vide item j. de pœnitentia, vsum eius.

LXXXVII. Regula: De lege & Euangelio, 23. q. 4. c. hæc autem. §. ex his omnibus, vsq; ad fin. c. cum in lege.

LXXXVIII. Res

LXXXVIII. Regula: De veteris & noui testamenti differentia, 31. q. 1. c. si quia fuerit. §. sed in veteri.

LXXXIX. Regula: De Augustino & Hieronymo, 2. q. 7. c. quanquam.

XC. Regula: De veneratione sanctorum. Sine Papalicensia non licet aliquem pro sancto venerari, c. 1. de reliquijs.

XCI. Regula: De nuptijs, carnibus & vino non abominandis cauetur Apostol. canon. 50. & 52. Vide item s. lib. 1. cap. 17. quest. 3. causa 15. cum sequente. Hactenus, quid credendum vel docendum sit, est ostensum. Sed & plures huiusmodi regulas vide passim sub suis speciebus. vt de vnitae ecclesie s. lib. prox. cap. 1. reg. 2. vbi de ecclesia tractatur. Sic etiam de eucharistia, de baptismo, & alijs huiusmodi locis quid credendum vel docendum sit, sub singulis istis locis exponetur. Quid non sit credendum, vide s. lib. 1. cap. 17. de herefi. Hac de prima fidei questione sint dicta.

II. DE VI ET EF- FETU fidei.

I. Regula: Fidei iustificat. Quae regula approbatur per ea quae proposita sunt s. quest. prox. reg. 11.

II. Regula: Fides operatur per dilectionem. de penitentia distin. 2. c. circumcisio.

III. Regula: Fides non deficit, d. dist. 2. c. firmum. Concordant ea quae habentur s. quest. prox. reg. 58.

IIII. Regula: Quod ex fide non est, peccatum

est. 28 q. 1. c. omnes § illud verò de pœniten. distin. 3.
c. quærat. §. etsi fides desit.

V. Regula: Sine recta fide non valent bona opera. 24. q. 1. c. odi. c. vbi sana.

III. ACCIDENTIA FIDEI AC doctrinæ Christianæ.

I. Regula: De symbolo prædicando cauetur de consecrat. distin. 4. c. symbolum.

II. Regula: Licit de fide disputare non debent. c. quicunq. 2. §. inhibemus. de hæreticis, in 6. l. 3. C. de summa trinitate.

III. Regula: Sine authoritate Papa nec noua religio constituenda, nec ordo nouus introducendus. c. vlt. de religiosis domibus. c. 1. in prin. eod. tit. in 6.

IIII. Regula: Ad fidem quatenus quis sit cogendus, differitur 23. q. 5. c. ad fidem.

DE SACRORVM LIBRORVM lectione.

V. Regula: Ratio huius lectionis & vsus habetur dist. 38. c. sicut. c. iuxta. c. qui ea. M. I. C. lib. 3. cap. 2. reg. 2.

VI. Regula: Qui libri sint legendi, vel non? definitur distin. 15. c. sancta. §. iam nunc subiiciendum, vsq. ad §. caterum. Apostol. canon. 84.

VII. Regula: Quo tempore singuli libri legendi, definitur d. §. caterum. vsq. ad fin.

VIII. Regula: Veterum librorum fides ex Hebraeis, nouorum ex Græcis voluminibus petenda. distinct. 9. c. vt veterum. Nouell. 146.

IX. Re-

IX. Regula: Si quid parum rationabile in libris canonicis inuenitur: quid de eo censendum sit, definitur d. dist. 9. c. ego solis. & c. si ad scripturas.

IIII. DE CONCIONIBVS, ET primum de personis concionatorum.

I. Regula: De non ordinatis ad concionandum non admittendus cauetur c. excommunicamus. 13. §. quia verò. de hæreticis.

II. Regula: De muliere ad concionandum non admittenda cauetur dist. 23. c. mulier. item De consecrat. distinct. 4. c. mulier. item c. noua quadam. 10. de penitent.

III. Regula: De laicis ad concionandum non admittendis cauetur d. distinct. 23. c. mulier. §. laicis. item De hæreticis c. cum ex iniuncto. 12. & c. sicut 14.

IIII. Regula: De monachis ad concionandum non admittendis cauetur c. 1. de capellis monachor. item 16. q. 1. c. de monachis. §. fin. c. monachus non. c. adyćimus, c. hinc est. §. item illud. item c. vnico. §. personis quoq. de religiosis domibus, in 6. Huius regule exceptio prima hac est: Nisi monachus in clericum fuerit ordinatus. 16. q. 1. c. sunt nonnulli. §. fin. cum duob. cc. sequentibus, vsq. ad §. non est humilitatis. Altera exceptio est: Nisi monachus sit canonicus regularis. c. quod Dei timorem. 5. de statu monachorum. Tertia exceptio est: Nisi diuina gratia intus commoniti monachi concionentur. 16. q. 1. c. placet rationabilis. §. ostendit ergo. Quarta exce-

prio est: Nisi monachi consulantur ab alijs habitum monachalem suscepturis. d. q. 1. c. iuxta Calcedonensis. vers. & à populorum.

V. Regula: De concionatoribus à solo episcopo ordinandis cauetur c. 1. de capellis monachor.

VI. Regula: Qualis debeat esse concionator, definitur 8. q. 1. c. oportet.

VII. Regula: Omnes ad audiendam concionem admittendi. de consecrat. dist. 1. c. episcopus nullum.

VIII. Regula: Vt diligenter concionibus auscultetur, 1. q. 1. c. interrogo.

IX. Regula: Vt stantes Euangelium audiant, de consecrat. distin. 1. c. apostolica.

X. Regula: Ne ante finitam concionem, & missarum solennia peracta exeant, cauetur d. distinct. 1. c. omnes fideles, cum duobus cc. sequentibus. Apostol. canon. 9.

XI. Regula: De admonendo in concionibus populo, vt decimas & alia ecclesie fideliter soluant, c. 1. de decimis, in 6. Clement. cupientes. 3. §. illos etiam, vsq. ad finem. de pœnis.

XII. Regula: De admonendo in concionibus populo, vt operas sibi inuicem exhibeant, cauetur 11. q. 1. c. te quidem. §. fin. cum c. sequente Sicut, Hac de concionibus: de quibus tamen vide plura §. lib. proxim. cap. 11. de presbyteris & de parochis.

V. DE ORATIONIBVS.

I. Regula: Vt oratio Dominica matutinis & vespertinis subiungatur, cauetur de consecr. dist. 5. c. id semper.

II. Re-

II. Regula: Ut præmittatur præfatio Sursum corda, de consecrat. distin. 1. c. quando.

III. Regula: Non verbis tantum, sed & corde orandum. de consecrat. distinct. 5. c. non mediocriter. & d. c. quando.

III. Regula: In oratione genua flectenda, vel prostrato corpore orandum. Quæ regula ipso quidem iure subsistit. Cui concordat 26. q. 7. c. sacerdos. §. diebus etiam remissionis. verum eius exceptio prima hæc est: Nisi in die Dominico, & per omnes dies Pasche vsq; ad Pentecostem. distin. 30. c. ult. §. similiter. dist. 76. c. scire debet, in prin. vers. neq; ad exorandū. item De consecra. dist. 3. c. quoniam sunt.

V. Regula: De oratione pro seculari potestate habenda, de consecrat. distin. 1. c. de hymnis. §. componuntur.

VI. Regula: De orando pro mortuis, d. distin. 1. c. visum. Huius regula exceptio prima hæc est: Nisi pro crimine ultimo supplicio sint affecti. Quæ exceptio ipso quidem iure subsistit, verum eius replicatio est: Nisi pœnitentiam in vita egerint. 13. q. 2. c. quesitum. Altera exceptio est: Nisi in furto vel latrocinio deprehensi occisi sunt. d. q. 2. c. penult. & c. fures. 2. de furtis. Tertia exceptio est: Nisi seipsum occiderint. 23. q. 5. c. placuit. Quarta exceptio est: Nisi clerici in bello, rixa, aut gentiliū ludis decesserint. 23. q. 8. c. quicumq;. Quinta exceptio est: Nisi excommunicati ante absolutionem fuerint mortui. Hæc exceptio approbatur simul & distinguitur

per ea quæ annotata sunt s. lib. 1. cap. 8. quæst. 10. reg. 18. Sexta exceptio est: Nisi non fuerint baptizati. Hac exceptio distinguitur in eo qui in confessione nominis Christiani mortuus est, c. apostolicam. 2. de presbytero non baptizato.

VII. Regula: Oratio Dominica delet leuia peccata. de pœnitent. distinct. 3. c. de cotidianis. Nisi à peccato non desistatur. d. distin. 3. c. nihil prodest, in prin. 24. q. 1. c. odi. Plura de hac exceptione vide s. quæst. 1. reg. 35. except. generali 12.

VIII. Regula: Coniunx sine consensu coniugis orationi vacare non potest. 33. q. 4. c. nec uxorem. s. hac autem. c. apostolus. Plura de hac regula vide j. de debito coniugali, in prin.

IX. Regula: Ne cum excommunicato vel clerico deposito preces coniungantur, cauetur Apostol. canon. 10. cum sequente. Nec cum hæretico. Apostol. canon. 44. & 63.

X. Regula: De oratione quæ dicitur in secreta in festo S. Leonis immutata, c. cum Matthæ. 6. s. tertio loco. de celebrat. missar. Hac de orationibus.

DE DIVINIS OFFICIIS ET sacris mysterijs. Cap. II.

I. A' QVIBVS DIVINA OF- ficia & sacra mysteria per- agenda?

Prima regula: De non ordinato cauetur c. 1. de clerico non ordinato. item 16. q. 1. c. generaliter.

s. fin.

§. fin. & c. cunctis, in prin. item De consecrat. distin. 1. c. 1. §. si autem, ut legitur. c. sicut non, in prin. c. hic ergo. vers. aut ab episcopo.

II. Regula: De suspenso vel deposito cauetur c. 1. cum quinq. cc. sequentibus. item c. penult. & ult. de clerico excommunicato. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 2.

III. Regula: De concubinario vel fornicario cauetur c. vestra. 7. & c. ult. de cohabitatio. clericorum.

IV. Regula: De eo cui manus mutilata est, cauetur c. presbyterum. 2. de clerico agrotante.

V. Regula: De leproso cauetur c. de rectoribus. 3. & c. tuanos. 4. eod. tit.

VI. Regula: De eo qui cum muliere rem habuit precedente nocte, à sacris mysteriis arcendo, 33. q. 4. in prin. cum duob. cc. sequentibus.

VII. Regula: De eo qui per somnum sibi visus est coire, differitur distin. 6. per totam. M. I. R. d. cap. 7. reg. 4.

VIII. Regula: De eo qui in crimen lapsus est, cauetur c. ult. de tempor. ordinat. distin. 50. c. si post, in prin. c. qui sub. c. presbyteros.

IX. Regula: De Simoniacis & alijs hereticis cauetur 1. q. 1. c. fertur. c. sicut. c. si presbyter. §. quod autem, cum sequentibus, vsq. ad c. intra catholicam. Obijcitur. d. q. 1. c. si iustus, cum sequentibus, vsq. ad c. remissionem. §. sed notandum. Solutio per distinctionem subijcitur d. §. sed notandum, cum sequentibus vsq. ad c. hi quoscunq. Sed & concordat huic solutioni d. quæst. 1. c. vilissimas. §. patet. item c. per

Esaïam. §. sed obijcitur. M. I. R. d. cap. 7. reg. 5.

X. Regula: De valetudinario, 7. q. 1. c. illud. §. fin. q. 2. in prin. cum sequentibus vsq₃ ad q. 8.

XI. Regula: De non ieiuno cauetur 7. q. 1. c. nihil. §. nullus.

XII. Regula: De eo qui idolis sacrificauit, distin. 50. c. presbyteros.

XIII. Regula: De monachis cauetur Clement. 1. de priuilegijs. item 16. q. 1. in prin. cum sequentibus, vsq₃ ad c. monachus. item d. q. 1. c. alia causa. c. placuit, cum sequentibus, vsq₃ ad c. qui verò. Huius regule exceptio prima hac est: Nisi monachus factus sit clericus. d. q. 1. c. si quis monachus. Vide item 5. cap. prox. de concionibus, reg. 4. except. 1. Altera exceptio est: Nisi monachus presbyter sit factus. d. q. 1. c. adijcimus. §. monachi autem. item c. doctus, cum sequentibus. vsq₃ ad c. sic viue. itē c. si quis monachus. c. in parochia. c. placet rationabilis. §. ecce sufficiens. vsq₃ ad fin. Tertia exceptio est: Nisi sibi inuicem monachi ministrent. 16. q. 1. c. 1. §. quamobrem. vers. nisi sibi inuicem. Quarta exceptio est: Nisi in monasterio diuina celebrēt. d. q. 1. c. Agapitus. c. vbicunq₃.

XIIII. Regula: De ijs qui malis moribus praditi sunt. Hi diuina officia celebrare non prohibentur, nec inde offendiculum est sumendum. 1. q. 1. c. significasti, cum sequentibus, vsq₃ ad c. sacerdotes. Contradicit d. q. 1. c. sacerdotes, cum sequentibus vsq₃ ad c. interrogo. item c. neq₃ potest, in prin. Soluit Gratianus hanc contrarietatem d. c. neq₃ potest. §. cum

vita,

vita, vsq; ad c. baptizandis. Plura de hac regula vide J. cap. prox. de sacramentis in genere ex persona ministrantis.

XV. Regula: Sacra ministeria à quo capta sunt, perfici debent. 7. q. 1. c. nihil contra. §. non tamen quod natura. §. nullus post. item De consecrat. distin. 1. c. nullus episcopus. §. cum verò ingressus.

II. QVI AD SACRA MYSTERIA admittendi?

I. Regula: De excommunicatis & interdictis ad diuina non admittendū cauetur c. in Lateranensi. 31. in prin. vers. nec excommunicatos. de prabendis. c. cum & plantare. 3. §. excommunicatos. de priuilegijs. c. is qui. 18. in princ. de sentent. excomm. in 6. Concordant item ea quæ habentur s. lib. 1. cap. 8. quest. 10. reg. 22. & cap. 9. q. 4. reg. 1.

III. VBI DIVINA OFFICIA celebranda?

I. Regula: In oratorijs vel adificijs priuatis orare quidem licet, alia autem officia diuina peragere non licet. de consecrat. distin. 1. c. 1. §. si enim Iudai. vers. & non in alijs. & §. fin. c. sicut non alijs. c. hic ergo. c. vnicuiq; cum c. sequente Clericos. M. I. C. lib. 3. cap. 7. de sacrificijs, reg. 2. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 6. Excipiuntur hospitalia propter cōsuetudinem, Clement. quia contingit. 2. §. fin. de religiosis domibus. Excipitur item causa necessitatis d. c. 1. §. si enim Iudai. vers. & hac si summa. & d. c. sicut non alijs. vers. nisi summa coegerit. & vers. nisi pro summa.

II. Re-

II. Regula: In ecclesia polluta diuina officia non celebranda. c. is qui. 18. in prin. de sententia excom. in 6.

III. Regula: In locis interdictis diuina officia non celebranda, per ea que proposita sunt §. lib. 1. cap. 9. quest. 4. reg. 1.

IIII. QVANDO ET QVO ordine diuina officia ce- lebranda?

I. Regula: De horis canonicis, quæ sint, & quæ illarum sit ratio, explicatur c. 1. in princ. item vers. propheta dicente, vsq; ad fin. de celebrat. missarum.

II. Regula: Vt hora canonica studiosè ac deuotè obseruentur, cauetur d. c. 1. in prin. & c. delentes. 9. eod. tit. item Clement. 1. eod. tit.

III. Regula: Vt ordo in diuinis officijs celebrandis æqualiter ab omnibus obseruetur, cauetur ac declaratur de consecrat. distin. 5. c. conuenit. Concordat j. quest. proxim. reg. 3.

IIII. Regula: Ordinem, quem metropolitani tenent, comprouinciales eorum obseruare debent. de consecrat. distin. 1. c. altaria. §. ad celebranda.

V. Regula: Clerici commensales domestici cardinalium & episcoporum possunt se illis in diuinis officijs celebrandis coaptare. Clement. dignum. 2. de celebrat. missarum.

V. MODVS ET ADIVNCTA diuinorum officiorum ce- lebrandorum.

I. Regula: An cantando diuina celebrari possint?
Decidi-

Deciditur quod sic, de consecrat. dist. 1. c. de hymnis, cum c. sequente Hi duo.

II. Regula: De lasciua melodia in cantando vitanda, c. 1. de vita & honestate clericorum in extrauag. commun.

III. Regula: Vt omnes vnum & eundem modum ac ordinem in psallendo seruent, cauetur distin. 12. c. penult. & vlt. Concordat s. quest. prox. reg. 3.

IIII. Regula: In cœna Domini Gloria in excelsis Deo cantanda. de conserra. dist. 1. c. porro Gloria.

V. Regula: Sursum cordi in prefatione dicendum. d. distin. 1. c. quando autem.

VI. Regula: De nouem prefationibus missarum cauetur d. dist. 1. c. inuenimus. Additur decima dist. 70. c. vlt. § fin.

VII. Regula: In die resurrectionis, Pentecostes, & alijs diebus quid quantumq; canendum vel legendum sit, definitur De consecrat. distin. 5. c. in die resurrectionis.

VIII. Regula: Vt celebrans diuina officia semper habeat alium adiunctum, qui eo deficiente vices eius suppleat, de consecrat. distin. 1. c. vt illud. c. episcopus. c. iubemus. c. hoc quoq; item 7. q. 1. c. illud diuini, cum c. sequente Nihil contra.

IX. Regula: Vt laici à clericis loco sint separati, & ne laici ad altare accedant, vel presbyterium ingrediantur, c. 1. de vita & honestate clericor. c. 1. § fin. de cohabitatio. clericorum. item De consecrat. distin. 2. c. sacerdotum.

X. Regu-

X. Regula: Ne sine igne & aqua sacrificetur. c. ult. de celebrat. missarum.

XI. Regula: De sale cœlesti in sacrificijs offerendo cauetur De consecrat. dist. 4. c. sal cœlestus.

VI. EVENTVS DIVINORUM officiorum.

I. Regula: De effectu sacrificiorum differitur 13. q. 2. c. tempus. §. cum sacrificia, vsq; ad §. de obseru.

II. Regula: Ne aliquid pro diuinis officijs detur vel exigatur, cauetur 1. q. 1. c. baptizandis, cum sequentibus, vsq; ad c. statuimus decretum.

III. Regula: Diuinis peractis egredi visitandi, postea exeundum ad opus rurale. c. 1. §. deinde peractus, de celebrat. missarum.

VII. DE MISSA SEQUUNTUR specialia.

I. Regula: De origine missa, habetur De consecra. distin. 1. c. Iacobus.

II. Regula: De causa missa & usu, habetur c. cum creatura. 11. de celebrat. missarum.

A' QVIBVS MISSA SIT celebranda?

III. Regula: Ab episcopis, non corepiscopis, nec alijs non sacratis missa celebranda. de consecrat. distin. 1. c. 1. §. si enim Iudæi. vers. ab episcopis. c. sicut non alijs, in prin. c. hic ergo.

IV. Regula: A' diacono missa non celebranda. c. ex literis. 2. de clerico non ordin.

V. Regula: A' concubinario missa non celebranda.

da. c. nullus, cum c. sequente Prater, in princ. vsq. ad
 §. precipientes. distinet. 32. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 2.
 Obijcitur simul & obiectio soluitur d. c. prater. §.
 verum principia.

VI. Regula: Ab eo qui in mortali crimine con-
 stitutus est, missa non celebranda. c. de homine. 7. de
 celebrat. missarum.

VII. Regula: A ieiuno missa est celebranda, non
 ab ebrio, qui nondum crapulam concoxit. de conse-
 crat. dist. 1. c. sacramenta. item c. si confiterit. 12. de
 accusationibus.

VIII. Regula: A Simoniano missa celebranda
 non est. c. tanta. 7. §. item omnis. de Simonia.

VBI MISSA SIT CE-
 lebranda?

IX. Regula: Non nisi in sacratis locis missa est ce-
 lebranda. de consecrat. dist. 1. in prin. & c. 1. §. si enim
 iudei. vers. & non in alijs. c. sicut non alij. c. missar-
 um. c. hic ergo. c. nullus presbyter. Huius regula ex-
 ceptio prima hac est: Nisi necessitas exigat alio loco
 missam celebrari. d. distin. 1. in prin. vers. absq. ma-
 gna necessitate. & d. vers. & non in alijs. ibi: & hac
 si summa. item d. c. sicut non alij. vers. nisi sum-
 ma. & vers. nisi pro summa. Huius exemplum pro-
 ponitur d. distinet. 1. c. concedimus. Altera exceptio
 est: Nisi episcopus in altari viatico missam cele-
 bret, vel celebrari sibi faciat. c. vlt. de priuileg. in 6.
 Tertia exceptio est: Nisi in oratorijs priuatis.
 Hac exceptio approbatur simul & distinguitur De
 conse-

consecrat. distin. 1. c. si quis etiam. Distinctioni concordat d. distin. 1. c. vnicuique, in fine.

X. Regula: In monasterio missa celebranda non est. 18. q. 2. c. abbas in monasterio. vers. neque ab episcopo. c. abbatem cuiuslibet, in fine. c. luminoso. Contradicit d. q. 2. c. dudum. vers. aut si forte ad peragenda. item c. penult. §. fin.

XI. Regula: Non in eodem altari presbyter missam celebrare debet, in quo episcopus eo die celebravit. de consecrat. distin. 2. c. ult.

XII. Regula: Vbi paganus sepultus est, missam celebrare non licet. de consecrat. dist. 1. c. ecclesiam.

XIII. Regula: Non super monumentis mortuorum missa est celebranda. d. distin. 1. c. non oportet.

XIIII. Regula: Missa priuata in loco publico non sunt celebranda. d. dist. 1. c. & hoc attendendū.

XV. Regula: Tam in metropolitana, quam in alijs ecclesijs missa est celebranda. de consecrat. distin. 2. c. institutio.

XVI. Regula: Vbi episcopus tenetur chrisma conficere, ibi missam quoque eo die celebrare debet, non alibi. c. te referente. i. de celebratione missarū.

QUANDO MISSA CELEBRANDA?

XVII. Regula: Ante horam diei tertiam missa non est celebranda. Quae regula approbatur simul & distinguitur De consecrat. distin. 1. c. nocte sancta. c. & hoc attendendum. vers. quae hora tertia. Contradicit d. distin. 1. c. necesse est, vers. nisi prima diei parte.

QUOTIES MISSA CELEBRANDA?

XVIII. Regula: Non nisi vna missa singulis diebus ab vno sacerdote est celebranda. de consecrat. dist. 1. c. sufficit. item De consecrat. missarum c. consulisti 3. & c. te referente. 12. in prin. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi in die natiuitatis. Quae exceptio approbatur d. c. consulisti. 3. vers. excepto die natiuitatis. Cui concordat d. c. nocte sancta. Altera exceptio est: Nisi necessitas aliud suadeat. Quae exceptio approbatur d. c. 3. vers. nisi causa necessitatis.

QUOMODO MISSA CELEBRANDA?

XIX. Regula: Ad modum metropolitana ecclesiae in alijs quoque ecclesijs missa est celebranda. de consecrat. dist. 2. c. institutio.

ANTECEDENTIA.

XX. Regula: De alterius parochiano prius ab ecclesia eijciendo. 9. q. 2. c. in dominicis, cum c. sequente Nullus.

ADIVNC TA MISSAE.

XXI. Regula: De habitu missificantis cauetur dist. 23. c. ecclesiastica. Etiam sine pallio & sandalis missa celebrari potest. c. vlt. de auctoritate pallij.

XXII. Regula: De verbis canonis missae quae ab Euangelistis dicta non fuerunt. c. cum Martha. 6. in prin. vsq. ad 6. quasiuisti. de celebratione missarum.

XXIII. Regula: De ijs quae in missa sunt decan-

tanda, habetur c. consilium. 4. d. tt. item De consecrat. distinct. 1. c. porro gloria.

XXIIII. Regula: De nouem prafationibus missa cum adiecta decima vide $\bar{s}$. quest. 5. reg. 6.

XXV. Regula: De precibus tempore missa perorandis, habetur c. vnico, de celebrat. missarum in extrauag. com.

XXVI. Regula: Vt pro defunctis oratio habeatur, de consecrat. distinct. 1. c. visum. Huius regula exceptiones vide $\bar{s}$. cap. prox. quest. 5. reg. 5.

XXVII. Regula: De non recitandis nominibus eorum, pro quibus oratio fit, cauetur d. c. visum. $\bar{s}$. fin. cum c. sequente.

XXVIII. Regula: De denunciandis festiuitatibus cauetur De consecrat. distinct. 3. in prin.

XXIX. Regula: De missa singulis diebus audienda cauetur c. quidam. 2. de celebrat. missarum.

XXX. Regula: Vt auditores semper aliquid offerant, cauetur De consecrat. distinct. 1. c. omnis Christianus.

XXXI. Regula: Clericus baculo aut capite velato ad celebrandum missarum solennia ne ingredia-
tur, cauetur d. distinct. 1. c. nullus episcopus, in princ.
Hac de missa: de qua tamen vide plura in preceden-
tibus de diuinis officijs, & $\bar{s}$. cap. prox.

de concionibus & de ora-
tionibus.

DE SACRAMENTIS.

Cap. III.

I. DE SACRAMENTIS
in genere.

Prima regula: De definitione sacramenti, habetur 1. q. 1. c. multi secularium. §. sacramentum. de consecrat. arstin. 2. c. sacrificium. Declaratur d. distinct. 2. c. signum.

II. Regula: De ratione nominis, habetur d. c. multi. §. sunt autem sacramenta. vers. quæ ob id sacramenta, vsq. ad vers. quæ ideo fructuosa. itē d. dist. 2. c. qui manducant. §. ista ideo dicuntur sacramenta.

III. Regula: De diuisione sacramentorum in sacramenta necessitatis & dignitatis, habetur 1. q. 1. c. remissionem. §. sed notandum est.

IIII. Regula: Species sacramentorum enumerantur d. q. 1. c. multi secularium. §. sunt autem sacramenta.

V. Regula: Omnia sacramenta crucis signaculo perficiuntur. de consecrat. dist. 5. c. nunquid non.

VI. Regula: De sacramentis non iterandis, c. 1. & c. presbyter. 3. de sacramentis non iterandis. item distin. 68. in prin. cum duob. cc. sequentibus. 1. q. 7. c. etsi illa. §. breuiter. cum duob. cc. sequentibus. Huius regula exceptio est: Nisi sacramentum ab eo sit administratum, qui eius administrandi ius non habet. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quæ iam proposita sunt. Vide item de regula pro-

T 2 posita

posita infra in sacramento baptismatis. reg. 60.

VII. Regula : De effectu sacramentorum. Spiritus sanctus sacramentorum effectum latenter operatur. 1. q. 1. c. multi secularium. § sunt autem sacramenta. vers. quæ ideo fructuose. Huius regula exceptio prima videtur: Nisi is qui sacramenta administrat, malus sit, vel non idoneus, aut ius administrandi ea non habeat. Hac exceptio reprobatur 1. q. 1. c. si iustus, cum sequentibus, vsq₃ ad c. remissionem. §. sed notandum. item d. q. 1. c. intra catholicam, cum sequentibus, vsq₃ ad c. ita sit verbum. item d. q. 1. c. cum scriptura, cum sequentibus, vsq₃ ad c. sacerdotes. Contradicit d. q. 1. c. sacerdotes, cum sequentibus vsq₃ ad c. neq₃ potest. §. cum vita. Soluitur hac obiectio d. §. sed notandum, cum sequentibus. vsq₃ ad c. hi quoscunque. item soluitur d. q. 1. c. vilissimus. §. patet ergo. & d. §. cum vita, cum tribus cc. sequentibus. Concordat item huic solutioni dist. 32. c. praeter. §. verum principia. item 15. q. 8. c. 1. & c. penult. Planè admittitur exceptio proposita in Simoniacis & alijs hereticis, d. q. 1. c. fertur. c. sicut. c. si presbyter. §. quod autem, vsque ad c. maledicam. §. hoc ergo. item 24. q. 1. c. subdiaconus. §. fin. Huius replicatio prima est: Nisi in extremis positis ab heretico poenitentiam acceperit. d. 24. q. 1. c. si quem. Altera replicatio est: Nisi baptismum ab heretico acceperit. Quæ replicatio approbatur per ea quæ habentur §. de sacramento baptismatis. reg. 60. except. 1. cum sequentibus. Hac de prima exceptione. Altera exce-

ptio est: Nisi laicus sacramenta administret. Quæ exceptio approbatur d.c. subdiaconus. §. fin. Tertia exceptio est: Nisi indignus sit is qui sacramentum accipit. Quæ exceptio approbatur i.q.i. c. quod quidam. §. ex his, vsq. ad fin. c. per Esaiam.

VIII. Regula: Ne pro sacramētis aliquid exigatur, cauetur per ea quæ proposita sunt s. cap. prox. quæst. 6. reg. 2.

IX. Regula: De iniuriæ sacramenti illata vindicanda cauetur 23. quæst. 5. c. si propterea.

II. DE EUCCHARISTIA.

Hæc de sacramentis in genere dicta sunt: nunc de ysdem in specie dicetur, & primum de sacramento eucharistiæ.

I. Regula: Inter omnes oblationes hoc sacramentum præcellit, & ab omnibus venerandum est. de consecrat. distin. 2. c. nihil in sacrificijs. c. vtrum. §. intra sanctam.

II. Regula: De nomine & nominur ratione, habetur i.q.i. c. multi. §. sunt autem sacramenta. vers. cuius panis.

III. Regula: Ratio & vsus eucharistiæ proponitur c. i. §. vna verò est. vers. cuius corpus & sanguis. de summa trinitate. item Clement. i. §. transiturus. de reliquijs. sanctorum. item De consecrat. distin. 2. c. quia corpus. c. quia passus. c. cum frangitur. c. quia morte. c. semel immolatus. c. in Christo. c. corpus. c. iteratur. c. quid sit sanguis. §. prouidens enim.

IIII. Regula: Simile huius sacramenti est Mana.

na & aqua in deserto. de consecrat. distinct. 2. c. inquit Apostolus. Aliud simile habetur d. distinct. 2. c. accipite.

V. Regula: Proprium. Christus ipse comedens comeditur. d. distin. 2. c. nec Moses. c. sacerdos.

VI. Regula: Partes huius sacramenti sunt visibile & inuisibile. d. distin. 2. c. hoc est quod.

VII. Regula: De conficiendo sacramento eucharistiae. Non nisi à sacerdote ordinato conficiendum. c. 1. §. vna verò. vers. & hoc utiq. de summa trinitate. Et plus vini quam aqua sumendum. c. perniciosus. 13. de celebrat. missar. Plura de hoc sacramento conficiendo vide 3. reg. 14. cum sequentibus.

VIII. Regula: A quibus sunt contrectanda ac custodienda sacramenta Dominica, cauetur De consecrat. distinct. 2. c. tribus gradibus, in prin.

DE SACRAMENTO EUCHARI-

stiae offerendo ac sumendo.

A quibus offerendum?

IX. Regula: Ut per se, non per alium sacerdos eucharistiam offerat, cauetur De consecrat. distinct. 2. c. peruenit.

X. Regula: Ut ieiunus offerat, cauetur De consecrat. distin. 1. c. sacramenta altaris.

XI. Regula: De malis, an etiam ij cum effectu possint offerre eucharistiam, dictum est s. eod. cap. quest. 1. reg. 7. except. 1.

XII. Regula: De haeticis. Ab his non sumendum. 24. q. 1. c. penult. in prin. & c. ult.

Qui.

Quibus offerendum, & à quibus
sumendum est?

XIII. Regula: Omnibus regulariter offerendum,
& ab omnibus sumendum est. de consecrat. distin. 2.
c. peracta. c. si non sunt. c. & dixit. Huius regula ex-
ceptio prima hac est: Nisi excommunicatis, inter-
dictis vel dignis excommunicatione. Quae exceptio
approbatur d. c. si non sunt. & d. distin. 2. c. in cœna.
vers. exceptis ijs. c. episcoporum. 8. vers. aut excom-
municatos publicè. de privilegijs, in 6. Altera exce-
ptio est: Nisi magis, histrionibus & similibus non
pœnitentibus. Hac exceptio approbatur d. distin. 2.
c. pro dilectione. Vide insuper j. reg. 29. Tertia ex-
ceptio est: Nisi exteris. d. distinct. 2. c. tribus gradi-
bus. §. precipimus etiam. Quarta exceptio videtur
in malis. Sed hac exceptio reprobatur d. dist. 2. c. non
prohibeat. c. penult. item dist. 4. c. est vnitas. Quinta
exceptio est: Nisi ei qui proxima nocte cum uxore
concubuit. 33. q. 4. c. 1. Concordat j. reg. 28. Cuius re-
plicatio est: Nisi procreanda sobolis causa cōcubuit.
d. q. 4. c. vir cum. §. si quis verd. Sexta exceptio vi-
detur: Nisi ei qui proxima nocte visus sibi est coire.
Hac exceptio reprobatur distinct. 6. in prin. cum se-
quentibus. Septima exceptio est: Nisi mulieri men-
struo laboranti. Hac exceptio iure antiquo appro-
bata, iure nouo reprobatur distin. 5. in prin. §. item
mulier quæ. & c. ult. §. sancta quoq. Octaua exce-
ptio est: Nisi non ieiunis. de consecra. dist. 1. c. sacra-
menta altaris. & distin. 2. c. liquid. Nona exceptio
est:

est: Nisi hereticis. 24. q. 1. c. penult. in prin. & c. ult.

Quid & quantum offerendum ac
sumendum est?

XIIII. Regula: Panis & vinum aqua permistum offerendum. de consecrat. distinct. 2. in prin cum sequentibus, vsq; ad c. didicimus. item c. cum omne. §. sed si necesse sit, vsq; ad finem. c. in calicem. Aqua tamen vinum superare non debet. c. perniciosus. 13. de celebrat. missarum.

XV. Regula: Præter ista tria nihil offerendum. d. distinct. 2. c. non oportet. c. in sacramento. Apostol. canon. 3. Distinguitur d. c. 3. vers. excepto nouo.

XVI. Regula: Non panis fermentatus, sed hostia debet offerri. c. ult. de celebrat. missarum.

XVII. Regula: Vna nō offerenda vel immiscēda. d. distin. 2. c. didicimus. c. cum omne. §. nam quod de expresso. Distinguitur Apostol. canō. 3. vers. excepto.

XVIII. Regula: Ne lac pro vino offeratur, neq; eucharistia intincta vel quid simile, cauetur d. c. cum omne, in prin: vsque ad §. sed si necesse. d. c. 3.

XIX. Regula: Ne panis sine vino & aqua offeratur. d. distinct. 2. c. comperimus.

XX. Regula: Non plures, sed vna hostia offerenda, in quibus singulis totus ac integer est Christus. d. distin. 2. c. in Christo. c. quid sit sanguis, §. tanta est ecclesie. c. singuli. c. vbi pars.

XXI. Regula: Tantum offerendum, quantum populo sufficere potest. de consecrat. distinct. 2. c. tribus. §. tanta.

Explicat

Explicatio Eucharistiæ & ver-
borum eius.

XXII. Regula: Quid sit Christum manducare
& sanguinem eius bibere, declaratur De consecrat.
distinct. 2. c. quid est Christum. c. vt quid paras. c. qui
manducant.

XXIII. Regula: Aqua cum vino transsubstantia-
tur in sanguinem. c. cum Martha. 6. §. quasi uisti
etiam. de celebrat missarum. Non in piritam. c. in
quadam. 8. eod. tit.

XXIII. Regula: Species, non substantia panis
& vini offertur. de consecrat. dist. 2. c. species. c. quia
corpus. c. panis & calix. c. ante benedictionem. c. pa-
nis. c. omnia. c. corpus. c. in Christo. §. fin.

XXV. Regula: Verum corpus & verus sanguis
Christi offertur. d. distinct. 2. c. in quibus, cum sequen-
tibus, vsque ad c. prima quidem. item c. panis est.
c. corpus. c. non omnis. c. sicut Iudas. c. reuera. c. utrū
sub figura. c. quid sit sanguis. c. omnia. c. corpus. c. ne-
cessariè. c. in Christo. §. de naturali enim. §. fin. c. si-
cut est. c. tunc eis. c. corporeum. c. acceperunt.

XXVI. Regula: Non carnaliter, sed spiritualiter
offertur corpus & sanguis Christi. d. dist. 2. c. prima
quidem. c. non hoc corpus. c. quid est Christum. c. hoc
est quod. c. dupliciter. c. qui manducant. c. de hac
quidem. c. in illo sacramento. c. si credis. Quomodo
autem spiritualiter corpus Christi sit accipiendum,
declaratur d. distinct. 2. c. credere. c. panem.

XXVII. Regula: Quare tres partes fiant ex cor-

• T 5 pore

pore Christi, explicatur d. distin. 2. c. triforme. Plures huiusmodi explicationes vide j. reg. 48. cum sequentibus.

Quomodo eucharistia offerenda & sumenda sit? item antecedentia & adiuncta.

XXVIII. Regula: Ab vxore abstinendum tribus, quatuor aut octo diebus antè ab eo qui communicaturus est. d. distin. 2. c. omnis homo. c. tribus. §. fin. Vide item s. reg. 13. except. 5.

XXIX. Regula: Probet se prius quàm sumat. d. distin. 2. c. qui sceleratè. c. timorem decet.

XXX. Regula: Prius dimittendum debitoribus. d. distin. 2. c. panem.

XXXI. Regula: Pura conscientia eucharistia offerenda, & pura mente sumenda, deposita voluntate peccandi. d. distin. 2. c. nihil in sacrificijs. c. cotidie. c. qui sceleratè.

XXXII. Regula: Vt in eleuatione hostia, vel cum eam presbyter ad infirmum deferret, populus se reuerenter inclinaret. c. sanè cum. 10. §. sacerdos verò qui libet. de celebrat. missarum.

XXXIII. Regula: Cum eucharistia deferretur ad infirmum, deferri debet in decenti habitu, & cum lumine. d. c. sanè cum. 10. §. quam in decenti.

XXXIII. Regula: De instrumento seu poculo in quo est offerenda, dictum s. lib. proxim. cap. vltim. reg. 43.

XXXV. Regula: Vt nihil ad altare prater oleum
in can-

in candelabro & incensum oblationis tempore ad-
moueat, Apostol. canon. 3. in fine.

Quando & quoties eucharistia
offerenda ac sumen-
da sit?

XXXVI. Regula: In Pascha, Pentecoste & nata-
li Domini precipuè offerenda ac sumenda est. de
consecrat. distin. 2. c. etsi non frequentius. c. secula-
res. c. omnis homo. item De pœnitent. c. omnis vtri-
usque. 12. vers. ad minus in pascha.

XXXVII. Regula: Biduo ante pascha non of-
fertur. de consecrat. dist. 3. c. sabbatbo. §. quod vtrig.

XXXVIII. Regula: Etiam in cœna Domini eu-
charistia sumi potest. de consecrat. dist. 2. c. in cœna.

XXXIX. Regula: Quotidie potest accipi. d. di-
stin. 2. c. quotidie. c. si quotiescunq.

XL. Regula: Omnibus diebus Dominicis sumi po-
test. d. c. quotidie, in prin.

XLI. Regula: Ter ad minus singulis annis com-
municandum. d. dist. 2. c. etsi non frequentius. aut ad
minimum semel. c. omnis vtriusq. 12. de pœnitent.

XLII. Regula: Quisq. sacerdos, quoties missam
celebrat, toties eucharistiamumat. de consecrat.
distin. 2. c. peracta. c. relatum.

Euentus & consequentia.

XLIII. Regula: De eo quod superest consumen-
do, & ab eo qui detulit communicando, d. distin. 2.
c. tribus. §. quod si remanserint. item De celebrat.
missæ c. ex parte. §. & ibi glossa. Apostol. canon. 8.

XLIIII Re-

XLIIII. Regula: De oratione qua post oblationem fit, differitur De consecrat. distinct. 2. 6. species.

XLV. Regula: Pax non ante, sed post dicendam. distinct. 2. c. pacem igitur.

XLVI. Regula: De ieiunando à ministris post sumptam reliquam eucharistiam, d. dist. 2. c. tribus. §. qui autem residua.

XLVII. Regula: Si de sanguine Christi aliquid stillat per negligentiam, pœna & euentus, d. dist. 2. c. si per negligentiam.

XLVIII. Regula: Si quis eucharistiam euomerit, d. distinct. 2. c. si quis per ebrietatem.

XLIX. Regula: Eucharistia sumpta non incorporatur sicut reliquus cibus & potus. d. distinct. 2. c. non iste.

L. Regula: Quamuis per partes Christus manducetur, integer tamen manet. d. distinct. 2. c. inuitat. c. quid sit sanguis. §. fin. c. qui manducat. c. singuli.

LI. Regula: Non est reiteratio passionis Christi, sed commemoratio. d. distinct. 2. c. cum frangitur. c. iteratur. c. utrum sub figura. §. iteratur autem.

LII. Regula: Significat immolationem corporis Dominici in cruce, & sanguinis de latere effusionem. d. c. cum frangitur. Vide §. reg. 3.

LIII. Regula: Operatur remissionem peccatorum. d. dist. 2. c. ante benedictionem, in fine. c. corpus. c. quid sit sanguis. §. item mysterium. vers. providens enim. Huius exceptio est: Nisi quis indigne sumpserit. Quae exceptio approbatur d. dist. 2. c. qui scelerat.

*ſceleratè. c. timorem. c. quid eſt Chriſtum. c. credere.
c. qui diſcordet. c. & ſancta. c. ſicut Iudas. item De
conſecrat. diſtin. 4. c. qui in maternis. §. ſin.*

*LIIII. Regula: Affumens vnitur Chriſto, & con-
ſequitur vitam æternam. d. diſtin. 2. c. quid eſt Chri-
ſtum. c. Chriſtus panis. c. qui manducant. c. credere.
c. commendauit. c. hoc ſacramētum. c. reuera. §. iſta
autē eſca. c. omnia. verſ. & cum dignè. c. in Chriſto.*

*LV. Regula: Per eucharistiā benedicimur, affiri-
bimur in cælo, de viſceribus Chriſti eſſe cenſemur, à
beſtiali ſenſu exuimur, & c. d. diſtin. 2. c. vtrum.
§. hanc igitur.*

*LV I. Regula: De pœna non communicantium,
habetur d. diſtin. 2. c. ſi quis intrat. c. ſeculares. c. hi
qui intrant. c. omnis homo. Hæc de eucharistiā.*

III. DE BAPTISMATE.

*I. Regula: Ratio & vſus baptiſmatis proponitur
De conſecrat. diſt. 4. c. 1. c. ſi baptizata. c. quiſquis.*

*II. Regula: Efficit baptiſmus, ne peccatum bap-
tizato obſit, ſed proſicit ei ad ſalutem. d. diſtin. 4.
c. 2. c. quod autem. c. ex quo inſtituta. c. filius Dei, in
prin. c. vt oſtenderet. c. à paruulo. c. quiſquis. c. non
ex quo. §. item meminiffe. item c. 1. §. ſacramētum.
de ſumma trinitate. Clement. 1. §. ad hoc. verſ. quod
celebratum. eod. tt. & c. maiores. 3. in prin. verſ. ſed
per ſacramentum baptiſmi. de baptiſmo. item di-
ſtin. 26. c. deinde. §. ſed obijcitur. & c. vna tantum.
verſ. ſed intelligere. M. 1. R. lib. 3. cap. 7. reg. 11. Planè
propoſita regula exceptio prima eſt; Niſi baptiſmo
Ioanni*

Ioannis sit baptizatus. de consecrat. distin. 4. c. non
 regenerabuntur. M. I. R. d. reg. 11. except. 1. Altera
 exceptio videtur in actuali, non originali peccato.
 Sed reprobat d. distinct. 4. c. regenerante. Planè
 admittitur exceptio proposita in non consentiente
 baptizari: in hoc enim actuale peccatum non re-
 mittitur. d. c. maiores. 3. §. verum quidam. Tertia
 exceptio est in non consentiente: huic enim nec ori-
 ginale peccatum per baptismum remittitur, exceptis
 paruulis. d. c. 3. §. sed adhuc queritur. Quarta ex-
 ceptio est: Nisi baptizatus postea non crediderit vel
 peccauerit. Quae exceptio approbatur d. distinct. 4.
 c. paruuli, in fine. & c. non dubito. Cuius replicatio
 est: Nisi postea poenitentiam egerit. c. 1. §. sacramen-
 tum. vers. et si post. de summa trinitate. Quinta ex-
 ceptio est: Nisi malus baptizauerit. 1. q. 1. c. etiam
 corde, cum sequentibus, vsq. ad c. si quis confugerit.
 Huius replicatio est: Nisi malus baptizauerit in
 forma ecclesiae. d. q. 1. c. sicut vrgeri. §. fin. & c. hi qui
 baptismum. §. sed notandum. Concordant ea quae ha-
 bentur j. reg. 60. except. 1. cum sequentibus. Sexta
 exceptio est: Nisi verbum non accesserit. d. q. 1. c. de-
 trahere verbum. Septima exceptio est: Nisi extra ec-
 clesiam sit baptizatus. d. q. 1. c. firmissimè tene, cum
 c. sequente. Octaua exceptio: Nisi baptizatum non
 poeniteat veteris vitae. de consecrat. distin. 4. c. omnis
 qui. Cui contradicere videtur d. dist. 4. c. sine poeni-
 tentia. de qua re vide j. reg. 30. Nona exceptio est:
 Nisi baptizatus fidem & charitatem non habeat. d.
 dist.

dist. 4. c. solet. §. quanquā ad salutem. c. verus. Huius replicatio est: Nisi per necessitatē desit: vt in paruulis. d. distin. 4. c. baptismi. §. sicut autem. & §. fin. c. paruuli. c. nihil est. c. quæris. §. 1. & §. fin. c. in ecclesia. c. paruuli. c. mater. c. quia autem. Plures huiusmodi exceptiones colligi possunt ex regulis sequentibus, præsertim. j. reg. 60.

III. Regula: Per aquam baptismi terrenus fit celestis. de consecrat. distin. 4. c. per aquam.

IV. Regula: Baptizati Christo incorporantur, & eius membra fiunt. d. dist. 4. c. ad hoc baptismus.

V. Regula: Per baptismum confertur gratia tam paruulis quàm adultis. Clement. 1. §. ad hoc. vers. verum quia quantum. de summa trinitate. Quæ gratia postea augetur vel minuitur. de consecra. dist. 4. c. nec quenquam. §. planè eadem gratia. Non tamē amittitur per malitiam parentum baptizati. d. distin. 4. c. quæris à me, in prin. vsq; ad §. difficillimū.

VI. Regula: Diabolus nequitia vires amittit in baptismo. d. c. nec quenquam. §. quod si aliquis.

VII. Regula: Vetus infirmitas p baptismū nō prorsus absumit, sed vires amittit. d. dist. 4. c. nō ex quo.

VIII. Regula: Baptisma non recipit maius & minus. d. distin. 4. c. cum tantum.

IX. Regula: Sine baptismo originale peccatum non soluitur, nec gratiam vitæ celestis quis consequitur. de consecrat. distinct. 4. c. firmissimè tene. c. non potest. c. filius Dei. §. fin. c. nulla præter. Huius regula exceptio prima est: Nisi fide suppleatur baptis-

baptismus, quī capi non potest. d. distin. 4. c. baptismi vicem. & c. sicut in sacramentis. Altera exceptio est: Nisi Deus non baptizato sua benignitate succurrat. d. c. baptismi vicem. §. & sicut in illo. Tertia exceptio videtur: Nisi non baptizatus rectē vixerit. Sed reprobat. d. distin. 4. c. catechuminum, in princ. Quarta exceptio est: Nisi martyrio defunctus sit. d. c. catechuminum. Quinta exceptio est: Nisi non contemptu baptismi, sed alio impedimento non fuerit baptizatus. d. distin. 4. c. non dubito.

X. Regula: Baptismus constat aqua & spiritu. de consecrat. distin. 4. c. i.

XI. Regula: Baptismus constat verbo & aqua: quorū altero deficiente, non perficitur. c. i. §. sacramentum. de summa trinitate. c. penult. de baptismo.

XII. Regula: De pœna presbyteri baptizare nolentis cauetur De consecrat. dist. 4. c. quicunq.

XIII. Regula: De vase ex quo baptizandum, cauetur De consecrat. distin. 4. c. omnis presbyter.

QVI BAPTIZANDI?

XIV. Regula: De paruulis baptizandis cauetur c. maiores. 3. in prin. vsque ad §. verum quidam. de baptismo. distin. 5. c. i. §. fin. & c. baptizari. de consecrat. distin. 4. c. illud perscrutari. t. filius Dei. §. paruuli etiam. c. si qui apud. §. fin. c. paruuli alio. c. nihil est aliud. c. minor. c. placuit vt qui.

XV. Regula: De adultis baptizandis cauetur d. distin. 5. c. i. §. fin. & c. baptizari. item c. i. §. sacramentum. de summa trinitate.

XVI. Re-

XVI. Regula: De infirmis baptizandis cauetur d. distinct. 4. c. paruuli. c. agrotantes.

XVII. Regula: De furiosis, dormientibus ac inuitis baptizandis cauetur c. maiores. 3. §. item quaritur de baptismo.

XVIII. Regula: De malis baptizandis cauetur d. distinct. 4. c. est vnitas.

A QVIBVS BAPTIZANDI?

XIX. Regula: Non nisi à sacerdotibus baptizandum de consecrat. dist. 4. c. constat. Huius regula exceptio est: Nisi periculum mortis immincat absente sacerdote: hoc enim casu etiam laicus baptizare potest. d. c. constat, in fine. & d. distinct. 4. c. mulier. c. in necessitate. c. sanctum est. item distin. 93. c. diacones. §. absq; in fine.

XX. Regula: Diaconus non nisi consensu episcopi vel presbyteri baptizare debet. Quae regula approbatur simul & distinguitur d. c. constat. & d. §. absque. Nec item presbyter sine consensu episcopi, nisi sub eadem conditione. d. distin. 4. c. omni tempore. §. presbyter verò. & distin. 95. c. penult.

XXI. Regula: De haeticis & alijs proponetur §. reg. 60. except 1. cum sequentibus.

VBI BAPTIZANDVM?

XXII. Regula: In priuatis domibus non est baptizandum. Quae regula approbatur simul & distinguitur Clement. 1. de baptismo.

XXIII. Regula: Quisq; in sua ecclesia est baptizandus, per ea quae proposita sunt §. cap. 8. quaest. 8.

reg. 43. Cuius exceptio est: Nisi baptizandus peregrinetur, vel certum domicilium non habeat: hoc enim casu in ea ecclesia, quam elegerit, baptizari potest. 10. q. 3. c. nec numerus, in prin. vers. aut in electa. & ibi glossa.

XXIIII. Regula: In monasterio baptizandum non est. 18. q. 2. c. pridem.

QUANDO BAPTIZANDVM?

XXV. Regula: Generale baptisma non nisi sabatho sancto pascha & pentecostes celebrandum. de consecrat. distin. 3. c. celebritatem. §. eodem quoque. & dist. 4. c. non ratione. c. duo tempora. c. propriè. c. de catechumenis, c. venerabilis. c. baptizandi. Huius regula exceptio est: Nisi baptizandus sit infirmus, vel aliàs in periculo vita constitutus. hic enim ceteris solennitatibus quandocumq; baptizari potest. d. c. de catechumenis, in fine, cum c. sequente. d. c. venerabilis, in fine. & d. c. baptizandi. vers. excepto.

XXVI. Regula: In die epiphania baptizandum non est. d. dist. 4. c. si quis autem.

XXVII. Regula: Non in diem mortis instantis baptismus debet differri. d. distin. 4. c. quando quis.

ANTECEDENTIA BAPTISMA.

XXVIII. Regula: Baptizandus prius in fide instituendus est atq; examinandus. d. distinct. 4. c. ante baptismum, cum sequentibus, vsq; ad c. postquam scirem c. iudei.

XXIX. Re-

XXIX. Regula: Ante tres septimanas pascha baptizandi suscipiendi sunt. d. distinct. 4. c. non liceat, in princ.

XXX. Regula: De pœnitentia prius à baptizando agenda cauetur d. distinct. 4. c. agunt. c. ne quod absit. Huius regule exceptio est in exteriori satisfactione, & afflictione, quæ solet in pœnitentia exigi, d. distinct. 4. c. sine pœnitentia. & ibi glossa.

XXXI. Regula: Baptizandi à vino & esu carniū aliquamdiu debent abstinere. d. dist. 4. c. baptizandi. & c. ne quod absit.

MODVS ET ADIUNCTA
baptismatis.

XXXII. Regula: De offerendo baptizando. A quo possit offerri? Non plures, sed vnus debet offerre. d. distinct. 4. c. non plures. item c. quamuis. 3. in prin. de cognatione spiritali, in 6.

XXXIII. Regula: Maritus & vxor eundem offerre non debent. 30. q. 4. c. penult. §. fin. & c. ult.

XXXIV. Regula: Idem potest esse compater in catechismo, baptismo, & in confirmatione, de consecrat. distinct. 4. c. in catechismo.

XXXV. Regula: Qui ipse baptizatus non est, nec confirmatus, offerre non potest. d. distinct. 4. c. in baptismo.

XXXVI. Regula: Abbas vel monachus offerre non potest. d. dist. 4. c. non licet. c. monachi.

XXXVII. Regula: Compater fideiussor apud Deum pro suscepto existit. d. distinct. 4. c. vos ante.

XXXVIII. Regula: De oblatione in baptismo
viua voce facienda, Nouell. 123. §. ad has iubemus.

XXXIX. Regula: De promissione in baptismo
prestata seruanda, de consecrat. distin. 3. c. celebra-
tem. §. ipsis etiam.

XL. Regula: De nomine à baptizandis dando
cauetur De consecrat. distin. 4. c. baptizandi.

XLI. Regula: De aqua consecranda cauetur d.
distin. 4. c. deinde à sacerdote. §. fin. cum duob. cc. se-
quentibus. Vide item §. reg. 60. except. 9.

XLII. Regula: De exorcismis & exsufflationi-
bus pramittendis cauetur d. distin. 4. c. siue paruuli.
c. ante viginti. c. postquam. c. sicut nostis. c. dehinc
iterum.

XLIII. Regula: De renunciando Diabolo & eius
operibus cauetur d. distin. 4. c. prima. c. primum.

XLIII. Regula: Vt vices baptizandi, qui loqui
non potest, alius suppleat, cauetur d. distin. 4. c. par-
uuli. c. agrotantes. c. cum pro paruulis.

XLV. Regula: Si loqui potest baptizandus, ne
per alium respondeat, cauetur d. c. cum pro paruulis.

XLVI. Regula: De orationibus super baptizan-
do habendis cauetur d. distin. 4. c. exhinc iam. c. e-
merfisti.

XLVII. Regula: De trina mersione cauetur d.
distin. 4. c. postquam vos. c. si quis presbyter. c. de
trina. c. eodem modo. c. multi sunt. c. in synodo. c.
propter vitandum. Apostol. canon. 49.

XLVIII. Regula: Vt in nomine trinitatis bap-
tizetur.

retur, cauetur d. c. si qui presbyter. & d. c. multi sunt. & d. c. in synodo. item De summa trinitate c. i. § sacramentum. Apostol. canon. 48.

XLIX. Regula: De sale benedicto in os baptizandi dando cauetur d. dist. 4. c. ex hinc iam. c. sal celestis.

L. Regula: De naribus & auribus baptizandi salina tangendis cauetur d. dist. 4. c. postea tanguntur, cum c. sequente.

LI. Regula: De adspargendo baptizando aqua benedicta cauetur d. distinct. 4. c. in sabbatho. c. nec quenquam.

LII. Regula: De baptizando signando in corde & fronte, d. distinct. 4. c. postea signatur.

LIII. Regula: De inungendo baptizato cauetur d. distin. 4. c. deinde à sacerdote. c. venisti. c. postquam ascendit. c. emerfisti. c. accepisti. c. presbyter. c. presbyteri c. si qui voluerit. c. si qui de alio. c. nullus ministrorum.

LIIII. Regula: Ratio mysteriorum qua fiunt in baptismo, exponitur d. dist. 4. c. prima igitur.

CONSEQUENTIA BAPTISMI.

LV. Regula: De candida veste baptizato danda cauetur De consecrat. distinct. 4. c. post baptismum. c. accepisti.

LV I. Regula: A quibus nuper baptizati abstinere debeant, definitur De consecrat. distinct. 3. c. neophyti.

LV II. Regula: Post baptismum confirmationis

sacramentum praestandum. d. distinct. 3. c. 1. de quo vide j. eod. cap. membr. 4.

LVIII. Regula: Non omne quod in homine est, censetur baptizatum. de consecrat. distinct. 4. c. si quidquid.

LIX. Regula: Baptizati prioris sectae vel fidei ritus dimittere debent. c. quidam. 4. de apostatis.

LX. Regula: De non reiterando baptismo cauetur c. vlt. de baptismo. & Apostol. canon. 46. dist. 68. c. 1. c. presbyteri. §. fin. item 1. q. 1. c. hanc regulam. item De consecrat. dist. 4. c. non licet. c. rebaptizare. c. de Arrianis. c. cum itaq. §. scimus quidem. c. quibus. c. eos quos. Concordat item M. I. C. lib. 3. cap. 7. de baptismo, reg. 2. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 15. Huius regule exceptio prima videtur: Nisi baptizans prior ius baptizandi non habuerit, vel non fuerit idoneus. Sed reprobat 1. q. 1. c. remissionem. §. sed notandum. c. si quis. §. cetera. c. dedit. c. sicut urgeri. c. hi qui. c. hanc regulam. §. nemo. c. spiritus sanctus. c. si quis per. Concordant item ea quae habentur §. reg. 2. except. 5. repl. 1. item j. in sequentib. exceptionib. ubi nonnullae distinctiones, quibus exceptio proposita admittitur, adijciuntur. M. I. R. d. reg. 15. except. 1. Altera exceptio videtur: Nisi paganus, aut haereticus, aut aliàs malus prius baptizauerit. Sed & hac exceptio reprobat De consecrat. dist. 4. c. Romanus. c. à quodam. c. si inter. c. baptismus. c. cum baptizat. c. si quid apud. c. quamvis, in prin. c. ostenditur. c. hi de quibus. c. aliud est. c. nullus autem.

autem. c. quomodo excudit. c. non in vobis. c. ab antiqua. c. ecclesia. c. nunc autem. c. cum tantum. c. nō est aqua. c. siue hareticus. item 1. q. 1. c. quod quidam. item 24. q. 1. c. miramur. §. obicitur tamen. c. subdiaconus. §. potest tamen. c. si quem. Plane admittitur exceptio proposita si hareticus non in forma ecclesie baptizauerit. 1. q. 1. c. hi qui. §. sed notandum, cū sequentibus, vsq; ad c. teneamus. item De consecr. distin. 4. c. si reuera. c. quos à paganiis. c. hi verò. c. de Arrianis. Apostol. canon. 46. vers. aut pollutum. Tertia exceptio: Nisi non baptizatus baptizauerit. Approbatur 1. q. 1. c. si presbyter. vers. & omnes. Sed reprobat d. dist. 4. c. solet etiā. Quarta exceptio est: Nisi quis seipsum baptizauerit. c. debitum. 4. de baptismo. Quinta exceptio est: Nisi non secundum formam ecclesie sit baptizatus. Hac exceptio approbatur per ea quæ proposita sunt paulo superius except. 2. in fine. Sexta exceptio est: Nisi trina mersione non sit baptizatus. de consecrat. dist. 4. c. eodem modo, in fine. Concordant ea quæ proposita sunt s. reg. 47. Septima exceptio est: Nisi verba hæc, Ego te baptizo: fuerint in baptizando omissa. c. 1. de baptismo. Octaua exceptio videtur: Nisi error interuenerit. Sed reprobat De consecrat. dist. 4. c. satis ostendimus. c. si non sanctificatur. c. retulerunt. Nona exceptio est: Nisi aqua non fuerit consecrata. d. dist. 4. c. per aquam. §. non omnis. §. quare autem. c. nunquā. c. venit sacerdos, cum c. sequēte. Decima exceptio est: Nisi fido animo, vel mimicè & ioculariter

quis sit baptizatus d. distin. 4. c. solet etiam. c. quomodo. §. his qui ficto corde. Huius replicatio est: Nisi postea baptizatus ratum habuerit baptismum vero corde d. distin. 4. c. tunc valere. Undecima exceptio videtur: Nisi non ea intentione parvuli baptizandi fuerint oblati, ut veros baptismi effectus consequantur. Sed reprobatur d. distin. 4. c. non illud. c. satis ostēdimus. Duodecima exceptio est: Nisi dubitetur an sit baptizatus. c. de quibus. 2. de baptismo. & d. distin. 4. c. paruulos. c. placuit de infantibus. c. cum itaq. c. si nulla. Decimatertia exceptio est: Nisi matre baptizata, infans in vtero adhuc extiterit, hic enim baptismus infanti non prodest: ideoq. rebaptizari potest. d. dist. 4. c. si quidquid. c. si ad matris. c. qui in maternis. c. si qua mulier. Decimaquarta exceptio videtur: Nisi primò baptizatus fidem & charitatem non habuerit. Sed reprobatur d. dist. 4. c. sicut in §. non interest; vsq. ad finem. Decimaquinta exceptio videtur: Nisi baptizatus postea factus sit apostata. Sed reprobatur d. distin. 4. c. ostenditur. §. sicut enim. c. sanctū est. vers. cum in nauis quadā. c. nullus autē. item 1. q. 1. c. quod quidā.

LXI. Regula: Pœna reiterantis baptismum cauetur c. 2. de apostatis.

AD FINE BAPTISMATIS

remedium.

LXII. Regula: Ad fine baptismatis remedium est, circumcisio. de consecrat. distin. 4. c. quod autem, cum c. sequente. Has de baptismo.

IIII. DE CONFIRMATIONE, seu manuum imposi- tione.

I. Regula: Post baptismum confirmatio præstan-
da. de consecrat. dist. 5. c. 1. c. de his verò in fine.

II. Regula: Ratio & vsus confirmationis habetur d. dist. 5. c. nouissimè. c. vt ieiuni. § fin.

III. Regula: Confirmatio est sacramentum. d. c. de his verò. Item est chrismatio frontis. c. vnico. § per frontis. de sacra vñctione.

IIII. Regula: Comparatio confirmationis & baptismi habetur d. dist. 5. c. 2 & sequente.

V. Regula: Non nisi ieiuni confirmandi. d. dist. 5. c. vt ieiuni.

VI. Regula: Non nisi semel confirmandi. d. dist. 5. c. dictum est. c. de homine.

VII. Regula: Non nisi à pontifice confirmandum. d. distinct. 5. c. de his verò. § & sicut vnum. c. manus quoq. item De consuetudine c. quanto. 4. & De sacra vñctione c. vnico. § per frontis. Contradicit dist. 95. in prin. cum c. sequente. Cui obiectioni respondetur d. distin. 95. c. presbyteros.

VIII. Regula: Non nisi à ieiuno confirmandum. d. dist. 5. c. vt episcopi.

IX. Regula: Non nisi ab vno debet offerri confirmandus. c. vlt. § de confirmatione. de cognat. sps rituali. in 6. de consecrat. dist. 4. c. non plures. in fine.

X. Regula: Etiam ab eodem qui in baptismo obtulit, offerri potest. d. dist. 4. c. in catechismo.

V. DE CHRISMATE SEV
sacra vñctione.

I. Regula: Chrisma est sacramentum. distin. 95.
c. illud superfluum. vers. quia genus. de consecrat. di-
stinct. 3. c. literis. vers. quia nouum.

II. Regula: De eo conficiendo. Quando confi-
ciendum sit, definitur d. c. literis. & De consecrat.
dist. 4. c. omni tempore.

III. Regula: De eo conferendo. Solus sacerdos
potest infirmum ungere. c. quasiuit. 14. in princ. de
verborum signif.

IIII. Regula: Presbyter illud conferre potest, di-
stinct. 95. c. presbyteros. §. oleo verò sanctificato.

V. Regula: Episcopus quoq; illud conferre potest.
d. c. presbyteros. §. fin. cum c. sequente.

VI. Regula: Quibus conferendum, quando &
quoties, nec non locus inunctionis definitur c. vnico.
§. quia verò Christus, vsq; ad §. per frantis. de sacra
vñctione.

VII. Regula: De episcopo ungendo in consecra-
tione cauetur d. c. vnico, in princ. de quo vide item 5.
lib. prox. cap. 10. quest. 3. reg. 43.

VIII. Regula: De vñctione altari consecrando
conferenda cauetur d. c. vnico. §. vngitur.

IX. Regula: De chrismate petendo. A quo & per
quem petendum sit, definitur De consecrat. dist. 4.
c. presbyteri qui. c. omni tempore.

X. Regula: De aqua chrismate consecrata ad as-
persionem non vtenda cauetur distin. 4. c. in sabba-
tho.

tho. Hac de sacramento eucharistia, baptismatis, confirmationis & chrismatis sint dicta. De ordine dictum est s. lib. prox. vbi de personis ecclesiasticis actum est. De pœnitentia dicitur j. cap. 5. De matrimonio j. cap. 11. cum sequentibus. Nunc de consecrationibus & benedictionibus agetur.

DE CONSECRATIONIBUS & benedictionibus.

Cap. IIII.

Prima regula: De consecrationis definitione, habetur 24. q. 1. c. pudenda. vers. consecrare enim.

QVAE CONSECRANDA?

II, Regula: Prælati electi cōsecrandi sunt. Quæ regula approbatur simul & distinguitur s. lib. prox. cap. 10. quæst. 8. reg. 35. Sed & plura de consecratione electi vide d. quæst. 8. reg. 36. cū octo sequentibus.

III, Regula: Templi & alia ades sacra cum altaribus, vasis, vestibus ad diuinum cultum pertinentibus consecranda. de consecrat. distin. 1. in prin. cum c. sequente. Huius regula exceptio prima est. Nisi consecratio semel sit facta. d. distin. 1. c. ecclesijs. item distin. 68. c. 1. c. presbyteri. §. quod ergo. c. ecclesijs. in prin. & vers. quia sicut. Huius exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi is consecrauerit, qui ius consecrandi non habuit. d. §. quod ergo. Altera replicatio est: Nisi non constet episcopum fuisse

fuisse qui consecrauit. d. distin. 68. in prin. & c. presbyteri, in prin. & § fin. Tertia replicatio est: Nisi locus consecratus effusione sanguinis aut seminis sit pollutus. d. c. ecclesys, in prin. & c. proposuisti. 4. de consecratione. c. vnico, in prin. eod. tt. in 6. item De consecrat. distinct. 1. c. si motum. vers. si homicidia. Quarta replicatio est: Nisi ecclesia consecrata fuerit exusta. d. c. ecclesys, in prin. Quinta replicatio est: Nisi altare motum vel lapis continens sigillum confractus fuerit. c. 1. & c. quod in dubijs. 3. de consecratione ecclesie. item De consecrat. distin. 1. c. si motum. Huius duplicatio est: Nisi non enormis sit lesio. c. ligneis. 6. ead. tt. Sexta replicatio videtur: Nisi tectum corruerit, vel lignea edificia. Quae replicatio reprobatur d. c. ligneis. 6. Septima replicatio videtur: Nisi parietes sint mutari. Sed reprobatur d. c. si motum. vers. si parietes. Octaua replicatio est: Nisi ecclesia consecrata sit diruta, & rursus edificata. Hac replicatio reprobatur certo modo De consecrat. distin. 1. c. de fabrica. Nona replicatio est: Nisi infidelis in hoc loco consecrato sit sepultus. Quae replicatio reprobatur certo modo d. distin. 1. c. ecclesiam, in fine. Decima replicatio est: Nisi excommunicatus in loco consecrato fuerit sepultus. c. consuluisti. 7. de consecratione ecclesie. Vndecima replicatio est: Nisi fidem sanctae Trinitatis non tenuerit, qui prius ecclesiam consecrauit. de consecrat. dist. 1. c. ecclesys, in fine, cum tribus cc. sequentibus. Duodecima replicatio est: Nisi de hoc ipso dubitetur, an locus

locus sit consecratus. de consecrat. distinct. 1. c. solennitates. §. de ecclesiarum. c. ecclesia. item distinct. 4. c. placuit. de infantibus, in fine.

Duplicatio præcedentium replicationum generalis.

Planè replicationum hæcenus enumeratarum duplicatio generalis hæc videtur: Nisi ecclesia polluta, vel simili vitio laborans, antea non fuerit consecrata. Sed reprobatur c. si ecclesia. 10. de consecratione ecclesie. Hac de prima proposita regula exceptione sint dicta.

Altera exceptio est: Nisi infidelis in loco sacro sit sepultus. de consecrat. distinct. 1. c. ecclesiam. cum c. sequente. Tertia exceptio est: Nisi non studio religionis, sed cupiditate quæstus ecclesia sit edificata. de consecrat. distinct. 1. c. si quis basilicam. Hac de tertia regula.

IIII. Regula: Propter altare motum vel lapidem fractum non tota ecclesia consecranda, sed altare tantum vel lapis. c. 1. de consecratione.

V. Regula: Polluta ecclesia, pollutum quoq; censetur cimiterium contiguum, non autem remotum: sed contrà, polluto cimiterio, non censetur polluta ecclesia. item, vno cimiterio polluto, non ob id censetur pollutum aliud, quamvis contiguum. c. vnico. §. fin. de consecrat. in 6.

VI. Regula: Plures pluræue simul consecrari possunt. d. c. vnico.

QVIBVS CONSECRANDI

ius competit?

VII. Regula: Episcopo, qui eo loco episcopalia iura exercet, competit. c. 1. de religiosis domib. item distinct. 68. c. ecclesijs. §. fin.

VIII. Regula: Episcopo alterius diœcesis non comperit, quamuis in alia diœcesi ecclesiam adificauerit. 16. quæst. 5. c. 1. & c. ult. in prin.

IX. Regula: Corepiscopis & alijs sacerdotibus ius consecrandi non competit. d. c. ecclesijs. §. fin. & d. distinct. 68. c. quamuis. item De consecratione ecclesie c. aqua. 9.

X. Regula: De presbytero cauetur 26. q. 6. c. 1. §. fin. cum c. sequente & c. ministrare, in prin. item distinct. 23. c. ex epistola, cum c. sequente.

XI. Regula: De schismatico cauetur 24. q. 1. c. pudenda.

QVA RE CONSECRAN-
dum?

XII. Regula: Aqua cum vino & cinere benedicta consecrandum. c. proposuisti. 4. & c. consuluisti. 7. de consecrat. ecclesia.

XIII. Regula: Oleum non consecratum consecrato misceri potest. c. quod in dubijs. 3. §. fin. d. et.

VBI CONSECRATIO
facienda?

XIII. Regula: Non nisi in sacratis locis. de consecrat. distinct. 1. in prin. Plura de hac regula vide §. cap. 2. reg. 9.

QVAN-

**QVANDO CONSECRATIO
facienda?**

XV. Regula: Singulis annis facienda. d. distin. 1. c. solennitates, in prin. & c. solennitates.

XVI. Regula: Tam diebus Dominicis, quàm alijs consecrandum. c. tua. 2. de consecratione ecclesie. & distin. 75. in prin.

XVII. Regula: A ieiunij hora tertia consecratio facienda. d. dist. 75. in prin.

XVIII. Regula: Octo diebus consecratio facienda. d. c. solennitates. §. fin.

**QVOMODO CONSECRATIO
facienda?**

XIX. Regula: Non solum precibus, sed etiam sancti olei vntione consecratio facienda. de consecrat. distin. 1. c. 1. in prin. vers. & non solum. c. altaria placuit. Huius exceptio est: Nisi altaria lapidea sint consecranda. d. distin. 1. c. altaria.

XX. Regula: Sine missa fieri consecratio non debet. d. distin. 1. c. omnes, in prin.

ANTECEDENTIA.

XXI. Regula: De precepto sedis apostolica in dedicandis ecclesijs prius expectando, cauetur d. dist. 1. c. de locorum, cum quatuor cc. sequentib.

EVENTVS ET CONSEQUENTIA.

XXII. Regula: Post consecrationem non substantia, sed species remanet. de consecrat. distin. 2. c. species. c. quia corpus. c. panis, c. reuera.

XXIII. Re-

XXIII. Regula: Ne pro consecratione aliquid exigatur, cauetur 1. q. 2. c. placuit, in princ. & c. sicut, in prin.

XXIII. Regula: Qui ecclesiam fecit consecrari, ad eam dotandam tenetur. c. cum sicut. 8. de consecrat. ecclesie. & d. c. placuit, §. hoc tamen quisq.

AD FINE REMEDIUM, SEV
de benedictionibus.

XXV. Regula: Hac de consecratione sint dicta, de qua tamen vide plura (vt dixi) §. lib. prox. cap. 10. quest. 8. reg. 35. cum nouem sequentibus item cap. 15. reg. 8. cum sequentibus. Consecrationis autem adfinere remedium videtur benedictio, qua denegatur abbatissa. c. noua. 10. de pœnitentijs.

XXVI. Regula: Abbatibus quoq. denegatur, nisi ad hoc sint privilegiati. quod privilegium quousq. se extēdat, definitur c. abbates 3. de privilegijs, in 6.

XXVII. Regula: Inferior superiorem benedicere potest. distinct. 21. c. deniq.

XXVIII. Regula: Secunda nuptia non sunt benedicenda. c. 1. & c. vir autem. 3. de secundis nuptijs.

XXIX. Regula: Omni tempore benedictio fieri potest, dummodo à ieiuniis & hora tertia fiat. distinct. 75. in prin. cum c. sequente. De benedicendis nuptijs vide j. cap. 12. quest. 6. reg. 5. Sed & quibus benedicendi ius competat vel non, vide paulo superius reg. 7. cum sequentibus. Sequitur
de pœnitentia.

DE POENITENTIA.

Cap. V.

Prima regula: De definitione pœnitentia, habetur De pœnitent. distin. 1. c. ecce nunc. §. per nunt. & ult. c. tres sunt. §. est enim pœnitentia. c. quis aliquando. §. illud. autem. vers. est enim pœnitentia. & distinct. 3. c. i. c. pœnitentia. c. pœnitentiam. §. fin.

II. Regula: De diuisione pœnitentia trimembri, habetur De pœnitentia distinct. 1. c. tres sunt.

III. Regula: Itidem de diuisione pœnitentia binembri in veram & falsam, habetur De pœnitent. distin. 3. c. in tantum. §. fin. & c. sceleratior. §. 1. De definitionem falsæ pœnitentia eiusq; effectum vide §. cap. 1. reg. 11. except. 1.

IIII. Regula: Itidem de diuisione pœnitentia binembri in interiorem & exteriorem, habetur De pœnitent. distin. 1. c. quis aliquando. §. e contra. vers. est enim pœnitentia.

V. Regula: Continens exempla pœnitentia, habetur De pœnitent. distin. 1. c. conuertimini. §. vnde post trinam. distinct. 3. c. rotam. c. Achab.

VI. Regula: Quo iure sit introducta pœnitentia, definitur 33. quest. 2. c. audiuiimus. §. quia pro omnibus.

VII. Regula: Ad quem causa pœnitentiales pertineant, definitur c. accedentibus. 12. de excessibus p̄latoꝝ. item 9. q. 2. c. placuit vt deinceps.

VIII. Regula: Continēs adhortationem ad pœnitentiam agendam, habetur De pœnitent. distin. 1. c. qui sanctus. c. ecclesia. c. secunda. c. iudicet. item De pœnitent. distin. 6. c. 1. §. laboret itaq.

Ex quibus
causis agē-
da pœnitē-
tia.

IX. Regula: Pro omnibus illicitis agenda pœnitentia. 33. q. 2. c. audiuius. §. quia pro omnibus. c. talis. c. sicut Achab. item De pœnitent. distin. 4. c. intermitrentes. §. porro.

X. Regula: Si multis nuptijs fuerit copulatus, pœnitentiam agere debet. 32. q. 7. c. si quis fuerit.

XI. Regula: Si conscius sit alterius periurij. 22. q. 5. c. si quis periurauerit, in fine.

XII. Regula: Si uxorem suam vel seniorē interfecit, pœniteat. 33. q. 2. c. quicumq. c. admonere te.

XIII. Regula: Si allexit aliquem turpis lucri gratia, ut fieret clericus vel monachus. 16. q. 7. c. penult. & 20. q. 3. c. ult. Plures huiusmodi causas speciales vide j. cap. prox. de peccatis.

Quando
agenda
pœnitē-
tia.

XIIII. Regula: Statim postquam peccatum est, pœnitere debet. de pœnitent. distin. 1. c. Adam. Contra faciunt clerici, qui non statim agunt pœnitentiam. d. distin. 1. c. quis aliquando, in prin.

Quoties a-
genda pœ-
nitentia.

XV. Regula: Videtur non nisi semel ad pœnitentiam agendam aliquem admittendum esse, nec pœnitentiam esse iterandam. distin. 50. c. si quis post. §. potest & aliter. item De pœnitentia dist. 1. c. nemo. c. quantuslibet. item distin. 2. in prin. & c. 1. §. fin.

item

item dist. 3. in prin. sum cc. sequentib. vsq. ad c. pœ-
nitentia est quadam. Concordant item ea qua ha-
bentur j. reg. 45. except. 6. Contradicit tamen d. di-
stin. 3. c. quamuis. c. septies. c. ille rex. c. Naum. § fin.
c. adhuc instant. c. in tantū. item dist. 50. c. quamuis.
Item contradicit c. omnis vtriusq. 12. in prin. de pœ-
nitentijs. Vbi quilibet vel semel in anno confiteri ac
pœnitere iubetur. Cui concordat extrauagans com.
2. de hereticis. item concordat j. d. except. 6. in fine.

XVI. Regula: Ad episcopo locus pœnitentia de-
putandus. dist. 81. c. sacerdos.

Vbi pœni-
tentia agē-
da.

XVII. Regula: Mutandus est locus in quo pecca-
tum est. d. distinct. 81. c. valet interdum.

XVIII. Regula: Interdum in monasterium de-
truditur pœnitens. d. distinct. 81. c. dictum. c. si quis
clericus. c. Romanus.

XIX. Regula: Episcopus, presbyter aut diaconus
propter fornicationem inter laicos pœnitere debet.
d. distinct. 81. c. si quis episcopus.

XX. Regula: In conspectu ecclesie, non clam pœ-
nitentia agenda. de pœnitent. dist. 1. c. agite. c. & ve-
nit. c. fleat. c. iudicet, in fine. c. quis aliquando. §. hac
ergo secreta. c. quem pœnitet. §. si peccatum, vsq. ad
finem. c. quamuis. item De pœnitentijs c. 1.

XXI. Regula: Agenda pœnitentia est cordis con-
tritione, oris confessione, & operis satisfactione. de
pœnitent. distinct. 1. c. perfecta. distinct. 3. c. perfecta.
Declaratur hac regula definitione satisfactionis. d.
distinct. 3. c. satisfactio.

Quomodo
agenda pœ-
nitentia?

XXII. Regula: Sola cordis contritione potest fieri pœnitentia sine oris confessione & satisfactione. de pœnitent. dist. 1. in prin. cum sequentibus, vsq₃ ad c. si quis non. item c. si cui. §. fin. c. facilius. §. hoc idem. c. scindite. c. conuertimini. c. qui natus. §. fin. c. omnis qui. c. quis aliquando. §. econtrà, vsq₃ ad §. econtrà. Contradicit d. c. omnis qui. §. fin. cum sequentibus, vsq₃ ad c. nullus. Item contradicit d. distinct. 1. c. agere. c. l. potestatis. §. fin. c. sunt qui. c. voluissent. §. ex his itaq₃, vsq₃ ad finem. c. sufficit. c. quis aliquando. §. his autoritatibus. & §. econtrà ea quæ, vsq₃ ad finem. Huic obiectioni respondet Gratianus d. §. his autoritatibus, vsque ad §. econtrà. Concludendo tamen relinquit quæstionem hæc arbitrio lectoris, d. distinct. 1. c. penult. §. fin. cum c. sequente.

Adiuncta
pœnitentiæ
& officia
pœnitentis.

XXIII. Regula: Officium pœnitentis definitur distinct. 50. c. pœnitentes, cum c. sequente. 26. q. 7. c. affectum. 27. q. 1. c. deuotam. §. prius autem. item De pœnitent. distin. 1. c. sunt qui. c. qui sanctus. c. iudicet. item De pœnitent. distin. 5. c. 1. §. in his omnibus. & §. paueat praterea, vsque ad finem. Vide item s. reg. prox. item j. regulas sequentes.

XXIII. Regula: Tempore ieiunij genua à pœnitentibus flectenda, mortui adferendi & sepeliendi. 26. q. 7. c. sacerdos. §. diebus etiam.

XXV. Regula: Omni tempore ieiunij manus à sacerdote pœnitentibus imponenda. d. c. sacerdos. §. omni autem.

XXV I. Re-

XXV I. Regula: Semper pœnitenti dolendum. de pœnitent. distin. 3. c. pœnitentia. c. si apostolus. c. pœnitentiam. c. productior.

XXV II. Regula: Quæ à pœnitente consideranda & dolenda sunt, definitur De pœnitent. distin. 5. in prin. cum c. sequente.

XXV III. Regula: Pro pœnitente orandum. distin. 50. c. in capite. de pœnitent. distin. 1. c. sufficit, in fine. c. fleat.

XXIX. Regula: A coitu pœnitens abstinere debet. 33. q. 4. c. qui in castigatione.

XXX. Regula: Quoniam pœnitentis est delicta sua confiteri, ut s. reg. 21. & 23. est ostensum: de confessione hoc loco peculiariter tractabitur. Eius autem vsus exponitur De pœnitent. dist. 1. c. ecce nunc.

De confessionibus.

XXXI. Regula: Deo primum, hinc sacerdoti cōfiteendum. d. dist. 1. c. sufficit. c. quamuis. c. vlc.

XXXII. Regula: Pœnitens eligere sibi sacerdotem potest cui confiteatur. d. dist. 1. c. quem pœniter. §. quare qui confiteri, item distin. 6. in prin. & c. 1. in prin. & §. qui ergo confitetur. c. sacerdos. §. quod autem. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 22. Huius regula exceptio prima est: Nisi extra vnitatem ecclesie constitutum sacerdotem eligat. d. distin. 6. c. 1. §. laboret itaqz. vers. ideo non petat, vsqz. ad §. sacerdos itaque. Altera exceptio est: Nisi is sacerdos, cuius est parochianus, satis sit idoneus ad confessionem audiendā. d. §. quod autem, cum c. sequente. item 16. q. 1. c. adiungimus. §. ecce in hoc, M. I. R. d. reg. 22. except. 1. Huius

exceptionis replicatio prima est: Nisi superioris sui licentia alium sibi eligat. Quæ replicatio elicitur ex d. distinct. 6. c. ult. vers. sine eius consensu. Concordat c. omnis. 2. §. si quis autem. de pœnitentijs. Altera replicatio videtur: Nisi consuetudo loci extet in contrarium. Sed reprobat c. si episcopus. 2. §. fin. de pœnitent. in 6. Tertia replicatio est: Nisi episcopus vel alius superior, item inferior prælatus exemptus sibi alium eligat. c. ult. de pœnitent.

XXXIII. Regula: Confessio non diuidenda, ve diuersa diuersis sacerdotibus velit confiteri. de pœnitent. distinct. 5. c. 1. §. cautus sit.

XXXIII. Regula: Sacerdos cui confitendum est, debet esse irreprehensibilis. de pœnitent. distinct. 6. c. 1. §. sacerdos itaq.

XXXV. Regula: Si desit sacerdos, proximo confiteri potest. de pœnitent. distinct. 1. c. quem pœnitet. §. tanta itaq. vis. Et d. distinct. 6. c. 1. §. 1. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 23. except. 1.

XXXVI. Regula: Mulieri non confitendum. c. noua. 10. de pœnitentijs.

XXXVII. Regula: Per se coràm, non per nuncium vel epistolam confiteri debet. d. c. quem pœnitet, in prin.

XXXVIII. Regula: Factum cum suis circumstantijs & qualitatibus confitendum. de pœnitent. distinct. 5. c. 1. Et distinct. 6. c. 1. §. diligens igitur inquisitor.

XXXIX. Regula: Si peccatum occultum est, sufficit

ficit id sacerdoti tantum confiteri. de pœnitent. distinct. 6. c. 1. §. qui ergo confitetur. vers. et si peccatū.

XL. Regula: Officium sacerdotis, cui fit confessio, exponitur d. §. diligens igitur inquisitor, vsque ad fin. item c. omnis vtriusq. 12. §. sacerdos autem. de pœnitentijs.

XL I. Regula: De non reuelandis peccatis, quæ quis confessus est, cauetur d. distinct. 6. c. 1. §. fin. cum c. sequente, vsq. ad §. quod autem. item c. omnis vtriusq. 12. §. fin. de pœnitentijs. c. dilectus. 13. de excessib. prælatorum. M. I R. d. cap. 7. reg. 27.

XL II. Regula: Qui semel confessus est, alij postea, quamuis proprio sacerdoti, iterum idem confiteri non tenetur. extrauag. com. 2. de hæreticis.

XL III. Regula: Papa potest dare alicui generalem potestatem audiendi confessionem. d. extrauagant. 2.

XL IIII. Regula: De absoluendo confesso, distinguitur primum quidem, Si confessus se non corrigat, ac fateatur se abstinere non posse, c. peccati. 5. de regulis iuris, in 6. Hoc tamen casu confesso crebris & salubribus monitis pœnitentia indicenda. c. quod quidem. 5. de pœnitentijs. Deinde distinguitur, Si ablatum non restituatur. c. peccatum. 4. de regulis iuris, in 6. Plura de regula proposita eiusq. exceptionibus vide §. libro 1. capite 13. & §. reg. 50. Hæc de confessionibus obiter sint dicta. Qui autem ad confessionem sint admittendi vel non. vide §. regula 50.

Euētus pœ
nitentiæ.

XLV. Regula: Si quis pœnitentiam agere nolit, punitur. *distinct. 81. c. dictum. 22. q. 1. c. vlt. 26. q. 7. c. erga eum. 27. q. 1. c. quod si pœnitentiam. §. fin. de pœnitent. dist. 1. c. tres sunt. §. neq; ea dimitti. dist. 3. c. Achab. dist. 6. c. 1. §. laboret itaq; distin. 7. c. idcirco fratres. c. vlt. §. fin.*

XLVI. Regula: Pœnitentia mitigat iram Dei, & operatur remissionem peccatorum seu iustificationem. *de pœnitent. distinct. 1. c. porro illi. c. facilius. c. sed & continuè. c. serpens. c. libenter. c. multiplex, in prin. c. potest fieri. §. fin. c. importuna. c. nouit. c. si agamus. c. quamobrem. c. quia diuinitatis. c. ne forsitan. item De pœnitent. dist. 3. c. quamuis. §. fin. cum sequentibus, vsque ad c. sicut Achab. item De pœnitent. distinct. 6. c. 1. §. laboret itaq; & distin. 7. c. qui egerit. & c. si quis autem. item 32. q. 1. c. quod autem. c. non erit. c. cum renunciatur. c. apud misericordem, in prin. Concordant item ea quæ habentur s. cap. 1. reg. 11. Contradicere quodammodo videtur De pœnitent. dist. 1. c. si peccatum, c. sicut. vbi dicitur pœnitentem nihilominus puniri. Planè proposita regula exceptio prima hæc est: Nisi falsa sit pœnitentia. Quæ exceptio approbatur simul & declaratur per ea quæ proposita sunt s. d. reg. 11. Altera exceptio est: Nisi pœnitens non speret indulgentiam seu remissionem peccatorum. *de pœnitent. distin. 1. c. nemo potest, in prin. & c. importuna. Tertia exceptio est: Nisi pœnitens non credat ecclesiam ius ligandi & soluendi habere. d. distin. 1. c. potest fieri. §. dicitur**

§. dicis Petro. & ibi glossa. Quarta exceptio est: Nisi in spiritum sanctum peccauerit pœnitens. d. distin. 1. c. ys potestatis. c. importuna. §. fin. c. si sacerdos. §. ego autem dico. Declaratur exceptio hac De pœnitent. distin. 3. c. inter hac. §. fin. Quinta exceptio est: Nisi ore non sit confessus peccatum pœnitens. de pœnitent. dist. 1. c. voluissent. §. deniq³, vsq³ ad fin. Sed de hac re vide s̄. reg. 21. Sexta exceptio: Nisi pœnitens prauaricatus sit, à charitate recesserit, & rursus peccauerit. Quæ exceptio approbatur De pœnitent. dist. 2. c. 1. §. fin. c. pennata. c. non reuertebantur. c. ficta. §. ex præmissis. c. quia radix. item De pœnitent. dist. 3. c. ille pœnitentiam, cum sequentibus, vsq³ ad c. qui vult. item c. nihil prodest, in prin. c. sicut ait. c. Naum. Sed contradicit De pœnitent. distin. 1. c. nemo potest. item distin. 2. c. charitas est. §. fin. cum sequentibus, vsque ad c. sicut tribus. item c. super tribus, cum tribus cc. sequentibus. item c. non est tam. c. vt cognouerunt. §. item opponitur, vsque ad finem, cum c. sequente. item c. vlt. §. charitas, vsque ad finem. Item contradicit De pœnitent. dist. 3. c. illud verò. §. ecce. c. sicut Achab. §. fin. distinct. 4. c. peccatum. §. fin. & c. si ex bono. §. finis ergo. Vide insuper de exceptione proposita s̄. reg. 14. Septima exceptio videtur: Nisi nimis magnum sit peccatum quod admisit pœnitens. Sed reprobat d. distinct. 1. c. potest fieri. §. fin. c. quantuslibet. c. importuna. Contradicere videtur d. c. importuna. §. fin. Cui objectioni respondetur d. dist. 1. c. si sacerdos. & c. Deus.

& distinct. 3. c. talis. Octava exceptio est: Nisi penitens peccato resistere non possit. d. distinct. 3. c. in salicib. Hac de 46. regula.

XLVII. Regula: Pœnitentia cogit omnia liberer sufferre. de pœnitent. distinct. 1. c. perfecta. & distinct. 3. c. perfecta.

XLVIII. Regula: Pœnitens post septem annos in pristinum statum restituitur. distinct. 82. c. vltim. §. fin. 33. q. 2. c. placuit. §. fin. c. hoc ipsum, in prin. & §. hoc autem.

XLIX. Regula: Pœnitens matrimonio alteri copulari non potest. Quæ regula approbatur simul & distinguitur j. cap. 13. except. 34.

L. Regula: Pœnitens ad secularia redire non debet. de pœnitent. dist. 5. c. 1. §. in his omnibus. c. qualitas lucri. c. contrarium. c. si qui verò. c. de his qui. c. falsus. c. negocium. c. vltim. Huius regula exceptio est: Nisi sine peccato peragi possit. d. c. negocium.

DE POENITENTIA NEMINI deneganda, & ea indi- cenda.

LI. Regula: Pœnitentia nulli petenti deneganda. 26. q. 6. c. si aliquis. §. fin. c. si presbyter. c. penult. item q. 7. c. sacerdos, in prin. c. hoc sit positum. §. fin. c. pœnitentem. item De pœnitentia distin. 1. c. multiplex. §. his autem. §. ita ergo. c. miror. c. pœnitentia. Apostol. canon. 51. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 28. Huius regula exceptiones plures sunt, quarum prima est: Nisi raptor vel ecclesiarum violator manifestus

ad pœnitentiam admitti petat. Hæc exceptio approbatur simul & distinguitur c. super eo. 2. de raptoribus. Altera exceptio videtur: Nisi fur vel latro in furto vel latrocinio deprehensus ac vulneratus ad pœnitentiam admitti petat. Hæc exceptio reprobat. 13. q. 2. c. penult. in fine. Tertia exceptio videtur: Nisi in torneamentis vulneratus ad pœnitentiam admitti petat. Sed & hæc exceptio reprobat. c. 1. in fine. de torneamentis. Quarta exceptio est: Nisi manifestus vsurarius ad pœnitentiam admitti petat. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur c. ult. §. fin. de vsuris, in 6. Quinta exceptio videtur: Nisi ad mortem condemnatus ad pœnitentiam admitti petat. Sed reprobat. Clement. 1. de pœnitentijs. Sexta exceptio est: Nisi in loco interdicto constitutus ad pœnitentiã admitti petat. Quæ exceptio approbatur per ea quæ proposita sunt s. lib. 1. cap. 9. quæst. 4. reg. 1. in princ. Cuius replicatio prima est: Nisi moriturus petat. c. quod in re. 11. in prin. de pœnitentijs. Altera replicatio est: Nisi recipiens signum crucis petat. d. c. 11. §. fin. Plures replicationes vide d. reg. 1. Septima exceptio: Nisi peccati sibi non sit conscius qui ad pœnitentiã admitti petit. de pœnitent. distin. 3. c. quarat. §. etsi fides desit. Octaua exceptio est: Nisi pœnitens charitatem non habeat. d. distin. 3. c. ult. §. hæc propter charitatẽ. Vide insuper s. reg. 45. except. 6. Nona exceptio videtur: Nisi pœnitens in peccato perseuerauerit. Sed reprobat. d. c. ult. §. pœnitentiã ergo. item c. q. quidam. s.

de pœnitentys. Contradicit c. peccati. 5. de reg. iur. in 6. De qua re dixi etiam §. reg. 43. in prin. Sed & de hac exceptione vide d. except. 6. Decima exceptio est: Nisi pœnitentiam semel vsurpatam non rectè celebrauerit pœnitens. Qua exceptio approbatur certo modo d. c. vltim. §. fin. de qua vide item d. except. 6. Vndecima exceptio est: Nisi de pluribus criminibus reus, non de omnibus pœnitentiam agat. c. defleat. 9. de reg. iuris. de pœnitent. distin. 3. c. sceleratior. §. his authoritatibus. vèrs. in quo illorum etiam. c. prima. §. fin. cum c. sequente Sunt plures. & distin. 5. c. vlt. Contradicit d. c. sceleratior. §. fin. cum duob. cc. sequentibus. Cui obiectioni respondet Gratianus d. c. sunt plures. §. authoritas illa. c. quarat. §. illud autem, vsq; ad fin. & c. vlt. §. pœnitentia ergo. Duodecima exceptio est: Nisi pœnitens ablatum non restituat, vel moriturus de eo restituendo caueat. c. peccatum. 4. de reg. iuris, in 6. c. vlt. §. fin. de vsuris, in 6. c. super eo. 2. de raptoribus. Decima tertia exceptio est: Nisi pœnitens comam non deposuerit, aut vestimenta non mutauerit, aut non dignè pœnituerit. distin. 50. c. pœnitentes. §. si autem comas. Decima quarta exceptio: Nisi iuuenis ad pœnitentiam admitti petat. Hac exceptio approbatur certo modo d. c. pœnitentes. §. fin. Decima quinta exceptio videtur: Nisi in mortis articulo constitutus ad pœnitentiam admitti petat. Sed reprobat De pœnitent. dist. 7. in prin. cum duobus cc. sequentibus. item c. si quis autem, cum c. sequente. & c. vlt.

Decima-

Decimasexta exceptio est: Nisi coniunx pœnitentis non consenserit. 33. q. 4. c. vlt. Decimasextima exceptio videtur: Nisi mulier subiectum partum confessa, id marito indicare nolit. Sed reprobat c. officij. 9. de pœnitentijs. Decima octaua exceptio est: Nisi clericus ad pœnitentiam admitti petat. dist. 50. c. confirmandum, cum duob. cc. sequentibus. item c. quasitum. 7. de pœnitentijs. Plures huiusmodi exceptiones colligi possunt ex superiore reg. 46.

LII. Regula: Pro qualitate peccati & indigentis arbitrio pœnitentia indicenda est. 26. q. 7. c. 1. §. fin. cum sequentibus, vsq. ad c. sacerdos. item c. pro qualitate, cum c. sequente. item 32. q. 7. c. si quis fuerit, in fine. & De pœnitent. distin. 1. c. in actione. c. mensuram. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 29.

Quæ, qualitas & quanta pœnitentia indicenda.

LIII. Regula: Quo maius est peccatum, eo maior debet esse pœnitentia. de pœnitent. dist. 1. c. Deus.

LIIII. Regula: Quanto tempore peccatum est, tanto etiam est pœnitendum. d. dist. 1. c. vide.

LV. Regula: Secundum contritionem pœnitentis pœnitentia moderanda. c. Deus. 8. de pœnitentijs. de pœnitent. dist. 1. c. in actione. c. mensuram.

LV I. Regula: Deficiente eo quod in pœnitentia indicenda est iniunctum, aliud loco eius subrogatur. c. licet. 6. d. tt. de pœnitentijs.

LV II. Regula: Minus est in pœnitentia iniungenda peccare in defectu, quàm in excessu. 26. q. 7. c. alligant.

LV III. Regula: Negligentiores pœnitentes tardius

de pœnitentys. Contradicit c. peccati. 5. de reg. iur. in 6. De qua re dixi etiam §. reg. 43. in prin. Sed & de hac exceptione vide d. except. 6. Decima exceptio est: Nisi pœnitentiam semel vsurpatam non rectè celebrauerit pœnitens. Qua exceptio approbatur certo modo d. c. vltim. §. fin. de qua vide item d. except. 6. Vndecima exceptio est: Nisi de pluribus criminibus reus, non de omnibus pœnitentiam agat. c. defleat. 9. de reg. iuris. de pœnitent. distin. 3. c. sceleratior. §. his authoritatibus. vèrs. in quo illorum etiam. c. prima. §. fin. cum c. sequente Sunt plures. & distin. 5. c. vlt. Contradicit d. c. sceleratior. §. fin. cum duob. cc. sequentibus. Cui obiectioni respondet Gratianus d. c. sunt plures. §. autoritas illa. c. querat. §. illud autem, vsq; ad fin. & c. vlt. §. pœnitentia ergo. Duodecima exceptio est: Nisi pœnitens ablatum non restituat, vel moriturus de eo restituendo caueat. c. peccatum. 4. de reg. iuris, in 6. c. vlt. §. fin. de vsuris, in 6. c. super eo. 2. de raptoribus. Decima tertia exceptio est: Nisi pœnitens comam non deposuerit, aut vestimenta non mutauerit, aut non dignè pœnituerit. distin. 50. c. pœnitentes. §. si autem comas. Decima quarta exceptio: Nisi iuuenis ad pœnitentiam admitti petat. Hac exceptio approbatur certo modo d. c. pœnitentes. §. fin. Decima quinta exceptio videtur: Nisi in mortis articulo constitutus ad pœnitentiam admitti petat. Sed reprobatur De pœnitent. dist. 7. in prin. cum duobus cc. sequentibus. item c. si quis autem, cum c. sequente. & c. vlt.

Decima-

Decimasexta exceptio est: Nisi coniunx pœnitentis non consenserit. 33. q. 4. c. vlt. Decimaseptima exceptio videtur: Nisi mulier subiectum partum confessa, id marito indicare nolit. Sed reprobatur c. officij. 9. de pœnitentijs. Decimaoctaua exceptio est: Nisi clericus ad pœnitentiam admitti petat. dist. 50. c. confirmandum, cum duob. cc. sequentibus. item c. quesitum. 7. de pœnitentijs. Plures huiusmodi exceptiones colligi possunt ex superiore reg. 46.

LII. Regula: Pro qualitate peccati & indicentis arbitrio pœnitentia indicenda est. 26. q. 7. c. 1. §. fin. cum sequentibus, vsq. ad c. sacerdos. item c. pro qualitate, cum c. sequente. item 32. q. 7. c. si quis fuerit, in fine. & De pœnitent. distin. 1. c. in actione. c. mensuram. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 29.

Quæ, qualis & quâta pœnitentia indicenda.

LIII. Regula: Quo maius est peccatum, eo maior debet esse pœnitentia. de pœnitent. dist. 1. c. Deus.

LIIII. Regula: Quanto tempore peccatum est, tanto etiam est pœnitendum. d. dist. 1. c. vide.

LV. Regula: Secundum contritionem pœnitentis pœnitentia moderanda. c. Deus. 8. de pœnitentijs. de pœnitent. dist. 1. c. in actione. c. mensuram.

LVI. Regula: Deficiente eo quod in pœnitentia indicenda est iniunctum, aliud loco eius subrogatur. c. licet. 6. d. tt. de pœnitentijs.

LVII. Regula: Minus est in pœnitentia iniungenda peccare in defectu, quàm in excessu. 26. q. 7. c. alligant.

LVIII. Regula: Negligentiores pœnitentes tardius

dina

*diu reconciliandi. 26. q. 7. c. sacerdos. vers. negligens
tiores verò.*

LIX. Regula : Si peieravit quanta pœnitentia illi iniungenda sit, definitur 6. q. 1. c. quicumq. 22. q. 1. c. penult. §. fin. cum c. sequente. item q. 5. c. 1. cum sequentibus vsq. ad c. ille qui.

LX. Regula : Si malè iuravit, vel illicitum præstitit iusiurandum. 22. q. 4. c. qui iuramento. c. necesse est.

LXI. Regula : Si aliquem coegit contra iusiurandum facere, vel ad periurium alteri occasionem dedit : quanta pœnitentia illi iniungenda, 22. q. 5. c. 1. §. si quis convictus.

LXII. Regula : Si furtum commisit : quanta pœnitentia illi iniungenda sit, definitur c. si quis propter. 3. de furtis. 17. q. 4. c. pecunia, in fine, cum c. sequente.

LXIII. Regula : Si sacrilegium commisit. 12. quest. 2. c. sicut. §. quæ verò, cum c. sequente.

LXIII. Regula : Si homicidium fecit, quæ pœnitentia iniungenda, definitur dist. 50. c. si quis homicidium, cum tribus cc. sequentibus.

LXV. Regula : Si clericum occiderit, quæ pœnitentia illi indicenda sit, cauetur per ea quæ proposita sunt §. lib. 1. cap. 15. de homicidio, quest. 3. reg. 7.

LXVI. Regula : Si presbyterum occidit, c. qui presbyterum. 2. de pœnitentis.

LXVII. Regula : Si matrem occidit. 33. q. 2. c. latorem.

LXVIII. Re-

LXVIII. Regula: Si filium oppressit. c. quasi-
rum. 7. de pœnitentijs.

LXIX. Regula: Si vxorem occidit. 23. q. 2. c. qui-
cunq. c. admonere. 33. q. 2. c. admonere te. 1

LXX. Regula: Si insaniens quem occidit. 15. q. 1.
c. penult. in prin.

LXXI. Regula: Si furem vel raptorem, cum pos-
set euadere, occidit. 13. q. 2. c. ult.

LXXII. Regula: Si modum excedens in defen-
dendo aliquem occidit. c. significauit. de pœnitentijs.

LXXIII. Regula: Si iudeum vel paganum oc-
cidit. distin. 50. c. qui verò.

LXXIIII. Regula: Si fornicatus fuerit presby-
ter. distin. 82. c. presbyter.

LXXV. Regula: Si monialis cum viro concubue-
rit. 27. q. 1. c. quod si pœnitentiam. §. si autem de eis.
c. hi ergo. c. si quis sacro. §. fin. c. virgines. c. om-
nes. §. fin.

LXXVI. Regula: Si monachus vel monacha nu-
ptias contraxerit, quæ pœnitentia ei sit iniungenda,
definitur per ea quæ habentur J. cap. 13. except. 30.

LXXVII. Regula: Si cum pœnitentiali sua rem
habuerit, quæ pœnitentia illi sit iniungenda, defini-
tur 30. q. 1. c. omnes. c. penult. & ult. in prin.

LXXVIII. Regula: Si quis vxorem adulteram
dimittere noluerit, sed ei debitum reddiderit: quæ-
ta pœnitentia ei iniungenda. definitur 32. q. 1. c. si
quis vxorem. & c. si quis vxorem. 2.

LXXIX. Regula: Si eucharistiam euouerit.
de con-

de consecrat. distinct. 2. c. si quis per ebrietatem.

LXXX. Regula: Si eucharistiam non bene custodit. d. distinct. 2. c. qui bene.

LXXXI. Regula: Si de manu heretici eucharistiam accepit. 24. q. 1. c. penult. in prin.

LXXXII. Regula: Si post poenitentiam ad militiam secularem redijt. de poenitent. distinct. 5. c. si qui vero.

LXXXIII. Regula: Si sit rebaptizatus. de consecrat. dist. 4. c. qui bis ignoranter. & c. eos quos.

LXXXIII. Regula: Si diuinatores consuluit. 26. q. 5. c. qui diuinationes. & c. non liceat. §. si quis autem.

LXXXV. Regula: Si presbyter excommunicatus sacra ministeria peragit. 11. q. 3. c. cum aliquis. §. fin. c. de illis.

LXXXVI. Regula: Si permisit hereticum missam suam celebrare. 24. q. 1. c. penult. §. si quis permisit.

LXXXVII. Regula: Si heresis poenitet. d. c. penult. §. fin.

LXXXVIII. Regula: Si excommunicato communicauit. 11. q. 3. c. de illis.

Exceptio præcedentium regularum generalis.

Hactenus regulas enumerauimus, per quas definitur, quæ poenitentia singulis peccatis sit iniungenda: quarum tamen plures colligi possunt. Harum autem exceptio generalis est: Nisi morituro peni-

pœnitentia sit iniungenda. 26. q. 7. in prin. cum c. sequente. Plures huiusmodi exceptiones generales colligi possunt ex superiori regula 52. & aliquot sequentibus.

DE PECCATIS.

Cap. VI.

ANtequam locum de pœnitentia concludamus, subiiciendâ videntur, quæ de peccatis passim in iure pontificio habentur. Siquidem de peccatis agenda pœnitentia, ut diximus.

I. DEFINITIO peccati habetur 15. q. 1. c. 1. §. fin. Sed & distinctio significatorum habetur in glossa De pœnitent. distinct. 3. c. ille rex. in verbo Operatrix culpa.

II. DIVISIONES PECCATI.

I. Regula: Diuiduntur peccata in mortalia & venialia, distin. 25. c. vnum orarium. §. vnde Hieronymus, cum sequentibus, vsq. ad c. qui in aliud. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 35.

II. Regula: De quatuor generibus peccatorum, habetur De pœnitent. distin. 1. c. super tribus.

III. Regula: De tribus generibus peccatorum, habetur De pœnitent. distinct. 2. c. sicut tribus, cum sequentibus vsq. ad c. super tribus.

IIII. Regula: Diuiditur item peccatum in originale & actuale, de consecra. dist. 4. c. regenerante.

V. Regula: Alia dicuntur voluntatis, alia infirmitatis, 15. q. 1. in prin. c. illa cauenda.

III. COMPARATIONES PECCATORUM, VTRUM ALTERO MAIUS SIT.

I. Regula: Maius & minus peccatum reputatur ex ipso genere peccati, tum ex persona peccantis. *distinct. 40. c. homo.*

II. Regula: Post haresin fornicatio maximum peccatum. *32. q. 7. c. non solum. §. inter cetera. & c. quid in omnibus, in prin. Ipsius quoque fornicationis gradus sunt: de quare vide §. lib. 1. cap. 15. de adultarijs & stupro, quest. 1. causa 11. item quest. 3. reg. 2.*

III. Regula: Vtrum maius peccatum sit, per creaturas, an per creatorem iurare, definitur *22. q. 1. c. considera. c. penult. §. sed queritur.*

III. Regula: Vtrum maius peccatum sit, per Euangelia, an per Deum iurare, definitur *d. q. 1. c. si quis per. §. fin. c. si aliqua.*

III. CAUSAE PECCATI EFFICIENTES.

Harum tres enumerantur, videlicet suggestio, delectatio & consensus, *dist. 6. c. sed pensandū. vers. tribus enim. item De pœnitent. dist. 2. c. sicut tribus.*

V. SVBIECTVM PECCATI.

Nati ex Deo non peccant, de pœnitent. *distinct. 1. c. qui natus. & distinct. 2. c. vt cognouerunt. §. fin. & c. si enim.*

VI. EFFECTVS PECCATI.

I. Regula: Peccator non est in ecclesia. *d. distin. 1. c. ecclesia.*

II. Regula

II. Regula: Peccanti bona opera, quae antea praestitit, pereunt, per ea quae proposita sunt §. cap. i. post reg. 35. except. general. 12.

III. Regula: Peccatum filios diaboli facit. de poenitent. distinct. 1. c. qui natus.

VII. SPECIES PECCATI.

I. Regula: Omne quod non est ex fide, peccatum est. 28. q. 1. c. omnes. §. illud verò apostoli, vsq. ad §. item cum dicitur. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 32.

II. Regula: Iurare, per se peccatum non est. 22. q. 1. c. non est. c. ut noueritis. c. tu malum. c. & iurabunt. c. non est. c. si peccatum. Sed de hac re vide §. quoq. lib. 2. cap. 16. in prin.

III. Regula: Per falsos deos iurare peccatum est. 22. q. 1. c. penult. in prin.

IIII. Regula: Iurare per creaturas peccatum est. d. c. penult. §. alia questio. vers. sic etiam & de, vsq. ad §. sed quaritur.

V. Regula: Mentiri peccatum est. Quae regula approbatur simul & distinguitur 22. q. 2. c. animaduertendum. §. cum ergo, vsq. ad fin. item c. is autem. c. beatus. c. in quibus. c. in ipsarum. c. primum. c. cum humilitatis. c. incauti. c. non ita. c. mihi autem. c. nec artificioso. c. ne quis. c. omne genus. c. quod autem. §. fin. cum duob. cc. sequentibus. item c. utilem, in prin. c. quaritur. §. item opponitur, vsq. ad §. episcopus. item q. 5. c. iuramenti. c. caute. M. I. R. d. cap. 7. reg. 33. Declaratur regula proposita definitione mendacij d. c. beatus. §. ille ergo, vers. est. enim.

Item diuisione mendacij declaratur d. q. 2. c. primum est. Sed & species mendacij proponitur d. q. 5. c. si quis laicus. §. fin. cum c. sequente. Planè proposita regula exceptio prima est: Nisi sine dolo malo mentitus fuerit. Quæ exceptio approbatur per ea quæ habentur s. lib. 2. cap. 16. reg. 9. except. 8. Altera exceptio est: Nisi iocò dixerit. 22. q. 2. c. ne quis. §. duo verò sunt. c. quod autem. Tertià exceptio videtur: Nisi pro utilitate vel vita alicuius mentiatur. Hæc exceptio reprobatur d. §. duo verò. vers. secundum autem. c. faciat, cum duobus sequentibus. Contradicit d. q. 2. c. vtilem. §. fin. Cui obiectioni respondetur d. §. fin. cum c. sequente. Quarta exceptio est: Nisi in baptismo interrogatus, an paruulus quem suscipit, credat in Deum, & diabolo eiusq. operibus renunciet, id affirmet, de consecrat. distin. 4. c. queris. §. difficillimam. Quinta exceptio videtur: Nisi iuramentum non fuerit adhibitum. Sed reprobatur 22. q. 5. c. iuramenti. c. si quis laicus. §. vt itaq. Pluræ de regula proposita vide s. de periurio. d. reg. 9.

V I. Regula: Si sacramentum illicitum seruat, non peccat. 22. q. 4. c. inter cetera. §. sed cum his omnibus. c. innocens.

V II. Regula: Negociari peccatum est. dist. 88. c. eiciens, cum duob. c. sequentibus.

V I I I. Regula: Militare non est peccatum. 23. q. 1. in prin. cum sequentibus, vsq. ad quæst. 2. Huius regulæ exceptio est: Nisi bellum sit iniustum. Quæ exceptio declaratur definitione iusti belli 23. q. 2. in prin.

prin. & c. 1. in prin. item c. Dominus. c. vlt. & q. 3. in prin. cum sequentibus vsq; ad quest. 4. item d. q. 4. c. sicut excellentiam, in prin. c. si non ex. & q. 3. c. si non licet. §. & ideo nequaquam c. quis enim. iniustum bellum est. quod vindicta causa suscipitur. Mali enim sunt tolerandi. 23. q. 4. in prin. cum sequentibus. De quibus vide §. lib. 1. cap. 8. quest. 2. reg. 3.

IX. Regula: Dolo bellum gerere, peccatum non est. 23. q. 2. c. Dominus. §. cum autem.

X. Regula: Si quis importune loquatur, peccat. 22. q. 5. c. quoties.

XI. Regula: Si quis alicui maledixerit, peccatum est. 24. q. 3. c. qui negligit. c. certum. §. sed adhuc. c. si igitur. c. cum ergo, in prin. c. Deus. Huius exceptio est: Nisi non ex liuore vindicta, sed amore iustitia maledixerit. d. c. cum ergo. §. sed qui pro, vsq; ad finē. & d. q. 3. c. cum sancti. c. apostolica. c. Deus.

XII. Regula: Error & ignorantia non est peccatum. Quae regula approbatur sub conditione 22. q. 2. c. beatus. §. fin. cum c. sequente.

XIII. Regula: Si sortilegus sit, peccat. 26. q. 2. c. 1. §. his ita. Contradicit d. quest. 2. in prin. & c. 1. in prin. Sed de hac re dictum quoque §. lib. 1. cap. 15. 8. quest. 1. causa 9.

XIIII. Regula: Si elementa colit, luna & stellarum cursus in suis operibus obseruat, peccat. 26. q. 5. c. non liceat.

XV. Regula: Si calendaria obseruat, ocio vacet, domum ornet lauro aut viriditate arborum, peccatum

tum est. 26. q. 7. c. non licet. c. si quis calendas.

XV I. Regula: Si dies certos, menses & annos obseruet, ac comessationibus celebret, & c. peccatum est. d. c. si quis calendas. & d. q. 7. c. non obseruetis. c. quis existimaret.

XV II. Regula: Si somnia attendit, peccat. d. q. 7. c. non obseruetis. vers. siue qui attendit som.

XV III. Regula: Si noui aliquid facit propter nouum annum, & c. peccat. d. c. si quis calendas. & c. non obseruetis.

XIX. Regula: Si ius potestatis exercet aliquem accusando vel puniendo, non est peccatum. 23. q. 4. c. quasitum. c. illud.

XX. Regula: Poena vltimi supplicij per se peccatum non est, per ea qua proposita sunt s. lib. 1. cap. 7. in princ.

XX I. Regula: Si quis casu occasionem mortis praubit, non est peccatum. 23. q. 5. c. de occidendis. §. qui verò repelluntur, vsq; ad §. fin.

XX II. Regula: Si quis seipsum interfecerit, peccat. d. c. de occidendis. §. fin. c. si non licet. c. tu dixisti. c. non est. c. placuit.

XX III. Regula: Seipsum defendere, vel alium repellere, ne ab eo iniuriam patiatur. d. c. de occidendis. §. qui verò. Hac de speciebus peccatorum: quarum tamen plures colligi possunt ex alijs

locis: vt s. lib. 2. cap. 16. reg. 10.

cum sequentib.

LIBER IIII.
VIII. DE CORRIGENDIS
peccatis.

711

1. Regula: Peccata sunt corrigenda ac punienda.

Quae regula controuertitur per ea quae proposita sunt §. lib. 1. cap. 8. quæst. 2. reg. 3. Vbi tandem concluditur. ab ordinario loci priuata corrigi ac puniri posse & debere. Cui concordant ea quae habentur §. lib. prox. cap. 8. quæst. 8. reg. 3. cum sequentibus. Planè proposita regula exceptio prima est: Nisi salua pace ecclesia peccata corrigi non possint. Quae exceptio approbatur d. quæst. 2. reg. 3. Altera exceptio est: Nisi peccantes non sint nostrae iurisdictionis. 23. q. 4. c. cum in lege. §. his itaque. §. fin. c. si quis potestatem, in prin. Tertia exceptio est: Nisi in ipsum ordinarium, cui ius puniendi competit, peccatum sit, nõ in Deum vel proximum. d. q. 4. c. quid faciet. §. fin. c. quod Christus. c. inter querelas. c. si is qui. vers. ea namq. c. ea vindicta. item 23. q. 5. c. de occidendis, in prin. vers. vt non pro se. item 24. q. 3. c. Deus. Contradicit d. q. 4. c. si illic. §. sed obicitur. c. Guilisarius, in prin. vsq. ad §. quod autem. Hisce obiectionibus occurrit Gratianus locis iam allegatis. Sed & respondet ijs d. q. 4. c. non potest. §. praecpta verò. Quarta exceptio est: Nisi peccatum fuerit dimissum. 23. q. 4. c. si is qui. §. fin. cum c. sequente. Quinta exceptio est: Nisi peccatum non sit probatum. d. q. 4. c. cum in lege. §. his itaq. c. Guilisarius. §. fin. c. si quis potestatem. item c. si sacerdos. 2. de officio ordinarij. Sexta exceptio est: Nisi accusator desit

desit. d. q. 4. c. si quis potestatem. vers. & iudicis. Secunda exceptio est: Nisi peccans sociam habeat multitudinem. d. c. si quis potestatem. §. fin. & c. non potest. in prin. Octava exceptio: Nisi per ignorantiam vel infirmitatem peccauerit. 15. q. 1. c. 1. §. porro infirmitas, vsq; ad §. fin. c. meritò. §. fin. Nona exceptio est: Nisi peccans sit corrigibilis ac pœnitens. 23. q. 4. c. non potest. §. praecepta. Decima exceptio est: Nisi metus causa peccauerit. d. c. meritò. Plures huiusmodi exceptiones vide §. lib. 1. cap. 6. quest. 3. except. 1. cum sequentibus.

II. Regula: In paucis punienda peccata ad exemplum aliorum. 23. q. 4. c. quid faciet. §. ecce quod. vers. in quo tamen. c. Guilisarius. §. quod autem.

III. Regula: Per contraria atq; diuersa peccata curanda. de pœnitent. distinct. 2. c. 1. §. oportet ergo.

IIII. Regula: Delinquentium multitudo diu per patientiam ad pœnitentiam est expectanda, priusquam cura adhibeatur. d. §. ecce quod.

V. Regula: De tentanda prius reconciliatione cauetur 23. q. 4. c. si illic. vers. sin verò nihil.

VI. Regula: De implorando brachio seculari, si necessitas vrgeat, cauetur 23. q. 5. c. principes. c. incestuosi. c. sunt quaedam.

VII. Regula: Peccata puniuntur etiam per populum iussu diuino excitatum. 23. q. 5. c. vlt.

VIII. Regula: Per demones etiam & iram Dei peccata puniuntur. d. q. 5. c. non solum. Hac de peccatis: de quibus tamen plura vide §. lib. 1. cap. 6. cum sequentibus.

DE ELEEMOSYNIS ET
ieiunio. Cap. VII.

Inter actus ecclesiasticos numerantur eleemosyna, ieiunia & martyria: de quibus hoc loco dicendum.

I. DE ELEEMOSYNIS.

I. Regula: De diuisione eleemosynarum trimembri, habetur distin. 45. c. & qui emendat. §. fin. cum c. sequente. item c. dua sunt, in prin. vsq. ad §. ex his.

II. Regula: Species eleemosynae est, remittere debitum. de pœnitent. dist. 3. c. de quotidianis. §. fin.

III. Regula: De ratione dandarum eleemosynarum, habetur 12. q. 2. c. aurum, cum c. sequente.

IIII. Regula: Viduis etiam danda eleemosyna. Quae regula approbatur simul & distinguitur 31. q. 1. c. quomodo. §. & ideo apostolus.

V. Regula: Eleemosyna iniustorum non iustificat. 14. q. 5. c. scriptum.

VI. Regula: Eleemosyna raptoris & manifesti violatoris ecclesiarum à clericis non accipienda. c. super eo. 2. §. qui autem. vers. nec eius eleemosynam. de raptoribus.

VII. Regula: Ab excommunicato eleemosyna nō sunt accipienda, per ea quae proposita sunt s. lib. 1. cap. 8. quest. 10. reg. 18. & s. lib. prox. cap. 13. reg. 41. Ab hac regula excipiuntur primū predicatores, praesertim qui aliās sustentari non possunt. hi enim ab excommunicatis eleemosynas accipere possunt.

c. cum voluntate. 54. §. 1. de sentent. excomm. Deinde excipiuntur ij qui non nominatim sunt excommunicati. nam & ab his eleemosynas accipere licet. 24. q. 2. c. sanè. Plures exceptiones vide d. reg. 18. & reg. 41.

VIII. Regula: Ex rebus turpiter quasitis eleemosyna nō sunt danda. 1. q. 1. c. non est. 14. q. 5. in prin. cum sequentibus, vsq; ad c. nemo. item c. eleemosyna. c. neque enim. c. deniq; c. scriptum est. c. pœnale. §. fin. Contradicit d. q. 5. c. qui habetis. & c. ult.

IX. Regula: De agenda prius pœnitentia quàm dentur eleemosyna, cauetur De pœnitent. distinct. 3. c. qui vult.

X. Regula: Vt libenter quisque det eleemosynas, non inuitus, nec ob pudorem, 23. q. 6. c. iam verd. §. vnde apostolus.

XI. Regula: De officio quæstorum indulgentiarum, qui colligunt eleemosynas, cauetur c. cum ex eo. 14. in prin. vsq; ad §. ad hæc. de pœnitentijs. Clement. 2. eod. tit.

XII. Regula: De effectu & vsu eleemosynarum cauetur 13. q. 1. c. anima, in prin. & §. vbi illud etiam. c. tempus. §. cum sacrificia. Vide insuper s. cap. 1. quæst. 1. reg. 16.

II. DE IEIUNIO.

I. Regula: De ratione & origine ieiunij, habetur distinct. 35. c. sexto die. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 18.

II. Regula: Ieiunandum quidem regulariter est, nec

nec sine causa ieiunium soluendum. de consecrat. distin. 3. c. 1. §. fin. c. ieiunia. & distin. 5. c. quadragesima. c. ieiunia. Huius regula exceptio est: Nisi infirmitas vel alia necessitas obstet. Quae exceptio etiam dictis patet. Concordat c. consilium. 2. §. cum autem quasteris, vsq; ad fin. de obseruat. ieiuniorū. & d. distin. 5. c. sint tibi. §. apostolus inquit.

III. Regula: Quando ieiunandum? De quadragesima cauetur dist. 4. c. statuimus, cum duob. cc. sequentibus. Quae tamen dicuntur mutata d. dist. 4. c. in istis. §. fin. Concordat De consecrat. dist. 3. c. sacerdotibus, cum tribus cc. sequentibus. item dist. 5. c. quadragesima. c. ieiunium.

IIII. Regula: Ante missarum solennia circa horam nonam decantata in quadragesima comedere non licet. de consecrat. distin. 1. c. solent.

V. Regula: Die sabbathi ieiunandum. de consecrat. dist. 3. c. sabbatho. & dist. 5. c. quia dies. Contra dicere videtur Apostol. canon. 65.

VI. Regula: Die Dominico ieiunandum non est. de consecrat. distin. 3. c. ieiunium. c. ne quis. item distinct. 30. c. si quis tanquam. & c. vlt. in prin. dist. 76. c. vtinam. & 26. q. 7. c. sacerdos. vers. die autem. Apostol. canon. 65.

VII. Regula: De ieiunio quatuor temporam anni, videlicet in Martio hebdomada prima, in Iunio secunda, in Septembri tertia, & in Decembri quarta, cauetur distin. 76. in prin. cum sequentibus, vsq; ad c. scire debet.

VIII. Regu-

VIII. Regula: Ante diem Pentecostes ieiunia non celebranda. d. distin. 76. c. ieiunium. §. fin. cum c. sequente. Quod tamē voluntatis, non necessitatis est. d. c. scire debet. §. fin. cum tribus cc. sequentibus.

IX. Regula: In quarta & sexta feria ab initio noctis praecedentis vsque insequentem diem, scilicet quartam & sextam feriam, ieiunandum. de consecrat. distin. 3. c. de esu carniū. c. ieiunia.

X. Regula: Vigilia occurrens in Dominica ieiunari debet in sabbatho, & ieiunanda est vigilia Matthia. c. 1. de obseruat. ieiunior.

XI. Regula: De vigilijs apostolorum, Aduentu Domini, &c. cauetur c. consilium. 2. in prin. vsq. ad §. cum autem quaesieris. eod. tt.

XII. Regula: Si festum natiuitatis occurrit sexta feria, licitum est omnibus carnes comedere, exceptis professis & vouentibus c. vlt. d. tt.

XIII. Regula: Quinta feria ieiunandum non est. d. distin. 3. c. ieiunium.

XIII. Regula: De adiunctis ieiunij. Cibis ariarioribus tempore ieiunij vescendum. de consecrat. distin. 3. c. non oportet.

XV. Regula: A carnibus & vino abstinendum. distinct. 35. c. ab exordio. Non tamen execrandi animo. distinct. 30. c. vlt. §. fin. Apostol. canon. 50. 52.

XVI. Regula: Tempore quadragesime in templum eundum. de consecrat. dist. 3. c. ne quis.

XVII. Regula: Ne diebus ieiunij natalitia vel alia festiuitates celebrentur, cauetur 33. q. 4. c. vir cum.

cum. §. fin. cum duobus cc. sequentibus. item c. nec uxorem, in prin.

XVIII. Regula: De euentis & consequentibus ieiunij. Ieiunium curat vulnera delinquentis, curatq; sanctificat. de consecrat. distinct. 5. c. sine tibi, in fine. Huius exceptio est: Nisi mens ab iniquitate, & lingua ab obrectationibus non cohibeatur. d. distinct. 5. c. nihil enim.

XIX. Regula: Ieiunium tollit morbum articulare & podagram. d. distin. 5. c. legimus.

XX. Regula: De pœna contemnentis ieiunia cauetur dist. 30. c. si quis eorum. Apost. canon. 68.

XXI. Regula: De pœna contemnentis non ieiunantes cauetur distinct. 30. c. si quis carnem.

XXII. Regula: Species ieiunij est, abstinere ab iniquitate & voluptate illicita. de consecrat. dist. 5. c. ieiunium.

XXIII. Regula: Que ieiunia potiora, definitur d. distinct. 5. c. non dico, cum duobus cc. sequentibus.

XXIV. Regula: Contraria ieiunio sunt, precepta medicorum. d. distinct. 5. c. contraria diuina.

XXV. Regula: De gula vitio cauetur d. distin. 5. c. quinq; modis. c. ne tales. c. legimus. vers. caruerunt enim. Hac de ieiunio: de quo tamen vide plura s.

lib. prox. cap. 5. reg. 93. cum aliquot
sequentibus.

DE FERIIS ET FESTIVITATIBUS. Cap. VIII.

Prima regula: Dies festus incipit à vespéra ad vespéram. c. 1. de ferijs. de consecrat. distinct. 3. in prin. Hoc tamen variatur secundum quantitatem dierum & regionum cōsuetudinem. c. quoniam. 2. in prin. de ferijs.

II. Regula: A quibus actionibus cessandum in ferijs, definitur c. 1. de ferijs. Sed & genua non stectenda diebus festiuis. d. c. 2. §. 1.

III. Regula: Diuinis officijs, non saltationibus vel cantilenis vacandum. de consecrat. distinct. 3. c. irreligiosa.

IIII. Regula: In diebus festiuis non ieiunandum, per ea qua proposita sunt §. cap. proxim. de ieiunio, reg 6.

V. Regula: Lauari quis potest die Dominico. d. distinct. 3. c. peruenit. §. aliud quoq.

VI. Regula: Vbi celebranda festiuitates, Pascha, natalis Domini, & quadragesima solennitas. A ciuibus in villa non celebranda, sed in ciuitate. d. distinct. 3. c. nulli ciuium.

Quibus diebus feriantur.

VII. Regula: Die sabbathi feriandum non est. d. distinct. 3. c. peruenit, in prin.

VIII. Regula: De omni die Dominico cauetur c. 1. de ferijs.

IX. Regula: De festo sancta trinitatis, habetur c. quoniam. 2. §. fin. de ferijs.

X. Regu-

X. Regula: De alijs diebus, quibus feriandum est, cauetur c. conquestus. 5. de ferijs.

XI. Regula: De festo S. Matthiae cauetur c. quas fuit. 14. §. festum verò. de verborum significat.

XII. Regula: De festis duodecim apostolorum, quatuor euangelistarum, item Gregorij, Augustini, Ambrosij & Hieronymi, cauetur c. vnica, de reliquijs & venerat. sanct. in 6.

XIII. Regula: De festo corporis Christi cauetur Clement. vnica. d. tt.

XIIII. Regula: De festo conceptionis Mariae cauetur extrauag. com. 1. cum sequente, eod. tt.

XV. Regula: De die crucis cauetur De consecrat. distinct. 3. c. crucis.

XVI. Regula: De festo Paschatis, quando celebrandum sit, definitur d. distinct. 3. c. nosse vos. c. celebritatem, in prin. c. Pascha. c. de obseruatione. item Apostol. canon. si quis. 7.

XVII. Regula: Antecedentia festum Paschatis exponuntur d. distinct. 3. c. sacerdotibus. c. placuit. c. vt venerabilis. c. placuit vt postquam. c. de obseruatione, in fine. & distinct. 4. c. symbolum.

XVIII. Regula: De festo ascensionis Domini cauetur d. dist. 3. c. rogationes.

XIX. Regula: Pœna, si non sit feriatum diebus constitutis, habetur M. I. C. lib. 3. cap. 33. de ferijs, reg. 18. Cuius exceptio prima hæc est: Nisi res tempore sit peritura. c. vlt. vers. nisi necessitas urgeat. de ferijs. Concordat M. I. C. d. reg. 18. except. 2. Eius

exeme

exemplum proponitur in captura alecia, c. licet. 3. d. tt. Altera exceptio videtur: Nisi contractus tantum celebretur vel mercatura. Sed reprobatur c. 1. d. tt. Tertia exceptio videtur: Nisi iuretur die festo. Sed & hac exceptio reprobatur d. c. 1. in fine. Quarta exceptio est: Nisi tempore vindemiarum executio rei iudicata fiat. t. significauerunt. 21. §. verum pars. de iudicijs. Accedit glossa ibidem. Hac de ferijs & festiuitatibus: de quibus tamen vide plura s. lib. 2. cap. 1. quæst. 3. item M. 1. C. d. cap. 33. & M. 1. R. lib. 3. cap. 10. reg. 123. Sequitur de sepultura.

DE SEPULTURA.

Cap. IX.

I. QVI SEPELIRE DEBENT?

Monachi sepelire non debent. Quæ regula approbatur simul & distinguitur per ea quæ proposita sunt s. cap. 2. quæst. 1. reg. 13.

II. VBI SEPELIENDVM?

I. Regula: Potest quis sepulturam eligere. c. 1. §. 1. c. cum liberum. 6. c. in nostra. 10. §. talem. vers. nisi apud eos. de sepulturis. 13. q. 2. c. vnaquaq. §. exemplo igitur. §. fin. c. illud. §. fin. c. vlt. in princ. 16. q. 1. t. vbi cunq. M. 1. R. lib. 3. cap. 7. reg. 43. Contradicit d. q. 2. c. placuit. vers. vel ut quidam. Planè huius regula exceptio prima est: Nisi impubes sibi elegerit sepulturam c. in nostra. 10. §. fin. de sepulturis. Altera exceptio est: Nisi pater filio eligat sepulturam. c. licet pater. 4. in princ. eod. tt. in 6. M. 1. R. d. reg. 43. except. 1.

Except. 1. Cuius replicatio est: Nisi consuetudo loci extet in contrarium. Quare replicatio approbatur d. c. 4. in prin. Item concordat c. de vxore. 7. §. fin. eod. tit. in antiquis. Tertia exceptio videtur: Nisi vxor sibi eligat sepulturam. Sed reprobatur d. c. de vxore. 7. in prin. Quarta exceptio est: Nisi dolo inductus alibi sepeliri voluerit. c. in nostra. 10. §. talem. vers. nisi dolo. de sepulturis. Quinta exceptio videtur: Nisi contra pactum alibi sepulturam sibi elegerit. Sed reprobatur c. 1. de pactis, in 6. c. 1. de sepulturis, in 6. item Clement. vlt. §. fin. de pœnis. Sexta exceptio videtur: Nisi locum minus religiosum elegerit. Sed reprobatur c. cum quis, 2. §. fin. de sepulturis, in 6. Septima exceptio est: Nisi temeritate quadam parentum suorum sepultura relicta, alium locum minus religiosum elegerit. c. fraternitatem. 3. de sepulturis. 13. q. 2. c. placuit, in prin. vers. vel ut quidam. Octaua exceptio est: Nisi religiosus sibi elegerit sepulturam. c. religiosi. 5. de sepulturis, in 6. Nona exceptio est: Nisi per pactum sibi locum sepultura elegerit. c. 1. de sepulturis, in 6.

II. Regula: Cessante electione, quisque in parochiali sua ecclesia, vel vbi decimas soluit, non in alia sepeliri debet. c. ex parte. 5. c. cum liberum. 6. & c. in nostra. 10. de sepulturis. item 13. q. 2. c. ubicunque. §. si autem & hoc. §. quia ergo. §. fin.

III. Regula: Si quis domicilium transfert, in loco ad quem transfert sepeliendus est. 13. q. 2. c. ubicunque. §. fin. Cuius exceptio est: Nisi ad tempus
Z translu-

transtulerit. c. is qui habet. 3. de sepulturis, in 6.

IIII. Regula: Ne in ecclesia, sed in atrio vel porticu aut exhedris ecclesia sepeliatur, cauetur 13. q. 2. c. precipiendum. §. prohibendum. c. quibus peccata. c. nullus, in prin. Huius exceptio est: Nisi episcopus, abbas, dignus presbyter aut fidelis laicus in ecclesia sepeliatur. d. c. nullus, in prin.

V. Regula: Qui seipsum interfecit, in cœmeterio sepeliri non debet. 23. q. 5. c. placuit. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 47. Cuius exceptio est: Nisi casu seipsum occiderit. c. ex parte. 11. de sepulturis.

VI. Regula: Excommunicati in cœmeterio sepeliri non debent. c. sacris. 12. de sepulturis. c. ad hac. 5. de privilegijs. Clement. 1. de sepulturis, Huius regula exceptio est: Nisi excommunicati sint absoluti. Quæ exceptio approbatur c. vlt. de sepulturis. c. in literis. 5. de raptoribus.

VII. Regula: De interdictis in cœmeterio non sepeliendis cauetur Clement. 1. de sepulturis. c. cum & plantare. 3. §. quod si templarij vers. nec tunc ibi sepeliantur. de privilegijs. Huius exceptio est in clericis defunctis. Quæ exceptio approbatur sub conditione & modo c. quod in te. 11. §. 1. de pœnitentijs.

VIII. Regula: De suspensis ab ingressu ecclesia in cœmeterio non sepeliendus cauetur c. is cui. 20. §. talis quoq. de sentent. excom. in 6.

IX. Regula: De vsurarijs manifestis in cœmeterio non sepeliendis cauetur Clement. 1. de sepulturis. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 44.

X. Regu-

X. Regula: Monachus qui aliquid proprium habuit, in cœmeterio non est sepeliendus. c. monachi. 2. §. qui verò. c. super quodam. 4. & c. cum ad. 6. §. quod si proprietas. de statu monachorum.

XI. Regula: Vltimo supplicio adsecti non prohibentur in cœmeterio sepeliri. 13. q. 2. c. fatendum. §. fin. c. quæsitum. M. I. R. d. cap. 7. reg. 46.

XII. Regula: Coniuges in vno sepulchro sepeliendi 13. q. 2. c. 1. §. fin. cum c. sequente. item c. vnaquaqz. in prin. §. beatus.

XIII. Regula: Si vna pluribus nupta fuerit successiue, in sepulchro vltimi viri est sepelienda. c. is qui habet. 3. §. fin. de sepulturis, in 6.

XIIII. Regula: Fratres & sorores in eodem sepulchro sepeliendi. 13. q. 2. c. vnaquaqz. §. 1.

XV. Regula: Parentes & liberi in eodem sepulchro sepeliendi. d. c. vnaquaqz. §. Ioseph. §. dictum. §. de nonnullis. §. in nauo. §. beatus. §. his omnibus. item De sepulturis c. 1. in prin. Contradicit d. c. vnaquaqz. §. e contra, vsqz ad §. item quæ legimus.

XVI. Regula: Apud maiorem ecclesiam, vbi sedes est episcopi, sepultura sunt celebranda. 13. q. 2. c. vbi cunqz. in prin.

XVII. Regula: In loco, vbi hereticus sepultus est, alius sepeliri debet. c. quicunqz. 2. in prin. vers. & locus ille. de hereticis, in 6.

III. MODVS ET ADIVN-

cta sepulturæ.

I. Regula: Ne mortuos lugeamus, cauetur 13. q. 2.

Z 2

c. quia

c. quia alij. §. fin. cum sequentib. vsq. ad. c. fatendū.

II. Regula: De cantionibus in sepultura caue-
tur d. q. 2. c. qui diuina, in prin.

III. Regula: Adhibentur insuper alia ceremo-
nia in sepultura, qua ecclesiastica vocatur: qua re-
gulariter defuncti sunt sepeliendi. Cuius regula ex-
ceptio prima est: Nisi excommunicati sint. c. qui-
cunq. 2. in prin. de hereticis, in 6. c. episcoporum. 8.
vers. aut excommunicatos. de priuilegijs, in 6. Altera
exceptio est: Nisi interdicti sint. d. c. 8. vers. vel
interdictos. & c. quod in te. 11. §. 1. de penitentijs.
Tertia exceptio est: Nisi vsurarij sint manifesti. c. 2.
in prin. vsque ad §. nullus manifest. de vsuris, in 6.
Quarta exceptio est: Nisi in torneamentis decesser-
int. c. 1. in fine. de torneamentis. Huius replicatio
est: Nisi non pugnandi, sed alio animo accesserint.
c. 2. eod. tit. Quinta exceptio est: Nisi raptores sint,
& manifesti ecclesiarum violatores. c. 2. de raptori-
bus. Sexta exceptio est: Nisi defuncti sint exentera-
ti. extrauag. com. vnica. §. & nihilominus ille. de
sepulturis. Septima exceptio est: Nisi defunctus sibi
ipsi mortem cōsciuerit. 23. q. 5. c. placuit. Octaua ex-
ceptio est: Nisi defunctus ultimo supplicio sit affe-
ctus impœnitens. d. c. placuit, in fine. Nona exceptio
videtur: Nisi clericus in bello, rixa aut ludo fuerit
interfectus. Sed reprobatur 23. q. 8. c. quicūq. in fine.

IIII. ANTECEDENTIA SEPULTV-
ram, & consequentia.

1. Regula; Ne prius exenterentur cadauera, neq.
a car-

à carnibus ossa separentur, cauetur d. extrauagan. com. vnica, de sepulturis.

II. Regula: Ne quicquam pro sepultura exigatur, cauetur c. abolenda. 13. de sepulturis. Concordat 6. lib. 1. cap. 16. quast. 1. causa 4.

III. Regula: Si defunctus alibi quàm vbi debet sepultus sit: exhumandus, & ecclesie sue cum omnibus bonis restituendus est. c. fraternitatem. 3. c. ex parte. 5. cum c. sequente. d. re.

IIII. Regula: Si quis in alia quàm parochiali sua ecclesia sepeliri desideret, parochiali ecclesie ab eo debetur canonica portio. c. relatum. 2. c. de his qua. 4. c. cum super. 8. c. in nostra. 10. vers. & tunc parochialis. de sepulturis. Definitur canonica portio ex loci consuetudine c. certificari. 9. eod. re. Cui autem ecclesie debeat, differitur c. cum quis. 2. de sepulturis, in 6.

V. Regula: De impensis quæ sunt corpori, cauetur 13. q. 2. c. non astinemus. §. corpori.

VI. Regula: De corporibus vel ossibus sepultis non transferendis cauetur l. nemo. 14. C. de religiosis. Huius regule exceptio prima est: Nisi quis alibi quàm oportuit fuerit sepultus. Quæ exceptio approbatur per ea quæ proposita sunt paulò superius reg. 3. Altera exceptio est: Nisi non perpetua sepultura corpus traditum sit, sed temporali. extrauagan. com. vnica. §. sed vt defunctorum. de sepulturis. l. 3. §. non perpetua. ff. de sepulchro violato. l. 10. C. de religiosis. Tertia exceptio est: Nisi in itinere defun-

etus sit : hoc enim casu transferri potest. d. §. sed ut defunctorum. & d. l. 3. §. diuus tamen. Quarta exceptio est : Nisi paganus vel infidelis in ecclesia sit sepultus. de consecrat. distinct. 1. c. ecclesiam, in fine, cum c. sequente. item c. quicunq. 2. in prin. vers. nec absolutionis. de hereticis, in 6. Plures huiusmodi exceptiones vide M. I. C. lib. 3. cap. 7. quæst. 4. reg. 3.

VII. Regula : Ne super monumentis mortuorum missa celebretur, cauetur De consecrat. distinct. 1. c. non oportet.

VIII. Regula : Ne prandia ad sepulturas deferantur, cauetur d. c. non oportet. §. fin.

IX. Regula : Mortui non redeunt ad viuos. 13. q. 2. c. fatendum. §. multi quoq.

X. Regula : Mortui nesciunt quæ à viuis geruntur. d. q. 2. c. qui diuina. §. fin. cum d. c. fatendū. sequente.

XI. Regula : De loco & conditione animarum defunctorum vsq. ad extremum iudicium differitur d. q. 2. c. tempus, in prin. Vide item s. cap. 1. quæst. 1. reg. 22. Hæc de sepultura. De qua vide item M. I. C. lib. 3. cap. 7.

DE VOTO ET IVRE- iurando. Cap. X.

DE VOTO.

Prima regula : Ex voto nascitur obligatio, & vouens ad id quod vouit præstandum tenetur. c. licet. 6. in prin. c. magna deuotionis. 7. §. & quidem tria. vers. sanè. de voto. item 17. q. 1. in prin.

cum quatuor cc. sequentibus. l. 2. in prin ff. de polli-
 citationib. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 50. & cap. 10. reg.
 82. Huius regula exceptio prima est: Nisi impubes
 vouerit. Quae exceptio approbatur certo modo c. ve-
 nientis. 2. de voto. & d. l. 2. §. voto autem. Altera ex-
 ceptio est: Nisi filius familiās vel seruus vouerit. d. §.
 voto autem. Tertia exceptio est: Nisi filia sine patris
 consensu vouerit. Quae exceptio approbatur simul
 & distinguitur 32. q. 2. c. mulier. c. merito. Quarta
 exceptio est: Nisi vxor sine viri consensu vouerit.
 33. quest. 5. c. noluit. Quinta exceptio: Nisi coniunx
 sine consensu coniugis continentiam vouerit. d. q. 5.
 in prin. cum sequentibus, vsq; ad c. secundum. item
 c. vna sola. c. manifestū, in prin. & §. ex pramissis. c.
 noluit. c. vlt. §. fin. Concordant item ea quae habentur
 j. cap. 16. reg. 7. & cap. 18. causa 6. except. 2. Huius
 exceptionis replicatio est: Nisi coniunx voto consensa
 ferit. d. q. 5. c. quod Deo, in prin. c. manifestum. §. fin.
 & c. vlt. §. fin. Huius replicatio est: Nisi consentiens
 postea mutauerit voluntatem. d. c. quod Deo, in
 prin. c. manifestum. vers. non tamen mulieri. §. fin.
 & c. vlt. §. fin. Plures replicationes vide d. excep. 2.
 Sexta exceptio videtur: Nisi vir sine consensu vxo-
 ris peregrinationem vltamarinam vouerit. Sed re-
 probatur c. ex multa 9 §. in tanta. de voto. Septima
 exceptio est: Nisi episcopus vel clericus sine licentia
 superioris peregrinationem vouerit. c. magne deuo-
 tionis. 7. §. ipsum etiam votum. de voto. Octaua
 exceptio videtur: Nisi praelatus professus peregris

nationem vouerit. Sed reprobatur c. vlt. eod. tt. No-
 na exceptio est: Nisi monachus sine consensu abba-
 tis vouerit. 20. q. 4. c. monacho. & c. vlt. §. fin. Deci-
 ma exceptio est: Nisi ex alieno vouit. 33. q. 5. c. vna
 sola. §. fin. Vndecima exceptio: Nisi votum sit ille-
 gitimum. Quæ exceptio approbatur per ea quæ pro-
 posita sunt s. lib. 2. cap. 16. reg. 9. except. 1. Duodeci-
 ma exceptio est: Nisi vouens ad id quod vouit, inu-
 tilis sit. c. quod super 8. & c. ex multa. 9. §. secundo.
 & §. fin. de voto. Decimatertia exceptio est: Nisi
 simpliciter proposuit, non solenniter vouit. c. litera-
 turam. 3. eod. tt. 17. q. 1. c. vlt. §. fin. & q. 2. in princ.
 Contradicere videtur d. c. vlt. Sed huic obiectioni
 respondet Gratianus d. §. fin. Decimaquarta exce-
 ptio est: Nisi causa voti cesset. c. magna deuotionis,
 7. §. fin. de voto. Decimaquinta exceptio est: Nisi
 vouens religionem ingressus sit. c. scriptura. 4. d. tt.
 Decimasexta exceptio: Nisi continentiam vouens
 vxorem duxerit. 17. q. 2. c. 1. Decimasextima exce-
 ptio videtur: Nisi continentiam vouens aliquam
 ducendo possit ad fidem Christianam conuertere,
 Sed reprobatur 32. q. 8. in princ. cum c. sequente.
 Decimaoctaua exceptio est: Nisi post simplex vo-
 tum aliud solenne secutum sit: hoc enim illi dero-
 gat. c. qui post. 5. de regularibus, in 6. Declaratur hac
 exceptio definitione voti solennis c. 1. de voto, in 6.
 Decimanona exceptio videtur: Nisi religionem vo-
 uens postea factus sit episcopus. Sed reprobatur c.
 per tuas, 10. de voto. Vicecima exceptio: Nisi ex iusta
 causa

causa votum impediatur. c. quod super. 8. & c. ex multa. 9. §. secundo. de voto. Vicesima prima exceptio; Nisi auctoritate Pontificis votum implere differat. c. non est. 5. eod. tt. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 50. except. 1. Vicesima secunda exceptio est: Nisi votum auctoritate superioris alia re sit redemptum, vel in aliud commutatum. c. 1. c. magna deuotionis. 7. c. quod super. 8. c. ex multa. 9. in princ. & §. secundo. eod. tt. Vicesima tertia exceptio est: Nisi praestitum sit id, quod in votum deductum est. l. 2. §. res enim. ff. de pollicitationibus. Huius replicatio desumpta ex mensura, ad quam votum soluendum est, tractatur c. ex parte. 18. de censibus.

II. Regula: Hæredes quoq, vouentis ex voto defuncti tenentur. c. licet. 6. de voto. & l. 2. §. fin. ff. de pollicitationibus.

III. Regula: Res in votum deducta non prius in bonis vouentis esse desinit, quàm fuerit soluta vel separata. d. l. 2. §. quæ res. & §. si decimam.

IIII. Regula: Grauius est, votum non seruare, quàm non vouere. 12. q. 1. c. sciendum. §. fin.

V. Regula: Vxores maritos ex voto peregrinantes sequi possunt, sed non tenentur. c. ex multa. 9. §. quod autem. de voto.

VI. Regula: Pœna impediens votum habetur 32. q. 2. c. vlt.

DE IVREIVRANDO.

I. Regula: Si iusiurandum est illicitum vel per metum extortum; ad id relaxandum actio compe-

tit, exemplo c. 1. c. peruenit. 2. c. si verò aliquis. 8. c. verum. 15. in prin. c. sicut. 29. in prin. vers. cum à praestito. de iureiurando. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 51. Huius regula exceptio prima est: Nisi iusiurandum seruari possit sine interitu salutis aeternae. Quae exceptio approbata videtur d. c. 8. §. duximus tibi. Sed de hac re vide glossam in d. c. 8. in verbo Proprium. Plures huiusmodi exceptiones vide §. lib. 2. cap. 16. reg. 9. except. 1. replic. 1. cum sequentibus item §. lib. prox. cap. 7. reg. 1.

II. Regula: De modo relaxandi iurisiurandi cauetur c. verum in ea. 15. §. ceterum. de iureiurando. Plura de iureiurando vide d. cap. 16.

DE SPONSALIBVS.

Cap. XI.

INter actus ecclesiasticos, seu causas quae ad forum ecclesiasticum pertinent, numerantur etiam causa matrimoniales. Ideoq; de ijs hoc loco tractabitur: & primum quidem de matrimonio contrahendo, hinc de contracto, tertio de matrimonio dissolueno, quarto de dissoluto, quinto de secundis nuptijs specialiter agetur, postremo de concubinato. Matrimonij contrahendi sunt iura sponsaliorum & nuptiarum contrahendarum.

I. DEFINITIO sponsaliorum habetur 30. q. 5. c. nostrates, in prin. l. 1. cum duabus ll. sequentibus ff. de sponsalibus. M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 1.

II. DIVISIO SPONSALIORVM.

Diuiduntur in sponsalia de presenti & de futuro, c. si inter virum. 31. de spōsalibus. M. I. R. d. cap. 8. reg. 3. Sponsalia de presenti nihil aliud sunt, quàm quod leges nuptias vocant, quibus iam dicta definitio non competit. Sponsalia de futuro propriè sunt sponsalia iuris ciuilis.

III. GENVS SPONSALIORVM.

Quia promiscuè vtūtur canones vocabulo Sponsaliorum & Nuptiarum, ideo 27. q. 2. Gratianus differit, an sponsalia coniugij appellatione contineantur, seu an sponsus & sponsa cōiuges rectè dicantur? cuius quæstionis partem quidem affirmatiuam primū probat argumentis & auctoritatibus, d. q. 2. in prin. c. sufficiat. §. cum ergo. c. beata. §. fin. c. coniuges. c. coniunx. c. omne itaqz. c. qui desponsatam, in prin. & §. 1. item c. si quis desponsauerit. §. fin. M. I. R. d. cap. 8. reg. 4. Deinde partem negatiuā defendit, sponsalia videlicet coniugij appellatione non contineri, & sponsum sponsamqz coniuges non rectè dici, d. §. fin. cum sequentibus. & d. q. 2. c. decreta. §. 1. c. quod autem. §. vnde apparet. §. item si sponsa. c. si quis sponsam. §. 1. c. statutum. §. apparet. M. I. R. lib. 5. cap. 14. in verbo Sponsus. Postremò Gratianus hanc canonum contrarietatem conciliare conatur distinctione facta inter coniugium initiatum & ratum: initiatū appellans, cui carnalis copula non interuenerit: ratum appellans, cui copula ista interuenerit, d. c. statutū. §. quomodo. & d. q. 2. c. cum

c. cum initiatur. De quare vide item j. cap. 14. except. 8. Ex quibus patet, coniugium initiatum nihil aliud esse, quam sponsalia de presenti, qua iure civili sponsalia non dicuntur, sed nuptiæ, ut s. quoq. dictum. Ideoq. ita desponsati coniuges rectè appellantur, quamvis coniunctio carnalis secuta non sit. Siquidem coniugium siue nuptias consensus facit, non concubitus, ut d. except. 8. demonstrabitur. Sponsalia verò de futuro coniugium rectè dici non possunt.

IIII. CAUSA SPONSALIORVM, eiusq. exceptiones.

Porro sponsalia perinde ac nuptiæ consensu contrahuntur. l. 11. ff. de sponsalibus. M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 5. in prin. Non tamen quilibet consensus ad contrahenda sponsalia sufficit. Habet enim causa hac suas etiam exceptiones, quas ordine proponemus.

I. Exceptio est: Nisi sponsalia inter eos eæ sue, qui quæcûq. nuptias contrahere prohibentur, sint contracta. l. 15. cum l. sequente. ff. eod. tit. & l. 61. §. quamvis. ff. de ritu nuptiarum. M. I. R. d. reg. 5. except. 1. Cuius replicatio est: Nisi inter impuberes sponsalia contrahantur: inter hos enim quamvis nuptiæ contrahi non possint, sponsalia tamen possunt. c. 1. §. potest autem. de desponsat. impuber. 31. q. 2. c. tua sanctitas. l. 9. & l. 14. de sponsalibus. M. I. R. d. except. 1. repl. 1. Sanè inter impuberes, in quibus malitia et atet supplet, iure pontificio non sponsalia solum, sed & nuptiæ contrahi possunt, ut infra suo loco docebitur. Planè propositæ replicationis duplicatio hæc est: Nisi impu-

impuberes sint minores septem annis : nam inter hos sponsalia neutro iure subsistunt. 30. q. 2. in prin. cum c. sequente. item De desponsat. impuber. c. vbi non. 2. c. literas. 4. c. accessit. 5. vers. quia desponsationes. c. ad dissoluendum. 13. Item concordat c. 1. in prin. eod. tit. in 6. & l. 14. vers. si non sint minores. ff. de sponsalibus. M. I. R. d. repl. 1. dupl. 2. Planè proposita duplicationis triplicatio prima est : Nisi urgentissima necessitas vel publica utilitas subsit. d. c. vbi non. 2. vers. nisi fortè aliqua. Altera triplicatio est : Nisi desponsati completo septennio sponsalibus consenserint, vel cohabitauerint. c. literas. 4. §. fin. c. accessit. 5. vers. si consensus. c. duo pueri. 12. de desponsat. impuber. & d. c. 1. in prin. de desponsat. impuber. in 6. & 30. q. 2. c. 1. vers. nisi uterq; puerorum. Huius quadruplicatio est : Nisi alteruter postea sponsalia de presenti cum alio contraxerit. d. c. 12. de quare dicentur plura 7. except. 6. Tertia triplicatio est : Nisi desponsati minores copulam carnalem tentauerint. c. iuuenis. 3. de sponsalibus. c. fraternitati. 7. de eo qui cognouit consang.

II. Exceptio : Nisi non consentiant ij qui despondentur, c. vnico. §. fin. in fine. de desponsat. impuber. in 6. 30. q. 2. in prin. cum c. sequente. Huius replicatio prima est : Nisi non euidenter dissenserint desponsati : veluti si presentes non contradixerint. d. c. vnico. §. porro. Altera replicatio est : Nisi desponsati sponsalia rata habuerint. d. §. porro. vers. idem est. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. lib. 4. cap. 1.

cap. 1. quest. 3. except. 6. Sed & de eadem vide J. cap. 14. except. 3.

III. Regula: Nisi sponsalibus sub conditione contractis, conditio non extiterit. c. 1. §. fin. de sponsalib. in 6. M. I. R. d. reg. 5. except. 2. Huius exemplum habetur c. de illis. 3. c. super eo. 5. de conditionibus adpositis. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi sponsalia sint de presenti, non de futuro: in his enim conditio pro non adiecta habetur. d. c. 3. vers. nisi consensus de presenti. & d. c. 5. vers. si consensus de presenti intercedat. M. I. R. d. except. 2. repl. 1. & d. cap. 8. reg. 21. except. 33. Altera replicatio est: Nisi pendente conditione carnalis copula interuenerit. d. c. 3. vers. aut carnalis sit. & c. per tuas. 6. eod. tt. Tertia replicatio est: Nisi conditio turpis sit. Quae replicatio approbatur simul & distinguitur c. ult. de condition. adpositis. Quarta replicatio est: Nisi conditio sit impossibilis. d. c. ult. §. fin. Hec de proposita exceptionis replicationibus sint dicta. Planè huic exceptioni contradicere videtur c. 1. d. tt. & 27. q. 2. c. quod conditio, cum c. sequente. nisi fortè hoc intelligatur de sponsalibus de presenti secundum supradictam primam replicationem. Quae solutio potest admitti.

IIII. Exceptio: Nisi sponsalia sub conditione, qua natura matrimonij contraria est, sint contracta. c. ult. de condition. adpositis. M. I. R. d. reg. 5. excep. 3.

V. Exceptio: Nisi sponsalibus postea sit renunciatum, c. 2. & c. requisivit. 17, item c. gemma. 29. vers. cum

cum itaqz. de sponsalibus. l. 2. §. in sponsalibus. ff. de diuortijs. l. 1. C. de sponsalibus. l. 2. in fine. C. de repudijs. M. I. R. d. reg. 5. except. 6. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi impubes sponsalibus renunciauerit. c. de illis. 7. in prin. c. à nobis. 8. de desponsat. impub. M. I. R. d. reg. 5. excep. 1. repl. 1. Planè iure ciuili impubes, præsertim tutoris autoritate interueniente, sponsalibus renunciare non prohibetur. l. 6. vers. nisi fortè. ff. de sponsalibus. Altera replicatio est: Nisi sponsalia fuerint de presenti; his enim renunciari nō potest. c. ex parte. 9. & c. si inter virum. 31. de sponsalibus. M. I. R. d. except. 6. repl. 1. Planè huius replicationis duplicatio est: Nisi impubes sponsalia de presenti contraxerit. c. ult. de desponsat. impub. M. I. R. d. repl. 1. dupl. 1. Concordant ea quæ habentur j. cap. 13. except. 27. vbi de proposita duplicatione dicuntur plura. Tertia proposita exceptionis replicatio est: Nisi carnalis copula interuenerit. c. à nobis. 8. §. fin. de desponsat. impub. Concordant ea quæ habentur j. except. prox. repl. 5. M. I. R. d. except. 6. repl. 2. Quarta replicatio est: Nisi iusiurandum interuenerit. c. ex literis. 10. c. sicut ex literis. 22. §. quod si fortè. de sponsalib. Contradicit & requisit. 17. c. si inter. 31. §. verum si inter. vers. etiam si inter ipsam. eod. tit. M. I. R. d. excep. 6. repl. 3. Planè ex causa, quāuis iusiurandū interuenerit, spōsalibus renūciare licet: ut puta si sponsus aliud se transferat. c. de illis. 5. de sponsalib. itē si spōsa fiat leprosa, caca, & c. c. quemadmodum. 25. §. quod si post. de iureiurando.

M. I. R. d. repl. 3. dupl. 1. Hac de quinta exceptione: de qua vide item M. I. C. lib. 4. cap. 1. quæst. 3. except. 7.

Vl. Exceptio: Nisi sponsus postea cum alia, vel sponsa cum alio sponsalia vel nuptias contraxerit. c. 2. de matrimonio contracto contra interd. ecclesiæ. c. 1. de sponsa duorum. c. veniens. 15. §. fin. in fine. de sponsalibus. M. I. R. d. reg. 5. except. 7. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi priora sponsalia fuerint de presenti. d. c. 1. & 27. q. 2. c. additur. vers. nec desponsatam. item c. desponsatam. & c. ult. item c. 2. & c. licet. 3. de sponsa duorum. item 31. q. 3. in prin. cum c. sequente. M. I. R. d. except. 7. repl. 4. Huius replicationis duplicatio prima videtur: Nisi posteriora sponsalia copula carnalis fuerit secuta. Sed reprobatur d. c. licet 3. §. fin. & c. ult. de sponsa duorum. c. si inter. 31. de sponsalibus. M. I. R. d. repl. 4. dupl. 1. Altera duplicatio videtur: Nisi cum consanguinea prioris sponsæ postea contraxerit sponsalia. Sed & hac duplicatio reprobatur c. 1. §. quare ille. de sponsalibus, in 6. Altera proposita exceptionis replicatio est: Nisi sponsa velata & benedicta postea alij nupserit. 27. q. 2. c. lex illa. §. fin. cum c. sequente. Tertia replicatio est: Nisi priora sponsalia iuramento fuerint firmata. c. ex literis. 10. & c. sicut ex literis. 22. §. quod si forte. de sponsalibus. Contradiciunt ea que habentur s. except. proxim. repl. 4. & M. I. R. d. except. 7. repl. 1. Planè proposita replicationis duplicatio est: Nisi posteriora sponsalia fuerint de presenti: tunc enim per ea solvuntur priora,

quamuis

quamuis iurata. d. c. 22. in prin. & c. si inter. 31. §. verum si inter. eod. tt. Quarta replicatio est: Nisi sponsa ab alio postea fuerit rapta. 27. q. 2. c. desponsatas. c. Atho. c. lex illa. §. quod autem. Quinta replicatio est: Nisi copula carnalis prioribus sponsalibus superuenerit. c. veniens. 15. c. is qui. 30. de sponsalibus. M. I. R. d. except. 7. repl. 2. Cuius duplicatio est: Nisi conatus non habuerit effectum. c. vlt. eod. tt. Sexta replicatio est: Nisi metu coactus cum alia contraxerit. d. c. veniens. 15. §. fin. Septima replicatio videtur: Nisi posteriora sponsalia contra interdictum ecclesie fuerint contracta. Sed reprobatur c. 2. de matrimonio contracto contra interd. Hac de sexta exceptione.

VII. Exceptio est: Nisi sponsa fuerit fornicata. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. quemadmodum. 25. in prin. de iureiurando. M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 5. except. 8.

VIII. Exceptio: Nisi sponsus postea cum cognata sponsae, vel contra sponsa cum cognato sponsi rem habuerit. c. 2. de consanguinitate & adfinitate. c. 2. & c. discretionem. 6. §. nos igitur. c. ex literis. 8. c. veniens. 9. de eo qui cognouit consanguineam. c. praterea. 12. de sponsalibus. c. duo pueri. 12. de desponsat. impuberum. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi iuramentum sponsalibus interuenerit, ac de secuta fornicatione nondum plenè constet. d. c. praterea. 12. vers. nisi iuramentum interuenisset. Altera replicatio est: Nisi cum sponsus cum consanguinea

sponsa rem habuisset, sponsa prius ab eo fuerit cognita, eaq³ se continere non possit. c. vlt. de eo qui cognouit consang.

IX. Exceptio: Nisi post contracta sponsalia sponsus aliò se transtulerit. c. de illis. 5. de sponsalibus. M. I. R. d. reg. 5. except. 10. Cuius replicatio est: Nisi sponsalia fuerint de presenti. Quae replicatio approbatur per ea quae habentur j. cap. 18. causa 12. Sed & de exceptione proposita vide M. I. C. lib. 4. cap. 1. q. 3. except. 9.

X. Exceptio: Nisi post contracta sponsalia lepra vel similis morbus incurabilis interuenerit. c. vlt. de coniugio leprosor. c. quemadmodum. 25. §. quod si post. de iureiurando. Huius exceptionis eadem est replicatio, quae superioris proxima, vt j. cap. 18. causa 15. docebitur. Sed & replicationis loco notandum, quòd furor superueniens sponsalia iure civili non dissoluat. l. 8 ff. de sponsalibus.

VI. Exceptio: Nisi post contracta sponsalia sponsus sponsae religionis habitum adsumpserit. 27. q. 2. c. scripsit. §. sponsi verò. c. de sponsutam. c. decreta, in prin. item c. vnico. §. fin. de voto, in 6. extrauag. Ioann. XXI. vnica, in prin. eod. tit. l. cognitum. 42. in prin. C. de episcopis & clericis. Nouell. 123. §. porrò legitimis. Planè si iuramento interueniente quis sponsalia contraxerit, potius matrimonium contrahere, quam religionem ingredi debet, vt religio iurisiurandi seruetur. c. commissum. 16. de sponsalibus. Hac de exceptionibus aduersus sponsalia: qua-

rum tamen plures vide j. cap. 13. cum sequentibus. Quae enim exceptiones nuptijs obstant, eadem plerumq₃ sponsalibus quoq₃ sunt impedimento: ut §. except. 1. ostensum.

V. EVENTVS SPON- saliorum.

I. Regula: De actione qua sponsus sponsam, vel contrahac illum petere potest, proponetur j. cap. 17.

II. Regula: Pœna parentum fidem sponsalibus non seruantiũ est triennalis excommunicatio. Quae regula approbatur simul & distinguitur 31. q. 3 c. 1. Plures huiusmodi regulas vide j. cap. prox. quest. 6. & M. I. C. lib. 4. cap. 1. quest. 4.

DE NVPTIIS.

Cap. XII.

I. DEFINITIO NVPTIARVM & matrimonij.

HActenus de sponsalibus sit dictum. De nuptijs nunc agendum est, quarum definitio habetur 27. q. 2. in prin. §. sunt enim. 29. q. 1. in princ. Inst. de patria potestate §. 1. M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 10. Declaratur hac definitio d. q. 2. c. beata. §. individua. De quo postremo dicetur j. cap. 16. reg. 16.

II. RATIO NOMINIS.

Nuptiae ab obnubendo dictae sunt, 30. q. 5. c. nec illud, in princ.

Matrimonium dictum, quod in liberis procreandis & educandis potiores partes sint matris quàm

patris. c. 2. §. ad quod illa de conuersione infidelium.
M. I. R. d. cap. 8. reg. 9.

III. DIVISIO CON- iugij.

I. Diuisio est, quòd aliud sit initiatum, aliud ra-
tum. 27. q. 2. c. statutum. §. fin.

II. Diuisio est, quòd aliud sit legitimum & non
raturum, aliud raturum & non legitimum, aliud deniq;
legitimum & raturum. 28. q. 1. c. vlt. §. coningium.

IV. FINIS ET VSVS, NEC- non dignitas coniugij.

I. Regula: Finis matrimonij est, procreatio li-
berorum, & per eam propagatio generis humani. 31.
q. 1. c. Deus. 32. q. 2. in prin.

II. Regula: Matrimonium bonus est vsus con-
cupiscentiae. 32. q. 1. c. non enim.

III. Regula: Comparatio coniugij cum virgini-
tate habetur 32. q. 1. c. nuptia, in prin.

IV. Regula: De coniugio non contemnendo ca-
uetur dist. 30. c. si quis propter. c. si quis vel. c. si quis
nuptias. item dist. 31. c. si quis vituperat. c. quicunq;
virginitatem. Apostol. canon. 50.

V. CONTRARIVM CON- iugij.

Contrarium coniugij est virginitas, de qua
differitur 32. q. 1. c. integritas, in prin.

q. 4. c. quis igno-
ret.

VI. EVEN-

VI. EVENTVS ET CONSEQUENTIA contractus nuptialis.

De solennitate nuptiali & traditione sponsæ.

I. Regula : Non statim post sponsalia sponso tradenda sponsa. 27. q. 2. c. si quis desponsata. §. quare, cum c. sequente, in prin. Quādo solennitas nuptialis celebranda, & spōsa sponso tradēda?

II. Regula : In diebus quadragesima & alijs ieiunij diebus nuptia celebranda non sunt. 33. q. 4. c. vir cum. §. fin. cum sequentibus, vsq; ad c. apostolus. M. I. R. d. cap. 8. reg. 16.

III. Regula : Ne tribus septimanis ante festum natiuitatis Ioannis celebrentur. Hac regula declaratur c. capellanus. 4. de ferijs.

IV. Regula : De indicendis nuptijs cauetur c. 3. §. 1. de clandestina desponsat. Antecedētia solennitatem nuptialem.

V. Regula : De impedimentis aduersus nuptias proponendis cauetur d. §. 1. vers. vt infra illum qui voluerit. & d. c. 3. §. fin.

V. Regula : De nuptijs à sacerdote benedicendis cauetur 30. q. 5. c. nullus. c. nostrates. §. & primum in ecclesiam. c. sponsus. item 35. q. 2. c. nulli. item dist. 23. c. vlt. Huius regulæ exceptio est in secundis nuptijs: de quā re vide j. cap. 21. in prin.

VII. Regula : De modo festiuitatis nuptialis cauetur d. c. nostrates. & 27. q. 2. c. priusquam. §. 1. item l. 5. ff. de ritu nuptiarum.

VIII. Regula : De ratione & vsu ceremoniarū & solennitatum nuptialium cauetur 30. q. 5. c. nullum.

lum. §. fin. cum c. sequente. Hec de solennitate nuptiali. Sequuntur nunc reliqui euentus matrimonij, & pœna iniustarum nuptiarum.

IX. Regula: Qui publicum scortum duxerit, proficit hoc ei ad remissionem peccatorum. c. inter opera. 20. de sponsalibus.

X. Regula: Liberi ex iniustis nuptijs procreati spurij similes sunt. c. 3. §. si quis verò. de clandest. desponsat. c. referente. 10. qui filij sint legitimi. 35. q. 7. in princ. cum c. sequente. Instit. de nuptijs. §. si aduersus ea. l. 11 ff de statu hominum. l. 6. C. de incestis nuptijs M. I. R. d. cap. 8. reg. 17. Planè duæ exceptiones videntur propositæ regulæ obstare. vna, si per ignorantiam iniusta nuptia sint contractæ: altera, si in conspectu ecclesiæ sint benedictæ. Sed vtraq; reprobat d. §. si quis verò & d. c. 10. De quare vide j. cap. 15. replicat. 1. & 2. & M. I. R. d. reg. 17. except. 1.

XI. Regula: De pœna excommunicationis iniustis nuptijs contractus cauetur Clement. vnica, de consanguinitate. 35. q. 2. c. de his qui. q. 8. c. ult. M. I. R. d. cap. 8. reg. 20.

XII. Regula: De pœna infamiae cauetur 35. q. 2. c. coniunctiones. 3.

XIII. Regula: De pœna sacerdotum iniustas nuptias non prohibentium cauetur c. 3. §. sanè si parochialis. de clandestina desponsat.

XIV. Regula: De dotis petitione. Hec actio secutis nuptijs regulariter marito datur. de qua re vido

vide M.I.C. lib. 4. cap. 11. Cuius regula exceptio videtur: Nisi maritus ad inopiam vergat. Sed reprobatum certo modo c. per vestras. 7. de donat. inter vir. & vxor. Contradicit M.I.C. lib. 4. c. 14. q. 3. reg. 1. except. 1. Plura de dote & antenuptiali donatione vide j. c. 20. reg. 7. cum sequentibus. Haftenus de effectibus nuptiarum sit dictum: quorum tamen plures vide j. cap. 16. & 17. item M.I.C. lib. 4. c. 2. q. 3.

DE EXCEPTIONIBVS aduersus nuptias, desumptis ex personis nuptias contrahentium.

Cap. XIII.

Sequitur de causa nuptiarum, eiusq. exceptionibus: ex quibus patet, quae iniusta dicantur nuptiae. Consensu autem nuptias contrahi dicitur 29. q. 1. in princ. §. 1. Concordant ea quae habentur j. cap. 14. except. 8. Hac autem causa quamuis regulariter vera sit, plures tamen recipit exceptiones, partim ex personis contrahentium nuptias, quae hoc capite, partim ex alijs huiusmodi circumstantijs desumptas, quae j. cap. prox. enumerabuntur. Quod igitur ad primum genus attinet, eius exceptiones haec sunt.

I. Exceptio: Nisi inter cognatos nuptiae sint contractae. 35. q. 1. c. 1. §. si q. 2. in prin. cum duobus cc. sequentibus. item c. nullum. c. de incestu. c. nec ea quam. §. incestuosos. c. progeniem. c. de consanguinitate.

Ad 4

c. nulli.

c. nulli. item q. 8. c. hac salubriter. c. ult. §. fin. M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 21. except. 1. Hisce contradicere videtur 31. q. 1. in prin. vsq. ad §. his ita. vbi Gratianus obiectioni respondet. Sed & respondet d. q. 1. c. 1. §. hac itaq. consuetudine, cum sequentibus. Ratio proposita exceptionis habetur d. c. 1. in princ. vsq. ad finem. Declaratur exceptio proposita 35. q. 2. c. conjunctiones. §. fin. Leges concordantes vide M. I. C. lib. 4. cap. 3. except. 1. & 2. vbi etiam replicationes iuris civilis annotauimus, inter quas primo loco posita & reprobata est hac replicatio: Nisi per adoptionē sint cognati. Cui replicationi reprobata concordat c. vnum, de cognatione legali. 30. q. 3. c. 1. §. quandoquidem nec inter eos. M. I. R. d. except. 1. replicat. 1. Planē admittitur replicatio proposita, si vel adoptiuus vel naturalis rursum fuerit emancipatus: vt d. except. 2. repl. 1. distinct. 3. & 4. est ostensum. Cui distinctioni concordat 30. q. 3. c. per adoptionem. vbi verba l. 17. ff. de ritu nuptiarum, referuntur. M. I. R. d. repl. 1. dist. 1. Plures distinctiones, quibus proposita replicatio admittitur, vide d. replic. 1. Altera proposita exceptionis replicatio videtur: Nisi duorum fratrum vel sororum liberi nuptias inuicem contraxerint. Quae tamen replicatio reprobatur 35. q. 2. c. quadam, in prin. & q. 5. c. ad sedem. §. hanc computationem. Contradicit M. I. C. d. except. 2. replic. 4. Tertia replicatio est: Nisi ultra quartum gradum sibi inuicem sint cognati qui nuptias contrahunt, c. pen. §. prohibitio, & c. ult. de

de consang. & adfinitate. M.I.R. d. except. 1. repl. 3. Ratio huius replicationis habetur d. §. prohibitio. vers. quia quatuor sunt humores. Alia ratio habetur 35. q. 4. in prin. cum c. sequente. Ex his patet, antiquis canonibus, quibus vsq; ad septimum gradum inter cognatos matrimonia prohibebantur, quos s. ead. except. in princ. proposuimus, iure nouo derogatum esse: quemadmodum derogatur etiam canoni qui habetur 35. q. 2. c. in copulatione. & c. penult. in prin. pro declaratione propositæ replicationis sciendum, gradus cognationis ab alijs aliter computari: cuius meminit Gratianus d. c. penult. §. hac auctoritate. Alio autem iure pontificio quàm ciuili huiusmodi gradus numerantur: de qua re differitur 35. q. 5. in prin. cum cc. sequentibus, vsq; ad c. porro de adfinitate. & d. q. 5. c. parentela gradus. Planè quo ad ascendentes & descendentes, nulla est differentia iuris ciuilis & pontificij in gradibus numerandis: in transversalibus verò magna est differentia: de qua dua regula tradi solent. vna in linea aequali: in qua iure quidem pontificio quotu gradu quis distat à communi stipite, toto gradu (stipite dempro) distat ab eo, de cuius cognatione queritur. c. quod dilectio. 3. §. quod videtur. de consang. & adfinitate. Iure autem ciuili toto duplicatio distat. Stipes communis appellatur parens, qui viriq; de quorum cognatione queritur, est communis. In linea verò æquali constituti dicuntur duo fratres, quorum communis stipes est pater vel mater: item duorum fra-

trum filij, quorum communis stipites est auus pater-
ternus vel maternus: item duorum fratrum nepotes,
quorum communis stipites est proauus: & sic deinceps. Secundum regulam igitur propositam duo fratres iure quidem pontificio primo gradu inuicem distant: quoniam quilibet primo gradu distat à patre tanquam stipite communi. Iure autem ciuili secundo gradu inuicem distant, duplicato videlicet gradu, quo à communi stipite vterq; distat. Duorum fratrum filij iure quidem pontificio secundo, iure autem ciuili quarto gradu inuicem distant. Duorum fratrum nepotes iure pontificio tertio, iure ciuili sexto gradu inuicem distant. Et hac de linea equali. Altera regula est in linea inaequali: in qua quot sunt persona stipite dempto, tot sunt iure ciuili gradus. Iure autem pontificio, quoto gradu remotior distat à communi stipite, toto distat ab eo, de cuius cognatione queritur. c. vlt. de consang. & adfinitate. In linea inaequali constituti dicuntur frater & alterius fratris filius filiave, nepos, neptisve: item vnus fratris filius, & alterius fratris nepos vel pronepos. Nam frater primo, fratris filius secundo, fratris nepos tertio, fratris pronepos quarto gradu à communi stipite distat. Toto igitur gradu iure pontificio à patruo vel patruj filio distabit. Enumerantur huiusmodi gradus 35. q. 5. c. vlt. item M. I. C. lib. 10. cap. 7. Illud hoc loco notandum, supputationem graduum iuris pontificij in causis tantum matrimonialibus attendi, nec in successionibus iuri

ciuili

ciuili quidquā derogare. Sed nūc ad propositum redeamus. Quartā propositā exceptionis replicatio est: Nisi indulgentia Papæ speciali cognatorum matrimonia concedantur. Quæ replicatio approbatur exemplo c. gaudemus. 8. in prin. de diuorij. Huiusmodi indulgentia quomodo intelligenda sit, declaratur c. quod dilectio. 3. de consang. & adfinitate. Aliud exemplum habetur 35. q. 2. c. quadam lex. §. sed idem. q. 5. c. ad sedem. §. hanc computationem. Hac de prima exceptione aduersus nuptias: de qua vide item M. I. C. lib. 4. cap. 3. except. 1. & 2.

II. Exceptio: Nisi inter adfines nuptia sint contracta. 27. q. 2. c. qui desponsatam. §. fin. 35. q. 2. c. nullum, in prin. & §. praterea. c. nec eam. c. & hoc quoq; c. sanè. c. progeniem. & c. penul. §. item illud. item 35. q. 8. c. 1. §. hi verò. & c. 1. de consang. & adfinitate. M. I. R. lib. 3. c. 8. reg. 1. except. 2. Aliud exemplum habetur c. duo pueri. 12. §. quia igitur. vers. & licet idem. de desponsat. impub. & c. 1. de eo qui cognouit consang. Concordat deniq; Inst. de nuptijs. §. adfinitatis quoq;. Ratio propositæ exceptionis ex precedentib; patet: videlicet vnitas carnalis mariti & vxoris. Cui concordat 35. q. 5. c. porrò. Pro declaratione propositæ exceptionis notanda est definitio adfinium ex l. 4. §. adfines. ff. de gradib; & adfinib; item nomina adfiniū. 35. q. 5. c. quod autem. Cui concordant ea quæ habentur M. I. C. lib. 10. c. 7. quæst. 6. M. I. R. d. except. 2. Diuisio quoq; adfiniū habetur c. non debet. 8. §. 1. & ibi glossa. de consang. & adfinie.

ubi tria genera adfinitatis exponuntur. Primum genus est inter coniugem & alterius coniugis cognatos. Alterum est inter coniugem & alterius coniugis adfines: puta inter duos coniuges duorum cognatorum: veluti inter viduum sororis, & fratris defuncti viduam: item vidua ducta, inter maritum eius & prioris mariti cognatos cognatasve, qui quædæ vxori fuerunt adfines. Inter hos secundi generis adfines nuptiæ prohibentur 35. q. 3. c. de propinquis. c. penult. §. item illud Fabiani. Tertium genus est inter coniugem & alterius coniugis adfinis coniugem. puta duos cognatos decessisse relictis vxoribus, quarum vna alicui nupsit, posteaq; decesserit: non poterat maritus eius superstes alteram alterius cognati relictam ducere, adfinitate obstante. d. c. penult. §. fin. cum c. sequente, vsq; ad §. illud autē Gregorij Quod igitur ad exceptionem propositā attinet, sciendum est, eam in primo tantum genere adfinitatis obtinere, in secundo & tertio genere non item: quod primæ replicationis loco notandum. Quamuis enim iure antiquo in secundo quoq; & tertio genere adfinitatis nuptiæ fuerint prohibita, vt ex iam propositis constat: tamen ius istud mutatum est ac sublatum d. c. nō debet. 8. §. 1. & c. quod super. 5. de consang. & adfinit. M. I. R. d. except. 2. repl. 12. Altera propositæ exceptionis replicatio est: Nisi vltra quartum gradum sint adfines, qui nuptias inuicem contrahunt. d. c. non debet. 8. §. prohibitio quoque. quod derogatur 35. q. 2. c. nullum, & similibus, M. I. R. d. except.

except. 2. repl. 11. de qua re dictum s̄. except. prox.
repl. 3. Declaratur replicatio proposita definitione
graduū ad finitatis 35. q. 5. c. porro. Ex quo patet, to-
to gradu quenque alteri coniugi ad finem esse, quo-
to gradu alteri coniugi est cognatus. Cui concordat
35. q. 3. c. de propinquis. §. fin. c. equaliter. Tertia re-
plicatio videtur: Nisi per sponsalia tantum ad fini-
tas fuerit contracta, nuptijs non secutis. Sed repro-
batur 27. q. 2. c. si quis uxorem. c. si quis desponsaue-
rit. c. qui desponsatam, in prin. item De sponsalibus
c. iuuenis. 3. c. ad audientiā. 4. c. sponsam. 8. item De
desponsat. impub. c. continēbatur. 6. §. fin. Contra-
dicit 27. q. 2. c. lex diuina. de qua re vide j. except. 5.
distinct. 2. Quarta replicatio videtur: Nisi priora
sponsalia vel nuptiæ, quibus ad finitas contracta di-
citur, fuerint nullæ. Sed reprobatur c. 1. in princ. de
sponsalibus, in 6. Planè admittitur in tribus casibus.
Primò quidem, si ob defectum consensus nuptiæ non
subsistant. d. c. 1. in princ. vers. dummodo nō sint nul-
la ex defectu consensus, item c. 1. §. fin. in fine. de de-
sponsat. impuber. in 6. Huius distinctionis duplica-
tio est: Nisi cum impubes maior septem annis de-
sponsata esset, pubes facta non consenserit. hoc enim
casu nihilominus exceptio proposita obstat. c. acces-
sit. 5. §. fin. de desponsat. impuber. Deinde admitti-
tur replicatio proposita, si cum sub conditione spon-
salia essent contracta, nondum existente conditio-
ne cum cognata prioris sponsæ contraxerit. d. c. 1. §.
fin. de sponsalibus, in 6. Postremò admittitur repli-
catio

catio proposita, si ob defectum aetatis sponsalia non subsistant. c. literas 4. c. accessit. 5. de desponsat. impub. c. 1. in prin. vers. & ideo cum sint nulla. eod. tt. in 6. Huius distinctionis duplicatio est: Si sponsalia inter puberem & impuberem, vel utrunq; impuberem, maiorem tamen septem annis, sint contracta. d. c. literas. 4. §. fin. & d. c. accessit. 5. §. fin. item c. duo pueri. 12. eod. tt. & d. c. 1. §. idem quoq; in fine. Plures huius distinctionis duplicationes vide §. cap. 11. quaest. 4. except. 1. repl. 1. dupl. 1. in prin. item j. except. 5. repl. 1. Quinta proposita exceptionis replicatio videtur: Nisi non per nuptias, sed per adulterium vel stuprum ad finitas sit contracta. Sed reprobat 35. q. 3. c. nec eam, in princ. M. I. R. d. except. 2. replic. 6. Admittitur tamen, si non naturaliter, sed contra naturam pollutio sit facta. d. c. nec eam. §. fin. cum c. sequente. Sed & admittitur, si iam contractis nuptiis suspicio sit, ne tale quid fingatur ad dissoluendum matrimonium. c. de illo. 3. & c. super eo. 5. de eo qui cognouit consang. vxoris. Hac de adfinitatis exceptione in genere sint dicta. Sequuntur eius aliquot species.

III. Exceptio: Nisi inter socerum & nurum nuptiae sint contractae. 35. q. 2. c. si vir. Inst. de nuptiis. §. adfinitatis. Huius replicatio prima videtur: Nisi non filij, sed nepotis vel pronepotis vxor fuerit. Sed reprobat 27. q. 2. c. qui desponsatam. item l. 14. §. nurus. ff. de ritu nuptiar. Altera replicatio videtur: Nisi non vxor, sed sponsa filij fuerit. Sed & hac re-
plica-

plificatio reprobatur d. c. qui desponsatam. Concordant ea quae habentur s. except. prox. repl. 3. item Inst. de nuptijs. §. vxor, in fine. & l. 12. §. sed & per. ff. de ritu nuptiar. Plures replicationes, sed reprobatae, vide M. I. C. lib. 4. cap. 3. except. 5.

IV. Exceptio: Nisi quis fratris vxorem duxerit. 35. q. 2. c. de incestis. item l. 5. & l. vltim. C. de incestis nuptijs. Contradicit 35. q. 1. in princ. §. item si aliquis. Cui obiectioni respondetur ibidem §. his ita respondetur, cum c. sequente. De qua re dictum quoq; s. except. 1. in prin. Planè proposita exceptionis replicatio prima est: Nisi Pontifex de huiusmodi coniugio dispensauerit. Quae replicatio approbatur exemplo c. vlt. de diuortijs. Altera replicatio videtur: Nisi fratri antea inutiliter fuerit nupta. Sed reprobatur 27. q. 2. c. quidam. item l. 8. C. de incestis nuptijs. Plura de hac replicatione vide s. except. 2. repl. 4. Tertia replicatio videtur: Nisi sponsa tantum, non vxor fratris fuerit. Sed & hac reprobatur d. q. 2. c. si quis desponsauerit. item c. ad audientiam. 4. de sponsalibus. Concordant item ea quae habentur s. except. 2. repl. 3.

V. Exceptio: Nisi quis vxoris defunctae sororem duxerit, vel aliqua sororis viro nupta fuerit. l. 5. C. de nuptijs. Cuius replicatio hac videtur: Nisi prior soror ei tantum fuerit desponsata. Sed reprobatur per ea quae proposita sunt d. repl. 3. Admittitur tamen primum quidē, si nondum septem annorū puella ei fuerit desponsata. Quae distinctio approbatur
per

per ea quæ habentur d. replicat. 3. distinet. 3. Cuius tamen duplicatio hæc est: Nisi copula carnalis interuenerit. c. fraternitati. 7. de eo qui cognouit consang. & c. iuuenis 3. de sponsalibus. Deinde admit- titur replicatio proposita. si nuda pollicitatio sit facta de futuris nuptiis, sponsalibus nondum perfectis. 27. q. 2. c. lex diuina. & ibi glossa. Sed hæc videntur iis quæ s. except. 2. repl. 3. proposita sunt, ex diametro repugnare: nisi quis proposita distinctione utatur. Quæ tamē distinctio vix videtur quadrare: cum ratio adiecta sit generalis & communis omnium sponsaliorum.

V I. Exceptio: Nisi quis eam vxorē duxerit, cum qua cognatus suus antea rem habuit. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur per ea quæ proposita sunt s. except. 2. repl. 5.

V II. Exceptio: Nisi inter superstitis coniugii liberos ex posteriore matrimonio natos, & defuncti coniugii cognatos nuptiæ sint contractæ. 35. q. 10. in princ. vsque ad 36. causam. Planè exceptio proposita iure nouo mutatur ac reprobatur c. non debet. 8. §. 1. de consang. & adfinit. Hactenus de exceptione adfinitatis tam in genere quàm in specie actum est: de qua vide item M. I. C. lib. 4. cap. 3. except. 3. cum octo sequentibus.

V III. Exceptio: Nisi inter liberos & seruos matrimonium sit contractum. c. proposuit. 2. & c. ult. de coniug. seruor. 29. q. 2. c. si quis ingenuus. c. cuius rei. §. cum dicitur. l. 3. C. de incestu nuptiis. l. 3.

C. soluto

C. soluto matrimonio. Nou. 22. §. si verò cum quis. Huius exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi liber homo sciens cum seruo nuptias contraxerit. d. e. vlt. vers. propter conditionis errorem. & d. c. si quis ingenuus. vers. si autem ancillā. item 29. q. 2. in prin. cum c. sequente. c. si quis liber. c. si quis ancillam. §. his ita respondetur. c. si fœmina. Huius duplicatio est: Nisi decurio sciens ancillam duxerit. d. l. 3. C. de incestis nuptijs. Altera proposita exceptionis replicatio est: Nisi is qui cum ancilla nuptias contraxit, certior de eius condicione factus, in matrimonium consensit. d. c. vlt. vers. ita quod postquam intellex. Tertia replicatio est: Nisi certior de condicione coniugis factus, eam carnaliter cognouit. c. proposuit. 2. de coniugio seruor. Quarta replicatio est: Nisi cum coniunx coniugem seruum à domino redimere posset, id facere nolit. Quæ replicatio videtur approbati 29. q. 2. c. si quis ingenuus. vers. si eam à seruitute. Sed glossa hanc distinctionem non admittit. Hæc de octaua exceptione; de qua vide item M. I. C. lib. 4. cap. 3. except. 35.

IX. Exceptio: Nisi inter patronum & libertam nuptiæ sint contractæ. Hæc exceptio reprobat 29. q. 2. c. si quis ancillam. l. 15. C. de nuptijs. Planè inter patronam eiusve liberos, patronive coniugem & libertum nuptiæ iure ciuili prohibentur, M. I. C. d. cap. 3. except. 38.

X. Exceptio: Nisi inter infideles nuptiæ sint contractæ. 28. q. 1. in princ. vsque ad §. sed econtrà.

Sed reprobatur exceptio hac. d. §. sed econtrà. & d. q. 1. c. nunquid. c. omnes. §. ex his. c. si quis Iudaica. §. item illud Augustini.

XI. Exceptio : Nisi inter fidelem & infidelem nuptia sint contracta. d. c. omnes. §. ex his. vers. illa itaq; autoritate. & d. q. 1. c. sic enim. §. tu verò. c. caue. c. non oportet. item 31. q. 2. in princ. vers. viro sua religionis nubat. Huius exemplum est, si inter Christianum & Iudaum nuptia sint contracta. 28. q. 1. c. si quis Iudaica, in prin. & c. caue. item c. Iudai. item l. 5. C. de Iudais. M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 21. except. 17.

XII. Exceptio : Nisi inter adulterium & adulteram nuptia sint contracta. 31. q. 1. in prin. cum c. sequente. c. illud verò. item De eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulter. c. super hoc. 3. & c. 1. de eo qui cognouit consang. 27. q. 2. c. qui dormierit. 32. q. 7. c. qui dormierit. & l. 13. ff. de his quib. ut indignis. M. I. R. d. reg. 21. except. 5. Contradicit proposita exceptioni 31. q. 1. c. deniq; in prin. Cui objectioni respondetur d. c. deniq; §. hac vltima autoritas. Item contradicit d. q. 1. c. si qua fuerit. §. 1. Cui respondetur ibidem, vers. sed in veteri. Planè proposita exceptionis replicatio prima est : Nisi quis cum repudiata commiserit adulteriū : hanc enim ducere non prohibetur. d. c. deniq; & 33. q. 2. in prin. Altera replicatio est : Nisi quis habēs uxorem, aliam eius insciam duxerit, & mortua priore à secunda separari petat : hoc enim casu proposita exceptione non iuvatur.

uatur. c. 1. & c. veniens. 7. de eo qui duxit in matri-
 monium. Tertia replicatio est: Nisi prior non fuerit
 legitima vxor. c. significauit. 2. d. tt. Quarta repli-
 catio est: Nisi solutus cum soluta rem habens, eam
 postea in vxorē duxerit. 31. q. 1. c. deniq. §. posse sa-
 nē. & §. hac vltima. item l. 5. C. de naturalib. liberis.
 Quinta replicatio est: Nisi de cōmisso adulterio pœ-
 nitentiam egerint. 31. q. 1. c. illud verò. §. hic subau-
 diendum. c. si quis viuente. c. si qaa fuerit. Huius re-
 plicationis duplicatio prima est: Nisi in mortem de-
 functi coniugis aliquid fuerint machinati. d. §. hic
 subaudiendum. & d. c. si quis viuente. in fine. Altera
 duplicatio est: Nisi viuente priore coniuge de futuro
 matrimonio tractauerint. d. §. hic subaudiendum.
 & d. q. 1. c. relatum. Sexta replicatio est: Nisi prius
 matrimonium fuerit separatum, postquam adulte-
 rium est commissum. De hac replicatione vide j. ex-
 cept. 17. repl. 2. Septima replicatio est: Nisi in mor-
 tem defuncti nihil fuerint machinati adulter & a-
 dultera: neq. de futuro matrimonio tractauerint. c.
 significasti. 6. de eo qui duxit in matrimonium. O-
 ctava replicatio est: Nisi viuente priori coniuge al-
 teri fides tantum futuri matrimonij facta sit, copu-
 la carnali non interueniente. c. vlt. d. tt. Nona repli-
 catio videtur: Nisi multo tempore matrimoniū in-
 ter adulterū & adulteram durauerit, liberiq. ex in-
 de nati sint. Sed reprobatu c. cum haberet. 5. eod. tt.
 De quare vide j. c. 15. repl. 1. Hac de duodecima exce-
 ptione: de qua vide item M. I. C. lib. 4. c. 3. excep. 40.

XIII. Exceptio : Nisi rapta raptori suo nups-
 rit. 27. q. 2. c. statutum. §. quod si posthac. c. Atbo.
 34. q. 1. c. non satis. 36. q. 2. in prin. cum c. sequente.
 c. raptores. c. de puellis. c. si quis virginem. c. nullus.
 §. his authoritatibus. c. penult. §. fin. cum c. sequen-
 te. item l. vnica. §. & siue non nupta. C. de raptu
 virginum. Nouell. 143. §. illo quoq. & Nouell. 150.
 M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 21. except. 6. Declaratur
 exceptio proposita definitione raptus 27. q. 2. c. ra-
 ptus. Planè proposita exceptionis replicatio prima
 est : Nisi ante raptum de nuptiis fuerit actum. 27. q.
 2. c. lex illa, in princ. & c. cum eam. 6. de raptoribus.
 Altera replicatio est : Nisi poenitentiam de rapto ra-
 ptor egerit. 36. q. 2. c. nullus. §. fin. cum c. sequente. c.
 si autem. Quanquam Gratianus aliter interprete-
 tur d. c. si autem. §. hac authoritate. Item concor-
 dat d. q. 2. c. vlt. §. legitimè igitur.

Mutatio iuris.

Planè exceptio proposita iure nouo mutatur ac
 reprobatur c. vlt. de raptorib. 36. q. 2. c. tria. & c. de-
 nig. Apostol. canon. 66.

XIV. Exceptio : Nisi quis concubinam suam in
 uxorem duxerit. Hac exceptio reprobatur per ea
 quæ habentur §. except. 12. repl. 4.

XV. Exceptio : Nisi mulier ei nupsset, à quo
 prior eius maritus est occisus. Quæ tamen exceptio
 reprobatur sub conditione c. 1. de conuersione in-
 fidelium.

XVI. Exceptio : Nisi quis meretricem duxerit.

32. q. 1. in princ. c. apud misericordem. §. fin. c. non enim. c. integritas. §. 1. M. 1. R. d. reg. 21. except. 9. Huius exceptionis replicatio est: Nisi spes sit, meretricem ad pudicitiam posse conuertere. d. c. integritas. §. sed obijcitur. & d. q. 1. c. vlt. item c. inter opera. 20. de sponsalibus. M. 1. R. d. except. 9. repl. 1.

XV 11. Exceptio: Nisi habens uxorem aliam duxerit, vel habens maritum alij nupserit. distinet. 34. c. Christiano. 24. q. 3. c. an non. 27. q. 2. c. additur. §. viro igitur. 30. q. 5. c. qualis. §. fin. 34. q. 1. c. 1. c. cum in captiuitate. c. non satis. item De diuortijs c. gaudemus. 8. §. quia verò pagani. item De sponsalib. c. is qui fidem. 30. & c. si inter virum. 31. item l. 2. C. de incestis nuptijs. Instit. de nuptijs. §. ad finitatis. & §. socrum. M. 1. R. d. reg. 21. except. 7. Exemplum huius exceptionis habetur 31. q. 2. c. Lotharius. Planè proposita exceptionis replicatio prima est: Nisi prius matrimonium ipso iure non subsistat. c. veniens. 13. c. cum in apostolica. 18. & c. vlt. de sponsalibus. Huius replicationis exemplum seu species est 7. replic. 4. 5. & 6. Altera replicatio est: Nisi prius matrimonium sit solutum. d. c. veniens. 13. Concordant ea quæ habentur 7. cap. 21. quæst. 2. in princ. Huius replicationis duplicatio est: Nisi prius matrimonium nõ morte, sed diuortio fuerit solutum. Quæ duplicatio approbatur simul & distinguitur per ea quæ habentur d. quæst. 2. except. 2. Tertia proposita exceptionis replicatio videtur: Nisi prior coniunx continentiam vouerit. Sed reprobat c. constitutus. 15. de conuers.

coniugator. Quarta replicatio est: Nisi concubinam habens, vxorem duxerit. 32. q. 2. c. ancillam. c. non omnis. Quinta replicatio est: Nisi prior non vxor, sed sponsa sit. Qua replicatio approbatur simul & distinguitur per ea quae proposita sunt s. cap. 11. q. 4. except. 6. Sexta replicatio est: Nisi is quem maritum suum esse mulier iurauerat, ab eius petitione fuerit absolutus: tunc enim alij habere non prohibetur. c. mulieri. 34. de iureiurando. Septima replicatio est: Nisi consuetudo regionis plures coniuges habere permittat. 32. q. 4. c. obijciuntur. Hac de decima-septima exceptione sint dicta: de qua tamen vide plura M. I. C. lib. 1. cap. 20. causa 15. & d. lib. 1. cap. 28. quest. 2. causa 18.

XV. III. Exceptio: Nisi quis eam quam è sacro suscepit baptismo, in vxorem duxerit. 30. q. 1. c. de eo. c. ad limina. §. fin. item c. 1. in prin. de cognat. spirituali, in 6. & l. 26. in fine. C. de nuptijs. M. I. R. d. reg. 21. except. 1. repl. 3.

XIX. Exceptio: Nisi inter baptizatum & suscipientis filios filiasve aut vxorem nuptia sint contracta. d. c. 1. in princ. & c. super eo. 3. in princ. c. tua nos. 7. & ibi glossa. de cognat. spiritual. item 30. q. 3. in prin. cum c. sequente. c. Pyctacium. c. non oportet. M. I. R. d. repl. 3.

XX. Exceptio: Nisi duorum compatruū vel commatrum liberi matrimonio iungantur. 30. q. 3. c. post susceptum. & d. c. tua nos. 7. Quanquam glossa repugnat. de qua re vide s. except. prox. M. I. R. d. repl. 3.

repl.3. Planè iure nouo exceptio proposita reproba-
tur d.9.3 c. non oportet. §. fin. cum c. sequente. item
c.1. c. super eo.3 de cognat spirituali. Planè admit-
titur exceptio proposita, primum quidem in eo pro-
pter quem compaternitas nata est: de quo §. except.
prox. est dictum. Deinde admittitur ex consuetudi-
ne loci, ut patet ex d. c.1. & d. c. super eo.3.

XXI. Exceptio: Nisi quis eam uxorem duxerit,
cui filium è sacro suscepit baptismo vel catechis-
mo: aut aliqua ei nupserit, cuius filiam suscepit. 30.
q.1. in princ. c.1. §. fin. c. de eo quod. item De cognat.
spirituali c. Martinus. 4. & c. veniens. 6. item c.1. in
prin. vers. imò etiam. eod. tt. in 6. M.I.R. d. repl.3.
Huius exceptionis replicatio est: Nisi cognatione
spirituali catechismus, non per baptismum con-
tracta, matrimonium fuerit consummatum: tunc
enim ratione istius spiritualis cognationis non diri-
mitur. c. contracto. 5. de cognat spirituali. c. per ca-
techismum. 2. eod. tt. in 6.

Replicationes exceptionum de cogna- tione spirituali generales.

Planè quæ hactenus de cognatione spirituali nu-
ptias impediende dicta sunt, & in sequentibus di-
centur, ad alia sacramenta quàm baptismum non
extenduntur: quod primæ replicationis loco notan-
dum. Quæ replicatio approbatur c. ult. in fine. de
cognat spirituali, in 6. Excipitur tamen à replica-
tione proposita catechismus, secundum ea quæ iam
dicta sunt. item excipitur confirmatio frontis seu

chrisma, c. 1. §. *fin.* d. tt. Altera replicatio generalis videtur: Nisi non vnus, sed plures susceptores interuenerint. Verum replicatio hac reprobatur d. c. vlt. in prin.

XXII. Exceptio: Nisi inter baptizatū & filiam baptizantis nuptiæ sint contractæ. c. vlt. de cognat. spiritali. c. 1. in prin. vers. & eadem. eod. tt. in 6. 30. q. 1. c. ad limina. §. *fin.*

XXIII. Exceptio: Nisi quis eam qua ei peccata sua confessa est, duxerit. d. §. *fin.* cum c. sequente.

XXIV. Exceptio: Nisi quis compatris vel cōmatris filiam duxerit. Hac exceptio reprobatur 30. q. c. per adoptionem. §. *fin.* cum c. sequente.

XXV. Exceptio: Nisi quis compatris sui vxorem duxerit. Hac exceptio reprobatur 30. q. 4. c. qui spiritalem. & c. vlt. §. *fin.* Prohibitio, cuius d. §. *fin.* mentio fit, habetur d. c. vlt. §. quia verò.

XXVI. Exceptio: Nisi quis vxoris defunctæ comatrem duxerit. d. §. quia verò. & d. q. 4. in princ. cum c. sequente. c. si pater. Contradicit tamen proposita exceptioni d. q. 4. c. post vxoris, in prin. Cui obiectioni respondetur d. c. post vxoris. §. notandum verò. Huius exceptionis replicatio videtur: Nisi non vxor defuncta, sed maritus superstes suscepit filiū eius quam nunc est ducturus. Sed reprobatur d. q. 4. c. si quis ex vno. Hactenus de cognatione & adfinitate spiritali nuptias impediēte sit dictum.

XXVII. Exceptio: Nisi cum impubere matrimonium sit contractum. c. attestaciones. 10. & c. vlt.

de

de desponsat. impub. c. 1. §. idem quoq³. eod. tt. in 6.
 36. q. 2. c. vlt. §. fin. M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 21. except.
 10. Declaratur exceptio proposita definitione pu-
 bertatis c. puberes. 3. de despons. impuber. Cui defi-
 nitioni contradicit Inst. quib. mod. tutela finitur. §.
 1. Proposita exceptionis replicatio prima est: Nisi
 cum pubertati proximo, in quo malitia supplet ata-
 tem, nuptiæ sint cōtractæ. c. de illis qui. 9. de despon-
 sat. impuber. M. I. R. d. except. 10. repl. 1. Secunda re-
 plicatio est: Nisi copula carnalis interuenerit. d. §.
 idem quoq³. vers. nisi per carnis copulam. & c. con-
 tinebatur. 6. §. si autem fuerit. c. à nobis. 8. in fine. de
 desponsat. impuber. 6. in super. 4. qui matrimo. ac-
 cusare poss. c. iuuenis. 3. de sponsalib. Huius replica-
 tionis duplicatio est: Nisi conatus non habuerit ef-
 fectum. d. c. attestaciones. 10. vers. licet nixus fuisset.
 M. I. R. d. cap. 8. reg. 5. except. 6. Planè hoc casu nihil-
 ominus ad finitas cōtracta censetur, quæ nuptiis im-
 pedimento esse solet. de quare 5. cap. 11. quæst. 4. ex-
 cept. 1. in fine dictum est. Tertia replicatio est: Nisi
 iuramentum interuenerit. c. ex literis. 10. de sponsa-
 libus. De quare vide item d. quæst. 4. except. 5. repl.
 4. Quarta replicatio est, Quòd quamuis impubes
 nuptiis renunciare possit, si ad pubertatem perue-
 nerit: pubes tamen, qui cum eo contraxit, illo inuito
 ratione proposita exceptionis nuptiis renunciare
 non potest. c. de illis. 7. §. fin. de desponsat. impub.
 M. I. R. lib. 3. c. 8. reg. 5. except. 1. repl. 1. dupl. 1. tripl. 5.
 Huius replicationis duplicatio est: Nisi pubes inuitus

contraxerit. c. ex literis. 11. eod. tt. Quinta replicatio est: Nisi impubes pubes factus nuptias contractas ratas habuerit. d. §. idem quoq. vers. vel aliquem modum alium. c. à nobis. 8. vers. & tunc aut. de desponsat. impuber. c. insuper. 4. qui matrimon. accusare poss. l. 4. ff. de ritu nuptiarum. M. I. R. d. reg. 21. except. 10. repl. 4. Similem replicationem in sponsalibus vide §. cap. 11. quest. 4. except. 1. repl. 1. dupl. 1. triplicat. 1.

XXVIII. Exceptio: Nisi furiosus vel furiosa nuptias contraxerit. 32. q. 7. c. neq. furiosus, in princ. c. dilectus. 24. de sponsalib. l. 16. §. fin. ff. de ritu nuptiar. & l. 8. vers. nam furiosus. ff. de his qui sui vel alieni iuris. M. I. C. d. reg. 21. except. 11.

XXIX. Exceptio: Nisi mutus vel surdus nuptias contraxerit. Hac exceptio reprobat c. cum ad sedem. 23. & c. tua fraternitati. 25. in fine. de sponsalibus. M. I. R. d. reg. 21. except. 13.

XXX. Exceptio: Nisi is cæve, qui quævis religionem ingressus ingressus est, & continentiam vouit, nuptias contraxerit. 27. q. 1. in princ. cum c. sequente. c. viduas. c. neq. viduas. c. de viduis. c. virginem. c. hi ergo. c. virginibus. c. peruenit. c. viduas. c. si quis sacro. c. nubendi. c. meliore. c. si qua virgo. c. diacônissam. c. quotquot. c. de filia. c. monacho. c. vidua. c. vidua. c. viduitatis. c. & quia. c. vt lex. c. nuptiarum. item dist. 27. c. vouentibus. c. si nupseris. c. presbyteris. & c. vlt. item c. 1. cum duob. cc. sequentibus. & c. vlt. qui clerici vel vouentes, item distin. 32. in prin.

cum

cum c. sequente. Concordant item ea quæ habentur
 S. lib. prox. cap. 5. reg. 61. & M. l. C. lib. 3. cap. 2. reg. 8.
 Contradicit autem 27. q. 1. c. nuptiarum. §. proinde
 qui dicunt. & c. de viduis. Item contradicit dist. 27.
 c. 1. §. fin. cum duob. cc. sequentibus. & distin. 28. c.
 si quis docuerit. c. si quis discernit. Hanc contrarie-
 tatem soluit Gratianus d. dist. 27. c. presbyteris. &
 27. q. 1. c. vltim. §. 1. Ex qua solutione prima propo-
 sita exceptionis replicatio elicitur talis: Nisi sim-
 plex fuerit continentia votum, cui benedictio con-
 secrationis non accesserit. Cui concordat c. memi-
 nimus. 3. §. verum si nec. c. veniens. 5. & c. rursus. 6.
 qui clerici vel vouentes. Declaratur replicatio pro-
 posita, de definitione voti solennizati c. vnico, de voto,
 in 6. Altera replicatio est. Nisi habitus sine profes-
 sione susceptus sit, vel à nō habente potestātē sit susce-
 ptus. c. consuluit. 4. d. tr. qui clerici vel vouētes. Ter-
 tia replicatio videtur: Nisi mulier quæ continentia
 vouit, non fuerit velata. Sed reprobatur 27. q. 1. c. vi-
 duas. §. de virginib. c. ha verò. Quarta replicatio vi-
 detur: Nisi eo animo mulier velamen sibi imposue-
 rit, vt posset illud rursus deponere. Sed & hac repli-
 catio reprobatur d. q. 1. c. viduas, in fine. & distin. 27.
 c. quod interrogasti, cum c. sequente. Quinta repli-
 catio videtur: Nisi vouens continentiam non in mo-
 nasterio, sed in propria domo viuat. Sed & hac re-
 probatur d. q. 1. c. mulieres. Sexta replicatio est: Nisi
 inuitus inuitave ad religionē protractus protractave
 fuerit, d. q. 1. c. viduas, in pr. Septima replicatio est:

Nisi

Nisi extra sacros ordines clerici constituti vxores ducant. *distinct.* 32. c. si qui verò. c. si quis eorum. c. placuit. c. seriatim. item 12. q. 1. c. quia tua. §. si qui verò. Nou. 5. §. si quis autem. vers. quippe tali gradu. & Nouell. 22. §. sed & si quis. Huius replicationis duplicationes vide M. I. C. lib. 3. cap. 2. reg. 8. except. 2. item d. c. seriatim. Planè hoc casu ordinem amittit retenta vxore, per ea qua habentur *§. lib. prox. cap. 5. reg. 61. except. 1.* Octaua replicatio est in clericis orientalis ecclesie, quibus vxores ducere permissum. *distinct.* 31. c. quoniam in Romani. & c. vltim. in princ. Hac de trigesima exceptione: de qua tamen vide plura *§. cap. 21. quest. 2. except. 3. item M. I. C. d. reg. 8.*

XXXI. Exceptio: Nisi is eáve, qui quæque incestum commisit, nuptias contraxerit. c. 1. in fine. c. veniens. 2. in fine. c. transmissa. 4. c. ex literis. 8. in fine. c. veniens. 9. & c. vlt. de eo qui cognouit consang. 27. q. 2. c. qui dormierit, in fine. 32. q. 7. c. si quis viduam. c. si quis cum, in princ. c. concubuiisti. 35. q. 2. c. qui propinquam. c. si quis cum. q. 8. c. vlt. §. et si alter. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi per nuptias, non per fornicationem incestum commiserint. 32. q. 7. c. si quis cum. §. quamuis illud. 35. q. 2. c. de incestis. §. fin. q. 6. c. si duo vtri. §. si se iudicio. q. 8. c. hac salubriter. §. fin. Huius replicationis duplicatio est: Nisi in incestis nuptiis vsq; ad mortem alterutrius contumaciter perseuerauerint. d. c. hac salubriter. §. fin. vers. nisi in eodem crimine.

Altera

Alter a proposita exceptionis replicatio est : Nisi per errorem & ignorantiam incestum commiserint. 34. q. 1. c. si virgo. §. fin. cum c. sequente. c. ego dixi. §. fin. cum tribus sequentibus. 35. q. 2. c. qui propinquam. vers. nisi ignorantia excusentur. c. si quis cum. c. si homo. Tertia replicatio est: Nisi cum sponsa tantum, non vxore consanguinei fuerit fornicatus. 27. q. 2. c. quidam. c. si quis sponsam. §. si illa quam vir. Huius duplicatio est: Nisi pater cum sponsa filij fuerit fornicatus. d. c. si quis sponsam, in prin. Quarta replicatio est : Nisi matrimonium ab incestuoso sit contractum: tunc enim ratione proposita exceptionis non dirimitur: hac enim impedit matrimonium contrahendum, non dirimit contractum. c. transmissa. 4. & c. ult. de eo qui cognouit consang. Quinta replicatio est: Nisi incestuosus peracta pœnitentia se non valeat continere. 33. q. 2. c. si quis cum.

XXXII. Exceptio : Nisi quis alij desponsatam duxerit. Hac exceptio approbatur s̄. cap. 11. quæst. 4. except. 6. repl. 1. cum sequentibus.

XXXIII. Exceptio : Nisi quis ab alio repudiatam duxerit. 27. q. 2. c. additur. Apostol. canon. 47. Concordant ea quæ habentur j. cap. 21. quæst. 2. except. 2. Sed & plura de hac exceptione vide M. I. C. lib. 1. cap. 28. quæst. 2. causa 15.

XXXIIII. Exceptio : Nisi pœnitens nuptias contraxerit. 33. q. 2. c. hoc ipsum. §. fin. cum c. sequente. Cuius replicatio est: Nisi peracta pœnitentia se continere possit. ibidem vers. sed quia propter lapsum.

lappum. & d. q. 2. c. in adolescentia. c. si quis cum.
& c. vltim.

XXXV. Exceptio: Nisi is qui raptum commisit,
nuptias contraxerit. 27. q. 2. c. statutum, in princip.
Apostol. canon. 66. Cuius replicatio est: Nisi pœni-
rentiam egerit, seq. continere non possit. 36. q. 2. c.
si autem.

XXXVI. Exceptio: Nisi impotens vxorem du-
xerit. c. quod sedem. 2. & c. laudabilem. 5. §. si au-
tem ille aliam. de frigidis. 27. q. 2. c. decreta. §. fin.
33. q. 1. c. 1. in fine. M. 1. R. lib. 3. cap. 8. reg. 21. ex-
cept. 20.

XXXVII. Exceptio: Nisi inter seruos matrimo-
nium sit contractum. Hac exceptio reprobatur 29.
q. 2. c. penultim. §. fin. cum c. sequente. & c. 1. de
coniug. seruor.

DE RELIQUIS EXCE- PTIONIBUS ADVERSUS NUPTIAS.

Cap. XIV.

HActenus exceptiones aduersus nuptias, ex
personis contrahentium desumptas, enume-
rauimus. Sequuntur nunc reliquæ exceptio-
nes ex alijs circumstantijs desumptæ.

I. Exceptio: Nisi clandestina sint nuptiæ. 30. q. 3.
in prin. cum c. sequente item c. nullus. c. nostrates.
c. nullum. item De clandestina desponsat. c. 2. c. cum
inhibitio. 3. in prin. M. 1. R. d. reg. 21. except. 25.

CONTRA-

Contradicit exceptioni proposita d. q. 5. c. nec illud. §. sed obijcitur. c. si quis diuinis, in prin. Planè proposita exceptionis replicatio prima hac est: Nisi vtriusq; confessione de matrimonio cōstet. d. c. si quis diuinis. §. his ita respondetur, cum sequentibus. & d. q. 5. c. vltim. §. fin. item d. c. 2. in fine. M. I. R. d. except. 25. repl. 1. Altera replicatio est: Nisi nuptia ab ecclesia fuerint comprobata. c. quod nobis. 9. qui filij sint legitimi.

II. Exceptio: Nisi sine consensu parentum nuptia sint contracta. 27. q. 1. c. vidua, in fin. 30. q. 5. c. 1. & c. nostrates, in prin. 32. q. 2. c. non omnis. §. pater. no. c. honorantur. c. vlt. vers. nec extra voluntatem. 36. q. 2. c. nullus, in princ. c. vlt. §. nec filium. l. 2. ff. de ritu nuptiar. l. 11. ff. de statu hominum. l. 12. & l. 20. C. de nuptijs. Instit. cod. tt. in prin. M. I. R. d. reg. 21. except. 26. Huius exceptionis plures replicationes habentur M. I. C. lib. 4. cap. 4. except. 1. Inter quas numeratur & hac: Nisi pater sciens nuptijs non contradixerit. Cui concordat 32. q. 2. c. mulier. Item numeratur & hac: Nisi avus consenserit: hoc enim casu videtur patris consensus non necessarius. Quæ tamen replicatio reprobatu regulariter. Admittitur autem in certis casibus, quos vide M. I. C. d. except. 1. repl. 3. Inter hos casus referri etiam potest 32. q. 3. in princ. cum c. sequente.

III. Exceptio: Nisi desponsati in nuptias non consenserint. c. 1. in prin. de desponsat. impub. c. veniens. 13. cum c. sequente, de sponsalibus. 27. q. 1. c. vidua.

vidua. 30. q. 2. c. 1. 31. q. 2. in princ. cum c. sequente. c.
 tua sanctitas, in prin. c. de neptis. c. vlt. §. fin. 32. q. 2.
 c. vlt. in pr. 36. q. 2. c. vlt. §. consistere nō possunt. l. 2.
 ff. de rit. nupt. Sed & plures leges concordantes vide
 M. I. C. lib. 4. c. 4. exc. 6. in pr. Planè proposita exce-
 ptionis replicatio prima est: M. I. R. d. reg. 21. exc. 27.
 Nisi filius impubes à patre desponsatus pubes factus
 dissenserit. 31. q. 2. c. tua sanctitas. & c. 1. §. potesta-
 tem. de desponsat. impuber. Sed contradicere vide-
 tur 30. q. 2. c. 1. Altera replicatio videtur: Nisi filius
 desponsatus sit in potestate despondentis. Sed repro-
 batur 36. q. 2. c. vlt. §. nec filium quidem. l. 12. C. de
 nuptijs. Tertia replicatio videtur: Nisi quis verbis
 fraudem adhibuerit quasi consentiret, vt puella
 fruereetur. Sed reprobatur c. tua nos. 26. de sponsali-
 bus. l. 30. ff. de ritu nuptiar. l. 13. in prin. C. de nuptijs.
 M. I. R. d. except. 27. repl. 1. Quarta replicatio est:
 Nisi postea consenserint, vel aliquamdiu cohabitave-
 rint. c. de muliere. 6. & c. ad id quod. 21. de sponsa-
 libus. l. 22. & l. 24. ff. de ritu nuptiar. Quinta repli-
 catio videtur: Nisi carnalis copula interuenerit.
 Sed reprobatur 27. q. 2. c. sufficiat, in princ. c. sic
 quippe. §. illud autē. 32. q. 1. c. non enim, in prin. l. 15.
 in fine ff. de condit. & demonstrat. l. 32. §. si mulier.
 ff. de donat. inter vir. & vxor. Sexta replicatio est:
 Nisi benedictionem acceperit, qui negat se consen-
 sisse: hoc enim casu metu non probato exceptioni
 proposita locus non est. c. consultationi. 28. de spon-
 salibus. Septima replicatio videtur: Nisi pubes cum
 impu-

impubere inuitus contraxerit: hoc enim casu videtur expectanda pubertas eius, cum quo contractum est, ut possit nuptijs renunciare, secundum ea quae proposita sunt s. cap. ii. quest. 4. except. 5. repl. 1. Sed hac replicatio reprobatuꝝ c. ex literis. ii. de desponsat. impub. Hac de tertia exceptione: de qua tamen vide plura M. I. C. lib. 4. cap. 4. except. 6. Sed & similem exceptionem vide s. d. quest. 4. except. 2.

IV. Exceptio: Nisi metus causa matrimonium sit contractum. c. veniens. 15. §. fin. & c. consultatio. ni. 28. §. fin. de sponsalib. c. de illis. 9. in fine. de desponsat. impub. M. I. R. d. reg. 21. except. 30. Huius replicatio est: Nisi postea consensus non coactus superuenerit, vel desponsati aliquamdiu cohabitaauerint. d. c. de illis. 9. in fine. & c. ad id quod. 21. de sponsalib.

V. Exceptio: Nisi error interuenerit. 29. q. 1. in prin. §. his ita respondetur, cum sequentibus, vsq; ad §. ad hac non omnis. item q. 2. c. si quis ancillam. §. his ita respondetur. Concordant item ea quae habentur s. cap. prox. except. 8. in prin. M. I. R. d. reg. 21. except. 31. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi error sit fortune vel qualitatis, non personae vel conditionis. Quae replicatio approbatur simul & exemplis declaratur d. §. ad hac non omnis. M. I. R. d. except. 31. repl. 4. Altera replicatio est: Nisi alter contrahentium verba alterius se non satis intellexisse dixerit. c. ex literis. 7. de sponsalibus.

VI. Exceptio: Nisi non liberorum, sed libidinis causa vxor ducatur. 3. q. 2. in prin. cum c. sequente.

c. sicut non omnis. Sed hisce non obstantibus, exceptio proposita reprobatur d. c. sicut non omnis. §. his ita respondetur. & d. q. 2. c. quidquid. & connubia. §. fin. c. concubina, cum c. sequente. item c. ult. §. si. M. I. R. d. reg. 21. except. 32. Planè admittitur exceptio proposita, si studio id agant, ne ex concubitu liberi procreentur. d. q. 2. c. solet. c. aliquando, M. I. R. d. except. 32. in fine.

VII. Exceptio: Nisi ad tempus nuptia sint contracta. d. c. solet. vers. ceterum si vel vtrung. & d. q. 2. c. sicut. §. fin.

VIII. Exceptio: Nisi concubitus non intercesserit. Hec exceptio reprobatur 27. q. 2. in princ. §. fin. cum c. sequente, vsq. ad §. cum ergo aliam. item c. sufficiat, in prin. & §. sed quæritur. c. beata Maria. §. consensus ergo. c. omnis. c. cum initiatur. c. conjuges. c. coniunx. c. omne. c. cum initiatur. item l. 15. in fine. ff. de condit. & demonstrat. l. 32. §. si mulier. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. 6. cum l. sequente. ff. de ritu nuptiar. M. I. R. d. reg. 21. except. 48. Contradecere tamen his videntur 27. q. 2. c. non est dubium. c. cum societas. c. quod autem. §. ecce. c. in omni. c. quapropter. c. si quis desponsata. c. institutum. §. potest & aliter, cum cc. sequentibus, vsq. ad c. sic quippe. §. item Syricius. Hanc contrarietatem Gratianus soluit distinguendo inter matrimonium initiatum & perfectum, d. c. institutum. §. iuxta hanc. Quæ distinctio habetur etiā d. q. 2. c. statutū. §. quomodo ergo, Sed & aliter soluit d. §. potest & aliter. de

de qua solutione actum *§. c. 11. q. 3.* Videtur aut Gravianus eò inclinare, ut putet, sine concubitu matrimonium perfectum non esse. Quod iuri civili repugnat.

IX. Exceptio: Nisi sollemnitas nuptialis non interuenerit. Hac exceptio reprobatur *30. q. 5. c. nostrates. §. si. & si quis diuinis, in pr. l. 22. C. de nuptijs. Nou. 74. §. quoniam autem. M. I. R. d. reg. 21. except. 52.* Cuius exemplum habetur *c. 1. de sponsalib.* Planè sunt nonnulla sollemnitates, quibus omisis vitiatur matrimonium, quas licet colligere ex ijs qua proposita sunt *§. except. 1. & c. 12. q. 6.*

X. Exceptio: Nisi nulla scriptura interueniente contractum sit matrimonium. Hac exceptio reprobatur *30. q. 5. c. si quis diuinis, in princ.* Plura de hac exceptione vide *M. I. C. lib. 4. cap. 4. except. 13. M. I. R. d. reg. 21. except. 49.*

XI. Exceptio: Nisi nulla dos interuenerit. Sed & hac exceptio reprobatur *d. c. si quis diuinis, vers. quamuis nulla dos.* Concordat *M. I. C. d. cap. 4. except. 12.* Planè istis videtur contradicere, & exceptio proposita approbari *30. q. 9. c. 1. vers. & legibus docetur, c. qualis. c. nullum, in princ.*

XII. Exceptio: Nisi stipulatio non interuenerit. Hac exceptio approbatur simul & distinguitur *c. tua fraternitati. 25. de sponsalibus. M. I. R. d. reg. 21. except. 40.*

XIII. Exceptio: Nisi contra interdictum ecclesie vel magistratus ecclesiastici matrimonium sit contractum, *c. tua fraternitas. 4. de sponsa duorum.*

c. ad dissoluendum. 13. §. fin. de desponsat. impub. 35. q. 6. c. videtur, in prin. 36. q. 2. c. ult. §. iustas autem. Huius replicatio est: Nisi causa interdicti non fuerit perpetua, sed temporalis: tunc enim pœnitentia indicitur, matrimonium non dirimitur. c. 1. c. ex literis. 2. & c. ultim. de matrimon. contracto contra interd. ecclesie.

XIV. Exceptio: Sumpta ex persona procuratoris, per quem contrahitur matrimonium, habetur c. ultim. de procuratoribus. in 6. M. I. R. d. reg. 21. except. 50.

DE REPLICATIONIBVS precedentium exceptionum genera- libus. Cap. XV.

HActenus exceptiones aduersus nuptias enumerauimus: quarum tamen plures vide j. c. 21. q. 2. item M. I. C. lib. 4. c. 3. cum sequente. Sed & plures desumptas ex consequentib. contractû nuptialem licet colligere ex ijs quæ j. cap. 18. proponuntur. Nunc aliquot istarum exceptionum replicationes generales sive communes enumerabimus.

I. Replicatio: Nisi per errorem & ignorantiam iniustus nuptijs contractis longo tempore matrimonium durauerit, liberiq; exinde sint nati. Hac replicatio reprobatur c. non debet. 8. §. fin. de consang. & adfinit. c. cum haberet. 5. de eo qui duxit. Concordat item ea quæ habentur s. c. 12. q. 6. reg. 10. in fine. M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 17. except. 1. Planè ex indulgentia
su pe-

superioris speciali hoc casu potest dispensari. 35. q. 8. in princ. cum c. sequente. l. 58. ff. de ritu nupiarum. Nouell. 139.

II. Replicatio: Nisi publicè in facie ecclesiæ matrimonium sine contradictione sit contractum. c. cum inter. 2. c. peruenit. 11. c. ex tenore. 14. qui filij sint legitimi. c. cum inhibitio. 3. §. si quieuero. ibi: pari modo. de clandest. desponsat. M. I. R. d. reg. 17. except. 2. & cap. 11. reg. 23. except. 1. Huius replicationis duplicatio prima est: Nisi ambo coniuges sciuerint matrimonium esse iniustum. c. cum inhibitio. 3. §. si quis verò. vers. pari modo. de clandestina desponsat. Alterius duplicationis loco notandū, quod in casu proposito quoad liberos tantum nuptia pro iustis habeantur. De qua tamen re vide §. cap. 12. reg. 10. in fine. & M. I. R. lib. 3. c. 8. reg. 7. except. 2. & cap. 11. reg. 18. except. 1. Quod verò ad separandum matrimonium attinet, replicatio proposita non obstat: quemadmodum patet ex d. c. cum inter. 2. vers. diuortij sententia canonicè.

III. Replicatio: Nisi denunciatione publicè facta, nihil sit oppositum. Quæ replicatio approbatur simul & distinguitur c. vltim. qui matrimon. accusare poss.

IV. Replicatio: Nisi nemo matrimonium accusauerit. Hac replicatio reprobat c. cum inhibitio. 3. in prin. vers. & ipsi presbyteri. de clandestina desponsat. item c. porro. 3. §. præterea. de diuortijs.

V. Replicatio: Nisi antequam ad fidem conuersi

essent coniuges, iniustas nuptias contraxerint. c. de infidelibus. 4. de consang & adfin. c. vltim. qui filij sint legitimi. c. gaudemus. 8. in prin. & c. vltim. de diuortijs. M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 17. except. 5. Huius duplicatio est: Nisi quis plures vxores simul habeat. d. c. 8. §. quia verò pagani.

V I. Replicatio: Nisi consuetudo loci in contrariū extet. Hac replicatio reprobatur c. quod super. 5. §. fin. de consang. & adfin. Admitti tamen videtur in casu, de quo §. cap. 13. except. 17. repl. 7. dictum est.

V II. Replicatio: Nisi Papa dispensauerit. c. quia circa. 6. d. tt. Concordant ea quæ habentur §. repl. 1. in fine. & §. cap. 13. except. 1. repl. 4. M. I. R. d. cap. 8. reg. 21. in fine, repl. gener. 1. Hactenus de sponsalibus & nuptijs contrahendis, earumq; exceptionibus, & harum replicationibus est dictum. Nunc de iure contractarum nuptiarum, quod est inter maritum & vxorem constante matrimonio, dicendum.

DE IVRE CONTRACTI MATRIMONIÏ, quod est inter virum & vxorem constante matrimonio.

Cap. XVI.

Prima regula: Matrimonij vsus consistit in fide thori cōiugalis, in cura ordinatè filios procreandi, & bono vsu concupiscentia. 32. q. 1. c. non enim. de qua re dictum quoq; §. cap. 12. quest. 4.

I I. Regula: Vir caput est vxoris, eaq; ei seruit. 33. q. 3. c. est ordo. c. manifestum, in princ. & §. fin. c. hac

c. hac imago. c. satis. c. cum caput. c. noluit. c. mulierem. c. Adam.

III. Regula: Maritus vxoris incommoda & aduersam valetudinem eius sustinere debet. 32. q. 5. c. si vxorem. item q. 7. c. si quis cum. §. fin. c. dominus. item l. 22. §. si maritus. vers. quid enim. ff. soluto matrimonio. Sed & concordant ea qua habentur 3. cap. 18. causa 14. & 15.

IV. Regula: De coërcenda vxore cauetur 33. q. 2. c. si quod verius. §. fin. cum c. sequente.

V. Regula: De debito coniugali. Hoc alter alteri exigenti tenetur prestare. 30. q. 1. c. vossse 32. q. 2. c. si cut. §. vnde Apostolus. 33. q. 5. c. 1. c. secundum verba, in prin. M. 1. R. d. c. 8. reg. 38. Huius regula exceptio prima hac videtur: Nisi non procreandorum liberorum, sed libidinis causa debitum exigatur. Sed reprobat 32. q. 2. c. quidquid. Concordat ea qua habentur 3. cap. 14. except. 6. Contradicere videtur 33. q. 4. c. vir cum. §. oportet itaq. Sed de hac contrarietate dictum est d. except. 6. Altera exceptio est: Nisi matrimonium sit iniustum. Qua exceptio approbatur simul & distinguitur c. inquisitioni. 44. de sentent. excom. c. literas. 13. §. horum autem. vers. qui consanguinitatis. de rest. spoliator. Tertia exceptio est: Nisi dubitans de prioris coniugis morte debitum exigat. c. 2. de secundis nuptiis. M. 1. R. d. reg. 38. exc. 5. Quarta exceptio est: Nisi maritus sit episcopus, presbyter aut altaris minister. dist. 31. c. lex continētia. c. omnino. c. Nicena. & dist. 32. c. multorum. c. eos

qui c. seriatim. §. fin. c. penult. Concordant item ea
 quæ habentur s. lib. prox. cap. 5. reg. 62. vbi tamen
 antinomia subiicitur. Huius exceptionis replicatio
 est: Nisi extra tempus oblationis sacerdos debitum
 exigat, vel ab eo exigatur. d. distinct. 31. c. quoniam.
 Quinta exceptio est: Nisi alter coniugum adulte-
 rium commiserit. 32. q. 1. c. in coniugio. c. si quis v-
 xorem. M. I. R. d. reg. 38. except. 3. Sexta exceptio:
 Nisi coniunx incestum commiserit, vel cum adfini-
 bus concubuerit. Quæ exceptio approbatur exem-
 plo c. 1. c. transmissa. 4. de eo qui cognouit consang.
 27. q. 2. c. qui dormierit. 52. q. 7. c. qui dormierit. c.
 concubuiisti. M. I. R. d. reg. 38. except. 4. Huius re-
 plicatio prima est: Nisi alter coniunx, qui nihil cō-
 misit, ab eo qui deliquit, debitum exigat: tunc enim
 reddere tenetur. d. c. transmissa. vers. nisi ab ea fue-
 rit requisitus. item c. pen. & vlt. eod. tr. Altera re-
 plicatio est: Nisi ignorās quis incestum commiserit.
 34. q. 2. c. si virgo. §. fin. cum c. sequente. Concordant
 ea quæ habentur s. cap. 13. except. 31. repl. 2. Tertia
 replicatio est: Nisi culpa coniugis alter coniunx in-
 cestum commiserit. c. discretionem. 6. §. sed nec ad-
 finitas. de eo qui cognouit consang. Septima exce-
 ptio est. Nisi inter maritum & uxorem cognatio spi-
 ritualis interuenerit. Approbatur exemplo 30. q. 1.
 in prin. cum c. sequente. & c. de eo. §. si autem con-
 iuges Contradicit tamen d. q. 1. c. vlt. §. fin. item c.
 2. de cognatione spirituali. Aliud exemplum habe-
 tur 30. q. 1. c. si quis filiastram. Contradicit in hoc
 exemplo

exemplo d. q. 1. c. de hiis. Aliud exemplum habetur d.
 q. 1. c. de eo, in prin. Planè propositæ exceptionis re-
 plicatio prima est: Nisi fraude adulterius coniugum
 factum sit, ut cognatio spiritalis intercederet. d. q.
 1. c. dictum. Altera replicatio est: Nisi necessitate e-
 xigente cognatio spiritalis intercesserit. d. q. 1. c. ad
 limina. Octaua exceptio est: Nisi mulier sit in puer-
 perio, vel infantem nondum ab lactauerit. distin. 5. c.
 ad eius. item 33. q. 4. c. si causa, in fin. Nona exceptio
 est: Nisi mulier menstruo laboret, vel conceperit. d. c.
 ad eius. vers. quippe & sine partus causa. & d. c. si
 causa. Decima exceptio est: Nisi tēpore ieiunij de-
 bitum exigatur. 33. q. 4. c. fratres. c. Christiano. c.
 qui in castigatione. Vndecima exceptio est: Nisi tēp-
 ore orationis debitum exigatur. d. q. 4. in prin. cum
 c. sequente. Huius replicatio est: Nisi vxor tempore
 orationis debitum exigat: hoc enim casu maritus e-
 missa oratione exigenti debitum prestare tenetur.
 d. q. 4. c. nec vxorem, in fine, cum c. sequēte. Concor-
 dant ea quæ habentur j. reg. 10. Duodecima exceptio
 est: Nisi tempore pœnitentia, & quo quis communi-
 caturus est, debitum exigatur. 33. q. 4. c. 1. Huius re-
 plicatio est: Nisi non libidinis, sed procreanda sobo-
 lis gratia debitum exigatur. Quæ replicatio appro-
 batur simul & distinguitur d. q. 4. c. vir cum. §. si
 quis verò. Decimatercia exceptio est: Nisi diebus fe-
 stis debitum exigatur. d. q. 4. c. quotiescūq. & c. si
 causa. Decimaquarta exceptio est: Nisi die procēs-
 sionis debitum exigatur. d. c. si causa. vers. & dies

processionis. & d. q. 4. c. Christiano. Decimaquinta exceptio est: Nisi die benedictionis debitum exigatur. distinct. 23. c. ult. 30. q. 5. c. sponsus, in fine. Hac de debito coniugali exigenti prestando sint dicta. De quo tamen alia restant, de quibus sequitur.

V I. Regula: Debitum coniugale equiparatur continentia, si qui illud reddidit, non exegit. 33. q. 5. c. secundum.

V II. Regula: Tempore, quo debitum coniugale redditur, non datur presentia spiritus sancti. 32. q. 2. c. quidquid. §. fin. cum c. sequente.

V III. Regula: Ab eo qui reddidit debitum coniugale, non communicandum, neq; ecclesia ingredienda, nisi prius fuerit lotus. 33. q. 4. 5. vir cum, in prin. & §. tunc autem vir.

IX. Regula: Tempore quo debitum vxori soluitur, à carnibus agni abstinendum. d. q. 4. c. 1.

X. Regula: Alter coniugum sine alterius consensu non potest orationi vacare. 27. q. 2. c. beata. §. penult. c. lex diuina. §. penult. 33. q. 4. c. nec vxorem. §. fin. cum c. sequente.

X I. Regula: Alter coniugum sine alterius consensu continentiam vouere & religionem ingredi non potest. d. c. lex diuina. §. fin. cum c. sequente. c. beata. §. penult. Vide item §. cap. 10. reg. 1. except. 5. item §. cap. 18. causa 6. except. 2.

X II. Regula: Quod iuris est in marito, idem etiam in vxore: & vice versa. 32. q. 5. c. precepit. c. apud nos. c. penultim. §. sed quaritur, cum c. se-

6. sequente. item q. 6. c. si ducturi. c. indignantur.

XIII. Regula: Vir debet virtute vincere, & exemplo vxorē regere. d. c. indignatur. & d. q. 6. c. ult.

DE ACTIONE, QVA Vxor
virum, & contrā vir vxorem petit.

Cap. XVII.

EX contractu matrimoniali nascitur actio, qua alter coniugum ab altero ius suum petere ac persequi potest: de qua in hoc capite dicendū.

I. CAUSA HVIVS ACTIONIS
cum suis exceptionibus.

Si vir vxorem deserit, vel contrā vxor virum: ex contractu nuptiali datur actio, qua desertus desertāve ad deserentem recuperandum experitur. c. ex transmissa. 8. de restitut. spoliator. c. ex parte. 9. de sponsalibus. 31. q. 2. c. ultim. in prin. 32. q. 5. c. puto. §. cum enim iudai. c. horredus. c. praecepit. c. quidquid, in prin. q. 7. c. apostolus, in prin. 33 q. 2 in prin. §. fin. cum c. sequente. c. an quod. c. historia. c. siue de coniugij. M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 22. Proposita causa exceptio prima est: Nisi sponsalia tantū, non nuptiae praecefferint. Qua exceptio approbatur simul & distinguitur per ea qua habentur suprā. cap. 11. quast. 4. except. 5. & 6. Altera exceptio est: Nisi puella nondum septem annorū in domum viri traducta sit, nullis vel inualidis sponsalibus procedentibus. c. ex parte. 14. de restitut. spoliatorum. Tertia exceptio videtur: Nisi matrimonium sit iniustum.

Sed

Sed reprobatur sub certis conditionibus j. cap. 19. quæst. 1. except. 2. Planè admittitur si petitorio non possessorio iudicio agatur. c. 1. de ordine cognit. c. literas. 13. §. secunda verò. & §. nos autē. vers. quamvis. de restitut. spoliator. Quarta exceptio videtur: Nisi actio de dissolvendo matrimonio in iudicium fuerit deducta. Sed reprobatur c. ex conqueſtione. 10. de restitut. spoliator. Quinta exceptio est: Nisi notoria fuerit fornicatio actricis desertæ. c. significasti. 4. de diuortijs. 34 q. 1. c. nō satis. §. rem nouam. M. I. R. d. reg. 22. except. 1. Plura de hac exceptione vide j. capit. proxim. causa 3. & cap. 19. quæst. 1. except. 2. repl. 2. Sexta exceptio est: Nisi actor reæ non caueat de securitate. c. ex transmissa. 8. vers. recepta tamen sufficienti cautione. de restitut. spoliator. Septima exceptio est: Nisi magna sit actoris ſauitia, cui nulla sufficiat cautio. d. c. 8. §. si autem capitali. & c. literas. 13. §. ſin. eod. tt. Plures huiusmodi exceptiones vide d. cap. 19. q. 1. except. 2. repl. 1. cum ſequentibus.

II. APVD QVEM ACTIO PRO- posita competat?

Apud episcopum loci, non abbatem. c. accedenti-
bus. 12. de exceſſibus prælator.

III. ADIVNCTA HVIVS actionis.

I. Regula: De probatione: veri incumbat, defi-
nitur c. 1. de clandestina deſponſat.

II. Re-

II. Regula: Per qua matrimonium probetur, definitur & illud quoq³. *11. de presumptionibus. 35. q. 6. c. videtur. §. quod autem.* Concordant ea qua habentur *j. cap. 19. quast. 4. reg. 3. M. I. R. lib. 2. cap. 11. in verbo Matrimonium.* Quod autem ibi dicitur de parentum testimonio, id distinguitur in matre *c. super eo. 22. in prin. de testib.*

III. Regula: Ne pendente lite aliud contrahatur matrimonium, cauetur *c. tua scilicet. 4. de sponsa duorum. Concordat §. cap. 14. except. 13. M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 21. except. 46.*

IV. Regula: De iuramento prestando ab eo qui dimissam recipit, cauetur *35. q. 6. c. ult.*

IV. ADFINIA REMEDIA.

I. Regula: De exceptione spoli, si de dissoluendo matrimonio agatur, proponetur *j. cap. 19. quast. 1. except. 2.*

II. Regula: De interdicto de vxore exhibenda & ducenda cauetur *c. non est. 11. de sponsalib. l. 8 ff. de duortijs. l. 2. ff. de liberis exhib. l. 3. C. eod. tr. l. 11. C. de nuptijs.*

DE SOLVTIONE MATRIMONIJ.

Cap. XVIII.

HAftenus de matrimonio tam contrahendo quam contracto dictum est. Nunc de eo dissoluedo & dissoluto dicetur. Cause autem, ex quibus matrimonium soluitur, & coniuges separantur, haec sunt.

I. Cau-

I. *Causa est, Nullitas matrimonij, cum scilicet ab initio inutiliter matrimonium est contractum: cuius species ex ijs qua s. cap. 13. & 14. proposita sunt, constant. Nam quae ibi exceptionū loco posita sunt, hic causarum loco repeti possunt.*

II. *Causa est, Mors coniugis. c. penult. & ult. de secundis nuptijs. l. 1. ff. de diuortijs. Nouell. 22. §. quod autem super. vers. nuptiarum finem.*

III. *Causa est, Fornicatio coniugis. c. significasti. 4. de diuortijs. c. discretionem. 6. §. nam et si. de eo qui cognouit consang. 32. q. 1. c. dixit. q. 7. c. apostolus. c. fieri potest, in prin. 34. q. 1. c. non satis. §. rem nouam. Concordat item M. I. C. lib. 4. cap. 8. except. 6. M. I. R. d. cap. 8. reg. 40. Huius causa exceptio prima est: Nisi culpa viri vxor fuerit fornicata. d. c. discretionem. 6. & c. gaudemus. 8. §. fin. de diuortijs. Huius exceptionis species & exempla videri poterāt exceptiones duae proximè sequentes: sed reprobantur. Ideoq; replicationum loco hic notari possent. Altera exceptio videtur: Nisi vxor adultera fuerit antea à viro dimissa. Sed reprobatur d. c. significasti. 4. de diuortijs. Tertia exceptio videtur: Nisi vir vxori adultera in necessarijs non prouiderit. Sed reprobatur c. ex literis. 5. eod. et. Quarta exceptio est: Nisi maritus quoq; fuerit adulteratus. d. c. significasti. 4. in fine. & d. c. 5. item c. intelleximus. 6. & c. ult. de adulterijs. 32. q. 6. in princ. c. nihil iniquius. c. iniquum. c. indignantur. M. I. R. d. reg. 40. except. 1. Quinta exceptio est: Nisi per raptum mulier sit*

fit adulterata. 32. q. 5. in princ. cum c. sequente. c. reuera. c. itane. c. proposito. c. illa autem. §. cum ergo. c. puto. §. cum ergo. Sexta exceptio videtur: Nisi non vxor, sed maritus fuerit fornicatus. Sed repro-
batur per ea quæ habentur §. cap. 16. reg. 12. Septima exceptio est: Nisi propria authoritate maritus vxorem adulteram abiecerit, causa nondum iudicialiter acta. Quæ exceptio approbatur per ea quæ proposita sunt §. cap. prox. in prin. Cuius replicatio est: Nisi notoria fuerit fornicatio. Quæ replicatio approbatur d. cap. prox. quest. 1. except. 5. Octaua exceptio est: Nisi ante contractum matrimonium vxor fuerit fornicata. c. quemadmodum. 25. in prin. de iureiurando. Hac de tertia causa.

IV. Causa est, Hæresis coniugis. c. quasiuit. 2. de diuortijs. 28. q. 1. c. simili modo. c. vxor legitima. c. si infidelis. c. iam nunc. c. sic enim. c. iudei. c. nō solum. M. l. R. d. cap. 8. reg. 42. Huius causæ exceptio prima est: Nisi ab hæresi rursus fuerit conuersus coniunx. Quæ exceptio approbatur simul & distinguitur c. de illa. 6. c. quanto. 7. §. fin. & c. gaudemus. 8. §. qui autem. vers. quod si conuersum. de diuortijs. Alterius exceptionis loco notandum, quod separari quidem ob hæresin coniuges possint; non tamen ad alias nuptias altero viro transire. d. c. quasiuit. 2. vers. ita quod ei nubere alij. & d. c. quanto. 7. Concordant ea quæ habentur §. cap. 21. quest. 2. except. 2. vbi de proposita exceptione vide plura.

V. Causa videtur, Furtum, homicidium, vel aliud
crimen

crimen coniugis. Sed hac causa reprobatur d. c. quæ
fuit. 2. item 32. q. 1. c. in coniugio. Cuius exemplum
habetur in parricidio c. 2. de his qui filios occiderunt.
Planè iure ciuili nonnulla alia crimina præter adul-
terium & hæresin iustam diuertendi causam præ-
bent: de qua re vide M. I. C. lib. 4. cap. 8. except. 6.

VI. Causa est: Votum continentia ac religionis.
c. vnico, de voto, in 6. M. I. R. d. cap. 8. reg. 43. Cuius
exceptio prima est: Nisi votum fuerit simplex ac
minus solenne. d. c. vnico. vers. reliqua verò vota
etsi quandoque. Declaratur exceptio proposita, de-
finitione voti solennis d. c. vnico. Similem exceptio-
nem vide s. cap. 13. except. 30. replic. 1. Altera ex-
ceptio est: Nisi sine alterius coniugis consensu alter
continentiam vouerit. c. quidam. 3. & c. sanè si con-
iugati. 6. de conuer. coniugat. c. cum causa. 6. §. præ-
terea. de raptoribus. c. lege Imperatorum. 2. §. bea-
tus Gregorius. dist. 10. 27. q. 2. c. Aagathosa. c. si quis
coniugatus. c. si tu abstines. c. scripsit nobis. item 33.
q. 5. c. mulier. c. quod Deo. c. manifestum, in princ.
Concordant item ea quæ habentur s. cap. 16. reg. 11.
M. I. R. d. reg. 43. except. 3. Contradicit proposita ex-
ceptioni ius ciuile, nimirum. l. ult. vers. nam & ma-
ritus. C. de episcopis & clericis. Nou. 22. §. dissolui-
tur. Nouell. 117. §. prædictis. Nou. 123. §. quod si con-
stante. Quibus constitutionib. per dictos canones de-
rogatur. Planè proposita exceptionis replicatio pri-
ma est: Nisi carnalis copula nondum superuenerit. c.
2. c. ex publico. 7. & c. ex parte. 14. de conuersione

coniugator. Contradicit extrauagan. Ioann. XXII.
 vnica, de voto. Altera replicatio est: Nisi coniuges
 se inuicem abiurauerint. c. veniens. 19. §. fin. de re-
 gularibus & transeuntibus. Tertia replicatio est:
 Nisi vxor vouentis adulterium commiserit. c. con-
 stitutus. 1. & c. veniens. 16. de conuers. conjugator.
 Quarta replicatio est: Nisi ob haresin alterius di-
 uortium sit factum. c. vlt. eod. tt. Quinta replicatio
 videtur: Nisi coniunx dissentiens decesserit. Sed re-
 probatur c. quidam. 3. & c. placet. 12. eod. tt. Sexta
 replicatio est: Nisi coniunx sciens dissimulauit. c.
 consuluit. 10. & ibi glossa. eod. tt. Hac de secunda ex-
 ceptione. Tertia proposita causa exceptio est: Nisi
 vno coniugum continentiam vouente, alter conti-
 nentiam non voueat. nec seruet. c. 1. c. cum sis pradi-
 tus. 4. c. coniugatus. 5. c. sanè si coniugati. 6. c. vxora-
 tus. 8. c. charissimus. 11. c. ad apostolicam. 13. & c. si-
 gnificauit. 13. de conuersione conjugator. 27. q. 2. c.
 quia Agatho 33. q. 5. c. qui vxorem. Huius exceptio-
 nis replicatio prima est: Nisi copula carnalis inter
 coniuges non supervenerit. c. 2. in fine. de conuersione
 conjugator. Altera replicatio est: Nisi alter con-
 sentiens coniugem continentiam vouere, promise-
 rit & se continentiam seruaturum: tunc enim, quani-
 uis postea non seruet, vel se seruare non posse profi-
 teatur: nihilominus manet matrimonium direm-
 ptum. c. dudum. 20. eod. tt. Quarta exceptio est: Nisi
 sine auctoritate episcopi ob religionem diuerterint.
 27. q. 2. c. si vir. Quinta exceptio est: Nisi continen-

tiam vouens in propria domo velit morari, nec voto se adstringat ad obseruantiam regularem. c. ex parte. 14. §. fin. de conuers. coniug. Sexta exceptio est: Nisi vouens religionem ad secularem vitam fuerit reuersus. c. accedens. 17. eod. tit. Hac de sexta causa soluendi matrimony: de qua tamen vide plura §. lib. prox. cap. 4. quest. 2. reg. 23. except. 1.

VII. Causa est, Diuortium. Quae generalis causa regulariter quidem reprobatur per ea quae proposita sunt §. cap. prox. in prin. item §. cap. 11. quest. 4. except. 5. replic. 2. M. I. R. d. cap. 8. reg. 47. Admittitur tamen ex certis causis, quarum nonnullus habemus enumerauimus, reliquae in sequentibus proponuntur. Diuortium autem proprie est inter coniuges, non inter sponsum & sponsam. 27. q. 2. c. quod autem. §. item si coniuges. l. 101. §. diuortium. & l. 191. ff. de verb. significat. Quod verò discessio sponsa à sponso coniugalis separatio dicitur, id interpretatur Gratianus d. q. 2. c. sic quippe. §. item Syricius.

VIII. Causa videtur, Abiuratio matrimony, Sed reprobatur c. veniens. 19. de regularibus.

IX. Causa: Si coniunx status controuersiam patitur. Sed hac causa reprobatur 29. quest. 2. c. cuius rei.

X. Causa est, Seruitus alterutri coniugum cōtingens. l. 1. ff. de diuortijs. Nouell. 22. §. quod si iudicis. Cuius exceptio est: Nisi vtrò se in seruitutem redigi patiatur, vt matrimonium soluatur. d. c. cuius rei. §. fin. cum c. sequente.

XI. Causa

XI. Causa est, Deportatio coniugis. 33. q. 2. c. si quis cam. §. fin. cum c. sequente. Contradicit l. 5. ff. de bonis damnatorum. l. 1. C. de repudijs. Nouell. 22. §. deportatio. & §. illud etiam.

XII. Causa videtur, Diutina coniugis absentia. Sed reprobat 34. q. 1. c. non satis. §. fin. cum c. sequente. item c. in presentia. 19. de sponsalibus. c. 2. de secundis nuptijs. c. quoniam. 5. §. si autem de carnali. vt lite non contestata. Nouell. 117. §. ceterum & id. M. I. R. d. cap. 8. reg. 45. Aliud obseruatum fuit ius re ciuili antiquo, de quo vide M. I. C. lib. 4. cap. 8. except. 5. Planè si ob diutinam mariti absentiam vxor iudicio ecclesie ab eo fuit separata, alijq; nupsit: liberi posterioris matrimonij legitimi censentur. c. perlatum. 8. qui filij sunt legitimi.

XIII. Causa est, Impotentia, frigiditas & sterilitas coniugis. c. 1. c. quod sedem. 2. c. ex literis. 3. c. fraternitatis. 6. in prin. & §. per hac autem. item c. vlt. de frigidis & maleficiatis. 27. q. 2. c. decreta. §. de his autem. c. quod autem, in prin. 32. q. 7. c. quod proposuisti, in prin. 33. q. 1. c. quod autem. c. requisisti. item l. vitricus. 60. in fine, cum l. sequentibus. ff. de donat. inter vir. & vxorem. l. 10. C. de repudijs. Nouell. 22. §. per causam. & Nouell. 117. §. predictis. M. I. R. d. cap. 8. reg. 48. Huius cause exceptio prima est: Nisi copula carnalis interuenerit. 27. q. 2. c. quod autem. §. ecce impossibilitas. 32. q. 5. c. si vxorem. q. 7. c. si quis cum. §. fin. c. tantum. 33. q. 1. in prin. Altera exceptio videtur: Nisi impotentia non

fit naturalis, sed maleficijs contracta. Hac exceptio reprobatur 33. q. 1. c. si quis acceperit. §. ecce quod, cum c. sequente. Tertia exceptio est: Nisi coniunx, ob cuius impotentiam matrimonium solutum est, postea nuptias iterauerit. 33. q. 1. c. requisisti. §. si igitur vir. & §. quod si & ille. item c. 1. §. ea tamen ratione. c. laudabilem. 5. §. fin. de frigidis & maleficiariis. Contradicit 33. q. 1. c. ult. §. quod si forte. vers. sed postquam alias. Quarta exceptio est: Nisi quis sciens cum impotente nuptias contraxerit. d. c. laudabilem. 5. §. quod si ambo. & c. consultationi. 4. eod. tt. Quinta exceptio est: Nisi per triennium non cohabitauerint, qui ob impotentiam separari petunt. d. c. laudabilem. 5. & c. ultim. eod. tt. Cuius exceptionis replicatio est: Nisi de impotentia aliunde constet. d. c. 5. vers. si frigiditas prius. & c. 1. eod. tt.

XIIII. Causa videtur, Furor coniugis. Sed reprobatur 32. q. 7. c. hi qui matrimonium. c. neq. furiosus, in prin. item l. 8. §. nam furiosus. ff. de his qui sui vel alieni. l. 16. §. fin. ff. de ritu nuptiar. l. 22. §. si maritus ff. soluto matrimonio. l. 4. in fine. ff. de diuor. tijs. Nouell. 117. §. omnes igitur. M. I. R. d. cap. 8. reg. 46.

XV. Causa videtur, Aduersa coniugis valetudo perpetua: vt mutilatio alicuius membri, cecitas, senectus, lepra, &c. Sed reprobatur c. 1. cum c. sequente. de coniugio leproforum. 27. q. 2. c. decreta. §. Nicolaus. q. 7. c. hi qui matrimonium. Concor-
dant ea quæ habentur s. cap. 16. reg. 3.

XVI. Causa

XVI. *Causa est, Sententia iudicis pronunciantis diuortium. 35. q. 9. in prin. cum c. sequente. Cuius exceptio prima hac est: Nisi nulla lege sententia iudicis nitatur. 33. q. 2. c. si quis cum. §. fin. cum c. sequente. Altera exceptio est: Nisi cum ob impotentiam alterius sententia diuortij lata esset, impotens postea cum alio aliāue nuptias contraxerit. Quae exceptio approbatur per ea quae proposita sunt s. causa 13. except. 1. Tertia exceptio est: Nisi postea error in sententia ferenda commissus appareat. c. lator. 7. c. consanguinei. 11. de re iudicata. s. fraternitatis. 6. de frigidis & maleficiatis. c. sicut. 9. de testibus. 35. q. 9. c. loci nostri. §. fin. cum cc. sequentibus.*

XVII. *Causa est, Si coniunx coniugem ad peccandum incitet. 28. q. 1. c. vxor. c. idololatria.*

XVIII. *Causa: Si in eum casum matrimonium deuenierit, quo ab initio utiliter contrahi nō potuit. Hac causa approbatur exemplo cognationis spiritualis postea superuenientis, c. 1. in prin. vers. & dirimit post contractum. item §. fin. vers. & dirimens. de cognat. spirituali, in 6. Concordant ea quae habentur s. cap. 16. reg. 5. except. 7. M. 1. R. d. cap. 8. reg. 49. Huius causa in exemplo proposito exceptio prima est: Nisi per catechismum cognatio spiritualis sit contracta. Quae exceptio approbatur s. cap. 13. except. 21. repl. 1. Altera exceptio est: Nisi vir vel vxor suum filium de sacro fonte susceperit. c. 2. de cognat. spirituali. 30. q. 1. c. vlt. §. fin. Concordant ea quae habentur d. except. 7. in prin. Aliud proposita causa*

exemplum est, Si cum cognata vxoris maritus, vel cum mariti cognato vxorem habuerit, & ita adfinitas, qua matrimonium impedire solat, intercesserit. de quo exemplo vide *ſ. cap. 16. reg. 5. except. 6.* Tertium exemplum videtur in eo qui incestum commisit: nam hic ab initio matrimonium contrahere non potest, per ea qua proposita sunt *ſ. cap. 13. except. 31.* Verum in hac specie causa proposita exceptionem recipit, vt ostensum d. *except. 31. replic. 4.* Cui concordat *33. q. 2. c. si quis cum. vers. legitimam tamen.*

XXIX. Causa videtur, Pœnitentia alterutrius coniugis. Sed reprobatur d. q. 2. c. audiuius. c. de his vero. §. fin. & c. vlt.

XX. Causa est: Si coniunx coniugem absentem decessisse putans nuptias iterauerit, posteaq; absens fuerit reuersus: tunc enim posterius matrimonium dissoluitur. 34. q. 1. c. cum per bellicam. c. cum in captiuitate. item c. 2. §. fin. de secundis nuptijs.

*XXI. Causa est: Si cum ob impotentiam diuortium intercessisset, impotens nuptias iterauerit: hoc enim casu posterius matrimonium dirimitur, per ea qua proposita sunt *ſ. causa 13. excep. 3.**

XXII. Causa est: Si alter coniugum alterius vite sit insidiatur. 31. q. 1. c. si qua mulier. M. I. R. d. cap. 8. reg. 52.

XXIII. Causa videtur: Si maritus aliam vxorem ducendo, eam ad fidem Christianam conuertere possit. Hac causa reprobatur 32. q. 8. c. 1.

DE ACTIONE AD DISSOL-
uendum matrimonium, & ma-
trimoniū accusatione.

Cap. XIX.

HActenus causas dissoluendi matrimoniū enu-
merauimus: quarum pleraque tales sunt, ut
non ipso iure matrimonium dissoluant, sed
indigeant iudicis auctoritate, exemplo 35. q. 6. c. ab
isto. §. fin. cum c. sequente. item c. de comite. 3. in
prin. de diuortijs. Quibus concordant ea quæ habentur
s. cap. 17. in prin. Quia ergo propria auctorita-
te, quamuis iusta subsit causa, diuertere non licet:
constituta est actio, quæ ad dissoluendum matrimo-
nium agatur.

I. CAUSAE EX QUIBVS
actio proposita com-
petit?

Huiusmodi causas s. cap. prox. enumerauimus:
quibus (ut antea quoque monui) connumerari pos-
sunt, quæ s. cap. 13. & 14. exceptionum loco sunt
proposita. Præter exceptiones autem, quæ sub singu-
lū istis causis exposuimus, supersunt adhuc aliquot
generales, siue istis causis communes, quas hoc loco
subijciemus. Harum prima est: Nisi matrimonium
nondum fuerit perfectum, tunc enim ad illud dis-
soluendum denunciatio, non accusatio competit.
c. ad dissoluendum. 13. de desponsat. impuber. Secun-
da exceptio: Nisi reus reāue spoliatus spoliātūe

non restituatur. Hac exceptio dilatoria est, & ap-
 probatur c. ex conquestione. 10. c. literas. 13. de resti-
 tut. spoliator. 33. q. 2. c. historia. Concordant ea quæ
 proposita sunt §. cap. 17. in prin. Huius exceptionis
 replicatio prima hæc est: Nisi probationes sint pa-
 ratae, & actor de calumnia iurare sit paratus. Quæ
 replicatio approbatur certo modo d. c. 13. vers. pro-
 pterea melius videtur. Altera replicatio videtur:
 Nisi causa accusationis sit publica & notoria. Sed
 reprobatur c. porro. 3. in prin. de diuertis. Admitti-
 tur tamen in causa fornicationis, c. significasti. 4.
 eod. tt. Tertia replicatio est: Nisi vxor infidelis post
 conuersionem mariti cum eo habitare nolit, nec ad
 fidem velit conuerti, vel maritum ad mortale pec-
 catum pertrahere conetur. c. gaudemus. 8. §. qui au-
 tem. eod. tt. Plures huiusmodi replicationes vide §.
 cap. 17. quæst. 1. Quæ enim ibi exceptionum loco po-
 sita sunt, hic replicationum loco repeti possunt.
 Tertia exceptio est: Nisi reus sit absens. Hac exce-
 ptio dilatoria est, & approbatur c. quoniã frequen-
 ter. 5. §. si autem de carnali, vt lite non contestata.
 Huius replicatio est: Nisi reus contumaciter absit,
 vel ob crimen aliquod aufugit. d. §. si autem. vers.
 quia cum sine culpa sit absens. & c. 1. qui matrimo-
 nium accusare possunt.

II. QVIBVS ACCVSATIO MA- trimonij competit.

Consanguineis potius quàm extraneis competit,
 per ea quæ habentur §. quæst. 4. reg. 3.

III. APVD

III. APVD QVEM COM-
petit?

I. Regula: Non apud quemlibet, sed apud peritum canonum competit. c. 1. §. fin. de consang. & adfinitate.

II. Regula: Apud episcopum loci, non abbatem competit. c. accidentibus. 12. de excessibus pralatorū.

IIII. ADIUNCTA HVIUS
actionis, & de probatio-
nibus.

I. Regula: Ne lite pendente aliquid innouetur, cauetur c. tua scilicet. 4. de sponsa duorum. c. ad dissoluendum. 13. §. fin. de desponsat. impuber. Concor-
dant item ea qua habentur §. cap. 14. except. 13.

II. Regula: De probatione Vtri ea incumbat, si dubitetur vtrum cōstante matrimonio copula carnalis interuenerit, definitur c. 1. §. illa autem. de frigidis & maleficiatis. c. continebatur. 6. vers. quod si vir. de desponsat. impuber. 33. q. 1. c. requisuisti. §. fin. cum c. sequente.

III. Regula: Si de consanguinitate coniugum dubitetur: ea per consanguineos, non per extraneos testes est probanda. c. quoties. 5. in princ. de testibus. c. videtur 3. qui matrimon. accusare possunt. 35. q. 6. in prin. cum c. sequente. c. videtur. 9. quod autem parentes. Huius regula exceptio est: Nisi nulli consanguinei supersint: tunc enim extranei & veraciores testes admittendi. d. c. quoties. 5. in prin. vers. vel totidem senioribus. & d. q. 6. c. 1. in fine.

IIII. Regula: Si consanguinei, aut istis deficientibus extranei testes consanguinitatem affirmauerint: illorum testimonio regulariter standum est. 35. q. 6. c. notificamus. c. si duo, in prin. Huius exceptio prima est: Nisi testes iuramentum non prastiterint. d. c. notificamus. vers. quod si propinqui. Altera exceptio est: Nisi vnicus tantum sit testis. c. quoties. 5. in prin. de testib. & d. c. si duo, in prin. 35. q. 6. c. vlt. §. quod autem. Huius exceptionis replicatio est: Nisi matrimonium tantum per sponsalia sit initiatum, non firmatum: tunc enim vnus testis fide digni dictum matrimonium impedit. c. super eo. 22. §. super illa vero. de testibus. c. cum in tua. 27. de sponalibus. Tertia exceptio est: Nisi testes varient, ac contraria deponant. 35. q. 6. c. de parentela. Quarta exceptio est: Nisi de auditu testes deponant. Quae exceptio approbatur certo modo c. licet. 47. de testibus. c. tua nos. 7. in fine. de consang. & adfinitate. Quinta exceptio est: Nisi dicti ratio non sit sufficiens. Quae exceptio approbatur simul & declaratur definitione rationis sufficientis d. c. tua nos. & d. c. licet.

V. Regula: De forma iurisiurandi à testibus prestandi cauetur d. c. licet. §. testes autem. & c. quoties. 5. §. probatio. eod. tt. item 35. q. 6. c. si duo. §. fin. cum c. sequente. c. illud. c. de parentela. §. quae etiam iusiurandum.

VI. Regula: De impotentia probanda. Si ambo coniuges impotentiam affirmant, cum septima manu propinquorum iurare debent, se commisceri carnaliter

ualiter nequiuiffe. c. 1. in prin. verf. per verum iudicium. c. laudabilem. 5. §. fi autem quod nunquam. c. litera ueftra. 7. §. fin. de frigidis & maleficiatis. 27. q. 2. c. decreta. §. de his autem. 33. q. 1. c. quod autem. verf. per iuftum iudicium. c. requififti. §. quia fi mulier.

V II. Regula : Si de confanguinitate conftare non poffit : quid tunc faciendum fit, definitur 35. q. 6. c. fi duo.

V III. Regula : De iuramento à fe paratis preftando cauetur 35. q. 6. c. de parentela. §. fin. cum c. fequente.

IX. Regula : Iudex qui diuortij fententiam fert, fimul etiam de dote reftituenda poteft pronunciare. c. de prudentia. 3. de donat. inter vir. & vxor.

V. A D F I N E remedium propofite accufationis eft, denunciatio. de quo vide §. queft. 1. excep. 1.

DE IVRE MATRIMONII foluti. Cap. XX.

Prima regula : Sine caufa & fine iudicis auctoritate diuertens, per actionem ad matrimonium colendum compellitur : de qua dictum §. cap. 17.

II. Regula : Sine caufa diuertens excommunicatur. dift. 30. c. fi qua mulier. 32. q. 5. c. preceptum. Concordant item ea quæ habentur §. d. cap. 17. in princ. Huius regule exceptio eft : Nifi per iracundiam

diam diuerterit mulier mox reuersa. de pœnitentiâ
 distinct. l. c. diuortium. l. 33. ff. de ritu nuptiarum l.
 3 ff. de diuortijs. l. 48. ff. de reg. iuris. Nouell. 134. §.
 certè si qui.

III. Regula: Liberi ante diuortium nati habentur legitimi, & parentibus succedunt. c. 2. qui filij sint legitimi. Nouell. 117. §. sed & illud.

IIII. Regula: De sententia diuortij errore commisso retractanda dictum s. cap. 18. causa 16.

V. Regula: De nuptijs soluto matrimonio iterandis vide j. cap. prox.

VI. Regula: De bonis constante matrimonio adquisitis diuidendis cauetur c. 2. de donat. inter vir. & vxor. Cuius exceptio est: Nisi culpa eius qui quæsit bona diuidi petit, matrimonium sit solutum. c. penult. de consuetud.

DE REPETITIONE dotis,

VII. Regula: Dos soluto matrimonio mulieri est restituenda. c. 1. cum duobus cc. sequentibus. de donat. inter vir. & vxor. c. 2. §. fin. de coniug. seruor. l. vlt. C. soluto matrimonio l. vnica. §. illo proculdubio. C. de rei vxoria actione. M. I. R. lib. 3. cap. 9. reg. 29. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi culpa vxoris matrimonium sit solutum. c. plerunq. 4. de donat. inter vir. & vxor. l. 11. §. fin. ff. ad l. Iul. de adulterijs. l. 8. §. virum. C. de repudijs. M. I. R. d. reg. 29. except. 1. Altera exceptio est: Nisi pactum de larganda dote intercesserit. c. vlt. in fine. d. tr. de donat.

nat. inter vir. & vxor. M. I. R. d. reg. 29. excep. 7. Hu-
 ius replicatio prima hæc est: Nisi matrimonium ab
 initio inutiliter fuerit contractum. c. etsi necesse. 5.
 eod. tt. Instit. de nuptijs. §. si aduersus ea. l. 52. ff. de
 ritu nuptiarum. Altera replicatio est: Nisi non aequè
 de ante nuptias donatione ab vxore lucranda pactū
 factum sit. d. c. vlt. in fine. De qua re vide M. I. C. lib.
 4. cap. 17. reg. 24. Sed & plura de exceptione propo-
 sita vide d. lib. 4. cap. 15. except. 26. Tertia proposita
 regula exceptio est: Nisi consuetudo loci in contra-
 rium extet. d. c. vlt. in fine. M. I. R. d. reg. 29. excep. 8.
 Plures exceptiones vide M. I. C. d. cap. 15.

VIII. Regula: Aduersus possessorem etiam re-
 rum mariti dotis repetitio datur. c. ex literis. 5. de
 pignoribus. Plura de regula proposita vide M. I. C.
 lib. 4. cap. 14. quest. 5. reg. 2. Sed & similes regulas
 vide d. cap. 14. quest. 2.

IX. Regula: Apud iudicem etiam ecclesiasticum
 de causa diuortij cognoscentem dotis repetitio inci-
 denter potest tractari. c. de prudentia. 3. de donat.
 inter vir. & vxorem. M. I. R. lib. 3. cap. 9. in prin.

X. Regula: Etiam constante matrimonio dos re-
 peti potest, si maritus ad inopiam vergat. l. 24. in
 prin. ff. soluto matrimonio. M. I. R. d. cap. 9. reg. 21.
 excep. 1. Cui tamen repugnare videtur c. per vestras.
 7. de donat. inter virum & vxorem.

XI. Regula: Mariti bona mulieri tacitè pro dote
 sunt obligata. c. ex literis. 5. in fine. de pignoribus. De
 qua re vide plura M. I. C. lib. 4. ca. 14. quest. 5. reg. 2.

XII. Re-

XII. Regula : Alienatio fundi dotalis à marito facta non valet, sed mulieri vindicatio eius salua est, per ea qua habentur M.I.C. lib. 4. cap. 18. quaest. 5. in prin. M.I.R. d. cap. 9. reg. 47. Cuius tamen exceptio est : Nisi mulier praestito iureiurando alienationi consenserit. c. cum contingat. 28. de iureiurando. c. licet 2. eod. tit. in 6. M.I.R. d. reg. 47. except. 1. dist. 2. Plura de regula proposita vide d. quaest. 5.

DE DONATIONE ANTE
vel propter nuptias.

XIII. Regula : Quemadmodum mulier dotem, ita quoq; maritus rem ante nuptias donatam soluto matrimonio potest repetere. Quae regula approbatur simul & distinguitur c. ult. §. fin. de donat. inter vir. & vxor. M.I.R. d. cap. 9. reg. 62. except. 3. Huius regulae exceptio prima est : Nisi pactum de lucranda re donata intercesserit. Quae exceptio approbatur d. §. fin. de qua vide item §. reg. 7. excep. 2. M.I.R. d. except. 3. repl. 2. ubi etiam distinguitur. Altera exceptio est : Nisi morte vel culpa viri matrimonium sit solutum. de qua vide §. reg. proxim. Plura de regula proposita vide M.I.C. lib. 4. cap. 20. reg. 7. cum sequentibus. Hic autem obiter notanda est differentia inter dotem & antenuptialem donationem, qua habetur c. nuper. 6. §. fin. de donat. inter vir. & vxor.

XIIII. Regula : Si morte vel culpa viri solutum sit matrimonium : vxori petitio & retentio rei ante nuptias donata competit, per ea qua habentur M.

I.C.d.cap.20. quæst. 4. reg. 3. cum sequentibus. M. I. R. d. reg. 62. in prin. Cuius exceptio prima est: Nisi maritus nõ suam, sed alienam rem, vel cuius vsum fructum tantum habuit, donauerit. d. c. nuper. 6. Altera exceptio est: Nisi res consensu mulieris à marito fuerit alienata. Qua approbatur certis conditionibus c. peruenit. 4. de empt. & vendit. Sanè si iureiurando præstito mulier alienationi consensit, haud dubiè exceptione proposita repellitur. c. licet. 2. de iureiurando, in 6. De exceptione proposita vide item M. I. C. d. quæst. 4. reg. 1. except. 1.

*DE SECUNDIS NV-
ptijs. Cap. XXI.*

HActenus de nuptijs in genere actum est: nunc specialiter de secundis nuptijs agetur.

*I. PROPRIUM SECUNDA-
rum nuptiarum.*

Secunda nuptia non sunt benedicenda. c. 1. & c. vir autem. 3. de secundis nuptijs. M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 63.

*II. AN NVPTIAE SINT
iterandæ?*

Regulariter quidem secunda nuptia permittuntur, nec censentur iniusta. c. vlt. dist. 26. 27. q. 2. c. additur. 31. q. 1. c. penult. 32. q. 4. c. 1. M. I. R. d. cap. 8. reg. 61. Ratio huius regula habetur 31. q. 1. c. quomodo, in prin. Cōtradiceret tamē videtur d. q. 1. c. si qua fuerit. §. fin. cum c. sequente, c. hac ratione, c. quomodo,

modo. Cui obiectioni responderetur d. c. quomodo. §. fin. Planè propositæ regulæ exceptio prima hæc videtur: Nisi quis sapius quàm semel nuptias iterauerit. Sed reprobatur 31. q. 1. c. aperiant. & c. vlt.

II. Exceptio est. Nisi diuortio matrimonium sit solutum: tunc enim neutri vivente altero nuptias iterare permittitur. 27. q. 2. c. si quis sponsum. §. fin. 32. q. 1. c. dixit, in prin. 32. q. 7. in prin. cum c. sequente. c. licet. c. apostolus, in prin. c. fieri. c. placuit. c. dominus, in fine. c. omnes. c. fidelis. c. quemadmodum. c. quid in omnibus. §. his authoritatibus. c. vxor. c. bi verò. c. neq. furiosus. §. fin. c. vlt. item De diuortijs c. gaudemus. 8. §. qui autem. item De eo qui duxit in matrimonium, c. ex literarum. 4. Ratio propositæ exceptionis habetur 32. q. 1. c. dixit. §. fin. Apostol. canon. 47. M. I. R. d. cap. 8. reg. 64. Hæc autem exceptio non solum obtinet, si ex causa fornicationis diuortium factum sit, sed etsi ob aliam causam: ut puta ob hæresin, vel infidelitatem. 28. q. 2. in prin. cum c. sequente. Concordant ea quæ habentur s. cap. 8. causa 4. except. 2. Planè propositæ exceptionis replicatio prima hæc est: Nisi ob id coniuges fuerint separati, quòd matrimonium inutiliter ab initio fuerit contractum: tunc enim nuptias iterare licet. per ea quæ s. cap. 13. & 14 sunt proposita. Altera replicatio est: Nisi sponsa, non vxor fuerit dimissa. 27. q. 2. c. si quis sponfam, in fine, cum c. sequente. c. statutum, in prin. vers. & ipsa. Tertia replicatio est: Nisi ex causa iusta repudiatis nuptias iterare velit, non repudi-

repudiatus repudiataue. Quæ replicatio quamuis per ea quæ s̄ ead. except. in prin. proposita sunt, expressè reprobetur: approbati tamen videtur 32. q. 7. c. vxor, in fine. Cui obiectioni responder Gratianus d. q. 7. c. quod proposuisti. §. sed illud. Quarta replicatio est: Nisi ob incestus crimen diuortium factum sit. d. §. sed illud. vers. quidam verò. & d. q. 7. c. quædam. c. concubuiisti. c. si quis cum, in prin. Quinta replicatio est: Nisi ob frigiditatem viri vel sterilitatem vxoris diuortium sit factum: hoc enim casu repudianti nuptias iterare permittitur. 32. q. 7. c. quod proposuisti. c. si quis cum. §. fin. 33. q. 1. c. 1. c. requisisti. §. quia si mulier. Sexta replicatio est: Nisi ob insidias a coniuge cōiugi factas diuortium sit factum. 31. q. 1. c. si qua mulier. & c. 1. de diuortijs. Septima replicatio est: Nisi ob diutinam coniugu absentiam diuortium sit factum. Quæ replicatio videtur approbati & perlatum. 8. q. 1. filij sint legitimi. Octaua replicatio est: Nisi cum ob infidelitatem coniuges separati essent, repudiatus repudiataue repudiantem sequi uolit, sed vtrò ab eo discedat. c. quanto. 7. c. gaudemus. 8. §. qui autem. de diuortijs. 28. q. 2. c. si infidelis. Huius duplicatio est: Nisi non ex duobus infidelibus alter de nouo sit conuersus: sed ex duobus fidelibus alter in hæresin lapsus sit, ideoq; diuortium factum. tunc enim nuptias iterare non licet. d. c. 7. & d. c. si infidelis. §. hic distinguendum, in fine. Nona replicatio est: Nisi cum ob infidelitatem diuortium factum esset, repudiatus repudiataue

repudiantem quidem sequi volens, nolite conuerti,
vel repudiantem ad mortale peccatum pertrahere
conetur. d. §. qui autem. Decima replicatio est: Nisi
periculum sit, ne maritus uxorem adulteram occi-
dat: hoc enim casu permittendum illi est nuptias
iterare. 33. q. 2. c. si quod verius. Vndecima replica-
tio est: Nisi post diuortium mors alterutrius super-
uenerit: hoc enim casu superstiti nuptias iterare li-
cet. Quae replicatio approbatur simul & distingui-
tur 32 q. 7. c. hi verò c. quod proposuisti. §. fin. Cuius
duplicatio est: Nisi is edue, cuius culpa diuortium
factum est, superstes sit. d. c. hi verò. & d. §. fin. Con-
cordant ea quae habentur s. cap. 13. except. 33. Hac de
secunda exceptione.

III. Exceptio: Nisi is eadue, qui quauē religionem
vovit, nuptias iterare velit. c. consuluit. 10. de con-
uers. coniugat. distinct. 28. c. de Syracusana. §. fin.
Concordant ea quae habentur s. cap. 13. except. 30.
in prin. Huius exceptionis replicatio prima videtur:
Nisi inuita uxore vouerit religionem. Sed reproba-
tur c. quidam. 3. de conuers. coniugatorum. Altera
replicatio videtur: Nisi vouens religionem mona-
sterium non fuerit ingressus, nec vxor eius fuerit ve-
lata. Sed reprobatu c. ex parte. 9. cod. tt. Tertia res-
plicatio videtur: Nisi vouens contrahendo nuptias
infidelem ad fidem Christianam conuertere possit.
Sed & hac reprobatu 32. q. 8. in prin. cum c. sequen-
te. Hac de tertia exceptione: de qua tamen vide plu-
ra d. except. 30.

IIII. Ex-

1111. Exceptio est: Nisi clerici vxor eo mortuo nuptias iterauerit, distin. 28. c. quia sunt. c. si se cuiquam. c. si qua. c. de Syracusana. item distinct. 32. c. seriatim. §. fin. Huius replicatio est: Nisi clericus in vita maluerit clericatus officio carere, quàm ab vxore abstinere. 27. q. 2. c. multorum.

V. Exceptio: Nisi is eadē, qui quādē coniugem occidit, vel vita eius insidiatus insidiatūe est, nuptias iterare velit. c. 1. de diuortijs. 31. q. 1. c. si qua mulier. 23. q. 2. c. interfectores. in prin. c. quicunq. c. admonere. §. fin. autem publicam. vers. vxorem nunquam ducere. c. si quod verius. §. in præmissis. vers. si autem illas. Huius exceptionis replicatio est: Nisi lapsus iuuenilis incontinentia sit metuendus: tunc enim secunda nuptia indulgeri possunt. d. c. interfectores. in prin. vers. exceptis adolescentibus. & d. vers. si autem illas. ibi: nisi fortè propter lapsum.

VI. Exceptio est: Nisi raptā raptori suo nupserit. hoc enim casu alterutro mortuo, superstiti nuptias iterare non permittitur. 36. q. 2. c. si autem. §. sed si vnus. Plures proposita regula exceptiones vide §. cap. 13. cum sequente.

III. QUANDO NVPTIAE iterandæ?

I. Regula: Solutō matrimonio, mulier nuptias intra annum iterare non poterat iure ciuili. Quod si intra annum nupsisset, infamis efficiebatur, aliasq. pœnas sustinebat. M. I. C. lib. 1. cap. 20. quæst. 1. causa 13. & libro 4. cap. 5. quæst. 2. reg. 1. Sed hoc ius cor-

rigitur ac mutatur c. penult. & vlt. de secundis nuptijs. M. I. R. lib. 3 cap. 8. reg. 62. in fine.

II. Regula: Si culpa mulieris diuortium intercesserat: iure civili intra quinquennium nuptias iterare non poterat, per ea quæ habentur M. I. C. d. quast. 2. reg. 2. Sed iure pontificio in perpetuum nubere prohibetur, per ea quæ proposita sunt s. cap. 13. except. 31. & 33. De qua re dictum quoq; s. quast. prox. except. 2. replic. 11. dupl. 1. Quinimò licet culpa careat viuo tamen marito, à quo diuerxit, nuptias iterare non potest, per ea quæ habentur d. except. 2. in prin. Hac de secundis nuptijs: de quibus tamen vide plura M. I. C. d. cap. 5. cum cap. sequente 6.

DE CONCVBINIS.

Cap. XXII.

SVpereſt vt de iure concubinaris agamus. Eſt autem concubinaris regulariter licitus, diſtin. 34. c. is qui. c. Chriſtiano, in fine. l. 3. in fine. ff. de concubinis. M. I. R. d. cap. 8. reg. 76. Declaratur regula propoſita, definitione concubine d. diſtinct. 34. c. omnibus M. I. R. d. cap. 8. reg. 75. Planè contradicit regula propoſita d. diſtinct. 34. c. audite 32. q. 2. c. concubine, in prin. q. 4. c. nemo. c. dicat aliquis. Sed hiſce obiectionibus ſepoſitis, videamus quæ ſint propoſite regule exceptiones. Harum prima eſt: Niſi uxorem ſimul & concubinam quis habeat. Quæ exceptio elicitur ex d. c. is qui non. & d. c. Chriſtiano. verſ. ſi coniunx deeſt. Accedit 35. q. 2. c. de conſanguinitate

guinitate, in fine. Altera exceptio est: Nisi clericus concubinam habeat. Quæ exceptio approbatur per ea quæ habentur s. lib. prox. cap. 5. reg. 60. Plures propositæ regulæ exceptiones, sed & plura de iure concubinarum vide M I. C. lib 4. cap. 9. Hactenus de causis matrimonialibus sit dictum.

DE CONCILIIS.

Cap. XXIII.

Hactenus iura personarum, rerum & actionum ecclesiasticarum exposuimus, quæ per concilia & visitationes conseruantur ac rite administrantur. Ideoq; superest vt de concilijs & visitationibus subiiciamus. Ideoq; de concilijs in hoc, de visitationibus in sequenti capite dicetur.

I. DE nomine & nominis ratione cauetur dist. 15. c. 1. §. synodus autem, vsq; ad finem.

II. QUANDO ET QUOTIES habenda concilia?

I. Regula: Singulis annis habenda concilia prouincialia. c. sicut olim. 25. in prin. de accusationib. distin. 18. c. quoniam quidem, in prin.

II. Regula: Singulis annis bis habenda concilia prouincialia. dist. 18. c. de concilijs, in prin. c. propter ecclesiasticas, in prin. c. peruenit. c. quoniã, in prin. c. propter ecclesiasticas, in prin. apostol. canon. 36.

III. Regula: Regulares quolibet triennio concilia celebrabunt. c. in singulis. 7. in prin. de statu monachorum.

IIII. Regula: Aliquot certis diebus continuè habendum. d. c. 7. §. huiusmodi verò.

V. Regula: Primum cōcilium ante dies quadragesima, alterum circa tempus autumnii habendum. distin. 18. c. habeatur. Apostol. canon. 36. in fine. Mutatur tamen tempus prioris concilij, vt habeatur tertia hebdomada paschalis solennitatis, posterius idibus Octobris, d. distin. 18. c. propter ecclesiasticas. vers. semel quidem post. & §. secundum verò. Vt habeatur vndecima calend. Nouembris, cauetur De consecrat. distin. 3. c. placuit. vers. dies verò concilij.

III. A' QVIBVS HABENDA concilia?

Regulares quoq, canonici, abbates atque priores possunt ac debent habere peculiare concilium. c. in singulis. 7. in prin. & §. hoc ipsum. de statu monachorum.

IIII. QVI AD CONCILIA conuocandi?

I. Regula: Vniuersi sacerdotes cōuocandi. c. cum super. 9. de maiestate & obediē. & d. c. 7. in prin.

II. Regula: De suffraganeis episcopis conuocandis cauetur c. sicut olim. 25. in prin. de accusationib. item distinct. 18. c. propter ecclesiasticas. §. admo-
neant autem.

III. Regula: Capitula cathedralium ecclesiarū ad concilia prouincialia vocanda & admittenda. c. vlt. de his que fiunt à pralato.

IIII. Regula: De religiosis populum nō habentibus

ribus ad synodum nō cogendū cauetur & nimis praua 17. & ibi glossa. de excessibus pralatorum.

V. Regula: De abbatibus ad synodum non cogendis cauetur distin. 18. c. episcopus. item 18. q. 2. c. ult. vers. non enim. Huius regula exceptio prima hac est: Nisi rationabilis causa subsit. d. vers. non enim. & d. c. episcopus. Altera exceptio est: Nisi abbas primus post alios episcopos resideat. l. ex ore. 17. §. porro in priuilegio. vers. quare tenetur. item. §. fin. vers. propter quod. de priuilegijs. Tertia exceptio est: Nisi abbates populum habeant. c. quod super. 9. & ibi glossa. de maiortate & obedientia. Quarta exceptio est: Nisi concilium sit abbatum ac religiosorum peculiare. c. in singulis. 7. in prin. de statu monachorum.

VI. Regula: De hereticis ad synodum non conuocandis cauetur 24. q. 3. c. cum quibus.

VII. Regula: Imperatores synodis interesse non debent. dist. 96. c. vbinam. Cuius regula exceptio est: Nisi vniuersalis sit synodus. in qua de fide agitur. d. c. vbinam. vers. nisi fortè. & d. dist. 96. c. nos ad fidē.

VIII. Regula: Presbyteri, diacones, & omnes quotquot se laicos existimant, praesentes esse oportet. distin. 18. c. propter ecclesiasticas. §. in ipsis autem. c. antepenult. vers. ita ut ad concilium.

V. ANTECEDENTIA.

I. Regula: De inquirendis prius ijs qua correctione indigent, cauetur c. sicut olim. 25. §. vt autem id valeat. de accusationibus.

II. Regula: Absque apostolica sedis auctoritate synodum particularem vel concilium vniuersale congregare non licet. *distinct. 17. in prin. cum cc. sequentibus, vsq; ad c. ult. item 3 q. 6 c. dudum.* Huius regulæ exceptio est: Nisi non ad generaliter aliquid definiendum, sed ad corrigendum & indicendum id quod est statutum, concilia celebrentur. *distinct. 18. in prin.*

III. Regula: Absq; metropolitani & episcoporum auctoritate & consensu nemini licet congregare synodum. *distinct. 18. c. propter ecclesiasticas, in fine. & c. antepenult.*

IIII. Regula: Ne quis ex vocatis ad synodum religiosorum plus quam sex euectiones & octo personas secum adducat, cauetur *c. in singulis. 7. in prin. vers. hoc adhibito. de statu monachorum.*

VI. ADIUNCTA CONCILIORUM.

I. Regula: De presidentibus synodi ordinandis cauetur *d. c. 7. §. aduocent autem.*

II. Regula: De ordine sessionum cauetur per ea quæ proposita sunt *5. lib. prox. cap. 8. quest. 6. reg. 1. cum sequentibus.*

III. Regula: De iuramento synodali cauetur *35. q. 6. c. episcopus.*

IIII. Regula: De inquisitis quæ correctione indigent, in concilio proponendis, cauetur *c. sicut olim. 25. §. ut autem. vers. & ea fideliter. de accusationib.*

V. Regula: De corrigendis excessibus, & maioribus

yibus reformandis, & querelis dyjudicandis in concilio cauetur d. c. 25. in prin. vers. in quibus. & d. §. ut autem. vers. ut super his. item distin. 18. c. de concilijs. vers. in quibus. c. propter ecclesiasticas, in prin. & c. antepenult. in prin. item De statu monachor. c. in singulis 7. §. huiusmodi verò. Apostol. canon. 36.

VI. Regula: De inquirenda culpa presidentium priorum cauetur c. ea quæ 8. §. sequentes. vers. idem etiam. d. it. de statu monachorum.

VII. Regula: De dissidentibus episcopis reconciliandis cauetur distin. 90. c. dissidentes.

VIII. Regula: De visitatoribus eligendis & horum officio cauetur d. c. in singulis 7. §. ordinetur etiam.

IX. Regula: De sequentis concilij vel capituli loco definiendo cauetur d. c. 7. §. prouiso.

X. Regula: De cauendo, ne ecclesia à laicis ledatur, cauetur d. c. 7. §. fin.

XI. Regula: De vita communiter celebranda & communibus expensis cauetur d. c. 7. §. & qui conuenerint.

XII. Regula: De muneribus à subditis accipiendis vel offerendis cauetur distinct. 18. c. quoniam. §. fin. & c. de eulogijs.

XIII. Regula: De meditatione & sollicitudine episcoporum congregatorum circa mandata diuina cauetur d. c. quoniam. §. dum autem.

VII. EVENTVS CONCILIORUM.

I. Regula: De contumacia vocatorum non venientium,

tium, vel non habentium singulis annis synodum coercenda, cauetur dist. 18. c. non oportet. c. peruenit. c. quoniam. §. hunc ergo. c. episcopus. c. placuit. c. si quis autem. c. si episcopus. c. si quis episcoporum.

II. Regula: De statutis publicandis cauetur distinct. 18. c. vlt.

III. Regula: De die paschatibus annunciando cauetur De consecrat. distin. 3. c. placuit ut postquam.

IIII. Regula: De statutis concilij obseruandis cauetur c. in singulis. 7. §. Et quod statutum. §. si verò. vers. ceteris irrefragabiliter. de statu monachorum. item c. sicut olim. 25. §. ut autem. vers. Et quae statuerint. de accusationibus.

V. Regula: De poena transgressorum cauetur d. c. 25. §. fin.

VI. Regula: De ijs quae in synodo expediri non possunt, ad Pontificem referendis, cauetur d. c. 7. §. si vero. item distinct. 18. c. de concilijs, in fine. Haec de concilijs.

DE VISITATIONIBVS.

Cap. XXIIII.

I. EX QVIBVS CAVSIS VISITATIO instituenda?

Si suspecta sit haeresis. c. excommunicamus. 13. §. adiungimus. de haereticis. Huius causa aliarumque similium exceptio generalis videtur: Nisi episcopi suffraganei non sint negligentes. Sed reprobat. c. vlt. de censibus, in 6. M. I. R. lib. 3. cap. 7. reg. 67.

II. QVI

II. QVI VISITANDI?

I. Regula: Omnes visitandi, nulla prescriptione obstat. c. cum ex officij. 16. §. nos igitur. vers. quemadmodum nec contra. de prescriptionib.

II. Regula: Clericos & populum visitabit, maiores & minores. c. 1. in prin. & §. deinde. de censibus, in 6.

III. Regula: Prius propriā, deinde suffraganeorū dioeceses visitare debet. d. c. 1. in prin. & §. deinde.

III. A QVIBVS VISITANDUM?

Ab archiepiscopo visitandum. d. c. 1. in prin. & c. ult. in prin. eod. tit.

IIII. PER QVOS VISITANDUM?

Si ipse visitare non possit, per alium visitare liceat. 10. q. 1. c. episcopum.

V. QVOTIES VISITANDVM?

I. Regula: Sapius visitare potest. c. 1. §. postquam, & c. ult. de censibus, in 6. 18. q. 2. c. visitandi. & c. non semel, in prin.

II. Regula: Singulis annis visitandum. 10. q. 1. c. relata est. c. decreuimus. & c. episcopum, in prin.

VI. ANTECEDENTIA VISITATIONEM.

De consilio suffraganeorum prius requirendo, & decreto in scriptis proponendo, cauetur c. 1. §. postquam autem, vers. prius tamen. de censib. in 6.

VII. AD.

I. Regula: Curet viſitator, vt reparentur oratoria. 10. q. c. decreuimus. verſ. & ſi qua fortè. c. episcopum. verſ. vt exquirat.

II. Regula: Corrigere ac reformare debet, qua corrigenda ac reformanda reperiet. c. in ſingulis. 7. §. ordinentur etiam. verſ. corrigentes c. ea qua. 8. in prin. de ſtatu monachor. c. procurationes. 23. §. porro. de cenſibus.

III. Regula: Viſitator debet à clericis exquirere, qualiter baptiſma, miſſam & cetera officia peragant: & ſi defectus inueniatur, ignaros inſtruere debet. 10. q. 1. c. episcopum. §. fin. & c. placuit, in prin. item c. 1. §. ſanè huiusmodi. de cenſibus.

IIII. Regula: Ordinare debet, vt catechumeni ante viginti dies baptiſmi ad purgationem exorcismi veniant, in quibus diſcant Credo in Deum. d. c. placuit. verſ. & hoc modis omnibus.

V. Regula: Debet docere laicos, vt fugiant idolatriam & omnia mortalia crimina: & quod ſibi nolunt fieri, ne alijs faciant: vt fidem rectam teneant. quo facto, ad alium locum pergere debet. d. c. placuit. §. poſtquam ergo. item De cenſibus c. procurationes. 23. §. porro. verſ. predicationi.

VI. Regula: Non debet querere qua ſua ſunt, ſed qua Ieſu Chriſti. d. §. porro.

VII. Regula: Si rectorem loci inuenerit loco remouendum: proprio episcopo hoc denunciare debet, vt cum

Ut eum remoueat: quòd si eum non remouerit, Papa hoc referat c. in singulis. 7. §. ordinentur. vers. ita quod si. de statu monachor.

VIII. Regula: Monachos delinquentes per abbatem loci corrigi faciat, eisq; pœnitentiam iniungi. c. ea qua. 8. in prin. vers. ita tamen quod monachos. eod. tt.

IX. Regula: Monachos contumaces ac rebelles regulari censura percellere debet absq; personarum respectu. d. c. 8. §. ipsi etiam visitatores.

X. Regula: Si commodè vel absq; difficultate ad locum aliquem accedere nequit, clericos ac laicos eius loci ad alium congruum locum conuocare debet. c. i. in prin. vers. & si commodè. de censibus, in 6.

XI. Regula: Postquam ab vna diœcesi ad aliam transferit, ad priorem reuerti non debet, priusquam omnes alias diœceses visitauerit. Quæ regula approbatur simul & distinguitur d. c. i. §. ex quo tamen. & §. postquam.

XII. Regula: Diffamatos ordinarijs denunciare debet, vt ipsi inquirât: notoria crimina ipse puniet. d. c. i. §. sanè huiusmodi. vers. quod si de aliquibus.

XIII. Regula: Culpam priorum visitorum inquirere debet. c. ea qua. 8. §. sequentes. de statu monachorum.

XIV. Regula: Visitor potest confessiones subditorum audire, eosq; absoluerè, vel pœnitentiam eis iniungere. c. vlt. §. fin. de censibus, in 6.

XV. Regula: Ne subditis interdicator veritas in
inquisi-

inquisitionibus indicanda, debet curare. c. quia plerique. 4. de officio ordinarij, in 6.

XVI Regula: Episcopus visitans monasterium, non tenetur accipere monachos illius monasterij pro tabellionibus; nec debet esse solus, sed duos vel tres clericos cum notario, qui etiam clericus sit, debet assumere, non seculares introducere. c. vt iuxta. 17. de officio ordinarij. extrauagan. comm. 1. de officio ordinarij.

XVII. Regula: Ne ipse vel suorum aliquis munus accipiat, cauetur c. 1. §. procuraciones, vsque ad §. fin. & c. exigit. 2. de censibus, in 6.

XVIII. Regula: Ne sumptibus subditos grauet, cauetur Clement. 2. de censibus. 10. q. 3. c. quia cognouimus. c. cauendum. c. inter cetera. §. cum verò. c. relatum. c. vltim. 18. q. 2. c. visitandi, in fine. Vide item 5. lib. proxim. cap. 8. quæst. 8. reg. 8. item 3. lib. proxim. cap. 1. reg. 4. Pœna, si iniquis sumptibus ecclesiis grauauerit, proponitur c. procuraciones. 23. §. fin. de censibus.

XIX. Regula: Ne vltra vnum diem in vna basilica moretur, cauetur 10. q. 3. c. inter cetera. vers. aut amplius.

XX. Regula: De numero personarum & equorum, quibus visitantes vti debent in visitationibus, cauetur c. cum apostolus. 6. in princ. & §. fin. item c. procuraciones. 23. in prin. vers. & tunc euectionum. de censibus. c. cum ad quorundam 7. de excessib. pralatorum,

XXI. Re-

XXI. Regula: Ne sumptuosas epulas querant, sed oblati sint contenti, cauetur d. c. cum apostolus. 6. in princ. vers. nec sumptuosas. Clement. ad nostrum. 2. eod. tt. de censibus. 10. q. 3. c. illud, in fine. & c. vlt. §. fin.

XXII. Regula: Non patiatur à quoquam presumi de rebus ecclesie, nisi cui fuerit iniuncta visitatio, distinct. 61. c. vlt.

XXIII. Regula: Ne venationibus indulgeat visitator, cauetur d. c. cum apostolus. 6. in prin. vers. nec cum canibus.

XXIV. Regula: In proprio gradu visitatores suscipiantur, & inuitetur ad verbum faciendū, & oblationē consecrandā. 7. q. 1. c. episcopi vel presbyteri.

XXV. Regula: De stipendio visitorum cauetur 12. q. 2. c. charitatem. §. fin.

XXVI. Regula: De procurationibus seu sumptibus praestandis visitatori, eiusq. familiae, cauetur c. cum nuper. 25. de censibus. c. si episcopus. 6. de officio ordinarij, in 6. c. 1. §. deinde, in fine. de censibus, in 6. Clement. 1. eod. tt. Huius regulae exceptio prima est: Nisi non sit manifesta & necessaria causa visitationi per alium instituta. Quae exceptio videtur approbari c. procuraciones. 23. in prin. d. tt. de censibus. Altera exceptio est: Nisi non visitepiscopus: tunc enim procuraciones exigere non potest. c. exigit. 2. vers. siue visitationis officio. de censibus. in 6. & d. c. 6. §. fin.

XXVII. Regula: Omnes ecclesia & monasteria
cuius

eius provincie qua visitatur, ad procuraciones visitatorum conferre tenentur. c. sopita. 14. de censibus. Huius regula excerptio prima videtur: Nisi aliqua ecclesie nunquam vel multis annis procuraciones soluerint. Sed reprobatur c. cum ex officio. 16. de prescriptionibus. c. venerabili. 4. de censibus. Altera excerptio videtur: Nisi ecclesie sint de nouo conuersae. Sed & hac excerptio reprobatur c. super eo. 22. d. 11. de censibus. Tertia excerptio videtur: Nisi ecclesia sita sit in propria diocesi visitantis. Sed reprobatur d. c. 24. vers. quod eorum monasterium. & ibi glossa. Quarta excerptio est: Nisi priuata sint oratoria. c. vii. de censibus. Quinta excerptio est: Nisi à procuracionibus prestandu nonnulla ecclesia immunitatem fuerint consecuta. Quae excerptio ipso quidem iure subsistit, Clement. 1. vers. nisi forsan. de censibus: verum eius replicatio prima est: Nisi generalis sit immunitas, non à procuracionibus specialis. c. cum venerabilis. 21. de censibus. Altera replicatio est: Nisi ecclesia post impetratam immunitatem fuerit adquisita. Clement. 1. §. fin. eod. tt.

XXV III. Regula: Ne procuratio in pecunia, sed in speciebus seu victualibus exigatur, cauetur c. 1. §. procuraciones. c. exigit. 2. de censibus, in 6. Huius excerptio est: Nisi volens pecuniam offerat. Quae excerptio approbatur iure nouo, c. felicis. 3. eod. tt.

XXIX. Regula: Singulis diebus non nisi vnā procuracionem accipere debet, licet plura loca visitauerit, d. c. felicis. 3. §. adyccientes.

XXX. Re-

XXX. Regula: De quantitate procurationis: taxatur, & poena transgressori imponitur extrauag. com. 1. de censibus.

XXXI. Regula: De visitandis monialibus specialiter cauetur Clement. attendentes. 2. de statu monachorum. Hæc de actibus ecclesiasticis sunt dicta.

LIBRI QVARTI FINIS.

METHODI IVRIS PONTIFICII

LIBER V.

DE RELIQUO IVRĒ
pontificio.

ACTENVS qua de iure & legibus. de magistratibus, de iudicijs tam publicis quàm priuatis, nec non de personis, rebus & actibus ecclesiasticis, quibus causas matrimoniales subieciimus, in iure pontificio habentur, exposita & in ordinem redacta sunt. Præter ista verò alia nonnulla in eodem iure continentur, ad ius publicum & priuatum personarum, rerum & actionum pertinentia, qua in hoc libro exponemus, ordine

Methodi iuris ciuilib
seruato.

ff

DE

METHODI IVRIS PONT.
DE IVRE PVBLICO.
Cap. I.

Quanquam pleraq; ex ijs qua hucusq; quatuor libris exposita sunt, ad ius publicum pertinent: tamen prater ea, nonnulla alia de publico iure restant, de quibus in hoc capite diceretur.

I. Regula: Multa alicui indicta iure civili pertinet ad fiscum. l. 5. C. de modo multarum. Secus tamen obseruatur iure pontificio, per ea qua habentur s. lib. 1. cap. 7. quaest. 1. reg. 4.

II. Regula: Non potest episcopus nouum vectigal imponere monasterio. c. scientes. 3. & c. innouamus. 10. de censibus.

III. Regula: Non debetur census, cuius causa ignoratur. c. peruenit. 5. eod. tit.

IIII. Regula: Ne ratione census vel alterius exactionis plus debito exigatur, cauetur c. ea qua de. 12. d. tit. & c. quia pleriq; 8. de immunitate eccles. Concordat M. I. C. lib. 3. cap. 14. quaest. 6. reg. 3. Plura de censu persoluendo vide j. cap. 4.

V. Regula: Pedagagia & vectigalia noua sine consensu principis imponere non licet. c. innouamus. 10. de censibus. Concordat M. I. C. lib. 3. cap. 15. quaest. 2.

VI. Regula: De re militari. Militare peccatum non est, per ea qua proposita sunt s. lib. prox. cap. 6. quaest. 7. reg. 8.

VII. Regula: Quibus diebus à bellicis actibus feriandum, desinitur c. 1. de treuga & pace. Huius regula

regula exceptio est: Nisi necessitas urgeat. 23. q. 8. c. si nulla.

VIII. Regula: Quae tempore belli securitate gaudeant, desinitur c. ult. de treuga & pace.

IX. Regula: De arte balistariorum & sagittariorum aduersus Christianos non exercenda cauetur c. vnico, de sagittarijs.

X. Regula: De torneamentis non exercendis cauetur c. 1. in prin. de torneamentis. Mutatur ac tollitur hac regula extrauag. Ioann. XXII. vnica, eod. tit. Accedit M. I. R. lib. 3. cap. 10. reg. 117.

XI. Regula: Conuenticula prohibentur De consecrat. distin. 3. c. ne quis ieiunet. vers. & ad alienas. Concordat M. I. C. lib. 3. cap. 28. in prin.

XII. Regula: Collegium constituere sine auctoritate superioris non licet. c. dilecta. 14. de excessib. praelator. Concordat l. 3. §. 1. ff. de collegijs.

XIII. Regula: Collegium siue corpus debet habere syndicum. c. vnico, de syndico. Vide item S. lib. 3. cap. 1. reg. 13.

XIIII. Regula: Quod vniuersitati debetur, non debetur singulis ex vniuersitate. c. cum clerici. 19. de verborum signific. Vide M. I. C. lib. 3. cap. 28, quast. 3. reg. 3.

DE STUDIIS ARTIVM liberalium.

XV. Regula: De magistris & doctoribus artium liberalium vbiq; constituendis cauetur distinct. 37. c. de quibusdam.

XV I. Regula: De mercede ac salario magistris ac doctoribus artium liberalium decernendo cauetur c. 1. c. quia nonnullis. 4. & c. vlt. §. fin. de magistris. Concordat M. I. C. lib. 3. cap. 28. de alijs personarum speciebus, quæst. 1. reg. 4.

XV II. Regula: Ne pro licentia docendi aliquid accipiatur, cauetur d. c. 1. §. pro licentia. & c. prohibeas. 2. c. quanto 3. eod. tit. Excipitur certa quantitas: de qua j reg. 20.

XV III. Regula: Ut gratis doceant magistri, cauetur d. §. pro licentia.

XIX. Regula: Ne alicui volenti docere facultas negetur. d. §. pro licentia.

XX. Regula: De iuramento ab eo qui ad doctoratus vel magisterij honorem promouetur, circa expensas prestando cauetur Clement. cum sit nimis. 2. de magistris.

XX I. Regula: Præceptores artium liberalium causas suas agere & defendere in iudicio prohibendi non sunt. c. cum deputari. 16. de iudicijs.

XX II. Regula: De professoribus linguarum Hebraica, Arabica & Chaldaica instituendis cauetur Clement 1. de magistris.

XX III. Regula: Medici ante omnia infirmum ad confessionem inducere debent, nec quidquam iri suadere, quod ad periculum animarum tendat. c. cum infirmitas. 13. de pœnitentijs.

XX IIII. Regula: De Theologia studiosis ad scholas transmittendis cauetur c. vlt. de magistris.

XXV. Re-

XXV. Regula: Poeta non legendi. dist. 37. c. ideo prohibetur, in prin. Hec de studijs artium liberarium: de quibus vide item M.I.C. lib. 3. cap. 28.

DE IVRE CIVITATVM.

XXVI. Regula: Refertur ad vniuersos quod publicè fit per maiorem partem. l. 120. §. 1 ff. de regulis iuris. Cui contradicere videtur l. q. 7. c. quoties à populo.

XXVII. Regula: De ornatu ciuium & fuco mulierum cauetur De cōsecrat. dist. 5. c. fucare. Vide item M.I.C. lib. 3. cap. 32. de reliquis reb. ciuitatū, reg. 7.

XXVIII. Regula: Ne in templis vel cæmeterijs mundina celebrentur, cauetur c. decet. 2. §. cessent in ecclesijs. de immunit. ecclesiar. in 6.

XXIX. Regula: Ne consultationes vel concilia ciuium fiant in templis, cauetur d. c. 2. §. cessent in locis.

XXX. Regula: Ne die solenni, pratermisso ecclesia conuentu, ad spectacula eatur, cauetur De cōsecrat. distin. 1. c. qui die solenni.

XXXI. Regula: A muneribus & collectis cæcus immunis est. c. licet multum. 4. de censibus. Concordat in personalibus muneribus. l. 1. c. qui morbo se excusant.

XXXII. Regula: Plures alie sunt excusationum causa, quibus quis à muneribus excusatur, quas enumeravi M.I.C. lib. 3. cap. 37. Quarum exceptio generalis est: Nisi ad munera nominatus non appellauit. Quae exceptio approbatur d. lib. 3. cap. 38. ex-

cept. 3. Cuius replicatio prima est: Nisi non solenniter ad munera sit nominatus. 2. q. 6. c. ei qui appellat. §. est autem. & l. 27. C. de appellationibus. Altera replicatio est: Nisi minor viginti quinque annis ad munera nominatus non appellauit. d. c. ei qui appellat. §. item si propter. & l. 8. C. quando provocare non est. Plures huiusmodi exceptiones vide M. I. C. d. cap. 38. Hæc de iure publico.

DE IVRE PERSONARUM. Cap. II.

Inter iura personarum primum locum obtinet ius inter maritum & uxorem. Sed de eo actum s. lib. prox. cap. II. cum sequentibus. Ideoque hic omisso, quid de reliquo personarum iure canonibus cautum sit, in hoc capite exponemus. Divisio autem personarum in clericos & laicos habetur 12. q. 1. c. duo sunt.

DE IVRE INTER PARENTES & LIBEROS.

I. Regula: Liberi parentibus reuerentiam & obsequium debent. 33. q. 5. c. est ordo. Cuius exceptio videtur in cultu diuino. Sed reprobatu dist. 30. c. 1. Plura de regula proposita vide M. I. C. lib. 4. cap. 21. quest. 5. reg. 2.

II. Regula: Pater filium castigare debet, quod est charitatis. 23. quest. 5. c. non putes.

III. Regula: Pater filios alere debet. dist. 30. c. si quis reliquerit. M. I. R. lib. 3. c. 11. reg. 2. Huius regula
exceptio

exceptio est: Nisi ex iniusto matrimonio sint nati. Quæ exceptio approbatur M. I. C. d. quæst. 5. reg. 10. except. 5. Sed contradicit c. cum haberet. 5. §. fin. in fine. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. M. I. R. d. reg. 7. except. 2. Plures huiusmodi exceptiones, pluræq; de regula proposita vide d. reg. 10. & M. I. R. d. reg. 7.

IIII. Regula: Si alter coniunx ad fidem Christianam redeat, altero in hæresi manente: apud conuersum filij alendi & educandi sunt. c. 2. de conuersione infidelium.

V. Regula: Mater infantem ipsa nutrire, non alij nutriendum tradere debet. distinct. 5. c. ad eius. §. praua autem.

DE NATURALIBVS

liberis.

VI. Regula: Naturales liberi dicuntur, qui non ex iustis nuptijs sunt procreati. 32. q. 4. c. vltim. §. naturales. Concordat M. I. C. lib. 4. cap. 24. quæst. 2. reg. 1. Cuius regulæ exceptio prima est: Nisi publicè in facie ecclesiæ sine contradictione matrimonium sit contractum. c. cum inter. 2. c. peruenit. 11. & c. ex xenore. 14. qui filij sint legitimi. De qua tamen exceptione vide item §. lib. proxim. cap. 12. quæst. 6. reg. 10. in fine. & M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 17. excep. 2. & cap. 11. reg. 23. except. 1. Cuius replicatio est: Nisi vterque parens vitium matrimonij sciuerit. c. vlt. §. si quis verò. de clandestina desponsat. Altera exceptio est: Nisi parentes infideles, qui iniustas nu-

ptias contraxerunt, postea ad fidem sint conuersi, c. vlt. qui filij sint legitimi. M. I. R. lib. 3. cap. 8. reg. 17. except. 5. Plures huiusmodi exceptiones vide M. I. C. d. cap. 24. in fine.

VII. Regula: Naturalis filius per subsequens matrimonium legitimatur. c. 1. qui filij sint legitimi M. I. R. lib. 3. cap. 11. reg. 25. Cuius exceptio est: Nisi filius sit adulterinus. c. tanta est. 6. eod. tr. M. I. R. d. reg. 25. except. 2. Plura de regula proposita eiusq. exceptionib. vide M. I. C. d. cap. 24. q. 3. causa 2.

VIII. Regula: Naturalis legitimatur per rescriptum Papae. c. per venerabilem. 13. qui filij sint legitimi. M. I. R. d. cap. 11. reg. 26. Cuius exceptio est: Nisi filius sit adulterinus. d. c. 13. §. fin. M. I. R. d. reg. 26. except. 22. Plures exceptiones colligi possunt ex d. c. 13. item M. I. C. d. quest. 3. causa. 3.

IX. Regula: De probatione, si queratur utrum naturalis, an legitimus sit filius? cauetur c. per tuas. 12. d. tr. M. I. R. lib. 2. cap. 11. in verbo Filius in dubio.

X. Regula: Naturales aequè ac legitimi honesti esse possunt. 32. q. 4. c. sicut satius. §. vndecunq.

XI. Regula: Naturales liberi matris, non patris conditionem sequuntur. 32. q. 4. c. vlt. Vide item J. reg. 19. & M. I. C. lib. 4. cap. 24. quest. 4. reg. 7. item lib. 6. cap. 3. causa 1. except. 1.

XII. Regula: Actio qua queritur utrum quis legitime natus sit? apud ecclesiasticum iudicem competit, non civilem, quamuis incidenter proponatur, c. lator. 5. & c. causam. 7. qui filij sint legitimi.

XIII. Regu-

XIII. Regula: Hæretici liberos suos in potestate sua non habent. Ideoq; emancipatio ab ijs facta nihil operatur. c. quicumq; 2. §. fin. de hæreticis, in 6.

XIV. Regula: Episcopalis dignitas filium à patris potestate liberat. distin. 54. c. si seruus sciente. §. sed & ius patriæ. M. I. R. d. cap. 11. reg. 45. except. 1.

XV. Regula: Si pater filium languidum exposuit, vel alimenta ei denegauit: per hoc patriam potestatem amittit. c. unico, de infantib. & languidis expositis. Contradicit l. 16 C. de nuptijs. Hac de iure inter parentes & liberos: de quo vide plura M. I. C. lib. 4. cap. 21. & deinceps.

DE TUTELA ET CURA.

XVI. Regula: A tutela & cura excusantur clerici & monachi. dist. 88. c. vlt. 16. q. 1. c. generaliter. 21. q. 3. c. Cyprianus. l. 40. C. de episcopis & clericis.

XVII. Regula: Pubertate pupilli finitur tutela, per ea quæ habentur M. I. C. lib. 5. cap. 8. causa 1. Cuius definitio habetur ibidem. Cui tamen contradicit c. puberes. 3. de desponsat. impub.

XVIII. Regula: Tutor tenetur defendere pupillum, & iudicium nomine eius suscipere, per ea quæ habentur M. I. C. lib. 5. cap. 11. quæst. 3. reg. 1. in prin. Cuius exceptio est: Nisi tutor esse desierit. c. ex parte. 67 de appellationib. Plura de exceptione proposita vide d. reg. 1. except. 1. Sed & plures exceptiones vide d. reg. 1.

DE IVRE SERVORVM.

XIX. Regula: Natus ex serua seruus nascitur, per

ff § ea quæ

ea quæ habentur M.I.C.lib.6. cap.3. in princ. Cuius exceptio prima videtur: Nisi ex patre libero conceptus sit. Sed reprobatur 32. q. 4. c. vlt. Concordat d. cap. 3. causa 1. except. 1. Admittitur tamen exceptio hæc, si consuetudine aliud sit receptum. c. licet. 3. de coniugio seruorum. Altera exceptio est: Nisi postquam mater ex seruitute ad libertatem peruenit, natus est. c. vnico, de natis ex libero vëtre. Concordat M.I.C. d. causa 1. except. 5. Tertia exceptio est: Nisi ex seruo patre, matre libera sit natus d. c. vnico, & c. vlt. de seruis non ordinandus. & ibi glossa. Plures exceptiones vide d. causa 1.

XX. Regula: Si liber homo per plures annos pro seruo habitus sit: ob id tamen seruus non efficitur. 16 q. 3. c. placuit. §. penult. Concordat M.I.C. d. cap. 3. causa 9.

XXI. Regula: Si infans expositus tollatur & educetur, seruus educantis efficitur. Quæ regula videtur approbari distinct. 87. c. vlt. Sed contradicit c. vnicum. §. fin. de infantibus expositis. Sed & contradicit M.I.C. d. cap. 3. causa 14.

XXII. Regula: Si dominus seruum agrum dereliquerit, vel alimenta ei denegauerit: dominium eius amittit. c. vnico, de infantibus & languidis expositis. Concordat M.I.C. lib. 6. cap. 4. causa 17.

XXIII. Regula: Si seruus Iudæi Christianus fieri desideret, per hoc liber efficitur. distinct. 54. c. nulla. §. fin. cum cc. sequentibus, vsque ad c. si seruus absente.

XXIV. Regula: Si seruus episcopus sit factus, per hoc liber efficitur. distinct. 54. c. si seruus sciente. §. episcopalis.

XXV. Regula: Si seruus sciente domino & non contradicente clericus sit factus, liber efficitur, per ea quæ proposita sunt §. libro 3. capite 4. quæst. 2. reg. 7. except. 1.

XXVI. Regula: Manumissione quoq, seruus liber efficitur, per ea quæ habentur M. I. C. lib. 6. cap. 5. quæst. 3. in prin. Cuius exceptio prima est: Nisi quis non suum, sed alienum seruum manumiserit. Quæ exceptio approbatur per ea quæ habentur M. I. C. lib. 6. cap. 6. except. 11. in prin. Cuius replicatio prima est: Nisi prælatus ecclesiæ seruum ecclesiæ manumiserit. 12. q. 2. c. si quos, in prin. c. cum redemptor. Huius duplicatio prima hæc est: Nisi episcopus nihil de suo ecclesiæ contulerit. d. q. 2. c. etsi illi. item c. episcopi qui nihil. 4. de rebus ecclesiæ alienandis. Altera duplicatio est: Nisi abbas monasterij seruum manumiserit. distinct. 54. c. abbati vel monacho. Altera proposita exceptionis replicatio est: Nisi sacerdos, qui ecclesiæ aliquid relinquit, vel pradia ei adquisiuit, seruos ecclesiæ iuxta rei collatæ modum, quem canones decreuerunt, manumiserit. c. consensus. 3. de rebus ecclesiæ alienandis. Tertia replicatio videtur: Nisi abbas seruum monacho donatum manumiserit. Sed reprobatur 17. q. 4. c. in venditionibus. §. 1. Hæc de prima exceptione. Altera proposita regula exceptio est: Nisi non vindicta sit

fit facta manumissio. Cuius replicatio est: Nisi in ecclesia sit facta manumissio, vel ecclesia per testamentum seruus commendatus distin. 87. c. eos qui. §. in ecclesia. Concordat M. I. C. lib. 6. cap. 7. except. 43. replic. 1. Plures replicationes vide d. except. 43. Sed & plures proposita regula exceptiones vide M. I. C. d. cap. 5. cum quatuor capp. sequentibus.

XXVII. Regula: Seruus ecclesie manumittendus tempore manumissionis cauere debet, se de familia esse ecclesie, & ab eius obsequio se non recessurum, eamq. cautionem renouare tenetur. 12. q. 2. c. de libertis. §. fin. cum c. sequente.

XXVIII. Regula: Manumisso regulariter debetur peculium, per ea quae habentur M. I. C. lib. 6. cap. 10. quaest. 13. reg. 6. in prin. Cuius exceptio: Nisi cum manumitteretur, peculium illi nominatim fuerit ademptum. distin. 54. c. de rebus, in prin. Concordat d. reg. 6. except. 1. Plures exceptiones vide d. reg. 6.

XXIX. Regula: Si cum seruus certo modo manumissus esset, & nisi modum obseruaret, in seruitutem rediret; modum istum non obseruauerit. hoc enim casu in seruitutem manumissus repeti potest, exemplo c. 2. de conditionib. adpositis.

XXX. Regula: Si manumissus debitas operas non praestet, in seruitutem repeti potest. 12. q. 2. c. diaconi. §. fin. & c. nullus. 4. de seruis non ordinandis.

XXXI. Regula: Si seruus ecclesie manumissus eam accusauerit, vel contra eam testimonium perhibuerit;

hibuerit: in seruitutem repeti potest. d. q. 2. c. episcopus. §. huiusmodi autem. & c. de famulis. 3. §. quibus sicut. de seruis non ordinandis.

XXXII. Regula: Si libertus ecclesia à patrociniis eius recesserit, vel illud non recognouerit: in seruitutem repeti potest. d. q. 2. insolitum. §. si verò libertus, cum cc. sequentibus, vsq; ad c. de libertis. §. ab alijs. & c. longinquitate.

XXXIII. Regula: Marito in seruitutem redacto, nihilominus vxor manet libera. 29. q. 2. c. cuius rei. §. fin. cum c. sequente.

DE IVRE PATRONATVS.

XXXIV. Regula: Si libertus clericus sit factus vel monachus, ius patronatus in eo amittitur. distin. 54. c. qui ex famulis. §. fin. cum c. sequente.

XXXV. Regula: Si libertus ita manumissus sit, vt etiam ius patronatus ei remittatur: ius patronatus in eo vindicari non potest. Qua regula approbatur simul & distinguitur 12. q. 2. c. si quos. §. fin. cum c. sequente.

XXXVI. Regula: Ab vniuersitate manumissus vniuersitatis, non singulorum est libertus. d. q. 2. c. episcopus. §. si verò à collegio.

XXXVII. Regula: Liberti à patrono ecclesie commendati, ecclesia fiunt liberti. d. q. 2. c. de libertis. §. ab alijs.

XXXVIII. Regula: In liberos liberti ius patronatus non competit, per ea quæ habentur M. I. C. lib. 6. cap. 15. quest. 3. reg. 1. Cuius exceptio est: Nisi ecclesia

ecclesia sint liberti: hac enim in liberos liberti ius patronatus habet. c. consensus. 3. §. fin. de rebus ecclesie alienandis. 12. q. 2. c. de libertis, in prin. vers. quam ab eis progeniti. & c. liberti ecclesie. vers. nec posteritas quidem.

XXXIX. Regula: Si patronus liberti non praestiterit alimenta, ius patronatus amittit. c. unico, de infantibus expositis. Concordat M. I. C. lib. 6. cap. 16. quest. 1. causa 7.

XL. Regula: Si patronus libertum infantem vel languidum exposuit, vel ab alio expositum ratum habuit, ius patronatus amittit. d. c. unico.

XLI. Regula: Si princeps libertum ingenuum fecit, ius patronatus in eo cessat. 12. q. 2. c. episcopus. §. si vero ingenuum. Concordat M. I. C. d. quest. 1. causa 15.

XLII. Regula: Libertis ecclesiarum interdicitur alienationibus. c. de famulis. 3. §. quidquid, de servis non ordinandis.

XLIII. Regula: Ecclesia iure patronatus in omnia liberti bona succedit. d. §. quidquid. Concordat M. I. C. lib. 6. cap. 21. quest. 4. reg. 1. ubi vide proposita regula aliquot exceptiones.

XLIII. Regula: De adscripticio. Huic agrum cui adscriptus est, deferere non licet. c. indicatum. 3. de immunitate eccles. M. I. C. lib. 6. cap. 14. reg. 2. M. I. R. lib. 3. cap. 12. reg. 84. Hac de iure personarum: de quo tamen vide plura M. I. C. lib. 4. cum duobus libris sequentibus.

DE RERV M IVRE.

Cap. III.

DE DOMINIO.

Prima regula: Si quid capitur ex hostibus, eius dominium capienti acquiritur, per ea qua habentur M. I. C. lib. 7. cap. 1. causa 6. Cuius exceptio est: Nisi bellum sit iniustum, c. sicut. 29. in prin. de iureiurando. Plures exceptiones vide d. causa 6.

II. Regula: Omnis res per quascunq; causas nascitur, per easdem dissolvitur, c. 1. de reg. iuris. Concordat M. I. C. lib. 7. cap. 4. in prin. & lib. 24. cap. 5. quest. 3. in prin.

III. Regula: Rei vendicatio non nisi aduersus rei possessorem competit, per ea qua habentur M. I. C. lib. 7. cap. 5. except. 13. in prin. - Cuius exceptio est: Nisi dolo desierit possidere: hic enim pro possessore habetur, c. pro possessore. 36. de regulis iuris. Concordat d. except. 13. replic. 1.

IV. Regula: In rei vendicatione succumbit actor non probans causam ex qua petijt, licet post abolitionem in iudicium deductam ex alia causa dominium sit nactus, c. abbate 3. de re iudicata, in 6.

V. Regula: Rei vendicatio ibi, ubi res est de qua contenditur, competit, c. sanè si. 3. de foro competent. Concordat M. I. C. lib. 7. cap. 5. quest. 4.

VI. Regula: Rei vendicatione instituta, regulariter quidem ipsa res venit in condemnationem. Cuius exceptio est: Nisi res sit consecrata: tunc enim
astima-

estimatio eius venit prestanda. 14. q. 6. c. 1. §. fin. cum
c. sequente Comperimus.

VII. Regula: In rei vendicatione actor rem quam
petit, tenetur specificare ac designare. c. significan-
tibus. 2. de libelli oblatione. Concordat M. I. C. lib. 7.
cap. 5. quest. 6. reg. 5.

VIII. Regula: In rei vendicatione actor reo sum-
ptus, quos in rem bona fide fecit, tenetur restituere,
per ea quae habentur M. I. C. d. quest. 6. reg. 7. & M. I.
R. lib. 3. cap. 13. reg. 33. A qua regula excipitur pre-
cium, quo rem comparavit. 16. q. 3. c. penult. §. unuer-
sas. l. 2. C. ne rei dominica vel templorum. Concor-
dat M. I. C. d. reg. except. 1. M. I. R. d. reg. 33. except. 1.

IX. Regula: Rei vendicatio longi temporis praes-
criptione eliditur. c. cum olim. 18. de praescriptioni-
bus. 16. q. 3. c. placuit ut quicumq. §. praescriptionum.
Concordat M. I. C. lib. 7. cap. 8. quest. 3. effectu 1.

X. Regula: Praescriptionis istius duplex est ratio,
Odium petentis, & fauor possidentis. d. §. praescri-
ptionum. & d. c. placuit §. ha praescriptiones.

XI. Regula: Usucapione quoque rerum dominia
adquiruntur, per ea quae habentur M. I. C. lib. 7. cap. 1.
in prin. & quest. 3. effectu 1. & 2. & M. I. R. lib. 3.
cap. 13. reg. 50. Cuius exceptio prima est: Nisi sciens
rem alienam possederit: hic enim rem non usucapit,
per ea quae habentur d. lib. 7. cap. 9. except. 11. in
prin. Cuius replicatio prima est: Nisi ab initio pos-
sessionis ignorauerit rem esse alienam. d. c. placuit
ut. §. si autem nullo titulo. Concordat d. except. 11.

repl. 8.

repl. 8. Contradicit 34. q. 1. c. si virgo. vers. sicut in iure. & c. ult. de præscript. Altera replicatio est. Nisi triginta annorum præscriptio obijciatur: hæc enim mala fidei possessorem tuctur. d. c. placuit vt. §. quod si mala. Coneradicat tamen c. vigilantibus. 5. c. si diligenti. 17. §. si verò dicatur. & c. ult. de præscriptionibus. c. possessor. 2. de reg. iuris, in 6. Hæc de prima exceptione: cuius tamen plures replicationes vide M. I. C. d. except. 11. Altera exceptio est: Nisi res ecclesia possideatur: hæc enim vsucapi non potest. 16. q. 3. c. licet. c. placuit vt. §. potest etiam. Concordat M. I. C. lib. 7. cap. 10. except. 15. Tertia exceptio est: Nisi res fisci vel Imperatoris possideatur. 16. q. 3. c. penultim. §. vniuersas. l. 2. C. ne rei dominica vel templor. Concordat item d. capit. 3. except. 16. Quarta exceptio est: Nisi causa falsa vel nulla possessionis fuerit. c. 1. de præscriptionibus in 6. c. 1. de reg. iuris, in 6. Concordat M. I. C. d. lib. 7. cap. 11. except. 28. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi ius commune vel præsumptio sit pro possidente. d. c. 1. de præscript. in 6. Altera replicatio est: Nisi tempus sit triginta annorum quo possedit, vel immemorale. d. c. 1. in fine. & d. c. placuit vt. §. si aut nullo titulo. Plures replicationes vide M. I. C. d. except. 28. Quinta exceptio est: Nisi non suo; sed alieno nomini possederit. c. si diligenti. 17. in princ. de præscriptionibus. Sexta exceptio est: Nisi res non sit possessa. c. sine possessione. 3. de præscript. in 6. & l. 25. ff. de vsucap. Septima exceptio est: Nisi dominus

medio tempore agere non potuerit propter possessoris absentiam, infantiam, vel aliam iustam causam. De quare vide M. I. C. lib. 15. cap. 13. except. 8. Octava exceptio est: Nisi non per legitimum tempus possederit. Quae exceptio approbatur M. I. C. lib. 7. c. 12. except. 34. in prin. Cuius replicatio est: Nisi accessione utatur sui auctoris. 16 q. 3. c. placuit vt. §. quod si ab eo. Concordat M. I. C. d. except. 34. repl. 2. Huius duplicatio est: Nisi ab eo causam possidendi non habeat possessor, vel ipse mala fide possideat. d. c. placuit vt. §. quod si mala. vers. nec sibi proderit. Concordat M. I. C. d. repl. 2. dupl. 4. Plures duplicationes vide d. repl. 2. Sed & plures proposita exceptionis replicationes vide M. I. C. d. except. 34. Nona exceptio est: Nisi possessio fuerit interrupta, & res medio tempore non possessa. d. c. placuit vt. §. hac de praescriptionibus decennij. Concordat M. I. C. d. cap. 12. except. 42. Huius replicatio est: Nisi à tempore possessionis recuperata triginta anni excesserint. d. §. hac de praescriptionibus. vers. quod si per. Plures replicationes vide d. except. 42. Decima exceptio est: Nisi possessor medio tempore vel post impletam usucapionem priuilegium contrarium usucapioni petierit. c. veniens. 19. de praescript. Undecima exceptio est: Nisi is qui rem vsucepit, postea eam rem possidere desierit: hoc enim casu ad eam recuperandam rei vendicationem non habet. Sed reprobatu r l. 8. in princ. C. de praescript. 30. vel 40. annorum. Admittitur tamen hac exceptio, primum quidem,

quidem, si mala fide qui præscripsit possederit. d. c. placuit ut. §. quod si mala. vers. si verò aliquo. & d. l. 8. §. quod si quis. Deinde admittitur, si prior dominus rem receperit. Aduersus hunc enim etiam bonæ fidei possessori vindicatio denegatur. d. §. quod si mala. vers. si autem res. Planè harum distinctionum replicatio generalis hæc est: Nisi alius per vim possessionem nactus sit: hoc enim casu etiam malæ fidei possessori, qui rem præscripsit, actio deneganda non est. d. §. quod si mala. vers. quod si violenter. & d. l. 8. §. sed hæc super illis. Plura de exceptione proposita vide M. I. C. d. cap. 12. except. 54. Duodecima exceptio est in rebus non possessis, vel non præscriptis. Quæ exceptio approbatur exemplo c. cum olim. 18. in fine. de præscriptionibus. Hæc de dominio: de quo vide plura M. I. C. lib. 7.

DE POSSESSIONE.

XII. Regula: Adquiritur possessio ex consuetudine loci, qua modicum terra loco rei tradendæ datur, vel in extremitate pallij manu apprehendentis sustinetur. c. ex literis. 2. de consuetudine.

XIII. Regula: Per solutionem pensionis res, pro qua pensio soluitur, tradita censetur. c. cum venisset. 9. de restitutione spoliator.

XIV. Regula: Si vis fiat ei qui in possessionem missus est, datur eo nomine actio: de qua M. I. C. lib. 7. cap. 19. Cuius exceptio prima hæc est: Nisi cum ob latitantem debitorem creditor in possessionem

honorum eius missus esset, debitor cautionem offerat iudicio sisti & indicatum solui. c. 1. de dolo & contumacia. Altera exceptio videtur: Nisi missio tale crimen obijciatur, quo probato possessione esset priuandus. Sed hac exceptio reprobatur c. accedens. 23. de accusatione.

XV. Regula: In interdicto Vti possidetis viroque, probante, obtinet is qui antiquiorem possessionem probat titulo maxime iustificatam, vel meliores probationes respectu possessionis adduxit. c. licet causam. 9. de probationibus. M. I. R. lib. 3. cap. 14. reg. 73. cum reg. seq.

XVI. Regula: Interdicto Vnde vi agitur ad possessionem vi occupatam restituendam, per ea que proposita sunt M. I. C. lib. 7. cap. 23. quest. 2. & 9. 4. in princ. M. I. R. lib. 3. cap. 16. reg. 1. Cuius exceptio prima hac videtur: Nisi quis suam rem vel sibi debitam vi occupauerit. Quae tamen reprobatur c. super spoliatione. 4. de ordine cognitionum. Concordat M. I. C. d. cap. 23. quest. 8. reg. 9. Planè admittitur, si actor in eam exceptionem consenserit, ita, ut si reus eam probasset, ei cederet, c. 1. de restitut. spoliatorum. Altera exceptio est: Nisi reus ab actore prior fuerit deiectus, isq; vim vi repulerit. d. c. 4. Concordant ea que habentur M. I. C. d. quest. 4. except. 12. vbi de ea vide plura. Tertia exceptio est: Nisi actor antea clā possessionem reo absente occupasset. c. olim causam. 12. de restitut. spoliatorum. Quarta exceptio videtur. Nisi deiectus vitiosè possessionem suam nactus.

Sed

*Sed reprobatur c. in literis. 5. d. tt. Planè admittitur exceptio proposita, si præsumptio iuris sit contra e-
ctorem improprietas, quòd actor iniuste, reus iuste
possederit. c. ultim. eod. tt. in 6. Quintra exceptio vi-
detur: Nisi proprietatis causa in iudicium deducta
sit. Sed reprobatur c. pastoralis. 5. de causa possessio-
nis & proprietatis. l. 18. §. fin. ff. de vi & vi armata
Planè admittitur exceptio proposita, si in causa
proprietas conclusum sit. d. c. 5. Quæ tamen distin-
ctio recipit replicationem hanc: Nisi iusta subsit
causa. d. c. 5. vers. nisi iudex qui de causa. Sexta ex-
ceptio est: Nisi actor antea non possederit. c. olim. 17.
de restitut. spoliat. Septima exceptio est: Nisi actor
antea rem, de cuius possessione se deiectionem dicit,
spontè resignauerit. c. accepta. 3. & c. audita. 4. eod.
tt. Huius replicatio est: Nisi post deiectionem demum
resignauerit. hoc enim casu resignatio præsimitur
metus causa facta: ideoq; actori non obest. c. sollici-
tè. 2. eod. tt. Octaua exceptio videtur: Nisi actor cri-
men aliquod commisisse dicatur. Sed reprobatur c.
item cum quis. 6. eod. tt. Nona exceptio est: Nisi ma-
gistratus subditum deiecerit. Quæ exceptio ipso
quidem iure subsistit: sed eius replicatio est: Nisi
non seruato iuris ordine deiecerit. c. conquerente. 7.
de restitut. spoliat. Decima exceptio est: Nisi reus
restituere propter inopiam nō possit. c. olim. 16. eod.
tt. Vndecima exceptio est: Nisi deiectus sit restitutus.
Huius replicatio est: Nisi non plenè fuerit restitutus.
c. Pisanis. 19. eod. tt. Plures huiusmodi exceptiones
vide M. I. C. d. q. 4.*

XVII. Regula: Interdictum Vnde vi non competit contra alium, quàm qui vi deiecit. c. cum ad sedem. 15. de restitut. spoliator. M. I. R. lib. 3. cap. 16. reg. 4. Huius exceptio prima videtur: Nisi alius rem possideat. Sed reprobatur M. I. C. d. cap. 23. quæst. 6. except. 7. M. I. R. d. reg. 4. except. 1. Admittitur tamen, si alius sciens rem vi occupatam receperit. c. saepe contingit. 18. de restitut. spoliator. Plures exceptiones vide M. I. C. d. quæst. 6.

XVIII. Regula: In interdictum Vnde vi venit res cum fructibus, damno quod sensit deiectus, & omnis causa. c. grauis. 11. de restitut. spoliat. 3. q. 1. c. episcopi si à proprijs. & c. redintegrandæ. M. I. R. d. cap. 16. reg. 6. Plura de hac regula vide M. I. C. d. capite 23. quæst. 8. reg. 1.

XIX. Regula: De fructibus restituendis specialiter etiam cauetur tum d. c. 11. tum etiam M. I. C. d. quæst. 8. reg. 4. M. I. R. d. cap. 16. reg. 8.

XX. Regula: Constitutionibus principum, reus tam rem, quàm eius æstimationem restituere tenetur. 1. q. 4. c. ult. l. 7. & l. 10. C. vnde vi. Institut. de interdictis. §. sed ex constitutionibus. M. I. R. d. cap. 16. reg. 11.

XXI. Regula: Ad fine remedium interdicti Vnde vi est, condictio ex lege, si post appellationem quid sit innouatum. c. bonæ memoria. 51. de appellationibus. De qua re vide §. lib. 2. cap. 18. quæst. 7. reg. 13.

XXII. Regula: Ad fine item remedium est, exceptio spolijs: de qua vide §. lib. 2. cap. 9. except. 4.

XXIII.

XXIII. Regula: Ad fine quoq³ remedium est c. redintegranda. 3. q. 1. c. redintegranda. M. I. R. d. cap. 16. reg. 17.

XXIV. Regula: De differentia precarij & precariarum cauetur c. vlt. de precarijs. vbi dicitur, quod precarium mutata voluntate concedentis, vel eius cui concedens alienauit, reuocari potest: precaria verò non item.

XXV. Regula: Soluitur item precarium morte eius qui precario rogauit. d. c. vltim. vers. soluitur quoque.

XXVI. Regula: Solui quoq³ videtur precarium morte concedentis. Sed hac causa reprobatur d. c. vlt. vers. non etiam concedentis. Plura de precario vide s. lib. 3. cap. 12. reg. 17. & 18. Hac de possessione sint dicta: de qua tamen vide plura M. I. C. lib. 7.

DE VSVFRUCTU.

XXVII. Regula: Vsfusfructus in ijs rebus quae usu consumuntur, constitui non potest. extrauag. Ioann. XXI. ad conditorem. 3. §. quod autem quo ad res. de verb. signif. De qua re vide plura M. I. C. lib. 7. cap. 26. quast. 4. except. 2.

XXVIII. Regula: De cautione ab vsufuuctuario praestanda cauetur c. vlt. de pignori bus. De qua vide plura M. I. C. d. lib. 7. cap. 31. Plura de vsufuuctu vide M. I. C. d. lib. 7. cap. 26. & deinceps.

DE REBUS SACRIS, SANCTIS

& religiosis.

XXIX. Regula: Locus ad hospitalitatis usum

deputatus religiosus efficitur. c. ad hac. 4. de religio-
sis domibus.

XXX. Regula : Locus in quem mortuus illatus
est, religiosus efficitur, per ea quæ habentur M. I. C.
lib. 8. cap. 13. de loco religioso, quæst. 2. in princ. Cuius
exceptio est: Nisi hæreticus eo sit illatus. c. quicumq.,
2. in princ. vers. & locus ille de hæreticis, in 6. Plures
huiusmodi exceptiones vide M. I. C. d. quæst. 2.

XXXI. Regula : Res sacra vel religiosa alienari,
obligari, vel civilibus vsibus commodari non potest.
d. c. 4. & 12. q. 2. c. nulli. c. prædia. item De reg. iur.,
in 6. c. semel. 51. Concordat item M. I. C. lib. 8. cap. 13.
de rebus sacris, quæst. 3. reg. 2. Plura de hisce rebus
vide d. cap. 13.

DE REBUS CVM ALIO communibus.

XXXII. Regula : In re communi potior est con-
ditio prohibentis, c. in re communi. 56. de reg. iur.,
in 6. Plura de hac regula vide M. I. C. lib. 8. cap. 24.
de rebus cum alio communibus, reg. 1. & M. I. R. lib.
3. cap. 18. reg. 46.

DE NOVI OPERIS NVN- ciatione.

XXXIII. Regula : Novi operis nunciatio remit-
titur, si is cui nunciatum est, cautionem præstet de
opere, si nõ iure fuerit adificatum, demoliendo. Quæ
regula approbatur M. I. C. lib. 8. c. 26. quæst. 9. causa
7. in princ. & cap. 27. actione 2. quæst. 1. except. 2. M.
I. R. d. cap. 18. reg. 59. Cuius exceptio est: Nisi in con-
tinenti

inenti vel intra tres menses probari possit, non iure edificari. c. penult. & ult. de noui operis nunciatio-
ne. M. I. R. d. reg. 59. except. 1. Plures exceptiones vi-
de M. I. C. d. causa 7.

XXXIV. Regula: Si quis contempta noui operis
nunciatio, opus fecerit: illud destruere cogitur. c. 1.
cum c. sequente. d. tit. & l. 20. in princ. ff. eod. tit. Hu-
ius exceptio prima videtur: Nisi iure opus factum sit.
Sed reprobatur d. c. 1. cum sequente. Concordat M. I.
C. lib. 8. cap. 27. aditione 2. quast. 1. except 3. Altera
exceptio est: Nisi cautum sit nuncianti de opere, si
non iure fuerit edificatum, demoliendo. Quae ex-
ceptio approbatur simul & distinguitur per ea quae
habentur s. reg. prox. Tertiā exceptionem vide M.
I. C. d. quast. 1. except.

DE CENSIBVS.

Cap. IV.

Inter rerum iura numerari etiam possunt census,
quos quis in re aliena habet. de quibus in hoc ta-
pice dicetur.

I. CAUSAE EX QUIBVS DE-
betur census.

I. Causa: Si census in pradio alicuius constitu-
tus sit per legatum, indictionem vel similem aliquem
modum: debetur. Cuius causa siue regula exceptio
est: Nisi ecclesia census sit impositus. c. scientes. 3 c.
prohibemus. 7. c. cum clerici. 11. de censibus. c. prater-

ea. 23. de iure patronatus. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi in fundatione ecclesia consensu episcopi census ei sit impositus. d. c. 23. vers. prater antiquos. 6. significauit. 13. §. quocirca. de censibus. Huius replicationis duplicatio est: Nisi vetus census postea sit auctus. d. o. prohibemus. 7. vers. nec veteres. & c. grauis. 15. de censibus. Altera replicatio est: Nisi episcopus remittendo ecclesia iura episcopalia censum ei imposuerit. c. constitutus. 6. de religiosis domibus. Tertia replicatio videtur: Nisi episcopus ecclesiam à laicis occupatam illis eripuerit. Sed reprobat c. ecclesiis. 9. de censibus. Quarta replicatio videtur: Nisi iusiurandum de persoluenso censu praestitum sit. Sed reprobat c. significauit. 13. & c. grauis. 15. eod. tt. Quinta replicatio est: Nisi autoritas superioris intercesserit. c. prater ea. 8. vers. si pontificis. d. tt. Huius duplicatio est: Nisi nulla iusta causa subsit. d. c. significauit. 13. §. fin. Accedit glossa in c. prohibemus. 7. in verbo Censui, in fine.

II. Regula: Si multis annis census sint persoluti, debentur ex praescriptione. Cuius exceptio est: Nisi clericus sine autoritate superioris ex redditibus ecclesia censum persoluerit. d. c. prater ea. 8. & c. cum clericis. 11. de censibus.

II. QUID ET QUANTVM debeat?

I. Regula: Ne ratione census plus debito exigatur, cauetur per ea quae proposita sunt §. cap. 1. reg. 4.

II. Re.

II. Regula: Si cum procuratio in singulas personas annua esset imposita, personarum numerus sit auctus, ut inde graueretur ecclesia soluens: officio iudicis ei succurritur. c. quanto. 16. de censibus.

III. Regula: Si ad diuersas mēsuras soluitur census, minorem soluendo liberatur. c. ex parte. 18. d. tt.

IV. Regula: Soluendi sunt census in antiqua moneta, in qua sunt instituti. c. olim. 20. c. penult. de censibus. M. I. R. lib. 5. cap. 1. reg. 48. Cuius exceptio prima hac est: Nisi solutio alterius moneta sit praescripta. c. olim. 20. d. tt. M. I. R. d. reg. 48. except. 5. Altera exceptio est: Nisi antiqua moneta in usu esse desierit: tunc enim aestimatio eius persoluenda. d. c. penult. in fine.

III. ADIUNCTA SEV OFFICIUM exigentis.

Petens censum causam exprimere debet, ex qua debeat. c. peruenit. 5. de censibus. Hac de rerum iure sint dicta: de quo tamen vide plura M. I. C. lib. 7. & 8. Sequitur nunc de actionum iure, puta testamentorum, successionum ab intestato, legatorum, donationum, contractuum, delictorum, exceptionum, liberationum, ac restitutionum.

844 METHODI IVRIS PONT.
DE CAUSIS IVRIS LV-
cratiuis, & conditionibus.

Cap. V.

Prima regula: Testamentum vnde dictum, de-
finitur 13. q. 2. c. placuit. §. vel vt quidam. vers.
vnde & testam.

II. Regula: Testamentum pupillare paterni te-
stamenti pars est. c. 1. §. fin. in fine. de testamentis. in
6. Concordat M. l. C. lib. 9. cap. 2. quast. 4. reg. 2.

III. Regula: De executoribus testamenti: qua-
tenus vnus sine altero exequi possit, definitur c. vlt.
§. fin. d. tr. Item, quatenus illis cessantibus episco-
pus loci exequi possit, vide infra. reg. 19. except. 8.
in fine.

IV. Regula: De ratione ab executoribus testa-
menti reddenda cauetur Clement. 1. cod. tr.

V. Regula: Regulariter quidem ex testamento
hereditas peti potest, ac legata debentur. 13. q. 2. c.
ultima, in princ. c. placuit. §. vel vt quidam. Nouell.
22. §. atq; hoc primum. Cuius regula exceptio pri-
ma est: Nisi testator fuerit furiosus, vel non compos-
mentis. c. vlt. §. quia verò pars. de successionibus ab
intestato. l. 2. & l. 17. qui testam. facere poss. Altera
exceptio est: Nisi testator seruus fuerit. 13. q. 2. c. vl-
tima. vers. quod de libero, cum c. sequente. Concor-
dat M. l. C. lib. 9. cap. 5. except. 17. Tertia exceptio
est: Nisi testator monachus fuerit. c. quia ingredie-
ntibus. 2. de testamētis. Concordant ea qua proposita
sunt

sunt s. lib. 3. cap. 6. reg. 5. except. 2. vbi etiam proposita exceptionis aliquot replicationes annotantur. Quarta exceptio: Nisi testator manifestus fuerit vsurarius. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur c. 2. §. penult. & vlt. de vsuris, in 6. Quinta exceptio est: Nisi non septem testes testamenti factioni interfuerint. Quae exceptio approbata iure civili M. I. C. lib. 9. cap. 7. in princ. mutari ac reprobari videtur c. cum esses. 10. & c. relatum. 11. de testamentis. Vbi duo vel tres testes sufficere dicuntur. Sexta exceptio est: Nisi hermaphroditus testis in testamento sit adhibitus. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur 4. q. 2. c. vltim. §. hermaphroditus. l. 15. ff. de testibus. Septima exceptio est: Nisi episcopus vel clericus de rebus ecclesiae vel tempore clericatus adquisitus sit testatus. c. 1. c. cum in officijs. 7. & c. ad hac. 8. in princ. de testamentis. Cuius replicatio est: Nisi non intuitu ecclesiae, sed personae propriae respectu quid illi sit alienatum. c. quia nos. 9. eod. tt. Plura de exceptione proposita vide s. lib. 3. cap. 6. reg. 5. except. 1. Sed & plures propositae regulae exceptiones vide M. I. C. lib. 9. cap. 5. cum cc. sequentibus. Planè iam dictarum aliarumq; similium exceptionum replicatio generalis videtur: Nisi in eum casum deuenerit testamentum: quo ab initio potuit subsistere. Sed reprobat c. non firmatur. 18. de reg. iuris, in 6. l. 20. & l. penultim. ff. eod. tt. Plures replicationes generales vide M. I. C. d. lib. 9. cap. 15. cum sequente.

VI. Regula : Testamento deficiente, succeditur ab intestato à liberis, parentibus & transuersalibus cognatis; vt M. I. C. lib. 10. est ostensum. Cuius regula exceptio prima est: Nisi transuersales vltra sextum gradum defuncto sint cognati. 35. q. 5. c. vlt. §. successionis. Concordat d. lib. 10. cap. 5. reg. 1. except. 7. vbi huius exceptionis duæ annotantur replicationes. Altera exceptio est: Nisi hæres hereditati renunciauerit. Quæ exceptio approbatur M. I. C. d. lib. 10. cap. 9. except. 14. in princ. Cuius replicatio prima est: Nisi futura hereditati nondum sibi delata renunciauerit. Quæ replicatio approbatur d. except. 14. repl. 10. in princ. & d. lib. 10. cap. 6. except. 5. Cuius duplicatio est: Nisi præstito iureiurando futura hereditati renunciauerit. c. quamuis. 2. de pactis. in 6. Cuius triplicationes vide M. I. R. lib. 4. cap. 6. post reg. 9. except. 3. repl. 1. dupl. 2. Plures replicationes vide d. except. 14.

VII. Regula : Deratione numeri graduum cognationum, quare vsq; ad sextum gradum numerentur, cauetur 35. q. 4. in prin. cum c. sequente. & q. 5. c. vlt. §. successionis.

VIII. Regula : De modo numerandi gradus cognationis. Hic alius est iure pontificio, alius iure ciuili. de quare dictum s. lib. proxim. cap. 13. except. 1. repl. 3. Planè numerationi graduum, quæ habetur 35. q. 5. c. vltim. concordant ea quæ habentur M. I. C. lib. 10. cap. 7. quest. 5.

IX. Regula : Iure ciuili gradus adfiniationis nulli sunt.

sunt. l. 4. §. gradus. ff. de gradibus & adfinibus. Secus de iure pontificio : de qua re dictum s. d. cap. 13. except. 2. repl. 2.

X. Regula : De generibus adfinium, proposita est *suprà d. exceptione 2. in principio.*

XI. Regula : Generi & nurus, soceri & socrus appellatio ex sponsalibus acquiritur. *27. q. 2. c. egressus. §. fin. & c. priusquã. vers. sicut etiã eos. Concordat M. I. C. lib. 10. cap. 7. de adfinibus. q. 5. §. de sponsi.*

XII. Regula : De fratre & sorore vxoris; quo nomine appelletur, differitur *35. q. 5. c. quod autem.*

XIII. Regula : De viri fratre & sorore; quo nomine appelletur, cauetur *d. c. quod autem. §. mariti frater. & §. viri soror. Concordat l. 4. §. viri frater. ff. de gradibus & adfinibus.*

XIV. Regula : De duorum fratrum vxoribus; quo nomine appellentur, cauetur *d. c. quod autem. §. duorum autem.*

XV. Regula : De sororis viro, & fratre vxoris cauetur *d. c. quod autem. §. fin.*

XVI. Regula : Ecclesia clericis succedit, per ea qua proposita sunt *s. lib. 3. cap. 6. reg. 6.*

XVII. Regula : Filius exheredatus vel prateritus de inofficioso quærelam habet, per ea qua habentur *M. I. C. lib. 11. cap. 4. q. 2. in prin. M. I. R. lib. 4. cap. 8. reg. 24. Cuius exceptio prima est. Nisi ex iusta causa sit exheredatus. Qua exceptio approbatur d. quæst. 2. except. 17. in princ. M. I. R. d. reg. 24. except. 8. Cuius replicatio est : Nisi filius post perpetratum delictum*

delictum, ob quod exheredari meruit, monasticam vitam elegerit. 19. q. 3. c. vltim. in princ. Nouell. 123. §. nullam autem. Plures replicationes vide d. except. 17. Altera exceptio est: Nisi in testamento pupillari vel furiosi, quod pater ei fecit, exheredatus sit vel prateritus. c. 1. §. fin. de testamentis, in 6. Concordat M. I. C. d. quest. 2. except. 24. M. I. R. d. reg. 24. except. 10. Tertia exceptio est: Nisi auctori aliud competat remedium, quo portionem debitam consequi possit. Quae exceptio approbatur M. I. C. d. quest. 2. except. 30. Cuius replicatio est: Nisi quartam Trebellianicam deduxerit, vel deducere possit: hoc enim casu nihilominus legitimam deducere potest. c. Raynutius. 16. §. in eo verò. & §. quia verò pater item. c. Raynaldus. 18. de testamentis. Quarta exceptio est: Nisi auctor legitimam sit consecutus. Quae exceptio approbatur M. I. C. lib. II. c. 5. in prin. M. I. R. d. reg. 24. except. 21. Cuius replicatio prima est: Nisi in legitima sit grauatus ad eam alij restituendam. d. c. Raynutius. 16. in princ. & d. §. quia verò pater. M. I. R. d. except. 21. repl. 5. Distinguitur M. I. C. d. cap. 5. repl. 5. & M. I. R. d. repl. 5. Planè iure nouo, quidquid ad grauandum auctorem in legitima adiectum est, ipso iure pro non adiecto habetur. d. §. quia verò pater. & d. c. Raynaldus. 18. M. I. R. d. repl. 5. in fine. Plures replicationes vide M. I. C. d. cap. 5. Sed & plures propositae regulae exceptiones vide

M. I. C. d. q. 2.

XVIII. Regula: Hares vel alius rogatus rem legatam alienare prohibetur M. I. C. lib. 12. cap. 2. reg. 2. in princ. & M. I. R. lib. 4. cap. 9. reg. 8. Cum exceptio prima est: Nisi rogatus quartam ex lege Falcidia vel tanquam legitimam suam ex bonis retineat: pro ea enim parte valet alienatio. c. Raynaldus. 18. de testam. Plures exceptiones vide d. reg. 2.

XIX. Regula: Legata & fideicommissa relictis regulariter debentur. 16. q. 1. c. admonere. c. consideratio. item c. Raynutius. 16. §. in eo autem. de testamentis. Concordat §. reg. 5. in prin. & M. I. C. lib. 12. cap. 3. in prin. M. I. R. d. cap. 9. reg. 14. Cum exceptio prima est: Nisi filius familias legauerit. c. licet. 4. §. fin. de sepulturis. in 6. l. 1. §. fin. ff. de leg. 3. M. I. R. d. reg. 14. except. 1. Huius replicatio prima est: Nisi consensu patris legauerit. d. §. fin. M. I. R. d. except. 1. replic. 1. Altera replicatio est: Nisi rem castrensis, vel quasi castrensis peculij legauerit. d. §. fin. Concordat M. I. C. d. cap. 3. repl. 2. Aliam replicationem vide M. I. C. d. except. 3. repl. 1. Altera exceptio videtur: Nisi ab ecclesia legatum sit relictum. Sed reprobatum 12. q. 3. c. penult. §. fin. Tertia exceptio est: Nisi res ecclesie legata sit. c. filius noster. 5. de testamentis. M. I. R. d. reg. 14. except. 2. distinct. 1. Quarta exceptio est: Nisi quis ecclesie plus quam vni filiorum legauerit. 13. q. 2. c. placuit. §. sed non videtur. c. si quis irascitur. Quinta exceptio videtur:

Nisi non solennibus verbis sit legatum. Quae tamen exceptio reprobatur c. indicante. 4. de testamentis. Concordat M. I. C. lib. 12. cap. 6. except. 74. M. I. R. d. reg. 14. except. 34. Sexta exceptio est: Nisi quis legatum vel aliam dispositionem ultimam in alterius voluntatem contulerit. Haec exceptio reprobatur c. cum tibi. 13. de testamentis. M. I. R. d. reg. 14. except. 36. replic. 8. Approbatur M. I. C. d. cap. 6. except. 80. Septima exceptio est: Nisi impossibile sit id quod legatum est. c. nemo potest. 6. de reg. iur. in 6. Concordat M. I. C. d. cap. 6. except. 93. Plures propositae regulae exceptiones vide M. I. C. d. lib. 12. cap. 3. & deinceps. Planè istarum exceptionum replicatio generalis videtur: Nisi res in eum casum reciderit, quo ab initio legatum consistere potuit. Sed reprobatur c. non firmatur. 18. de reg. iur. in 6. Concordat M. I. C. lib. 12. cap. 6. in fine, replicat. 1. Plures eiusmodi replicationes generales vide d. c. 6. Porro exceptiones iam enumeratae, & si quae sunt similes, ex iis quae legato insunt sumuntur. Supersunt nonnullae exceptiones desumptae ex consequentibus legatum: de quibus sequitur. Octava exceptio: Nisi legatarius iussa testatoris non fecerit. c. si haeredes. 6. de testamentis. Concordat M. I. C. d. lib. 12. c. 8. causa 15 in princ. ubi subiiciuntur huius exceptionis aliquot replicationes. Accedit M. I. R. d. reg. 14. exc. 49. Sanè si ecclesia legatum relictum sit, & rogatus iussa testatoris intra annum non exequatur: executio ad episcopum loci devolvitur. c. nos quidem. 3. c. tua nobis. 17. & c. pen. de testamentis.

stamenti. Nona exceptio est: Nisi rogatus restituere hereditatē, si sine liberis decesserit: in monasteriū sic ingressus, ac monach' factus c. in present. 8 de pbat. M. I. R. li. 4. c. 10. reg. 49. exc. 1. Alias huiusmodi exceptiones, ex consequētib. legatū desumptas, vide M. I. C. d. li. 12. c. 7. cū quinq. cc. sequentib. Hac de 19. reg.

XX. Regula: Si in actione legatorum aliud actum, aliud dictum vel scriptum sit: preferenda est voluntas scripto vel dicto. c. intelligentia. 6. c. propterea. 8. & c. in his. 15. §. considerantes. de verb. signif. Concordat M. I. C. lib. 13. cap. 9. reg. 8.

XXI. Regula: Ex legatis & fideicommissu rogatus detrahēt quartam ex lege Falcidia, vel Trebellianicam. c. Raynutius. 16. §. in eo verò. de testamētis. M. I. C. lib. 13. cap. 15. in prin. & M. I. R. d. cap. 10. reg. 1. in quam ei computantur fructus percepti. d. §. in eo verò. Concordat M. I. C. lib. 13. cap. 16. quæst. 5. reg. 1. except. 2. Huius regula exceptio est: Nisi directa sit substitutio, non fideicommissaria. c. 1. de testamētis, in 6. M. I. R. d. reg. 1. except. 15. In dubio autem substitutio præsumitur directa. non fideicommissaria. d. c. 1. vers. cum in substitutionibus. Plures huiusmodi exceptiones vide M. I. C. d. cap. 15.

XXII. Regula: Negans ecclesiæ legatū relictum restituere excommunicatur. 13. q. 2. c. qui oblationes, cum duob. cc. sequentib.

DE CONDITIONIBVS ET LEGATIS conditionalibus.

XXIII. Regula: Si factum vel datum sit, aut

Hb 2 ene-

euenerit id quod in conditione continetur: impleta dicitur conditio, & inde eritur actio. M. I. R. d. cap. 10. reg. 40. Cuius regula exceptio prima est: Nisi cū sub pluribus conditionib. quid legatum vel contractum, aliove modo dispositum esset, non omnes conditiones extiterint. Instit. de heredibus instituendis. §. penult. M. I. R. d. reg. 40. except. 6. Cuius exemplum habetur c. olim. 25. de rescriptis. Huius replicatio prima est: Nisi non coniunctim, sed disiunctim plures conditiones sint adiecta: hoc enim casu vel vnā ex ijs extitisse sufficit. c. inter ceteras. 4. eod. tit. c. in alternatiuis. 70. de reg. iur. in 6. Concordat M. I. C. lib. 14. cap. 1. quest. 3. except. 11. repl. 1. Altera exceptio est: Nisi alio modo, vel ex alia causa, quā conditio concepta est, ea extiterit. Quae exceptio approbatur exemplo c. susceptam. 6. de rescriptis, in 6. Concordat M. I. C. d. quest. 3. except. 14. vbi huius exceptionis aliquot subiunguntur replicationes. Sed & plures proposita regula exceptiones vide M. I. C. d. quest. 3.

XXIV. Regula: Si non euenerit quod in conditione continetur, defecisse dicitur conditio, & exinde actio denegatur. M. I. C. lib. 14. cap. 2. in princ. M. I. R. d. cap. 10. reg. 42. Cuius exceptio prima est: Nisi non stet per actorem, quo minus conditio impleatur. c. imputari. 41. & c. cum non fiat. 66. de reg. iur. in 6. Plura de hac exceptione vide M. I. C. de cap. 2. except. 20. Sed & plures exceptiones vide d. cap. 2.

XXV. Regula : Conditio hac , Si facere non possit : intelligitur tam de iure quàm de facto. c. sci-
scitatus. 13. de rescriptis. l. filius. 15. ff. de condit. in-
stitut. Plura de conditionibus vide M. I. C. d. cap. 1.
2. & 3.

DE DONATIONIBVS.

XXVI. Regula : Ex donatione profisciscitur ac-
tio ad rem donatam tradendā, & exceptio ad eam
retinendam. M. I. C. lib. 14. cap. 14. in princ. Cuius
exceptio prima est : Nisi non dominus rem alienam
donauerit, vel prelatum rem ecclesia. c. fraternitatis.
2. de donationib. Concordant ea qua proposita sunt
§. lib. 3. cap. 12. reg. 11. Altera exceptio videtur : Nisi
traditio non sit secuta. Sed reprobat c. 1. de dona-
tionibus. & M. I. C. d. cap. 14. except. 33. §. iure au-
tem nouo. Vbi de hac exceptione vide plura. item
M. I. R. lib. 4. cap. 11. reg. 10. except. 22. Tertia exce-
ptio est : Nisi conditio donationis defecerit, vel cau-
sa non sit secuta. M. I. C. d. cap. 14. except. 36. M. I.
R. d. reg. 10. except. 24. Cuius replicatio est : Nisi ec-
clesia sub conditione vel modo sit donatam. Qua
replicatio approbatur simul & distinguitur c. ve-
rum. 4. de conditionibus adpositis. Plures replica-
tiones vide M. I. C. d. except. 36. Quarta exceptio est:
Nisi donatarius in donatorem fuerit ingratus. c. ult.
de donationibus. Concordat M. I. C. d. cap. 14. ex-
cept. 38. Cuius replicatio est : Nisi donator in vita
sua actionem de reuocanda ob ingratitudinem do-
natione non mouerit : hoc enim casu ipsius bares

reuocare non potest. d. c. vlt. §. fin. Concordat M. I. C. d. except. 38. replic. 4. Sed & plures replicationes vide d. except. 38. & plures exceptiones d. c. 14.

XXVII. Regula: In donationibus plenissima fit interpretatio. Ideoq; clausula onerosa post multas donationes adposita proximam tantum donationem respicit. c. cum dilecti. 6. de donationib.

XXVIII. Regula: In re dubia nemo plus iuris videtur donasse quam habet. c. pastoralis. 7. eod. tt.

XXIX. Regula: Si quis immodicam fecerit donationem, competit liberis donatoris actio vel exceptio ad praestandam seu deducendam vel supplendam legitimam. c. Raynurius. 16. §. dictus verò iudex. & §. cum autem coram. de testamentis. De qua actione vide M. I. C. lib. 14. cap. 16. M. I. R. lib. 4. cap. 11. reg. 32. cum seqq.

XXX. Regula: Donatio inter maritum & uxorem constante matrimonio facta non valet. Quare regula approbatur simul & distinguitur c. vlt. in prin. Concordat M. I. C. lib. 14. cap. 20. in prin. Huius exceptio prima est: Nisi donans non fiat pauperior, nec accipiens locupletior. d. c. vlt. in prin. Concordat M. I. C. d. cap. 20. except. 9. vbi de hac exceptione vide plura. Altera exceptio est: Nisi donator dum vixit, donationem non reuocauerit. d. c. vlt. vers. nisi donatoris obitu. Concordat d. capit. 20. except. 39. in princ. Cuius tamen replicatio prima est: Nisi donator penituerit tacite vel expresse. d. c. vlt. vers. qua

quæ tamen penitus. De qua re vide plura d. except.
39. repl. 3. Altera replicatio est: Nisi donatarius ante
donatorem decesserit. d. c. ult. vers. vel qui donatum
De qua re vide plura d. except. 39. repl. 14. Sed &
plures replicationes vide d. except. 39. & plures ex-
ceptiones d. cap. 20. Hæc de causis iuris lucrativis: de
quibus tamen vide plura M. I. C. lib. 9. cum quinque
libris sequentibus.

DE OBLIGATIONIBVS

& actionibus in genere.

Cap. VI.

Prima regula: Ex contractu & quasi contra-
ctu, maleficio & quasi maleficio regulariter
oritur obligatio simul & actio, per ea quæ
habentur M. I. C. lib. 15. cap. 1. diuis. 3. Cuius regula
exceptio prima hæc est: Nisi iussu magistratus fece-
rit. c. quod quis. 24. de regulis iuris, in 6. l. 127. §. fin.
ff. eod. tit. Altera exceptio est: Nisi sciente & consen-
tiente aduersario fecerit. c. scienti. 27. d. tit. in 6. Con-
cordat M. I. C. d. lib. 15. cap. 2. except. 14. Tertia ex-
ceptio est: Nisi metus causa fecerit. Vide §. cap. prox.
reg. 1. except. 2. Plures huiusmodi exceptiones vide
M. I. C. d. cap. 2.

II. Regula: An actio iure diuino sit permissa,
differitur 14. q. 1. in princ. & 23. q. 4. vbi vindicta
prohibetur: de qua re annotatum quoq. 5. lib. 1. c. 8.
q. 2. reg. 3. Contrarium tamen concluditur d. q. 1. c.
§. fin. cum duob. cc. sequentib.

III Regula: Filiofamiliâs regulariter non competit actio sine patris consensu, per ea quæ habentur M.I.C.d.lib.15.cap.4.reg.1.in princ. Cuius exceptio hæc est: Nisi causa sit spiritualis: c.vlt. § fin. de iudicijs, in 6. Plures huiusmodi exceptiones vide d.reg.1.

IV. Regula: Actio litigiosa cedi ac emi prohibetur c.vltim. §. cum igitur. de alienat. iudicij mutandi causa facta. Concordat M.I.C.d.cap.4.reg.6 except.2.repl.4. Vbi huius regulæ aliquot subiiciuntur exceptiones. Accedit M.I.R.lib.5. cap.1. reg.19. except.2.

V. Regula: Clericis & monachis videtur actio deneganda. 14.q.1.in prin. cum c.sequente, in prin. M.I.R.lib.2.cap.3.reg.7. Cuius regulæ exceptio prima est: Nisi de damno vitando, non de lucro captando agant. d.q.1.c. §. his ita. Altera exceptio est: Nisi non suo, sed alterius vel ecclesiæ nomine agant. d.c.1. §. aliud est, vsq; ad §. fin.

VI. Regula: Excommunicato non datur actio. Quæ regula approbatur simul & distinguitur per ea quæ proposita sunt s. lib.2. cap.9. de excommunicat. exceptione.

VII. Regula: Pater pro filio non tenetur, neque conveniri potest. c.vltim. de delictis pueror. item 1. q.4.c. Iudæi, in fine. Concordat M.I.C. lib.15. cap.5. reg.4. exemplo 8.

VIII. Regula: Nec ex facto alterius alius conveniri potest, per ea quæ habentur d.reg.4.in princ.

M.I.R.

M. I. R. d. cap. 1. reg. 26. Cuius regula exceptio prima est: Nisi alius factum alterius ratum habuerit. c. cum quis absq. 23. de sent. excom. in 6. c. rati habitationē. 10. de reg. iuris, in 6. Concordat M. I. C. d. reg. 4. except. 13. Cuius exceptionū replicatio est: Nisi nomine ratum habentis non sit gestum: tunc enim rati habitio ei non nocet. d. c. 23. §. fin. & c. ratum. 9. de reg. iuris, in 6. Altera proposita regula exceptio est: Nisi iure represaliarum incola pro incola conueniatur. Cuius replicatio est in personis & rebus ecclesiasticis, contra quas represalia concedi vel extendi nō possunt. c. vnico, de iniurijs, in 6. Plures exceptiones proposita regula vide M. I. C. d. reg. 4. Sed & exempla contraria isti regula vide 1. q. 4. c. ecclesia qua.

IX. Regula: Excommunicatus quamuis agere non possit, conueniri tamen potest. c. intelleximus. 7. de iudicijs.

X. Regula: Successori ecclesiastico non praedictat factum praedecessoris. c. 2. de praescriptionibus. M. I. R. d. reg. 26. except. 2. Cuius exceptio est: Nisi in rem ecclesia sit versum. Nam successor in beneficio ecclesiastico conueniri potest ex contractu à praedecessore suo in rem ecclesiae inito. c. 1. de solutionibus.

XI. Regula: Spoliatus conueniri non potest, antequam restituatur. Quae regula approbatur simul & distinguitur per ea quae habentur s. lib. 2. cap. 9. de exceptione spolij.

XII. Regula: Per procuratorem quis factum in iudicio proponere prohibetur c. pastoralis. 14. de iudicijs. Contradicit M. I. C. lib. 15. capit. 5. per quos competat actio, reg. 1.

XIII. Regula: Solutio census debet fieri in antiqua moneta, nisi alia moneta sit prescripta. de qua re vide §. cap. 4. quest. 2. reg. 4.

XIV. Regula: Si census annui diuersis mensuris soluti sunt, in minori mensura debentur. c. ex parte. 18. de censibus. M. I. R. lib. 5. capit. 1. reg. 48. except. 5.

XV. Regula: Si antiqua moneta, in qua annum solui debet, in usu esse desit: aestimatio eius debetur. c. penult. in fine. de censibus.

XVI. Regula: Si quis plus petierit, punitur. c. vnico, de plus petitionibus. Concordat M. I. C. lib. 15. cap. 6. reg. 9.

XVII. Regula: Si genus debeatur, vel vnum ex duobus, regulariter electio est debitoris. c. in alternatiuis. 70. de reg. iuris, in 6. De qua re vide plura M. I. C. lib. 16. cap. 6. reg. 4.

XVIII. Regula: Vsuræ debentur ex mora. Quæ regula approbatur M. I. C. lib. 15. cap. 7. quest. 1. causa 2. in prin. M. I. R. lib. 5. cap. 1. reg. 58. in prin. Cuius exceptio prima est: Nisi non reus, sed alius moram fecerit: nam reo alterius mora non nocet. c. mora. 25. de reg. iuris, in 6. De qua re vide plura d. causa 2. except. 3. Altera exceptio est: Nisi reus interpellatus exceptione se tueri potuit. c. non est. 60. eod. tit. de qua

quæ vide item d. causa 2. except. 14. M. I. R. d. reg. 58. except. 6. Plura de vsuris, quatenus exigi possint vel non, vide §. lib. 1. cap. 19. item M. I. C. d. cap. 7.

XIX. Regula: Ex vi facta in litem iuratur taxatione à iudice facta. c. vltim. de his quæ vi meritisve. Concordat M. I. C. lib. 15. cap. 9. quæst. 4.

XX. Regula: Condemnationem minuit compensationis exceptio opposita, per ea quæ habentur M. I. C. lib. 15. cap. 11. in princ. M. I. R. d. cap. 1. reg. 68. Cuius exceptio prima est: Nisi depositi actione agatur. c. 2. §. sanè depositi. de deposito. Concordat M. I. C. d. cap. 11. quæst. 3. except. 2. & M. I. R. d. reg. 68. except. 1. Altera exceptio est: Nisi debitum quod opponitur, dubium sit, non liquidum. d. c. 2. §. fin. Concordat M. I. C. d. quæst. 3. except. 26. M. I. R. d. reg. 68. except. 6.

XXI. Regula: De temporis præscriptionibus: quatenus actionibus obstent, vide §. lib. 3. cap. 1. reg. 19. cum sequente. item cap. 9. in princ. reg. 2. item M. I. C. lib. 15. cap. 13. vbi inter alias aduersus præscriptionem exceptiones numeratur & hæc: Nisi actio semel in iudicium deducta fuerit, vel lites mota. M. I. C. d. cap. 13. except. 5. M. I. R. lib. 5. cap. 2. reg. 4. ext. 9. Cuius replicatio prima est: Nisi ab ultimo die litis quadraginta anni excesserint. 16. q. 3. c. placuit ut quicumque. §. hæc de præscriptionibus. vers. si per litis. Concordat d. except. 5. repl. 4. Altera replicatio est: Nisi lites non fuerit contestata. Quæ replicatio approbatur per ea quæ habentur M. I. C. d. except. 5.

except. 5. replicat. 6. in princip. M. I. R. d. except. 9. replicat. 1. Cuius duplicatio est: Nisi cum reus propter absentiam, infantiam vel aliam similem causam conueniri non posset: querela ea de re praesidi vel episcopo sit oblata. d. c. placuit vt. §. is autem cuius res. Concordat d. replicat. 6. duplic. 2. Tertia replicatio est: Nisi in integrum restitutio in iudicium sit deducta. hac enim per hoc non continuatur, sed continuo quadriennio expirat. Clement. 1. de in integrit. restitut. l. Papinianus. 21. §. fin. ff. de minor. 25. annis. l. 6. C. de tem. in integ. restit. M. I. R. d. except. 9. replicat. 3. Plures propositae exceptionis replicationes vide M. I. C. d. except. 5. Altera exceptio est: Nisi reus fuerit in mala fide. c. possessor. 2. de reg. iuris, in 6. Plura de hac exceptione vide §. cap. 3. reg. 11. replicat. 2. M. I. R. d. reg. 4. except. 19. Tertia exceptio est: Nisi titulus à praescribente non probetur. Qua replicatio approbatur simul & distinguitur 16. q. 3. c. dilectio. §. potest etiam. M. I. R. d. reg. 4. except. 21. Plures huiusmodi exceptiones vide §. lib. 3. cap. 9. reg. 2. item M. I. C. d. cap. 13. Istarum exceptionum replicatio generalis iure civili approbata est hac: Nisi quadraginta anni excefferint: hac enim actionem omnem excludit, dictis exceptionibus non obstantibus. M. I. C. d. cap. 13. in fine. Cui concordat c. ad aures. 6. in fine. de praescriptionibus. M. I. R. d. reg. 4. in fine, replicat. gener. 1. Huius tamen replicationis generalis duplicatio prima est: Nisi
procu-

procuracionem legatus vel nuncius sedis apostolice petat : huic enim prescriptio ista non obstat. c. accedentes. 11. eod. tit. c. cum instantia. 17. in prin. de censibus. Altera duplicatio est : Nisi visitatio eiusq. procuratio per superiorem ab inferiore exigatur. c. cum ex officij. 16. d. 11. Tertia duplicatio est : Nisi functiones publicae exigantur. 16. q. 3. c. placuit vt. §. fin. cum c. sequente, in prin. Concordat M. I. C. d. cap. 13. in fine, duplicat. 2. Quarta duplicatio est : Nisi decima, primitia vel alia res sacra petantur. d. c. placuit vt. §. quod si priuatus. §. fin. & d. q. 3. c. iubemus. §. sic etiam. item c. causam. 7. de prescriptionibus. Quinta duplicatio est : Nisi subditus se à iurisdictione & obedientia sui magistratus subducatur. hic enim nulla prescriptio defenditur. c. cum non liceat. 12. & c. cum ex officij. 16. de prescriptionibus. Sexta duplicatio est : Nisi liber homo in libertatem vindicetur. d. c. placuit vt. §. penultim. Concordat M. I. C. lib. 6. cap. 3. causa 9. Plures huiusmodi duplicationes vide M. I. C. d. cap. 13. in fin. Hac de obligationibus & actionibus

in genere sunt dicta : de quibus vide

plura M. I. C. d.

lib. 15.

DE

862 METHODI IURIS PONT.
DE CONTRACTIBVS
& quasi contractibus.

Cap. VII.

Prima regula: Pacta seruanda sunt. c. qualiter. 3. de pactis. Concordant ea quæ habentur M. I. C. lib. 15. c. 15. in prin. & M. I. R. lib. 5. cap. 3. reg. 5. in prin. Quæ tamen regula suis exceptionibus non caret. nam Deus quoq; frequenter suam mutat sententiam. 22. q. 4. c. unusquisq; §. fin. cum c. sequente. & c. non semper. Est igitur proposita regula exceptio prima: Nisi pactum nudum sit. Quæ exceptio approbatur M. I. C. d. cap. 15. except. 12. in princ. M. I. R. d. reg. 5. except. 15. Cuius replicatio est: Nisi pactum nudum bonæ fidei contractui insit. c. contractus. 85. de reg. iuris, in 6. Concordat M. I. C. d. except. 12. replic. 4. M. I. R. d. except. 15. repl. 4. Plures replicationes vide d. except. 12. Planè iure pontificio exceptio proposita reprobat c. 1. de pactis. M. I. R. d. except. 15. in fine. Altera proposita regula exceptio est: Nisi vi metûsve causa pactum factum sit. c. peruenit. 2. de iureiurando. 15. q. 6. c. 1. Contradicite 15. q. 1. c. meritò in princ. Plura de hac exceptione vide M. I. C. d. cap. 15. except. 16. M. I. R. d. reg. 5. except. 12. Tertia exceptio est: Nisi aduersus leges vel contra bonos mores pactum factum sit. c. vltim. de pactu. c. cum quidam. 12. §. illi vero. c. sicut ex literis. 13. c. tua nos. 24. de iureiurando. c. in malis. 69. de reg. iuris, in 6. Concordat item ea quæ habentur §. lib. 2. cap. 16. reg. 9. except. 1. & M. I. C. d. cap. 15. except. 17.

& M. I. R.

& M.I.R.d.reg.5. except 17. Sed & exemplum eius
 est, si conuenerit de succedendo pralato in prala-
 turam.c. accepimus.5. de pactis. Item, si clerici post
 mortem decedentium maiores sibi pensiones paci-
 fcantur.c. cum clerici. 6. eod. tt. Quarta exceptio
 est: Nisi pactum in damnum tertijs vergat. c. ple-
 rig. 7. eod. tt. Concordat M.I.C. lib.15. cap.17. ad-
 uersus quos ex pacto actio competat, in princ. Quin-
 ta exceptio est: Nisi pactum aduersus ecclesiasticam
 libertatem factum sit. c. sicut nostris. 27. & c. peti-
 tio. 31. de iureiurando. Sexta exceptio est: Nisi im-
 possibile quid in pactum sit deductum. c. vlt. in fine.
 de pactis. c. nemo. 6. de reg. iuris, in 6. Plura de hac
 exceptione vide M.I.C. d. c. 15. except. 23. Septima
 exceptio est: Nisi de spiritualibus vel beneficijs ec-
 clesiasticis pactum factum sit. c. cum pridem. 4. & c.
 vlt. de pactis. c. super eo. 7. de transactionib. Concor-
 dant ea quæ habentur in lib. 3. cap. 7. reg. 115. cum se-
 quentib. Sed & plura de hac exceptione vide M.I.C.
 d. c. 15. except. 33. Octaua exceptio. Nisi conditio pa-
 cti vel contractus defecerit. c. peruenit. 3. & c. sicut.
 29. in fine. de iureiurando. Vide plura de hac exce-
 ptione M.I.C. d. cap. 15. except. 42. Nona exceptio
 videtur: Nisi instrumentum contractus sit amissum.
 Sed reprobatu c. cū olim. 12. de privilegijs. Concor-
 dat M.I.C. d. c. 15. except. 48. Decima exceptio vide-
 tur: Nisi paciscentē pacti statim pœnituerit. Sed re-
 probatur c. quod semel. 21. de reg. iuris, in 6. Undeci-
 ma exceptio est: Nisi Papa absoluerit à cōtractu vel
 iura-

iuramento. 15. q. 6. c. auctoritatem, cum tribus c.
 sequentibus. Duodecima exceptio: Nisi per promissorem non stet, quominus præstet quod promissit. c. imputari. 41. de reg. iuris, in 6. c. significante. 7. de pignoribus. Concordat M. I. C. lib. 16. c. 4. except. 3. Decimatertia exceptio: Nisi aduersa quoque pars fidem non præstet promissis. c. peruenit. 3. vers. nec tu & c. sicut. 29. in fine. de iureiurando. c. constitutus. 7. de pœnis. Concordat S. lib. 2. cap. ult. except. 4. Decimaquarta exceptio est: Nisi aliquid melius fecerit quàm promissit. d. c. peruenit. 3. in prin. Decimaquinta exceptio: Nisi cum quis promississet se facturum quod peteretur, illicitum quid petatur. c. cum iuramento. 4. de homicidio.

De replicationibus præcedentium exceptionum generalibus.

Hactenus proposita regula exceptiones enumerauimus; quarum tamen plures vide S. lib. 2. cap. 16. reg. 9. & M. I. C. d. cap. 15. Plurè istarum exceptionum replicatio generalis prima hæc videtur: Nisi iusiurandum de pactis seruando sit præstitum. Sed reprobatur c. 1. de iureiurando, in 6. c. non est. 58. de reg. iuris, in 6. Cuius exemplum habetur c. 1. cum c. sequente. c. quanto 18. c. tua nos. 24. de iureiurando. c. 2. §. contractus autem omnes. de rebus ecclesiæ non alienandu, in 6. 15. q. 6. c. auctoritatem. Concordant item ea quæ habentur S. lib. 2. cap. 16. reg. 9. except. 1. & M. I. C. lib. 15. cap. 15. in fine, replicat. 1. Planè admittitur replicatio proposita, si
 iusu-

iusiurandum seruari possit sine interitu salutis eterne. hoc enim casu iusiurandum est obligatoriū: potest tamen auctoritate Pontificis relaxari. c. si verò aliquis. 8. de iureiurando. De qua re vide 5 lib. proxim. cap. 10. de iureiuranda. & M. I. R. lib. 2. cap. 15. reg. 16. & lib. 5. cap. 3. reg. 5. in fine, replic gener. 1. Altera replicatio est: Nisi auctoritate Papa pactum vel contractus sit confirmatus c. quoties 2. de pactis. c. 1. vers sed si rem, cum c. sequente de confirmatione utili. Contradicit M. I. C. d. cap. 15. repl. 5. M. I. R. d. reg. 5. in fine, repl gener. 2. distinct 1. Huius replicationis duplicatio prima est: Nisi. um res litigiosa esset, Papa negocium confirmauerit. d. c. 1. in princ. Altera duplicatio est: Nisi contra confirmationem suam Papa postea rescripserit. c. de confirmationib. 2. vers nisi nouum. de confirmat. utili. Tertia duplicatio est: Nisi per falsi suggestionem confirmatio sit impetrata. d. c. 2. vers. aut certum sit. & c. bona memoria. 3. eod. tt. Quarta duplicatio est: Nisi innouatum tantum sit instrumentum contractus, non confirmatum. c. cum dilecta. 4. eod. tt. c. ex parte 13 & c. quia intentionis. 29. de priuilegijs. Quinta duplicatio est: Nisi Papa regulari confirmauerit administrationem temporalem. c. ad nostram. 5. cum c. sequente Porrecta. de confirmatione utili. Sexta duplicatio est: Nisi sententia ipso iure nulla sit confirmata. c. examinata. 7. eod. tt. Septima duplicatio videtur: Nisi verbum confirmo, rem confirmatam praecefferit. Sed reprobatur c. venerabilis. 8. eod. tt.

Octava duplicatio videtur: Nisi verba hac, Sicut sine prauitate prouide facta est: confirmationi sine inserta. Sed reprobatur d. c. 8. Hac de secunda replicatione generali. Tertia replicatio videtur: Nisi res in eum casum peruenierit, quo ab initio vtiliter in contractum deduci potuit. Sed reprobatur c. non firmatur. 18. de reg. iuris, in 6. Vide item M. I. C. d. cap. 15. in fine. Sed & plures replicationes generales vide M. I. C. d. cap. 15.

II. Regula: Ex pacto de non petendo competit exceptio pacti conuenti, si petatur. M. I. C. lib. 15. c. 16. in prin. M. I. R. d. cap. 3. reg. 6. Cuius exceptio prima est: Nisi ex noua causa agatur. Quae exceptio approbatur exemplo c. ad nostrā. 20. de iureiurando. Altera exceptio est: Nisi aliud petatur quam pacto comprehensum est. Quae exceptio approbatur exemplo, quo cum de damno non petendo conuenisset, expensae petuntur, c. in nostrā. 8. de iniurijs. Concordat M. I. C. lib. 15. cap. 18. vbi huius exceptionis aliquot subiunguntur replicationes. Plures proposita regulae exceptiones vide M. I. C. d. cap. 16.

III. Regula: Ex poenali stipulatione, si non fiat quod sub poena promissum est, actio datur ad poenā petendam per ea quae habentur M. I. C. lib. 16. cap. 9. de poenali stipulatione, reg. 3. in prin. Cuius exceptio prima est: Nisi matrimonium sub poena sit promissum. c. gemma. 29. de sponsalibus. M. I. R. lib. 5. cap. 4. reg. 20. except. 11. Altera exceptio est: Nisi pro parte praestitam sit, quod sub poena promissum est, hoc enim casu

casu pœnalis stipulatio non nisi pro reliqua parte, non in solidum committitur. c. suam. 9. de pœnis. Contradicunt ea quæ habentur M.I.C. lib. 15. cap. 5. reg. 5. except. 7. replicat. 6. Plura de regula proposita eiusq. exceptionibus vide M.I.C. d. reg. 3.

IV. Regula: Si debitor pro suo debito rem alienam obligauit, ad eam redimendam ipse eiusq. hæres tenetur. c. ex præsentium. 3. de pignoribus. Concordat M.I.C. lib. 17. cap. 4. quest. 1. causa 4.

V. Regula: Ex commodato commodati actio datur ad commodatum reddendum, per ea quæ habentur M.I.C. d. quest. 1. causa 5. M.I.R. lib. 15. cap. 5. reg. 8. Cuius exceptio prima est: Nisi res commodata perierit. M.I.C. d. quest. 1. except. 3. Huius exceptio replicatio prima est: Nisi culpa commodatarij interueniente res perierit. c. 1. §. licet. vers. nisi acciderit. de commodato. M.I.R. d. reg. 8. except. 1. repl. 3. Huius duplicatio videtur: Nisi leuissima fuerit culpa commodatarij. Sed reprobat d. c. 1. in princ. Concordat M.I.C. d. except. 3. repl. 3. Plura de replicatione proposita vide d. except. 3. repl. 2. Altera replicatio est: Nisi conuenerit ut commodatarius omne periculum præstet. d. §. licet. vers. vel interuenit. l. 1. C. de commodato. Tertia replicatio est: Nisi post moram à commodatario factam res perierit. d. §. licet. vers. seu in mora. Concordat M.I.C. lib. 24. cap. 17. except. 7. Plures replicationes vide d. except. 3. Altera exceptio est: Nisi vsus, cuius gratia res fuerat commodata, non fuerit expletus. d. c. 1. §.

contra eum. de commodato. Plures propositæ regulæ exceptiones vide M. I. C. d. quest. 1.

VI Regula: Si commodator vsum rei commodata intempestivè auferat commodatario, contraria commodati actione tenetur. d. §. contra eum, in fine. l. 17. §. sicut. ff. commodati. De qua actione vide plura M. I. C. lib. 17. cap. 5.

VII Regula: Depositarius depositum non restituens depositi actione tenetur. M. I. C. lib. 17. cap. 7. quest. 2. causa 7. in princ. M. I. R. d. cap. 5. reg. 13. Cuius exceptio prima est: Nisi depositum perierit. d. causa 7. except. 1. M. I. R. d. reg. 13. except. 3. Huius replicatio prima est: Nisi depositarius suis rebus salvis depositum amiserit. c. bona fides. 2. in prin. de deposito. Concordat M. I. C. d. except. 1. repl. 2. dist. 1. Altera replicatio est: Nisi depositarius deposito se obtulit: hoc enim casu culpam præstat. d. c. 2. §. 1. Concordat M. I. C. d. repl. 2. distinct. 4. M. I. R. d. except. 3. repl. 2. dist. 3. Tertia replicatio est: Nisi merces interuenit pro re deposita custodienda. nam & hoc casu culpam præstat. d. §. 1. vers. vel si quid pro. Concordat M. I. C. d. repl. 2. dist. 3. M. I. R. d. replic. 2. dist. 2. Quarta replicatio est: Nisi pactum de culpa præstanda interuenerit. d. c. 2. §. pacto verò. Concordat M. I. C. d. except. 1. replicat. 3. Quinta replicatio est: Nisi post moram res perierit. d. y. pacto verò. ver. mora. Plura de hac replicatione vide M. I. C. d. except. 1. repl. 8. Sexta replicatio est: Nisi culpa depositarii res perierit. Quæ replicatio videtur approbari d. §.

d. §. pacto verò. ibi: culpa. Sed contradicit M. I. C. d. replic. 2. in princ. Ideoq; replicatio proposita videtur restringenda ad casum, de quo M. I. C. d. except. 1. repl. 9. dictum est. Plures repliationes proposita exceptionis vide d. except. 1. Sed & plures exceptiones vide M. I. C. d. causa 7.

VIII. Regula: Vel statim depositum reperi potest. d. c. 2. §. sanè depositori. Concordat M. I. C. d. c. 7. q. 6. reg. 1. vbi aliquot subiiciuntur exceptiones.

IX. Regula: Ex pignoris contractu regulariter competit actio pignoratitia & hypothecaria ad persequendum pignus, per ea quæ habentur M. I. C. lib. 17. cap. 16. quest. 3. in princ. M. I. R. d. cap. 5. reg. 27. Cuius exceptio prima est: Nisi liber homo pignori sit obligatus. c. lator, 2. de pignoribus. Concordat M. I. C. lib. 17. cap. 11. except. 34. Altera exceptio est: Nisi extraneus possessor rem vsuceperit vel præscripserit. 16. q. 3. c. placuit vt. §. præscriptionum. vers. non solum. Concordat M. I. C. lib. 17. cap. 16. quest. 8. reg. 1. except. 1. Huius exceptionis replicatio est: Nisi alius quàm qui rem vsucepit vel præscripsit, conueniatur. huic enim alterius præscriptio non prodest. d. c. placuit vt. §. si verò ad alium. vers. nec sibi proderit. l. 8. §. sin verò nullum. C. de præscript. 30. annor. Plures exceptiones vide d. lib. 17. cap. 11. cum duobus cc. sequentibus.

X. Regula: Pactum legis commissoria in pignoris contractu prohibetur c. significante. 7. de pignorib. l. 3. C. de pactu pignorum.

XI. Regula: Si eadem res duobus vel pluribus pignori obligata est: is potior est, qui prior est tempore. c. qui prior. 54. de reg. iuris, in 6. Concordat M.I.C. lib. 17. cap. 17. in princ. M.I.C. lib. 5. cap. 5. reg. 40.

XII. Regula: De pignoratitia actione, qua datur debitori ad pignus repetendum: ex quibus causis competat, definitur M.I.C. lib. 17. cap. 20. quest. 1. Quibus connumerari potest, Si creditor vel eius successor ex pignore tantum fructus percepit, quantum est in sorte. Quae causa approbatur c. cum contra. 6. de pignoribus. c. 1. cum c. sequente. & c. conquestus. 8. de usuris. Concordat M.I.C. d. cap. 20. quest. 4. reg. 3. ubi subijcitur proposita regula exceptio. Sed & plures propositae causa exceptiones vide §. lib. 1. cap. 19. quest. 2. causa 6. Quibus adijci potest hac quoque exceptio: Nisi debitor iusiurandum praestiterit de non repetendo pignore, nisi sorte soluta. c. ad nostram. 7. de iureiurando.

XIII. Regula: Creditor fructus in sortem debet computare, ut patet ex ijs quae §. reg. prox. sunt proposita: ubi etiam eius exceptiones sunt annotatae.

XIV. Regula: Si modico precio venditione facta, conuenit ut intra certum tempus rem venditori liceat oblato precio retrahere: pignus praesumitur in fraudem usurarum constitutum, non venditio. c. ad nostram. 5. de empt. & vendit. De qua re vide item M.I.R. lib. 2. cap. 11. in verbo Simulatio. item M.I.R. lib. 6. cap. 2. in prin. Idem dicendum, si res vendita
fin.

fit, vt post tempus emptor eam recipiat oblato precio maiori, fructibus in sortem computatis. c. illo nos. 4. de pignoribus.

XV. Regula: Si venditor deceptus sit vltra dimidium iusti precij: valet quidem venditio, sed venditori datur actio, vt restituto precio rem recipiat. c. cum dilecti. 3. & c. cum causa. 6. de empt. & vendit. Concordat M. I. C. lib. 18. cap. 3. except. 27. distinct. 1. Cuius exceptio est: Nisi emptor offerat quod iusto precio deest. d. c. 3. & d. c. 6. & d. dist. 1. repl. 1. Plures exceptiones vide d. dist. 1.

XVI. Regula: Venditor cogi potest, ne carius vendat merces suas transeuntibus, quam in mercato vendere possit. c. 1. de empt. & vendit.

XVII. Regula: Venditor vitium rei in vendendo iudicare tenetur: aliàs empti actione vel redhibitoria tenetur. M. I. C. lib. 18. cap. 12. quest. 3. in prin. item causa 6. M. I. R. lib. 5. cap. 6. reg. 38. Cuius exceptio est: Nisi emptor vitium sciuit. c. cum qui certus. 31. de reg. iuris, in 6. Concordant ea qua habentur M. I. C. d. quest. 3. except gener. 10. vbi aliquot subiunguntur replicationes. item M. I. R. d. reg. 38. except. 5. Sed & plures exceptiones vide d. q. 3.

XVIII. Regula: Re vendita euicta, emptor regressum habet aduersus venditorem de prestanda euictione. M. I. C. lib. 18. c. 14. quest. 1. causa 1. 7. & 9. M. I. R. d. cap. 6. reg. 40. Cuius exceptio prima est: Nisi emptor conuentus non denunciavit venditori, vt defensionem rei adesset. c. vlt. in prin. de empt. &

vendit. De qua exceptione vide plura M.I.C. d. q. 1. except. 68. Altera exceptio est: Nisi emptor contumaciter absuit tempore sententia lata. d. c. vltim. vers. vel contumaciter. Concordat d. q. 1. except. 56. & except. 58. Tertia exceptio est: Nisi per iniuriam iudicis emptor victus sit. d. c. vlt. vers. seu per iniuriam. Concordat d. q. 1. except. 55. Plures exceptiones vide M.I.C. d. q. 1.

XIX. Regula: Locator conductorem prohibere non potest, quo minus re conducta fruatur. Quod si fecerit, ex conducto tenetur, per ea quae habentur M. I.C. lib. 19. cap. 3. quaest. 1. causa 5. in princ. Cuius exceptio prima est: Nisi res locata vsibus domini necessaria sit. c. propter. 3. §. verum. de locato & conducto. l. 3. C. eod. tt. Altera exceptio est: Nisi dominus ades locatas resistere velit. d. §. verum. & d. l. 3. vers. aut corrigere. Tertia exceptio est: Nisi conductor male in re conducta sit versatus. d. §. verum. vers. qui etiam inde. & d. l. 3. vers. aut tu male. Quarta exceptio est: Nisi conductor non soluerit pensionem. d. §. verum. vers. vel cum canonem. l. 54. §. inter. ff. locati. Plures huiusmodi exceptiones vide M. I.C. d. causa 5.

XX. Regula: Si conductor damnum in fructibus perceptis vel percipiendis passus sit, remittenda est ei pensio. d. c. propter. 3. in pr. Concordat M. I.C. lib. 19. cap. 4. quaest. 1. causa 4. in princ. Cuius exceptio prima est: Nisi anni praecedentis vel sequentis fructus fuerint vberiores. d. c. 3. in princ. vers. nisi cum vberitate.

bertate. Concordat M. I. C. d. causa 4. except. 6. Altera exceptio est: Nisi culpa conductoris damnum contigerit. d. c. 3. in princ. vers. sine culpa. Plures exceptiones vide d. causa 4.

XXI. Regula: Si emphyteuta ecclesie intra biennium, vel alius intra triennium canonem non soluerit: iure suo cadit. c. vltim. §. emphyteuta quoque. de locato & conducto. 10. q. 2. c. hoc ius. §. qui rem. Nouell. 7. §. scire autem omnes. Concordat M. I. C. lib. 19. cap. 9. quest. 6. causa 1. M. I. R. lib. 5. cap. 7. reg. 27. Huius regula exceptio prima videtur: Nisi dominus non soluat emphyteuta meliorationes. Sed reprobatur d. §. qui rem. vers. non repetiturus. Concordat M. I. C. d. causa 1. except. 4. Altera exceptio videtur: Nisi emphyteuta non sit interpellatus ut solueret. Sed & hæc exceptio reprobatur d. c. vlt. in fine. & M. I. C. d. causa 1. except. 5. Plures exceptiones vide d. causa 1.

XXII. Regula. Si emphyteuta non requisito vel nolente domino ius suum alienauerit, eo cadit. d. §. emphyteuta quoque. vers. secus presumendo. Concordat M. I. C. d. quest. 6. causa 3. in princ. M. I. R. d. cap. 7. reg. 28. Cuius exceptio prima est: Nisi dominus requisitus ipse emere noluit d. c. vlt. in princ. Concordat d. causa 3. except. 2. Cuius replicatio prima est: Nisi attestazione premissa emphyteuta domino non indicauerit, quantum premium sibi ab alio offeratur. d. c. vlt. in princ. & d. except. 2. replicat. 1. Altera replicatio est: Nisi ab attestazione premissa

nondum duo menses praterierint. d. c. ult. in princ. vers. vel à denunciationis. & d. except. 2. replicat. 2. Tertia replicatio est : Nisi personis vetitis alienauerit. d. c. ult. in princ. vers. qui ab emptione huiusmodi. & d. except. 2. replicat. 3. Plures replicationes, sed & plures proposita regula exceptiones vide M. I. C. d. causa 3.

XXIII. Regula : Si emphyteuta rem fecerit deteriore, iure suo cadit. 10. quæst. 2. c. hoc ius. §. qui rem. M. I. R. d. cap. 7. reg. 29.

XXIV. Regula : Si emphyteuta ius suum ex causis predictis amisit, ut ad dominum res redeat : nihilominus prateriti temporis pensiones soluere, & damnum, quo res deterior facta est, prestare tenetur. d. §. qui rem. vers. ut tamen soluat.

XXV. Regula : Ex mandato mandati actio nascitur. de qua M. I. C. lib. 19. cap. 12. cum sequentibus. Cuius exceptio est : Nisi consilium fuerit non fraudulentum. c. nullus. 62. de reg. iuris, in 6. Concordat M. I. C. d. cap. 12. except. 1. in princ. ubi subiiciuntur aliquot replicationes, Plures exceptiones vide d. c. 12. cum sequentibus.

XXVI. Regula : Si quis negocia ecclesie gerendo vehecclesie rebus damnum intulerit, sibi lucrum captando : vel contra in suis rebus damnum senserit, dum utilitati ecclesie studet : hoc damnum hinc inde prestabitur. 12. q. 4. c. 1. §. fin. cum c. sequente, vsq; ad §. si verò de rebus. Concordat M. I. C. lib. 20. c. 4. in princ. & q. 4. in princ. item c. 5. q. 1. & c. 6. q. 1. in princ.

XXVII.

XXVII. Regula: Si quis negocia ecclesie gerendo res eius consumpserit: hoc praestandum est. 12. q. 5. c. obitum. Quo nomine etiam aduersus heredem datur actio. d. c. obitum. Concordat M. I. C. d. c. 5. quast. 3. reg. 1. except. 1.

XXVIII. Regula: Finium regundorum actio triginta annorum praescriptione eliditur. l. 6. C. finium regundorum. Cuius exceptio est in finibus episcopatum & parochiarum, qui nullo tempore praescribi possunt. c. super eo. 4. de parochijs.

XXIX. Regula: Si quis pro alio intercesserit fideiubendo vel mandando, pro eo conueniri potest, per ea quae habentur M. I. C. lib. 21. cap. 1. quast. 2. in princ. M. I. R. lib. 5. cap. 9. reg. 5. Cuius exceptio prima: Nisi clericus vel monachus intercesserit. Quae exceptio approbatur simul & distinguitur §. lib. 3. cap. 5. reg. 28. Plures exceptiones vide d. q. 2.

XXX. Regula: Si quis pro alio intercesserit contraria mandati actione consequitur, ut indemniseruetur. c. peruenit. 2. de fideiussoribus. Concordat M. I. C. lib. 21. cap. 3. in princ. M. I. R. d. capit. 9. reg. 8. Cuius exceptio prima est: Nisi nondum soluerit actor. d. cap. 3. quast. 1. except. 1. Cuius replicatio prima est: Nisi debitor diu in solutione debiti cessauerit. c. vlt. d. de l. 38. in fine. ff. mandati. Altera replicatio est: Nisi debitor dissipare bona sua incipiat. d. c. vlt. ver. aut dissipare. & d. l. 38. in fin. Tertia
repli

replicatio est: Nisi actor sit condemnatus. d. c. vltim. vers. seu super hoc. Concordat M. I. C. d. except. 1. repl. 1. Quarta replicatio est: Nisi actor à creditorib. molesteretur. c. constitutus. 3. d. tt. de fideiussoribus. Plures replicationes vide d. except. 1. Hac de contrahibus & quasi contrahibus: de quibus tamen vide plura M. I. C. lib. 15. cum sex libris sequentibus.

DE DELICTIS ET QUASI delictis,

Cap. VIII.

Prima regula: Furtum committit, qui inuentum non reddit. 14. q. 5. c. si quid inuenisti. & c. multi. Concordat M. I. C. lib. 22. cap. 2. de furti actione, quest. 2. causa 19. vbi aliquot subiunguntur exceptiones.

II. Regula: Si rem domino abnegat, furtum committit. d. c. si quid. vers. qui alienum. Concordat M. I. C. d. quest. 2. causa 16.

III. Regula: Si metu pœna à furto abstinet furti tenetur, in iudicio scilicet poli. de pœnitent. dist. 1. c. si propterea.

IV. Regula: Ex furto regulariter furti actio competit, per ea quæ habentur M. I. C. d. quest. 2. causa 1. Cuius regula exceptio prima hæc videtur: Nisi rem minimam abstulerit. Sed reprobat 14. q. 6. c. vlt. Concordat M. I. C. lib. 22. cap. 8. quest. 3. except. 6. Altera exceptio est: Nisi non furandi animo quis rem alienam contrectauerit. d. c. vlt. Con-

cordat

cordat M.I.M lib. 22. cap. 2. de furti actione, quæst. 2. except. 24. Tertia exceptio est: Nisi propter necessitatem famis vel frigoris furtum fecerit. de consecrat. distinct. 5. c. discipulos. item c. si quis propter. de furtis. M.I.R. lib. 5. cap. 10. reg. 24. except. 7. Plures huiusmodi exceptiones vide M.I.C. d. quæst. 2.

V. Regula: Furti etiam tenetur, qui furem non indicat ob lucrum quod ab eo consequitur. c. qui cum fure. 4. de furtis.

VI. Regula: Furti poena quadrupli est. 12. q. 2. c. in antiquis. c. si seculi. Concordat M.I.C. lib. 22. c. 5. in princ.

VII. Regula: Si pars ablata sit, non de toto, sed de parte tantum ablata furti actio est. de poenitent. dist. 1. c. vulgaris l. 21. in prin. ff. de furtis. Concordat M.I.C. d. cap. 5. reg. 8. ubi subicitur exceptio.

VIII. Regula: Etiam sacci aestimatio, in quo pecunia furtiva continetur, in furti actione venit. distinct. 50. c. qui saccum. l. 79. ff. de furtis.

IX. Regula: Si clericus ecclesia furtum fecerit, qua poena puniendus sit, definitur 13. q. 2. c. clerici. §. si quis autem.

X. Regula: Furti species est rapina. 14. q. 5. c. dixit. §. fin. cum c. sequente. Concordat M.I.C. lib. 22. c. 8. q. 3. causa 1. & quæst. 10. reg. 2.

XI. Regula: Ex damno dato actio adversus dantem competit. c. ult. in prin. de iniurijs. Concordat M.I.C. lib. 22. cap. 9. quæst. 3. causa 1. Huius cause exceptio prima videtur: Nisi per ignorantiam vel imperi-

peritiam damnū dederit. Sed reprobatur d. c. ult. in princ. vers. aut hac imperitia. Altera exceptio est: Nisi actor damnum evitare potuit. c. damnū. 86. de reg. iuris, in 6. Concordat M. I. C. lib. 22. cap. 9. in fin. except. 24. Plures huiusmodi except. vide d. cap. 9.

XII. Regula: Si quis foueam fecerit, in quam alienum pecus ceciderit: is qui foueam fecit, de damno dato tenetur. c. si quis. 2. de iniurijs. Concordat M. I. C. d. quest. 3. causa 10. vbi huius regula aliquot subijciuntur exceptiones.

XIII. Regula: Si ignem immisit in alienam segetem, de damno dato tenetur. c. si egressus. 5. d. de. Concordat l. 30. §. in hac actione. ff. ad l. Aquiliam. Sed & concordat M. I. C. d. quest. 3. causa 29.

XIV. Regula: Si fructus alienos immisso pecore depauit, de damno dato tenetur. c. si laeserit. 4. d. de. Concordat M. I. C. d. quest. 3. causa 33.

XV. Regula: Si causam & occasionem damni dedit, de damno dato tenetur. Quae regula approbatur per ea quae proposita sunt §. lib. 1. cap. 15. de homicidio, quest. 1. causa 3. Concordant ea quae habentur M. I. C. d. quest. 3. causa 53. & M. I. R. d. c. 10. reg. 47. cum reg. seq. Huius regulae exceptio prima est: Nisi quis licitum faciens alteri causam vel occasionem damni dedit. 23. quest. 5. c. de occidendis. §. qui verò repelluntur, vsque ad §. fin. Concordat d. causa 3. exception. 1. Altera exceptio est: Nisi ne damnum accideret, nihil ex contingentibus omisit, & ita culpa caret, capit. vltim. §. fin. de iniu-

rijs. l. 30. §. in hac actione. vers. at si omnia. ff. ad l. Aquiliam.

XVI. Regula: Si domum vel superficiem aliam incenderit, punitur. c. si quis domum. 6. de iniurijs. 23. quest. 8. cap. si quis membrorum, cum capit. sequente. Concordat M. I. C. lib. 22. cap. 9. causa 24. M. I. R. d. reg. 47.

XVII. Regula: Si liberum hominem vulnerauerit, punitur. c. 1. de iniurijs. & d. c. si quis membrorum, in prin. item M. I. C. lib. 22. cap. 10. reg. 10.

XVIII. Regula: Si matrem familiam, aut prae-
textatum praetextatumve adfectatus fuerit, siue alicuius pudicitiam attentauerit: punitur. de poenitent. dist. 1. c. si quis tam masculum, in prin. & §. attentari. l. 9. §. fin. ff. de iniurijs; Vide M. I. C. lib. 22. cap. 11. quest. 3. causa 4.

XIX. Regula: Si aduersus aliquem manus levatae sint, & saepe territus sit quasi vapulaturus: punitur. d. distinct. 1. c. si quis pulsatus. l. 15. §. 1. ff. de iniurijs.

XX. Regula: Si libellum, carmen aut tale quid ad alicuius infamiam scripserit vel cōfixerint: punitur. 5. q. 1. c. 1. cum duobus cc. sequentibus. Concordat M. I. C. d. quest. 3. causa 36. ubi subiiciuntur duae exceptiones.

XXI. Regula: Si libellum famosum inuentum non corruerit, punitur. d. c. 1. vers. & qui eam. & d. q. 1. c. ult. §. si quis famosum. Concordat M. I. C. d. q. 3. c. causa 37, M. I. R. lib. 5. cap. 10. reg. 86.

XXII. Re-

XXII. Regula: Ex omni alia iniuria regulariter quidem iniuriarum actio nascitur, per ea quæ habentur M.I.C. lib. 22 cap. 11. quæst. 3. in prin. M.I.R. d. cap. 10. reg. 62. Cuius exceptio prima est: Nisi ioco aut casu factum sit non iniuria faciendæ animo. 15. q. 1. c. illud. §. quare si quis. l. 3. §. quare si quis. ff. de iniurijs. Concordat M.I.C. lib. 22. cap. 11. quæst. 4. in prin. Altera exceptio est: Nisi nocentem infamavit. 5. q. 1. c. quidam. §. sin autem in eadem. Concordat M.I.C. d. quæst. 4. except. 12. Tertia exceptio est: Nisi quis liberum hominem pro seruo suo per errorem ceciderit. 15. q. 1. c. vlt. d. §. si quis liberum. l. 3. §. sin. cum l. sequente. ff. de iniurijs. Quarta exceptio est: Nisi furiosus vel impubes iniuriam fecerit. d. c. illud, in prin. & d. l. 3. in prin. Quinta exceptio est: Nisi iniuria remissa sit. 23. q. 4. c. si illic, in prin. Concordat M.I.C. d. quæst. 4. except. 34. vbi subiicitur replicatio. Sexta exceptio est: Nisi reus errorem aperte confessus fuerit ac reuocauerit. d. §. sin autem in eadem. vers. vel forte sciens. Plures huiusmodi exceptiones vide M.I.C. d. quæst. 4.

XXIII. Regula: Non solum is qui fecit, sed is quoque cum dolo vel opera iniuriam fecit, tenetur. de pœnitent. distinct. 1. c. si quis tam. §. sin. l. 11. in prin. ff. de iniurijs. Concordat M.I.C. lib. 22. cap. 12. quæst. 2. in prin.

XXIII. Regula: Capitalis pœna est si quis puero stuprum persuaserit, aut mulierem puellamue interpellauerit, quidue impudicitia gratia fecerit, &c.

de pœnitent. distinct. 1. c. sollicitatores. §. qui puero.
l. 1. §. fin. ff. de extraordin. criminib.

XXV. Regula: In actione iniuriarum tentanda prius est reconciliatio, quàm ad sententiam perueniatur. 23. q. 4. c. si illic ubi. vers. si uero nihil. M. I. R. lib. 2. cap. 1. quæst. 12. reg. 1.

XXVI. Regula: Iniuriarum actione damnatus fit infamis per ea quæ habentur M. I. C. lib. 22. cap. 13. quæst. 4. reg. 1. M. I. R. d. cap. 10. reg. 95. Cuius exceptio est: Nisi modica fuerit iniuria. c. cum te. 23. de rei iudicata. M. I. R. d. reg. 95. except. 1.

XXVII. Regula: Si quadrupes damnum dederit: datur actio, ut vel damnum sarciat, vel quadrupes noxa dedatur. c. ult. §. quod si animal. de iniurijs. Concordat M. I. C. lib. 23. cap. 1. quæst. 2. in prin. Est igitur proposita regula exceptio hæc: Nisi quadrupes pro damno dedatur. hoc enim casu ad damnum præstandum dominus non tenetur, ut etiam propositis constat. Concordat M. I. C. d. cap. 1. quæst. 5. reg. 1. except. 1. Cuius replicatio prima est: Nisi fera bestia, vel quæ consuevit nocere, damnum dederit: hanc enim dando dominus non liberatur. d. §. quod si animal. vers. quod tamen ad liberationem. Altera replicatio est: Nisi culpa domini quadrupes damnum dederit. d. §. quod si animal. vers. & quam debueras. item c. si bos. 3. & c. si laferit. 4. eod. tit. Plures replicationes vide M. I. C. d. except. 1.

XXVIII. Regula: Bos pro boue interempto reddi debet. d. c. si bos. 3.

XXIX. Regula: Quadrupes qua nocuit, etiam ordinaria pœna punitur. 15. q. 1. c. firmissimè. §. unde etiam de brutis. §. fin. cum c. sequente Mulier. M. I. R. lib. 1. cap. 7. except. 24.

XXX. Regula: Sacrilegium committitur, si laicus iura ecclasiastica vsurpauerit. c. conquestus. 16. de foro competent.

XXXI. Regula: Quidquid in sacratu Deo rebus & episcopis iniuste agitur, pro sacrilegio reputatur. c. qua multotiens. 7. de regulis iuris. 12. q. 2. c. nulli. c. pradia. 13. q. 2. c. qui oblationes, in fine. 17. q. 4. c. qui rapit. c. si quis cõrumax. §. sacrilegium ergo. c. quisquis. §. sacrilegium, vsq; ad finem. Concordat M. I. C. lib. 23. cap. 7. quæst. 6. in prin. Huius regulæ exceptio prima videtur: Nisi rem priuatam è loco sacro quis surripuerit. Sed reprobatur d. c. si quis contumax. §. sacrilegium ergo, vers. vel non sacrum. & d. c. quisquis. §. similiter sacrilegium. & §. fin. Contradicit l. 5. ff. ad l. Iul. peculatus, M. I. R. d. cap. 10. reg. 121. except. 1. Altera exceptio videtur: Nisi sacrum è loco priuato surripuerit. Sed & hac exceptio reprobatur d. vers. vel non sacrum. & d. §. similiter. Contradicere videtur 23. q. 4. c. quid ergo. §. fin. M. I. R. d. reg. 121. except. 2. Tertiã proposita regula exceptionem vide M. I. C. d. quæst. 6. in prin.

XXXII. Regula: Si diuinam legem nõ obseruat, vel in articulis fidei errat: sacrilegium committit. 17. q. 4. c. si quis suadente. §. committunt etiam. l. 1. C. de crimine sacrilegij.

XXXIII. Re.

XXXIII. Regula: Si de iudicio Imperatoris vel Papa dubitat, sacrilegium committit. d. §. committunt etiam. vers. aut qui de principali. §. fin. cum c. sequente.

XXXIV. Regula: Si ecclesiam non permittat ordinari vel consecrari, sacrilegium committit. l. q. l. c. nullus. §. qui autem, cum cap sequente.

XXXV. Regula: Si quis relictā ecclesia retineat, sacrilegium committit. 13. q. 2. c. qui oblationes, in fine. 17. q. 4. c. sacrilegium.

XXXVI. Regula: Si res ecclesia alienat, vel alienationi consentit, sacrilegium committit. 17. q. 4. c. omnes ecclesie.

XXXVII. Regula: Si sacerdotes insequitur, sacrilegium committit. d. q. 4. c. sicut qui. c. si quis contumax. §. dicitur etiā. c. quisquis. §. 1. vers. seu q. iniuriā. c. si quis deinceps. c. si quis suadente, in prin.

XXXVIII. Regula: Maius est sacrilegij crimen, quā fornicatio. d. q. 4. c. sicut qui, in fine.

XXXIX. Regula: Sacrilegi capite puniuntur. d. q. 4. c. si forte. item 12. q. 2. c. l. c. qui abstuleris. l. 9. in prin. ff. ad l. iul. peculatus.

Excommunicantur. 12. q. 2. c. nulli. §. fin. & d. q. 4. c. si quis contumax. §. fin. c. quisquis. §. si quis domum. Apostol. canon. 71. vbi ob ceram & oleum ablatum excommunicatur. Idem cauetur de vase aureo & argenteo, item de velamine linteo, Apostol. canon. 72.

In quadruplum damnantur. d. q. 2. c. si seculi. & d. q. 4. c. pecunia.

In decuplum damnantur. d. q. 2. c. in legib. Contradicit d. q. 2. c. fraternitas.

Alys pœnis puniuntur. d. q. 2. c. indignè. & d. q. 4. c. pecunia. c. si quis contumax. § fin. cum c. sequente, in prin. & § fin.

XL. Regula: Si quis alterius seruo quid persuaserit, quo deterior fieret: eo nomine tenetur actione serui corrupti, per ea quæ habentur M. I. C. lib. 23. cap. 9. quæst. 2. causa 2. Cuius exceptio videtur: Nisi occasione religionis seruo suaserit. Sed reprobatur 17. q. 4. c. si quis seruum, cum c. sequente. Plures exceptiones vide d. quæst. 2.

XLI. Regula: Deteriores sunt qui vitam moresq; bonorum corrumpunt, his qui substantias aliorum pradiag; diripiunt. 9. q. 2. c. facta.

XLII. Regula: De abigeis accusatio cum inscriptione & sine ea proponi potest. 4. q. 4. c. nullus. §. abacti. l. vnica. C. de abigeis.

XLIII. Regula: Si ex naufragio quid abstulerit, excommunicatur. c. excommunicationi. 3. §. illi etiam. de raptoribus.

XLIII. Regula: De sollicitatoribus alienarum nuptiarum, & matrimoniorum interpellatoribus extra ordinem puniendis cauetur De pœnitent. distin. 1. c. sollicitatores, in prin. l. 1. in prin. ff. de extraord. criminibus.

XLV. Regula: De concussionis crimine cauetur 1. q. 1. c. concussionis. Concordat M. I. C. lib. 23. cap. 19. reg. 4.

XLVI. Re-

XLVI. Regula: De lusu prohibito cauetur dist.
35. c. 1. in fine. Concordat M. I. C. d. cap. 19. reg. 8.

XLVII. Regula: De blasphemijs & adiurationibus puniendis cauetur c. 2. de maledicis. Concordat M. I. C. d. cap. 19. reg. 9.

XLVIII. Regula: De non naturalibus luxurijs puniendis cauetur c. clerici. 4. de excessibus prelat. Concordat M. I. C. d. cap. 19. reg. 10. M. I. R. lib. 1. cap. 13. crimine 7. reg. 38.

XLIX. Regula: De ebrietate punienda cauetur distinct. 35. c. 1. c. luxuriosa. c. ecclesie. c. venter. c. vinolentum. c. luxuriam. c. sexta.

L. Regula: De infantibus & languidis expositis cauetur c. vnico, de infantibus & languidis expositis. l. 2. C. eod. tit. M. I. R. lib. 5. cap. 10. reg. 142.

LI. Regula: De incendijs puniendis cauetur c. si quis domum. 6. de iniurijs. 23. q. 8. c. si quis membrorum. c. pessimam. Concordat M. I. C. d. cap. 19. reg. 12.

LII. Regula: De his qui signarebus alienis imponunt, coercendis cauetur 16. q. 6. c. 1. Concordat M. I. C. d. cap. 19. reg. 14.

LIII. Regula: De eo qui rapinam emit puniendo cauetur 14. q. 5. c. rapinam.

LIV. Regula: Si quis hospitium ab alio conductum ante tempus istius conductionis finitum sine consensu prioris conduxerit, punitur. c. 1. de locato & conducto.

LV. Regula: Ne viri cum mulieribus lauacra habeant communia, cauetur distinct. 81. c. non oportet.

Hæc sint dicta de delictis & quasi delictis: ad quæ alia plura connumerari possent. Nam quidquid sit contra præceptum legis, delictum dici potest, & poenam meretur. 14. q. 2. c. quisquis. l. 5. in prin. ff. de re militari. Sed de istis omnibus in vno loco tractare absurdum esset. Nunc de causis iuris retinendi, & amissi recuperandi est dicendum.

*DE EXCEPTIONIBVS ET
liberationibus. Cap. IX.*

Prima regula: Exceptionum triplices causæ sunt: aut quia factum sit quod fieri oportuit, aut quia factum sit quod fieri non oportuit, aut quia non sit factum quod fieri oportuit. l. exceptiones. 20. ff. de exceptionibus. Secundi generis exemplum habetur c. qui ex timore. 5. de regulis iuris. ubi is qui ex timore facit præceptum, perinde habetur ac is qui non fecit.

II. Regula: Exceptio æquæ ac actio à iudice est attendenda. Cuius regula exceptio prima hæc videtur: Nisi simpliciter iudici cognitio mandata sit, certa forma expressa: hoc enim casu videtur, quod exceptiones non debeat admittere. Sed reprobat c. ex parte. 13. de officio delegati. Altera exceptio est: Nisi ita causa sit delegata, ne iudex vllas exceptiones admittat. d. c. 13. vers. nisi exprimatur. Plures exceptiones vide M. I. C. lib. 24. cap. 1. quæst. 6.

III. Regula: Cui cõpetit actio, eidem multo magis exceptio competit. c. qui ad agendum. 71. de regulis iuris.

iuris, in 6. Concordat M. I. C. d. cap. 1. quaest. 7. reg. 1.

IIII. Regula: Ei denegatur exceptio, qui eodem crimine laborat quod obicit. c. cum ecclesiastica. 3. de exceptionibus. c. constitutis. 23. de appellationibus. c. pro illorum. 22. de praebeendis. c. intelleximus. 6. §. quod si praedicto. & c. ult. in fine. de adulterijs. 32. q. 6. c. nihil iniquius. Contradicit c. dilecti. 8. de exceptionibus. De qua re vide glossam ibidem in verbo Si res ita.

V. Regula: Excommunicato quamvis denegetur actio, non tamen denegatur exceptio, per ea quae habentur §. lib. 2. cap. 9. de excommun. except. replic. 8. & 9.

VI. Regula: Peremptoria exceptio ante litem contestatam frustra opponitur. Quae regula approbatur simul & distinguitur c. 1. cum c. sequente. de litis contestatione, in 6. M. I. R. lib. 5. cap. 11. reg. 9. Licet tamen eam in initio litis contestari. 3. q. 3. c. ult. §. fin. & q. 6. c. si quis episcoporum, in fine. l. 8. vers. quam ante. C. de exceptionibus.

VII. Regula: Nemo pluribus exceptionibus uti prohibetur, quamvis diuersae sint. c. nullus. 20. de reg. iuris, in 6. Concordat M. I. C. d. cap. 1. quaest. 11. M. I. R. d. cap. 11. reg. 12.

VIII. Regula: Exceptionem obijciens non videtur de intentione actoris confiteri. c. exceptionem. 63. d. tt. & c. cum venerabilis. 6. de exceptionibus. l. 9. ff. eod. tt. M. I. R. d. cap. 11. reg. 13.

IX. Regula: Vis exceptionis est, non ut con-

demnetur actor in id quod in exceptione deducitur, sed ut actionem excludat. c. 2. de ordine cognitionū. c. 1. de exceptionibus. M. I. R. lib. 2. cap. 7. reg. 34.

X. Regula: Qui exceptione usus est, eo contra quod excepit, postea uti pro se non potest. c. cum olim. 19. vers. licet enim de censibus.

XI. Regula: Non est in mora, qui exceptione se potest tueri. c. non est. 60. de regulis iuris, in 6. Concordat M. I. C. lib. 24. cap. 17. except. 7. repl. 8.

XII. Regula: Doli exceptione submonetur qui petit quod est restitutus. c. dolo. 59. de reg. iuris, in 6. Concordat M. I. C. lib. 24. cap. 2. quæst. 2. causa 2. M. I. R. d. cap. 11. reg. 15.

XIII. Regula: Si quid errore vel ignorantia gestum est, exceptio ignorantia datur, exemplo c. apostolica. 9. in prin. de clerico excom. Concordat M. I. C. lib. 24. cap. 3. quæst. 1. in prin. M. I. R. d. cap. 11. reg. 19. Declaratur regula proposita, differentia inter errorem & ignorantiam, distinct. 38. c. quamuis. ubi errare dicitur, qui putat se scire quod nescit. Is autem qui ignorat, non putat se scire. Planè proposita regula exceptio prima hac est: Nisi iuris, non facti fuerit ignorantia: illa enim non præstat exceptionem vel excusationem. c. ignorantia. 13. de reg. iuris, in 6. l. q. 4. c. turbatur. §. notandum. & §. item ignorantia. Concordat M. I. C. d. cap. 3. except. 1. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi non crassa aut supina, sed probabilis fuerit ignorantia iuris. c. ult. in prin. de constitut. in 6. Altera replicatio est: Nisi

Nisi agatur de damno vitando. d. §. item ignorantia. vers. iuris civilis. l. 7. ff. de iuris & facti ignorantia. Huius replicationis duplicatio est: Nisi in delictis iuris ignorantia pretendatur: hoc enim casu ad evitandam poenam replicatio proposita non prodest. d. §. item ignorantia. vers. non ita si delictum. Tertia replicatio est: Nisi scemina vel miles ius ignoraverit. Quae replicatio approbatur M. I. C. d. except. 1. replic. 2. & 3. Cuius duplicatio est: Nisi ius naturale mulier vel miles ignorasse dicatur. d. §. item ignorantia, in prin. Quarta replicatio est: Nisi quis in ius alterius succedens, ius eius ignoret. c. cum quis. 14. de reg. iuris, in 6. l. 42. ff. eod. tt. Plures replicationes vide M. I. C. d. except. 1. Altera proposita regula exceptio est: Nisi crassa & supina fuerit facti ignorantia, hominis nimirum securi. c. vltim. vers. dum tamen. de constitut. in 6. Concordat M. I. C. d. cap. 3. except. 2. Planè hoc casu dispensari potest. c. apostolica 9. §. ceterum si fortè. de clerico excomm. Tertia exceptio est: Nisi culpa ignorantis acciderit, quo minus sciuerit: vel nisi voluntaria sit ignorantia. dist. 37. c. vlt. & dist. 38. in prin. Quarta exceptio est: Nisi tale sit factum, quod oportuit ignorantem scire. l. q. 4. c. turbatur. §. notandum. Exemplum huius habetur c. quamvis. 10. de regulis iuris. Huius replicatio est: Nisi minor sit aetate. d. q. 4. v. vlt. §. fin. Plures propositae regulae exceptiones vide M. I. C. d. cap. 3.

XIIII. Regula: Eo genere quodque dissolvitur,

kk s quo

quo colligatum est. c. 1. de reg. iuris. Concordat M. I. C. lib. 24. cap. 5. quæst. 3. in prin.

XV. Regula: Solutio proficit debitori ad liberationem & exceptionem. per ea quæ habentur M. I. C. lib. 24. cap. 6. quæst. 2. reg. 1. M. I. R. lib. 5. cap. 12. reg. 2. Cuius exceptio prima hæc est: Nisi alij quam creditori solutum sit. c. ea re. 22. de iureiurando. Plura de hac exceptione vide M. I. C. lib. 24. cap. 8. M. I. R. d. cap. 12. reg. 5. except. 2. Altera exceptio est: Nisi aliud pro alio solvatur vel præstetur. c. cum aliquibus. 6. de re iudicata. Plura de hac exceptione M. I. C. d. lib. 24. cap. 9. in prin. M. I. R. d. reg. 5. except. 6. Tertia exceptio est: Nisi non solidum quod debetur solutum sit. Quæ exceptio approbatur M. I. C. d. cap. 9. except. 15. M. I. R. d. reg. 5. except. 10. Cuius replicatio est quoad partem solutam: pro ea enim contingit liberatio, quamvis solidum solutum non sit, per ea quæ habentur d. except. 15. replic. 1. M. I. R. d. except. 10. replic. 1. Cuius duplicatio videtur in obligatione accessoria pœnali. Sed reprobatu r c. suam. 9. de pœnis. Contradicit M. I. C. d. repl. 1. duplic. 4. vide M. I. R. d. repl. 1. dupl. 4. Plures propositæ regulæ exceptiones vide M. I. C. d. lib. 24. cap. 7. cū sequentib.

XVI. Regula: Si causa de qua iudicatum est, & quæ per sententiam est finita, rursus deducatur in iudicium: obstat rei indicatæ exceptio, per ea quæ habentur M. I. C. lib. 24. cap. 14. in princ. M. I. R. d. cap. 12. reg. 14. Cuius exceptio prima videtur: Nisi cum antea apud ecclesiasticum iudicem actum es-

set,

set, nunc apud civilem iudicem agatur: vel contra.
 Hac exceptio reprobat^r c. vlt. de except. in 6. Planè
 admittitur exceptio proposita, si pendente iudicio
 apud civilem iudicem episcopus adeatur. 11. q. 1. c.
 quicumque. Altera exceptio est: Nisi ex alia causa
 nunc agatur, quàm actum est antea. Quæ exceptio
 approbat^r exemplo c. vltim. de causa possessionis.
 c. cum olim. 14. de privilegijs. Concordat M. I. C. d.
 cap. 14. except. 4. Cuius replicatio est: Nisi in rem
 agatur. Quæ replicatio approbat^r simul & distin-
 guitur c. abbate. 3. de re iudicata, in 6. Approba-
 tur ibidem §. secus autem. Cui concordat M. I. C.
 d. except. 4. replic. 1. in prin. Distinctioni concordat
 d. replic. 1. duplic. 1. Plures distinctiones huius repli-
 cationis vide d. replic. 1. Tertia proposita regula ex-
 ceptio est: Nisi causa, ob quam in priore iudicio reus
 fuit absolutus, in posteriore iudicio cesset. Quæ ex-
 ceptio approbat^r exemplo c. aduersario. 13. de ex-
 ceptionibus. Clement vltim. de appellation. l. 18.
 ff. de except. rei iudicata. Concordat M. I. C. d.
 cap. 14. except. 7. Sed & eius exemplum est, Si ob
 ineptitudinem libelli reus ab instantia fuerit ab-
 solutus. c. examinata. 15. in fine. de iudicijs. Quar-
 ta exceptio est: Nisi contra alium in iudicio prio-
 re actum est, quam contra quem nunc agitur.
 Quæ exceptio approbat^r exemplo c. cum olim. 7.
 de causa possessionis. Concordat M. I. C. lib. 24. ca-
 pite 15. reg. 1. M. I. R. d. cap. 12. reg. 15. Huius exce-
 ptionis replicatio est: Nisi prior & posterior con-
 uentus

uentus sint litis consortes. 2. q. 6. c. ei qui appellat. §. quandoq. Concordat M. I. C. d. reg. 1. except. 6. Plures replicationes vide d. reg. 1. except. 1. cum sequentibus. Quinta proposita regula exceptio est: Nisi alius antea egerit, quàm qui nunc agit. c. cum super 17. de re iudicata. c. inter dilectos. 8. §. fin. in fine. de donationibus. c. 1. §. per prefatam. de iure patronatus. in 6. Concordat M. I. C. d. cap. 15. reg. 2. in princ. M. I. R. d. cap. 12. reg. 16. Huius exceptionis replicatio prima est: Nisi cum posteriori auctori actio primum competeret, si alium antea agere passus sit. c. quamuis. 25. de re iudicata. Concordat d. reg. 2. except. 3. Altera replicatio est: Nisi posterior actor sit successor eius qui antea egit. d. c. 25. in fine. Concordat d. reg. 2. except. 4. Plures replicationes vide d. reg. 2. except. 1. cum sequentibus. Sexta proposita regula exceptio est: Nisi alia res petatur nunc, quàm antea est petita. Approbatur exemplo c. dilectus. 18. de officio ordinarij. c. cum olim. 7. de causa possessionis. Concordat M. I. C. d. cap. 15. reg. 3. vbi de hac exceptione vide plura. item M. I. R. d. cap. 12. reg. 17. Sed & plures proposita regula exceptiones vide M. I. C. d. cap. 14.

XV II. Regula: Si res qua petitur, interierit: reus exceptione defenditur, per ea que habentur M. I. C. lib. 24. cap. 17. in prin. M. I. R. d. cap. 12. reg. 20. Cuius exceptio prima est: Nisi interpellatus non soluerit, & ita post moram factam res interierit. Quae exceptio approbatur d. cap. 17. except. 7. in prin. M. I. R. d. reg. 20.

d. reg. 20. except. 1. Cuius replicatio prima hac est: Nisi interpellatus exceptione se tueri potuit. c. non est. 60. de regulis iuris, in 6. Concordat M. I. C. d. except. 7. repl. 8. Altera replicatio est: Nisi alius, non reus in mora fuerit. c. mora. 25. eod. tit. Concordat M. I. C. d. except. 7. repl. 9. Plures replicationes vide d. except. 7. Sed & plures propositae regulae exceptiones vide d. cap. 17.

XVIII. Regula: Excommunicatio debitoris exceptionem ei non praestat. c. si verè. 34. vers. cum ad hoc debitum. de sentent. excom. M. I. R. lib. 2. cap. 7. reg. 31. except. 1.

XIX. Regula: Inopia debitoris inanem reddit actionem. c. olim. 16. & ibi glossa. de restitut. spoliat. Concordat M. I. C. lib. 24. cap. 21. causa 33. ubi prima exceptionis loco ponitur, quod debitor, quamvis inops, ob debitum incarcerari possit. Quae tamen exceptio distinguitur in clerico debitore, qui prestito iureiurando de soluendo, si quando potuerit, dimittitur. c. Odoardus. 3. de solutionib.

XX. Regula: Si creditor ad extorquendum debitum vim adhibuit debitori, ius crediti amittit. 16. q. 6. in prin. cum duobus cc. sequentibus. & c. ult. §. fin. Concordat M. I. C. d. cap. 21. causa 35. M. I. R. d. cap. 12. reg. 25. Huius regulae exceptio est: Nisi non creditor, sed alius ipsius nomine, non tamen ipsius mandato vim intulit debitori. Quae exceptio approbatur exemplo d. q. 6. c. placuit. §. fin. cum c. sequente Si episcopum. & c. ultim. §. si ergo, Concordat S. lib. 3.

lib. 3. cap. 1. reg. 22. & M. I. C. d. causa 35 except. 1.

XXI. Regula: Si pro solutione debiti pignoribus cauere debitor sit paratus, per hoc exceptione non defenditur. c. cum aliquib. 6 de re iudicata. l. 4. §. ait prator. ff. eod. tt. Hac de exceptionibus & liberationibus. de quibus vide plura M. I. C. lib. 24.

DE IN INTEGRVM RESTITUTIONIBUS. Cap. X.

Prima regula: In integrum restitutio peti potest ab ordinario administrationem habente, & ab eius delegato, si scilicet specialiter ei causa delegata sit, vel incidat alij causa delegata. Ab arbitro verò peti non potest, c. causa. 9. de in integr. restitut. l. 3. C. vbi & apud quem cognitio, & c.

II. Regula: Beneficio restitutionis in integrum praescribitur quadriennio continuo. c. 1. in prin. cum c. sequente. de restitut. in integr. in 6. Clement. unica, eod. tt. l. vlt. C. de tempor. in integr. restitut. M. I. R. lib. 5 cap. 13. reg. 8. Huius exceptio prima est: Nisi ob aliquam causam, ex qua in integrum restitutio decerni solet, ea intra quadriennium non sit petita. d. c. 1. vers. aut alia rationabilis. Concordat M. I. C. lib. 25. cap. 1. quest. 5. except. 1. Altera exceptio est: Nisi iure communi inuenerit laesus: vt quia ipso iure non valeat quod est actum hoc enim casu non obstat quadriennij praescriptio. c. vltim. in fine. de restitut. in integr. in 6.

III. Regula: In integrum restitutus meliorationes

nes aduersario restituere debet. c. 1. in fine. de in integr. restitut.

IV. Regula: Species restitutionis in integrum videtur relaxatio iuramenti. de qua s. lib. proxim. cap. 10. in fine.

V. Regula: Si quid vi metusue causa factum est, in integrum restituitur. c. abbas. 2. de his qua vi metusue causa. de consecrat. dist. 5. c. quidquid enim. Concordat M. I. C. lib. 25. cap. 2. quaest. 3. causa 1. M. I. R. d. cap. 13. reg. 11. Huius exemplum est, Si metu religionem ingressus sit. c. 1. d. tt. de his qua vi metusue. item, Si metu beneficio renunciauit. c. abbas. 2. & c. ad audientiam. 4. eod. tt. Item, Si electioni de se facta metu renunciauit. c. ad aures. 3. eod. tt. Huius regula exceptio prima est: Nisi non talis fuerit metus, qui cadat in virum constantem. c. cum dilectus. 6. eod. tt. Concordat M. I. C. d. quaest. 3. except. 1. M. I. R. d. reg. 11. except. 1. Altera exceptio est: Nisi iusiurandum vel fides interuenerit. d. c. ad aures. 3. vers. nisi forte iuramento. Contradicit d. c. abbas. 2. & d. c. ad audientiam. 4. item c. peruenit. 2. de iureiurando. De qua antinomia vide glossam in d. vers. nisi forte iuramento. Plures exceptiones vide M. I. C. d. quaest. 3.

VI. Regula: In actione Quod metus causa, iuratur in litem, taxatione à iudice facta. c. vltim. de his qua vi metusue. l. 18. in prin. ff. de dolo malo. M. I. R. d. cap. 13. reg. 12.

VII. Regula: Ob dolum etiam interuenientem gestum

gestum rescinditur, per ea quæ habentur M. I. C. lib. 25. cap. 3. quæst. 4. in prin. M. I. R. d. cap. 13. reg. 15. Cuius exceptio est: Nisi in spiritualibus dolus inter-
venierit. c. cum dilectus. 6. vers. nec obstante, & ibi
glossa. de his quæ vi metûsue.

VIII. Regula: Minor ætate contra id quod ges-
sit quo latus est. in integrum restituitur. c. constitu-
tus. 8. de in integr restitut. Concordat M. I. C. lib. 25.
cap. 4. quæst. 4. in prin. M. I. R. d. cap. 13. reg. 18. Cuius
exceptio prima hæc est: Nisi iussu andum interve-
nerit. c. in præsentia. 8. §. præterea. vers. cum infra.
de probationibus. Concordat M. I. C. d. quæst. 4. ex-
cept. 24. M. I. R. d. reg. 18. except. 16. Altera exceptio
est: Nisi minor maior factus gestum ratum habuit.
d. c. 8. §. quare cum constet. Concordat M. I. C. d.
quæst. 4. except. 27. Tertia exceptio est: Nisi in in-
tegrum restitutio semel petita sit & denegata. c.
vlt. de in integr. restitut. Concordat M. I. C. d. q. 4.
except. 30. Cuius replicatio est ex causa nova d. c.
vlt. vers. nisi novis. Concordat d. except. 30. replic. 1.
Plures exceptiones vide d. q. 4.

IX. Regula: Socio vel consorti minoris restitutio
minori competens non datur. 2. q. 6. c. vlt. §. quod si
ætatis auxilio. M. I. R. d. cap. 13. reg. 19. except. 2.

X. Regula: Partibus præsentibus in integrum re-
stitutio petenda ac decernenda. c. cum ex literis. §.
tandem deliberatio. de in integr. restitut. Con-
cordat M. I. C. d. cap. 4. quæst. 9. reg. 1.

XI. Regula: Ecclesia quoque perinde ac minori re-
stitutio

stitutio in integrum competit, per ea quae proposita sunt s. lib. 3. cap. 1. reg. 18.

XII. Regula: Si qua alia causa iudicem mouerit, in integrum restituere potest, per ea quae habentur M. I. C. lib. 25. cap. 5. quest. 3. causa 22. Cuius exceptio prima hac est: Nisi causa de facto non sit probata. c. ex literis. 4. de in integr. restitut. Huius replicatio est: Nisi causa non plenè probata sit fauorabilis. d. c. 4. §. licet autem. Plures exceptiones vide d. causa 22.

XIII. Regula: Non totius temporis restitutio facienda, sed eius tantum, quanto se laesum probat. Clement. vnica, in fine. de in integr. restitut. Concordat M. I. C. d. cap. 5. quest. 6. reg. 2.

XIII. Regula: Datum ob causam causa non sentiri repeti potest, exemplo c. dilectus. 28. de Simonia. Concordat M. I. C. lib. 25. cap. 10. quest. 1. in prin.

XV. Regula: Datum ob turpem vel iniustam causam repeti potest, per ea quae habentur M. I. C. lib. 25. cap. 11. quest. 1. in princ. Cuius exceptio est: Nisi vtriusq; sit turpitudine, tam dantis quàm accipientis. c. inter dilectos. 8. de donationibus. Concordat M. I. C. d. quest. 1. except. 1. Plures exceptiones vide d. quest. 1.

XVI. Regula: Si quis ut calumniæ causa negociū faceret vel non faceret, pecuniā acceperit: in quadruplum tenetur. l. q. 1. c. in eum. l. 1. in prin. ff. de calumniator. De qua re vide plura M. I. C. lib. 25. ca. 12.

XVII. Regula: Alienatione iudicij mutandi cau-

sa facta, ea rescinditur. c. 1. de alienat. iud. mutat. d. causa. Concordat l. vnica. C. eod. tr.

XVIII. Regula: Clericus qui litem alienam in se transfert, ecclesiastica censura coercetur. c. ult. d. tr. Hec de in integrum restitutionibus: de quibus vide plura M. I C lib. 25. Supersunt verborum significationes & regula iuris Pōtificij, de quibus sequitur.

DE VERBORVM SIGNIFICATIONIBUS. Cap. XI.

Accusator vnde dicatur, definitur c. forum. 10. §. accusator. de verbor. signifi.
Acolythi vnde dicantur, definitur distin. 21. c. cleros. §. acolythi.

Antequam dictio non semper implicat. c. quod dicitur. 4. de verborum significationibus.

Antistes definitur distinct. 21. c. cleros. §. antistes.

Archiepiscopus, d. c. cleros. §. archiepiscopus.

Argumentum, d. c. forum. 10. §. argumentum.

Beneficia, c. tua nobis. 32. de verbor. signifi.

Bigami, 27. q. 1. c. quotquot.

Canon, distinct. 3. in prin. cum c. sequente.

Cantor, d. c. cleros. §. cantor.

Causa, d. c. forū. 10. §. causa à casu. & §. causa aut.

Cella, c. priuilegium. 4. de verb. signifi in 6.

Censura ecclesiastica, c. querenti, 20. de verborum significationibus.

Clauis, extrauag. loann. XXII. quia quorundam, §. clauis est. d. tr.

Clerici,

Clerici, vide 5. lib. 3. cap. 3. quest. 1.

Concentor, distinct. 21. c. clericos. §. concentor.

Concubina, distinct. 34. c. omnibus. §. concubina.

Coniuratores & conspiratores. c. constitutionem. 2.

§. ceterum. de verb. signifi. in 6.

Cuculla, Clement. 1. §. statuimus. vers. fin. de statu monachorum.

Damni appellatione non continentur expensæ. c. in nostra. 8. de iniurijs.

Desertus locus, c. 1. §. illum locum, de verborum signifi. in 6.

Diaconi, dist. 21. c. clericos. §. leuita. vers. hi Gracè.

Dioecesis, c. Rodolphus. 35. de rescriptis. M. 1. R. lib. 5. cap. 14. in verbo Dioecesis.

Eiecta, distinct. 34. c. vidua.

Episcopus, distinct. 21. c. clericos. §. episcopus. distin. 93. c. legimus. §. quod quidem Gracè. 8. q. 1. c. qui episcopatum, in prin.

Euidens, c. constitutionem. 2. in princ. de verborum signifi. in 6.

Exorcista, d. c. clericos. §. exorcista.

Flamen, d. c. clericos. §. sacerdotes.

Flocus, Clement. 1. §. statuimus, in fine. de statu monachorum.

Forum, c. forum, in prin. de verborum signifi.

Generale interdictum, c. cum in partibus. 17. de verborum signifi.

Heresis, 24. q. 3. c. heresis. c. hereticus.

Ianuarius dictus quasi ianua anni atq; principium.

Ll 2 distinct.

distinct. 76. c. ieiunium. §. mense decimo.

*Infirmas duplex, 15. q. 1. in prin. §. porro infirmitas.
c. illud relatum. §. itaq; vt, vsq; ad §. furor. c. con-
cupiscentia.*

Inquisitio, c. forum. 10. §. iudicium. de verb. signific.

Iudex, d. c. 10. §. iudex.

*Iudicium, d. c. 10. §. vocatur autem. & §. iudicium.
glossa magna in extrauag. com. de iudicijs.*

*Iure disceptare, c. forum. 10. §. iure autem. de verbo-
rum signifi.*

Iurgium, d. c. 10. §. iurgium.

Ius, c. ius dictum. 12. eod. tt.

Iusticia, d. c. forum. 10. §. vocatur autem.

Iuxta, c. abbate. 25. d. tt.

Laici vnde dicti, 12. q. 1. c. duo sunt. §. aliud verd.

Lectores, distinct. 21. c. clerics. §. lectores.

Leuita, d. c. clericos. §. leuita.

Liberi vnde dicantur, 32. q. 4. c. liberi, in prin.

Lis vnde dicta, d. c. forum. 10. §. lis. de verbor. signific.

Lis mota, c. ex parte. 30. eod. tt.

*Manifestum, c. cum olim. 24. d. tt. & c. constitutio-
nem. 2. in prin. de verb. signifi. in 6. M. I. R. lib. 5.
cap. 14. in verbo Manifestum.*

Matrix ecclesia, c. venerabili. 22. de verb. signifi.

*Meretrix, distinct. 34. c. vidua. M. I. R. d. cap. 14. in
verbo Meretrix.*

*Metropolitanus, distin. 21. c. clericos. §. metropolitani.
& §. patriarcha patrum, in fine.*

Moderatio, c. transmissa. 33. de verborum signifi.

Mona.

Monachus, 16. q. 1. c. 1. in prin. c. placuit. §. fin.

Mulier, 32. q. 2. c. penult. l. 13. in prin. ff. de verborum significat. .

Mysterium, 1. q. 1. c. multi. §. mysterium.

Natus, c. nam & ego 3. de verb. signifi.

Negotiator, distinct. 88. c. eiciens. §. ostendam ergo.

Negotium, c. forum. 10. §. negotium. & §. in omni. item distinct. 88. c. quoniam. §. fin.

Nouale, c. 1. & c. quid per nouale. de verbor. signific. l. 30. §. noualis ff. eod. tit.

Oblatio, c. causa. 13. & c. cum inter. 29. eod. tit.

Ostiarus, distinct. 21. c. clericos. §. ostiarij.

Pactum, c. pactum. 11. de verb. signifi.

Patriarcha, d. c. clericos. §. patriarcha Græca. & §. patriarcha patrum.

Pater, c. nam & rex. 2. de verb. signific. l. 201. in fine. ff. eod. tit.

Peccatum, vide s. lib. prox. cap. 6. in prin.

Pecunia, 1. q. 3. c. totum. Concordat M. 1. C. lib. 25. cap. 18. in verbo Pecunia.

Pedagia, quidagia, salinaria interdicta quæ, c. super quibusdam. 26. §. praterea. de verb. signifi.

Pluralis locutio duorum numero contenta est. c. pluralis. 40. de reg. iur. in 6.

Pontifex, distinct. 21. c. clericos. §. Pontifex.

Posterorum appellatione in pœnis non continentur per fœminas descendentes, c. vbicunque. 4. de pœnis, in 6.

Præcentor, d. c. clericos. §. præcentor.

Propositus, c. quamvis. 9. de verborum signif.

Presbyteri & Presbyteria, distin. 21. c. cleros. §. presbyter. dist. 32. c. vlt. dist. 84. c. vlt.

Primogenitus, c. Ioseph. 5. de verb. signif.

Probatio, c. forum. 10. §. probatio. de verb. signif.

Processus de simplici & plano qualis sit, Clement. 2. de verborum signif.

Psalmista, dist. 21. c. cleros. §. lectores

Questor, c. forum. 10. §. iudicium. de verb. signif.

Regula, dist. 3. c. regula, in prin. de qua vide item J. cap. prox. in prin.

Reus, d. c. 10. §. reus.

Sacerdos, d. c. cleros. §. sacerdos.

Sacramentum, i. q. 1. c. multi. §. sacramentum.

Sacrificium, d. c. multi. §. sacrificium.

Satisfactum, c. ex parte. 23. de verb. signif. Concor-
dat M. I. C. lib. 25. cap. 18. in verbo Satisfactio.

Secundum, c. abbate. 25. cod. tt.

Sortilegi, 26. q. 1. in prin. cum c. sequente.

Subdiaconi, dist. 21. c. cleros. §. hypodiacones.

Succentor, d. c. cleros. §. succentor.

Sui clerici, c. sicut. 5. de verb. signif. in 6.

Testis, c. forum. 10. §. testes. de verb. signif.

Vates, dist. 21. c. cleros. §. vates.

Vidua, distin. 34. c. vidua. c. presbyteri. §. vidua.

242. §. vidua. ff. de verb. signif.

Voluntas, 15. q. 1. in prin. §. est autem voluntas. Hac
de verborum significationibus sint dicta. De qui-
bus vide plura M. I. C. lib. 25. cap. 18.

DE REGVLIS IVRIS.

Cap. XII.

Regula definitur distinct. 3. c. 1. cum sequente. vbi regula accipitur pro lege. Est enim omnis lex regula iustorum & iniustorum. l. 2. in fine. ff. de legibus. In qua tamen significatione in hoc capite non accipitur Regula: sed accipitur in ea significatione, quæ habetur l. 1. ff. de regulis iuris. de qua re alibi copiosius dixi.

Absolutio.

I. Regula: Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum. c. peccatum. 4. de reg. iuris, in 6.

II. Regula: Peccati venia non datur, nisi correctio. c. peccati. 5. d. tt.

Accessorium.

III. Regula: Accessorium naturam sequi congruit principalis. c. accessorium. 4. 2. d. tt. Concordat M. l. C. lib. 25. cap. 19. in verbo Accessio, reg. 1. & 2. M. l. R. lib. 5. cap. 15. in verbo Accessorium.

Actor & reus.

IIII. Regula: Favorabiliores sunt rei conuenti quàm actores. c. cum sunt. 11. & c. in pari. 65. de reg. iuris, in 6. Concordat s. lib. 2. cap. 17. reg. 15.

V. Regula: Non debet actori licere, quod reo non permittitur. c. non licet 32. d. tt. l. non debes. 41. ff. eod. tt.

Actus legitimi.

VI. Regula: Actus legitimi conditionem non reci-

LI 4 piunt

piunt neq, diem. c. actus. 50. de reg. iuris, in 6. M. I. R.
d. cap. 15. in verbo Actus. l. actus. 77. ff. eod. tt. ex qua
lege d. c. actus, desumptum est, sed perperam. Nec
enim id ibi dicitur: sed adiectum est pronomen Qui.

Afflictio.

VII. Regula: Afflicto non est addenda afflictio.
c. ex parte. 5. de clerico agrotante.

Amissio.

VIII. Regula: Quibus modis adquirimus, iisdem
in contrarium actus amittimus. c. 1. de regulis iuris.
Concordat M. I. C. lib. 7. cap. 4. in prin. & lib. 24.
cap. 5. quest. 3. in prin.

Animus.

IX. Regula: Diuersitatem corporum diuersitas
sequitur animorum. c. quia diuersitatem. 5. in prin.
de concessione prabendæ.

Argumentum.

X. Regula: Quæ à iure communi exorbitant, ne-
quaquam ad consequentiam sunt trahenda. c. qua
à iure. 28. de reg. iuris, in 6. Concordat S. lib. 1. cap. 1.
quest. 8. reg. 4. except. 1.

XI. Regula: In argumentum trahi nequeunt, quæ
propter necessitatem aliquando sunt concessa. c. in
argumntum. 78. d. tt. Concordat d. reg. 4. except. 2.

Beneficium.

XII. Regula: Beneficium ecclesiasticum non po-
test licetè sine institutione canonica obtineri. c. 1. de
reg. iuris, in 6. Plura de beneficio vide j. reg. 92. cum
sequentibus.

Boni

Boni & Bona fides.

XIII. Regula: Bona fides non patitur, ut bis idem exigatur. c. bona fides. 83. de regulis iuris, in 6. l. 57. ff. eod. tt.

XIIII. Regula: Frustra sibi fidem praestari petit, qui eam non praestat. c. frustra. 75. d. tt. Concordat S. cap. 7. reg. 1. except. 13.

XV. Regula: Bonarum mentium est, ibi etiam culpam agnoscere, ubi culpa non est: quia saepe sine culpa agitur, quod venit ex culpa. distinct. 5. c. ult. §. fin. c. consilium. 2. §. cum autem, in fine. de observantia ieiuniorum.

XVI. Regula: Sanctius est, paucos bonos, quam multos malos habere. c. cum sit ars. 14. vers. sanctius enim. de etate & qualitate praeficiendor.

Causa.

XVII. Regula: Cessante causa, cessat effectus. c. etsi Christus. 26. §. quemadmodum ergo Paulus. in fine. de iureiurando.

XVIII. Regula: Prohibita causa, prohibitus quoque censetur effectus, per ea qua habentur S. lib. 1. cap. 1. quaest. 8. reg. 2.

XIX. Regula: Prohibito effectu, omnis eius causa prohibita censetur. d. quaest. 8. reg. 3.

Certiorare.

XX. Regula: Eum qui certus est, certiorari ulterius non oportet. c. eum qui. 31. de reg. iuris, in 6.

Commoda.

XXI. Regula: Qui sentit omnia, debet etiam sentia

ture commodum: & contra. c. qui sentire. 55. & c. rationi. 77. de regulis iuris, in 6. Concordat M. I. C. lib. 25 cap. 19. in verbo Commoda.

XXII. Regula: Ex eo non debet quis fructus consequi. quod nisi sit extitit impugnare. c. ex eo. 38. de reg. iuris, in 6. Concordant ea qua habentur §. lib. 2. cap. 13. reg. 1. except. 9. M. I. R. lib. 5. cap. 15. in verbo Commodum, reg. 1.

XXIII. Regula: Frustra leges inuocat, qui contra eas committit. c. quia frustra. 14. in prin. de vsuris. l. 37. §. fin. ff. de minor. 25. annis.

Communio.

XXIV. Regula: In re communi potior est causa prohibentis. c. in re communi. 56. de regulis iuris, in 6. Concordat M. I. C. lib. 8. cap. 24. de rebus communib. reg. 1.

Consensus.

XXV. Regula: Facientes & consentientes par poena constringit, per ea qua habentur §. lib. 1. cap. 6. quest. 5. except. 2.

XXVI. Regula: Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. c. quod omnes. 29. de reg. iuris, in 6. c. ad hac. 7. §. fin. de officio archidiaconi.

XXVII. Regula: Qui tacet, consentire videtur, c. qui tacet. 43. de reg. iuris, in 6.

XXVIII. Regula: Qui tacet, non utiq. fatetur, sed nec utiq. negare videtur. c. is qui tacet. 44. d. 11.

XXIX. Regula: Quod semel placuit, amplius displicere non potest. c. quod semel. 21. d. 11.

Con-

Consilium.

XXX. Regula: Nullus ex consilio (dummodo fraudulentum non fuerit) obligatur. c. nullus. 62. de reg. iuris, in 6. Concordat s. cap. 7. reg. 25. except. 1.

Contractus.

XXXI. Regula: Contractus ex conventionione legē accipere dignoscuntur. c. contractus. 85. de reg. iur. in 6. Concordat M. I. C. lib. 15 cap. 15. except. 12. repl. 4.

Contraria.

XXXII. Regula: Allegans contraria non est audiendus. c. cum olim. 19. §. fin. de censibus.

XXXIII. Regula: Coharere & coniungi non possunt, quibus studia & vota sunt diuersa. 16. q. 7. c. in nona. §. vnde oportet.

XXXIIII. Regula: Distingue tēpora, & concordabit scriptura. 2. q. 1. c. si peccauerit. §. distingue.

Culpa.

XXXV. Regula: Culpa est, immiscere se rei ad se nō pertinenti. c. nō est. 19. de reg. iur. in 6. l. 36. ff. eod. tit.

Damnum.

XXXVI. Regula: Damnum quod quis sua culpa sentit, sibi, non alijs debet imputare. c. damnum. 86. de reg. iuris, in 6.

Dignitas.

XXXVII. Regula: Infamibus porta dignitatum non patent. c. infamibus. 87. d. tit.

Disiuncta.

XXXVIII. Regula: In alternatiuis debitoris est electio, & sufficit alterum adimpleri. c. in alternatiuis. 79. de reg. iuris, in 6.

Dolus

Dolus.

XXXIX. Regula: Scienti & consentienti non fit iniuria neq; dolus. c. scienti. 27. d. tt. Concordat M. 1. C. lib. 15. cap. 2. except. 14.

XL. Regula: Qui iussa iudicii facit, non videtur dolo facere. c. quod quis. 24. d. tt. Concordat 5. lib. 1. cap. 6. quest. 3. except. 7.

XLI. Regula: Dolo facit, qui perit quod est restitutus. c. dolo. 59. de reg. iuris, in 6. Concordat M. 1. C. lib. 24. cap. 2. quest. 2. causa 2.

XLII. Regula: Qui contra iura mercatur, dolo agere presumitur. c. qui contra. 82. d. tt. M. 1. R. lib. 2. cap. 11. in verbo Dolus, except. 5.

Dubia.

XLIII. Regula: In re dubia humaniorem sententiam sequi debemus. c. estote. 2. de reg. iur. c. odia restringi. 15. c. in poenis. 49. eod. tt. in 6. Concordat M. 1. C. lib. 2. cap. 24. quest. 3. reg. 24. cum sequente.

XLIII. Regula: In obscuris quod minimum est sequimur. c. in obscuris. 30. de reg. iuris, in 6. Concordat M. 1. C. d. quest. 3. reg. 20.

XLV. Regula: In obscuris inspiciamus quod verisimilius est, aut quod plerumq; fieri solet. c. inspiciamus. 45. d. tt. Concordat M. 1. C. d. quest. 3. reg. 26.

XLVI. Regula: De occultis non indicat ecclesia. c. sicut. 33. §. fin. de Simonia.

XLVII. Regula: In re dubia contra eum qui legem apertius dicere potuit, interpretatio facienda.

6. contra

c. contra eum. 57. de reg. iuris, in 6. Concordat M.I.
C.d. quest. 3. reg. 19.

Euentus.

XLVIII. Regula: Non ex euentu, sed ex consilio facta astimanda. distinct. 47. c. sicut. §. fin. cum duob. cc. sequentibus. Plures de euentu regulas vide §. reg. 17. cum duabus sequentibus.

Exceptionum regulas vide §. cap. 9.

Expressa, & non expressa.

XLIX. Regula: Multa per patientiam tolerantur, quae si deducta fuerint in iudicium, exigente iusticia non tolerarentur. c. cum iam dudum. 18. §. fin. de praebeendis.

Facere & Factum.

L. Regula: Quod quis facit per alium, hoc ipse fecisse videtur. c. qui facit. 72. de reg. iuris, in 6. l. 1. §. de iecisse ff. de vi & vi armata.

LI. Regula: Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit. c. quod alicui, 67. d. tit. l. 1. §. 1. ff. de administrat. rer. ad ciuitates pertinentium.

LII. Regula: Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum. c. potest. 68. d. tit.

LIII. Regula: Pro facto habetur, quoties per eum qui facere debet, non stat quo minus fiat. c. imputari. 41. & c. cum non stat. 66. de reg. iuris, in 6. Plures huius loci regulas vide §. reg. 79. cum sequente.

Fortuna.

LIIII. Regula: Aduersitas probatio virtutis est, non iudicium reprobationis. 7. q. 1. 6. aduersitas, in prin.

Genus

Genus & species.

LV. Regula: In generali concessione non veniunt ea quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus. c. in generali. 81. de reg. iuris, in 6. Concordant ea quæ habentur in Dialectica mea iuris civilis lib. 2. cap. A genere, reg. 1. except. 9.

LV I. Regula: Generi per speciem derogatur. c. generi. 34. d. rr. Concordant ea quæ habentur d. reg. 1. except. 1.

Ieiunium.

LV II. Regula: Plenus venter facile de ieiunijs disputat. 12. q. 2. c. gloria. §. plenus.

Impossibile.

LV III. Regula: Nemo potest ad impossibile obligari. c. nemo. 6. de regulis iuris, in 6. l. 145. ff. eod. rr. Concordat M. I. C. lib. 15. cap. 15. except. 23.

Inimicitia.

LIX. Regula: Inimicitia bene loquendo extinguenda. 11. q. 3. c. iniustum. §. homini.

Initium.

LX. Regula: Quod initio viciosum est, tractu temporis non conualescit. c. non firmatur. 18. de reg. iuris, in 6. l. 29. & l. 201. ff. eod. rr.

LXI. Regula: Vix bono peraguntur exita, quæ malo inchoata sunt principio. dist. 61. c. miramur. §. principatus. item 1. q. 1. c. principatus.

LX II. Regula: Quod initio viciosum non est, ex post facto non vitatur. c. factum. 73. de reg. iuris, in 6. l. 85. ff. eod. rr.

Iudex, & Iudicium.

LXIII. Regula: Factum à iudice, quod ad officium eius non pertinet, ratum non est. c. ea que fiunt. 26. de reg. iuris, in 6. l. 129 ff. eod. tit.

LXIII. Regula: In iudicijs non est acceptio personarum habenda. c. in iudicijs. 12. d. tit.

Iuramentum.

LXV. Regula: Non est obligatorium contra bonos mores prastitum iuramentum. c. non est. 58. d. tit. Concordant ea que habentur s. lib. 2. cap. 16. reg. 9. except. 1.

Lædere alium.

LXVI. Regula: Delictum personæ non debet in detrimentum ecclesiæ redundare. c. delictum. 76. de reg. iuris, in 6. Concordat s. lib. 3. cap. 1. reg. 22.

LXVII. Regula: Mutare consilium qui non potest in alterius detrimentum. c. mutare. 33. d. tit. l. 75. ff. eod. tit.

LXVIII. Regula: Factum cuius suum, non alteri nocere debet. c. mora. 25. d. tit. & l. 197. in prin. ff. eod. tit.

LXIX. Regula: Locupletari non debet aliquis cum alterius iniuria vel iactura. c. locupletari. 48. de reg. iuris, in 6. l. 206. ff. eod. tit.

LXX. Regula: Non debet aliquis alterius odio prægravari. c. non debet. 21. d. tit. l. 1. q. 4. in prin. cum cc. sequentibus usque ad q. 5. Concordat l. 42. ff. de reg. iuris. l. 2. §. nullum. ff. de decurionibus.

LXXI. Regula: Sapiens non est omnis qui nocet. 6. q. 1. c. sapiens.

Magi-

Magistratus.

LXXII. Regula: Exemplum superioris inferiores sequuntur. c. magna. 7. §. praterea. de voto.

LXXIII. Regula: Integritas, presidentium, salus est subditorum. dist. 61. c. miramur. §. integritas.

LXXIV. Regula: Totus familia status & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite. d. c. miramur. §. nam totius.

Maledictio.

LXXV. Regula: Præmium est iniusta maledictio, ii. q. 3. c. qui iustus, in prin.

Malum.

LXXVI. Regula: Ex duobus malis minimum eligendum. 22. q. 4. c. non solum.

Mora.

LXXVII. Regula: Non est in mora, qui potest exceptione legitima se tueri. c. non est. 60. de reg. iuris, in 6. Cōcordat M. I. C. lib. 24. cap. 17. excep. 7. repl. 8.

Necessitas.

LXXVIII. Regula: Quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum. c. quod non est. 4. de reg. iuris. M. I. R. lib. 1. cap. 2. except. 13.

Obligatio.

LXXIX. Regula: Ex illicito factō non nascitur obligatio. c. quod latenter. 5. de regulis iuris. Concordat 5. reg. 60.

LXXX. Regula: Paria sunt, quid factum non esse, & inutiliter esse factum. c. non prestat. 52. c. que contra. 64. & c. in malis. 69. de reg. iuris, in 6. M. I.

R. lib. 1.

R. lib. 1. cap. 1. reg. 5. in verbo Factum.

Peregrinatio.

LXXXI. Regula: Non, Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymum bene vixisse, laudandum est. 12. q. 2. c. gloria. §. penult.

Pœna.

LXXXII. Regula: Sine culpa (nisi subsit causa) non est aliquis puniendus. c. sine culpa. 23. de regulis iuris, in 6.

Possessor.

LXXXIII. Regula: Pro possessore habetur qui dolo desit possidere. c. pro possessore. 36. d. tt. Vide item s. cap. 3. reg. 3. except. 1.

Præiudicium.

LXXXIV. Regula: Res inter alios acta alijs non præiudicat, per ea quæ proposita sunt s. cap. 9. reg. 16. except. 5.

Præscriptio.

LXXXV. Regula: Possessor mala fidei ullo tempore non præscribit. c. possessor. 2. de reg. iuris, in 6. Vide s. cap. 3. reg. 11. repl. 2.

LXXXVI. Regula: Sine possessione præscriptio non pcedit. c. sine possessione. 3. d. tt. l. 25. ff. de vsucap.

Præsumptio.

LXXXVII. Regula: Violenta præsumptio evidentissimam probationem requirit. c. veniens 3. in fine. de presbytero non baptizato. Concordat s. lib. 3. cap. 12. reg. 25. except. 3.

LXXXVIII. Regula: Semel malus, semper præsumitur

sumitur malus. c. semel. 8. de reg. iuris, in 6. M. I. R. lib. 2. cap. 11. in verbo Bonus, except. 4.

LXXXIX. Regula: Ignorantia praesumitur, nisi probetur scientia. c. praesumitur. 47. d. tr. M. I. R. d. cap. 11. in verbo Ignorantia.

XC. Regula: Qui contra iura mercatur, bonam fidem non habere praesumitur. c. qui contra. 82. d. tr. Plures praesumptionum regulas vide §. lib. 2. cap. 12. reg. 3. cum sequentibus.

Prior tempore.

XCI. Regula: Prior tempore, potior iure. c. qui prior. 54. de reg. iuris, in 6. Concordat M. I. C. lib. 17. cap. 17. in prin.

Priuelegium.

XCII. Regula: Priuelegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona. c. priuelegium. 7. & c. quod alicui. 74. de reg. iuris, in 6. Concordat §. lib. 1. cap. 3. de priuelegijs, reg. 2.

XCIII. Regula: Decet concessum à principe beneficium esse mansurum. c. decet. 16. cum c. sequente. eod. tr. Huius exceptiones vide §. lib. 1. cap. 3. de priuelegijs, reg. 3.

XCIII. Regula: Quod ob gratiam alicui conceditur, non est in eius dispendium retorquendum. c. quod ob gratiam. 61. eod. tr. Concordat M. I. C. lib. 1. cap. 2. quest. 6. reg. 7. Plures priuelegiorum regulas vide d. cap. 3.

Ratihabitio.

XCV. Regula: Ratum quis habere non potest, quod

quod ipsius nomine nō est gestum. c. ratum. 9. de reg. iuris, in 6. M. I. R. lib. 5. cap. 15. in verbo Ratihabitio.

XCVI. Regula: Ratihabitio retrahitur, & mandato comparatur. c. ratihabitionem. 10. d. tr. M. I. R. in d. verbo Ratihabitio.

Remouere loco.

XCVII. Regula: Turpius eicitur quā non admittitur hospes. c. quemadmodum. 25. §. alioquin si. vers. quia turpius. de iureiurando.

Sacra.

XCVIII. Regula: Semel Deo dicatum, non est ad vsus humanos vltcrius transferendum. c. semel. 51. de reg. iuris, in 6. Concordat §. cap. 3. reg. 30.

Sententia.

XCIX. Regula: Sententia iniusta iudicem potius laedit, quā eum in quem temerē fertur. 11. q. 3. c. nolite. §. fin.

Successor.

C. Regula: Successor praestat factum praedeccessoris. Quae regula distinguitur in successore ecclesiastico §. cap. 6. reg. 10.

CI. Regula: Nemo plus iuris ad alium transfert, quā ipse habuit. c. nemo potest. 79. de reg. iur. in 6. Concordat M. I. C. lib. 25. cap. 19. in verbo Successor, reg. 1.

CII. Regula: Successor vti debet iure sui auctoris. c. is qui. 46. d. tr. Concordat M. I. R. d. loco, reg. 2.

CIII. Regula: Successor iustam habet ignorantia causam. c. cum quis. 14. de reg. iuris, in 6. l. 42. ff. cod. tr.

Totum

Totum & Plus.

CIIII. Regula: In toto & pars continetur, & in eo quod plus est continetur minus. c. plus semper. 35. & c. in toto. 80. de regulis iuris, in 6. in prin. & l. 113. ff. eod. tit.

CV. Regula: Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus. c. cui licet. 53. de reg. iur. in 6. Concordat M. I. C. lib. 25. cap. 19. in verbo Totum, reg. 6.

Veritas.

CVI. Regula: Propter scandalum euitandum veritas non est omittenda. c. qui scandalizauerit. 3. de regulis iuris.

Vfus.

CVII. Regula: Abusus non tollit vsum. 14. q. 5. c. neq. enim.

CVIII. Regula: Alienum possidere videtur, qui partis non vtitur, aut male vtitur. 14. q. 4. c. quid dicam. §. hec vtiq.

Vtile.

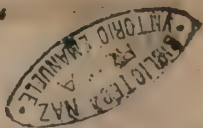
CIX. Regula: Vtile non debet per inutile vitari. c. vtile. 37. de reg. iuris, in 6. Concordat M. I. C. lib. 25. cap. 19. in verbo Vtile, reg. 1. Hac de regulis iuris Pontificij, quarum tamen plures vide s. lib. 1. cap. 1. quest. 8. lib. 2. cap. 12. reg. 3. cum sequentibus.

item cap. 17. reg. 14. cum sequentibus. item M. I. C. d.

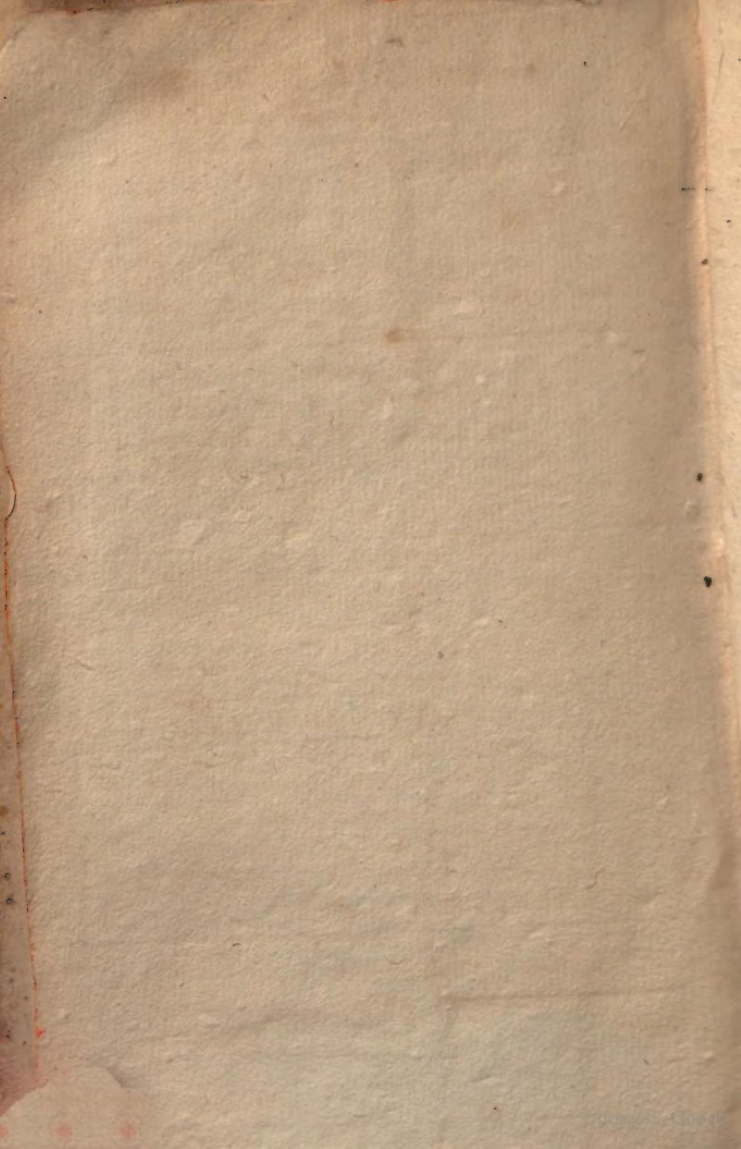
cap. 19.

LIBRI QVINTI ET VLTII.

MI. FINIS.

Green